

**PROGRAM
REGIONALNY**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

**DOLNY
ŚLĄSK**

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Załącznik
do Uchwały Nr 113/17
Komitetu Monitorującego Regionalny
Program Operacyjny dla Województwa
Dolnośląskiego na lata 2007-2013
z dnia 20 marca 2017 roku

Sprawozdanie końcowe z realizacji Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013

Wrocław, 20 marzec 2017 r.

SPIS TREŚCI

1.	Identyfikacja/informacje wstępne.....	4
2.	Przegląd realizacji programu operacyjnego.....	5
2.1	Realizacja i analiza postępów.....	6
2.1.1	Informacje na temat postępów rzeczowych programu operacyjnego.....	6
2.1.2	Informacje finansowe.....	6
2.1.3	Informacja na temat podziału wykorzystania funduszy wg kategorii interwencji.....	9
2.1.4	Pomoc w podziale na grupy docelowe.....	12
2.1.5	Pomoc ponownie wykorzystana.....	12
2.1.6	Analiza jakościowa (poziom programu).....	13
2.1.6.1	System realizacji programu.....	13
2.1.6.2	Analiza postępu finansowego i rzeczowego.....	25
2.1.6.3	Rekomendacje Komisji Europejskiej.....	51
2.1.6.4	Rekomendacje Instytucji Zarządzającej RPO.....	51
2.1.6.5	Instrumenty Inżynierii Finansowej.....	51
2.1.6.6	Realizacja założeń Strategii EU 2020.....	61
2.1.6.7	Strategia UE dla Regionu Morza Bałtyckiego.....	66
2.2	Informacja na temat zgodności z przepisami wspólnotowymi.....	74
2.2.1	Zasada równości szans.....	74
2.2.2	Zasada partnerstwa.....	79
2.2.3	Zgodność realizowanych operacji z prawem wspólnotowym w zakresie ochrony środowiska.....	82
2.2.4	Zgodność realizowanych operacji z prawem wspólnotowym w zakresie prawa zamówień publicznych.....	91
2.2.5	Zgodność realizowanych operacji z prawem wspólnotowym w zakresie pomocy publicznej.....	92
2.2.6	Działania w zakresie społeczeństwa informacyjnego.....	94
2.2.7	Działania kontrolne służące zapewnieniu przestrzegania polityk wspólnotowych.....	98
2.2.8	Nieprawidłowości.....	131
2.3	Napotkane problemy we wdrażaniu.....	132
2.4	Zmiany w kontekście realizacji programu operacyjnego.....	135
2.4.1	Zmiany w ustawodawstwie krajowym mające wpływ na wdrażanie Programu.....	135
2.4.2	Opis głównych tendencji społeczno-gospodarczych w 2015 r.	135
2.5	Zasadnicze modyfikacje w rozumieniu art. 57 rozporządzenia (WE) nr 1083/2006.....	135
2.6	Komplementarność pomocy z innymi instrumentami wsparcia.....	138
2.6.1	Opis osiągniętej komplementarności i uzyskanych efektów synergii.....	138
2.6.1.1	Przykłady zastosowanych mechanizmów wraz z opisem projektów komplementarnych.....	141
2.6.1.2	Komplementarność w badaniach ewaluacyjnych.....	142
2.6.2	Cross-financing.....	149
2.6.3	Mechanizmy unikania podwójnego finansowania działań realizowanych w ramach Polityki Spójności z działaniami realizowanymi w ramach Wspólnej Polityki Rolnej oraz Wspólnej Polityki Rybackiej.	151
2.6.4	Kontrole krzyżowe w zakresie odpowiedzialności Instytucji Zarządzającej.....	153
2.7	Monitorowanie i ocena.....	156
3.	Realizacja w podziale na Priorytety, postęp wdrażania Programu wg Priorytetów.....	168
3.1	Priorytet 1. Wzrost konkurencyjności dolnośląskich przedsiębiorstw (Przedsiębiorstwa i Innowacyjność).....	168
3.1.1	Osiągnięcie celów i analiza postępów (fizyczny i finansowy postęp priorytetu).....	168
3.1.2	Opis istotnych problemów we wdrażaniu wraz z podjętymi środkami zaradczymi.....	184
3.2	Priorytet 2. Rozwój społeczeństwa informacyjnego na Dolnym Śląsku (Społeczeństwo informacyjne).....	187
3.2.1	Osiągnięcie celów i analiza postępów (fizyczny i finansowy postęp priorytetu).....	187
3.2.2	Opis istotnych problemów we wdrażaniu wraz z podjętymi środkami zaradczymi.....	201
3.3	Priorytet 3. Rozwój infrastruktury transportowej na Dolnym Śląsku (Transport).....	204
3.3.1	Osiągnięcie celów i analiza postępów (fizyczny i finansowy postęp priorytetu).....	204
3.3.2	Opis istotnych problemów we wdrażaniu wraz z podjętymi środkami zaradczymi.....	221
3.4	Priorytet 4. Poprawa stanu środowiska naturalnego oraz bezpieczeństwa ekologicznego i przeciwpowodziowego Dolnego Śląska (Środowisko i bezpieczeństwo ekologiczne).....	224
3.4.1	Osiągnięcie celów i analiza postępów (fizyczny i finansowy postęp priorytetu).....	224
3.4.2	Opis istotnych problemów we wdrażaniu wraz z podjętymi środkami zaradczymi.....	241
3.5	Priorytet 5. Regionalna infrastruktura energetyczna przyjazna środowisku (Energetyka).....	246

3.5.1	Osiągnięcie celów i analiza postępów (fizyczny i finansowy postęp priorytetu)	246
3.5.2	Opis istotnych problemów we wdrażaniu wraz z podjętymi środkami zaradczymi	255
3.6	Priorytet 6. Wykorzystanie i promocja potencjału turystycznego i kulturowego Dolnego Śląska (Turystyka i Kultura)	258
3.6.1	Osiągnięcie celów i analiza postępów (fizyczny i finansowy postęp priorytetu)	258
3.6.2	Opis istotnych problemów we wdrażaniu wraz z podjętymi środkami zaradczymi	272
3.7	Priorytet 7. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury edukacyjnej na Dolnym Śląsku (Edukacja)	275
3.7.1	Osiągnięcie celów i analiza postępów (fizyczny i finansowy postęp priorytetu)	275
3.7.2	Opis istotnych problemów we wdrażaniu wraz z podjętymi środkami zaradczymi	289
3.8	Priorytet 8. Modernizacja infrastruktury ochrony zdrowia na Dolnym Śląsku (Zdrowie)	291
3.8.1	Osiągnięcie celów i analiza postępów (fizyczny i finansowy postęp priorytetu)	291
3.8.2	Opis istotnych problemów we wdrażaniu wraz z podjętymi środkami zaradczymi	301
3.9	Priorytet 9. Odnowa zdegradowanych obszarów miejskich na terenie Dolnego Śląska (Miasta)	303
3.9.1	Osiągnięcie celów i analiza postępów (fizyczny i finansowy postęp priorytetu)	303
3.9.2	Opis istotnych problemów we wdrażaniu wraz z podjętymi środkami zaradczymi	316
3.10	Priorytet 10. Pomoc Techniczna	318
3.10.1	Osiągnięcie celów i analiza postępów (fizyczny i finansowy postęp priorytetu)	318
3.10.2	Opis istotnych problemów we wdrażaniu wraz z podjętymi środkami zaradczymi	323
4.	Programy EFS: spójność i koncentracja	324
5.	Programy EFRR/FS: Duże projekty	324
6.	Pomoc Techniczna	328
7.	Promocja i Informacja	329
8.	Oświadczenie Instytucji Zarządzającej	329

WYKAZ ZAŁĄCZNIKÓW

załącznik nr I	Tabela 1. Postęp fizyczny RPO WD.
załącznik nr II	Tabela 2. Osie priorytetowe w podziale na źródło finansowania (w euro).
załącznik nr III	Tabela 3. Podział kumulatywny przyznanego wkładu wspólnotowego wg kategorii.
załącznik nr IV	Tabela 4. Postęp fizyczny wg Priorytetów RPO WD.
załącznik nr V	Tabela 5. Wskaźniki kontekstowe
załącznik nr VI	Tabela 6. EU 2020.
załącznik nr VII	Tabela 7. SUE RMB.
załącznik nr VIII	Tabela 8. Wskaźniki kluczowe (core indicators) RPO WD 2007-2013.
załącznik nr IX	Tabela 9. Matryca instrumentów finansowych PO WD 2007-2013.
załącznik nr X	Formularz dotyczący informacji i promocji.
załącznik nr X a	Postęp rzeczowy działań informacyjnych, promocyjnych i szkoleniowych.
załącznik nr XI	Przykłady projektów realizujących cele Strategii EU 2020.
załącznik nr XII	Opis sytuacji społeczno-gospodarczej województwa dolnośląskiego w 2015 r.
załącznik nr XIII	Przykłady projektów komplementarnych
załącznik nr XIV	Mapa projektów w ramach RPO WD
załącznik nr XV	Mapa projektów drogowych
załącznik nr XVI	Tabela zbiorcza projektów dużych
załącznik nr XVII	Tabela zbiorcza projektów dużych rozłożonych na etapy
załącznik nr XVIII	Tabela zbiorcza projektów rozłożonych na etapy (z wyj. dużych)
załącznik nr XIX	Tabela zbiorcza projektów niefunkcjonujących
załącznik nr XX	Tabela zbiorcza projektów zawieszonych – załącznika nie opublikowano na stronie internetowej

1. Identyfikacja/informacje wstępne

PROGRAM OPERACYJNY	Cel Konwergencja
	Obszar kwalifikowalny Polska/Województwo dolnośląskie (NUTS2)
	Okres programowania 2007-2013
	Numer programu (nr CCI) 2007PL161PO005
	Nazwa programu Regionalny Program Operacyjny dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013
SPRAWOZDANIE KOŃCOWE Z REALIZACJI	Okres sprawozdawczy 2007-2016
	Data zatwierdzenia sprawozdania końcowego przez Komitet Monitorujący Uchwała nr 113/17 z dnia 20 marca 2017 r.

2. Przegląd realizacji programu operacyjnego

Cel Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013 został określony jako:

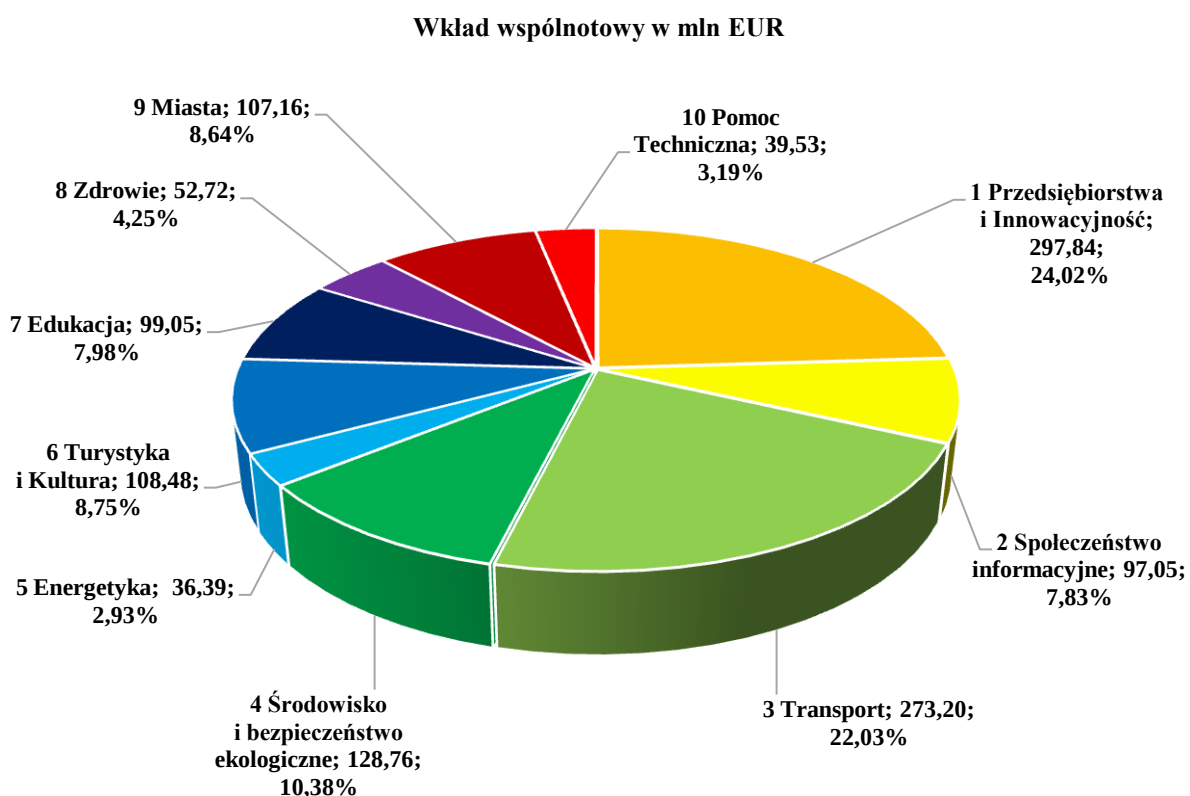
Podniesienie poziomu życia mieszkańców Dolnego Śląska oraz poprawa konkurencyjności regionu przy respektowaniu zasad zrównoważonego rozwoju.

Cele szczegółowe Programu:

1. *Wzrost aktywności gospodarczej opartej o wiedzę i innowacyjność.*
2. *Rozwój infrastruktury służącej poprawie jakości środowiska, warunków inwestowania i prowadzenia działalności gospodarczej.*
3. *Poprawa bytu mieszkańców i wzrost konkurencyjności regionu poprzez modernizację i rozbudowę infrastruktury społecznej.*

Realizacja Celu głównego i Celów szczegółowych Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego odbywała się poprzez realizację 10 Priorytetów, na które przeznaczono ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego kwotę w wysokości **1 240 184 092 EUR**.

Wykres. Podział alokacji na poszczególne Priorytety w mln EUR oraz udział procentowy w ogólnej alokacji Programu.

W przypadku prezentowania w sprawozdaniu danych finansowych występujących tylko w PLN do przeliczenia zastosowano kurs Europejskiego Banku Centralnego z dn. 29 listopada 2016 r., tj. 1 EUR = 4,4299 PLN.

Pozostałe dane finansowe, szczególnie z zakresie certyfikacji wydatków, przedstawiono w sprawozdaniu w EUR zgodnie z kursem certyfikacji.

2.1 Realizacja i analiza postępów

2.1.1 Informacje na temat postępów rzeczowych programu operacyjnego

Opis w zakresie postępów wskaźników rzeczowych celu głównego i celów szczegółowych przedstawiony został w punkcie 2.1.6.2 Analiza postępu finansowego i rzeczowego sprawozdania.

Załącznik nr I Tabela 1. Postęp fizyczny Regionalnego Programu Operacyjnego Informacja na temat postępów rzeczowych Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013.

Załącznik nr V Tabela 5. Wskaźniki kontekstowe.

Załącznik nr VIII Tabela 8. Wskaźniki kluczowe (core indicators).

2.1.2 Informacje finansowe

Do przeliczenia danych wykorzystanych w sprawozdaniu pozyskanych z Krajowego Systemu Informatycznego (SIMIK 07-13) występujących tylko w złotych w zakresie wniosków o dofinansowanie, umów na realizację projektu, wniosków o płatność, projektów zakończonych, zastosowano kurs EBC z dnia 29 listopada 2016 r., tj. 1 EUR= 4,4299 PLN. Poziom wykorzystania alokacji środków EFRR obliczono w stosunku do alokacji wynikającej z algorytmu określającego środki UE w PLN. Pozostałe dane, szczególnie w zakresie certyfikacji wydatków przedstawiono w EUR zgodnie z kursem certyfikacji.

1) Plan finansowy

Regionalny Program Operacyjny dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013 został zatwierdzony przez Komisję Europejską dnia 4 września 2007 r. decyzją nr K(2007) 4207. Program był finansowany ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w wysokości 1 213 144 879 EUR.

W związku z podziałem Krajowej Rezerwy Wykonania oraz uzyskaniem dodatkowej alokacji wynikającej z tzw. mechanizmu Dostosowania Technicznego przeprowadzono zmianę Programu. Komisja Europejska zatwierdziła zmianę RPO WD 2007-2013 dnia 13 grudnia 2011 r. decyzją nr K(2011) 9362.

W wyniku wprowadzonych zmian alokacja Programu wzrosła łącznie o 27 039 213 EUR, w tym:

- środki alokacji w ramach krajowej rezerwy wykonania – 15 754 748 EUR,
- środki dodatkowej alokacji (dostosowanie techniczne) - 11 284 465 EUR.

Alokacja Programu wyniosła 1 240 184 092 EUR.

Dnia 20 czerwca 2013 r. IZ RPO WD złożyła wniosek w sprawie zmiany założonych wartości osiągnięcia celów określonych w Programie. Proponowana zmiana uzasadniona została znaczącymi zmianami społeczno-gospodarczymi, które miały wpływ bądź utrudniały realizację Programu. Komisja Europejska dnia 30 kwietnia 2014 r. decyzją nr C(2014) 2902 zatwierdziła zmiany Programu.

Dnia 30 grudnia 2015 r. IZ RPO WD złożyła wniosek w sprawie zmiany tabel finansowych Programu. Zmiany wynikały z końcowego etapu realizacji Programu. W tabeli finansowej zmianie uległy kwoty współfinansowania krajowego, przy zachowaniu wartości alokacji ze środków EFRR. Komisja Europejska dnia 2 marca 2016 r. decyzją nr C(2016) 1299 zatwierdziła wprowadzone zmiany Programu.

IZ RPO WD w celu pełnego wykorzystania środków alokacji dostępnej w Programie, zgodnie z art. 77 Rozporządzenia (WE) 1083/2006, stosowała mechanizm elastyczności w okresie realizacji Programu.

Tabela finansowa Programu z uwzględnieniem mechanizmu elastyczności w wartości alokacji.

Oś priorytetowa	Finansowanie ogółem [EUR]	Wkład wspólnotowy zgodnie z tabelą finansową Programu [EUR]	Wkład wspólnotowy po zastosowaniu mechanizmu elastyczności [EUR]	Wkład krajowy [EUR]	Indykatorywny podział wkładu krajowego		Poziom współfinansowania
					Krajowe środki publiczne [EUR]	Krajowe środki prywatne [EUR]	
	1=2+3	2	2'	3=4+5	4	5	6=2/1
1.Przedsiębiorstwa i Innowacyjność	443 218 357	297 842 736	280 814 610	145 375 621	24 713 855	120 661 766	67,20%
2.Społeczeństwo informacyjne	99 032 235	97 051 591	86 491 721	1 980 644	1 683 548	297 096	98,00%
3.Transport	303 552 127	273 196 914	300 500 185	30 355 213	30 355 213	0	90,00%
4.Środowisko i bezpieczeństwo ekologiczne	135 536 766	128 759 928	120 848 398	6 776 838	5 557 007	1 219 831	95,00%
5.Energetyka	42 816 879	36 394 347	31 152 000	6 422 532	1 091 830	5 330 702	85,00%
6.Turystyka i Kultura	120 532 763	108 479 487	110 187 614	12 053 276	9 160 490	2 892 786	90,00%
7.Edukacja	116 529 784	99 050 316	103 068 600	17 479 468	16 605 494	873 974	85,00%
8.Zdrowie	52 722 970	52 722 970	57 953 087	0	0	0	100,00%
9.Miasta	119 066 681	107 160 013	110 689 424	11 906 668	10 596 935	1 309 733	90,00%
10.Pomoc Techniczna	39 525 790	39 525 790	38 478 453	0	0	0	100,00%
Ogółem	1 472 534 352	1 240 184 092	1 240 184 092	232 350 260	99 764 372	132 585 888	84,22%

Mechanizm elastyczności został wykorzystany przez IZ RPO w następujących w Priorytetach, zwiększając dostępną alokację:

- Priorytet 3 Transport – zwiększenie alokacji o 27 303 271,44 EUR, tj. 9,99% alokacji Priorytetu 3,
- Priorytet 6 Turystyka i Kultura – zwiększenie alokacji o 1 708 126,56 EUR, tj. 1,57% alokacji Priorytetu 6,
- Priorytet 7 Edukacja – zwiększenie alokacji o 4 018 283,76 EUR, tj. 4,06% alokacji Priorytetu 7,
- Priorytet 8 Zdrowie – zwiększenie alokacji o 5 230 117,12 EUR, tj. 9,92% alokacji Priorytetu 8,
- Priorytet 9 Miasta – zwiększenie alokacji o 3 529 411,39 EUR, tj. 3,29% alokacji Priorytetu 9.

2) Realizacja finansowa Programu

W ramach Programu wartość wydatków kwalifikowalnych ujętych w deklaracjach przekazanych do Komisji Europejskiej wyniosła 1 961 529 991,30 EUR, w tym wkład publiczny 1 665 392 476,44 EUR.

Załącznik nr II Tabela 2. Oś priorytetowa w podziale na źródła finansowania – narastająco (w EUR).

Tabela. Wartość poświadczonych wydatków z projektów zrealizowanych w ramach Programu przekazanych w deklaracjach do Komisji Europejskiej.

Priorytet	Wydatki kwalifikowane stanowiące podstawę certyfikacji [EUR]	Wydatki publiczne poświadczone do KE			Środki prywatne [EUR]	Poziom współfinansowania UE wynikający z certyfikacji do KE
		Wydatki publiczne [EUR]	w tym środki z EFRR [EUR]	w tym krajowe środki publiczne [EUR]		
	1=2+5	2=3+4	3	4	5	6=3/1
1.Przedsiębiorstwa i Innowacyjność	536 352 167,95	314 125 358,65	280 449 487,80	33 675 870,85	222 226 809,30	52,29%
2.Społeczeństwo informacyjne	102 673 357,83	100 013 756,55	86 436 363,15	13 577 393,40	2 659 601,28	84,19%
3.Transport	467 032 936,23	456 629 355,06	299 107 216,71	157 522 138,35	10 403 581,17	64,04%
4.Środowisko i bezpieczeństwo ekologiczne	154 790 189,24	147 940 655,99	118 092 447,93	29 848 208,06	6 849 533,25	76,29%
5.Energetyka	61 660 648,69	36 387 356,17	31 150 982,52	5 236 373,65	25 273 292,52	50,52%
6.Turystyka i Kultura	182 586 336,10	165 467 007,91	110 156 903,10	55 310 104,81	17 119 328,19	60,33%
7.Edukacja	173 410 611,00	169 638 834,68	102 894 575,10	66 744 259,58	3 771 776,32	59,34%
8.Zdrowie	73 240 140,23	71 544 829,78	57 957 632,54	13 587 197,24	1 695 310,45	79,13%
9.Miasta	164 514 784,80	158 376 502,42	110 360 146,25	48 016 356,17	6 138 282,38	67,08%
10.Pomoc Techniczna	45 268 819,23	45 268 819,23	38 478 452,50	6 790 366,73	0	85,00%
RPO WD	1 961 529 991,30	1 665 392 476,44	1 235 084 207,60	430 308 268,84	296 137 514,86	62,97%

Wartość wydatków kwalifikowalnych poniesionych przez beneficjentów, poświadczonych i ujętych w deklaracjach do Komisji Europejskiej wyniosła 1 961 529 991,30 EUR. Natomiast w tabelach finansowych Programu założono, że wartość wydatków kwalifikowalnych wyniesie 1 472 534 352 EUR. Poziom realizacji wydatków kwalifikowalnych wyniósł 133,21% w stosunku do wydatków założonych w tabeli finansowej Programu.

3) Płatności otrzymane z Komisji Europejskiej

Łączna wartość płatności otrzymanych z Komisji Europejskiej w ramach Programu wyniosła **1 178 174 887,40 EUR**, w tym:

- zaliczka 109 183 039,11 EUR,
- refundacja 1 068 991 848,29 EUR,

co stanowi 95% alokacji Programu.

Odsetki uzyskane z tytułu płatności zaliczkowej przekazanej przez Komisję Europejską na konto programowe wyniosły 4 837 033,74 euro i zgodnie z art. 83 Rozporządzenia (WE) nr 1083/2006 uznane zostały za zasoby państwa członkowskiego w formie krajowego wkładu publicznego.

4) Zastosowanie instrumentu cross-financing

Wartość środków wykorzystanych w ramach instrumentu cross-financing wyniosła łącznie 949 261,75 EUR w następujących Priorytetach:

- Priorytet 1 Przedsiębiorstwa i Innowacyjność – 131 451,74 EUR,
- Priorytet 2 Społeczeństwo Informacyjne – 702 223,36 EUR,
- Priorytet 4 Środowisko i bezpieczeństwo ekologiczne – 32 777,26 EUR,
- Priorytet 9 Miasta – 82 809,39 EUR.

Szczegółowe informacje odnośnie zastosowania mechanizmu cross-financing zostały zamieszczone w punkcie 2.6.2 Cross-financing sprawozdania.

5) Projekty podzielone na etapy

W ramach Programu projektów nie podzielono na etapy.

Załącznik nr XVII Tabela zbiorcza projektów dużych rozłożonych na etapy oraz Załącznik nr XVIII Tabela zbiorcza projektów rozłożonych na etapy (z wyjątkiem dużych).

6) Projekty niesfunkcjonujące

W ramach Programu nie stwierdzono projektów niesfunkcjonujących.

Załącznik nr XIX Tabela zbiorcza projektów niesfunkcjonujących.

7) Projekty zawieszone

W ramach Programu prowadzone są postępowania administracyjne lub sądowe w zakresie 25 projektów:

- postępowanie administracyjne – 4 projekty, wydatki kwalifikowalne, które z tego tytułu nie zostały zadeklarowane do KE wynoszą 573 808,73 EUR (2 541 915,27 PLN), w tym wkład z UE 385 599,47 EUR (1 708 167,06 PLN), w tym:
 - Priorytet 1 – 4 projekty, wydatki kwalifikowalne 573 808,73 EUR (2 541 915,27 PLN), w tym wkład UE 385 599,47 EUR (1 708 167,06 PLN),
- postępowanie sądowe – 21 projektów, wydatki kwalifikowalne, które z tego tytułu nie zostały zadeklarowane do KE wynoszą 906 339,27 EUR (4 014 992,39 PLN), w tym wkład z UE 806 750,45 EUR (3 573 823,76 PLN), w tym:
 - Priorytet 1 – 1 projekt, wydatki kwalifikowalne 918,86 EUR (4 070,48 PLN), w tym wkład UE 617,48 EUR (2 735,36 PLN),
 - Priorytet 2 – 2 projekty, wydatki kwalifikowalne 4 402,92 EUR (19 504,47 PLN), w tym wkład UE 4 314,86 EUR (19 114,38 PLN),
 - Priorytet 3 – 2 projekty, wydatki kwalifikowalne 81 466,56 EUR (360 888,74 PLN), w tym wkład UE 73 319,91 EUR (324 799,87 PLN),
 - Priorytet 4 – 2 projekty, wydatki kwalifikowalne 141 607,20 EUR (627 305,74 PLN), w tym wkład UE 134 526,84 EUR (595 940,46 PLN),
 - Priorytet 6 – 4 projekty, wydatki kwalifikowalne 12 352,89 EUR (54 722,07 PLN), w tym wkład UE 11 117,60 EUR (49 249,87 PLN),
 - Priorytet 7 – 1 projekt, wydatki kwalifikowalne 323 560,33 EUR (1 433 339,91 PLN), w tym wkład UE 275 026,28 EUR (1 218 338,92 PLN),
 - Priorytet 9 – 9 projektów, wydatki kwalifikowalne 342 030,51 EUR (1 515 160,98 PLN), w tym wkład UE 307 827,48 EUR (1 363 644,90 PLN).

Załącznik nr XX Tabela zbiorcza projektów zawieszonych.

2.1.3 Informacja na temat podziału wykorzystania funduszy wg kategorii interwencji

W ramach Programu w ramach Priorytetów 1–10 zrealizowano 2 313 projektów, w których wartość dofinansowania z EFRR wyniosła 1 159 622 154,52 EUR (5 137 010 182,32 PLN), tj. 93,50% alokacji Programu. Na podstawie zakończonych projektów można przedstawić 139 kombinacji kodów reprezentujących 5 kategorii interwencji.

Dane przedstawiono na podstawie raportów KSI (SIMIK 07-13). Do przeliczeń zastosowano kurs EBC 1 EUR= 4,4299 PLN.

Załącznik nr III Tabela 3. Podział kumulatywny przyznanego wkładu wspólnotowego wg kategorii.

Kryterium „Priorytetowy obszar tematyczny” – wystąpiło 40 rodzajów kategorii interwencji.

Tabela. Podział alokacji w ramach zakończonych projektów na kategorie interwencji oraz wykorzystanie alokacji przeznaczonej na poszczególne obszary (alokacja wg tabel finansowych z Programu).

Priorytetowy obszar tematyczny	Numer Działania RPO WD	Liczba projektów zakończonych	Wartość dofinansowania z EFRR w EUR	% alokacji na daną kategorię interwencji*
02 Infrastruktura B+RT (w tym wyposażenie w sprzęt, oprzyrządowanie i szybkie sieci informatyczne łączące ośrodki badawcze) oraz specjalistyczne ośrodki kompetencji technologicznych	1.4	5	1 593 880,07	15,94%
03 Transfer technologii i udoskonalanie sieci współpracy między MŚP, między MŚP a innymi przedsiębiorstwami, uczelniami, wszelkiego rodzaju instytucjami na poziomie szkolnictwa pomaturalnego, władzami regionalnymi, ośrodkami badawczymi oraz biegunami nauk	1.4	5	4 462 726,33	19,99%
04 Wsparcie na rzecz rozwoju B+RT, w szczególności w MŚP (w tym dostęp do usług związanych z B+RT w ośrodkach badawczych)	1.2	2	22 077,60	1,10%
05 Usługi w zakresie zaawansowanego wsparcia dla przedsiębiorstw i grup przedsiębiorstw	1.2, 1.3	22	91 867 916,17	82,94%
07 Inwestycje w przedsiębiorstwa bezpośrednio związane z dziedziną badań i innowacji (innowacyjne technologie, tworzenie przedsiębiorstw przez uczelnie, istniejące ośrodki B+RT i przedsiębiorstwa itp.)	1.1	121	22 855 121,17	162,09%
08 Inne inwestycje w przedsiębiorstwa	1.1, 1.4	656	138 713 560,71	101,52%
09 Inne działania mające na celu pobudzenie badań, innowacji i przedsiębiorczości w MŚP	1.2	72	448 809,67	22,09%
10 Infrastruktura telekomunikacyjna (w tym sieci szerokopasmowe)	2.1	12	38 773 013,58	80,97%
11 Technologie informacyjne i komunikacyjne (dostęp, bezpieczeństwo, interoperacyjność, zapobieganie zagrożeniom, badania, innowacje, treści cyfrowe itp.)	2.2, 6.4, 6.5, 8.1	115	31 835 502,91	126,95%
13 Usługi i aplikacje dla obywateli (e-zdrowie, e-administracja, e-edukacja, e-integracja itp.)	2.2, 6.4, 6.5, 7.1, 8.1	44	21 865 739,65	59,67%
16 Kolej	3.2	3	16 098 924,46	47,10%
18 Tabor kolejowy	3.2	2	12 683 387,90	128,62%
23 Drogi regionalne/lokalne	3.1	63	199 753 137,94	101,72%
33 Energia elektryczna	5.2	14	7 280 987,40	67,40%
35 Gaz ziemny	5.2	14	1 204 230,29	47,27%
41 Energia odnawialna: biomasa	5.1	2	1 173 585,40	46,07%
42 Energia odnawialna: hydroelektryczna, geotermiczna i pozostałe	5.1	11	2 856 284,83	20,12%
43 Efektywność energetyczna, produkcja skojarzona (kogeneracja), zarządzanie energią	5.3, 5.4	72	16 977 366,45	269,34%
44 Gospodarka odpadami komunalnymi i przemysłowymi	4.1	30	22 023 482,96	110,33%
45 Gospodarka i zaopatrzenie w wodę pitną	4.2	22	9 054 215,05	69,40%
46 Oczyszczanie ścieków	4.2	30	41 179 201,36	68,01%
47 Jakość powietrza	4.3	11	921 717,41	30,72%
50 Rewaloryzacja obszarów przemysłowych i rekultywacja skażonych gruntów	4.5	6	2 112 928,89	51,19%
51 Promowanie bioróżnorodności i ochrony przyrody (w tym NATURA 2000)	4.7	41	9 813 218,74	247,82%
52 Promowanie czystego transportu miejskiego	3.3	16	55 242 392,07	168,52%
53 Zapobieganie zagrożeniom (w tym opracowanie i wdrażanie planów i instrumentów zapobiegania i zarządzania zagrożeniami naturalnym i technologicznym)	4.4, 4.6	13	22 095 705,34	102,40%
54 Inne działania na rzecz ochrony środowiska i zapobiegania zagrożeniom	4.6	7	3 512 407,57	138,38%

Priorytetowy obszar tematyczny	Numer Działania RPO WD	Liczba projektów zakończonych	Wartość dofinansowania z EFRR w EUR	% alokacji na daną kategorię interwencji*
55 Promowanie walorów przyrodniczych	6.5	19	5 955 737,93	74,89%
57 Inne wsparcie na rzecz wzmocnienia usług turystycznych	6.1, 6.2, 6.3, 6.4, 6.5	102	55 699 061,22	95,56%
58 Ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego	6.4	48	27 755 031,32	92,71%
59 Rozwój infrastruktury kulturalnej	6.4	4	6 387 525,42	160,79%
60 Inne wsparcie dla poprawy usług kulturalnych	6.4	9	1 067 449,80	202,24%
61 Zintegrowane projekty na rzecz rewitalizacji obszarów miejskich i wiejskich	9.1	246	89 376 431,41	119,36%
75 Infrastruktura systemu oświaty	7.1, 7.2	71	92 121 482,87	97,24%
76 Infrastruktura ochrony zdrowia	8.1	70	50 406 517,31	103,14%
77 Infrastruktura opiekuńczo-wychowawcza	7.2	13	2 263 102,23	89,01%
78 Infrastruktura mieszkalnictwa	9.1, 9.2	184	14 818 432,62	45,90%
79 Pozostała infrastruktura społeczna	7.2	1	782 062,49	89,93%
85 Przygotowanie, realizacja, monitorowanie i kontrola	10.1	97	33 389 746,86	94,84%
86 Ocena, badania/ekspertyzy, informacja i komunikacja	10.1	38	3 178 051,13	73,57%
Razem		2 313	1 159 622 154,52	93,50%

* udział % alokacji został wyliczony w stosunku do alokacji podzielonej na poszczególne kategorie interwencji, które wykazano w Programie

Kryterium „Forma finansowania” - wystąpiły 2 rodzaje kategorii interwencji.

Dla kategorii interwencji „01 pomoc bezzwrotna” wartość dofinansowania z EFRR wynikająca z 2 312 zakończonych projektów wynosi 1 068 032 563,87 EUR (4 731 277 454,67 PLN), co stanowi 93,61% alokacji EFRR przewidzianej w Programie na tę formę pomocy. Pomoc bezzwrotna stanowi 86,12% alokacji Programu.

Dla kategorii interwencji „02 pomoc (pożyczka, dotacja na spłatę oprocentowania, gwarancje)” wartość dofinansowania z EFRR wynikająca z 1 zakończonego projektu wynosi 91 589 590,66 EUR (405 732 727,65 PLN), co stanowi 92,26% alokacji EFRR przewidzianej w Programie na tę formę pomocy. Pomoc zwrotna stanowi 7,39% alokacji Programu.

Kryterium „Obszar realizacji” – wystąpiły 4 rodzaje kategorii interwencji.

Obszar realizacji	Liczba projektów zakończonych	Dofinansowanie z EFRR (wnioski o płatność końcową) [EUR]	% alokacji na daną kategorię interwencji*
00 Nie dotyczy	171	173 757 170,30	71,63%
01 Obszar miejski	1 646	685 884 990,46	95,18%
02 Obszar górski	28	12 090 554,45	117,18%
05 Obszary wiejskie (poza obszarami góorskimi, wyspami lub o niskiej i bardzo niskiej gęstości zaludnienia)	468	287 889 439,32	107,96%
Razem	2 313	1 159 622 154,52	93,50%

* udział % alokacji dla danego obszaru realizacji został wyliczony w stosunku do alokacji wykazanej w Programie dla poszczególnych obszarów realizacji

Ze środków EFRR w ramach Programu utworzono fundusz wspierający przedsiębiorców w ramach Inicjatywy JEREMIE. Projekt ten przyporządkowano do kategorii interwencji „00 nie dotyczy”, ze względu na możliwość skorzystania ze wsparcia przez wnioskodawców z obszaru całego województwa.

Wartości osiągnięte dla danego obszaru realizacji zostały opisane przy poszczególnych Priorytetach w sprawozdaniu w punkcie 3 Realizacja w podziale na Priorytety, postęp wdrażania Programu wg Priorytetów.

Kryterium „Rodzaj działalności gospodarczej” – wystąpiło 18 rodzajów kategorii interwencji.

Rodzaj działalności gospodarczej	Numer Działania RPO WD	Liczba projektów zakończonych	Wartość dofinansowania z EFRR [w EUR]	% alokacji*
03 produkcja produktów żywnościowych i napojów	1.1, 1.2	31	7 477 034,65	0,64%
04 wytwarzanie tekstyliów i wyrobów włókienniczych	1.1, 1.2	4	194 479,62	0,02%
05 wytwarzanie urządzeń transportowych	1.1	2	375 416,03	0,03%
06 nieokreślony przemysł wytwórczy	1.1, 1.2	312	47 483 919,40	4,07%
08 wytwarzanie i dystrybucja energii elektrycznej, gazu i ciepła	5.1, 5.2, 5.3, 9.1	51	14 821 689,95	1,27%
09 pobór, uzdatnianie i rozprowadzanie wody	4.2	22	9 571 879,47	0,82%
10 poczta i telekomunikacja	1.1	3	341 675,65	0,03%
11 transport	1.1, 3.1, 3.2, 3.3, 9.1	114	297 077 067,56	25,47%
12 budownictwo	1.1, 1.2, 9.1, 9.2	122	17 501 658,09	1,50%
13 handel hurtowy i detaliczny	1.1, 1.2	42	1 601 188,54	0,14%
14 hotele i restauracje	1.1, 1.2	134	48 247 530,62	4,14%
15 pośrednictwo finansowe	1.1	1	11 094,11	0,001%
16 obsługa nieruchomości, wynajem i prowadzenie działalności gospodarczej	1.1, 1.4	20	15 673 479,17	1,34%
17 administracja publiczna	10.1	135	36 567 797,98	3,13%
18 edukacja	1.1, 7.1, 7.2, 9.1	112	105 217 277,13	9,02%
19 działalność w zakresie ochrony zdrowia ludzkiego	1.1	29	2 029 183,81	0,17%
21 działalność związana ze środowiskiem naturalnym	1.1, 4.1, 4.2, 4.3, 4.4, 4.5, 4.6, 4.7, 5.4, 9.1	210	118 983 434,27	10,20%
22 inne niewyszczególnione usługi	1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 2.1, 2.2, 6.1, 6.2, 6.3, 6.4, 6.5, 8.1, 9.1	969	436 446 348,47	37,41%
Razem		2 313	1 159 622 154,52	99,41%

* udział % alokacji obliczono w stosunku do alokacji wynikającej z algorytmu określającego środki UE w PLN (do przeliczenia zastosowano kurs EBC, tj. 1 EUR = 4,4299 PLN).

Dodatkowe informacje przedstawiono w sprawozdaniu w pkt. 2.1.6.2 Analiza postępu finansowego i rzeczowego.

Obszary wiejskie i małe miasta

Instytucja Zarządzająca RPO zaplanowała w czterech Priorytetach skierowanie wsparcia ze środków EFRR na obszary wiejskie i małych miast, wyznaczając poziom 38% alokacji danego Priorytetu na ten obszar interwencji. Natomiast w Priorytecie 7 Edukacja wyznaczono limit w wysokości 15% alokacji Priorytetu. Wartość realizowanych projektów (EFRR) przekroczyła założone limity. Informacje dla poszczególnych Priorytetów umieszczono w sprawozdaniu w punkcie 3 Realizacja w podziale na Priorytety, postęp wdrażania Programu wg Priorytetów.

2.1.4 Pomoc w podziale na grupy docelowe

Informacje w podziale na grupy docelowe, sektory lub obszary wsparcia zostały zamieszczone w sprawozdaniu w punkcie 2.1.6.2 Analiza postępu finansowego i rzeczowego.

2.1.5 Pomoc ponownie wykorzystana

W ramach Programu w związku z dokonanymi korektami finansowymi Instytucja Zarządzająca RPO odzyskała od beneficjentów środki EFRR w wysokości 15 337 861,10 EUR (67 945 190,87 PLN), w tym w związku z art. 57 Rozporządzenia (WE) nr 1083/2006, z tytułu niezachowania przepisów dotyczących trwałości operacji środki EFRR w wysokości 30 318,02 EUR (134 305,80 PLN). Środki te zgodnie z art. 98 Rozporządzenia (WE) nr 1083/2006 zostały ponownie wykorzystane na realizację innych projektów w ramach Programu.

2.1.6 Analiza jakościowa (poziom programu)

2.1.6.1 System realizacji programu

Kontrakt wojewódzki dla Województwa Dolnośląskiego

Kontrakt wojewódzki został zawarty dn. 6.02.2008 r. pomiędzy Ministrem Rozwoju Regionalnego a Zarządem Województwa Dolnośląskiego, pełniącym rolę Instytucji Zarządzającej.

Przedmiotem Kontraktu było określenie zasad i warunków dofinansowania Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013.

W dniu 30.06.2009 r. został podpisany pomiędzy Ministrem Rozwoju Regionalnego a Zarządem Województwa Dolnośląskiego aneks nr 1 do Kontraktu Wojewódzkiego dla Województwa Dolnośląskiego. Aneks nr 1 wprowadził zmiany w zakresie możliwości przeznaczenia środków budżetu państwa na współfinansowanie nie tylko w projektach objętych pomocą publiczną.

W dniu 8.09.2009 r. został podpisany pomiędzy Ministrem Rozwoju Regionalnego a Zarządem Województwa Dolnośląskiego aneks nr 2 do Kontraktu Wojewódzkiego dla Województwa Dolnośląskiego. Aneks nr 2 wprowadził nowe zasady składania przez Instytucję Zarządzającą zapotrzebowania na środki budżetu państwa przeznaczone na realizację Regionalnego Programu Operacyjnego oraz zmianę zasad udzielania, przekazywania i rozliczania dotacji rozwojowej.

Podpisano jeszcze 7 aneksów do Kontraktu Wojewódzkiego w latach 2010-2016, związanych m.in. z mechanizmem rozliczania środków finansowych oraz zasadami sprawozdawczości.

Dolnośląska Instytucja Pośrednicząca

Dnia 30.10.2007 r. utworzona została wojewódzka samorządowa jednostka budżetowa - Dolnośląska Instytucja Pośrednicząca. Zadaniem jednostki było wdrożenie części Priorytetu 1 Wzrost konkurencyjności dolnośląskich przedsiębiorstw (Przedsiębiorstwa i Innowacyjność), w zakresie Działania 1.1. Inwestycje dla przedsiębiorstw oraz Działania 1.2. Doradztwo dla firm oraz wsparcie dla Instytucji Otoczenia Biznesu.

Dnia 7.05.2008 r. pomiędzy Instytucją Zarządzającą a Dolnośląską Instytucją Pośredniczącą zawarte zostało Porozumienie w sprawie powierzenia części zadań w ramach Priorytetu 1 Wzrost konkurencyjności dolnośląskich przedsiębiorstw, regulujące szczegółowo zakres zadań zleconych oraz wzajemne prawa i obowiązki obu stron Porozumienia. Dnia 2.12.2008 r. został podpisany aneks nr 1 do Porozumienia precyzujący głównie zapisy w zakresie rozliczenia środków oraz zasad poświadczenia wydatków.

W 2009 r. podpisano 3 Aneksy do Porozumienia w sprawie powierzenia części zadań w ramach Priorytetu 1. Aneksy precyzowały sposoby realizacji powierzonych zadań, m.in. w zakresie projektów Pomocy Technicznej, rozliczania projektów oraz odzyskiwania środków od beneficjentów.

W 2010 r. podpisano Aneks nr 5, w którym Instytucja Zarządzająca rozszerzyła kompetencje Dolnośląskiej Instytucji Pośredniczącej powierzając zadania związane z wdrażaniem Działania 5.1. Odnawialne źródła energii oraz Działania 5.3. Ciepło i Kogeneracja w ramach Priorytetu 5 Regionalna infrastruktura energetyczna przyjazna środowisku (Energetyka).

Kolejne aneksy, w których głównie zostały doprecyzowane zasady realizacji powierzonych zadań w zakresie m.in. rozliczania środków w projektach, odzyskiwania środków od beneficjentów, prowadzenia kontroli projektów, podpisano w 2011 r. (Aneks nr 6) oraz 3 Aneksy w 2012 r.

Dokumenty programowe, wytyczne, procedury Instytucji Zarządzającej

Instytucja Zarządzająca RPO przygotowała dokumenty niezbędne w procesie wdrażania Programu.

1. Regionalny Program Operacyjny dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013 został zaakceptowany decyzją Komisji Europejskiej nr K(2007) 4207 z dnia 4.09.2007 r.

Program był zmieniany 5 razy w następujących latach: 2010 r., 2011 r., 2013 r., 2014 r. i 2016 r.

Dnia 05.01.2010 r. Instytucja Zarządzająca zatwierdziła zmiany Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013, które zostały zaakceptowane przez Komitet Monitorujący RPO WD w dniu 22.01.2010 r. Zmiany wynikały, m.in. z wejścia w życie od dnia 01.01.2010 r. znowelizowanej ustawy o finansach publicznych, wprowadzającej modyfikacje w zakresie finansowania programów realizowanych z udziałem środków funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności. Ponadto

wprowadzono zmiany w systemie instytucjonalnym RPO WD wynikające z powołania samorządowej jednostki budżetowej (należącej do sektora finansów publicznych), tj. Dolnośląskiej Instytucji Pośredniczącej (DIP), której została powierzona funkcja IP we wdrażaniu części Priorytetu 1 Przedsiębiorstwa i Innowacyjność oraz Priorytetu 5 Energetyka. Przedmiotowe zmiany miały charakter techniczny i nie wymagały przeprowadzenia negocjacji z KE oraz decyzji zatwierdzającej zmiany.

W 2011 r. w wyniku renegocjacji z Komisją Europejską w Regionalnym Programie Operacyjnym dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013 dokonano zmian w zakresie zwiększenia alokacji wynikającej z podziału środków z Krajowej Rezerwy Wykonania oraz Dostosowania Technicznego. Wprowadzono również realokację środków pomiędzy Priorytetami. Utworzono również w ramach Priorytetu 5. Regionalna infrastruktura energetyczna przyjazna środowisku (Energetyka) nowe Działanie 5.4. Termomodernizacja. Zmiany w Programie zostały zatwierdzone decyzją Komisji Europejskiej nr K(2011) 9362 z dnia 13 grudnia 2011 r.

W 2013 r. Instytucja Zarządzająca złożyła do KE wniosek o modyfikację zapisów w Programie. Dnia 26.09.2013 r. Komisja Europejska zaakceptowała wprowadzone do Programu zmiany. Zmiany dotyczyły, m.in. zmian wartości docelowych wskaźników, Lokalnych Programów Rewitalizacji oraz Priorytetu 10 Pomoc Techniczna.

W 2014 r. Komisja Europejska poinformowała o akceptacji wniosku IZ RPO WD w zakresie zmiany metodologii wyliczania wartości wskaźników dla Programu pn. *Liczba utworzonych miejsc pracy oraz Liczba osób, które uzyskały dostęp do szerokopasmowego Internetu*. W dniu 30 kwietnia 2014 r. Komisja Europejska decyzją nr C(2014) 2902 zatwierdziła zmiany w RPO WD.

W 2015 r. Instytucja Zarządzająca złożyła do KE wniosek o zmianę tabel finansowych przedstawionych w Programie. Zmiany wynikały z końcowego etapu realizacji Programu i dotyczyły zmiany współfinansowania krajowego dostosowując poziom wydatków do faktycznych wydatków poniesionych przez beneficjentów, pozostawiając na niezmiennym poziomie podział alokacji na poszczególne Priorytety. W dniu 2 marca 2016 r. Komisja Europejska zatwierdziła zmiany Programu decyzją nr C(2016) 1299.

2. Szczegółowy Opis Priorytetów Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013

Szczegółowy Opis Priorytetów Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego został przekazany do Ministerstwa Rozwoju Regionalnego dn. 25.09.2007 r. Akceptacja Uszczegółowienia przez IK NSRO nastąpiła w dn. 28.01.2008 r.

Dokument został przez Instytucję Zarządzającą zatwierdzony w dniu 5.02.2008 r.

W 2008 r. dokument został zaktualizowany trzy razy, w dn. 1.04.2008 r., 24.06.2008 r. oraz 24.09.2008 r. Zmiany dotyczyły zapisów w zakresie kryteriów wyboru projektów do dofinansowania, prezentacji wskaźników w dokumencie, zapisów w zakresie Indykatywnego Wykazu Indywidualnych Projektów Kluczowych oraz doprecyzowano zapisy dotyczące typów projektów możliwych do realizacji w ramach Programu. Wprowadzono również zmiany w zakresie kwalifikacji beneficjentów oraz wydatków niekwalifikowalnych.

W 2009 r. Instytucja Zarządzająca RPO dokonała siedmiu zmian Szczegółowego Opisu Priorytetów RPO WD: 10.02.2009 r., 5.05.2009 r., 4.08.2009 r., 11.08.2009 r., 29.09.2009 r., 12.10.2009 r., 8.12.2009 r. Zmiany dotyczyły, m.in. systemu wdrażania, kwalifikowalności wydatków oraz systemu finansowania.

W 2010 r. Instytucja Zarządzająca RPO pięciokrotnie zatwierdzała zmiany w Szczegółowym Opisie Priorytetów RPO WD: 16.03.2010 r., 17.08.2010 r., 19.10.2010 r., 26.10.2010 r., 30.11.2010 r. Przedmiotowe zmiany dotyczyły, m.in. dostosowania zapisów związanych z typami beneficjentów dla Działania 2.1, 5.1, 5.2 oraz 5.3 do schematów pomocy publicznej na inwestycje w zakresie: energetyki, infrastruktury telekomunikacyjnej.

W 2011 r. Instytucja Zarządzająca RPO pięciokrotnie dokonywała zmian w Szczegółowym Opisie Priorytetów RPO WD: 19.04.2011 r., 05.07.2011 r., 13.09.2011 r., 18.10.2011 r., 13.12.2011 r. Przedmiotowe zmiany dotyczyły, m.in. zaktualizowania zapisów związanych z procedurą odwoławczą, doprecyzowania zapisów dotyczących końcowej daty kwalifikowalności wydatków, dodania zmienionego typu projektu kwalifikującego się do dofinansowania w ramach Działania 2.1 (budowa lub rozbudowa telekomunikacyjnych sieci dystrybucyjnych i dostępowych) celem dostosowania do zapisów linii demarkacyjnej z Działaniem 8.4 PO Innowacyjna Gospodarka, zdefiniowania pojęcia „innowacyjności

procesowej” oraz doprecyzowania zapisów dotyczących przedsiębiorstw dostosowując do obowiązującego stanu prawnego.

W 2012 r. Instytucja Zarządzająca RPO sześciokrotnie dokonywała zmian w Szczegółowym Opisie Priorytetów RPO WD: 24.01.2012 r., 07.02.2012 r., 22.05.2012 r., 28.08.2012 r., 30.10.2012 r., 18.12.2012 r.

Przedmiotowe zmiany dotyczyły, m.in. wprowadzenia nowego Działania 5.4 Zwiększanie efektywności energetycznej, wprowadzenia nowych typów projektów dotyczących rekultywacji obszarów poprzemysłowych i powojenskich oraz inwestycji skierowanych na realizację potrzeb imigrantów, mniejszości narodowych i mniejszości etnicznych oraz uchodźców, zmian w linii demarkacyjnej. W 2012 r. dokonano również zamian alokacji środków EFRR pomiędzy poszczególnymi Działaniami, wynikających z decyzji Komisji Europejskiej nr K(2011) 9362 z dnia 13.12.2011 r.

W 2013 r. Instytucja Zarządzająca RPO ośmiokrotnie dokonywała zmian w Szczegółowym Opisie Priorytetów RPO WD: 12.02.2013 r., 19.02.2013 r., 26.03.2013 r., 26.06.2013 r., 09.07.2013 r., 20.08.2013 r., 29.10.2013 r., 17.12.2013 r. Przedmiotowe zmiany dotyczyły, m.in. przygotowania do ogłoszenia nowych naborów w Priorytecie 1 Przedsiębiorstwa i Innowacyjność (Działanie 1.1 Innowacje dla przedsiębiorstw, nabór dla mikroprzedsiębiorstw) oraz w Priorytecie 2 Społeczeństwo Informacyjne (Działanie 2.2 Rozwój usług elektronicznych, nabór na Elektroniczną Dokumentację Medyczną – EDM), dostosowania zapisów w zakresie opisu procedury oceny i wyboru projektów do dofinansowania oraz procedury odwoławczej do przepisów ustawy z dnia 19.04.2013 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, rozszerzenia definicji typów projektów w Działaniu 4.7 Ochrona bioróżnorodności i edukacja ekologiczna, uregulowania kwestii związanych z wysokością wsparcia projektów z Działania 9.1, dotyczących usuwania skutków powodzi.

W 2014 r. Instytucja Zarządzająca RPO dokonała 8 zmian Szczegółowego Opisu Osi Priorytetowych RPO WD: 20.02.2014 r., 28.04.2014 r., 28.05.2014 r., 24.06.2014 r., 26.08.2014 r., 30.09.2014 r., 25.11.2014 r., 22.12.2014 r. Przedmiotowe zmiany dotyczyły, m.in. zmian w alokacji środków w Działaniach, zmian wartości docelowej wskaźników, dodania załącznika nr 3 *Tabela obrazująca zmiany w certyfikacji wydatków zgodnie z tzw. mechanizmem elastyczności*.

W 2015 r. Instytucja Zarządzająca RPO dokonała 7 zmian w Szczegółowym Opisie Priorytetów RPO WD: 28.01.2015 r., 25.02.2015 r., 25.03.2015 r., 26.08.2015 r., 22.09.2015 r., 23.11.2015 r., 28.12.2015 r. Przedmiotowe zmiany dotyczyły, m.in. realokacji środków, zmian kart Działań 3.1 i 3.2, aktualizacji tabeli dotyczącej certyfikacji wydatków.

W 2016 r. Instytucja Zarządzająca RPO dokonała 7 zmian w Szczegółowym Opisie Priorytetów RPO WD: 25.01.2016 r., 22.02.2016 r., 25.04.2016 r., 23.05.2016 r., 29.06.2016 r., 30.08.2016 r., 26.09.2016 r. Przedmiotowe zmiany dotyczyły, m.in. realokacji środków pomiędzy Działaniami, aktualizacji właściwych kart działań oraz tabeli dotyczącej certyfikacji wydatków.

3. Zestaw Instrukcji Wykonawczych:

- Zestaw Instrukcji Wykonawczych dla Instytucji Zarządzającej RPO.

Pierwsza wersja instrukcji została zatwierdzona w dniu 28.08.2007 r. W wyniku uszczegóławiania oraz doprecyzowywania zadań i funkcji realizowanych przez instytucje zaangażowane w realizację NSRO oraz określenia ram współpracy pomiędzy poszczególnymi instytucjami niezbędna była aktualizacja procedur określających funkcjonowanie systemu w Instytucji Zarządzającej. Ostatecznie instrukcje wykonawcze zostały zatwierdzone przez Instytucję Zarządzającą w dniu 13.02.2008 r. W wyniku przeprowadzonego przez Instytucję Audytową audytu zgodności niezbędne było zastosowanie w procedurach zarządzania i wdrażania wydanych po audycie rekomendacji. Kolejna wersja dokumentu, została przyjęta w dniu 31.07.2008 r.

W wyniku zmian w Wytocznych Ministra Rozwoju Regionalnego, uwzględnienia zaleceń Instytucji Pośredniczącej w Certyfikacji oraz Instytucji Koordynującej NSRO, a także z konieczności ujednolicenia i doprecyzowania poszczególnych procedur opisanych w instrukcjach, w dniu 24.09.2008 r. Instytucja Zarządzająca przyjęła kolejne zmiany do Zestawu Instrukcji Wykonawczych IZ RPO (wersja nr 2).

W 2009 r. dokonano 32 zmian w Zestawie Instrukcji Wykonawczych (zmiany poszczególnych instrukcji). Konieczność dokonania uaktualnienia instrukcji wynikała ze zmian wprowadzonych przez IK NSRO

w wytycznych obowiązujących w procesie wdrażania programu operacyjnego, ze zmian przepisów prawnych, w tym ustawy o finansach publicznych i zmian w formie i zasadach finansowania Programu.

W 2010 r. dokonano 23 zmian poszczególnych instrukcji wykonawczych w Zestawie Instrukcji Wykonawczych, które wynikały, m.in. ze zmian w systemie wdrażania oraz z konieczności uwzględnienia rekomendacji z przeprowadzonego audytu wewnętrznego oraz audytu systemu zarządzania i kontroli RPO WD.

W 2011 r. dokonano 28 zmian poszczególnych instrukcji wykonawczych w Zestawie Instrukcji Wykonawczych, które wynikały, m.in. z dostosowania zapisów instrukcji wykonawczych do uwag i zaleceń Instytucji Pośredniczącej w Certyfikacji, uwzględnienia zmian w związku z przeprowadzoną reorganizacją w strukturze Instytucji Zarządzającej RPO WD.

W 2012 r. dokonano 24 zmian poszczególnych instrukcji wykonawczych w Zestawie Instrukcji Wykonawczych, które wynikały, m.in. z:

- dostosowania zapisów instrukcji wykonawczych do uwag i zaleceń Instytucji Pośredniczącej w Certyfikacji,
- zmiany zadań poszczególnych komórek organizacyjnych Instytucji Zarządzającej RPO,
- zmian w ustawie z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych,
- zmian Wytycznych Ministerstwa Rozwoju Regionalnego w zakresie jednolitego systemu zarządzania i monitorowania projektów indywidualnych,
- zmian Wytycznych Ministerstwa Rozwoju Regionalnego w zakresie warunków certyfikacji oraz przygotowania prognoz wniosków o płatność do Komisji Europejskiej w Programach Operacyjnych w ramach NSRO na lata 2007-2013,
- aktualizacji w zakresie prowadzenia kontroli krzyżowej projektów oraz kontroli horyzontalnej z projektami PROW 07-013 i PO RYBY 07-13.

W 2013 r. dokonano 12 zmian poszczególnych instrukcji wykonawczych w Zestawie Instrukcji Wykonawczych, które wynikały, m.in. z:

- konieczności dostosowania zapisów instrukcji wykonawczych do zaleceń Instytucji Pośredniczącej w Certyfikacji,
- zmian organizacyjnych w Instytucji Zarządzającej RPO,
- konieczności dostosowania zapisów instrukcji do obowiązujących przepisów prawa w zakresie sprawozdawczości z udzielonej pomocy publicznej,
- wejścia w życie rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 21.12.2012 r. w sprawie płatności w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich, przekazywania informacji dotyczących tych płatności oraz uproszczenia systemu informowania beneficjenta o wstrzymaniu płatności,
- doprecyzowania zapisów w zakresie przeprowadzania kontroli krzyżowej i horyzontalnej z projektami PROW 07-13 i PO RYBY 07-13,
- konieczności dostosowania procedur oceny i wyboru projektów do dofinansowania oraz procedury odwoławczej do obowiązujących od dnia 28.06.2013 r. przepisów ustawy z dnia 19 kwietnia 2013 r. o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju,
- konieczności uregulowania zasad i trybu postępowania w przypadku wnoszenia środków odwoławczych w postępowaniu przed sądami powszechnymi, skargi kasacyjnej do Sądu Najwyższego oraz środków odwoławczych do Naczelnego Sądu Administracyjnego.

W 2014 r. dokonano 5 zmian poszczególnych instrukcji wykonawczych w Zestawie Instrukcji Wykonawczych, które wynikały, m.in. z:

- konieczności ujednolicenia sposobu postępowania w procesach podpisywania umowy/porozumienia o dofinansowanie projektu/uchwały w sprawie dofinansowania oraz akceptacji zmian realizacji projektu przed zawarciem umowy/porozumienia o dofinansowanie projektu/uchwały w sprawie dofinansowania i akceptacji zmian realizacji projektów,
- zmiany zakresu obowiązków poszczególnych komórek organizacyjnych, w związku ze zmianą struktury organizacyjnej w Instytucji Zarządzającej RPO,
- konieczności realizacji zaleceń Instytucji Pośredniczącej w Certyfikacji,
- konieczności wdrożenia rekomendacji z audytu wewnętrznego,
- konieczności usprawnienia procedury postępowania w przypadku ujawnienia czynu mogącego wskazywać na naruszenie dyscypliny finansów publicznych.

W 2015 r. dokonano 6 zmian w zakresie poszczególnych instrukcji wykonawczych zawartych w Zestawie Instrukcji Wykonawczych, które wynikały, m.in. z:

- dostosowania zapisów instrukcji do planowego zamknięcia finansowego Programu.

- zmiany struktury organizacyjnej w Instytucji Zarządzającej RPO.

W 2016 r. dokonano 4 zmiany w zakresie poszczególnych instrukcji wykonawczych zawartych w Zestawie Instrukcji Wykonawczych, które wynikały, m.in. z:

- konieczności dostosowania obowiązujących procedur do zmiany organizacyjnej w IZ RPO i do zmiany zakresu zadań poszczególnych komórek organizacyjnych
- uaktualnienia zapisów instrukcji do Wytycznych KE dotyczących zamknięcia programów operacyjnych oraz zmienionych Wytycznych w zakresie sprawozdawczości, zaleceń w zakresie informowania KE o nieprawidłowościach stwierdzonych w ramach funduszy UE
- usprawnienia procesu realizacji i zamykania projektu pn. „Dolnośląski Fundusz Powierniczy” (Inicjatywa JEREMIE),
- konieczności doprecyzowania zapisów w zakresie procedur związanych z przeprowadzaniem kontroli trwałości.

- Zestaw Instrukcji Wykonawczych dla Dolnośląskiej Instytucji Pośredniczącej

Pierwsza wersja Zestawu Instrukcji Wykonawczych zatwierdzona została przez Instytucję Zarządzającą RPO w dniu 12.08.2008 r. Drugą wersję Zestawu Instrukcji Wykonawczych dla DIP zatwierdzono w dniu 24.09.2008 r. Wprowadzone zmiany dotyczyły, m.in. zapisów dotyczących przeprowadzania konkursów otwartych, określenia limitu przyjmowania wniosków o dofinansowanie, gromadzenia, przetwarzania i aktualizacji danych zawartych w systemie informatycznym KSI (SMIK 07-13).

W 2009 r. dokonano 9 zmian w Zestawie Instrukcji Wykonawczych dla DIP. Konieczność dokonania uaktualnienia instrukcji wynikała, m.in. ze zmian wprowadzonych przez IK NSRO w wytycznych horyzontalnych obowiązujących w procesie wdrażania programu operacyjnego oraz ze zmian przepisów prawnych, w tym ustawy o finansach publicznych.

W 2010 r. dokonano 10 zmian w Zestawie Instrukcji Wykonawczych dla DIP. Zmiany wprowadzono, m.in. w instrukcjach w zakresie naboru, oceny i wyboru projektów do dofinansowania, zawierania umów o dofinansowanie, weryfikacji wniosków o płatność i przekazywaniu płatności do beneficjentów, sprawozdawczości oraz raportowania o nieprawidłowościach. Konieczność dokonania aktualizacji wynikała z potrzeby doprecyzowania zapisów w poszczególnych instrukcjach oraz zmiany kompetencji poszczególnych komórek organizacyjnych DIP.

W 2011 r. dokonano 10 zmian w Zestawie Instrukcji Wykonawczych dla DIP. Zmiany wprowadzono, m.in. w instrukcjach w zakresie prowadzenia działań informacyjnych i promocyjnych, wypłaty środków beneficjentom, przeprowadzania kontroli realizacji projektów oraz windykacji środków od beneficjentów. Wprowadzono również instrukcję określającą tryb postępowania w przypadku potrąceń z tytułu należności, w tym procedurę umarzania, odraczania i rozkładania na raty należności z tytułu nieprawidłowości.

W 2012 r. dokonano 7 zmian w Zestawie Instrukcji Wykonawczych dla DIP. Zmiany wprowadzono, m.in. w instrukcjach w zakresie procedury odwoławczej, nieprawidłowości, zawierania aneksów i rozwiązywania umów o dofinansowanie, kontroli, gromadzenia danych w systemie informatycznym. Wprowadzona aktualizacja instrukcji wynikała z konieczności doprecyzowania zapisów w poszczególnych instrukcjach.

W 2013 r. dokonano 4 zmian w Zestawie Instrukcji Wykonawczych dla DIP. Zmiany wprowadzono, m.in. w instrukcjach w zakresie zawierania i rozwiązywania umów o dofinansowanie, prowadzenia monitoringu i sprawozdawczości, kontroli i raportowania o nieprawidłowościach. Wprowadzona aktualizacja instrukcji wynikała z konieczności doprecyzowania zapisów w poszczególnych instrukcjach.

W 2014 r. dokonano 3 zmian w Zestawie Instrukcji Wykonawczych dla DIP. Zmiany wprowadzono, m.in. w instrukcjach w zakresie umów o dofinansowanie, weryfikacji wniosków o płatność oraz nieprawidłowości. Wprowadzona aktualizacja instrukcji wynikała z konieczności doprecyzowania zapisów w poszczególnych instrukcjach.

W 2015 r. dokonano 2 zmian w Zestawie Instrukcji Wykonawczych dla DIP. Zmiany wprowadzono, m.in. w instrukcjach w zakresie modyfikacji projektu po podpisaniu umowy o dofinansowanie, zwrotów środków oraz nieprawidłowości. Wprowadzona aktualizacja instrukcji wynikała z konieczności doprecyzowania zapisów w poszczególnych instrukcjach.

W 2016 r. dokonano zmiany w Zestawie Instrukcji Wykonawczych dla DIP w zakresie przygotowania planów kontroli projektów. Wprowadzona aktualizacja instrukcji wynikała z konieczności doprecyzowania zapisów w instrukcji.

4. Opis Systemu Zarządzania i Kontroli Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013 (OSZiK).

Dokument został przyjęty przez Instytucję Zarządzającą RPO w dniu 19.12.2007 r. Ostateczna wersja, uwzględniająca uwagi IK NSRO, Opisu Systemu Zarządzania i Kontroli Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013 została przyjęta przez Instytucję Zarządzającą w dniu 12.08.2008 r.

W dniu 03.09.2008 r. Instytucja Zarządzająca przekazała Opis Systemu Zarządzania i Kontroli Regionalnym Programem Operacyjnym dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013 wraz ze „Sprawozdaniem z audytu zgodności RPO WD” oraz „Opinią w sprawie zgodności systemów zarządzania i kontroli” wydaną przez Instytucję Audytową do Komisji Europejskiej.

Dokument został zatwierdzony przez Komisję Europejską w dn. 19.12.2008 r.

W 2009 r. dokonano 3 zmian OSZiK. Zmiany te polegały na wprowadzeniu nowych wersji załączników do OSZiK. Wprowadzone modyfikacje związane były ze zmianami procedury odwoławczej, zmianami systemu finansowania projektów realizowanych przez państwowe jednostki budżetowe, jednostki budżetowe Samorządu Województwa Dolnośląskiego oraz z dostosowaniem systemu wdrażania RPO WD do wymogów Inicjatywy JEREMIE.

W 2010 r. pięciokrotnie zmieniano Opis Systemu Zarządzania i Kontroli RPO WD. Nastąpiło to w dn. 02.02.2010 r., 11.05.2010 r., 06.07.2010 r., 31.08.2010 r. oraz 09.11.2010 r.

Zmiany spowodowane były, m.in. koniecznością:

- doprecyzowania zapisów dotyczących trybu zawierania umowy/porozumienia/uchwały o dofinansowanie tzw. „dużego” projektu,
- doprecyzowania zasad przeprowadzania kontroli na zakończenie realizacji projektu,
- uaktualnienia informacji o powołaniu Rady Inwestycyjnej w ramach wdrażania Inicjatywy JEREMIE,
- stosowanej w treści dokumentu terminologii, uaktualnienia w zakresie obowiązujących aktów prawnych oraz dokumentów w ramach RPO WD.

W 2011 r. siedmiokrotnie zmieniano Opis Systemu Zarządzania i Kontroli RPO WD.

Zmiany spowodowane były, m.in. koniecznością:

- doprecyzowania zapisów w związku ze zmianą w strukturze Instytucji Zarządzającej RPO WD,
- doprecyzowania zapisów dotyczących, m.in. zasad przeprowadzania kontroli na zakończenie realizacji projektu,
- dostosowania zapisów dotyczących przekazywania poświadczeń i deklaracji wydatków,
- doprecyzowania zapisów dotyczących zasad przeprowadzania postępowania zmierzającego do usunięcia nieprawidłowości,
- doprecyzowania zapisów dotyczących procedury odwoławczej w trybie konkursowym.

W 2012 r. sześciokrotnie zmieniano Opis Systemu Zarządzania i Kontroli RPO.

Zmiany spowodowane były, m.in.:

- zmianami w strukturze organizacyjnej w Instytucji Zarządzającej oraz Dolnośląskiej Instytucji Pośredniczącej,
- zmianą Wytycznych MRR w zakresie warunków certyfikacji oraz przygotowania prognoz wniosków o płatność do Komisji Europejskiej w Programach Operacyjnych w ramach Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia na lata 2007-2013.

W 2013 r. trzykrotnie zmieniano Opis Systemu Zarządzania i Kontroli RPO WD.

Zmiany spowodowane były, m.in.:

- zmianami wprowadzonymi w strukturze organizacyjnej Instytucji Zarządzającej RPO WD,
- zmianami w zakresie etatyzacji i schematu zadań Dolnośląskiej Instytucji Pośredniczącej,
- zmianą ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju.

W 2014 r. zmieniano Opis Systemu Zarządzania i Kontroli RPO ze względu na:

- zmiany wprowadzone w strukturze organizacyjnej Instytucji Zarządzającej RPO WD oraz Dolnośląskiej Instytucji Pośredniczącej,
- zmiany struktury organizacyjnej Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju (Instytucji Koordynującej NSRO).

W 2016 r. wprowadzono zmiany do Opisu Systemu Zarządzania i Kontroli RPO spowodowane głównie zmianą struktury organizacyjnej Instytucji Zarządzającej RPO WD oraz Dolnośląskiej Instytucji Pośredniczącej.

5. Kryteria wyboru operacji finansowanych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013

Instytucja Zarządzająca RPO w celu prawidłowego przeprowadzenia procesu oceny i wyboru wniosków o dofinansowanie opracowała dokument pn. „Kryteria wyboru operacji finansowanych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013”, które zostały zatwierdzone przez Komitet Monitorujący w dniu 4.10.2007 r. (zmiana 12.12.2007 r.).

Kryteria wyboru projektów w procesie wdrożenia Programu podlegały zmianom, które zostały zatwierdzone przez Komitet Monitorujący RPO.

W 2008 r. dokonano 4 zmian Kryteriów wyboru projektów do dofinansowania, w zakresie:

- konieczności dokonania zmian wynikających z uwag Dyrekcji Generalnej ds. Rozwoju Regionalnego Komisji Europejskiej w zakresie realizacji polityki spójności. Zmiana w Kryteriach dotyczyła ujednolicenia kryteriów dla wszystkich trybów wyboru projektów, tj. trybu konkursowego, systemowego i indywidualnego (dn. 28.01.2008 r.),
- kryteriów oceny i wyboru projektów w ramach Priorytetów 1-9 oraz wprowadzenia nowych kryteriów oceny i wyboru projektów w ramach Priorytetu 1. Przedsiębiorstwa i Innowacyjność i projektów dotyczących współpracy międzyregionalnej i międzynarodowej (dn. 19.06.2008 r.),
- kryteriów wyboru dotyczących kwalifikowalności wniosku o dofinansowanie, sytuacji finansowej wnioskodawcy oraz efektywności ekonomicznej projektu (dn. 29.09.2008 r.),
- zmiany dotyczyły wyboru projektów do dofinansowania w trybie systemowym i konkursowym dla Priorytetów 1-9, z wyłączeniem Działania 1.1, 1.2, 1.3 oraz projektów dotyczących współpracy międzyregionalnej i międzynarodowej (dn. 25.11.2008 r.).

W 2009 r. dokonano 6 zmian w Kryteriach wyboru operacji finansowanych w zakresie doprecyzowania zapisów w poszczególnych kryteriach oceny (13.02.2009 r., 6.03.2009 r., 6.04.2009 r., 23.04.2009 r., 18.06.2009 r., 16.11.2009 r.).

W 2010 r. Kryteria wyboru operacji finansowanych zmieniano 4 razy w związku ze zmianami prawa krajowego (dn. 11.03.2010 r., 23.06.2010 r., 9.09.2010 r., 7.12.2010 r.).

W 2012 r. Kryteria wyboru operacji finansowanych zmieniano w związku koniecznością zapewnienia prawidłowej weryfikacji wniosków o dofinansowanie dla inwestycji przeciwpowodziowych zgodnie z Ramową Dyrektywą Wodną. Wprowadzono również zmiany związane z wprowadzeniem do programu nowego Działania 5.4. Zwiększenie efektywności ekonomicznej (dn. 13.03.2012 r.).

W 2013 r. Kryteria wyboru operacji finansowanych zmieniano 3 razy w związku wprowadzeniem kryteriów w zakresie oceny innowacyjności regionalnej i innowacyjności na poziomie przedsiębiorstwa w projektach w ramach Priorytetu 1 Przedsiębiorstwa i Innowacyjność oraz koniecznością określenia zasad kwalifikowalności kosztów dokumentacji technicznej wnioskodawców w latach 2014-2020 (dn. 24.06.2013 r., 12.09.2013 r., 20.12.2013 r.).

W 2014 r. Kryteria wyboru operacji finansowanych zmieniano 2 razy w związku wprowadzeniem nowych kryteriów oceny i wyboru projektów w ramach Priorytetu 1 Przedsiębiorstwa i Innowacyjność oraz umożliwieniem przeprowadzenia oceny i wyboru projektów w ramach Priorytetu 10 Pomoc Techniczna w zakresie przygotowania do okresu programowania 2014-2020 (dn. 12.03.2014 r. i 27.06.2014 r.).

6. Przewodnik po Kryteriach wyboru operacji finansowanych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013

W dniu 24.06.2008 r. Instytucja Zarządzająca przyjęła Przewodnik po Kryteriach wyboru operacji finansowanych, który zawierał opis kryteriów wyboru operacji finansowanych zatwierdzonych przez Komitet Monitorujący RPO WD.

W 2009 r. dokonano 8 zmian w Przewodniku po Kryteriach wyboru operacji finansowanych w ramach RPO WD w dniach 24.02.2009 r., 13.03.2009 r., 6.05.2009 r., 25.06.2009 r., 7.08.2009 r., 22.09.2009 r., 28.10.2009 r., 27.11.2009 r.

W 2010 r. wprowadzono 10 zmian w związku ze zmianami w kryteriach wyboru projektów Przewodnika po Kryteriach, które zostały przyjęte przez Instytucję Zarządzającą w dniach 15.02.2010 r., 16.03.2010 r.,

07.05.2010 r., 02.07.2010 r., 20.07.2010 r., 12.08.2010 r., 15.09.2010 r., 28.10.2010 r., 08.12.2010 r. i 28.12.2010 r.

W 2011 r. wprowadzono 5 zmian w Przewodniku wynikające ze zmian wprowadzonych w kryteriach wyboru projektów w dniach 27.01.2011 r., 11.04.2011 r., 27.04.2011 r., 20.07.2011 r., 28.11.2011 r.

W 2012 r. wprowadzono zmiany w kryteriach wyboru projektów, co spowodowało konieczność aktualizacji Przewodnika po kryteriach, które zostały przyjęte przez Instytucję Zarządzającą w dniach 25.01.2012 r., 22.03.2012 r., 12.09.2012 r., 30.11.2012 r.

W 2014 r. Instytucja Zarządzająca zatwierdziła 3 zmiany w Przewodniku po kryteriach wynikające ze zmian w kryteriach wyboru projektów w dniach 03.01.2014 r., 13.03.2014 r., 4.07.2014 r.

7. Ramowy Plan Realizacji Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013

Ramowy Plan Realizacji RPO na lata 2008 – 2010 został przyjęty przez Instytucję Zarządzającą w dniu 25.03.2008 r. Pełnił on rolę harmonogramu naborów projektów w trybie konkursowym i systemowym. Ramowy Plan określał szczegółowe terminy naborów na bieżący rok oraz w formie ogólnej na dwa kolejne lata.

W dniu 13.05.2008 r., a następnie dn. 10.06.2008 r. i 17.06.2008 r. oraz 30.09.2008 r. zostały przyjęte zmiany w Ramowym Planie Realizacji RPO. Głównym powodem dokonywanych zmian w harmonogramie była nierozstrzygnięta kwestia dotycząca pomocy publicznej w zakresie Priorytetu 1. Przedsiębiorstwa i Innowacyjność, Priorytetu 7. Edukacja oraz Priorytetu 8. Zdrowie. Brak uregulowań wpłynął na konieczność przesunięcia terminów naborów wniosków o dofinansowanie.

W dniu 15.12.2008 r. Instytucja Zarządzająca przyjęła Ramowy Plan Realizacji RPO na lata 2009-2011. W 2009 r. IZ RPO dokonała 4 zmian Ramowego Planu na lata 2009-2011. Zmiany dotyczyły przesunięcia terminu naborów wniosków o dofinansowanie głównie ze względu na brak rozporządzeń w zakresie pomocy publicznej.

W dniu 8.12.2009 r. przyjęto Ramowy Plan Realizacji RPO na lata 2010 – 2012.

W 2010 r. przedmiotowy dokument został siedmiokrotnie zmieniony. IZ RPO zaakceptowała zmiany w dniach 23.02.2010 r., 27.04.2010 r., 06.07.2010 r., 20.07.2010 r., 28.09.2010 r., 07.10.2010 r. oraz 30.11.2010 r. Zmiany dotyczyły przesunięcia terminów naboru wniosków oraz przeprowadzenia dodatkowego naboru.

W 2011 r. Ramowy Plan Realizacji RPO WD na lata 2011-2013 został zatwierdzony przez IZ RPO w dniu 11.01.2011 r., a następnie zmieniony dnia 22.03.2011 r., 12.07.2011 r., 09.08.2011 r., 11.10.2011 r. oraz 25.10.2011 r.

Ramowy Plan Realizacji RPO WD na lata 2012-2014 został zatwierdzony przez IZ RPO w dniu 06.12.2011 r., a następnie zmieniony dnia 13.12.2011 r., 07.02.2012 r., 21.02.2012 r., 22.05.2012 r., 24.07.2012, 19.10.2012 r. 20.11.2012 oraz 18.12.2012 r.

W 2012 r. Ramowy Plan Realizacji RPO WD na lata 2013-2015 został zatwierdzony przez IZ RPO w dniu 18.12.2012 r., a następnie zmieniony w dniu 15.01.2013 r., 19.02.2013 r. oraz 30.07.2013 r.

W 2013 r. Ramowy Plan Realizacji RPO WD na lata 2014-2015 został zatwierdzony przez IZ RPO w dniu 03.12.2013 r., a następnie zmieniony w dniu 19.12.2013 r., 11.02.2014 r., 15.04.2014 r. oraz 21.05.2014 r.

W 2015 r. Ramowy Plan Realizacji RPO WD na rok 2015 został przyjęty przez Instytucję Zarządzającą w dniu 04.02.2015 r., a następnie w związku z pojawieniem się wolnych środków alokacji harmonogram naborów został zaktualizowany 01.04.2015 r.

8. Poradnik dla beneficjenta w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013 z wyłączeniem Działania 1.1 i 1.2 oraz Priorytetu 10

W celu ułatwienia beneficjentom wnioskowania o dofinansowanie oraz realizacji projektów, Instytucja Zarządzająca przygotowała Poradnik, który został zatwierdzony w dniu 1.04.2008 r. W związku ze zmianami związanymi z procesem wdrażania oraz koniecznością wprowadzenia dodatkowych zapisów w 2008 r. Poradnik zmieniono dwa razy. Ostatnia zmiana nastąpiła dn. 12.11.2008 r.

W 2009 r. Instytucja Zarządzająca dokonała zmian Poradnika w dniach 03.03.2009 r., 13.05.2009 r., 03.06.2009 r. oraz 28.09.2009 r. Zmiany spowodowane były dostosowaniem jego zapisów do zmian w sposobie wdrażania i finansowania Programu.

W 2010 r. Instytucja Zarządzająca dokonała zmian Poradnika w dniach 21.01.2010 r., 01.03.2010 r., 12.07.2010 r., 24.08.2010 r. oraz 31.12.2010 r. Zmiany związane były z rozszerzeniem zakresu obowiązywania załączników do umowy o dofinansowanie projektu.

W 2011 r. Instytucja Zarządzająca dokonała zmian Poradnika w dniach 18.07.2011 r., 01.09.2011 r., 20.09.2011 r. oraz 20.12.2011 r. Zmiany związane były z uszczegółowieniem zapisów w Poradniku w zakresie realizacji projektu, w tym sprecyzowaniem zapisów dotyczących generowania dochodu w projekcie.

W 2012 r. Instytucja Zarządzająca dokonała zmian Poradnika w dniach 27.03.2012 r., 25.05.2012 r., 22.08.2012 r. oraz 28.11.2012 r. Zmiany związane były z wprowadzeniem zapisów dotyczących wprowadzenia nowych oświadczeń składanych przez beneficjentów oraz modyfikacją zapisów dotyczących ustanawiania i wnoszenia zabezpieczenia prawidłowej realizacji umowy.

W 2013 r. Instytucja Zarządzająca dokonała zmian Poradnika w dniach 29.01.2013 r., 29.03.2013 r., 09.07.2013 r. oraz 20.08.2013 r. Zmiany związane były z modyfikacją kryteriów oceny strategicznej i merytorycznej oraz dostosowaniem zapisów przewodnika do zmienionej ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju.

W 2014 r. Instytucja Zarządzająca dokonała zmian Poradnika w dniach 07.04.2014 r. oraz 17.07.2014 r. Instytucja Zarządzająca zatwierdziła zmiany w Poradniku dla Beneficjenta związane z aktualizacją zapisów dotyczących rozliczania projektów.

Dnia 12.05.2015 r. Instytucja Zarządzająca zatwierdziła zmianę w Poradniku dla Beneficjenta dotyczącą nakładania korekt finansowych.

9. Wytyczne Instytucji Zarządzającej obowiązujące w ramach Programu:

- Wytyczne do studium wykonalności projektów inwestycyjnych „Metodologia opracowania studium wykonalności analiza ekonomiczno-finansowa na potrzeby Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013” wraz z załącznikiem monitoringu luki finansowej dla projektów przychodowych

W dniu 5.02.2008 r. Instytucja Zarządzająca przyjęła „Wytyczne do studium wykonalności projektów inwestycyjnych „Metodologia opracowania studium wykonalności – analiza ekonomiczno-finansowa na potrzeby Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013”.

Zmian dokumentu dokonywano 2 razy: dnia 24.09.2008 r. - zmiany polegały na uściśleniu zapisów dotyczących nakładów inwestycyjnych projektu oraz w dniu 24.02.2009 r. – zmiana dotycząca monitoringu luki finansowej dla projektów przychodowych.

- Wytyczne programowe Instytucji Zarządzającej w zakresie ogólnych zasad udzielania zamówień i wyboru wykonawców w transakcjach nie objętych przepisami ustawy Prawo Zamówień Publicznych w projektach realizowanych w ramach Priorytetów 1-9 Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013

Wytyczne zostały zatwierdzone przez Instytucję Zarządzającą dnia 9.09.2008 r. Zostały opracowane w celu zwiększenia przejrzystości regulacji prawnych związanych z obowiązkiem stosowania przy wyborze wykonawców określonych zasad w przypadku niepodlegania przez beneficjentów wymogom prawa zamówień publicznych. Wytyczne przedstawiały wymagania Komisji Europejskiej dotyczące prawa wspólnotowego obowiązującego w dziedzinie udzielania zamówień publicznych.

Dokument zmieniano 5 razy w 2009 r. oraz w 2010 r., 2011 r., 2012 r., i 2014 r.

- Wytyczne programowe Instytucji Zarządzającej RPO WD w zakresie ogólnych zasad udzielania zamówień i wyboru wykonawców w transakcjach nie objętych przepisami ustawy Prawo Zamówień Publicznych w projektach realizowanych w ramach Priorytetu 10 Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013

W dniu 12.10.2009 r. Instytucja Zarządzająca zatwierdziła Wytyczne programowe dla beneficjentów realizujących projekty finansowane ze środków Pomocy Technicznej. Zmiany zostały wprowadzone do Wytycznych dnia 01.06.2010 r., 13.07.2010 r. oraz w 2011 r., 2012 r., 2013 r.

- Wytyczne w zakresie ogólnych zasad przeprowadzania audytu zewnętrznego projektu w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013

Wytyczne zostały zatwierdzone przez Instytucję Zarządzającą w dniu 5.08.2008 r.

Wytyczne określały wymogi związane z obowiązkiem przeprowadzenia przez beneficjenta audytu zewnętrznego dla projektów oraz trybu wyboru audytora zewnętrznego.

Instytucja Zarządzająca dokonała zmian wytycznych dnia 13.04.2010 r. oraz w 2011 r. i 2012 r.

- Wytyczne Instytucji Zarządzającej w zakresie możliwości łączenia w jednym projekcie różnych rodzajów przedsięwzięć kwalifikowanych do wsparcia w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013

Wytyczne zostały przyjęte przez Instytucję Zarządzającą w dniu 10.06.2008 r. Zmiana wytycznych nastąpiła 3 razy: w dniu 3.03.2009 r., 28.04.2009 r. oraz 30.07.2010 r.

- Wytyczne programowe Instytucji Zarządzającej w zakresie ogólnych zasad przygotowania i realizacji projektów w formie partnerstwa w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013, z wyłączeniem Działania 1.1 i 1.2

Wytyczne zostały zatwierdzone przez Instytucję Zarządzającą w dniu 29.05.2008 r. Dokument określał ogólne zasady, założenia i rekomendacje istotne przy przygotowywaniu oraz realizacji projektów w formie partnerstwa.

W dniu 7.04.2009 r. Instytucja Zarządzająca przyjęła zmiany do Wytycznych, a następnie w 2013 r.

- Wytyczne programowe Instytucji Zarządzającej w zakresie ogólnych zasad prowadzenia ewidencji księgowej dla projektów realizowanych w ramach RPO na lata 2007-2013

W dniu 10.03.2009 r. Instytucja Zarządzająca zatwierdziła Wytyczne programowe w zakresie ogólnych zasad prowadzenia ewidencji księgowej dla projektów realizowanych w ramach Programu.

- Wytyczne do przygotowania obligatoryjnego załącznika pn. Analiza wykonalności do wniosku o dofinansowanie na realizację projektu w ramach Działania 1.3 RPO WD 2007-2013

W dniu 5.05.2009 r. Instytucja Zarządzająca przyjęła Wytyczne do przygotowania obligatoryjnego załącznika do wniosku o dofinansowanie na realizację projektu w ramach Działania 1.3 Wsparcie odnawialnych instrumentów finansowych dla MŚP pn. "Analiza wykonalności".

- Wytyczne do przeprowadzania kontroli w zakresie zadań, które Instytucja Zarządzająca powierzyła Dolnośląskiej Instytucji Pośredniczącej w ramach Priorytetu 1. Wzrost konkurencyjności dolnośląskich przedsiębiorstw (Przedsiębiorstwa i Innowacyjność) RPO WD 2007-2013

Dokument został zatwierdzony przez Instytucję Zarządzającą dnia 24.06.2008 r. Wytyczne zostały opracowane w celu określenia ogólnych standardów i procedur dotyczących przeprowadzania przez Dolnośląską Instytucję Pośredniczącą weryfikacji wniosków o płatność oraz kontroli w systemie realizacji Programu.

Instytucja Zarządzająca zatwierdziła również szczególne Wytyczne programowe skierowane do wnioskodawców w celu określenia specjalnych wymogów związanych z realizacją różnego typu projektów. Były to:

- Wytyczne dotyczące przygotowania Lokalnego Programu Rewitalizacji jako podstawy udzielania wsparcia z Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013

Dnia 13.02.2008 r. Instytucja Zarządzająca przyjęła „Wytyczne dotyczące przygotowania Lokalnego Programu Rewitalizacji jako podstawy udzielania wsparcia z Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013”.

Instytucja Zarządzająca określiła specjalną procedurę dla Działania 9.1. Odnowa zdegradowanych obszarów miejskich w miastach powyżej 10 tysięcy mieszkańców w ramach Priorytetu 9. Miasta, która przewidywała opiniowanie Lokalnych Programów Rewitalizacji, w celu zweryfikowania całości planowanej interwencji, a nie tylko oceny pojedynczych projektów. W Wytycznych zostały w sposób kompleksowy przedstawione wymogi stawiane władzom miejskim w zakresie przygotowania Lokalnych Programów Rewitalizacji.

- Wytyczne dotyczące zasad dofinansowania projektów w ramach Priorytetu 8. Modernizacja infrastruktury ochrony zdrowia na Dolnym Śląsku (Zdrowie)

Dokument został zatwierdzony przez Instytucję Zarządzającą dnia 29.07.2008 r., a następnie został zmieniony w dniu 2.09.2008 r. Wytyczne przedstawiały wymagania jakie musi spełnić wnioskodawca, aby można było uznać, że jego projekt realizowany jest w publicznym systemie ochrony zdrowia. Zmiana Wytycznych dotyczyła projektów, w przypadku których istnieje możliwość kontraktowania świadczeń wysokospecjalistycznych bezpośrednio ze środków pozostających w dyspozycji ministra właściwego ds. zdrowia.

- Wytyczne dla wnioskodawców w ramach RPO WD, Priorytet 1. Wzrost konkurencyjności dolnośląskich przedsiębiorstw (Przedsiębiorstwa i Innowacyjność) Działanie 1.1. Inwestycje dla przedsiębiorstw – zatwierdzone w dniu 28.10.2008 r.
- Wytyczne dla wnioskodawców w zakresie dodatkowych czynności związanych z procedurą oceny oddziaływania na środowisko w ramach Priorytetu 1 Wzrost konkurencyjności dolnośląskich przedsiębiorstw (Przedsiębiorstwa i Innowacyjność), Działanie 1.1. Inwestycje dla przedsiębiorstw i Działanie 1.2 Doradztwo dla firm oraz wsparcie dla Instytucji Otoczenia Biznesu – zatwierdzone w dniu 12.11.2008 r.
- Wytyczne Instytucji Zarządzającej RPO WD w zakresie systemu oceny i zatwierdzania dużego projektu w ramach RPO WD 2007-2013 – zatwierdzone w dniu 09.07.2010 r.
- Wytyczne Instytucji Zarządzającej dot. realizacji projektu pn. „Dolnośląski Fundusz Powierniczy” – zatwierdzone w dniu 27.10.2010 r.
- Wytyczne programowe IZ RPO WD w sprawie archiwizacji dokumentów związanych z realizacją projektów finansowanych ze środków EFRR w ramach Priorytetu 10 - Pomoc Techniczna – zatwierdzone w dniu 01.03.2011 r.
- Wytyczne dla wnioskodawców w ramach Priorytetu 1 Wzrost konkurencyjności dolnośląskich przedsiębiorstw, Działanie 1.2 Doradztwo dla firm oraz wsparcie dla Instytucji Otoczenia Biznesu – zatwierdzone w dniu 02.06.2011 r.
- Wytyczne dla Wnioskodawców w ramach Priorytetu 5 Regionalna infrastruktura energetyczna przyjazna środowisku, Działanie 5.1 Odnawialne źródła energii – zatwierdzone w dniu 02.06.2011 r.
- Wytyczne dla Wnioskodawców w ramach Priorytetu 5 Regionalna infrastruktura energetyczna przyjazna środowisku, Działanie 5.3 Ciepłownictwo i Kogeneracja – zatwierdzone w dniu 07.07.2011 r.
- Wytyczne dotyczące realizacji projektu pn. "Dolnośląski Fundusz Powierniczy" w zakresie procedur sprawozdawczych stosowanych w ramach systemu monitorowania Dolnośląskiego Funduszu Powierniczego oraz wzoru Sprawozdania z rozliczenia kosztów zarządzania – zatwierdzone w dniu 28.09.2011 r.

Instytucja Zarządzająca zatwierdziła również Wytyczne programowe określające sposób postępowania w procesie wdrażania Programu i rozliczania projektów przez Instytucje zaangażowane we wdrażanie. Były to:

- Wymierzanie korekt finansowych za naruszenie prawa zamówień publicznych związane z realizacją projektów współfinansowanych ze środków funduszy UE w ramach RPO WD – dokument zatwierdzony został w dniu 24.06.2008 r.
- Standardy przeprowadzania kontroli w ramach RPO WD – dokument zatwierdzony został w dniu 24.06.2008 r.
- Rodzaje działalności gospodarczych wykluczonych z możliwości ubiegania się o dofinansowanie oraz mogących ubiegać się o dofinansowanie w ograniczonym zakresie w ramach Działania 1.1 Inwestycje dla przedsiębiorstw oraz Działania 1.2 Doradztwo dla firm oraz wsparcie dla Instytucji Otoczenia Biznesu Priorytetu 1. Wzrost konkurencyjności dolnośląskich przedsiębiorstw (Przedsiębiorstwa i Innowacyjność) – dokument zatwierdzony został w dniu 25.11.2008 r.
- Zasady przekazywania beneficjentom dofinansowania w formie zaliczki w ramach Priorytetów 1-9 – dokument zatwierdzony został w dniu 13.01.2009 r.
- Zasady przekazywania beneficjentom dofinansowania w formie zaliczki w ramach Priorytetu 1 Wzrost konkurencyjności dolnośląskich przedsiębiorstw (Przedsiębiorstwa i Innowacyjność), Działanie 1.1 i 1.2 – dokument zatwierdzony został w dniu 23.06.2009 r.
- Wytyczne programowe Instytucji Zarządzającej RPO WD w zakresie monitorowania projektów realizowanych w ramach RPO WD w okresie trwałości oraz zasad przeprowadzania kontroli trwałości

(z wyłączeniem Działań wdrażanych przez Dolnośląską Instytucję Pośredniczącą oraz Priorytetu 10) – zatwierdzone w dniu 04.09.2012 r.

- Wytyczne dotyczące dochodów w projekcie w ramach RPO WD – zatwierdzone w dniu 29.11.2012 r.
10. Regulamin pracy Komisji Oceny Projektów w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013

Regulamin został zatwierdzony przez Instytucję Zarządzającą dnia 24.06.2008 r. Instytucja Zarządzająca opracowała dokument w celu sprawnej realizacji zadań związanych z oceną merytoryczną wniosków o dofinansowanie projektów. Dokument regulował sposób powołania KOP, jego funkcjonowanie oraz zadania i zakres obowiązków członków Komisji.
 11. Regulamin pracy Komisji Oceny Projektu w ramach Działania 1.1. Inwestycje dla przedsiębiorstw i Działania 1.2. Doradztwo dla firm oraz wsparcie dla Instytucji Otoczenia Biznesu Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013.

W dniu 12.11.2008 r. Instytucja Zarządzająca zatwierdziła Regulamin pracy Komisji Oceny Projektów, dla naborów wniosków o dofinansowania przeprowadzanych przez Dolnośląską Instytucję Pośredniczącą.
 12. Plan Ewaluacji Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007–2013

W dniu 18.09.2007 r. Instytucja Zarządzająca zatwierdziła Plan Ewaluacji RPO WD 2007-2013.
W Planie określono sposób organizacji procesu ewaluacji Programu oraz główne kierunki działań ewaluacyjnych planowanych do realizacji przez Instytucję Zarządzającą w okresie realizacji Programu.
W dniu 19.12.2007 r. Instytucja Zarządzająca zatwierdziła Okresowy Plan Ewaluacji RPO WD na rok 2008.
W dniu 23.12.2008 r. Instytucja Zarządzająca zatwierdziła Okresowy Plan Ewaluacji RPO WD na rok 2009.
W dniu 21.12.2009 r. Instytucja Zarządzająca zatwierdziła Okresowy Plan Ewaluacji RPO WD na rok 2010.
W dniu 23.12.2010 r. Instytucja Zarządzająca przyjęła Okresowy Plan Ewaluacji RPO WD na rok 2011.
W dniu 14.12.2011 r. Instytucja Zarządzająca zatwierdziła Okresowy Plan Ewaluacji RPO WD na rok 2012.
W dniu 19.12.2012 r. Instytucja Zarządzająca zatwierdziła Okresowy Plan Ewaluacji RPO WD na rok 2013.
W dniu 19.12.2013 r. Instytucja Zarządzająca zatwierdziła Okresowy Plan Ewaluacji RPO WD na rok 2014.
 13. Plan Komunikacji Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013.

W dniu 7.10.2008 r. Instytucja Zarządzająca zatwierdziła Plan komunikacji, w którym określono założenia działań informacyjnych i promocyjnych dla Programu realizowanych w celu upowszechnienia informacji na temat wkładu UE jako głównego źródła finansowania przedsięwzięć służących rozwojowi województwa.
Plan komunikacji został zaakceptowany przez Instytucję Koordynującą NSRO, a następnie przyjęty przez Komitet Monitorujący w dniu 25.11.2008 r.
Zmiany w Planie Komunikacji zostały wprowadzone w dn.14.12.2009 r., 11.10.2010 r., 3.06.2013 r. oraz 27.06.2014 r.

2.1.6.2 Analiza postępu finansowego i rzeczowego

Cel Programu

Celem głównym Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007 - 2013 było ***Podniesienie poziomu życia mieszkańców Dolnego Śląska oraz poprawa konkurencyjności regionu przy respektowaniu zasad zrównoważonego rozwoju***. Istotna była poprawa jakości życia mieszkańców przy jednoczesnym poszanowaniu warunków środowiska przyrodniczego. Poprawa konkurencyjności regionu przez podniesienie poziomu gospodarczego i społecznego uwzględniająca użytkowanie zasobów naturalnych zgodnie z zasadami ekorozwoju.

Cele szczegółowe Programu

Realizacja celu głównego wiązała się z realizacją celów szczegółowych Programu. Pierwszym z nich był ***Wzrost aktywności gospodarczej opartej o wiedzę i innowacyjność***. Jego istota sprowadzała się do stymulowania sfery gospodarczej, rozwoju osiągnięć sektora B+R oraz rozwoju społeczeństwa informacyjnego. Pierwszy cel szczegółowy realizowany był przez wdrażanie Priorytetu 1 Przedsiębiorstwa i Innowacyjność oraz Priorytetu 2 Społeczeństwo informacyjne.

Na realizację celu głównego wpływała też realizacja drugiego celu szczegółowego ***Rozwój infrastruktury służącej poprawie jakości środowiska, warunków inwestowania i prowadzenia działalności gospodarczej***. Niezwykle istotna była eliminacja luki infrastrukturalnej w regionie szczególnie w sferze wodno-kanalizacyjnej, gospodarki odpadami, komunikacyjnej oraz energetycznej. Opisany cel został ukierunkowany na tworzenie korzyści zewnętrznych dla środowiska i gospodarki z uwzględnieniem możliwości infrastrukturalnych w połączeniu z eksponowaniem walorów turystycznych regionu. Drugi cel szczegółowy był realizowany przez wdrażanie Priorytetu 3 Transport, Priorytetu 4 Środowisko i bezpieczeństwo ekologiczne, Priorytetu 5 Energetyka oraz Priorytetu 6 Turystyka i Kultura.

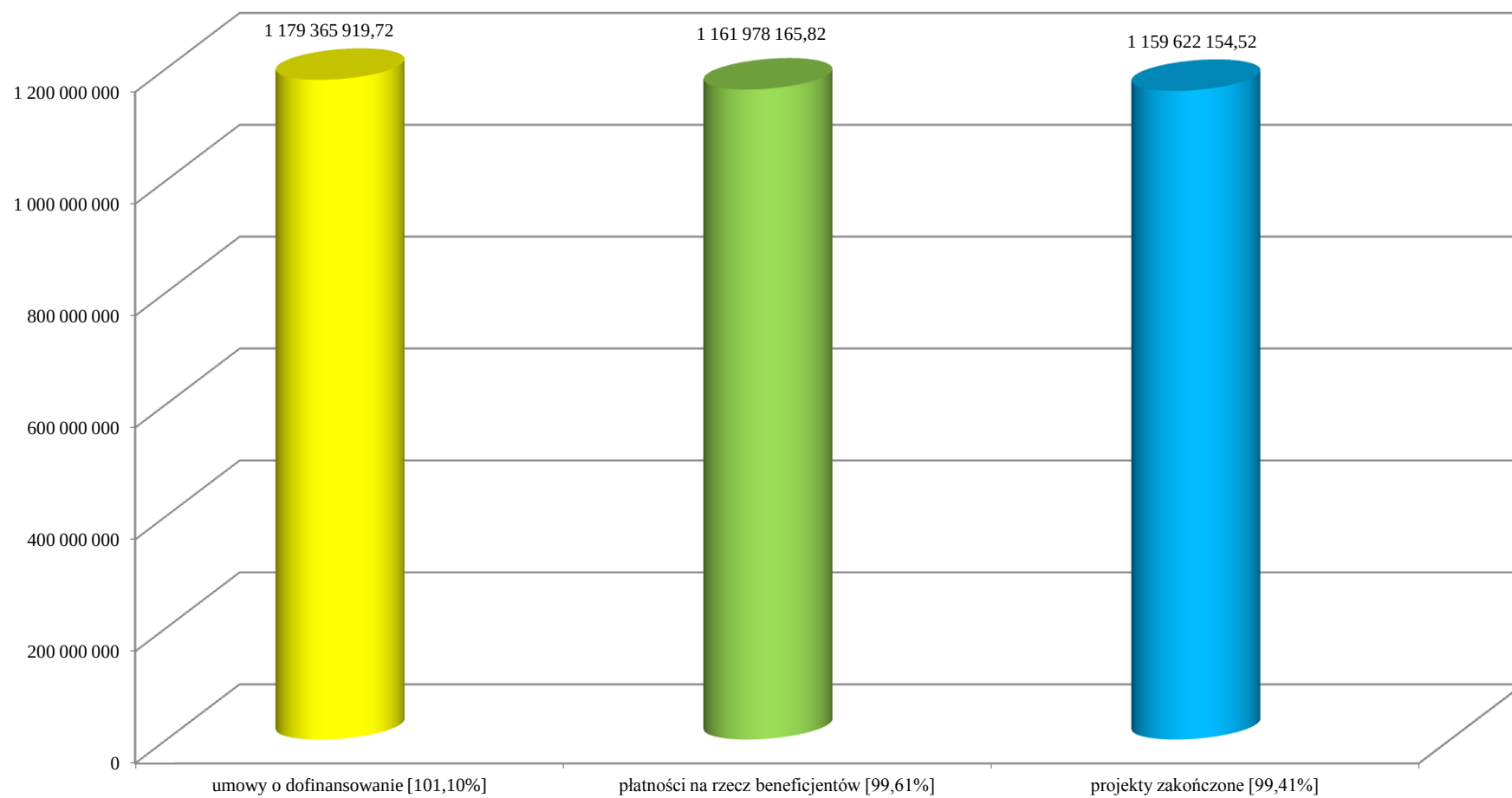
Na osiągnięcie celu głównego Programu wpływ miała realizacja trzeciego celu szczegółowego ***Poprawa bytu mieszkańców i wzrost konkurencyjności regionu poprzez modernizację i rozbudowę infrastruktury społecznej***. Dotyczył on poprawy warunków bytowych mieszkańców województwa w aspekcie dostępności i jakości usług edukacyjnych, zdrowotnych oraz poprawy warunków mieszkaniowych. Trzeci cel szczegółowy realizowany był poprzez wdrażanie Priorytetu 7 Edukacja, Priorytetu 8 Zdrowie i Priorytetu 9 Miasta.

Realizacja Programu wg Priorytetów

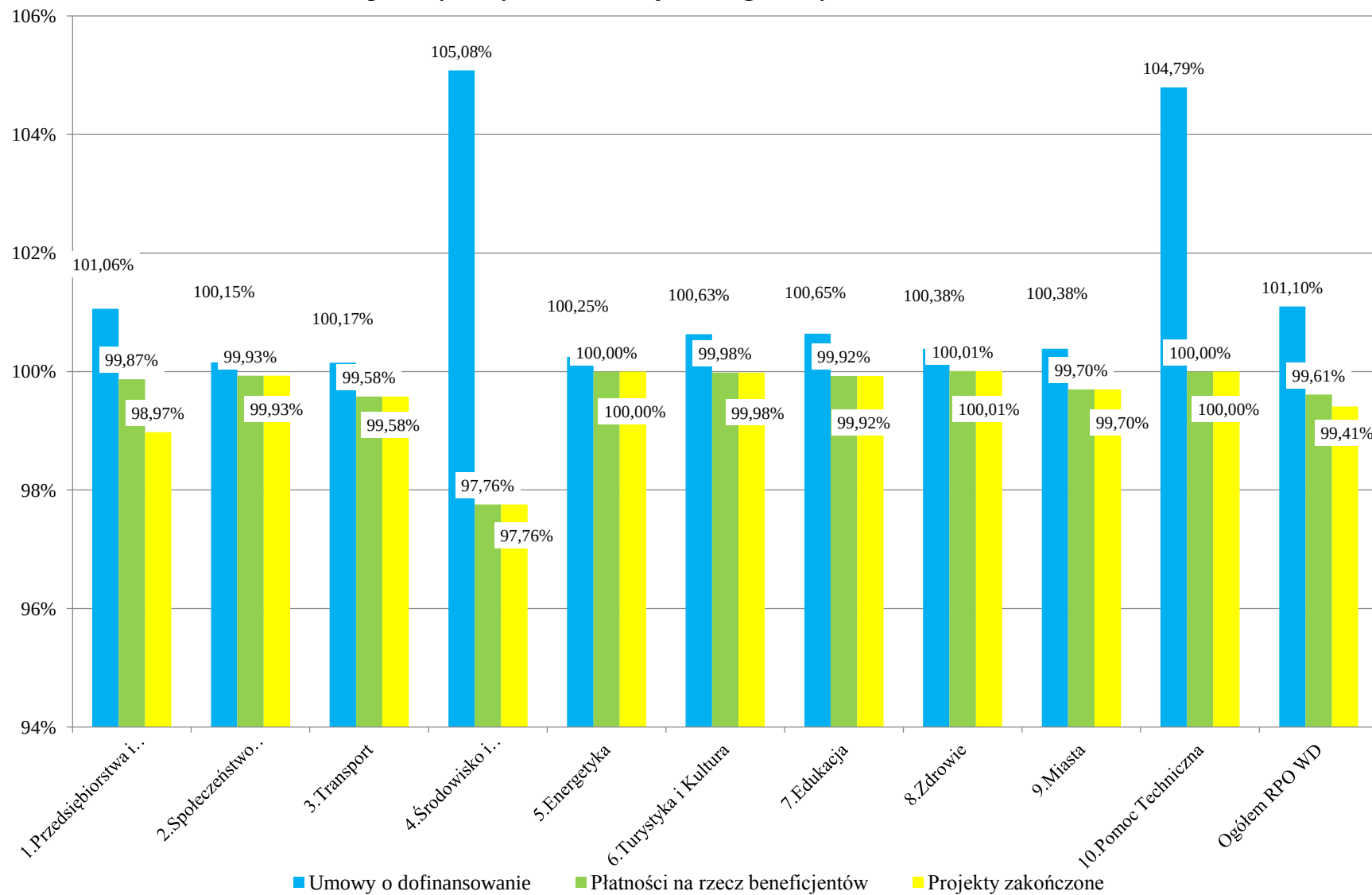
Priorytet	Umowy o dofinansowanie			Płatności na rzecz beneficjentów		Projekty zakończone		
	Liczba	Dofinansowanie z EFRR [EUR]	% alokacji	Dofinansowanie z EFRR [EUR]	% alokacji	Liczba	Dofinansowanie z EFRR [EUR]	% alokacji
1. Przedsiębiorstwa i Innowacyjność	885	265 433 631,37	101,06%	262 320 103,01	99,87%	883	259 964 091,72	98,97%
2. Społeczeństwo informacyjne	84	82 078 976,52	100,15%	81 896 038,72	99,93%	84	81 896 038,72	99,93%
3. Transport	84	285 466 190,59	100,17%	283 777 842,37	99,58%	84	283 777 842,37	99,58%
4. Środowisko i bezpieczeństwo ekologiczne	160	119 003 295,22	105,08%	110 712 877,33	97,76%	160	110 712 877,33	97,76%
5. Energetyka	113	29 565 995,23	100,25%	29 492 454,38	100,00%	113	29 492 454,38	100,00%
6. Turystyka i Kultura	243	104 063 015,03	100,63%	103 393 018,91	99,98%	243	103 393 018,91	99,98%
7. Edukacja	88	96 484 879,73	100,65%	95 786 903,92	99,92%	88	95 786 903,92	99,92%
8. Zdrowie	93	54 038 851,38	100,38%	53 836 265,17	100,01%	93	53 836 265,17	100,01%
9. Miasta	430	104 910 006,66	100,38%	104 194 864,03	99,70%	430	104 194 864,03	99,70%
10. Pomoc Techniczna	135	38 321 077,99	104,79%	36 567 797,98	100,00%	135	36 567 797,98	100,00%
Razem RPO WD	2 315	1 179 365 919,72	101,10%	1 161 978 165,82	99,61%	2 313	1 159 622 154,52	99,41%

Dane przedstawiono na podstawie raportów z Krajowego Systemu Informatycznego (SIMIK 07-13). Do przeliczenia zastosowano kurs EBC z dn. 29.11.2016 r. wynoszący 1 EUR = 4,4299 PLN. Poziom wykorzystania alokacji środków EFRR obliczono w stosunku do alokacji wynikającej z algorytmu określającego środki UE w PLN.

Realizacja zobowiązań UE w ramach Programu w EUR

Stopień wykorzystania alokacji według Priorytetów RPO WD w %

W ramach Programu podpisano/wydano 2 315 umów/decyzji o dofinansowanie o wartości dofinansowania z EFRR 1 179 365 919,72 EUR (5 224 473 087,77 PLN), co stanowiło 101,10% alokacji.

Zatwierdzono wnioski o płatność oraz przekazano na rzecz beneficjentów płatności o wartości dofinansowania z EFRR 1 161 978 165,82 EUR (5 147 447 076,75 PLN), co stanowiło 99,61% alokacji.

W ramach RPO WD zakończyła się realizacja 2 313 projektów. Wartość dofinansowania z EFRR w przypadku zakończonych projektów wyniosła 1 159 622 154,52 EUR (5 137 010 182,32 PLN), co stanowiło 99,41% alokacji.

W przypadku 2 projektów do dnia 31.12.2016 r. realizacja nie została zakończona z powodu prowadzonego postępowania administracyjnego.

1. Nabory w trybie konkursowym i systemowym

Tryb konkursowy i systemowy (Priorytety 1-9)

W ramach Programu w zakresie Priorytetów 1-9 ogłoszono łącznie 131 naborów. Wartość alokacji zaangażowana w ramach ogłoszonych naborów stanowiła ponad 96% alokacji Programu.

Tryb naboru	Liczba naborów	Kwota alokacji zaangażowana w naborach [mln EUR]
tryb konkursowy	107	815,75
tryb systemowy	24	369,33
ogółem	131	1 185,08

Tryb właściwy dla Pomocy Technicznej (Priorytet 10)

W ramach Programu przeprowadzono 18 naborów w ramach Pomocy Technicznej. Nabory zaangażowały alokację w Priorytecie 10 w wysokości 48 752 186,39 EUR tj. 133,32% alokacji Priorytetu.

Tryb indywidualny

Indykatorywny Wykaz Indywidualnych Projektów Kluczowych został przyjęty przez Instytucję Zarządzającą dnia 4 grudnia 2007 r. W okresie wdrażania Programu Wykaz był 11 razy zmieniony w zakresie:

- dnia 12.11.2008 r. – zmiana dotyczyła aktualizacji danych finansowych w projektach, usunięcia projektów z listy oraz przeniesienia projektów z listy rezerwowej na listę podstawową,
- dnia 23.06.2009 r. – zmiana dotyczyła aktualizacji danych finansowych w projektach oraz wprowadzenia na listę nowych projektów,
- dnia 08.12.2009 r. – zmiana dotyczyła aktualizacji danych finansowych w projektach, usunięcia projektów z listy oraz przeniesienia projektów z listy rezerwowej na listę podstawową,
- dnia 27.07.2010 r. – zmiana dotyczyła przesunięcia projektu na listę rezerwową oraz aktualizacji danych finansowych w projektach,
- dnia 26.04.2011 r. – zmiana dotyczyła aktualizacji danych finansowych w projektach,
- dnia 17.04.2012 r. – zmiana dotyczyła aktualizacji danych finansowych w projektach, usunięcia projektów z listy oraz przeniesienia projektów z listy rezerwowej na listę podstawową,
- dnia 04.12.2012 r. – zmiana dotyczyła aktualizacji danych finansowych w projektach,
- dnia 12.03.2013 r. – zmiana dotyczyła wprowadzenia na listę podstawową nowego projektu oraz aktualizacji danych finansowych w projektach,
- dnia 24.09.2013 r. – zmiana dotyczyła aktualizacji danych w projektach oraz usunięcia projektów z listy podstawowej,
- dnia 22.12.2014 r. – zmiana dotyczyła aktualizacji danych finansowych w projektach.

- dnia 22.02.2016 r. – Instytucja Zarządzająca dokonała ostatniej aktualizacji Indykatywnego Wykazu Indywidualnych Projektów Kluczowych dla Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007 – 2013, zmiana dotyczyła danych finansowych oraz dokonano weryfikacji terminów realizacji projektów.
Ostatecznie na liście podstawowej znalazły się 53 projekty.

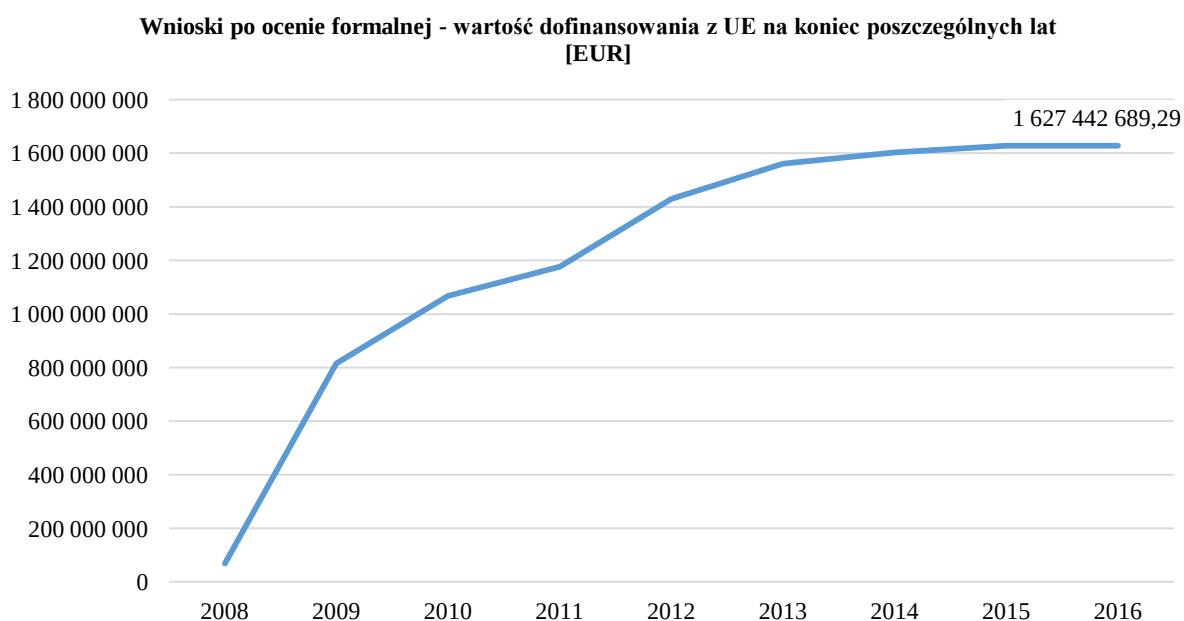
Tabela. Liczba i wartość projektów z Indykatywnego Wykazu Indywidualnych Projektów Kluczowych

Priorytet	Liczba zrealizowanych projektów [szt.]	Wartość projektów ogółem [EUR]	w tym wartość dofinansowania z EFRR [EUR]
2 Społeczeństwo informacyjne	7	61 623 746,32	45 563 502,77
3 Transport	14	186 612 473,53	109 488 167,86
4 Środowisko i bezpieczeństwo ekologiczne	11	28 383 421,25	19 557 911,74
6 Turystyka i Kultura	11	42 099 441,71	16 354 756,92
7 Edukacja	8	71 924 523,36	42 165 002,64
8 Zdrowie	1	13 109 606,98	10 509 735,73
9 Miasta	1	526 742,06	251 795,38
ogółem	53	404 279 955,21	243 890 873,04

Informacje na temat celowości wybranych projektów indywidualnych, uzasadnienie ich realizacji oraz stan ich realizacji, zostały zamieszczone przy opisie poszczególnych Priorytetów w punkcie 3 sprawozdania.

2. Wnioski o dofinansowanie według Priorytetów

W ramach Programu liczba wniosków o dofinansowanie, które ocenione zostały pozytywnie pod względem formalnym wyniosła 3 580. Wartość ogółem złożonych wniosków wyniosła 3 249 989 401,31 EUR (14 397 128 048,86 PLN), w tym dofinansowanie z EFRR 1 627 442 689,29 EUR (7 209 408 369,30 PLN). Stanowiło to 131,23% alokacji z EFRR.

3. Umowy o dofinansowanie

W ramach Programu podpisanych zostało 2 315 umów o dofinansowanie o łącznej wartości 2 226 468 667,96 EUR (9 863 033 552,23 PLN) i wartości dofinansowania 1 212 379 875,60 EUR (5 370 721 610,90 PLN), w tym wartość EFRR 1 179 365 919,72 EUR (5 224 473 087,77 PLN), co stanowiło 101,10% alokacji.

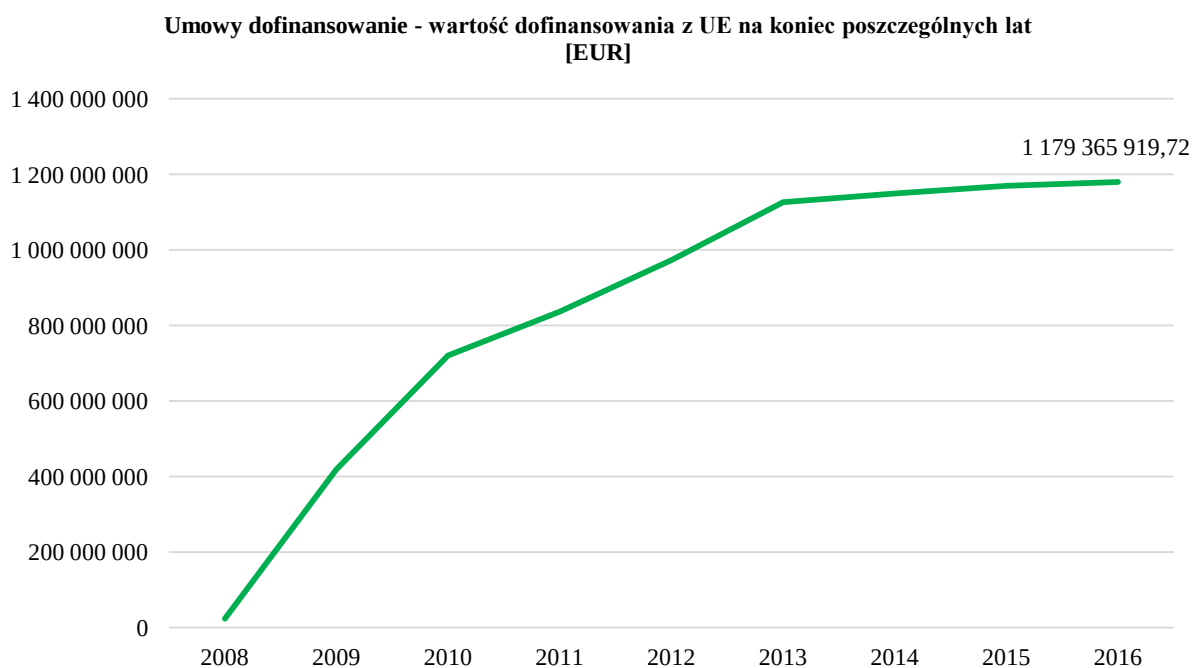
W ramach Priorytetów 1–9 podpisano 2 180 umów o dofinansowanie o łącznej wartości 2 181 305 407,77 EUR (9 662 964 825,91 PLN) i wartości dofinansowania 1 174 058 797,60 EUR (5 200 963 067,51 PLN), w tym wartość EFRR 1 141 044 841,73 EUR (5 054 714 544,38 PLN).

W ramach Priorytetu 10 podpisano 135 umów o dofinansowanie o łącznej wartości 45 163 260,19 EUR (200 068 726,32 PLN), w tym wartość dofinansowania z EFRR 38 321 077,99 EUR (169 758 543,39 PLN).

Tabela. Wykorzystanie alokacji EFRR na podstawie podpisanych umów w podziale na poszczególne Priorytety.

Priorytet	Wartość ogółem [EUR]	Wydatki kwalifikowalne [EUR]	Wartość dofinansowania z EFRR [EUR]	Liczba umów*	Wartość podpisanych umów w stosunku do alokacji (w %)
1 Przedsiębiorstwa i Innowacyjność	623 596 232,24	511 292 932,01	265 433 631,37	885	101,06%
2 Społeczeństwo informacyjne	110 948 998,85	97 402 755,83	82 078 976,52	84	100,15%
3 Transport	516 936 528,72	443 606 960,43	285 466 190,59	84	100,17%
4 Środowisko i bezpieczeństwo ekologiczne	186 991 501,90	155 986 652,73	119 003 295,22	160	105,08%
5 Energetyka	82 979 072,90	58 541 287,00	29 565 995,23	113	100,25%
6 Turystyka i Kultura	211 080 570,87	172 217 250,01	104 063 015,03	243	100,63%
7 Edukacja	173 483 384,54	162 216 878,65	96 484 879,73	88	100,65%
8 Zdrowie	82 675 238,90	68 316 115,71	54 038 851,38	93	100,38%
9 Miasta	192 613 878,85	156 231 623,81	104 910 006,66	430	100,38%
10 Pomoc Techniczna	45 163 260,19	45 083 624,24	38 321 077,99	135	104,79%
RAZEM	2 226 468 667,96	1 870 896 080,42	1 179 365 919,72	2 315	101,10%

* w tym 2 projekty niezakończone

Rozkład terytorialny projektów

Projekty, które otrzymały wsparcie w ramach Programu były realizowane na obszarze całego województwa dolnośląskiego.

Tabela. Rozkład projektów zrealizowanych w ramach RPO WD w podziale na obszar realizacji (projekty zakończone).

Obszar realizacji	Liczba zakończonych projektów	Wartość ogółem [EUR]	Dofinansowanie [EUR]	w tym EFRR [EUR]	% alokacji Programu
00 Nie dotyczy	171	203 333 446,38	173 761 326,50	173 757 170,30	14,90%
01 Obszar miejski	1646	1 405 157 421,14	707 812 160,48	685 884 990,46	58,80%
02 Obszar górski	28	25 784 596,86	12 946 275,24	12 090 554,45	1,04%
05 Obszary wiejskie	468	570 703 789,65	297 148 217,53	287 889 439,32	24,68%
Suma końcowa	2 313	2 204 979 254,02	1 191 667 979,75	1 159 622 154,52	99,41%

Duży udział kategorii „Nie dotyczy” wynika z zaklasyfikowania do niej wszystkich projektów z Priorytetu 10 Pomoc Techniczna, projektu pn. „Dolnośląski Funduszu Powierniczy” (Inicjatywa JEREMIE) oraz innych projektów (np. o charakterze promocyjnym w ramach Priorytetu 6 Turystyka i Kultura) realizowanych na terenie całego Dolnego Śląska.

Tabela. Rozkład terytorialny projektów w ramach RPO WD. Dane dotyczą Priorytetów 1-9 (bez Pomocy Technicznej).

Powiat	Wartość ogółem [EUR]	Dofinansowanie [EUR]	w tym EFRR [EUR]	udział % powiatu w wartości dofinansowania z EFRR	Liczba zakończonych projektów w Priorytetach 1-9
Powiat bolesławiecki	42 658 047,73	18 252 443,75	17 639 818,35	1,57%	57
Powiat dzierzoniowski	67 533 620,84	36 993 297,13	35 572 800,98	3,17%	91
Powiat głogowski	20 942 195,33	10 180 649,74	10 145 550,23	0,90%	24
Powiat górowski	6 769 780,21	3 122 853,35	3 122 853,35	0,28%	9
Powiat jaworski	25 151 624,59	13 990 612,68	13 640 026,72	1,21%	53
Powiat jeleniogórski	85 848 130,57	41 851 191,32	38 819 858,13	3,46%	95
Powiat kamiennogórski	22 656 695,40	13 521 168,39	13 359 947,75	1,19%	33
Powiat kłodzki	160 774 818,39	80 559 864,84	76 679 547,59	6,83%	182
Powiat legnicki	25 229 924,18	12 372 493,39	11 589 361,01	1,03%	27
Powiat lubański	44 247 037,81	19 570 955,39	18 297 646,16	1,63%	50
Powiat lubiński	28 570 476,26	14 244 182,46	13 825 780,14	1,23%	32
Powiat lwówecki	10 844 714,57	5 470 443,31	5 172 261,15	0,46%	28
Powiat m. Jelenia Góra	68 238 856,80	36 775 257,88	36 440 747,79	3,24%	64
Powiat m. Legnica	86 792 068,00	44 857 470,84	43 805 219,70	3,90%	49
Powiat m. Wałbrzych	78 280 651,64	43 874 856,97	43 631 999,59	3,89%	107
Powiat m. Wrocław	426 177 506,73	207 037 258,74	202 041 972,66	17,99%	393
Powiat milicki	25 728 262,60	13 164 212,31	12 973 768,71	1,16%	33
Powiat oleśnicki	46 992 353,53	23 241 901,21	22 554 083,92	2,01%	76
Powiat oławski	57 458 341,89	26 454 769,36	24 661 747,90	2,20%	74
Powiat polkowicki	18 988 785,93	9 628 769,49	9 398 432,72	0,84%	24
Powiat strzeliński	19 015 802,68	9 411 649,24	9 409 922,68	0,84%	29
Powiat średzki	23 366 859,75	10 975 972,32	10 485 550,16	0,93%	44
Powiat świdnicki	115 385 264,86	55 911 312,00	53 076 557,45	4,73%	144

Powiat	Wartość ogółem [EUR]	Dofinansowanie [EUR]	w tym EFRR [EUR]	udział % powiatu w wartości dofinansowania z EFRR	Liczba zakończonych projektów w Priorytetach 1-9
Powiat trzebnicki	48 344 434,19	23 532 055,74	22 666 786,40	2,02%	75
Powiat wałbrzyski	38 096 080,89	17 695 893,67	16 538 803,10	1,47%	59
Powiat wołowski	22 454 712,30	9 762 009,50	9 164 133,36	0,82%	35
Powiat wrocławski	80 057 499,93	39 407 297,81	37 223 458,16	3,31%	95
Powiat ząbkowski	29 560 032,81	16 475 054,57	15 926 563,18	1,42%	44
Powiat zgorzelecki	27 079 176,81	13 767 368,25	13 523 154,37	1,20%	40
Powiat złotoryjski	16 556 744,64	9 009 716,14	8 846 521,12	0,79%	40
woj. dolnośląskie*	392 008 757,28	273 987 199,98	272 819 482,02	24,29%	72
Razem	2 161 809 259,17	1 155 100 181,76	1 123 054 356,54	100,00%	2 178

* jako „województwo dolnośląskie” zaklasyfikowano projekty realizowane na terenie co najmniej 2 powiatów

We wszystkich powiatach regionu realizowane były projekty, które otrzymały wsparcie w ramach RPO WD. Rozłożenie terytorialne projektów wydaje się być względnie równomierne, poza przewagą Miasta Wrocław, które ze względu na rolę stolicy regionu i położenie zdecydowanie dominowało pod względem ilości i wartości zrealizowanych na jego terenie projektów. W powyższym zestawieniu zwraca uwagę także znaczny udział wartości dofinansowania projektów zrealizowanych na terenie powiatu kłodzkiego, świdnickiego, Miasta Wałbrzych, powiatu jeleniogórskiego, wrocławskiego oraz Miasta Legnica i Miasta Jelenia Góra.

Tabela. Rozkład projektów według podregionów województwa dolnośląskiego. Dane dotyczą Priorytetów 1-9 (bez Pomocy Technicznej).

Podregion	Liczba ludności	Wartość ogółem [EUR]	Dofinansowanie [EUR]	w tym dofinansowanie z EFRR [EUR]	Udział % podregionu w wartości dofinansowania z EFRR	Liczba zakończonych projektów
jeleniogórski	571 795	343 281 028,93	172 209 157,12	165 739 981,54	14,76%	460
legnicko-głogowski	451 977	187 293 229,91	94 406 419,28	91 887 197,15	8,18%	165
wałbrzyski	667 067	489 630 469,43	251 510 279,17	241 426 271,88	21,50%	627
wrocławski	580 104	323 418 266,89	155 949 867,47	149 139 451,29	13,28%	461
Wrocław	634 404	426 177 506,73	207 037 258,74	202 041 972,66	17,99%	393
woj. dolnośląskie*	2 905 347	392 008 757,28	273 987 199,98	272 819 482,02	24,29%	72
Razem	2 905 347	2 161 809 259,17	1 155 100 181,76	1 123 054 356,54	100,00%	2 178

* jako „województwo dolnośląskie” ujęto projekty realizowane na terenie co najmniej 2 powiatów, w tym Dolnośląski Fundusz Powierniczy (DFP)

W przypadku podregionu jeleniogórskiego największym wyzwaniem była poprawa warunków gospodarowania oraz wzrost poziomu innowacyjności, połączona z wykorzystywaniem mocnej strony obszaru, jaką jest oferta turystyczna i potencjał uzdrowiskowy. Wzmocnienia wymagał także system połączeń transportowych z resztą województwa.

W podregionie jeleniogórskim oprócz poprawy spójności terytorialnej i systemu połączeń transportowych z resztą województwa w ramach realizowanych w RPO WD projektów wzmacniany był rozwój turystyki. Wykorzystano w ten sposób mocne strony regionu wskazane, m.in. w Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego oraz w analizie SWOT Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego, tj. rozwinięta lecz zaniedbana baza uzdrowiskowa i turystyczno-wypoczynkowa, atrakcyjne położenie przygraniczne i zróżnicowane ukształtowanie terenu (teren górski).

W podregionie jeleniogórskim realizowanych było 21 projektów transportowych, których wartość dofinansowania z EFRR stanowiła około 20% wartości wszystkich realizowanych na tym obszarze projektów. Na poprawę jakości życia wpływ miała realizacja 13 projektów z zakresu poboru i uzdatniania wody (8,3% wartości realizowanych w podregionie projektów) oraz 15 projektów z zakresu gospodarki odpadami (9,10%

wartości wszystkich projektów). Natomiast poprawie sytuacji społecznej sprzyjała realizacja projektów z dziedziny usług zdrowotnych (41 projektów). Najwięcej jednak projektów realizowanych było w sektorze turystyki w połączeniu z projektami z zakresu hotelarstwa i gastronomii (95 projektów, blisko 20,2% wartości alokacji).

W przypadku podregionu wałbrzyskiego, największym wyzwaniem była poprawa warunków gospodarowania oraz wzrostu poziomu innowacyjności w połączeniu z mocną stroną obszaru, jaką jest baza turystyczna i potencjał uzdrowiskowy. Wzmocnienia wymagał system połączeń transportowych.

W podregionie wałbrzyskim oprócz poprawy systemu połączeń transportowych z resztą województwa i spójności terytorialnej w ramach realizowanych w RPO WD projektów wzmocnienia wymagał rozwój turystyki. W ten sposób wykorzystane zostały mocne strony regionu wskazane, m.in. w Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego oraz w analizie SWOT Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego, tj. rozwinięta, ale zaniedbana baza uzdrowiskowa i turystyczno-wypoczynkowa, atrakcyjne położenie przygraniczne i zróżnicowane ukształtowanie terenu (teren górski).

W podregionie wałbrzyskim realizowane były 33 projekty transportowe, których wartość dofinansowania z EFRR stanowiło ponad 34% wartości wszystkich zrealizowanych na tym obszarze projektów. Na poprawę jakości życia wpłynęła realizacja 11 projektów z zakresu poboru i uzdatniania wody. Poprawie warunków społecznych sprzyjały projekty z dziedziny rewitalizacji obszarów miejskich (161 projektów). Podobnie, jak w przypadku podregionu jeleniogórskiego, uwagę zwraca duża liczba zrealizowanych projektów z dziedziny turystyki, gastronomii i hotelarstwa (116), których wartość dofinansowania stanowi prawie 19% wartości wszystkich projektów zrealizowanych na terenie podregionu. Ogromne znaczenie miało także zrealizowanie aż 33 projektów w działalności uzdrowiskowej (15 projektów wdrażanych przez jednostki samorządu terytorialnego i 18 projektów przedsiębiorstw prowadzących działalność uzdrowiskową). Rozwój podregionu szczególnie w zakresie likwidacji marginalizacji i braku miejsc pracy został wzmocniony dzięki inwestycjom w parki przemysłowe i technologiczne. Aż 12 z 23 projektów tego typu było realizowanych na terenie powiatów dzierżoniowskiego, kłodzkiego i świdnickiego (dzierżoniowski i kłodzki to powiaty o wysokim poziomie bezrobocia).

Największym wyzwaniem dla regionu legnicko - głogowskiego było wzmocnienie połączeń transportowych ze stolicą regionu (Wrocław) ze szczególnym uwzględnieniem infrastruktury przepraw mostowych. W podregionie legnicko - głogowskim realizowanych było 11 projektów transportowych, których wartość dofinansowania z EFRR stanowiło 36,7% wartości projektów wdrażanych w podregionie.

Ponadto w podregionie legnicko-głogowskim realizowanych było łącznie 18 projektów sieciowych z zakresu energetyki, gazownictwa i kanalizacji. Wartość dofinansowania z EFRR tych typów projektów stanowiło ponad 10% wartości dofinansowania wszystkich projektów realizowanych w podregionie. Blisko 1/3 projektów zrealizowana była przez przedsiębiorców. Na terenie podregionu zrealizowano ponadto projekty z dziedziny, takich jak zdrowie, informatyka, telekomunikacja. W dziedzinie edukacji realizowano 20 projektów. Dzięki temu możliwy jest względnie równomierny rozwój regionu.

W przypadku podregionu wrocławskiego najwięcej projektów realizowanych było w dziedzinie edukacji (35 projektów) oraz informatyki i telekomunikacji (33 projekty), co jest szczególnie istotne biorąc pod uwagę rozwój podregionu. Budowie spójności terytorialnej sprzyjała realizacja projektów z zakresu transportu i kanalizacji (łącznie 30 projektów), których wartość dofinansowania z EFRR stanowiła 27% wartości wszystkich projektów wdrażanych w okręgu wrocławskim. Na obszarze podregionu były ponadto realizowane projekty przez przedsiębiorców z różnych sektorów (poligrafia, budownictwo, obróbka metali). Na wysoką aktywność przedsiębiorców w podregionie wskazuje fakt, że zrealizowali oni ponad 220 projektów. Wartość dofinansowania z EFRR projektów zrealizowanych przez przedsiębiorców stanowiła 27% wartości alokacji wszystkich projektów z regionu.

W przypadku Miasta Wrocław najwięcej projektów zrealizowali przedsiębiorcy (194 projekty, których wartość dofinansowania stanowiła 17,3% wartości dofinansowania wszystkich projektów zrealizowanych we Wrocławiu). Bardzo istotne, ze względu na rolę jaką pełni miasto wojewódzkie, była realizacja projektów z zakresu edukacji (24 projekty, których wartość dofinansowania stanowiła 25%), zdrowia (42 projekty) oraz projekty z zakresu turystyki i kultury (33 projekty). Należy także mieć na uwadze, że projekty zrealizowane we Wrocławiu, ze względu na rolę stolicy regionu oddziałują na całe województwo. Do takich projektów możemy zaliczyć projekty zrealizowane przez szkoły wyższe, czy specjalistyczne szpitale, a także projekty realizowane przez instytucje kultury.

Warto zwrócić ponadto uwagę na projekty oznaczone w powyżej prezentowanym zestawieniu jako „województwo dolnośląskie”. Wśród projektów ujętych w tej kategorii ujęto projekty mające wpływ na rozwój

całego województwa oraz budowanie jego spójności, tj. projekty realizowane na terenie kilku powiatów lub obejmujące swoim zasięgiem cały teren województwa, w tym projekty transportowe (m.in. projekt pn. „Budowa drogi wojewódzkiej od drogi krajowej nr 94 do drogi wojewódzkiej nr 455 wraz z ich węzłami” – tzw. projekt „duży”), edukacyjne (m.in. projekt pn. „Modernizacja centrów kształcenia zawodowego na Dolnym Śląsku”) i informatyczne (m.in. projekt pn. „Likwidacja obszarów wykluczenia informacyjnego i budowa dolnośląskiej sieci szkieletowej”). W ramach wskazanej kategorii sklasyfikowano projekty z zakresu turystyki (m.in. projekt pn. „Poprawa standardu infrastruktury bezpieczeństwa, jako element wzmocnienia potencjału turystycznego Dolnego Śląska”, „Kampania promująca Dolny Śląsk w latach 2010-2012”). Do kategorii zaklasyfikowano także projekty mające ogromne znaczenie w dziedzinie poprawy bezpieczeństwa mieszkańców i zabezpieczenia przeciwpowodziowego (m.in. projekt pn. „Magazyny przeciwpowodziowe – modernizacja, woj. dolnośląskie”).

Dodatkowe informacje zostały przedstawione w Załącznik nr XII do sprawozdania „Opis sytuacji społeczno-gospodarczej województwa dolnośląskiego w 2015 r.”.

Sektory wsparcia

Projekty, które otrzymały wsparcie w ramach RPO WD obejmowały wiele sektorów gospodarki. Klasyfikacji projektów dokonano w oparciu o kategorie interwencji oraz klasyfikację beneficjentów przeprowadzoną zgodnie z Polską Klasyfikacją Działalności. Wyodrębniono również w zestawieniu sektory biorąc pod uwagę rodzaj zrealizowanego projektu, m.in. projekty z zakresu turystyki (np. budowa/modernizacja obiektów sportowych, budowa szlaków turystycznych, promocja terenów turystycznych), ale także z zakresu turystyki uzdrowiskowej (np. odnowienie parku zdrojowego), kultury (np. modernizacja kina, teatru, czy też domu kultury) oraz projekty łączące w sobie cechy projektów turystycznych i kulturalnych (np. modernizacja obiektów zabytkowych).

Tabela. Sektory wsparcia (typy projektów) projektów zrealizowanych w Programie – Priorytety 1-9 (bez Pomocy Technicznej).

Sektor wsparcia	Priorytety 1-9 (bez Pomocy Technicznej)				
	Wartość ogółem [EUR]	Dofinansowanie [EUR]	w tym EFRR [EUR]	udział % branży w wartości dofinansowania z EFRR	Liczba zakończonych projektów w Priorytetach 1-9
transport	520 503 540,52	286 848 677,22	286 848 677,22	25,54%	90
edukacja	189 520 204,51	106 671 919,38	106 648 106,87	9,50%	134
rewitalizacja	185 023 877,25	98 679 358,20	98 634 923,72	8,78%	409
informatyka i telekomunikacja	131 068 379,90	93 088 840,82	92 652 901,49	8,25%	184
Dolnośląski Fundusz Powierniczy	91 681 292,73	91 589 590,66	91 589 590,66	8,16%	1
usługi medyczne	126 335 599,21	69 106 725,71	66 816 156,49	5,95%	168
hotelarstwo i gastronomia	160 683 177,58	60 566 876,56	51 481 844,44	4,58%	146
pobór i uzdatnianie wody/kanalizacja	90 914 483,50	50 233 416,41	50 233 416,41	4,47%	52
turystyka	85 675 132,39	37 181 412,94	37 011 871,83	3,30%	84
energetyka i gazownictwo	83 164 922,19	32 612 030,08	30 196 607,20	2,69%	115
zapewnienie bezpieczeństwa	41 168 562,81	28 215 981,38	28 215 981,38	2,51%	25
turystyka i kultura	46 851 250,29	26 144 452,31	26 144 452,31	2,33%	62
obróbka metali	68 519 564,27	27 079 283,26	23 017 390,53	2,05%	139
gospodarka odpadami	40 360 759,72	22 023 482,96	22 023 482,96	1,96%	30
park przemysłowy/technologiczny	62 181 805,74	19 273 694,58	16 382 640,38	1,46%	23
kultura	26 280 175,02	13 318 072,12	13 318 072,12	1,19%	12
budownictwo	35 042 977,37	15 306 479,87	13 126 769,30	1,17%	76
inne*	37 702 968,78	14 056 788,22	13 057 214,82	1,16%	63
turystyka uzdrowiskowa	18 981 726,44	12 522 432,78	12 522 432,78	1,12%	20
poligrafia i reklama	22 220 508,16	9 773 266,67	8 307 276,65	0,74%	35

Sektor wsparcia	Priorytety 1-9 (bez Pomocy Technicznej)				
	Wartość ogółem [EUR]	Dofinansowanie [EUR]	w tym EFRR [EUR]	udział % branży w wartości dofinansowania z EFRR	Liczba zakończonych projektów w Priorytetach 1-9
artykuły spożywcze	24 013 207,17	9 411 020,78	7 999 367,62	0,71%	36
branża chemiczna	20 634 127,94	9 249 984,72	7 862 486,97	0,70%	38
obróbka kamieni	18 635 442,21	7 734 038,31	6 573 932,54	0,59%	27
automatyka, elektrotechnika	7 001 918,18	2 876 817,74	2 445 295,03	0,22%	24
motoryzacja	6 866 477,99	2 792 227,20	2 373 393,10	0,21%	25
meblarstwo - stolarstwo	5 807 613,79	2 277 164,55	1 935 589,84	0,17%	21
produkcja opakowań	4 255 966,07	1 676 869,01	1 425 338,65	0,13%	8
usługi porządkowe	3 196 628,32	1 242 311,99	1 055 965,19	0,09%	7
ochrona jakości powietrza	1 346 945,29	921 717,41	921 717,41	0,08%	11
działalność sportowa	2 144 070,62	999 103,01	849 237,55	0,08%	6
prace pomiarowe	1 674 959,02	683 367,55	580 862,41	0,05%	7
targi i misje gospodarcze	1 318 149,76	469 192,09	398 813,21	0,04%	71
doradztwo	745 328,10	353 415,43	300 403,11	0,03%	23
geodezja	287 516,36	120 169,84	102 144,36	0,01%	6
Razem	2 161 809 259,17	1 155 100 181,76	1 123 054 356,54	100,00%	2 178

**w ramach kategorii „inne” zakwalifikowano projekty reprezentujące dziedziny działalności, z których nie jest możliwe wyszczególnienie określonego typu projektu; w ramach tej kategorii mieszczą się najczęściej pojedyncze projekty z takich dziedzin jak, m.in: fotografia, produkcja tkanin, obuwia, produkcja opakowań, usługi weterynaryjne. W opisie poszczególnych Priorytetów zaprezentowane zostały w niektórych przypadkach bardziej szczegółowe podziały.*

Pod względem liczby zrealizowanych projektów przeważają przedsięwzięcia z zakresu rewitalizacji miast (409 projektów), które jednak pod względem wartości dofinansowania z EFRR ustępują innym typom projektów. Spośród wyróżnionych sektorów gospodarczych największy udział mają transport, edukacja, informatyka i telekomunikacja, rewitalizacja, usługi medyczne (w tym projekty z zakresu budowy i modernizacji obiektów infrastruktury zdrowotnej) oraz hotelarstwo i gastronomia. Uwagę zwraca udział procentowy projektu pn. Dolnośląski Fundusz Powierniczy (Inicjatywa JERMIE), w którym wsparcie otrzymali przedsiębiorcy prowadzący działalność w ramach różnych sektorów gospodarki, m.in. budownictwo, opieka zdrowotna, czy też hotelarstwo i gastronomia. Jednakże ze względu na to, że przedsiębiorstwa te nie były bezpośrednimi beneficjentami Programu (odbiorcy ostateczni), projekty nie zostały zakwalifikowane do przedstawionych w tabeli kategorii.

Projekty zrealizowane w ramach Programu można przedstawić w podziale na kategorie interwencji.

Tabela. Projekty zrealizowane na terenie Dolnego Śląska w ramach RPO WD 2007 – 2013 (Priorytety 1-9, bez Pomocy Technicznej).

Sektor wsparcia	Liczba projektów wg kategorii interwencji	Wartość ogółem [EUR]	Dofinansowanie z EFRR [EUR]
transport	84	516 655 740,59	283 777 842,37
B+R	39	6 063 039,17	2 085 550,80
społeczeństwo informacyjne	171	126 492 153,60	92 474 256,13
środowisko	160	186 974 997,70	110 712 877,33
energetyka	113	81 362 154,84	29 492 454,38
infrastruktura społeczna*	339	280 683 674,99	160 391 597,52
turystyka i kultura	182	200 607 732,79	96 864 805,68
kapitał ludzki	0	0,00	0,00
wsparcie rozwoju przedsiębiorstw	844	600 491 531,39	257 878 540,92
inne	246	162 478 234,10	89 376 431,41
Razem	2 178	2 161 809 259,17	1 123 054 356,54

*uwzględniono projekty realizowane w zakresie edukacji i zdrowia

Typy beneficjentów

Tabela. Podział zrealizowanych projektów wg rodzajów beneficjentów w ramach Priorytetów 1-9 (bez Pomocy Technicznej).

Typ beneficjenta	Wartość ogółem projektów [EUR]	Dofinansowanie [EUR]	w tym EFRR [EUR]	udział % typu beneficjenta w wartości dofinansowania z EFRR	Liczba zakończonych projektów
jednostka samorządu terytorialnego, związek lub stowarzyszenie jst (w tym jednostka organizacyjna jst)	1 041 874 916,11	581 560 794,88	581 516 360,41	51,78%	826
przedsiębiorca lub przedsiębiorstwo (w tym firma)	659 148 817,01	277 220 414,15	248 364 479,85	22,11%	944
inny nie wymieniony na liście*	91 681 292,73	91 589 590,66	91 589 590,66	8,16%	1
zakład opieki zdrowotnej	101 736 836,73	70 037 296,25	70 037 296,25	6,24%	108
szkoła wyższa	99 816 670,29	51 514 532,91	51 456 492,74	4,58%	39
jednostka sektora finansów publicznych	24 082 314,84	18 467 634,62	18 467 634,62	1,64%	9
instytucje otoczenia biznesu	59 318 892,04	18 431 987,01	15 667 188,95	1,40%	19
instytucja kultury	29 505 074,77	13 255 496,42	13 255 496,42	1,18%	48
kościół lub związek wyznaniowy lub osoba prawna kościołów i związków wyznaniowych	19 033 648,21	12 726 575,32	12 726 575,32	1,13%	29
administracja rządowa, jednostka państwowa (w tym agencje)	10 195 595,93	7 205 580,48	7 192 802,47	0,64%	16
fundacja, stowarzyszenie, organizacja społeczna lub pozarządowa	8 671 824,30	5 259 164,33	5 172 556,90	0,46%	21

Typ beneficjenta	Wartość ogółem projektów [EUR]	Dofinansowanie [EUR]	w tym EFRR [EUR]	udział % typu beneficjenta w wartości dofinansowania z EFRR	Liczba zakończonych projektów
spółdzielnia lub wspólnota mieszkaniowa, TBS	8 979 681,41	4 400 681,28	4 400 681,28	0,39%	108
jednostka naukowa lub badawczo-rozwojowa	4 298 034,53	1 488 218,53	1 264 985,75	0,11%	3
osoba prawna lub fizyczna będąca organem prowadzącym szkoły i placówki	1 946 380,79	1 026 972,20	1 026 972,20	0,09%	2
PGL Lasy Państwowe lub jego jednostka organizacyjna	1 025 019,93	539 485,00	539 485,00	0,05%	3
park narodowy lub krajobrazowy	494 259,53	375 757,72	375 757,72	0,03%	2
Razem	2 161 809 259,17	1 155 100 181,76	1 123 054 356,54	100,00%	2 178

*dotyczy projektu pn. „Dolnośląski Fundusz Powierniczy” (Inicjatywa JEREMIE)

Największą grupę beneficjentów stanowią przedsiębiorcy oraz jednostki samorządu terytorialnego. Zrealizowali oni projekty o największej wartości dofinansowania z EFRR. Kolejne miejsce pod względem liczby zrealizowanych projektów zajmują spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe, które realizowały projekty w ramach Priorytetu 9 Miasta w zakresie Lokalnych Programów Rewitalizacyjnych oraz zakłady opieki zdrowotnej. Warto również wspomnieć o dość dużym zaangażowaniu szkół wyższych i instytucji kultury.

Dodatkowe informacje w zakresie analizy grup docelowych, sektorów wsparcia oraz rozłożenia terytorialnego zrealizowanych projektów w ramach Programu zostały przedstawione w Załączniku nr XII do sprawozdania „Opis sytuacji społeczno-gospodarczej województwa dolnośląskiego w 2015 r.”.

Projekty realizowane w ramach innych programów operacyjnych

Na terenie województwa dolnośląskiego realizowane były projekty w ramach innych programów operacyjnych, takich jak Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka (PO IG), Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko (PO IŚ), czy też Program Operacyjny Kapitał Ludzki (PO KL). Projekty realizowane były, m.in. przez przedsiębiorstwa, jednostki samorządu terytorialnego, jednostki administracji rządowej.

Tabela. Projekty zrealizowane na terenie Dolnego Śląska w ramach innych programów operacyjnych

Sektor wsparcia	Program operacyjny Liczba projektów		
	PO IG	PO IŚ	PO KL
transport	0	46	0
B+R	163	0	0
społeczeństwo informacyjne	448	0	0
środowisko	0	98	0
energetyka	0	72	0
infrastruktura społeczna*	0	27	0
turystyka i kultura	3	8	0
kapitał ludzki	0	0	2 675
wsparcie rozwoju przedsiębiorstw	73	0	0
inne	336	2	0
razem	1 023	253	2 675

*uwzględniono projekty realizowane w zakresie edukacji i zdrowia

Dodatkowe informacje o liczbie i wartości projektów zrealizowanych na terenie województwa dolnośląskiego w ramach innych programów operacyjnych – Załącznik nr XII do sprawozdania „Opis sytuacji społeczno-gospodarczej województwa dolnośląskiego w 2015 r.” – punkt 5.2 Projekty realizowane na terenie województwa dolnośląskiego w ramach innych programów operacyjnych.

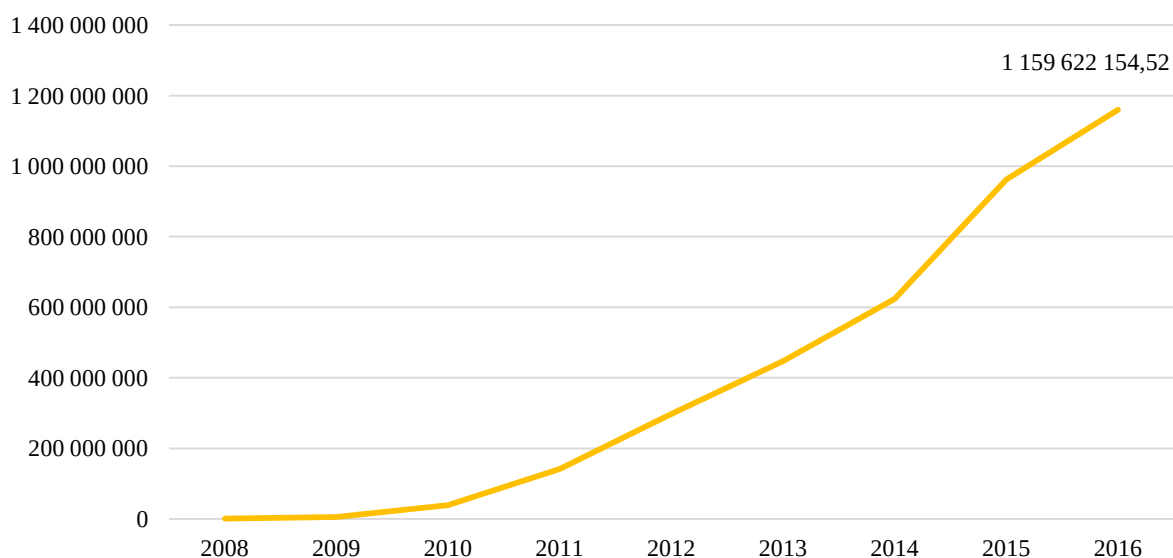
4. Wnioski o płatność i płatności na rzecz beneficjentów

Wnioski o płatność

W ramach Programu zatwierdzono 13 951 wniosków o płatność, w których beneficjenci wykazali wydatki kwalifikowalne w wysokości 1 844 128 342,99 EUR (8 169 304 146,61 PLN), w tym dofinansowanie 1 194 437 771,64 EUR (5 291 239 884,58 PLN) i dofinansowanie z EFRR 1 161 978 165,82 EUR (5 147 447 076,75 PLN), co stanowiło 99,61% alokacji Programu. Wartości odnoszące się do wniosków o płatność zostały wykazane z uwzględnieniem kwot odzyskanych od beneficjentów i wycofanych z Programu.

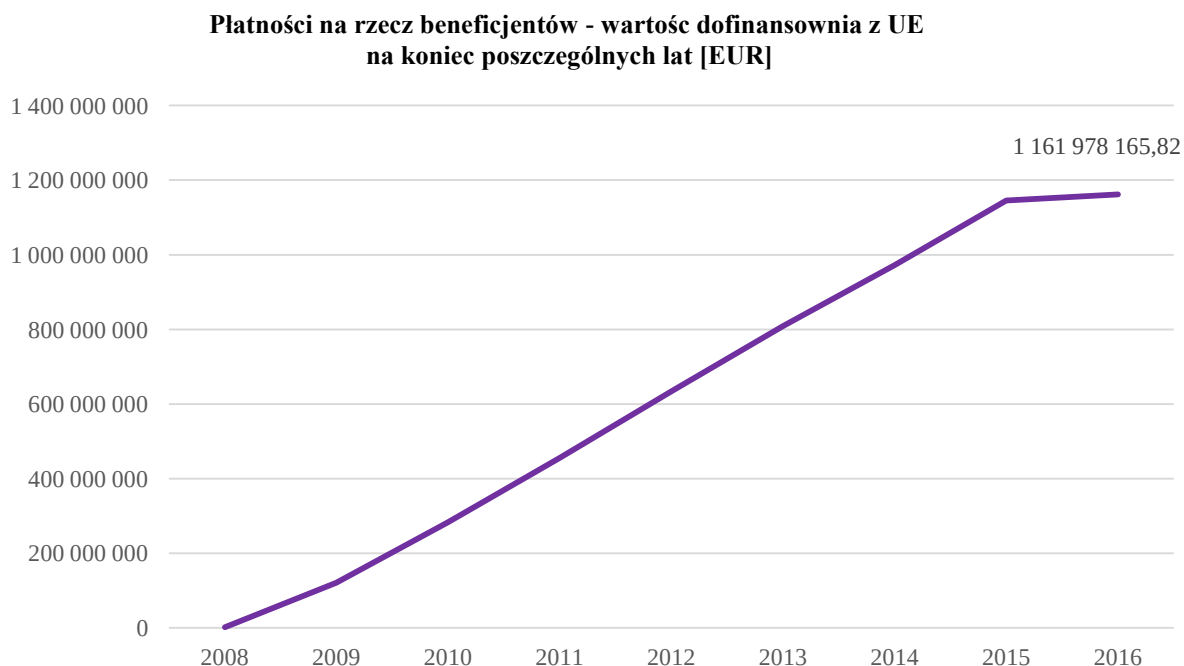
Wśród 13 951 zatwierdzonych wniosków o płatność 2 313 było wnioskami o płatność końcową (projekty zakończone). Wartość środków EFRR wykazana w tych wnioskach wyniosła 1 159 622 154,52 EUR, co stanowiło 99,41% alokacji z EFRR Programu.

**Projekty zakończone - wartość dofinansowania z UE na koniec poszczególnych lat
[EUR]**

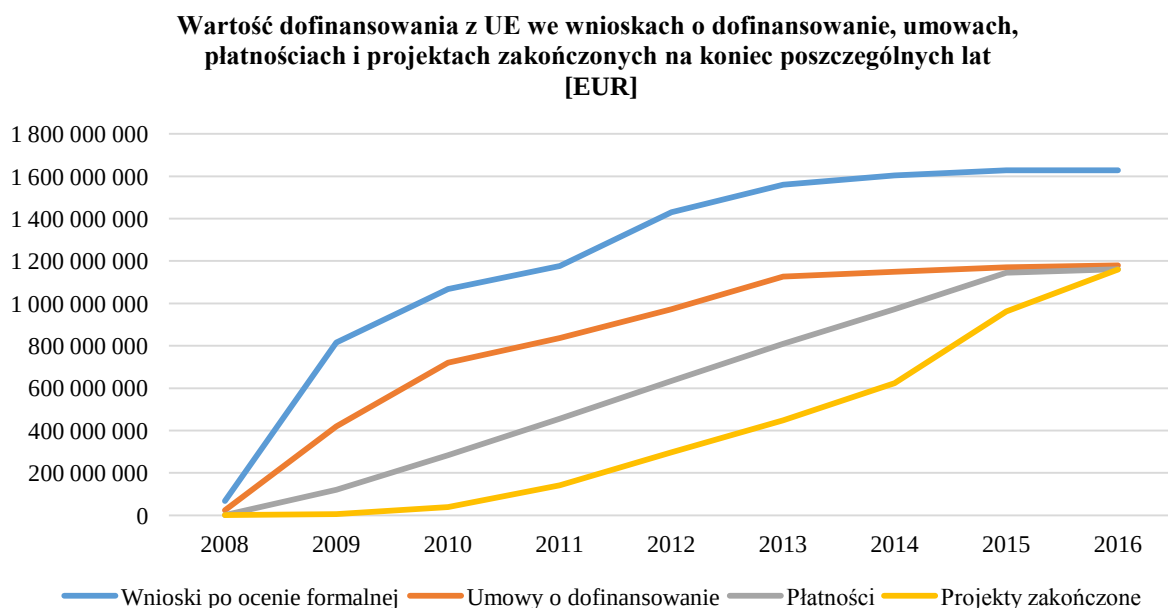

Płatności na rzecz beneficjentów

W ramach Programu dokonano na rzecz beneficjentów płatności o wartości dofinansowania z EFRR 1 161 978 165,82 EUR (5 147 447 076,75 PLN), co stanowiło 99,61% alokacji Programu.

Podsumowanie realizacji Programu w latach 2007-2016

Postęp rzeczowy realizacji celów Programu

Wskaźniki Celu głównego

Wskaźniki mierzone za pomocą modelu makroekonomicznego HERMIN

Wskaźniki	Jednostka miary	Wartość docelowa określona w Programie	Wartość wynikająca z badania modelem makroekonomicznym HERMIN	% realizacji wskaźnika	Wartość docelowa określona w Programie	Wartość wynikająca z badania modelem makroekonomicznym HERMIN	% realizacji wskaźnika
		2013 rok			2015 rok		
Wskaźniki realizacji celu głównego							
Wskaźniki rezultatu							
Wpływ Programu na poziom PKB w województwie dolnośląskim	%	1,49	1,86	124,83%	0,7	2,35	335,71%
Liczba utworzonych miejsc pracy netto	szt.	14 770	16 979	114,96%	4 440	18 741	422,09%

Zgodnie z zapisami Programu wskaźniki mierzone były za pomocą ewaluacji oraz z wykorzystaniem modelu makroekonomicznego HERMIN w 2013 roku i po zakończeniu Programu.

W tabeli zaprezentowano wyniki badania przeprowadzonego w 2017 r. wg stanu na dzień 31.12.2016 r.

Z przeprowadzonego badania modelem makroekonomicznym HERMIN wynika, że poziom PKB Dolnego Śląska w 2013 r. wyniósł 1,86% i jest o 24,83% wyższy od poziomu zakładanego w Programie dla 2013 r. – 1,49%. Dla 2015 r. zakładano, że w związku z realizacją RPO WD wzrost PKB dla Dolnego Śląska będzie wyższy o 0,7% , natomiast w wyniku realizacji poziom PKB było o 2,35% wyższy nie w przypadku, gdyby na gospodarkę regionu nie wpływały środki z UE.

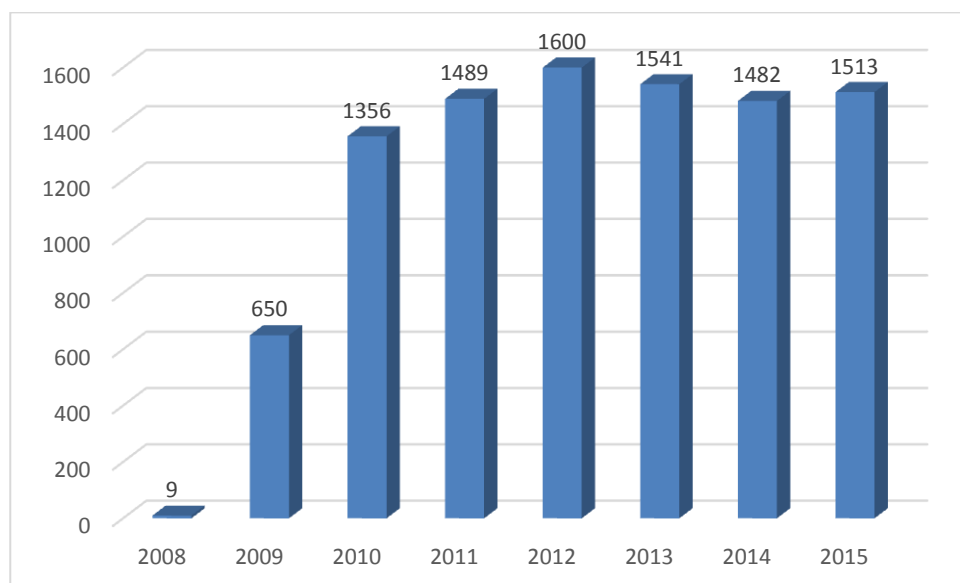
W związku z realizacją Programu utworzono w 2013 r. 16 979 nowych miejsc pracy netto, natomiast w 2015 r. 18 741.

Z powyższych danych wynika, że faktyczna realizacja wpływu RPO WD na PKB i zatrudnienie była podobna do przewidywanej w RPO WD na rok 2013, natomiast dla roku 2015 uzyskano wyższe niż przewidywano wartości obu ewaluowanych wskaźników.

Główną przyczyną rozbieżności oczekiwanego (planowanego w RPO WD) i faktycznej realizacji Programu wartości wskaźników był rozkład czasowy zrealizowanych projektów w poszczególnych latach wdrażania RPO WD. W szczególności wystąpiły istotne różnice pomiędzy planowanymi rocznymi wartościami projektów zrealizowanych w ramach RPO WD (ex ante) a faktyczną realizacją projektów.

Poniższy wykres przedstawia faktyczną realizację projektów wyrażoną w wartości zrealizowanych płatności ze środków EFRR w ramach RPO WD w poszczególnych latach.

Rozkład projektów (w mln zł) zrealizowanych z RPO WD (zrealizowane płatności)

Źródło: Wpływ realizacji Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa dolnośląskiego na lata 2007-2013 (RPO WD) na rozwój społeczno-gospodarczy z wykorzystaniem 5-cio sektorowego modelu Hermin 2017 r.

Na etapie programowania zakładano, że etap wdrażania rozpocznie się wcześniej tj., w 2008 r., a największa kumulacja wystąpi w latach 2010-2012. Prognozowano, że lata 2014-2015, będą stanowiły zakończenie i rozliczenie Programu. Natomiast z rozkładu realizacji projektów wynika, że od 2010 r. do 2015 r. występował stosunkowo równomierny postęp płatności w realizowanych projektach. Wpływ na taki postęp w realizacji projektów miały głównie opóźnienia występujące w początkowym okresie wdrażania związane, m.in. z brakiem uregulowań prawnych (w tym brak programów pomocy publicznej, aktualizacji KPOŚK, czy sieci obszarów NATURA 2000) oraz kryzys gospodarczy. W związku z powyższym uzyskane w badaniu wyniki znacząco odbiegają od danych prognostycznych określonych dla Programu w 2007 r.

Poniżej zaprezentowano wartości PKB w dwóch scenariuszach rozwojowych (bez RPO WD i z RPO WD) oraz wpływ RPO WD na poziom PKB (w cenach bieżących i w %) w województwie dolnośląskim

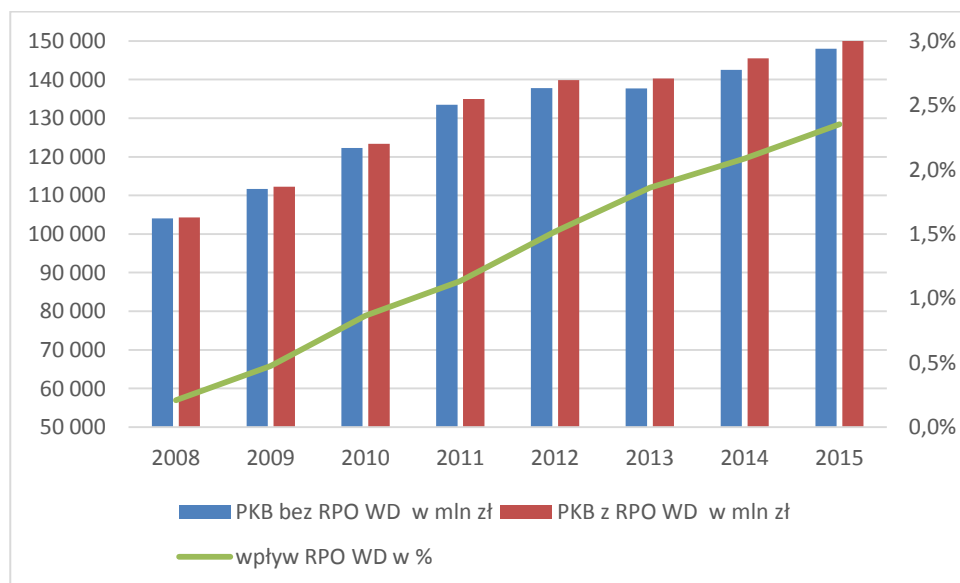
Wskaźnik	jedn.	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
PKB bez RPO WD	mln zł	104037	111683	122293	133479	137797	137688	142537	147971
PKB z RPO WD	mln zł	104254	112215	123353	134991	139892	140251	145512	151450
Wpływ RPO WD (ceny bieżące)	mln zł	217	532	1 060	1 512	2 095	2 563	2 975	3 479
wpływ RPO WD	%	0,21%	0,48%	0,87%	1,13%	1,52%	1,86%	2,09%	2,35%

Źródło: Wpływ realizacji Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa dolnośląskiego na lata 2007-2013 (RPO WD) na rozwój społeczno-gospodarczy z wykorzystaniem 5-cio sektorowego modelu Hermin 2017 r.

Biorąc pod uwagę wszystkie lata realizacji RPO WD, regionalne PKB jest wyższe, od 217 mln zł (w 2008 r.) do 3479 mln zł (w 2015 r.). Interpretując te różnice w kategoriach procentowych (tzn. odnosząc wpływ wyrażony w milionach zł do scenariusza bez RPO WD) można stwierdzić, że regionalne PKB było w 2015 r. o 2,35% wyższe dzięki realizacji RPO niż w sytuacji, gdyby Program nie był realizowany.

W badaniu zwrócono również uwagę na równomierne rozłożenie płatności w latach 2010-2015, dzięki któremu, możliwe było stosunkowo równomierne kumulowanie zarówno popytowych, jak i podaży efektów oddziaływania Programu, obrazuje to poniższy wykres.

Wartości PKB w mln zł w dwóch scenariuszach rozwojowych (bez RPO WD vs z RPO WD) oraz wpływ RPO WD na poziom PKB (w cenach bieżących i w %) w województwie dolnośląskim (w %)

Źródło: Wpływ realizacji Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa dolnośląskiego na lata 2007-2013 (RPO WD) na rozwój społeczno-gospodarczy z wykorzystaniem 5-cio sektorowego modelu Hermin 2017 r.

W przeprowadzonym badaniu ewaluacyjnym w zakresie miejsc pracy netto, stwierdzono, że liczba utworzonych miejsc pracy netto wskazuje, że w każdym roku realizacji Programu, jego wpływ na zatrudnienie był pozytywny, największy w końcowym roku implementacji, tj. w 2015 r., kiedy to liczba pracujących była wyższa o 18,7 tys. osób. Biorąc pod uwagę wszystkie lata realizacji RPO WD, regionalne zatrudnienie było wyższe od 4,9 (w 2008 r.) do 18,7 tys. osób (w 2015 r.). Liczbę pracujących w województwie dolnośląskim w dwóch scenariuszach rozwojowych: bez RPO WD i z RPO WD obrazuje poniższa tabela

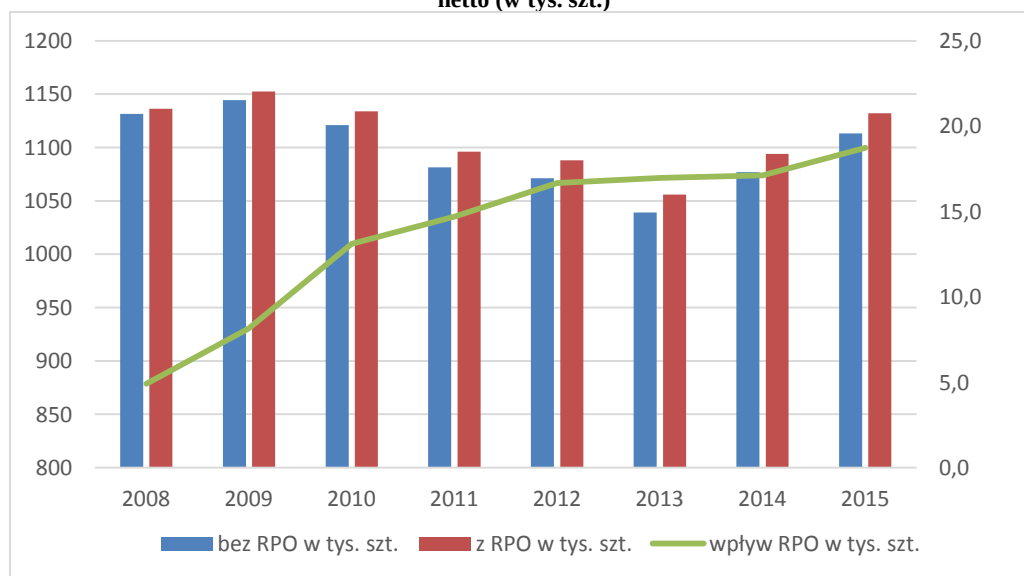
Liczba pracujących (wg BAEL) w dwóch scenariuszach rozwojowych (bez RPO i z RPO) oraz liczba utworzonych miejsc pracy netto (wpływ RPO)

Wskaźnik	Jedn	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Miejsca pracy bez RPO WD	szt.	1 143 098	1 135 838	1 120 892	1 081 301	1 071 322	1 039 021	1 076 886	1 113 259
Miejsca pracy z RPO WD	szt.	1 148 000	1 144 000	1 134 000	1 096 000	1 088 000	1 056 000	1 094 000	1 132 000
Wpływ RPO WD	szt.	4 902	8 162	13 108	14 699	16 678	16 979	17 114	18 741
Wpływ RPO WD	%	0,40%	0,70%	1,20%	1,40%	1,60%	1,60%	1,60%	1,70%

Źródło: Wpływ realizacji Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa dolnośląskiego na lata 2007-2013 (RPO WD) na rozwój społeczno-gospodarczy z wykorzystaniem 5-cio sektorowego modelu Hermin 2017 r.

W badaniu wykazano, że liczba pracujących w województwie dolnośląskim spadała w latach 2009-2013 i w tych latach wpływ Programu należy uznać za szczególnie pozytywny, co obrazuje wykres poniżej.

Liczba pracujących w dwóch scenariuszach rozwojowych (bez RPO i z RPO) oraz liczba utworzonych miejsc pracy netto (w tys. szt.)

Źródło: Wpływ realizacji Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa dolnośląskiego na lata 2007-2013 (RPO WD) na rozwój społeczno-gospodarczy z wykorzystaniem 5-cio sektorowego modelu Hermin 2017 r.

Wskaźnik realizacji Celu głównego

Wskaźnik uzyskany w wyniku zrealizowanych przez beneficjentów projektów.

Wskaźnik	Jednostka	Wartość docelowa		Wartość wskaźnika osiągnięta w wyniku realizacji RPO WD 2007-2013	% realizacji wartości docelowej dla 2015 r.
		2013	2015		
Wskaźniki realizacji celu głównego					
Wskaźniki rezultatu					
Liczba utworzonych miejsc pracy brutto	etat	6 700	8 370	4 389,99	52,45%
w tym:					
kobiety	etat	3 350	4 185	1 754,31	41,92%
mężczyźni	etat	3 350	4 185	2 635,68	62,98%

W 2011 r. podczas renegotjacji Programu, IZ RPO WD wnioskuje o zmniejszenie wartości docelowej wskaźnika ze względu na zmiany w sytuacji społeczno-gospodarczej. Komisja Europejska nie wyraziła zgody na zmianę wartości docelowej wskaźnika. W 2013 r. IZ RPO WD ponownie wystąpiła o zmianę wartości wskaźników, w tym dotyczących miejsc pracy. KE wydała zgodę na zmianę metodologii wyliczania wartości wskaźnika, tj. włączenie do realizacji wskaźnika miejsc pracy utworzonych w przedsiębiorstwach, które korzystały ze wsparcia udzielonego w ramach Inicjatywy JEREMIE (projekt pn. „Dolnośląski Fundusz Powierniczy”).

W ramach zrealizowanych 2 178 projektów (Priorytety 1-9) na koniec realizacji Programu, utworzono 4 389,99 etatu, co stanowi 52,45% wartości docelowej, w tym miejsca pracy utworzone w ramach Inicjatywy JEREMIE – 149,33 etatu.

Według analiz przeprowadzonych przez IZ RPO duży wpływ na nieosiągnięcie tego wskaźnika miał kryzys gospodarczy w latach 2007-2010, co potwierdza, m.in. wskaźnik *Stopy bezrobocia rejestrowanego*, która w tym

okresie stale na Dolnym Śląsku rosła. Spadek stopy bezrobocia nastąpił dopiero w 2014 r., jednak nie znalazło to odzwierciedlenia w projektach zrealizowanych w Programie ze względu na ich zakończenie lub końcowy etap ich wdrażania.

Wskaźnik *Stopy bezrobocia rejestrowanego* kształtował się następująco (dane GUS):

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
POLSKA	17,6	14,8	11,2	9,5	12,1	12,4	12,5	13,4	13,4	11,5	9,8
DOLNOŚLĄSKIE	20,6	16,6	11,4	10,0	12,8	13,1	12,4	13,5	13,1	10,4	8,6

Należy również zauważyć, że szacowanie wskaźników odbywało się w okresie (2007 r.), gdy utrzymywała się tendencja spadkowa stopy bezrobocia, co wpłynęło na określenie wielkości wartości docelowych założonych w Programie. Na etapie programowania IZ RPO zakładała wahania stopy bezrobocia, lecz nie tak gwałtowne, jak jej wzrost w 2009 i 2010 r.

Ponadto założenia do Programu powstawały w połowie 2007 r., a punkt wyjścia tworzyły dane statystyczne z 2006 r., gdy gospodarka polska i europejska rozwijały się bez zakłóceń. Zmiany w gospodarce i kryzys gospodarczy miały bezpośredni wpływ na rozwój przedsiębiorstw, w których planowano utworzenie znacznej liczby miejsc pracy.

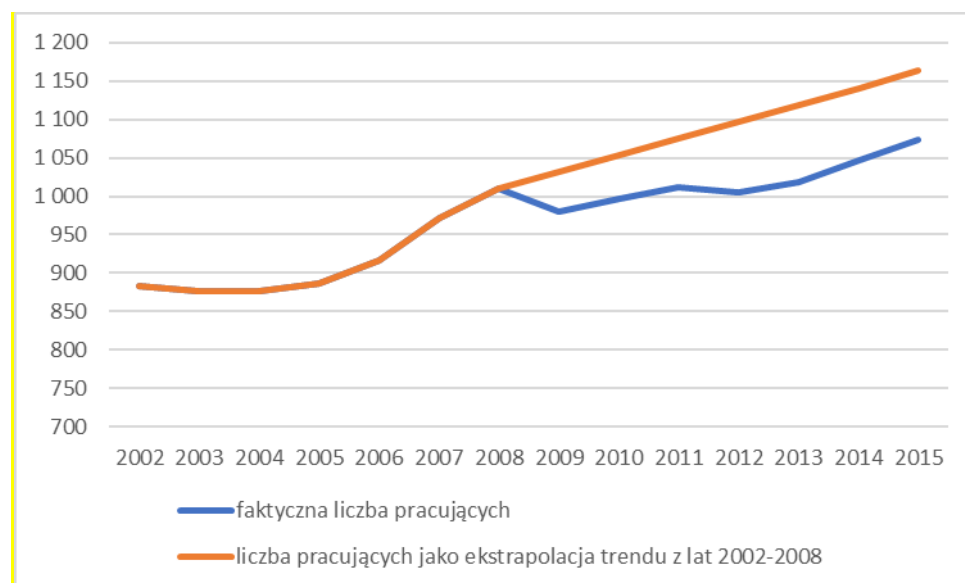
Zwrócić należy również uwagę, że Dolny Śląsk od lat znajduje się w trójce największych eksporterów w Polsce (po województwie śląskim i mazowieckim). Istotną rolę w eksporcie regionu odgrywa przemysł wydobywczy (z województwa dolnośląskiego za granicę trafia 85% polskiej miedzi, $\frac{3}{4}$ polskich kamieni i metali szlachetnych), a także maszyny i urządzenia mechaniczne (chłodziarki, zmywarki, małe AGD, kuchenki elektryczne, telewizory, kamery oraz ich części – ok. 20% eksportu województwa), pojazdy nieszynowe (9% eksportu województwa), meble, materace (5% eksportu województwa). Najważniejszym rynkiem eksportowym dla Dolnego Śląska jest gospodarka niemiecka – według danych od 2012 r. eksport z województwa do Niemiec stanowił ok. 36% całego eksportu W związku z tym, że kryzys gospodarczy, dotknął mocno gospodarkę niemiecką (w 2009 r. PKB Niemiec wyniosło -5,1%), wpłynąć to mogło znacząco w województwie dolnośląskim, m.in. na poziom nakładów inwestycyjnych w przedsiębiorstwach, które w 2009 r. spadły o 19% w stosunku do 2008 r. Ten niski poziom nakładów inwestycyjnych utrzymywał się do 2013 r. Biorąc pod uwagę fakt, że zjawisko to przypadło na okres intensywnego wdrażania Programu, wydaje się, że miało to istotne znaczenie na tworzenie nowych miejsc pracy przez przedsiębiorców. W tej sytuacji realizacja projektów w ramach RPO WD miała wpływ na zachowanie istniejących już miejsc pracy oraz spowolnienie ich likwidacji, łagodząc skutki kryzysu gospodarczego w regionie.

W wyniku badania ewaluacyjnego pn. „*Wpływ realizacji Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa dolnośląskiego na lata 2007-2013 (RPO WD) na rozwój społeczno-gospodarczy z wykorzystaniem 5-cio sektorowego modelu Hermin*”, które zostało przeprowadzone w 2017 r., zdiagnozowano dwie przyczyny nieosiągnięcia wartości docelowej:

1. osłabienie gospodarcze i związane z nim odwrócenie pozytywnych tendencji na rynku pracy,
2. struktura sektorowa tworzonych miejsc pracy.

W przypadku osłabienia gospodarczego i związanego z nim odwrócenia pozytywnych tendencji na rynku pracy, stwierdzono, że formułowane w połowie 2007 r. założenia, co do możliwości wzrostu zatrudnienia, a więc i tworzenia miejsc pracy, pozwalały na optymistyczne szacunki które znalazły swoje odzwierciedlenie w wysokich, zakładanych w RPO WD wartościach docelowych realizacji wskaźnika pn. *Liczby utworzonych miejsc pracy brutto*. Tymczasem, jak obrazuje wykres poniżej od 2009 r. dynamika zatrudnienia spadła (niebieska linia) i rosnący trend z lat 2004-2008 uległ załamaniu. Był to wynik oddziaływania przede wszystkim osłabienia gospodarczego związanego z kryzysem z lat 2008-2010.

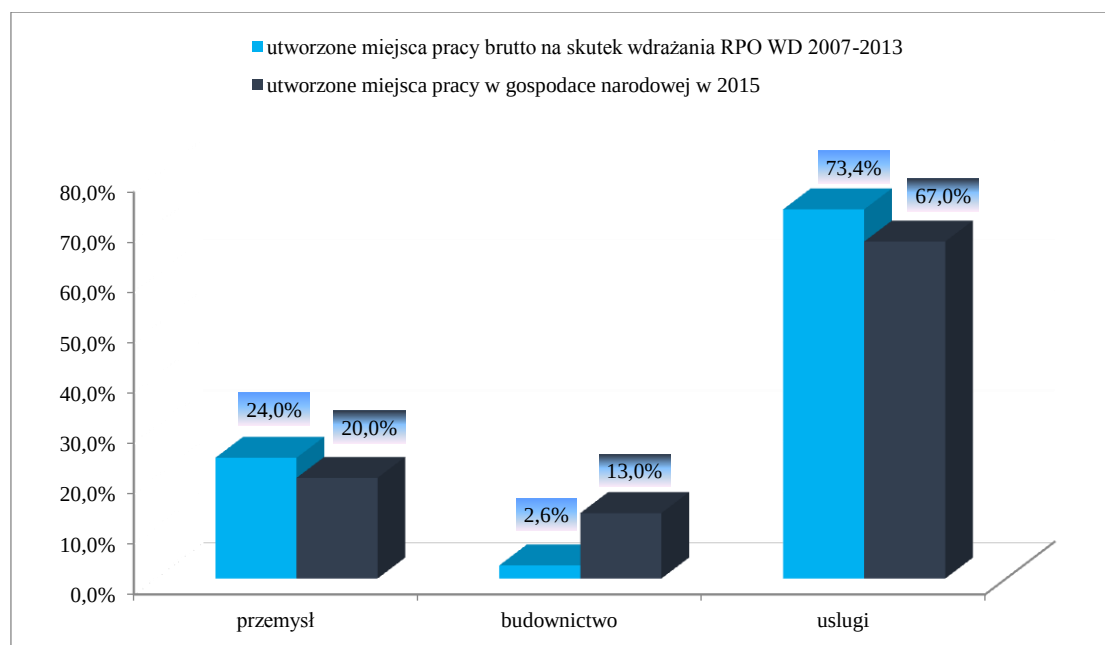
Wykres 1. Wielkość zatrudnienia w województwie dolnośląskim w latach 2002-2015 w tys. osób

Źródło: Wpływ realizacji Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa dolnośląskiego na lata 2007-2013 na rozwój społeczno-gospodarczy z wykorzystaniem 5-cio sektorowego modelu Hermin 2017 r.

Komplementarną, choć słabszą, przyczyną nieosiągnięcia wartości docelowej była struktura sektorowa tworzonej w dolnośląskim miejsc pracy, która wskazuje, że 73,4% miejsc pracy utworzonych dzięki wdrażaniu RPO WD stanowiły miejsca pracy w sektorze usługowym, w sektorze przemysłowym było to 24%, zaś w sektorze budownictwa – 2,6% (dane przedstawia poniższy wykres). Podobna struktura nowoutworzonych miejsc pracy w całej gospodarce narodowej wskazuje, że w 2015 r. spośród wszystkich utworzonych miejsc pracy 67% stanowiły miejsca pracy w usługach, 20% stanowiły miejsca pracy w przemyśle oraz 13% stanowiły miejsca pracy w budownictwie.

Struktura utworzonych miejsc pracy brutto w wyniku wdrażania RPO WD 2007-2013 oraz struktura utworzonych miejsc pracy w podmiotach gospodarki narodowej o liczbie zatrudnionych 1 lub więcej osób

Źródło: Wpływ realizacji Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa dolnośląskiego na lata 2007-2013 na rozwój społeczno-gospodarczy z wykorzystaniem 5-cio sektorowego modelu Hermin 2017 r.

W latach 2013-2015 w Polsce 4,7-5,1% zatrudnienia stanowiły nowoutworzone miejsca pracy. W podziale na sektory było to: w przemyśle 4,4-4,7%, w budownictwie 9,6-15,4%, w usługach 4,5-5%. Jednocześnie w tym

samym czasie (latach 2013-2015) w Polsce zlikwidowano 2,7-3,2% miejsc pracy. W podziale na sektory było to: w przemyśle 2,1-3%, w budownictwie 6-7,6%, w usługach 2,4-2,9%.

Największą „likwidowalnością” charakteryzują się miejsca pracy w budownictwie, których w ramach RPO WD powstało bardzo niewiele (zaledwie 2,6% przy 13% średnio w Polsce). Tymczasem w przemyśle, gdzie miejsca pracy charakteryzują się stosunkowo dużą trwałością w ramach RPO WD utworzono prawie co czwarte tworzone miejsca pracy (w Polsce co piąte). Jeśli chodzi o usługi to w ramach RPO WD stworzono niewiele miejsc pracy w tych sekcjach usługowych, które charakteryzowały się stosunkowo wysoką „likwidalnością”, w szczególności dotyczy to sekcji „Handel i naprawa pojazdów”, gdzie w Polsce utworzono 25,2% spośród wszystkich utworzonych miejsc pracy, zaś w dolnośląskim w podobnej kategorii było to zaledwie 0,8%.

Podsumowując struktura tworzonych miejsc pracy w ramach RPO WD wskazuje, że tworzone je w takich sekcjach i sektorach gospodarczych, które charakteryzują się niższą „likwidowalnością” niż inne. A zatem utworzenie niższej niż planowano liczby miejsc pracy może być częściowo zrekomensowane wyższą ich trwałością.

Instytucja Zarządzająca ze względu na niski poziom realizacji wskaźnika celu głównego w zakresie utworzonych miejsc pracy od 2013 r. do 2016 r. co roku wśród beneficjentów, którzy zakończyli realizację projektów, przeprowadzała ankietę dotyczącą utworzonych miejsc pracy nie wykazanych w projektach jako wskaźnik rezultatu, ale utworzonych dzięki realizacji projektów.

Na podstawie informacji uzyskanych w ankietach stwierdzono, że beneficjenci utworzyli łącznie 3 846,38 miejsc pracy w tym:

- umowy o pracę – 1584,63 etatów,
- umowy cywilnoprawne (umowy zlecenia, o dzieło) – 2 048,75 miejsc pracy,
- kontrakty menedżerskie/lekarskie – 88,00 miejsc pracy,
- inna forma zatrudnienia – 125 miejsc pracy.

Uwzględniając miejsca w zrealizowanych projektach w ramach RPO WD oraz wszystkie miejsca pracy wykazane przez beneficjentów w przeprowadzonych ankietach, łącznie utworzono 8 236,37 etatu, co stanowi 98,40% wartości docelowej dla Programu. Uwzględniając tylko utworzone etaty w ramach umowy o pracę wskaźnik ukształtował się na poziomie 5 974,62 etatów, co stanowi 71,38% założonej wartości docelowej.

Przy ocenie wskaźnika dotyczącego miejsc pracy należy też zwrócić uwagę, że istotnym problemem w osiągnięciu wskaźnika stanowią umowy rozwiązane. Na zakończenie Programu w ramach Priorytetów 1-9 rozwiązano 223 umowy, w których beneficjenci deklarowali utworzenie 1002,75 etatów.

W realizacji wskaźnika można zauważyć dysproporcje pomiędzy miejscami pracy dla kobiet i mężczyzn. W projektach zrealizowanych w ramach Programu w większości utworzono miejsc pracy dla mężczyzn – 2 635,68 etatów (62,98% wszystkich miejsc pracy).

Dysproporcje w tworzeniu miejsc pracy dla kobiet i mężczyzn wynikają przede wszystkim ze struktury wspartych beneficjentów (rodzaju działalności przedsiębiorstw). W ramach Priorytetu 1 Przedsiębiorstwa i Innowacyjność, miejsca pracy dla mężczyzn zrealizowane w projektach stanowią 68,94% wszystkich miejsc pracy w Priorytecie. Dysproporcja ta wynika z faktu, że projekty realizowane były w branżach, w których zatrudnienie zdominowane jest przez mężczyzn, m.in.: automatyka, elektromagnetyka, budownictwo, gospodarka odpadami, informatyka i telekomunikacja, meblarstwo-stolarstwo, motoryzacja, obróbka metali, obróbka kamienia. Natomiast w Priorytecie 6 Turystyka i Kultura, Priorytecie 7 Edukacja oraz w Priorytecie 8 Zdrowie przeważają miejsca pracy dla kobiet (66,51% wszystkich miejsc pracy wykazane w projektach), co również wynika ze specyfiki obszaru wsparcia. Jednak najwięcej miejsc pracy tworzą przedsiębiorcy, którzy realizują projekty w Priorytecie 1.

Wskaźniki realizacji Celów szczegółowych

1) Wzrost aktywności gospodarczej opartej o wiedzę i innowacyjność

Wskaźniki	Jednostka	Wartość docelowa		Wartość wskaźnika osiągnięta w wyniku realizacji RPO WD 2007-2013	% realizacji wartości docelowej dla 2015 r.
		2013	2015		
Cel szczegółowy: Wzrost aktywności gospodarczej opartej o wiedzę i innowacyjność					
Wskaźniki produktu					
Liczba projektów dotyczących współpracy pomiędzy przedsiębiorstwami a jednostkami badawczymi (Działanie 1.1 i 1.2)	szt.	70	90	189	210,00%
Wskaźniki rezultatu					
Liczba utworzonych miejsc pracy w zakresie B+R (Działanie 1.1 i 1.4)	etat	60	80	133,91	167,39%
w tym:					
kobiety	etat	30	40	34,75	86,88%
mężczyźni	etat	30	40	99,16	247,90%
Dodatkowe inwestycje indukowane w MŚP (Działanie 1.1)	euro	116 000 000	160 000 000	257 420 949	160,89%

Liczba projektów dotyczących współpracy pomiędzy przedsiębiorstwami a jednostkami badawczymi

Wartość wskaźnika generowały projekty z naborów dotyczących dotacji inwestycyjnych dla MŚP wspierające innowacyjność produktową i procesową na poziomie regionalnym (z wyłączeniem projektów z zakresu turystyki), dotacji inwestycyjnych dla MŚP wspierające innowacyjność produktową i procesową na poziomie przedsiębiorstwa; dotacji inwestycyjnych dla przedsiębiorstw związanych z prowadzeniem działalności badawczo-rozwojowej; dotacji inwestycyjnych wspierających rozwój mikroprzedsiębiorstw prowadzących działalność gospodarczą do 2 lat. Na powyżej wymienione typy projektów przeznaczono ponad 41,5 mln euro, tj. 14,77% alokacji Priorytetu 1. Średnia wartość dofinansowania EFRR tego typu projektów wyniosła 219 tys. euro, tak niska wartość projektów umożliwiła realizację większej liczby projektów i miało to bezpośrednio wpływ na poziom wartości wskaźnika. Przekroczenie wartości docelowej wskaźnika wynika z faktu, że wielu przedsiębiorców wykazywało chęć współpracy z jednostkami badawczymi, co potwierdzane było poprzez dostarczone przez wnioskodawców i pozytywnie ocenione przez ekspertów już na etapie aplikowania o dofinansowanie, kopie porozumień o współpracy. IZ RPO nie podejmowała działań naprawczych w związku ze znacznym przekroczeniem wartości docelowej wskaźnika. Współpraca przedsiębiorców z jednostkami badawczymi ma pozytywny wpływ na rozwój innowacyjności oraz technologii w regionie.

Liczba utworzonych miejsc pracy w zakresie B+R

Przekroczenie wskaźnika dotyczącego utworzonych miejsc pracy w zakresie B+R, mimo problemu z realizacją wskaźnika celu głównego dotyczącego tworzenia miejsc pracy brutto, wskazuje na duże zainteresowanie przedsiębiorców obszarem innowacyjności oraz badań i rozwoju.

Dysproporcje w tworzeniu miejsc pracy dla kobiet i mężczyzn w zakresie B+R wynikają przede wszystkim z profilu wspartych beneficjentów (rodzaj działalności przedsiębiorstw) wynikających ze struktury gospodarki regionu. W ramach Priorytetu 1 Przedsiębiorstwa i Innowacyjność projekty realizowane były w branżach, w których zatrudnienie zdominowane jest przez mężczyzn, m.in.: obróbka metali, informatyka i telekomunikacja, branża chemiczna, automatyka, elektromagnetyka, usługi medyczne. Pomimo tego realizacja wskaźnika w zakresie zatrudnienia kobiet na utworzonych miejscach pracy w zakresie B+R wyniosła 86,88% zakładanej wartości docelowej. IZ RPO nie podejmowała działań naprawczych w związku ze znacznym przekroczeniem wartości docelowej wskaźnika.

Dodatkowe inwestycje indukowane w MŚP

Przekroczenie wartości docelowej, spowodowane jest tym, że do realizacji projektów beneficjenci wnoszą większy wkład własny niż zakładano na etapie programowania. Ponadto większa liczba projektów niż planowano była realizowana przez małe i średnie przedsiębiorstwa, które ze względu na wielkość

przedsiębiorstwa dysponują większym wkładem własnym niż mikroprzedsiębiorstwa. To przekłada się na przekroczenie wartości docelowej wskaźnika. Założono, że wkład prywatny wnoszony przez beneficjentów podczas realizacji projektu wyniesie 160 mln euro (wartość docelowa dla roku 2015), natomiast w związku z poziomem dopuszczalnej pomocy publicznej, która obniżyła wartość dofinansowania projektów, jak również mając na uwadze możliwość uzyskania w procesie oceny większej ilości punktów, a przy tym uzyskania lepszej pozycji na liście rankingowej, wnioskodawcy wnosili większy wkład własny (prywatny) do projektów, co w efekcie spowodowało osiągnięcie wskaźnika w wysokości 257 420 949 EUR, tj. 160,89% wartości docelowej wskaźnika. IZ RPO nie podejmowała działań naprawczych w związku ze znacznym przekroczeniem wartości docelowej wskaźnika.

2) Rozwój infrastruktury służącej poprawie jakości środowiska, warunków inwestowania i prowadzenia działalności gospodarczej

Wskaźniki	Jednostka	Wartość docelowa		Wartość wskaźnika osiągnięta w wyniku realizacji RPO WD 2007-2013	% realizacji wartości docelowej dla 2015 r.
		2013	2015		
Cel szczegółowy: Rozwój infrastruktury służącej poprawie jakości środowiska, warunków inwestowania i prowadzenia działalności gospodarczej					
Wskaźniki produktu					
Liczba projektów dotyczących poprawy dostępności komunikacyjnej terenów inwestycyjnych i atrakcji turystycznych (Działanie 3.1)	szt.	10	25	25	100,00%
Wskaźniki rezultatu					
Ilość oczyszczanych ścieków w wyniku realizacji projektów (Działanie 4.2)	m³	1 150 000	1 440 000	2 352 038	163,34%
Liczba osób zabezpieczonych przed powodzią w wyniku realizacji projektów (Działanie 4.4)	osoby	110 000	140 000	59 327	42,38%

Liczba projektów dotyczących poprawy dostępności komunikacyjnej terenów inwestycyjnych i atrakcji turystycznych

Wskaźnik został osiągnięty na poziomie założonej wartości docelowej w 100%.

Ilość oczyszczanych ścieków w wyniku realizacji projektów

Przekroczenie wartości docelowej wskaźnika wynika z dużego zainteresowania beneficjentów projektami dotyczącymi gospodarki wodno-ściekowej. Wartość alokacji przeznaczona na nabór ogłoszony w 2008 r. została pięciokrotnie przekroczona w wyniku złożonych propozycji projektów w naborze systemowym. Nie bez znaczenia dla osiągniętej wartości wskaźnika pozostaje również wybór rodzaju technologii oczyszczania ścieków wdrożonych w ramach zrealizowanych projektów. Wprowadzone przez beneficjentów nowe rozwiązania technologiczne w instalacjach oczyszczania ścieków pozwoliły na podniesienie efektywności w pracy oczyszczalni i zwiększenie wydajności, która na etapie programowania była trudna do oszacowania. Jedną z przyczyn wyższej realizacji wartości wskaźnika była również budowa sieci kanalizacyjnych, która umożliwiła podłączenie do oczyszczalni ścieków nowych obszarów oraz umożliwiła podłączenie ponad 21 tys. osób, co bezpośrednio przełożyło się na wzrost ilości oczyszczanych ścieków. W ramach Programu wybudowano 6 nowych oczyszczalni ścieków często łącząc je w jednym projekcie z budową kanalizacji sanitarnej oraz zmodernizowano 10 oczyszczalni ścieków. Realizacja tych projektów umożliwiła przetworzenie większej ilości ścieków, a także wpłynęła na zwiększenie efektywności już istniejących oczyszczalni (wpływ na to miało zastosowanie nowych technologii przetwarzania). IZ RPO nie podejmowała działań naprawczych w związku ze znacznym przekroczeniem wartości docelowej wskaźnika.

Liczba osób zabezpieczonych przed powodzią w wyniku realizacji projektów

Należy zaznaczyć, że wartość docelowa wskaźnika, na etapie programowania szacowana była w 2007 r. na podstawie projektów zgłoszonych do indykatywnej listy projektów kluczowych. Lista tych projektów uległa jednak znaczącym zmianom i wiele projektów dotyczących zabezpieczenia przeciwpowodziowego usunięto z listy ze względu głównie na trudności w przygotowaniu projektów do realizacji ze względu na brak dokumentacji umożliwiającej realizację inwestycji. Projekty dotyczące ochrony przeciwpowodziowej

charakteryzują się dużym stopniem skomplikowania podczas realizacji inwestycji, a na ich realizację wpływ miały liczne ograniczenia prawne i administracyjne, szczególnie kwestie środowiskowe (brak aktualizacji sieci NATURA 2000), czy kilkuletni brak zgodności prawa polskiego z Ramową Dyrektywą Wodą. Bariery te uniemożliwiały przygotowanie w latach 2007-2013 dokumentacji technicznej niezbędnej do realizacji projektów, a w efekcie brak możliwości realizacji projektów, których wdrażanie jest procesem długotrwałym. W ramach Programu możliwa była realizacja projektów o mniejszym zakresie oddziaływania i miało to wpływ na niską realizację wartości wskaźnika. W związku z tym zrealizowano mniejszą liczbę projektów o niższej wartości niż pierwotnie zakładano. Alokacja przewidziana na Działanie 4.4 Zabezpieczenie przeciwpowodziowe i zapobieganie suszom w stosunku do pierwotnej alokacji została przez IZ RPO zmniejszona o 45%, co również miało znaczący wpływ na niższe osiągnięcie wartości docelowej wskaźnika.

Należy nadmienić, że w ramach Działania 4.4. Zabezpieczenie przeciwpowodziowe i zapobieganie suszom, w celu realizacji zadań związanych z zabezpieczaniem ludności zrealizowano projekt dotyczący budowy, wyposażenia magazynów oraz zakupu sprzętu służącego w przypadku powodzi. Magazyny zostały rozmieszczone w kilku punktach regionu. W projekcie tym założono, że dzięki jego realizacji 973 tys. osób będzie zabezpieczonych przed powodzią, tj. będzie mogło skorzystać ze sprzętu i narzędzi w celu ochrony życia i mienia. Wartość wskaźnika z projektu pn. *Magazyny przeciwpowodziowe - modernizacja, woj. dolnośląskie*, nie została wliczona do realizacji wskaźnika Celu szczegółowego, natomiast była brana pod uwagę podczas jego szacowania na etapie programowania.

3) Poprawa bytu mieszkańców i wzrost konkurencyjności regionu poprzez modernizację i rozbudowę infrastruktury społecznej

Wskaźniki	Jednostka miary	Wartość docelowa		Wartość wskaźnika osiągnięta w wyniku realizacji RPO WD 2007-2013	% realizacji wartości docelowej dla 2015 r.
		2013	2015		
Cel szczegółowy: Poprawa bytu mieszkańców i wzrost konkurencyjności regionu poprzez modernizację i rozbudowę infrastruktury społecznej					
Wskaźniki rezultatu					
Liczba studentów kierunków inżyniersko-technicznych, matematycznych (w tym informatycznych i przyrodniczych) korzystających z efektów projektów (Działanie 7.1)	osoby	10 000	12 000	14 520	121,00%
Liczba zakładów opieki zdrowotnej podlegających Samorządowi Województwa objętych konsolidacją lub procesem konsolidacji w wyniku realizacji Programu (Działanie 8.1)	szt.	4	4	4	100,00%
Liczba osób zamieszkujących obszary objęte rewitalizacją (Działanie 9.1)	osoby	216 000	216 000	201 329	93,21%

Liczba studentów kierunków inżyniersko-technicznych, matematycznych (w tym informatycznych i przyrodniczych) korzystających z efektów projektów

Na przekroczenie wartości docelowej wskaźnika głównie wpływ miały projekty zrealizowane przez dwie duże dolnośląskie uczelnie Politechnikę Wrocławską i Uniwersytet Przyrodniczy (wartości osiągnięte w tych projektach ukształtowały się na poziomie 72% wartości docelowej wskaźnika). Związane jest to z faktem, że te dwie uczelnie cieszą się dużym zainteresowaniem wśród młodzieży wybierającej edukację w szkołach wyższych. W wyborze studiów dominującą rolę odgrywa zakres nauczania na kierunkach studiów oferowanych przez uczelnie, jakość nauczania, dostępne zaplecze dydaktyczne uczelni, możliwość dalszego rozwoju naukowego po zakończeniu nauki. Zaznaczyć także można, że Politechnika Wrocławska znajduje się w czołówce najlepszych uczelni w Polsce, co powoduje wzrost zainteresowania możliwością studiowania na tej uczelni również wśród mieszkańców innych regionów kraju. Należy również zauważyć opierając się na danych statystycznych klasyfikujących studentów wg typów szkół wyższych w latach 2007-2010 w województwie dolnośląskim, że systematycznie wzrasta liczba studentów kształcących się na kierunkach technicznych, w tym na kierunkach inżyniersko-technicznych, informatycznych, architektury i budownictwa, czy też produkcji i przetwórstwa. Źródeł zwiększonego zainteresowania technicznymi kierunkami kształcenia, można upatrywać w potrzebach rynku pracy związanych ze strukturą gospodarki regionu, m.in. z rozwojem branży informatycznej oraz lokowaniem się na Dolnym Śląsku przedsiębiorstw, które zgłaszają zapotrzebowanie na absolwentów takich kierunków, jak i kompetencji w szczególności w zakresie inżynierii jak i technologii IT. Sytuacja na

rynku pracy w województwie determinuje wybór kierunków inżynieryjno-technicznych oraz matematycznych, w szczególności informatycznych, przez absolwentów szkół średnich. Zaznaczyć należy, że ta tendencja wzrostowa utrzymała się pomimo niżu demograficznego. Ukierunkowanie wsparcia w ramach Programu na rozwój infrastruktury szkół wyższych było więc odpowiedzią na zapotrzebowanie uczelni w zakresie koniecznej rozbudowy bazy dydaktycznej, zaplecza badawczego oraz socjalnego przeznaczonego dla studentów.

Osiągnięcie wartości wskaźnika na wyższym niż założona wartość docelowa było wynikiem wciąż rosnącej popularności kierunków inżynieryjnych i matematycznych. W wyliczeniu wskaźnika uwzględniono także wartości wskaźnika w projektach zrealizowanych przez szkoły wyższe w ramach Priorytetu 9 Miasta.

IZ RPO nie podejmowała działań naprawczych w związku ze znacznym przekroczeniem wartości docelowej wskaźnika.

Liczba zakładów opieki zdrowotnej podlegających Samorządowi Województwa objętych konsolidacją lub procesem konsolidacji w wyniku realizacji Programu

Wskaźnik osiągnął poziom 100% wartości docelowej.

Liczba osób zamieszkujących obszary objęte rewitalizacją

Wskaźnik został osiągnięty na poziomie 93,21% i jest zbliżony do założonej wartości docelowej w Programie. Niższa wartość realizacji wskaźnika od założonej wartości docelowej może wynikać, m.in. z faktu, że wartości docelowe w Programie szacowane były 2007 r., natomiast Lokalne Programy Rewitalizacji, w których określona została liczba osób zamieszkujących obszary objęte rewitalizacją zostały zatwierdzone do realizacji w 2009 r. Zrealizowanie wskaźnika na niższym poziomie niż wartości oszacowane związane było ze zmianami wprowadzanymi przez beneficjentów w obszarach objętych rewitalizacją. Podczas sporządzania dokumentacji technicznej niezbędnej do realizacji projektu, obszary planowe do objęcia Programem Rewitalizacji ulegały modyfikacjom, w tym ograniczano lub zmieniano obszar poddany rewitalizacji, a tym samym zmianie ulegała liczba ludności zamieszkująca obszary zrewitalizowane. Należy zaznaczyć, że niepełne osiągnięcie wartości wskaźnika (mniejsze o 6,79%) nie miało wpływu na osiągnięcie celu Priorytetu 9, jak również celu szczegółowego „Poprawa bytu mieszkańców i wzrost konkurencyjności regionu poprzez modernizację i rozbudowę infrastruktury społecznej”.

IZ RPO nie podejmowała działań naprawczych w związku z nieosiągnięciem wartości docelowej wskaźnika.

2.1.6.3 Rekomendacje Komisji Europejskiej

Rekomendacje Komisji Europejskiej zostały opisane w sprawozdaniu w pkt. 3 przy opisie poszczególnych Priorytetów.

2.1.6.4 Rekomendacje Instytucji Zarządzającej RPO

W ramach Programu, w związku z uzyskaniem dodatkowych środków wynikających z podziału Krajowej Rezerwy Wykonania oraz środków z Dostosowania Technicznego, Instytucja Zarządzająca RPO wydała rekomendacje w zakresie przeznaczenia środków na wzmocnienie działań w ramach Priorytetu 3 Transport na realizację projektów dotyczących rozwoju transportu miejskiego i podmiejskiego oraz rozwoju transportu drogowego związanego z rozwojem turystyki i w ramach Priorytetu 5 Energetyka na realizację projektów dotyczących termomodernizacji.

Komitet Monitorujący nie wydał rekomendacji dotyczących wprowadzenia usprawnień we wdrażaniu Programu.

2.1.6.5 Instrumenty Inżynierii Finansowej

Instrumenty inżynierii finansowej – projekt pn.: „Dolnośląski Fundusz Powierniczy”

Instrument Inżynierii Finansowej (Inicjatywa JEREMIE) realizowany był w ramach Priorytetu 1 Wzrost konkurencyjności dolnośląskich przedsiębiorstw („Przedsiębiorstwa i Innowacyjność”), Działania 1.3 Wsparcie odnawialnych instrumentów finansowych dla MŚP.

W ramach Programu utworzony został jeden fundusz powierniczy – Dolnośląski Fundusz Powierniczy.

Beneficjent: Bank Gospodarstwa Krajowego – Menadżer Funduszu wybrany w konkursie ogłoszonym przez Instytucję Zarządzającą RPO WD.

Data podpisania umowy o dofinansowanie: 23.09.2009 r.

Zakończenie realizacji projektu: 31.12.2015 r.

Okres realizacji projektu: 25.09.2009 r. - 31.12.2015 r.

Całkowita wartość projektu – 99 273 973,00 EUR (405 732 727,65 PLN)¹, całość środków stanowił wkład z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (100%).

W ramach umowy o dofinansowanie nie założono współfinansowania krajowego.

W trakcie realizacji Projektu podpisano cztery aneksy do umowy o dofinansowanie (14.07.2010 r., 3.06.2011 r., 19.12.2013 r. oraz 9.12.2015 r.).

Instytucja Zarządzająca RPO WD w okresie realizacji projektu nie wycofała środków EFRR z Instrumentów Inżynierii Finansowej.

Strategia Inwestycyjna

Projekt realizowano w oparciu o założenia przyjęte w Strategii Inwestycyjnej. Dokument w trakcie realizacji projektu był aktualizowany, co wynikało z konieczności dostosowania przyjętych w nim założeń do zmieniającej się sytuacji gospodarczej i uwarunkowań rynkowych. Główne zmiany, uwzględniające wyniki przeprowadzonego badania luki finansowej w województwie dolnośląskim, wprowadzono aktualizacją z dnia 18 lutego 2013 r.

W ramach projektu pn. „Dolnośląski Fundusz Powierniczy”, zgodnie z założeniami przyjętymi w Strategii Inwestycyjnej wsparcie dla przedsiębiorców przekazane zostało w formie następujących produktów finansowych:

- reporczenie – reporczenie udzielane przez Menadżera Dolnośląskiego Funduszu Powierniczego ze środków Dolnośląskiego Funduszu Powierniczego na rzecz Pośrednika Finansowego w celu zabezpieczenia spłaty zobowiązań wynikających z udzielonych przez Pośrednika Finansowego Jednostkowych Poręczeń za zobowiązania ostatecznych beneficjentów z tytułu udzielonych przez instytucje finansowe kredytów,
- pożyczka globalna – pożyczka udzielana przez Menadżera Dolnośląskiego Funduszu Powierniczego ze środków Dolnośląskiego Funduszu Powierniczego na rzecz Pośrednika Finansowego w celu udzielania przez Pośrednika Finansowego pożyczek dla ostatecznych beneficjentów,
- poręczenie portfelowe – poręczenie udzielone przez Menadżera Dolnośląskiego Funduszu Powierniczego ze środków Dolnośląskiego Funduszu Powierniczego na zabezpieczenie spłat kredytów lub pożyczek udzielonych przez Pośrednika Finansowego na rzecz ostatecznych beneficjentów

W ramach projektu nie przewidziano stosowania dotacji na spłatę odsetek oraz dotacji na opłaty gwarancyjne.

Wdrażanie Inicjatywy JEREMIE

Prezentowane dane dotyczą okresu realizacji projektu tj. okresu 25.09.2009-31.12.2015 r.

Informacje na temat wyboru zarządzającego instrumentem inżynierii finansowej oraz Pośredników Finansowych

W okresie realizacji projektu Menadżer Dolnośląskiego Funduszu Powierniczego ogłosił 13 konkursów na wybór Pośredników Finansowych w ramach trzech produktów finansowych: Pożyczka Globalna, Reporczenie i Poręczenie Portfelowe. Każda umowa operacyjna z wybranym w konkursie Pośrednikiem Finansowym definiowała okres budowy portfela, czyli przedział czasowy, w którym Pośrednik Finansowy mógł udzielać wsparcia ostatecznym beneficjentom (przedsiębiorcom).

Tabela. Informacja o konkursach na Pośredników Finansowych.

lp.	Numer konkursu	Rodzaj produktu finansowego	Data ogłoszenia naboru	Data zakończenia naboru	Liczba złożonych wniosków	Wartość złożonych wniosków w EUR	Liczba podpisanych umów	Wartość podpisanych umów DFP (z uwzględnieniem aneksów) (EFRR) w EUR
1.	1.1/2010/DFP	reporczenie	2010-04-29	2010-05-31	5	18 086 371,42	3	5 358 453,63
2.	1.2/2012/DFP	reporczenie	2012-12-28	2013-05-13	4	9 175 434,30	4	8 686 077,81
3.	1.3/2014/DFP	reporczenie	2014-02-10	2014-03-25	4	11 211 157,33	2	8 930 756,05
4.	1.4/2015/DFP	reporczenie	2015-05-21	2015-06-19	3	4 355 272,82	3	4 355 272,82

¹ Do przeliczeń wartości dotyczących Inicjatywy JEREMIE przyjęto kurs EUR=4,0870 PLN, po którym wydatki były certyfikowane do Komisji Europejskiej

lp.	Numer konkursu	Rodzaj produktu finansowego	Data ogłoszenia naboru	Data zakończenia naboru	Liczba złożonych wniosków	Wartość złożonych wniosków w EUR	Liczba podpisanych umów	Wartość podpisanych umów DFP (z uwzględnieniem aneksów) (EFRR) w EUR
5.	2.1/2010/DFP	pożyczka globalna	2010-04-29	2010-05-31	4	7 218 008,32	4	7 218 008,32
6.	2.2/2011/DFP	pożyczka globalna	2011-08-26	2012-01-23	10	24 377 905,55	7	17 878 639,59
7.	2.3/2012/DFP	pożyczka globalna	2012-08-20	2013-01-17	11	41 520 981,16	9	34 505 749,94
8.	2.4/2013/DFP	pożyczka globalna	2013-05-29	2013-10-14	9	33 031 563,49	7	22 556 543,79
9.	2.5/2013/DFP	pożyczka globalna	2013-12-30	-	konkurs unieważniony			
10.	2.6/2014/DFP	pożyczka globalna	2014-02-05	2014-03-06	11	30 586 983,12	8	20 799 853,19
11.	2.7/2014/DFP	pożyczka globalna	2014-12-15	2015-01-12	13	14 512 600,93	9	11 270 614,14
12.	3.1/2011/DFP	poręczenie portfelowe	2011-06-06	2011-08-05	2	11 499 877,66	2	7 474 611,60
13.	3.2/2012/DFP	poręczenie portfelowe	2012-03-30	2012-09-12	2	22 021 042,33	2	9 542 451,68
Suma					78	227 597 198,43	60	158 577 032,56

W okresie realizacji projektu Menadżer Funduszu podpisał 60 umów z 20 Pośrednikami Finansowymi na łączną wartość środków DFP (EFRR) 158 577 032,56 EUR (648 104 332,08 PLN), co stanowi 159,74% środków przeznaczonych w ramach Programu na realizację projektu.

Tabela. Zestawienie ilości i wartości podpisanych umów operacyjnych z Pośrednikami Finansowymi w podziale na produkty finansowe.

Produkt finansowy	Liczba umów z Pośrednikami Finansowymi	Udział w ogólnej liczbie umów w %	Wartość umów z Pośrednikami Finansowymi DFP (EFRR) w EUR	Udział wartości umów w %
reporeczenie	12	20,00%	27 330 560,31	17,24%
pożyczka globalna	44	73,33%	114 229 408,98	72,03%
poręczenie portfelowe	4	6,67%	17 017 063,27	10,73%
Suma	60	100,00%	158 577 032,56	100,00%

Największy udział umów operacyjnych I stopnia, zarówno pod względem ilościowym, jak i wartościowym w realizacji projektu miały umowy podpisane z Pośrednikami Finansowymi w ramach produktu finansowego pożyczka globalna.

Informacje na temat produktów finansowych i ostatecznych beneficjentów.

Ostatecznymi beneficjentami, mogącymi skorzystać z oferowanych przez Pośredników Finansowych produktów finansowych w ramach każdego z ogłoszonych konkursów byli mikro, mali lub średni przedsiębiorcy, którzy musieli spełniać łącznie następujące kryteria:

- nie byli przedsiębiorcami w trudnej sytuacji ekonomicznej w rozumieniu pkt 9-11 komunikatu Komisji Europejskiej w sprawie Wytycznych dotyczących pomocy państwa w celu ratowania i restrukturyzacji zagrożonych przedsiębiorstw (Dz. Urz. UE C 244 z 1.10.2004 r.) – w toku realizacji projektu zmieniono zapis na: przedsiębiorców znajdujących się w trudnej sytuacji w rozumieniu pkt 20 komunikatu Komisji Europejskiej w sprawie Wytycznych dotyczących pomocy państwa na ratowanie i restrukturyzację przedsiębiorstw niefinansowych znajdujących się w trudnej sytuacji (Dz. Urz. UE C 249/1 z 31.07.2014r.),
- nie ciążył na nich obowiązek zwrotu pomocy, wynikający z decyzji Komisji Europejskiej uznającej pomoc za niezgodną z prawem oraz ze wspólnym rynkiem,
- byli mikro, małym lub średnim przedsiębiorstwem w rozumieniu przepisów załącznika nr I do Rozporządzenia Komisji (WE) 800/2008 z dnia 6 sierpnia 2008 r. – następnie zmienionego na Rozporządzenie (UE) 651/2014 (Dz. Urz. UE L 187/1 z dnia 26 czerwca 2014 r.),
- byli osobami fizycznymi, osobami prawnymi albo jednostkami organizacyjnymi niebędącymi osobami prawnymi, którym właściwa ustawa przyznawała zdolność prawną, prowadzącymi działalność gospodarczą na terenie województwa dolnośląskiego,

- nie byli wykluczeni, stosownie do Rozporządzenia Komisji (WE) nr 1998/2006 z dnia 15 grudnia 2006 r. w sprawie stosowania art. 87 i 88 Traktatu do pomocy *de minimis* zmienionego na Rozporządzenie (UE) 1407/2013 (Dz. Urz. UE L 352/1 z dnia 24 grudnia 2013 r.).

I. Produkt finansowy – reporeczenie

Menadżer Dolnośląskiego Funduszu Powierniczego w okresie realizacji projektu w ramach czterech konkursów podpisał 12 umów z Pośrednikami Finansowymi na wartość 27 330 560,31 EUR (111 700 000,00 PLN).

Od początku realizacji projektu do dn. 31.12.2015 r. w ramach produktu finansowego reporeczenie wsparte zostały **853 przedsiębiorstwa** na łączną wartość 34 031 980,96 EUR (139 088 706,20 PLN), w tym udział środków Dolnośląskiego Funduszu Powierniczego wyniósł **25 888 035,51 EUR** (105 804 401,12 PLN). Wsparcie pozwoliło na wygenerowanie akcji kredytowej o wartości 59 704 015,02 EUR (244 010 309,39 PLN).

II. Produkt finansowy – pożyczka globalna

Menadżer Dolnośląskiego Funduszu Powierniczego w okresie realizacji projektu w ramach sześciu konkursów podpisał z Pośrednikami Finansowymi 44 umowy na łączną wartość 114 229 408,98 EUR (466 855 594,50 PLN).

Od początku realizacji projektu do dn. 31.12.2015 r. wspartych zostało **4 221 przedsiębiorstw**, wartość udzielonych pożyczek dla MŚP wyniosła 124 248 317,14 EUR (507 802 872,14 PLN), w tym udział środków Dolnośląskiego Funduszu Powierniczego wyniósł **112 457 265,77 EUR** (459 612 845,20 PLN).

III. Produkt finansowy – poręczenie portfelowe

Menadżer Dolnośląskiego Funduszu Powierniczego w okresie realizacji projektu w ramach dwóch konkursów podpisał 4 umowy z Pośrednikami Finansowymi na łączną wartość 17 017 063,27 EUR (69 548 737,58 PLN).

Od początku realizacji projektu do dn. 31.12.2015 r. w ramach produktu finansowego poręczenie portfelowe wsparte zostały **842 przedsiębiorstwa**. Poręczenia ze środków Dolnośląskiego Funduszu Powierniczego o wartości **11 568 646,98 EUR** (47 281 060,22 PLN) zabezpieczyły kredyty udzielone MŚP o łącznej wartości 17 664 888,37 EUR (72 196 398,76 PLN).

IV. Podsumowanie

Menadżer Dolnośląskiego Funduszu Powierniczego w okresie realizacji projektu, w ramach trzech produktów finansowych, podpisał 60 umów z Pośrednikami Finansowymi na wartość 158 577 032,56 EUR (648 104 332,08 PLN), co stanowi 159,74 % środków EFRR przeznaczonych na realizację projektu pn. *Dolnośląski Fundusz Powierniczy*.

W okresie realizacji projektu wspartych zostało **5 916 przedsiębiorców**. Otrzymali oni wsparcie o wartości 201 617 220,53 EUR (824 009 580,29 PLN), które przekazane zostało w formie pożyczek udzielonych przez Pośredników Finansowych z udziałem środków Dolnośląskiego Funduszu Powierniczego lub w formie kredytów, które zabezpieczone zostały poręczeniem ze środków Dolnośląskiego Funduszu Powierniczego. Wartość umów podpisanych przez Pośredników Finansowych z ostatecznymi beneficjentami (przedsiębiorcami) wyniosła 169 848 945,08 EUR (694 172 638,56 PLN), w tym wartość środków z Dolnośląskiego Funduszu Powierniczego wyniosła **149 913 948,26 EUR** (612 698 306,54 PLN).

Efektywność udzielonego wsparcia

Tabela. Zestawienie ilości i wartości podpisanych umów z ostatecznymi beneficjentami w podziale na produkty finansowe.

Produkt finansowy	Liczba umów z MŚP	Udział umów w %	Wartość jednostkowych pożyczek/poręczeń (wsparcie ze środków PF i DFP)	w tym wartość wsparcia ze środków DFP (EFRR)	Udział wartości wsparcia z DFP w %	Wartość pożyczek/poręczonych kredytów pozyskanych przez MŚP
	szt.	%	EUR	EUR	%	EUR
reporeczenie	853	14,42%	34 031 980,96	25 888 035,51	17,27%	59 704 015,02
pożyczka globalna	4 221	71,35%	124 248 317,14	112 457 265,77	75,01%	124 248 317,14
poręczenie portfelowe	842	14,23%	11 568 646,98	11 568 646,98	7,72%	17 664 888,37
Suma	5 916	100,00%	169 848 945,08	149 913 948,26	100,00%	201 617 220,53

Ze względu na typ ostatecznego beneficjenta, zarówno pod względem ilości, jak i wartości udzielonego wsparcia przeważa wsparcie dla mikroprzedsiębiorstw i stanowi ponad 75% wsparcia udzielonego przedsiębiorstwom w ramach projektu.

Tabela. Wsparcie w podziale na typ ostatecznego beneficjenta.

Typ przedsiębiorcy	Liczba podpisanych umów z MŚP (szt.)	Udział ilości umów %	Wartość wsparcia ze środków Dolnośląskiego Funduszu Powierniczego (EFRR) EUR (PLN)	Udział wartości wsparcia z DFP %
mikroprzedsiębiorstwa	5 145	86,97%	113 043 819,54 EUR (462 010 090,47 PLN)	75,41%
małe przedsiębiorstwa	652	11,02%	29 819 520,89 EUR (121 872 381,87 PLN)	19,89%
średnie przedsiębiorstwa	119	2,01%	7 050 607,83 EUR (28 815 834,20 PLN)	4,70%
Razem	5 916	100,00%	149 913 948,26 EUR (612 698 306,54 PLN)	100,00%

Wśród wspartych przedsiębiorstw wyróżnić można również tzw. start-up, czyli przedsiębiorstwa działające do 24 miesięcy. W okresie realizacji projektu wsparcie uzyskały 1 684 firmy należące do grupy start-up (28,47 % wszystkich wspartych przedsiębiorstw). Grupa ta uzyskała wsparcie ze środków Dolnośląskiego Funduszu Powierniczego w łącznej kwocie 31 779 933,67 EUR (129 884 588,90 PLN), tj. 21,20 % wartości przekazanego przedsiębiorstwom wsparcia.

Tabela. Rodzaj branży przedsiębiorstw, które uzyskały wsparcie w ramach Inicjatywy JEREMIE.

Branże gospodarki	Podpisane umowy z MŚP		Wartość umów pożyczek/poręczeń podpisanych z MŚP przez Pośredników Finansowych (wsparcie ze środków PF i DFP)		w tym wartość środków z Dolnośląskiego Funduszu Powierniczego (EFRR)	
	liczba w szt.	udział %	EUR	udział %	EUR	udział %
handel hurtowy i detaliczny	1620	27,38%	45 047 319,43	26,52%	39 661 451,95	26,46%
przetwórstwo przemysłowe	807	13,64%	28 312 046,17	16,67%	24 830 549,88	16,56%
budownictwo	749	12,66%	20 365 652,76	11,99%	17 703 086,53	11,81%
działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	525	8,87%	11 518 810,97	6,78%	10 505 208,76	7,01%
działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	403	6,81%	11 871 908,50	6,99%	10 638 499,65	7,10%
opieka zdrowotna i pomoc społeczna	393	6,64%	12 023 081,82	7,08%	10 889 207,42	7,26%
transport i gospodarka magazynowa	275	4,65%	9 193 761,83	5,41%	7 844 642,87	5,23%
pozostała działalność usługowa	218	3,68%	4 211 884,85	2,48%	3 879 979,49	2,59%
pozostałe branże	926	15,67%	27 304 478,75	16,08%	23 961 321,71	15,98%
Suma	5 916	100,00%	169 848 945,08	100,00%	149 913 948,26	100,00%

Tabela. Struktura wsparcia udzielonego przedsiębiorcom pod kątem jego przeznaczenia.

Przeznaczenie wsparcia	Liczba pożyczek/ poręczonych kredytów udzielonych na dany cel		Wartość umów pożyczek/poręczeń podpisanych z MŚP przez Pośredników Finansowych (wsparcie ze środków PF i DFP)		w tym wartość środków z Dolnośląskiego Funduszu Powierniczego (EFRR)	
	liczba w szt.	udział %	EUR	udział %	EUR	udział %
finansowanie inwestycji polegających m.in. na zakupie, budowie lub modernizacji obiektów produkcyjnych, usługowych, handlowych	1 754	29,65%	67 860 023,40	39,95%	60 314 556,09	40,23%
tworzenie nowych miejsc pracy	66	1,11%	1 589 554,20	0,93%	1 370 691,56	0,91%
wdrażanie nowych rozwiązań technicznych lub technologicznych	50	0,85%	1 250 077,81	0,74%	1 148 786,59	0,77%
zakup wyposażenia - maszyny, urządzenia, aparaty, w tym także zakup środków transportu bezpośrednio związanych z celem realizowanego przedsięwzięcia	2 977	50,32%	62 264 152,65	36,66%	56 825 692,66	37,91%
inne cele gospodarcze przyczyniające się do rozwoju przedsiębiorstw	1 069	18,07%	36 885 137,02	21,72%	30 254 221,36	20,18%
Suma	5 916	100,00%	169 848 945,08	100,00%	149 913 948,26	100,00%

Odsetki wygenerowane przez płatności z Programu

Kwota odsetek wygenerowanych przez płatności z RPO WD na rzecz Dolnośląskiego Funduszu Powierniczego wyniosła 16 620 902,86 EUR (67 929 629,99 PLN), w tym:

- odsetki wygenerowane od przekazanej przez Instytucję Zarządzającą RPO na rachunek bankowy Funduszu Powierniczego kwoty pierwotnej do momentu zainwestowania jej po raz pierwszy w umowy z ostatecznymi beneficjentami lub wydatkowania ich na kwalifikowane koszty zarządzania w wysokości 16 335 419,63 EUR (66 762 860,01 PLN);
- odsetki wygenerowane na rachunkach bankowych Pośredników Finansowych dla środków otrzymanych od Menadżera Funduszu przed ich zainwestowaniem w umowy z ostatecznymi beneficjentami w wysokości 285 483,23 EUR (1 166 769,98 PLN).

Całość powyższych odsetek została wykorzystana zgodnie z przepisami art. 78(6) oraz art. 78(7) Rozporządzenia Rady (WE) 1083/2006, i tym samym odsetki te nie podlegają odliczeniu od wydatków kwalifikowanych.

Zgodnie z przyjętymi założeniami w Programie pierwszy obrót wkładem z UE w wysokości 99 273 973,00 EUR (405 732 727,65 PLN), wniesionym do Dolnośląskiego Funduszu Powierniczego został osiągnięty w dniu 7 lipca 2014 r.

Na pierwszy obrót środków EFRR złożyły się kwalifikowalne wydatki*:

- wsparcie udzielone ostatecznym beneficjentom w łącznej wysokości 92 953 721,37 EUR (379 901 859,24 PLN);
- koszty zarządzania Menadżera Dolnośląskiego Funduszu Powierniczego w wysokości 2 953 076,28 EUR (12 069 222,77 PLN);
- koszty zarządzania Pośredników Finansowych w wysokości 3 397 978,63 EUR (13 887 538,65 PLN).

** suma powyższych składowych potwierdzających pierwszy obrót jest wyższa niż jeden obrót i wynosi 99 304 776,28 EUR (405 858 620,66 PLN). Wskazanie wartości odpowiadającej środkom EFRR w wysokości 99 273 973,00 EUR nie było możliwe, ponieważ można wskazać tylko datę, kiedy suma udzielonego ostatecznym beneficjentom wsparcia i suma kosztów zarządzania przekroczyła alokację EFRR w ramach projektu.*

Cele Programu – ocena wyników Inicjatywy JEREMIE

W Programie założono, że w ramach Priorytetu 1 Przedsiębiorstwa i Innowacyjność dwa wskaźniki będą wyłącznie osiągnięte w wyniku wdrożenia Inicjatywy JEREMIE.

Rodzaj wskaźnika	Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa dla 2015 r. określona w Programie	Wartość realizacji wskaźnika*	Stopień realizacji wskaźnika [%]
Wskaźnik rezultatu	Liczba udzielonych pożyczek [szt.]	3 000	4 221	140,70%
	Liczba wspartych MŚP w formie pożyczek i poręczeń [szt.]	4 000	5 916	147,90%

*w Programie założono wskaźniki na cały okres projektu. Wskaźniki odnoszą się do obrotu 1,32.

W Programie założono, że udzielonych zostanie 3000 pożyczek, w wyniku realizacji projektu ostatecznym beneficjentom (przedsiębiorcom) udzielono 4 221 pożyczek.

Wsparcie dla przedsiębiorstw w formie pożyczek i poręczeń zakładano w Programie w wysokości 4 000 szt. Natomiast wspartych zostało 5 916 przedsiębiorstw, co stanowi 147,90% założonej wartości docelowej w Programie.

Dla projektu natomiast określono wskaźniki produktu i rezultatu w Strategii Inwestycyjnej, które miały obrazować skalę i efekty funkcjonowania Dolnośląskiego Funduszu Powierniczego.

Tabela. Wartości docelowe wskaźników określone w Strategii Inwestycyjnej oraz stopień ich realizacji.

Rodzaj wskaźnika	Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa dla 2015 r. określona dla projektu	Wartość realizacji wskaźnika	Stopień realizacji wskaźnika [%]
Wskaźnik produktu	Liczba obrotów kapitału Funduszu Powierniczego [szt.]	1,32	1,51	114,4%
Wskaźnik rezultatu	Liczba bezpośrednio utworzonych miejsc pracy [etat]	12 w tym kobiety 5	12,01 w tym kobiety 5,43	100,1%, w tym kobiety 108,6%
	Liczba udzielonych pożyczek [szt.]	3 415	4 221	123,6%
	Wartość udzielonych pożyczek	89 674 577,93 EUR (366 500 000 PLN)	124 248 317,14 EUR (507 802 872,14 PLN)	138,6%
	Liczba wspartych MŚP w formie pożyczek i poręczeń [szt.]	4 554	5 916	129,9%

Pomimo opóźnień w pierwszej fazie realizacji projektu wynikających z uwarunkowań zewnętrznych niezależnych od Menadżera Funduszu oraz Instytucji Zarządzającej RPO, wartości wskaźników, zarówno produktu jak i rezultatu, osiągnięte zostały na poziomie wyższym niż zakładano. Wpływ na to miało pozyskanie dużej liczby Pośredników Finansowych, co umożliwiło optymalną dystrybucję produktów do ostatecznych beneficjentów. Oprócz dywersyfikacji Pośredników Finansowych, którzy samodzielnie promowali produkty oferowane w ramach Dolnośląskiego Funduszu Powierniczego, Menadżer prowadził intensywną kampanię promocyjno-informacyjną dotyczącą Dolnośląskiego Funduszu Powierniczego. Działania prowadzone przez Menadżera miały na celu zwiększenie świadomości przedsiębiorców w zakresie możliwości skorzystania z instrumentów zwrotnych, jak również dotarcie do osób chcących założyć własną działalność gospodarczą, w tym w szczególności studentów. W celu zapewnienia skutecznego wdrażania projektu, Menadżer Funduszu oprócz informowania potencjalnych ostatecznych beneficjentów, prowadził seminaria dla Pośredników Finansowych, jak również dla podmiotów potencjalnie zainteresowanych pełnieniem funkcji Pośrednika Finansowego.

Tabela. Liczba utworzonych miejsc pracy u ostatecznych beneficjentów (przedsiębiorstw) na podstawie zakończonych umów pożyczki/poręczenia wg stanu na dzień 31.12.2015 r.

Umowa o pracę na czas nieokreślony		Umowa o pracę na czas określony		Umowa o dzieło		Umowy cywilnoprawne/inna forma zatrudnienia (rodzaj umowy: umowa zlecenia, kontrakt menedżerski/ lekarski, inna forma zatrudnienia)	
Liczba etatów [etat]	w tym kobiety [etat]	Liczba etatów [etat]	w tym kobiety [etat]	Liczba [szt.]	w tym kobiety [szt.]	Liczba [szt.]	w tym kobiety [szt.]
149,33	28,33	59,25	19	5	3	43	13

Informacje na temat pozostałych środków

Zgodnie z zapisami umowy o dofinansowanie projektu pn. „Dolnośląski Fundusz Powierniczy” Instytucja Zarządzająca RPO WD w dokumencie pn. „Polityka wyjścia z Instrumentu Inżynierii Finansowej „Dolnośląski Fundusz Powierniczy” określiła sposób i formę ponownego wykorzystania środków finansowych pochodzących z wkładu wniesionego w ramach RPO WD 2007-2013 do instrumentów inżynierii finansowej, po wykonaniu zobowiązań wynikających z umowy o dofinansowanie. Określono, że kontynuowane będzie wsparcie oparte na instrumentach inżynierii finansowej w celu rozwoju sektora MŚP w regionie. Określone zostały również zasady i harmonogram likwidacji IIF pn. „Dolnośląski Fundusz Powierniczy”. Środki zwrócone, pochodzące ze spłat i zwrotów od ostatecznych beneficjentów w ramach Dolnośląskiego Funduszu Powierniczego, a także wszelkie środki rezydualne pozostałe na rachunku powierniczym są sukcesywnie przekazywane przez Menadżera Funduszu do IZ RPO WD. Termin obowiązywania ostatniej umowy z beneficjentem ostatecznym przypada na dzień 21.06.2021 r.

W celu dalszego zarządzania środkami powołano jednostkę, w której Samorząd Województwa Dolnośląskiego posiada 100% udziałów, tj. Dolnośląski Fundusz Rozwoju Sp. z o.o. Ma on na celu aktywne udzielanie wsparcia przedsiębiorcom.

Stan środków na rachunku powierniczym Menadżera Dolnośląskiego Funduszu Powierniczego na dzień 31 grudnia 2015 r. wynosił 31 170 939,51 EUR (127 395 629,77 PLN).

Działania informacyjno – promocyjne w ramach projektu

W okresie realizacji projektu, Menadżer Dolnośląskiego Funduszu Powierniczego przeprowadził szereg działań w zakresie promocji i informacji. Prowadzone były ogólnopolskie oraz regionalne kampanie reklamowe promujące Inicjatywę JEREMIE z wykorzystaniem telewizji, radia i prasy. Zamieszczane były również linki sponsorowane w wyszukiwarce Google promujące Inicjatywę JEREMIE oraz banery internetowe przekierowujące bezpośrednio na stronę Dolnośląskiego Funduszu Powierniczego (emisja na portalach biznesowych).

Menadżer uczestniczył w licznych ogólnopolskich konferencjach, podczas których prezentowana była Inicjatywa JEREMIE (m.in. I Europejski Kongres Małych i Średnich Przedsiębiorstw 2011, XVIII Polskie Forum Finansowe Twoje Pieniądze 2012, Europejski Kongres Gospodarczy). Wspólnie z Pośrednikami Finansowymi zorganizował szereg regionalnych spotkań dla przedsiębiorców (3 edycje Giełdy Produktów Finansowych), instytucji otoczenia biznesu, a także studentów i absolwentów szkół wyższych (2 edycje Dzień Dobry Biznes). Odbływały się cykliczne spotkania dla przedsiębiorców dotyczące instrumentów zwrotnych w ramach Inicjatywy JEREMIE, współorganizowane z lokalnymi Punktami Informacyjnymi Funduszy Europejskich. Menadżer Funduszu uczestniczył również w Piknikach Funduszy Europejskich organizowanych przez Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego.

Menadżer organizował również ogólnopolskie i regionalne seminaria dla Pośredników Finansowych, podczas których omawiano zagadnienia związane z realizacją Inicjatyw JEREMIE. Prowadzono także szkolenia dla Pośredników Finansowych w zakresie obsługi internetowego programu Systemu Obsługi Pośredników.

Kontrole przeprowadzone w ramach projektu Dolnośląskiego Funduszu Powierniczego

W okresie realizacji projektu u Menadżera Dolnośląskiego Funduszu Powierniczego prowadzone były działania kontrolne i audytowe przez upoważnione instytucje:

1) Komisja Europejska

W dn. 18-22.03.2013 r. przedstawiciele Dyrekcji Generalnej ds. Polityki Regionalnej i Miejskiej z Komisji Europejskiej przeprowadzili audyt Programu w zakresie instrumentów inżynierii finansowej. Obejmował on czterech Pośredników Finansowych oraz Menadżera Dolnośląskiego Funduszu Powierniczego.

Sprawozdanie wstępne z audytu przekazane zostało do IZ RPO WD pismem z dnia 10.09.2013 r. Przedstawiono w nim wstępne ustalenia, wnioski i zalecenia audytorów. Odpowiedź do Komisji Europejskiej, stanowisko IZ RPO WD w zakresie ustaleń zawartych we wstępnym sprawozdaniu z audytu, przekazane zostało dnia 31.10.2013 r. Instytucja Zarządzająca wskazała, że stanowisko kontrolujących nie jest zasadne, a wnioski nie znajdują potwierdzenia w analizowanym stanie faktycznym oraz obowiązujących przepisach prawa.

Do dn. 31.12.2016 r. Komisja nie odniosła się do stanowiska IZ RPO WD i nie przekazała ostatecznej wersji sprawozdania z audytu.

2) Europejski Trybunał Obrachunkowy

W dn. 18-19.02.2016 r. odbyła się kontrola Europejskiego Trybunału Obrachunkowego dla celów poświadczenia wiarygodności za rok budżetowy 2015 (DAS 2015) – kontrola legalności i prawidłowości płatności w obszarze polityki spójności, w tym RPO WD w zakresie Instrumentów Inżynierii Finansowej.

W maju 2016 r. wpłynęło do IZ RP WD zawiadomienie o wstępnych ustaleniach kontroli, a w czerwcu 2016 r. za pośrednictwem Najwyższej Izby Kontroli przekazana została do ETO odpowiedź IZ RPO WD, tj. odniesienie do ustaleń wskazanych w raporcie wstępnym. W grudniu 2016 r. do Instytucji Zarządzającej wpłynęły ostateczne wyniki ustaleń w zakresie kontroli – ustalenia wskazane we wstępnych ustaleniach zostały podtrzymane. Ostateczne wyniki ustaleń kontroli ETO przekazane zostały również do Komisji Europejskiej, aby umożliwić jej wypełnienie obowiązków w zakresie wykonywania budżetu Unii.

3) Instytucja Audytowa

- W okresie od października 2011 r. do marca 2012 r. przez Urząd Kontroli Skarbowej (wykonujący zadania Instytucji Audytowej) przeprowadzony został audyt w celu weryfikacji skutecznego funkcjonowania systemu zarządzania i kontroli w zakresie Instrumentów Inżynierii Finansowej w ramach RPO WD. W „Sprawozdaniu z audytu systemu zarządzania i kontroli w zakresie Instrumentów Inżynierii Finansowej RPO WD na lata 2007-2013” z października 2012 r. zostały przedstawione rekomendacje dla Pośrednika Finansowego. Rekomendacje zostały wdrożone do 30.11.2012 r. UKS w „Sprawozdaniu z audytu systemu zarządzania i kontroli w zakresie Instrumentów Inżynierii Finansowej RPO WD na lata 2007-2013” z sierpnia 2014 r. potwierdził wdrożenie przez Pośrednika Finansowego wydanych rekomendacji w całości w wyznaczonym terminie.

- W okresie od listopada 2013 r. do kwietnia 2014 r. Urząd Kontroli Skarbowej (wykonujący zadania Instytucji Audytowej) prowadził audyt systemu zarządzania i kontroli w zakresie Instrumentów Inżynierii Finansowej RPO WD. Audyt realizowany był w Instytucji Zarządzającej RPO WD, u Menedżera Dolnośląskiego Funduszu Powierniczego oraz u 6 Pośredników Finansowych.

W „Sprawozdaniu z audytu systemu zarządzania i kontroli w zakresie Instrumentów Inżynierii Finansowej RPO WD na lata 2007-2013”, z sierpnia 2014 r. wydane zostały rekomendacje dotyczące Menedżera i Pośredników Finansowych. Wdrożenie rekomendacji było przedmiotem sprawdzenia w ramach kolejnego audytu zarządzania i kontroli. W „Sprawozdaniu z audytu systemu zarządzania i kontroli RPO WD na lata 2007-2013” z czerwca 2016 r. potwierdzono wykonanie i wdrożenie rekomendacji niefinansowych. Ponadto Instytucja Audytowa wskazała, że ocena stanu wdrożenia rekomendacji zostanie dokonana po uzyskaniu ostatecznego stanowiska Komisji Europejskiej w zakresie zagadnień dotyczących pozostałych rekomendacji wskazanych w sprawozdaniu. Do dn. 31.12.2016 r. Komisja nie przekazała stanowiska.

4) Instytucja Zarządzająca

- W dn. 18-21.10.2011 r. w siedzibie Menedżera Dolnośląskiego Funduszu Powierniczego w Warszawie przeprowadzona została przez IZ RPO WD kontrola na miejscu w trakcie rzeczowo-finansowej realizacji projektu. W Informacji pokontrolnej wydane zostały zalecenia pokontrolne, które zostały wykonane w całości, co potwierdzone zostało w trakcie kontroli sprawdzającej przeprowadzonej przez IZ RPO WD w dn. 27.02.2012 r.
- W dn. 29.06.2012 r. w siedzibie IZ RPO WD oraz w dn. 3-6.07.2012 r. w siedzibie Menedżera Dolnośląskiego Funduszu Powierniczego w Warszawie przeprowadzona została przez IZ RPO WD kontrola na miejscu w trakcie rzeczowo-finansowej realizacji projektu. Zalecenia pokontrolne nie zostały wydane.
- W dn. 21-26.02.2013 r. IZ RPO WD przeprowadziła u dwóch Pośredników Finansowych kontrolę na miejscu w trakcie rzeczowo-finansowej realizacji projektu Dolnośląski Fundusz Powierniczy. W Informacji pokontrolnej wydane zostały zalecenia pokontrolne, które zostały wykonane w całości, co potwierdzone zostało w trakcie kontroli sprawdzającej przeprowadzonej przez IZ RPO WD w dn. 13.02.2014 r.
- W dn. 12.11. - 05.12.2014 r. IZ RPO WD przeprowadziła u dwóch Pośredników Finansowych kontrolę na miejscu w trakcie rzeczowo-finansowej realizacji projektu. W Informacji pokontrolnej wydane zostały zalecenia pokontrolne. W dn. 15.06.2015 r. beneficjent poinformował o sposobie wykonania zaleceń.

- W dn. 23.09 - 22.10.2015 r. IZ RPO WD przeprowadziła u trzech Pośredników Finansowych kontrolę na miejscu rzeczowo-finansowej realizacji projektu. W Informacji pokontrolnej wydane zostały zalecenia pokontrolne, które zostały wykonane w całości, co potwierdzone zostało w trakcie kontroli sprawdzającej przeprowadzonej przez IZ RPO WD w dn. 22.02. – 12.04.2016 r.
- 5) Menadżer Funduszu
W trakcie realizacji projektu Menadżer Dolnośląskiego Funduszu Powierniczego przeprowadził planowane oraz doraźne kontrole u Pośredników Finansowych. Ich przedmiotem była weryfikacja prawidłowości realizowanych operacji na poziomie umów operacyjnych I i II stopnia, kontrola kosztów zarządzania oraz przeprowadzonych działań z zakresu informacji i promocji projektu. Menadżer przeprowadził łącznie 36 tego typu kontroli.
- 6) Pośrednicy Finansowi
W okresie realizacji projektu Pośrednicy Finansowi przeprowadzali kontrole u ostatecznych beneficjentów. Łącznie w ramach wszystkich umów operacyjnych I stopnia przeprowadzonych zostało 2 327 kontroli w zakresie weryfikacji wykorzystania środków z pożyczki bądź poręczenia zgodnie z celem zawartym w umowie, postępu realizacji inwestycji, monitoringu ustanowionych zabezpieczeń, terminowości obsługi zadłużenia, sytuacji ekonomiczno-finansowej ostatecznego beneficjenta. W okresie realizacji projektu nie stwierdzono nieprawidłowości.

Informacja na temat problemów napotkanych w trakcie realizacji Projektu

Problemy napotkane w trakcie realizacji projektu na poziomie Menadżera DFP

W trakcie realizacji projektu pojawiło się wiele czynników zależnych oraz niezależnych od działań podejmowanych zarówno przez Menadżera, jak i Instytucję Zarządzającą, które wpływały na skalę oraz efekty funkcjonowania Dolnośląskiego Funduszu Powierniczego. Zaliczyć do nich można: spowolnienie gospodarki w wyniku kryzysu finansowego, nadpłynność sektora finansowego, ograniczona grupa podmiotów mogących zostać Pośrednikami Finansowymi w ramach projektu (mała liczba podmiotów publicznych np. funduszy pożyczkowych oraz poręczeniowych, brak zainteresowania ze strony banków sieciowych oraz spółdzielczych), brak regulacji prawnych dotyczących instrumentów zwrotnych bądź niejednoznaczne przepisy dotyczące pomocy publicznej, duża konkurencja ze strony instrumentów zwrotnych oferowanych przez Europejski Fundusz Inwestycyjny (CIP, Progress). Ostatecznie czynniki te nie wpłynęły negatywnie na realizację projektu i zakładane cele zostały osiągnięte.

Problemy napotkane w trakcie realizacji projektu na poziomie Pośredników Finansowych

Menadżer Dolnośląskiego Funduszu Powierniczego przez cały okres trwania projektu, prowadził bieżący monitoring realizacji umów operacyjnych przez Pośredników Finansowych. W przypadku niektórych umów operacyjnych I stopnia stwierdzono nieznaczne odchylenia od założeń przyjętych w Biznes Planach, głównie w zakresie ilości i wysokości udzielonego wsparcia ostatecznym beneficjentom. Nie miało to jednak negatywnego wpływu na terminowe i pełne wykorzystanie przyznanych limitów wsparcia w ramach umów operacyjnych, a także osiągnięcie zakładanych wskaźników.

Problemy napotkane w trakcie realizacji projektu na poziomie ostatecznych beneficjentów (przedsiębiorstw)

W trakcie realizacji projektu przedsiębiorcy zwracali uwagę na bardzo restrykcyjne zapisy umów operacyjnych II stopnia dotyczące ich praw i obowiązków. Były to głównie sprawy związane z obowiązkiem przechowywania dokumentacji, sprawozdawczością oraz kwestią potwierdzania prawidłowości wydatkowania środków (faktury i inne dokumenty). Ponadto przedsiębiorcy informowali o nadmiernych, ich zdaniem, formalnościach związanych z ubieganiem się o pożyczki/poręczenia.

Załącznik nr IX Tabela 9 Matryca instrumentów finansowych 2007-2013.

Wyjaśnienia do Załącznika nr IX:

Dane przedstawione w załączniku nr IX dotyczą pierwszego obrotu wkładem EFRR w wysokości 99 273 973,00 EUR (405 732 727,65 PLN), wniesionym do Dolnośląskiego Funduszu Powierniczego, który został osiągnięty w dniu 07.07.2014 r. (za wyjątkiem pkt. III.4.A. gdzie wskazano wartości wg stanu na dzień 31.12.2015 r.) i dotyczą wydatków kwalifikowalnych poniesionych na:

- wsparcie udzielone ostatecznym beneficjentom w łącznej wysokości 92 953 721,37 EUR (379 901 859,24 PLN);
- koszty zarządzania Menadżera Dolnośląskiego Funduszu Powierniczego w wysokości 2 953 076,28 EUR (12 069 222,77 PLN);
- koszty zarządzania Pośredników Finansowych w wysokości 3 397 978,63 EUR (13 887 538,65 PLN).

Pkt. III.7.3.

Data 31.12.2015 r. oznacza datę zakończenia realizacji projektu, czyli zakończenie procesu udzielania wsparcia dla przedsiębiorców w formie pożyczek i poręczeń. Umowa o dofinansowanie projektu pn. *Dolnośląski Fundusz Powierniczy* zawarta z Menadżerem, Bankiem Gospodarstwa Krajowego pozostaje obowiązująca. Natomiast po dniu 31.12.2015 r. realizowana jest w ograniczonym zakresie, tj. Bank Gospodarstwa Krajowego prowadzi proces administrowania środkami zaangażowanymi w Operacje I i II stopnia, poprzez monitoring, sprawozdawczość, kontrolę oraz odzyskiwanie środków zaangażowanych u pośredników finansowych i ostatecznych beneficjentów (tzw. „okres wygaszania umowy”), jednak bez możliwości uruchamiania nowych instrumentów finansowych.

Ostatnia umowa zawarta z ostatecznym beneficjentem (przedsiębiorstwem) obowiązuje do dn. 21.06.2021 r.

Pkt. IV.6.3.

Daty wskazane w pkt. IV. 6.3. dotyczą terminów obowiązywania ostatniej umowy zawartej z ostatecznym beneficjentem przez Pośrednika Finansowego w ramach danej umowy operacyjnej I stopnia.

2.1.6.6 Realizacja założeń Strategii EU 2020

STRATEGIA LIZBOŃSKA

W ramach Programu na realizację Strategii Lizbońskiej przewidziano kwotę 497 453 716 EUR, tj. 40,11% alokacji Programu. Wartość środków EFRR w zakończonych projektach zrealizowanych przez beneficjentów przyczyniających się do wykonania celów Strategii Lizbońskiej wyniosła 444 786 901,07 EUR, czyli 35,86% alokacji Programu.

Tabela. Kategorie interwencji w ramach RPO WD realizujące cele Strategii Lizbońskiej

Numer kategorii interwencji	Nazwa Kategorii interwencji	Alokacja EFRR przeznaczona na realizację Strategii w Programie [EUR]*	Wartość EFRR w zrealizowanych projektach [EUR]	% realizacji kategorii interwencji określonej w Programie
02	Infrastruktura B+RT (w tym wyposażenie w sprzęt, oprzyrządowanie i szybkie sieci informatyczne łączące ośrodki badawcze) oraz specjalistyczne ośrodki kompetencji technologicznych	10 000 000	1 593 880,07	15,94%
03	Transfer technologii i udoskonalanie sieci współpracy między MŚP, między MŚP a innymi przedsiębiorstwami, uczelniami, wszelkiego rodzaju instytucjami na poziomie szkolnictwa pomaturalnego, władzami regionalnymi, ośrodkami badawczymi oraz biegunami naukowymi i technologicznymi	22 321 866	4 462 726,33	19,99%
04	Wsparcie na rzecz rozwoju B+RT, w szczególności w MŚP (w tym dostęp do usług związanych z B+RT w ośrodkach badawczych)	2 000 000	22 077,60	1,10%
05	Usługi w zakresie zaawansowanego wsparcia dla przedsiębiorstw i grup przedsiębiorstw	110 757 973	91 867 916,17	82,94%
07	Inwestycje w przedsiębiorstwa bezpośrednio związane z dziedzina badań i innowacji (innowacyjne technologie, tworzenie przedsiębiorstw przez uczelnie, istniejące ośrodki B+RT i przedsiębiorstwa itp.)	14 100 000	22 855 121,17	162,09%
08	Inne inwestycje w przedsiębiorstwa	136 630 897	138 713 560,71	101,52%
09	Inne działania mające na celu pobudzanie badań, innowacji i przedsiębiorczości w MŚP	2 032 000	448 809,67	22,09%
10	Infrastruktura telekomunikacyjna (w tym sieci szerokopasmowe)	47 885 796	38 773 013,58	80,97%
11	Technologie informacyjne i komunikacyjne (dostęp, bezpieczeństwo, interoperacyjność, zapobieganie zagrożeniom, badania, innowacje, treści cyfrowe itp.)	25 077 196	31 835 502,91	126,95%
13	Usługi i aplikacje dla obywateli (e-zdrowie, administracja, e-edukacja, e-integracja itp.)	36 643 631	21 865 739,65	59,67%
16	Kolej	34 178 445	16 098 924,46	47,10%
41	Energia odnawialna: biomasa	2 547 604	1 173 585,40	46,07%
42	Energia odnawialna: hydroelektryczna, geotermiczna i pozostałe	14 193 795	2 856 284,83	20,12%
43	Efektywność energetyczna, produkcja skojarzona (kogeneracja), zarządzanie energią	6 303 381	16 977 366,45	269,34%

Numer kategorii interwencji	Nazwa Kategorii interwencji	Alokacja EFRR przeznaczona na realizację Strategii w Programie [EUR]*	Wartość EFRR w zrealizowanych projektach [EUR]	% realizacji kategorii interwencji określonej w Programie
52	Promowanie czystego transportu miejskiego	32 781 132	55 242 392,07	168,52%
Ogółem		497 453 716	444 786 901,07	89,41%

*alokacja zgodnie tabelą wynikająca z Programu pn. Indykatorywny podział wkładu funduszu (EFRR) w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Dolnośląskiego 2007-2013 zaangażowanego w realizację Strategii Lizbońskiej wg kategorii interwencji.

KRAJOWY PROGRAM REFORM

Podstawowym instrumentem realizacji przyjętej w 2010 r. Strategii Europa 2020 jest Krajowy Program Reform (KPR). W ramach Krajowego Programu Reform – Aktualizacja 2016/2017 przyjętego przez Radę Ministrów 26.04.2016 r. wśród celów krajowych Strategii Europa 2020 wskazano pięć celów wiodących odpowiadających celom Strategii EUROPA 2020:

1. Cel w zakresie zatrudnienia,
2. Cel w zakresie nakładów na B+R,
3. Cele energetyczne,
4. Cele w zakresie edukacji,
5. Cel w zakresie przeciwdziałania ubóstwu.

Projekty zrealizowane w ramach RPO WD przyczyniały się do realizacji celów określonych w Krajowym Programie Reform. Przy wsparciu środków z EFRR tworzone były nowe miejsca pracy (utworzono 4 389,99 miejsc pracy), w tym miejsca pracy w zakresie B+R (133,91 miejsc pracy). Tworzenie nowych miejsc pracy przekłada się także na realizację celu w zakresie przeciwdziałania ubóstwu. Realizacji tego celu sprzyjają także działania zrealizowane w ramach RPO WD w zakresie modernizacji infrastruktury społecznej, edukacyjnej i zdrowia, a także działania związane z rewitalizacją terenów zaniedbanych. Projekty z zakresu edukacji wpłynęły na upowszechnianie wczesnych form edukacji i opieki (budowa infrastruktury przedszkolnej), poprawę jakości kształcenia oraz dostosowanie oferty edukacyjnej do potrzeb rynku pracy poprzez inwestycje w szkolnictwo zawodowe i wyższe.

W ramach RPO WD dofinansowanie uzyskiwały również projekty z zakresu infrastruktury kolejowej obejmujące zarówno modernizację linii kolejowych, jak i zakup nowoczesnego taboru, umożliwiając dotarcie mieszkańców mniejszych miejscowości regionu do rynku pracy.

W ramach Programu wspierane były projekty dotyczące działalności B+R realizowane przez przedsiębiorstwa i instytucje otoczenia biznesu dotyczące zarówno tworzenia infrastruktury B+R, jak i prowadzenia badań.

Realizowane były także projekty dotyczące modernizacji infrastruktury przesyłu energii elektrycznej oraz dotyczące tworzenia infrastruktury dla energii odnawialnej.

STRATEGIA EUROPA 2020

Dokument „Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu” wyznacza trzy powiązane ze sobą i wzajemnie się wspierające priorytety, tj. inteligentny (smart), zrównoważony (sustainable) oraz sprzyjający włączeniu społecznemu (inclusive) wzrost.

Strategia wyznacza 5 głównych obszarów/celów dla całej Unii Europejskiej, w których prowadzone są działania zmierzające do ich rozwoju i poprawy funkcjonowania, a są to:

1. zatrudnienie,
2. badania i rozwój oraz innowacje,
3. klimat i efektywność energetyczna,
4. edukacja,
5. ubóstwo/włączenie społeczne,

oraz dwa dodatkowe obszary/cele – społeczeństwo informacyjne oraz konkurencyjność, wynikające z inicjatyw flagowych UE (inicjatywy przewodnie).

Uzupełnieniem Strategii, zawierającym katalogi i opisy działań, które mają umożliwić implementację celów stanowią inicjatywy flagowe, tj. „Unia innowacji”, „Mobilna młodzież”, „Europejska agenda cyfrowa”, „Europa efektywnie korzystająca z zasobów”, „Polityka przemysłowa w erze globalizacji”, „Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia”, „Europejski program walki z ubóstwem”.

Obszary Strategii Europa 2020 realizowane w ramach projektów w RPO WD

Obszary EU 2020	Kategorie interwencji w projektach w RPO WD	Liczba projektów	Wartość projektów – środki z EFRR [EUR]
Badania i rozwój, innowacje, przedsiębiorczość, otoczenie biznesu	2,3,4,5,7,8,9	883	259 964 091,72
Społeczeństwo informacyjne	10,11,13	171	92 474 256,13
Edukacja*	75,77	84	94 384 585,10
Klimat, energia, mobilność	16,18,23,33,35,41,42,43,44,45,46,50,51,52,53,54	346	423 061 456,67
Walka z ubóstwem*	61,75,76,77,78,79	501	155 383 443,83
Suma		1 985	1 025 267 833,45
*z uwagi na fakt, że kategoria interwencji 75 i 77 występuje także w obszarze walka z ubóstwem, aby nie dublować podanych danych, projekty z tymi kategoriami zaliczono tylko do obszaru edukacja.			

Cele Strategii Europa 2020 realizowały projekty, których wartość stanowiła 82,67% alokacji Programu.

Projekty realizowane w ramach RPO WD można odnieść do trzech priorytetów Strategii Europa 2020

1. Rozwój inteligentny (ang. smart growth), czyli rozwój oparty na wiedzy i innowacjach

W ramach tego priorytetu Strategii w RPO WD wspierane były przedsięwzięcia w obszarze:

- **badan i rozwoju, innowacji, otoczenia biznesu**
 - Priorytet 1 Przedsiębiorstwa i Innowacyjność,
- **społeczeństwa informacyjnego**
 - Priorytet 2 Społeczeństwo informacyjne,
 - Priorytet 6 Turystyka i Kultura (e-usługi),
 - Priorytet 7 Edukacja (e-usługi),
 - Priorytet 8 Zdrowie(e-usługi),
- **edukacji**
 - Priorytet 7 Edukacja.

W ramach RPO WD zrealizowano projekty z dziedziny B+R oraz projekty dotyczące współpracy pomiędzy przedsiębiorstwami a jednostkami badawczymi. Głównym celem projektów z zakresu B+R było wprowadzenie nowych rozwiązań technologicznych do produkcji oraz tworzenie działów badań w przedsiębiorstwach. Beneficjenci chętnie też korzystali ze współpracy z jednostkami, w których prowadzone były badania nad nowymi technologiami i produktami. Projekty te wpłynęły na realizację z celów inicjatywy „Unia Innowacji”.

W zakresie społeczeństwa informacyjnego zrealizowano projekty z zakresu informatyzacji administracji, z zakresu e-zdrowia, e-kultury czy e-edukacji, m.in. tworzenie platform informacyjnych. Ponadto zrealizowano projekty z zakresu infrastruktury społeczeństwa informacyjnego, które dotyczyły budowy i wdrożenia bezpiecznego systemu transmisji danych, rozbudowy światłowodowej sieci szkieletowej i sieci dostępowej, budowy nieodpłatnego, bezprzewodowego dostępu do internetu. Projekty te wpłynęły na realizację jednego z celów „Europejskiej agendy cyfrowej” mówiącego o finansowaniu, m.in. poprzez środki EFRR dostępu do szerokopasmowego do internetu. Cel ten był realizowany, m.in. poprzez projekt pn. „Likwidacja obszarów wykluczenia informacyjnego i budowa dolnośląskiej sieci szkieletowej”.

W obszarze edukacji dofinansowaniem zostały objęte projekty z zakresu szkolnictwa wyższego, średniego i podstawowego. Realizowane inwestycje dotyczyły przede wszystkim poprawy warunków kształcenia dzieci i młodzieży poprzez budowę i modernizację infrastruktury edukacyjnej, ale także wyposażenia specjalistycznych pracowni, zapewnienia infrastruktury dla rozwoju fizycznego, czy też stworzenia nowoczesnych centrów naukowo-dydaktycznych na uczelniach wyższych.

W ramach Priorytetu Strategii EU 2020 *Rozwój inteligentny* został wyznaczony cel w zakresie badań i rozwoju, tj. na inwestycje w B+R powinny być przeznaczone środki w wysokości 3% PKB Unii Europejskiej.

W Polsce w 2015 r. na inwestycje w zakresie badań i rozwoju przeznaczano 1,00% PKB, natomiast na Dolnym Śląsku wskaźnik ten wyniósł 0,74% PKB województwa.

W ramach obszaru „Edukacja” wyznaczono cel dotyczący posiadania wykształcenia wyższego przez osoby w wieku 30-34 na poziomie 40%. Dla Polski cel został określony na poziomie 45%.

W 2015 r. województwie dolnośląskim wskaźnik ten ukształtował się na poziomie 39,7% (w Polsce wyniósł 43,4%).

2. Rozwój zrównoważony (ang. sustainable growth), czyli transformacja w kierunku gospodarki niskoemisyjnej, efektywnie korzystającej z zasobów i konkurencyjnej.

W ramach tego priorytetu Strategii w RPO WD wspierane były przedsięwzięcia w obszarze:

- **klimat, energia, mobilność**
 - Priorytet 3 Transport,
 - Priorytet 4 Środowisko i bezpieczeństwo ekologiczne,
 - Priorytet 5 Energetyka.

W RPO WD realizowane były projekty w zakresie zapewnienia środków transportu zbiorowego, charakteryzujących się niskim obciążeniem dla środowiska naturalnego. Większość działań beneficjentów w zakresie transportu koncentrowała się na inwestycjach dotyczących poprawy jakości połączeń i infrastruktury drogowej, co wpływa na poprawę dostępności komunikacyjnej regionu, w tym szczególnie do ośrodków rozwoju gospodarczego i atrakcji turystycznych oraz usprawnienia przejazdów przez miasta (budowa obwodnic). Beneficjenci podejmowali także działania prowadzące do usprawnienia transportu miejskiego i podmiejskiego połączone z modernizacją taboru. Stworzenie alternatywy dla indywidualnego transportu samochodowego, odciążającego układ komunikacyjny miast i miejscowości oraz ograniczającej negatywny wpływ na otoczenie było jednym z celów RPO WD Priorytetu 3 Transport.

W obszarze „klimat, energia, mobilność” główne działania podejmowane w ramach projektów dofinansowanych z RPO WD objęły zapobieganie powstawaniu oraz redukcję zanieczyszczeń przedostających się do środowiska naturalnego, zmniejszenie obciążenia środowiska odpadami (poprzez tworzenie systemów odzysku i unieszkodliwienia odpadów komunalnych, likwidację „dzikich wysypisk”) oraz ochrony wód. Prowadzi to do efektywniejszego korzystania z zasobów naturalnych, co jest celem określonym w inicjatywie przewodniej *Europa efektywnie korzystająca z zasobów*.

W ramach RPO WD realizowane były także działania związane z efektywnością energetyczną, m.in. wspieranie infrastruktury wytwarzania energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych. Wsparcie koncentrowało się na energii pozyskiwanej z wody oraz biomasy. W ramach RPO WD zrealizowano projekty dotyczące budowy, modernizacji jednostek wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych opartych o energię wodną (w tym geotermalną) oraz biomasę.

W ramach Priorytetu Strategii EU 2020 *Rozwój zrównoważony* został wyznaczony cel w zakresie zmiany klimatu i zrównoważonego wykorzystania energii, tj. emisja gazów cieplarnianych powinna zmniejszyć się o 20% w stosunku do poziomu z 1990 r. oraz 20% energii powinno pochodzić ze źródeł odnawialnych w UE jako całości.

Na Dolnym Śląsku emisja CO₂ w 2007 r. wynosiła 16 578 598 tony/rok, a w 2015 r. – 12 789 373 tony/rok, co znaczy, że emisja CO₂ spadła o ponad 22%.

Natomiast udział energii ze źródeł odnawialnych w produkcji ogółem w województwie dolnośląskim wynosił w 2007 r. – 0,69 %, a w 2014 r. wzrósł do poziomu 6% (Polska w 2014 r. – 11,4%).

3. Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu (ang. inclusive growth), czyli wspieranie gospodarki charakteryzującej się wysokim poziomem zatrudnienia i zapewniającej spójność gospodarczą, społeczną i terytorialną.

W ramach tego priorytetu Strategii w RPO WD wspierane były przedsięwzięcia w obszarze:

- **walka z ubóstwem**
 - Priorytet 7 Edukacja,
 - Priorytet 8 Zdrowie,
 - Priorytet 9 Miasta.
- **zatrudnienie i umiejętności**

Z uwagi na charakter tego obszaru oraz rodzaj interwencji EFRR w ramach RPO WD nie były realizowane projekty bezpośrednio skierowane na podnoszenie umiejętności i zatrudnienie beneficjentów. Natomiast projekty infrastrukturalne zrealizowane w ramach RPO WD przyczyniają się do poprawy sytuacji w tych obszarach.

Cel Strategii Europa 2020 w zakresie walki z ubóstwem, realizowany był przez beneficjentów RPO WD jako zagwarantowanie edukacji dzieciom, zwłaszcza w rodzinach dotkniętych lub zagrożonych ubóstwem. W RPO WD realizowane były projekty dotyczące tworzenia przedszkolnych placówek edukacyjnych oraz placówek uwzględniających specjalne potrzeby edukacyjne dzieci i młodzieży (w tym niedosłyszących, niedowidzących). Projekty dotyczyły też tworzenia placówek przedszkolnych w zdecydowanej większości na obszarach wiejskich oraz małych miast.

Z uwagi na wzrastający udział osób starszych w społeczeństwie coraz ważniejszym zagadnieniem staje się modernizacja systemu opieki zdrowotnej, jak również w celu utrzymania jak najdłużej na rynku pracy osób aktywnych zawodowo na rynku pracy. W ramach RPO WD zrealizowane zostały projekty mające poprawić jakość opieki zdrowotnej poprzez podniesienie standardu usług medycznych oraz zwiększenie dostępności do usług świadczonych przez zakłady opieki zdrowotnej.

Realizacji celu Strategii Europa 2020 w odniesieniu do zachowania spójności społecznej i terytorialnej sprzyjało wdrażanie projektów w ramach Priorytetu 9 Miasta. Przeciwdziałanie marginalizacji obszarów miast, na których nasilają się negatywne zjawiska społeczne i ekonomiczne oraz ulega degradacji stan fizyczny przestrzeni stanowiło odpowiedź na założone w Strategii cele. Dla powodzenia procesów rewitalizacyjnych konieczne było prowadzenie przedsięwzięć infrastrukturalnych, realizowanych przy wsparciu środków z EFRR, w powiązaniu z odpowiednimi przedsięwzięciami społecznymi. W RPO WD wspierane były projekty infrastrukturalne skierowane na tworzenie instytucji społecznych, takich jak centra rozwoju zawodowego, centra aktywności, centra rehabilitacji społecznej. Natomiast projekty realizowane w zakresie mieszkalnictwa skierowane były przede wszystkim na podniesienie jakości warunków mieszkaniowych dla gospodarstw domowych o niskich dochodach, osób niepełnosprawnych, mniejszości narodowych i mniejszości etnicznych.

W ramach Priorytetu Strategii EU 2020 *Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu* został wyznaczony cel w zakresie walki z ubóstwem i wykluczeniem społecznym jako zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym o 1,5 mln w odniesieniu do 2008 r.

Na Dolnym Śląsku odsetek osób żyjących poniżej relatywnej granicy ubóstwa zmniejszył się z poziomu 12,5% (2008 r.) do poziomu 11,9% (2015 r.).

Załącznik nr VI. Tabela 6 Matryca priorytetów, obszarów, celów i inicjatyw flagowych Strategii Europa 2020 oraz kategorii interwencji realizowanych w okresie programowania 2007-2013.

Załącznik nr XI. Przykłady projektów realizujących cele Strategii Europa 2020.

Działania RPO WD realizujące cele KPR oraz obszary/cele Strategii UE 2020

Obszary Priorytetowe KPR	Priorytety Strategii UE 2020	Obszary/cele Strategii UE 2020	Działania RPO WD
Innowacyjność dla wzrostu inteligentnego	Rozwój inteligentny - rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji (smart growth)	Badania i rozwój, innowacje, przedsiębiorczość	<i>Działanie 1.1. Inwestycje dla przedsiębiorstw</i>
			<i>Działanie 1.2. Doradztwo dla firm oraz wsparcie dla instytucji otoczenia biznesu</i>
			<i>Działanie 1.3. Wsparcie odnawialnych instrumentów finansowych dla MSP</i>
			<i>Działanie 1.4. Infrastruktura wspierająca innowacyjność i przedsiębiorczość w regionie</i>
		Spółeczeństwo informacyjne	<i>Działanie 2.1. Infrastruktura społeczeństwa informacyjnego</i>
			<i>Działanie 2.2. Rozwój usług elektronicznych</i>
			<i>Działanie 6.4. Turystyka kulturowa</i>
			<i>Działanie 6.5. Działania wspierające infrastrukturę turystyczną i kulturową</i>
			<i>Działanie 7.1. Rozwój infrastruktury szkolnictwa wyższego</i>
			<i>Działanie 7.2. Rozwój infrastruktury placówek edukacyjnych</i>
			<i>Działanie 8.1. Poprawa jakości opieki zdrowotnej</i>
		Edukacja	<i>Działanie 7.1. Rozwój infrastruktury szkolnictwa wyższego</i>

Obszary Priorytetowe KPR	Priorytety Strategii UE 2020	Obszary/cele Strategii UE 2020	Działania RPO WD
			<i>Działanie 7.2. Rozwój infrastruktury placówek edukacyjnych</i>
Infrastruktura dla wzrostu zrównoważonego	Rozwój zrównoważony - wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej; (sustainable growth)	Klimat, energia, mobilność	<i>Działanie 3.1. Infrastruktura drogowa</i>
			<i>Działanie 3.2. Transport i infrastruktura kolejowa</i>
			<i>Działanie 3.3. Transport miejski i podmiejski</i>
			<i>Działanie 4.1. Gospodarka odpadami</i>
			<i>Działanie 4.2. Infrastruktura wodno-ściekowa</i>
			<i>Działanie 4.3. Poprawa jakości powietrza</i>
			<i>Działanie 4.4. Zabezpieczenie przeciwpowodziowe i zapobieganie suszom</i>
			<i>Działanie 4.5. Rekultywacja obszarów zdegradowanych</i>
			<i>Działanie 4.6. Wsparcie instytucji zajmujących się zabezpieczeniem środowiska naturalnego</i>
			<i>Działanie 4.7. Ochrona bioróżnorodności i edukacja ekologiczna</i>
			<i>Działanie 5.1. Odnawialne źródła energii</i>
			<i>Działanie 5.2. Dystrybucja energii elektrycznej</i>
			<i>Działanie 5.3. Ciepłownictwo i kogeneracja</i>
			<i>Działanie 5.4. Zwiększanie efektywności energetycznej</i>
		Otoczenie biznesu (+przedsiębiorczość)	<i>Działanie 1.1. Inwestycje dla przedsiębiorstw</i>
			<i>Działanie 1.2. Doradztwo dla firm oraz wsparcie dla instytucji otoczenia biznesu</i>
			<i>Działanie 1.3. Wsparcie odnawialnych instrumentów finansowych dla MŚP</i>
			<i>Działanie 1.4. Infrastruktura wspierająca innowacyjność i przedsiębiorczość w regionie</i>
Aktywność dla wzrostu sprzyjającego włączeniu społecznemu	Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu - wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną. (inclusive growth)	Zatrudnienie i umiejętności	nie dotyczy RPO WD
		Walka z ubóstwem	<i>Działanie 7.2. Rozwój infrastruktury placówek edukacyjnych</i>
			<i>Działanie 8.1. Poprawa jakości opieki zdrowotnej</i>
			<i>Działanie 9.1. Odnowa zdegradowanych obszarów miejskich w miastach powyżej 10 tysięcy mieszkańców</i>
			<i>Działanie 9.2. Wsparcie dla przedsięwzięć w zakresie mieszkalnictwa w miastach poniżej 10 tysięcy mieszkańców</i>

2.1.6.7 Strategia UE dla Regionu Morza Bałtyckiego

Strategia UE dla Regionu Morza Bałtyckiego (SUE RMB) w ramach RPO WD wdrażana była poprzez realizację projektów wpisujących się w poszczególne priorytety Strategii. Województwo dolnośląskie nie realizowało projektów flagowych zidentyfikowanych w Planie działań Strategii.

W ramach realizacji Strategii Morza Bałtyckiego Instytucja Zarządzająca RPO WD nie podejmowała działań informacyjno-promocyjnych czy szkoleniowych współfinansowanych ze środków Pomocy Technicznej.

W systemie wdrażania RPO WD nie wprowadzono szczególnych mechanizmów w ramach wdrażania SUE RMB. Podczas procedury oceny i wyboru projektów do dofinansowania istniały kryteria oceny, które miały wpływ na wybór projektów przyczyniających się również do realizacji Strategii Morza Bałtyckiego. IZ RPO prowadziła stały monitoring realizacji projektów wybranych do dofinansowania.

W sprawozdaniu został przedstawiony wpływ projektów zrealizowanych w ramach RPO WD na nowe cele SUE RMB określone przez UE w 2013 r.

W ramach Programu zrealizowano łącznie 1 543 projekty w zakresie kategorii interwencji związanych z SUE RMB o wartości ogółem 1 758 456 551,33 EUR, w tym dofinansowanie z EFRR 876 807 108,08 EUR.

Cel I Regionu Morza Bałtyckiego – Ocalenie morza

W ramach RPO WD w zakresie Celu I *Ocalenie morza* zrealizowano łącznie 101 projektów o wartości całkowitej 129 937 519,40 EUR, w tym dofinansowanie z EFRR 73 015 903,06 EUR.

Cel I. Region Morza Bałtyckiego <i>Ocalenie morza</i>	Projekty zakończone – narastająco		
	Liczba	Wartość całkowita [EUR]	w tym EFRR [EUR]
Czysta woda	60	115 423 804,06	63 202 684,32
Bogata i zdrowa dzika fauna i flora	41	14 513 715,35	9 813 218,74
Ekologiczny i bezpieczny transport morski	-	-	-
Poprawa współpracy	-	-	-
Razem	101	129 937 519,40	73 015 903,06

Wszystkie projekty zidentyfikowane w Celu I realizowane były w ramach Priorytetu 4 Środowisko i bezpieczeństwo ekologiczne i dotyczyły dwóch celów cząstkowych SUE RMB *Czysta woda* oraz *Bogata i zdrowa dzika fauna i flora*.

W zakresie celu *Czysta woda* w ramach RPO WD projekty realizowane były w Działaniu 4.1 Gospodarka odpadami i w Działaniu 4.2 Infrastruktura wodno-ściekowa. Projekty dotyczyły gospodarki odpadami komunalnymi i przemysłowymi (30 projektów), budowy sieci kanalizacyjnych oraz budowy i rozbudowy oczyszczalni ścieków na terenie województwa dolnośląskiego (30 projektów).

W zakresie celu *Bogata i zdrowa dzika fauna i flora*, projekty realizowano w ramach Działania 4.7 Ochrona bioróżnorodności i edukacja ekologiczna. Projekty te dotyczyły promowania bioróżnorodności i ochrony przyrody oraz edukacji ekologicznej (41 projektów).

W zakresie pozostałych celów SUE RMB, tj. *Ekologiczny i bezpieczny transport morski* oraz *Poprawa współpracy* nie realizowano projektów w ramach RPO WD ze względu na brak interwencji skierowanej ten zakres.

Cel II Regionu Morza Bałtyckiego – Rozwój połączeń w regionie

W ramach RPO WD w zakresie obszaru *Rozwój połączeń w regionie* zrealizowano 181 projektów o wartości całkowitej 515 976 297,59 EUR, w tym dofinansowanie z EFRR 258 027 904,69 EUR.

Cel II. Region Morza Bałtyckiego <i>Rozwój połączeń w regionie</i>	Projekty zakończone - narastająco		
	Liczba	Wartość całkowita [EUR]	w tym EFRR [EUR]
Dobre warunki transportowe	68	434 614 142,75	228 535 450,31
Wiarygodne rynki energii	113	81 362 154,84	29 492 454,38
Łączenie ludzi	-	-	-
Poprawa współpracy w obszarze zwalczania przestępczości transgranicznej i nielegalnego handlu transgranicznego	-	-	-
Razem	181	515 976 297,59	258 027 904,69

Projekty Celu II SUE RMB realizowane były w ramach Priorytetu 3 Transport i Priorytetu 5 Energetyka i dotyczyły dwóch celów cząstkowych SUE RMB *Dobre warunki transportowe* oraz *Wiarygodne rynki energii*.

W zakresie celu *Dobre warunki transportowe* w ramach RPO WD projekty realizowano w Priorytecie 3 Transport – 63 projekty i dotyczyły one budowy i modernizacji dróg regionalnych i lokalnych (Działanie 3.1

Infrastruktura drogowa), 5 projektów zrealizowano w Działaniu 3.2 Transport i infrastruktura kolejowa, dotyczyły one modernizacji linii kolejowych i zakupu taboru kolejowego.

W zakresie celu *Wiarogodne rynki energii* projekty realizowano w Prioryecie 5 Energetyka w ramach Działania 5.1. Odnawialne źródła energii i dotyczyły one budowy, modernizacji elektrowni wodnych, budowy biogazowni i kotłowni opalanych biomasą (13 projektów). W ramach Działania 5.2. Dystrybucja energii elektrycznej i gazu zbudowano i zmodernizowano sieci gazowe i elektroenergetyczne (28 projektów). W Działaniu 5.3. Ciepłownictwo i Kogeneracja projekty dotyczyły budowy i modernizacji sieci dystrybucji ciepła oraz budowy i modernizacji kotłowni (8 projektów). Natomiast w Działaniu 5.4. Zwiększanie efektywności energetycznej projekty dotyczyły termomodernizacji budynków służby zdrowia i edukacji (64 projekty).

W zakresie celów *Łączenie ludzi* i *Poprawa współpracy w obszarze zwalczania przestępczości transgranicznej i nielegalnego handlu transgranicznego* nie realizowano projektów w ramach RPO WD ze względu na brak interwencji skierowanej ten zakres.

Cel III. Region Morza Bałtyckiego — Zwiększenie dobrobytu

W ramach RPO WD w zakresie celu częściowego *Zwiększenie dobrobytu* zrealizowano 1 261 projektów o wartości całkowitej 1 112 542 734,34 EUR, w tym dofinansowanie z EFRR 545 763 300,33 EUR.

Cel III. Region Morza Bałtyckiego <i>Zwiększenie dobrobytu</i>	Projekty zakończone - narastająco		
	Liczba	Wartość całkowita [EUR]	w tym EFRR [EUR]
Jednolity rynek	-	-	-
Strategia Europa 2020	133	88 633 514,42	28 933 805,17
Konkurencyjność na rynku globalnym	1 108	986 841 343,37	491 221 382,25
Zmiana klimatu	20	37 067 876,55	25 608 112,91
Razem	1 261	1 112 542 734,34	545 763 300,33

Projekty w ramach RPO WD, które przyczyniły się do realizacji Celu III SUE RMB, zostały zrealizowane w ramach Priorytetu 1 Przedsiębiorstwa i Innowacyjność, Priorytetu 2 Społeczeństwo informacyjne, Priorytetu 4 Środowisko i bezpieczeństwo ekologiczne, Priorytetu 6 Turystyka i kultura, Priorytetu 7 Edukacja oraz Priorytetu 8 Zdrowie.

W celu *Strategia „Europa 2020”* projekty zrealizowane w ramach Priorytetu 1 Przedsiębiorstwa i innowacyjność w Działaniu 1.1. Inwestycje dla przedsiębiorstw dotyczyły inwestycji w przedsiębiorstwach bezpośrednio związanych z dziedziną badań i innowacji (121 projektów), w Działaniu 1.2. Doradztwo dla firm oraz wsparcie dla instytucji otoczenia biznesu projekty dotyczyły wsparcia na rzecz rozwoju B+RT (2 projekty), natomiast w Działaniu 1.4. Infrastruktura wspierająca innowacyjność i przedsiębiorczość w regionie projekty dotyczyły tworzenia infrastruktury B+R, transferu technologii i udoskonalania sieci współpracy między MŚP oraz pomiędzy MŚP i innymi instytucjami (10 projektów).

W celu *Konkurencyjność na rynku globalnym* projekty zrealizowano w Prioryecie 1 Przedsiębiorstwa i Innowacyjność, Prioryecie 2 Społeczeństwo informacyjne, Prioryecie 6 Turystyka i Kultura, Prioryecie 7 Edukacja oraz Prioryecie 8 Zdrowie ramach następujących Działań RPO WD:

- w Działaniu 1.1 Inwestycje dla przedsiębiorstw, projekty dotyczyły inwestycji w przedsiębiorstwa (643 projekty),
- w Działaniu 1.2 Doradztwo dla firm oraz wsparcie dla instytucji otoczenia biznesu, projekty dotyczyły usług w zakresie wsparcia dla przedsiębiorstw oraz działań mających na celu pobudzanie badań, innowacji i przedsiębiorczości (92 projekty),
- w Działaniu 1.3 Wsparcie odnawialnych instrumentów finansowych dla MŚP, projekt zrealizowano w zakresie instrumentów finansowych przeznaczonych dla przedsiębiorców (1 projekt),
- w Działaniu 1.4 Infrastruktura wspierająca innowacyjność i przedsiębiorczość w regionie, projekty dotyczyły inwestycji w zakresie tworzenia otoczenia przedsiębiorstwa poprzez tworzenie parków technologicznych, przemysłowych, inkubatorów przedsiębiorczości (14 projektów),
- w Działaniu 2.2 Rozwój usług elektronicznych, projekty dotyczyły usług i aplikacji dla obywateli (e-zdrowie, e-administracja, e-edukacja) (22 projekty),
- w Działaniu 6.1 Turystyka uzdrowiskowa, projekty dotyczyły wsparcia na rzecz wzmocnienia usług turystycznych związanych z rozwojem regionalnych uzdrowisk (20 projektów),

- w Działaniu 6.2 Turystyka aktywna, projekty dotyczyły wsparcia na rzecz wzmocnienia usług turystycznych w zakresie tworzenia bazy aktywności sportowej, w tym m.in. budowy ścieżek rowerowych (36 projektów),
- w Działaniu 6.3 Turystyka biznesowa, projekty dotyczyły wsparcia na rzecz wzmocnienia usług w zakresie rozwoju centrów konferencyjno-wystawienniczych (4 projekty),
- w Działaniu 6.4 Turystyka kulturowa, projekty dotyczyły tworzenia usług i aplikacji dla obywateli związanych z upowszechnieniem dziedzictwa kulturowego, wsparcia na rzecz wzmocnienia rynku usług turystycznych, ochrony i zachowania dziedzictwa kulturowego oraz rozwoju infrastruktury kulturalnej (90 projektów),
- w Działaniu 6.5 Działania wspierające infrastrukturę turystyczną i kulturową, projekty dotyczyły tworzenia usług i aplikacji dla obywateli związanych z upowszechnieniem aktywności turystycznej, wsparcia na rzecz wzmocnienia usług turystycznych oraz promowania walorów przyrodniczych (40 projektów),
- w Działaniu 7.1 Rozwój infrastruktury szkolnictwa wyższego, projekty dotyczyły usług i aplikacji dla obywateli w zakresie e-edukacji oraz budowy infrastruktury szkół wyższych (19 projektów),
- w Działaniu 7.2 Rozwój infrastruktury placówek edukacyjnych, projekty dotyczyły tworzenia infrastruktury systemu oświaty, w tym zawodowej (55 projektów),
- w Działaniu 8.1 Poprawa jakości opieki zdrowotnej, projekty dotyczyły usług i aplikacji dla obywateli w zakresie e-zdrowia oraz tworzenia infrastruktury ochrony zdrowia (72 projekty).

W celu SUE RMB *Zmiana klimatu* projekty zrealizowano w ramach Priorytetu 4 Środowisko i bezpieczeństwo ekologiczne w Działaniu 4.4. Zabezpieczenie przeciwpowodziowe i zapobieganie suszom, Działaniu 4.6 Wsparcie instytucji zajmujących się zabezpieczeniem środowiska naturalnego. W zakresie zapobiegania zagrożeniom powodziowym zrealizowano 10 projektów, natomiast w zakresie tworzenia systemu ograniczania skutków katastrof ekologicznych, technologicznych i klęsk żywiołowych zrealizowano 10 projektów.

W zakresie celu *Jednolity rynek* nie realizowano projektów w ramach RPO WD ze względu na brak interwencji skierowanej ten zakres.

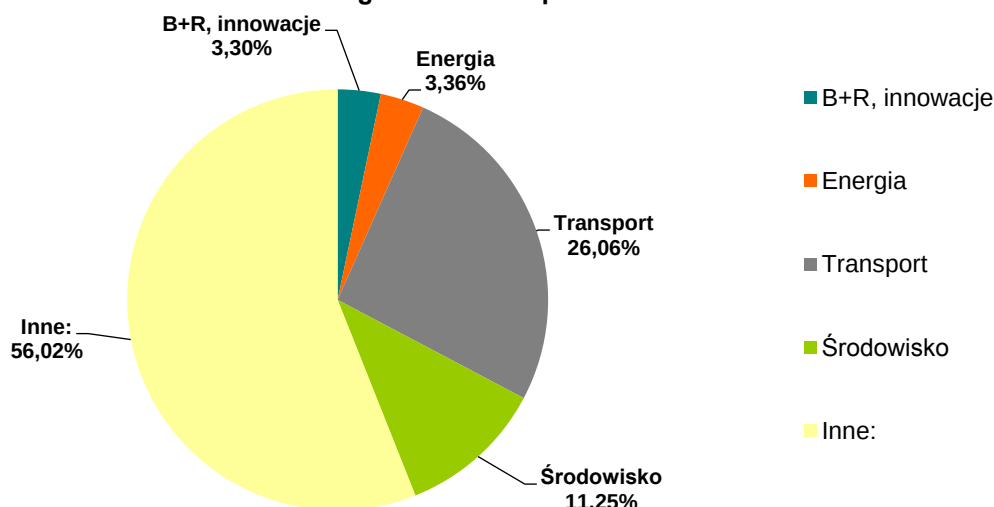
Podsumowanie

Spośród 2 178 projektów zrealizowanych w ramach RPO WD o wartości EFRR niemal 1 123,1 mln EUR (z wyłączeniem Priorytetu 10 Pomoc Techniczna), 1 543 projekty realizowane były w ramach kategorii interwencji związanych ze Strategią UE dla Regionu Morza Bałtyckiego – wartość EFRR 876,8 mln EUR, tj. 75,16% alokacji Programu.

W ramach RPO WD największe środki zostały zakontraktowane w zakresie SUE RMB w obszarze przedsiębiorczości – 28,75%, edukacji, turystyki i zdrowia (łącznie) – 27,10%, transportu – 26,12% oraz środowiska – 11,39%. W pozostałych obszarach interwencji Strategii kontraktacja środków Programu była znacząco niższa i wyniosła w przypadku obszaru energii – 3,35%, a badań i rozwoju oraz innowacji – 3,29%.

Główne obszary priorytetowe Strategii	Kwota EFRR w projektach wpisujących się w Strategię [EUR] (suma 3 i 4)	Kwota EFRR w projektach flagowych wskazanych w <i>Action plan of the Strategy</i> [EUR]	Udział obszarów priorytetowych w realizacji SUE RMB[%]
B+R, innowacje	28 933 805,17	0,00	3,30%
Energia	29 492 454,38	0,00	3,36%
Transport	228 535 450,31	0,00	26,06%
Środowisko	98 624 015,97	0,00	11,25%
Inne:	491 221 382,25	0,00	56,02%
Przedsiębiorczość, wsparcie dla MSP, bardziej efektywne wykorzystanie zasobów ludzkich	252 896 026,19	0,00	28,84%
Edukacja, turystyka i zdrowie	238 325 356,05	0,00	27,18%
Suma	876 807 108,08	0,00	100,00%

**Inwestycje dofinansowane z EFRR wpisujące się w SUE RMB
wg obszarów wsparcia**

Załącznik nr VII Tabela 7. SUE RMB.

Przykłady projektów w ramach RPO WD, które realizowały priorytety Strategii UE dla Regionu Morza Bałtyckiego

Cel częściowy SRMB	Czysta woda
Obszar priorytetowy SRMB	Środowisko
Projekt flagowy (tak/nie)	nie
Priorytet, działanie, poddziałanie PO	Priorytet 4. Środowisko i bezpieczeństwo ekologiczne Działanie 4.1 Gospodarka odpadami
Tytuł projektu	Budowa śródkowosudeckiego regionu gospodarki odpadami w oparciu o zakład unieszkodliwiania odpadów w Lubawce
beneficjent	Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej „Sanikom” Sp. z o.o. w Lubawce
Lider projektu flagowego (tak/nie)	nie
Data podpisania umowy	2011-05-10
Wartość podpisanej umowy (ogółem)	8 245 433,97 EUR (36 526 447,94 PLN)
Wartość podpisanej umowy (dofinansowanie UE)	4 993 317,02 EUR (22 119 895,08 PLN)
Okres realizacji projektu	Od 2009-12-08 do 2012-12-31
Opis projektu, w tym informacja na temat zgodności ze Strategią	Projekt był ostatnim etapem rozbudowy i modernizacji składowiska odpadów w miejscowości Lubawka i polegał na budowie sortowni i kompostowni odpadów wraz z zakupem wyposażenia zapewniającego odbiór odpadów z terenu 17 gmin regionu śródkowosudeckiego. Realizacja projektu przyczyniła się do spełnienia norm UE i Krajowego Planu Gospodarki Odpadami w zakresie zbiórki i utylizacji odpadów biodegradowalnych, zwiększenia ilości odzysku odpadów podlegających odzyskowi, wyeliminowania możliwości składowania odpadów niebezpiecznych występujących w strumieniu odpadów komunalnych. Prowadzi to do poprawy poziomu ochrony środowiska naturalnego poprzez zmniejszenie zanieczyszczeń wód podziemnych i gleb w gminach Systemu Eko-Sudety. W wyniku realizacji projektu przetworzono odpady wielkości 41 628 Mg/rok oraz utworzono 16 miejsc pracy. Projekt jest zgodny z Celem I SUE RMB <i>Ocalenie morza</i> i celem częściowym <i>Czysta woda</i> .

Zdjęcia lub wizualizacje	-
Cel częściowy SRMB	Bogata i zdrowa dzika fauna i flora
Obszar priorytetowy SRMB	Środowisko
Projekt flagowy (tak/nie)	nie
Priorytet, działanie, poddziałanie PO	Priorytet 4. Środowisko i bezpieczeństwo ekologiczne Działanie 4.7 Ochrona bioróżnorodności i edukacja ekologiczna
Tytuł projektu	Ochrona priorytetowych gatunków ptaków na obszarze Natura 2000 – Dolina Baryczy
beneficjent	Uniwersytet Wrocławski
Lider projektu flagowego (tak/nie)	nie
Data podpisania umowy	2013-02-12
Wartość podpisanej umowy (ogółem)	106 423,27 EUR (471 444,66 PLN)
Wartość podpisanej umowy (dofinansowanie UE)	90 459,82 EUR (400 727,96 PLN)
Okres realizacji projektu	Od 2012-07-16 do 2014-10-17
Opis projektu, w tym informacja na temat zgodności ze Strategią	Przedmiotem projektu były działania mające na celu ochronę lęgowych gatunków ptaków w obszarze Natura 2000 Dolina Baryczy, polegające na przeprowadzeniu monitoringu przyrodniczego. Projekt obejmował monitoring gatunków ptaków wodno-błotnych i ptaków terenów rolniczych oraz zakup wyposażenia niezbędnego do systematycznego monitoringu stanowisk lęgowych. Obszar realizacji przedsięwzięcia obejmuje teren Stawów Milickich oraz tereny łąkowe zlokalizowane w ich pobliżu, które są objęte obszarem Natura 2000. Celem projektu była konieczność zachowania potencjału środowiskowego Doliny Baryczy, która jest jednym z najważniejszych pod względem ornitologicznym obszarów w Polsce i w Europie poprzez stworzenie systemu monitoringu ptaków. Na obszarze realizacji projektu o łącznej powierzchni ok. 5800 ha objęto ochroną 24 gatunki ptaków oraz opracowano mapy z rozmieszczeniem stanowisk ptaków oraz stanowisk lęgowych z opisem siedliska, liczebności i zagrożeń. Projekt jest zgodny z Celem I SUE RMB <i>Ocalenie morza</i> i celem częściowym <i>Bogata i zdrowa dzika fauna i flora</i>.
Zdjęcia lub wizualizacje	-
Cel częściowy SRMB	Dobre warunki transportowe
Obszar priorytetowy SRMB	Transport
Projekt flagowy (tak/nie)	nie
Priorytet, działanie, poddziałanie PO	Priorytet 3 Transport Działanie 3.2 Transport i infrastruktura kolejowa
Tytuł projektu	Modernizacja regionalnej linii kolejowej nr 309 Kłodzko Nowe-Kudowa Zdrój na odcinku Duszniki Zdrój-Kudowa Zdrój
beneficjent	PKP Polskie Linie Kolejowe S.A.
Lider projektu flagowego (tak/nie)	nie
Data podpisania umowy	2012-10-30
Wartość podpisanej umowy (ogółem)	16 598 252,86 EUR (73 528 600,34 PLN)
Wartość podpisanej umowy (dofinansowanie UE)	8 854 121,55 EUR (39 222 873,06 PLN)
Okres realizacji projektu	Od 2010-10-14 do 2014-06-30
Opis projektu, w tym informacja na temat zgodności ze Strategią	Projekt modernizacji linii kolejowej nr 309 na odcinku Duszniki Zdrój-Kudowa Zdrój objął modernizację nawierzchni kolejowej, obiektów

	inżynieryjnych, nawierzchni przejazdów kolejowych, wymianę rozjazdów, roboty w tunelu liniowym. Ponadto dostosowano perony na stacjach Polanica Zdrój, Duszniki Zdrój i Kudowa Zdrój dla osób niepełnosprawnych. Celem projektu było ułatwienie i poprawa dostępności komunikacyjnej do atrakcyjnych turystycznie rejonów Dolnego Śląska. Usprawnienie układu komunikacyjnego sprzyja rozwojowi sieci połączeń kolejowych, zarówno regionalnych, jak również ponadregionalnych, stwarzając warunki dla rozwoju nowych obszarów aktywności gospodarczej, zwłaszcza w zakresie obsługi masowego ruchu turystycznego i turystyki wypoczynkowo-leczniczej. Realizacja projektu zapewniała większą dostępność dla społeczności lokalnej do rynku pracy w sąsiednich miejscowościach, a także ośrodków naukowych i kulturalnych w regionie. W wyniku realizacji projektu zmodernizowano 18,6 km torów, dzięki czemu można osiągnąć roczną oszczędność czasu w przejazdach kolejowych w kwocie 325 208,16 EUR. Projekt wpisuje się w Cel II SUE RMB <i>Rozwój połączeń w regionie</i> i cel cząstkowy <i>Dobre warunki transportowe</i>.
Zdjęcia lub wizualizacje	-

Cel cząstkowy SRMB	Wiarygodne rynki energii
Obszar priorytetowy SRMB	Energia
Projekt flagowy (tak/nie)	nie
Priorytet, działanie, poddziałanie PO	Priorytet 5 Energetyka Działanie 5.2 Dystrybucja energii elektrycznej i gazu
Tytuł projektu	Przebudowa istniejącej sieci dystrybucji energii elektrycznej na terenie PCC Rokita S.A. w Brzegu Dolnym
beneficjent	PCC Rokita Spółka Akcyjna
Lider projektu flagowego (tak/nie)	nie
Data podpisania umowy	2012-11-30
Wartość podpisanej umowy (ogółem)	6 257 396,08 EUR (27 719 638,89 PLN)
Wartość podpisanej umowy (dofinansowanie UE)	1 403 522,14 EUR (6 217 462,72 PLN)
Okres realizacji projektu	Od 2010-12-06 do 2015-04-03
Opis projektu, w tym informacja na temat zgodności ze Strategią	Głównym założeniem projektu była poprawa stanu infrastruktury energetycznej na obszarze Brzegu Dolnego poprzez modernizację sieci dystrybucji energii w celu zmniejszenia strat i zapewnienia bezpieczeństwa dostaw energii. W wyniku poprawy stanu infrastruktury sieci energetycznej, wzmocniono stan uzbrojenia terenów inwestycyjnych Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej. Z sieci korzystają nowo ulokowane przedsiębiorstwa na obszarze Strefy. Zakres inwestycji oraz założone rozwiązania technologiczne gwarantują uzyskanie właściwych efektów ekonomicznych, poziomu bezpieczeństwa, obniżenia awaryjności oraz rozwiązań ekologicznych. Technologia kabli z polietylenu pozwala na długie użytkowanie sieci w warunkach przemysłowych. W wyniku realizacji projektu została zmodernizowana sieć energetyczna o długości 15,87 km. Zmodernizowano także 5 wymiennych stacji elektroenergetycznych. Projekt wpisuje się w Cel II SUE RMB <i>Rozwój połączeń w regionie</i> i cel cząstkowy <i>Wiarygodne rynki energii</i>.
Zdjęcia lub wizualizacje	-

Cel cząstkowy SRMB	Strategia „Europa 2020”
Obszar priorytetowy SRMB	B+R, innowacje
Projekt flagowy (tak/nie)	nie
Priorytet, działanie,	Priorytet 1. Przedsiębiorstwa i innowacyjność

poddziałanie PO	Działanie 1.4 Infrastruktura wspierająca innowacyjność i przedsiębiorczość
Tytuł projektu	Centrum Diagnostyki Eksperymentalnej i Innowacyjnych Technologii Biomedycznych
beneficjent	Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu
Lider projektu flagowego (tak/nie)	nie
Data podpisania umowy	2011-01-31
Wartość podpisanej umowy (ogółem)	1 061 376,35 EUR (4 701 791,10 PLN)
Wartość podpisanej umowy (dofinansowanie UE)	250 608,13 EUR (1 110 168,94 PLN)
Okres realizacji projektu	Od 2010-06-18 do 2012-11-16
Opis projektu, w tym informacja na temat zgodności ze Strategią	Centrum Diagnostyki Eksperymentalnej i Innowacyjnych Technologii Biomedycznych to inwestycja, która związana była z utworzeniem jednostki naukowej - ośrodka świadczącego usługi w zakresie eksperymentalnego testowania innowacyjnych technologii biologicznych i medycznych. W skład pomieszczeń laboratoryjno-badawczych wchodzi pracownia angiograficzna i elektrofizjologiczna, pracownia ultrasonograficzna i elektrokardiograficzna, laboratorium diagnostyki obrazowej, pracownia rezonansu magnetycznego, oraz pracownia tomografii komputerowej. Oprogramowanie elektrofizjologiczne zapewnia jednoczesny odbiór sygnału EKG, automatyczną rejestrację stymulacji programowanej, kontrolę parametrów ablacji, zachowywanie, przegląd i analizę danych. Posiadanie powyższego sprzętu w ramach planowanych badań eksperymentalnych pozwala na poznanie natury powstawania zaburzeń rytmu serca, w tym komorowych zaburzeń rytmu serca będących najczęstszą przyczyną nagłych zgonów u ludzi. Projekt jest zgodny z Celem III SUE RMB <i>Zwiększenie dobrobytu</i> i celem częściowym <i>Strategia „Europa 2020”</i>.
Zdjęcia lub wizualizacje	-

Priorytet, działanie, poddziałanie PO	Priorytet 1. Przedsiębiorstwa i innowacyjność Działanie 1.1 Inwestycje dla przedsiębiorstw
Tytuł projektu	Realizacja nowej inwestycji w firmie Astol poprzez wdrożenie nowatorskich rozwiązań technologicznych i produktowych
beneficjent	Astol Fabryka Okien Adam Łabieniec
Lider projektu flagowego (tak/nie)	nie
Data podpisania umowy	2011-05-12
Wartość podpisanej umowy (ogółem)	165 484,55 EUR (733 080,00 PLN)
Wartość podpisanej umowy (dofinansowanie UE)	57 065,26 EUR (252 793,40 PLN)
Okres realizacji projektu	Od 2011-04-01 do 2012-03-31
Opis projektu, w tym informacja na temat zgodności ze Strategią	Projekt polegał na zakupie nowatorskiej linii do produkcji stolarki PCV. Nowe okna charakteryzują się wysokimi parametrami ochrony przed hałasem i utratą ciepła, odpornością na zmienne warunki atmosferyczne, trwałością i długą eksploatacją. Dodatkowo zakupiono specjalistyczne oprogramowanie do zarządzania produkcją. Realizacja projektu umożliwiła istotny wzrost innowacyjności przedsiębiorstwa, które wyróżnia się teraz w skali całego kraju nowatorską linią produkcyjną i systemem zarządzania produkcją. Przedsięwzięcie zagwarantowało pełną automatyzację produkcji, zwiększenie mocy produkcyjnych, wzrost wydajności, efektywniejsze wykorzystanie czasu pracy oraz szybszą realizację zamówień. W wyniku realizacji projektu utworzono 2 miejsca pracy. Projekt jest zgodny z Celem III SUE RMB <i>Zwiększenie dobrobytu</i> i celem częściowym <i>Konkurencyjność na rynku globalnym</i>.

Zdjęcia lub wizualizacje	-
Cel częściowy SRMB	Zmiana klimatu
Obszar priorytetowy SRMB	Środowisko
Projekt flagowy (tak/nie)	nie
Priorytet, działanie, poddziałanie PO	Priorytet 5 Energetyka Działanie 5.4 Zwiększanie efektywności energetycznej
Tytuł projektu	Termomodernizacja zespołu budynków szkolno-przedszkolnych w Krośnicach poprzez zmianę konwencjonalnego źródła energii na źródło niekonwencjonalne
beneficjent	Gmina Krośnice
Lider projektu flagowego (tak/nie)	nie
Data podpisania umowy	2014-10-10
Wartość podpisanej umowy (ogółem)	997 068,22 EUR (4 416 912,50 PLN)
Wartość podpisanej umowy (dofinansowanie UE)	548 305,63 EUR (2 428 939,09 PLN)
Okres realizacji projektu	Od 2014-06-04 do 2015-03-31
Opis projektu, w tym informacja na temat zgodności ze Strategią	W ramach projektu wykonano zadania związane z termomodernizacją zespołu budynków szkolno-przedszkolnych w Krośnicach poprzez likwidację kontenerowej kotłowni olejowej i budowę nowej kotłowni opalanej zrębkami drewnianymi wraz z budową przyłącza ciepłowniczego. Kotłownia opalana biomasą pozwala zagospodarować odpady biologiczne i uniknąć ich degradacji. Zamiana konwencjonalnego źródła energii na źródło alternatywne przyczyniła się do zmniejszenia emisji CO₂ i pyłów do atmosfery, wpłynęła na jakość powietrza oraz ogranicza negatywny wpływ energetyki konwencjonalnej na środowisko naturalne. W wyniku realizacji projektu produkcja energii z odnawialnych źródeł wynosi 5000 GJ. Projekt wpisuje się w Cel II SUE RMB <i>Rozwój połączeń w regionie</i> i cel częściowy <i>Wiarygodne rynki energii</i>.
Zdjęcia lub wizualizacje	-

2.2 Informacja na temat zgodności z przepisami wspólnotowymi

Instytucja Zarządzająca podczas wdrażania Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013 przestrzegała zasad następujących polityk wspólnotowych:

- zasady równości szans
- zasady partnerstwa
- w zakresie ochrony środowiska
- w zakresie zamówień publicznych
- w zakresie pomocy publicznej
- w zakresie tworzenia społeczeństwa informacyjnego.

2.2.1 Zasada równości szans

Instytucja Zarządzająca RPO WD realizowała swoje zadania przestrzegając zasady określonej w art. 16 Rozporządzenie Rady (WE) 1083/2006 na każdym etapie wdrażania Programu.

W ramach Programu nie zidentyfikowano problemów dotyczących realizacji zasady równości szans.

Mając powyższe na uwadze zarówno na etapie programowania, wdrażania, monitorowania, jak i ewaluacji RPO WD, uwzględniona była zasada równości szans, w tym sytuacja grup marginalizowanych lub defaworyzowanych, objętych bezpośrednio lub pośrednio efektami realizowanych przedsięwzięć.

Analiza SWOT regionu, przeprowadzona na potrzeby RPO WD oraz Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego do 2020 r., w kontekście zasobów ludzkich, równości szans i zagadnień społecznych wskazała jako słabe strony, m.in. relatywnie wysoki udział osób bezrobotnych wśród młodzieży, kobiet i osób niepełnosprawnych. Realizowane w ramach RPO WD projekty miały doprowadzić do równoprawnego uczestnictwa wszystkich mieszkańców w życiu społeczno-gospodarczym, poprzez niwelowanie różnic rozwojowych w regionie. Wsparcie otrzymały te działania, które poprzez inwestycje w rozwój sfery przedsiębiorczości oraz poprawę jakości infrastruktury edukacji, w tym edukacji zawodowej oraz infrastruktury szkół wyższych, przyczyniły się do poprawy sytuacji na rynku pracy. Istotne były również inwestycje w zakresie tworzenia infrastruktury przedszkoli na terenach wiejskich i małych miast umożliwiając kobietom powrót na rynek pracy. Potrzeby mniejszości etnicznych zostały uwzględnione przy tworzeniu i realizacji Lokalnych Programów Rewitalizacji (Priorytet 9. Miasta) w zakresie adekwatnym do występujących na danych obszarach problemów. W RPO WD wskazane zostały również działania, które poprzez zastosowanie odpowiednich rozwiązań architektonicznych wpływają na poprawę dostępności infrastruktury dla osób niepełnosprawnych. Dzięki projektom z zakresu e-usług oraz e-learningu ułatwiony został dostęp do administracji publicznej, placówek zdrowia i edukacji dla osób niepełnosprawnych.

Na etapie programowania/wdrażania Programu

Uwzględnienie zasady równości szans w systemie kryteriów wyboru projektów

W Kryteriach wyboru operacji finansowanych w ramach RPO WD przyjęto kryterium kluczowe – „*Wpływ projektu na polityki horyzontalne*”. Spełnienie kryterium wymagało zapewnienia co najmniej neutralnego wpływu na politykę równości szans, społeczeństwa informacyjnego czy środowiska. Ponadto poprzez kryterium dodatkowe oceniany był wpływ realizacji projektu na politykę równych szans – projekty mające średni lub wysoki wpływ na politykę równych szans otrzymywały dodatkowe punkty. Dodatkowo w Priorytecie 9. Miasta preferowane były projekty, które uwzględniały wpływ realizowanego projektu na poprawę warunków życia osób niepełnosprawnych, imigrantów, mniejszości narodowych i etnicznych lub uchodźców.

Zapewnienie równego dostępu do ogłaszanych konkursów (naborów)

Wszyscy potencjalni beneficjenci RPO WD mieli zapewniony równy dostęp do informacji na temat ogłaszanych konkursów, zamieszczanych zarówno na stronie internetowej oraz w dzienniku o zasięgu regionalnym.

Komisja Oceny Projektów

Nabór ekspertów I i II stopnia do Komisji Oceny Projektów miał charakter powszechny - ogłoszenia ukazały się w dzienniku regionalnym oraz na stronie internetowej. Przy wyborze członków KOP niestosowano kryteriów dyskryminujących. Istotne znaczenie miało posiadanie trzyletniego doświadczenia zawodowego w wybranej dziedzinie, a w przypadku ekspertów II stopnia dodatkowo posiadanie doświadczenia z zakresu przeprowadzania analizy ekonomiczno-finansowej oraz zasad finansowania projektów ze środków pochodzących z budżetu UE.

Uwzględnienie zasad równości szans w projektach

Umowa o dofinansowanie projektu zawierała standardowe zapisy, które obligowały beneficjenta do przestrzegania zasad równości szans, niedyskryminacji i równego dostępu osób niepełnosprawnych podczas realizacji projektu. Umowa zawiera także klauzulę zezwalającą IZ RPO WD na jej rozwiązanie w przypadku nieprzestrzegania zasad równości szans podczas realizacji projektu.

W podczas realizacji projektu przestrzeganie zasady równych szans było kontrolowane na miejscu rzeczowo-finansowej realizacji projektu. Sprawdzeniu podlegało stosowanie polityk wspólnotowych, do których stosowania beneficjent zobowiązał się w umowie o dofinansowanie. W procedurach kontrolnych przewidziane było sprawdzenie czy beneficjent zapewnia równość szans i nie dyskryminuje ze względu na płeć, pochodzenie, rasę, sytuację majątkową, niepełnosprawność.

Na etapie monitorowania Programu

Respektowanie zasady równości szans w składzie osobowym Komitetu Monitorującego RPO WD

Na etapie monitorowania polityka równych szans realizowana była poprzez powszechny nabór członków do prac w Komitecie Monitorującym (ogłoszenie w prasie i na stronach internetowych). Ze względu na niewielką liczbę kobiet udzielającą się w opiniotwórczych instytucjach czy organizacjach, nie udało się zapewnić równego udziału kobiet i mężczyzn w składzie Komitetu. W pracach Komitetu uczestniczyło 11 kobiet, co stanowiło 24% ogólnej liczby członków gremium. Natomiast należy zaznaczyć, że członkiem Komitetu była przedstawicielka dużej organizacji reprezentującej interesy kobiet, która współpracuje także z innymi organizacjami kobiecymi, tj. reprezentantka Demokratycznej Unii Kobiet. Prawa osób niepełnosprawnych reprezentował natomiast przedstawiciel Wrocławskiego Sejmiku Osób Niepełnosprawnych.

Uwzględnienie zasady równości szans w systemie monitoringowym Programu

Aspekt równości szans znajduje swoje odzwierciedlenie w zrealizowanych projektach w ramach poszczególnych Priorytetów, w szczególności w tworzeniu miejsc pracy dla kobiet, a także w działaniach, które ułatwiły osobom niepełnosprawnym dostęp do infrastruktury, czy umożliwiły pozyskanie informacji.

Priorytet 1 Przedsiębiorstwa i Innowacyjność

W ramach Priorytetu 1 Przedsiębiorstwa i Innowacyjność można wyróżnić 320 projektów realizujących zasadę równości szans (36% wszystkich projektów), w szczególności w aspekcie przystosowania wybudowanych obiektów dla potrzeb osób niepełnosprawnych lub powstawania nowych miejsc pracy, dostępnych zarówno dla kobiet, jak i mężczyzn.

W wyniku zrealizowanych projektów w Priorytecie 1 powstało 3 061,64 etatów, z czego 950,86 etatów przeznaczono dla kobiet.

Priorytet 2 Społeczeństwo informacyjne

W ramach Priorytetu 2 Społeczeństwo informacyjne zrealizowano 74 projekty mające wpływ na równość szans (88% wszystkich projektów), w szczególności w aspekcie poprawy dostępu do technologii informacyjnych różnych grup społecznych i zawodowych, w tym osób niepełnosprawnych, osób starszych, młodzieży uczącej się. Projekty te dotyczyły w szczególności budowy sieci i tworzenia e-usług.

W wyniku zrealizowanych projektów w Priorytecie 2 powstało 39 miejsc pracy, w tym 19,50 miejsc pracy dla kobiet.

Zrealizowano 72 projekty w zakresie utworzenia e-usług, powstało 25 rejestrów publicznych udostępnionych on-line, ułatwiających również osobom niepełnosprawnym dostęp do informacji. Z usług on-line skorzystało 3 953 403 osób.

Priorytet 3 Transport

W ramach Priorytetu 3 Transport zrealizowano 58 projektów wpływających na realizację zasady równości szans (69% wszystkich projektów), w zakresie umożliwienia sprawnego korzystania z infrastruktury drogowej poprzez likwidację barier architektonicznych, dostosowania podjazdów, dróg, krawężników do potrzeb osób niepełnosprawnych, zakupu autobusów niskopodłogowych. Ponadto dzięki poprawie sieci transportowej, a co za tym idzie skróceniu czasu przejazdu, ułatwiony został dostęp do rynku pracy.

W wyniku zrealizowanych projektów w Priorytecie 3 powstało 97 etatów, z czego 47 etatów przeznaczono dla kobiet.

Priorytet 4 Środowisko i bezpieczeństwo ekologiczne

W ramach Priorytetu 4 Środowisko i bezpieczeństwo ekologiczne zrealizowano 79 projektów wpływających na realizację zasady równości szans (49% wszystkich projektów), głównie w aspekcie generowania nowych miejsc pracy.

W wyniku zrealizowanych projektów w Priorytecie 4 powstało 125,25 etatów, z czego 31,25 etaty przeznaczono dla kobiet.

Priorytet 5 Energetyka

W ramach Priorytetu 5 Energetyka zrealizowano 51 projektów wpływających na politykę równości szans (45% wszystkich projektów), poprzez równy dostęp mieszkańców regionu do sieci gazowej, wykonywanie prac modernizacyjnych mających na celu zwiększenie dostępności do budynków i obiektów w regionie dla osób niepełnosprawnych (np. poprzez budowę podjazdów), wyrównywanie szans w dostępie do nowoczesnej energooszczędnej infrastruktury mieszkańców terenów wiejskich.

W wyniku zrealizowanych projektów w Priorytecie 5 powstało 14,5 miejsc pracy, w tym 1,5 etatu dla kobiet.

Priorytet 6 Turystyka i Kultura

W ramach Priorytetu 6 Turystyka i Kultura zrealizowano 204 projekty pozytywnie wpływające na realizację zasady równości szans (84% wszystkich projektów), poprzez promocję szlaków, tras i miejsc dostępnych dla rodzin z dziećmi oraz osób starszych i niepełnosprawnych, zbudowanie podjazdów oraz wind w obiektach zabytkowych, a także wytworzenie nowych miejsc pracy, przyczyniając się tym samym do aktywizacji zawodowej kobiet. Dzięki dostosowaniu miejsc postojowych do potrzeb osób niepełnosprawnych, zrealizowane projekty przyczyniły się do wzrostu dostępności obiektów dziedzictwa kulturowego oraz partycypacji osób niepełnosprawnych w aktywności turystycznej. W ramach Priorytetu zrealizowano także projekty z zakresu e-usług, z których mogą korzystać osoby niepełnosprawne uzyskując dostęp do informacji.

W wyniku zrealizowanych projektów w Priorytecie 6 dostosowano do potrzeb osób niepełnosprawnych 2 obiekty instytucji kultury, 16 obiektów infrastruktury turystyki aktywnej i rekreacji, 3 centra wystawiennicze

i kongresowe, 23 obiekty zabytkowe, 7 obiektów pełniących lub przeznaczonych do pełnienia funkcji schronisk turystycznych oraz 11 innych obiektów pełniących funkcje turystyczne. Z usług on-line skorzystało 880 798 osób. Powstało 377,35 etatów, z czego 217,60 etatów przeznaczono dla kobiet.

Priorytet 7 Edukacja

W ramach Priorytetu 7 Edukacja zrealizowano 86 projektów pozytywnie wpływających na realizację polityki równych szans (98% wszystkich projektów) mających na celu wzrost dostępności i poprawę jakości edukacji elementarnej na obszarach wiejskich (tworzenie przedszkoli), podniesienie standardu jakości nauczania oraz pracy nauczycieli, specjalistyczne wyposażenie sal edukacyjnych, a także generowanie nowych miejsc pracy, przyczyniając się tym samym do aktywizacji zawodowej kobiet. Zasada równości szans realizowana była również poprzez dostosowanie obiektów infrastruktury szkół wyższych, a także infrastruktury edukacyjnej i specjalnej dla potrzeb osób niepełnosprawnych. Ponadto osoby niepełnosprawne mogły korzystać z projektów z zakresu e- learningu.

Mając na względzie potrzeby edukacyjne osób niepełnosprawnych w ramach Działania 7.2. Rozwój infrastruktury placówek edukacyjnych wyodrębniono pulę środków i w 2008 r. przeprowadzono odrębny nabór na realizację projektów dotyczących infrastruktury szkół specjalnych.

W wyniku zrealizowanych projektów w Priorytecie 7 do potrzeb osób niepełnosprawnych dostosowano 12 obiektów szkół wyższych, 31 obiektów infrastruktury edukacyjnej i specjalnej, z infrastruktury wspartej w wyniku realizacji projektów skorzystało 262 niepełnosprawnych studentów, 45 osób niepełnosprawnych skorzystało z usług on-line (e-usługi). Powstało 283,53 etatów, z czego 206,26 etatów przeznaczono dla kobiet.

Priorytet 8 Zdrowie

W ramach Priorytetu 8 Zdrowie zrealizowano 74 projekty wpływające na realizację zasady równości szans (80% wszystkich projektów) mających na celu zmniejszenie dysproporcji w dostępie do wysokiej jakości usług medycznych świadczonych bezpłatnie, a także generowanie nowych miejsc pracy, przyczyniając się tym samym do aktywizacji zawodowej kobiet, zmniejszenie różnic dla osób pełnosprawnych i niepełnosprawnych w dostępie do infrastruktury ochrony zdrowia oraz zmniejszenie dysproporcji mieszkańców obszarów miejskich i wiejskich w dostępie do specjalistycznych usług zdrowotnych.

W wyniku zrealizowanych projektów w Priorytecie 8 do potrzeb osób niepełnosprawnych dostosowano 43 obiekty służby zdrowia. Powstało 169,26 etatów, z czego 128,25 etatów przeznaczono dla kobiet.

Priorytet 9 Miasta

W ramach Priorytetu 9 Miasta zrealizowano 253 projekty pozytywnie wpływające na realizację zasady równych szans (59% wszystkich projektów), w których przewidziano wyeliminowanie podziałów społecznych, kulturowych. Projekty dotyczyły odnowy zdegradowanych obszarów miejskich, poprawy warunków mieszkaniowych, modernizacji i rozbudowy infrastruktury społecznej, likwidacji marginalizacji obszarów miejskich i zamieszkujących je grup społecznych. Przedsięwzięcia miały na celu poprawę sytuacji społecznej mieszkańców najbardziej zdegradowanych obszarów miejskich, przy tym niwelowanie różnic. W projektach dotyczących modernizacji infrastruktury uwzględniono konieczność likwidacji barier architektonicznych. Dodatkowo w Działaniu 9.1. Odnowa zdegradowanych obszarów miejskich w miastach powyżej 10 tysięcy mieszkańców beneficjenci podejmowali działania związane z modernizacją lub przebudową budynków z przeznaczeniem na świetlice, miejsca spotkań, wsparcie kierowane było również do mniejszości romskiej – zrealizowano 35 takich projektów.

W wyniku zrealizowanych projektów w Priorytecie 9 dostosowano do potrzeb osób niepełnosprawnych 8 obiektów zabytkowych, 4 obiekty instytucji kultury, 2 obiekty infrastruktury turystyki aktywnej i rekreacji, 15 obiektów infrastruktury szkolnej, kształcenia ustawicznego i zawodowego oraz edukacji dzieci i młodzieży o specjalnych potrzebach edukacyjnych oraz 1 szkołę wyższą. Powstało 222,46 etatów, z czego 152,09 etatów przeznaczono dla kobiet.

Zapewnienie równego dostępu do informacji na temat realizacji Programu

Elementem działań związanych z równością szans była prowadzona przez IZ RPO WD polityka informacyjna (strona internetowa, punkty informacyjne, konferencje), która zgodnie z *Planem Komunikacji RPO WD* adresowana była do ogółu społeczeństwa.

Informacje zawarte na stronie internetowej stanowiły źródło pozyskiwania wiedzy niezbędnej do przygotowania wniosku o dofinansowanie, a następnie realizacji projektu. Pod względem technicznym strona została przystosowana również do potrzeb osób niepełnosprawnych- niedowidzących.

Dzięki zlokalizowanym zarówno w siedzibie IZ RPO WD, jak i siedzibie DIP we Wrocławiu i innych miastach regionu Punktom Informacyjno-Kontaktowym (7 punktów) zainteresowane osoby, w tym również

niepełnosprawne miały możliwość uzyskania informacji o Programie w okolicy swojego zamieszkania. W przypadku Punktów Informacyjnych w regionie (Jelenia Góra, Legnica, Trzebnica, Wałbrzych, Lubań, Głogów, Kłodzko) istniała możliwość wizyty konsultanta w domu osoby niepełnosprawnej. Ponadto można było skorzystać z konsultacji telefonicznych oraz poprzez pocztę elektroniczną.

Corocznie organizowana była również konferencja, w której uczestniczyli przedstawiciele jednostek samorządu terytorialnego, organizacji pozarządowych, kościołów i związków wyznaniowych, przedsiębiorstw i organizacji zrzeszających przedsiębiorców, instytucji otoczenia biznesu, jednostek naukowych czy szkół wyższych oraz partnerów społecznych i gospodarczych. Informacje o organizacji konferencji umieszczane były na stronie internetowej i w dzienniku regionalnym.

Na etapie ewaluacji Programu

W ramach RPO WD nie przeprowadzono odrębnych badań ewaluacyjnych dotyczących realizacji zasady równych szans. Nie mniej jednak aspekt równości szans był elementem badań ewaluacyjnych przeprowadzonych dla Programu.

1. W 2012 r. przeprowadzono badanie ewaluacyjne pn. *„Ewaluacja wpływu projektów wybranych do dofinansowania przez IZ RPO WD dot. infrastruktury społecznej w zakresie Priorytetu 7 Edukacja i Priorytetu 8 Zdrowie na poprawę warunków bytowych ludności Dolnego Śląska oraz podniesienie konkretyzacji regionu”*.

Jednym z obszarów przedmiotowego badania była analiza wdrażania polityk horyzontalnych, w tym równości szans, zarówno na poziomie instytucjonalnym, jak i przez beneficjenta.

W przeprowadzonym badaniu beneficjenci najczęściej uzasadniali realizację polityki równych szans w realizowanych projektach poprzez:

Priorytet 7 Edukacja

- niwelowanie barier architektonicznych,
- wyrównanie szans obu płci w korzystaniu oraz zatrudnieniu w obiekcie, którego dotyczył projekt,
- inkluzja użytkownika przestrzeni, której dotyczył projekt, z małymi dziećmi,
- równy dostęp dla mieszkańców różnych terenów,
- zapewnienie dostępu do edukacji na poziomie wyższym osobom niepełnosprawnym,
- wykorzystanie technologii e-usług,
- stworzenie nowych miejsc pracy i zatrudnianie zgodnie z polityką równości szans.

Priorytet 8 Zdrowie

- zwiększenie dostępności do nowoczesnego sprzętu medycznego,
- niwelowanie barier architektonicznych,
- równość dostępu do usług medycznych bez względu na orientację seksualną, płeć czy pochodzenie,
- wyrównanie standardów usług medycznych na terenach miejskich i wiejskich,
- stworzenie nowych miejsc parkingowych przeznaczonych dla osób niepełnosprawnych,
- stworzenie nowych miejsc pracy z uwzględnieniem równości szans,
- zapewnienie monitorowania problemu równości szans podczas trwania projektu.

2. W 2013 r. przeprowadzono badanie ewaluacyjne pn. *„Ocena realizacji Priorytetu 1 Przedsiębiorstwa i Innowacyjność ze szczególnym uwzględnieniem wsparcia przedsiębiorstw prowadzących działalność w zakresie B+R+I, wsparcia instytucji otoczenia biznesu wspierających przedsiębiorczość i innowacyjność, wsparcia udzielanego w ramach inicjatywy JEREMIE oraz stopnia osiągnięcia wskaźnika dotyczącego tworzenia nowych miejsc pracy”*, w którym aspekt równości szans był elementem badania.

W Raporcie końcowym z badania nie stwierdzono wpływu projektów realizowanych w ramach Priorytetu 1 na aktywność inwestycyjną na terenach o wysokim bezrobociu, w związku z czym rekomendowano rezygnację z wykorzystywania w ocenie wniosków o dofinansowanie kryteriów faworyzujących obszary Dolnego Śląska charakteryzujące się wyższymi wskaźnikami bezrobocia (przyznawanie dodatkowych punktów podczas oceny wniosku o dofinansowanie projektu).

Ponadto wskazano na poważne zagrożenie nieosiągnięcia założonych wartości wskaźnika miejsc pracy brutto, zarówno dla kobiet, jak i dla mężczyzn. Głównym powodem niskiego odsetka realizacji wskaźnika jest pominięcie elastycznych form zatrudnienia oraz umów podpisanych w ramach projektów wspartych w ramach inwestycji realizowanych w zakresie odnawialnych źródeł finansowania w Inicjatywie JEREMIE w procesie monitorowania tworzonych nowych miejsc pracy. Ewaluatorzy rekomendowali wprowadzenie zmiany definicji wskaźnika miejsc pracy, umożliwiającego wliczenie do niego liczby osób zatrudnionych w ramach umów zawartych w postaci elastycznych form pracy oraz umów podpisanych w ramach projektów wspartych z odnawialnych źródeł finansowania w Inicjatywie JEREMIE.

3. W 2014 r. przeprowadzono badanie ewaluacyjne pn. „*Ewaluacja wpływu projektów realizowanych w RPO WD w kategoriach interwencji 10, 11, 13 wraz z wyznaczeniem typów projektów preferowanych do wsparcia w perspektywie finansowej 2014+*”.

Badany element „równości szans” wskazał w jakim stopniu projekty objęte ewaluacją przyczyniły się do rozwoju „społeczeństwa partycypacyjnego”, poprawiając dostępność usług publicznych dla osób niepełnosprawnych i starszych.

W raporcie końcowym wskazano, że w ramach RPO WD szczególny nacisk położono na wpływ projektów na minimalizowanie zjawiska wykluczenia społecznego oraz przestrzeganie zasady równości szans, w szczególności grup zagrożonych wykluczeniem. Tym samym *gros* projektów objętych wsparciem dotyczyło poprawy dostępności do usług publicznych dla osób niepełnosprawnych i starszych poprzez Internet. Ponadto wspierane działania przyczyniały się także do zmniejszania zjawiska wykluczenia informatycznego poprzez rozwój dostępu do Internetu (w szczególności sieci szerokopasmowych) na obszarach marginalizowanych, tj. obszarach wiejskich. Projekty realizowane w ramach RPO WD przyczyniały się także do zmniejszania zjawiska wykluczenia informatycznego poprzez tworzenie publicznych punktów dostępu do Internetu – z jednej strony poprzez współfinansowanie tworzenia pracowni komputerowych w szkołach i bibliotekach, a z drugiej strony wspierając rozbudowę sieci PIAP o kioski informacyjne, które umieszczano w ogólnodostępnych miejscach publicznych na obszarze Dolnego Śląska.

2.2.2 Zasada partnerstwa

Instytucja Zarządzająca RPO WD realizowała swoje zadania zgodnie z wymaganiami art. 11 Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 w zakresie zachowania zasady partnerstwa.

W ramach Programu nie zidentyfikowano problemów dotyczących realizacji zasady partnerstwa.

Realizacja zasady partnerstwa sprzyjała zwiększeniu transparentności rozdziału funduszy europejskich oraz zapobiegała nieprawidłowościom w procesie wdrażania Programu.

Instytucja Zarządzająca realizowała swoje zadania we współpracy z władzami regionalnymi, lokalnymi, miejskimi i innymi władzami publicznymi, a także partnerami społeczno-gospodarczymi, w tym podmiotami reprezentującymi społeczeństwo obywatelskie, partnerami zajmujących się zagadnieniami z zakresu środowiska naturalnego oraz organizacjami pozarządowymi i podmiotami odpowiedzialnymi za wspieranie równości kobiet i mężczyzn.

Zasadę partnerstwa IZ RPO realizowała na płaszczyźnie instytucjonalnej – współdziałanie lub współpraca różnych instytucji, na poziomie projektów – realizacja przez beneficjentów projektów w partnerstwie oraz przez partnerów społeczno-gospodarczych.

W celu wdrożenia zasady partnerstwa IZ RPO przygotowała dokumenty regulujące kwestię realizacji partnerstwa w realizowanych przez beneficjentów projektach:

- „Wytyczne programowe w zakresie ogólnych zasad przygotowania i realizacji projektów w formie partnerstwa w ramach RPO WD na lata 2007-2013, z wyłączeniem Działania 1.1 i 1.2”,
- „Wytyczne dotyczące przygotowania Lokalnych Programów Rewitalizacyjnych w ramach Priorytet 9 Miasta”.

Ponadto IZ RPO rekomendowała realizację przedsięwzięć przy współudziale partnerów społecznych i gospodarczych oraz włączenie do przedsięwzięć zadań realizowanych w formule partnerstwa.

Jednak zasadniczym problemem realizacji projektów partnerskich przez beneficjentów był brak umiejętności zarządzania projektem realizowanym w takiej formule i potencjalne ryzyko związane z zakresem odpowiedzialności lidera projektu, a także ryzyko związane z przepływami finansowymi i rozliczeniem projektu partnerskiego.

Ogółem w ramach Programu zidentyfikowano 190 projektów zrealizowanych w formule partnerstwa, tj. 8% projektów zrealizowanych w Programie:

- Priorytet 2 Społeczeństwo Informacyjne – 24 projekty,
- Priorytet 3 Transport – 12 projektów,
- Priorytet 4 Środowisko i bezpieczeństwo ekologiczne – 10 projektów,
- Priorytet 5 Energetyka – 23 projekty,
- Priorytet 6 Turystyka i Kultura – 25 projektów,
- Priorytet 7 Edukacja – 11 projektów,
- Priorytet 8 Zdrowie – 1 projekt,
- Priorytet 9 Miasta – 84 projekty.

Projekty partnerskie ze względu na swoją specyfikę najczęściej realizowane były w Priorytecie 9 Miasta. Podstawą do aplikowania o środki była konieczność przygotowania przez beneficjentów (poszczególne miasta regionu) Lokalnych Programów Rewitalizacji (LPR). W procesie przygotowywania LPR niezbędne było zagwarantowanie udziału przedstawicieli środowisk społecznych i gospodarczych, szczególnie z obszaru objętego wsparciem. Beneficjenci zostali zobowiązani do przeprowadzenia konsultacji społecznych dokumentów. Konsultacje społeczne były warunkiem koniecznym do uzyskania pozytywnej opinii Instytucji Zarządzającej, która stanowiła podstawę otrzymania wsparcia ze środków RPO WD.

Ponadto w ramach Priorytetu 9 realizowane były projekty, w których liderem była jednostka samorządu terytorialnego, a partnerami wspólnoty mieszkaniowe. Rozwiązanie to pozwoliło wielu wspólnotom przezwyciężyć problem braku doświadczenia w aplikowaniu o środki europejskie.

Dodatkowo przedsięwzięciom infrastrukturalnym towarzyszyły przedsięwzięcia społeczne, ukierunkowane na osiąganie celów wyznaczonych dla obszaru wsparcia określonym w LPR, m.in.. działania zmierzające do aktywizacji osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, tworzenie świetlic środowiskowych, które prowadzone były przez organizacje pozarządowe i gromadziły społeczność, dzieci z obszaru objętego rewitalizacją.

Zasada partnerstwa uwzględniona została na każdym etapie realizacji Programu, tj. w procesie programowania, wdrażania, monitorowania i ewaluacji.

Na etapie programowania/wdrażania Programu

Konsultacje społeczne dokumentów programowych

W 2007 r. Instytucja Zarządzająca przeprowadziła 12 spotkań konsultacyjnych dokumentu pn. *Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych RPO WD 2007-2013*.

Celem spotkań były konsultacje społeczne dotyczące szczegółowych założeń kierunków interwencji określonych w opisach poszczególnych Priorytetów, a także zasady i warunki udzielania dofinansowania. Spotkania odbyły się w 12 powiatach na terenie całego województwa. W spotkaniach wzięli udział przedstawiciele jednostek samorządu terytorialnego, przedstawiciele organizacji pozarządowych funkcjonujących na terenie danego powiatu, przedstawiciele społeczności lokalnych. W spotkaniach wzięły udział 602 osoby.

Mechanizm konsultacji środowiskowych z organizacjami pozarządowymi

W strukturze Instytucji Zarządzającej zostało utworzone stanowisko ds. zagadnień środowiskowych. W ramach jego kompetencji było utrzymywanie kontaktów z przedstawicielami organów środowiskowych oraz organizacji ekologicznych, z którymi konsultowane były kwestie środowiskowe dotyczące przygotowania, oceny i realizacji zarówno Programu, jak i poszczególnych Priorytetów. Na etapie oceny projektów planowanych do realizacji w ramach Programu, pracownik ds. zagadnień środowiskowych odpowiadał za konsultacje poszczególnych przedsięwzięć z partnerami społecznymi (przedstawicielami organizacji pozarządowych) oraz Regionalnym Konserwatorem Przyrody zajmującymi się zagadnieniami z zakresu środowiska naturalnego. Wnioski o dofinansowanie ocenione pozytywnie pod względem formalnym wraz z dokumentacją środowiskową przekazywane były do konsultacji organizacjom pozarządowym oraz do Regionalnego Konserwatora Przyrody.

Zapewnienie projektodawcom dostępu do informacji

W 2008 r. Instytucja Zarządzająca opracowała dokument pn. „Wytyczne w zakresie ogólnych zasad przygotowywania i realizacji projektów w formie partnerstwa w ramach Programu, z wyłączeniem Działania 1.1 i 1.2”, w którym określono zasady, założenia i rekomendacje istotne przy przygotowaniu oraz realizacji projektów partnerskich. Dokument był dostępny na stronie internetowej i omawiany podczas szkoleń organizowanych przez IZ RPO dla wnioskodawców i beneficjentów.

Pracownicy Dolnośląskiej Instytucji Pośredniczącej uczestniczyli w ponad 110 spotkaniach poświęconych przedsiębiorczości, funduszom unijnym i innowacyjności organizowanych przez organizacje pracownicze, szkoły wyższe, instytucje badawcze, m.in. samorządy gospodarcze, uczelnie wyższe, parki technologiczne. Podczas spotkań prezentowano informacje dotyczące możliwości uzyskania wsparcia w ramach Priorytetu 1 Przedsiębiorstwa i Innowacyjność oraz zasad realizowania projektów w formule partnerskiej.

Organizacje pozarządowe i partnerzy gospodarczy byli również uczestnikami corocznej konferencji podsumowującej wdrażanie Programu, spotkań informacyjnych oraz szkoleń przeprowadzanych w ramach ogłaszanych naborów wniosków o dofinansowanie. Ponadto partnerzy społeczno-gospodarczy mogli uzyskać informacje w Punktach Informacyjno-Kontaktowych.

Partnerzy społeczno-gospodarczy byli zgodnie z zapisami RPO WD potencjalnymi beneficjentami udzielanego wsparcia. W ramach Programu przedstawiciele organizacji pozarządowych (fundacje i stowarzyszenia) zrealizowały 26 projektów o wartości całkowitej 11 791 493,41 EUR (52 235 136,66 PLN), w tym wartość

dofinansowania z EFRR 6 937 003,87 EUR (30 730 233,45 PLN). Były to projekty zrealizowane głównie w Priorytecie 6 Turystyka i Kultura, a także w Priorytecie 4 Środowisko i bezpieczeństwo ekologiczne.

Współpraca Instytucji Zarządzającej RPO WD z innymi instytucjami

Instytucja Zarządzająca realizowała zasadę partnerstwa poprzez udział w spotkaniach grup roboczych. Przedstawiciele IZ RPO uczestniczyli w spotkaniach regionalnych Krajowej Sieci Tematycznej ds. Partnerstwa, powołanej w ramach Grupy Roboczej ds. Społeczeństwa Obywatelskiego funkcjonującej przy Komitecie Koordynacyjnym NSRO.

Instytucja Zarządzająca uczestniczyła także w krajowej sieci organów środowiskowych i instytucji zarządzających funduszami unijnymi „Partnerstwo: Środowisko dla Rozwoju”. Instytucję Zarządzającą RPO reprezentował pracownik ds. zagadnień środowiskowych, który był członkiem grup roboczych „Nowa perspektywa finansowa”, Grupy ds. Gospodarki wodno-ściekowej oraz Grupy ds. Ocen Oddziaływania na Środowisko.

Na etapie monitorowania Programu

Udział partnerów społeczno-gospodarczych w pracach Komitetu Monitorującego RPO WD

W skład Komitetu Monitorującego RPO WD wchodziło 16 partnerów społeczno-gospodarczych. Reprezentowali oni środowisko akademicko-naukowe, Kurię Metropolitarną, organizacje pracowników/zwiazków zawodowych, organizacje pracodawców, izby gospodarcze, izby rzemieślnicze. Ponadto w składzie Komitetu byli przedstawiciele organizacji pozarządowych reprezentujących Wrocławski Sejmik Osób Niepełnosprawnych, Stowarzyszenie Ekologiczne Eko-Unia, Związek Ochotniczej Straży Pożarnej województwa dolnośląskiego, Dolnośląską Federację Sportu, Demokratyczną Unię Kobiet. Udział partnerów społeczno-gospodarczych w Komitecie Monitorującym RPO zapewniał partycypowanie w najważniejszych decyzjach dotyczących Programu, w szczególności w zakresie kryteriów wyboru projektów czy monitorowania realizacji RPO WD.

Na etapie ewaluacji Programu

Podgrupa ds. ewaluacji

Partnerzy społeczno-gospodarczy mieli możliwość uczestniczenia w pracach podgrupy ds. ewaluacji Programu, która od września 2007 r. funkcjonowała w IZ RPO ramach Grupy Roboczej ds. koordynacji wdrażania RPO WD. Działania podgrupy wspierały koordynację procesu ewaluacji Programu.

Zadania Komitetu Monitorującego w aspekcie ewaluacji

Instytucja Zarządzająca po zakończeniu badania ewaluacyjnego prezentowała członkom KM RPO WD raport końcowy z badania, umożliwiając w ten sposób wypowiedź na temat wdrażania RPO WD, wprowadzenia usprawnień w realizacji Programu czy wyrażenia opinii przez członków Komitetu. W okresie realizacji Programu zaprezentowano KM RPO wyniki z 14 badań ewaluacyjnych:

W perspektywie 2007-2013 nie przeprowadzono badań ewaluacyjnych dedykowanych realizacji zasady partnerstwa w Programie, jednak w niektórych badaniach aspekty tej zasady były brane pod uwagę.

1. W 2013 r. przeprowadzono badanie ewaluacyjne pn. *„Ocena oraz wyznaczenie pożądanego kierunku działań rewitalizacyjnych realizowanych w ramach Priorytetu 9 „Odnowa zdegradowanych obszarów miejskich na terenie Dolnego Śląska”*

W badaniu oceniono realizację projektów partnerskich w dziedzinie mieszkalnictwa. Badanie opinii liderów i uczestników projektów partnerskich nie wskazało istotnych problemów w czasie realizacji umów partnerskich. Beneficjenci wskazywali, że realizacja projektów na zasadzie partnerstwa jest bardzo zasadna, ponieważ pozwala ograniczyć ilość procedur koniecznych do utworzenia dokumentów w ramach aplikowania o środki. W przypadku beneficjentów, którym nie udało się pozyskać środków największym problemem okazało się niedostateczne informowanie partnerów, brak ich doświadczenia w aplikowaniu o środki zewnętrzne, a także wycofywanie się wspólnot mieszkaniowych z podpisanych umów partnerskich, najczęściej z powodu braku środków na wkład własny. Jedną z rekomendacji wynikającą z przeprowadzonego badania było pozostawienie zasady partnerstwa w ramach Lokalnych Programów Rewitalizacyjnych w przyszłym okresie programowania, a nawet wzmocnienie, poprzez maksymalne rozszerzenie listy potencjalnych beneficjentów.

2. W 2014 r. przeprowadzono badanie ewaluacyjne pn. *„Ewaluacja wpływu projektów realizowanych w Priorytecie 4 „Środowisko i bezpieczeństwo ekologiczne” i Priorytecie 5 „Energetyka” RPO WD 2007-*

2013 oraz wyznaczenie pożądanych kierunków działań na przyszłość w obszarach objętych tymi priorytetami”

W badaniu oceniono skuteczność zaleceń środowiskowych wynikających z procedury konsultacji środowiskowych projektów z partnerami społecznymi, tj. przedstawicielami organizacji pozarządowych. Badanie wykazało, że spośród wszystkich badanych beneficjentów, zdecydowana większość deklaruje, iż uwzględnia zalecenia środowiskowe wydane przez organizacje środowiskowe w całości. 40% beneficjentów Priorytetu 4 uważa, że wykonanie zaleceń wpływa pozytywnie na realizację projektu.

2.2.3 Zgodność realizowanych operacji z prawem wspólnotowym w zakresie ochrony środowiska

W procesie wdrażania Programu Instytucja Zarządzająca RPO WD zobligowana była do respektowania, m.in. przepisów:

- Dyrektywy 2011/92/UE z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie oceny skutków wywieranych przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko (Dyrektywa OOS),
- Dyrektywy Rady nr 92/43/EEG (Dyrektywa siedliskowa),
- Dyrektywy Rady nr 79/409/EEG (Dyrektywa ptasia),
- Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady nr 2001/42/WE (Dyrektywa Strategicznej Oceny Oddziaływania na Środowisko),

które zostały zaimplementowane do prawa krajowego w ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko. Aktem wykonawczym do w/w ustawy, regulującym kwestie środowiskowe, było rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko.

Implementacja dyrektyw środowiskowych do krajowego porządku prawnego miała na celu ograniczenie ryzyka błędów w postępowaniach administracyjnych związanych z ochroną środowiska w ramach procesu inwestycyjnego, tj. w sprawie przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko, mogących skutkować zagrożeniem dla przygotowania lub realizacji projektów współfinansowanych w ramach programów operacyjnych, w tym RPO WD.

W ramach Programu pojawiły się problemy w zakresie ochrony środowiska, które miały wpływ na opóźnienia w realizacji projektów oraz Programu. Instytucja Zarządzająca dołożyła starań, aby wdrażanie projektów oraz Programu było zgodne z prawem w zakresie ochrony środowiska.

Badanie zgodności projektów ubiegających się o dofinansowanie w ramach RPO WD w zakresie ocen oddziaływania na środowisko odbywało się na etapie oceny formalnej wniosku o dofinansowanie dokonywanej przez pracowników Instytucji Zarządzającej. Pracownik ds. zagadnień środowiskowych opiniował projekty w przypadku wystąpienia wątpliwości odnośnie prawidłowości przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko przedsięwzięć ubiegających się o dofinansowanie. Ponadto Instytucja Zarządzająca zapewniała pomoc beneficjentom w zakresie kluczowych elementów postępowania w sprawie o wydanie decyzji środowiskowej organizując szkolenia w tym zakresie. Na bieżąco były także opiniowane projekty realizowane w ramach Programu w zakresie aspektów środowiskowych przez przedstawicieli partnerów społecznych reprezentowanych w Komitecie Monitorującym RPO WD (ekologiczne organizacje pozarządowe) oraz Regionalnego Konserwatora Przyrody.

Strategiczna Ocena Oddziaływania na Środowisko dla Programu

Instytucja Zarządzająca przeprowadziła ocenę jakościową skutków wdrażania poszczególnych Priorytetów Programu w oparciu o Macierz środowiskowych skutków działań podjętych w ramach Priorytetów RPO WD, zamieszczoną w dokumencie pn. „Prognoza oddziaływania na środowisko Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013 etap II”. Badanie miało na celu określić wpływ na podstawowe komponenty środowiska poszczególnych typów projektów poprzez odniesienie do wskaźników monitoringowych określonych w Strategicznej Ocenie Oddziaływania na Środowisko dla RPO.

Badanie dotyczyło oddziaływania na następujące komponenty środowiska: powietrze, woda, hałas, gospodarka odpadami, krajobraz, zdrowie ludzi, oddziaływanie transgraniczne, przyroda.

Zgodnie z Dyrektywą 2001/42/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko, oddziaływanie było analizowane w aspekcie wpływu wtórnego, skumulowanego, synergistycznego, krótko-, średnio- i długoterminowego, stałego i tymczasowego oraz klasyfikowane jako pozytywne i negatywne. Macierz skutków środowiskowych była syntetycznym

zestawieniem oczekiwanych środowiskowych skutków działań podjętych w obszarze poszczególnych interwencji. Konstruując macierz dla RPO WD skupiono się – po stronie receptorów – na podstawowych komponentach środowiska. Mając na uwadze ograniczoną skalę działań inwestycyjnych, jakie mogły uzyskać wsparcie w ramach Programu zrezygnowano z eksponowania w macierzy wszystkich możliwych obszarów potencjalnego oddziaływania. Ponadto badanie aspektów oddziaływania poszczególnych projektów zostało wbudowane rygorystycznie w system kryteriów oceny projektów jako kryterium dostępu, po spełnieniu wymagań środowiskowych zgodnych z dyrektywą 2011/92/UE z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie oceny skutków wywieranych przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko.

Poniżej zaprezentowano oddziaływanie realizowanych w ramach Programu typów projektów na poszczególne komponenty środowiska.

Priorytet 1 Przedsiębiorstwa i Innowacyjność

W ramach Priorytetu 1 realizowano projekty dotyczące:

1. wsparcia w ramach odnawialnych instrumentów finansowanych dla przedsiębiorstw (Inicjatywa JEREMIE)
Zgodnie z macierzą środowiskową wskaźniki uzyskane w wyniku realizacji powyższego działania miały słabe, średnioterminowe, aczkolwiek pozytywne oddziaływanie. W przypadku wpływu realizowanych projektów na krajobraz, przyrodę oraz oddziaływanie transgraniczne stwierdzono brak oddziaływania;
2. bezpośredniego wsparcia inwestycyjnego dla mikro, małych i średnich przedsiębiorstw (wartość projektu do 2 mln euro)
Zgodnie z macierzą środowiskową wskaźniki uzyskane w wyniku realizacji powyższego działania miały słabe, średnioterminowe, aczkolwiek pozytywne oddziaływanie. Natomiast w przypadku wpływu realizowanych projektów na krajobraz, przyrodę oraz oddziaływanie transgraniczne stwierdzono brak oddziaływania;
3. dotacji inwestycyjnych dla uzdrowisk i innych przedsiębiorstw zlokalizowanych w miejscowościach uzdrowiskowych, które prowadziły podobną działalność
Wskaźniki uzyskane w wyniku realizacji tego typu projektów miały pozytywne słabe, średnie bądź długoterminowe oddziaływanie. W przypadku oddziaływania na powietrze, wodę, hałas i gospodarkę odpadami stwierdzono efekt synergii z Priorytetem 6. Turystyka i Kultura. Ponadto oddziaływanie na zdrowie ludzi pozytywne średnie i długoterminowe. Stwierdzono stałe oddziaływania na krajobraz i przyrodę i brak oddziaływania transgranicznego;
4. bezpośredniego wsparcia inwestycyjnego przedsiębiorstw w zakresie działalności badawczo-rozwojowej, poprzez zakup środków trwałych związanych z prowadzeniem prac B+R w przedsiębiorstwach
Zgodnie z macierzą środowiskową wskaźniki uzyskane w wyniku realizacji tego typu projektów miały słabe, średnioterminowe oraz pozytywne oddziaływanie na powietrze, wody, hałas, gospodarkę odpadami i zdrowie ludzi. Natomiast stwierdzono brak wpływu na krajobraz, przyrodę oraz oddziaływanie transgraniczne;
5. bezpośredniego wsparcia finansowego dla jednostek naukowych na inwestycje w zakresie infrastruktury działalności badawczo - rozwojowej prowadzonej na rzecz przedsiębiorstw
Zgodnie z macierzą środowiskową wskaźniki tego typu projektów miały słabe, średnioterminowe, bezpośrednie aczkolwiek pozytywne oddziaływanie. Natomiast nie stwierdzono oddziaływania transgranicznego;
6. inwestycji w zakresie tworzenia i rozwoju parków przemysłowych
Wskaźniki uzyskane w wyniku realizacji projektów miały słabe, bezpośrednie i długoterminowe pozytywne oddziaływanie na powietrze, wody, hałas, gospodarkę odpadami i krajobraz. Natomiast stwierdzono brak wpływu na zdrowie ludzi, przyrodę oraz brak oddziaływania transgranicznego;
7. projekty dotyczące tworzenia i rozwoju inkubatorów przedsiębiorczości
Zgodnie z macierzą środowiskową wskaźniki tego typu projektów miały pozytywne słabe, długoterminowe oddziaływanie. Natomiast stwierdzono brak wpływu na krajobraz, przyrodę oraz brak oddziaływania transgranicznego;
8. inwestycji w zakresie tworzenia i rozwoju infrastruktury wspierającej innowacje, m.in. parki naukowo-technologiczne, centra transferu technologii, inkubatory technologiczne, centra innowacji (projekty o wartości do 40 mln zł, w tym infrastruktura jednostek naukowych w zakresie działalności badawczo-rozwojowej do 1 mln euro)

Zgodnie z macierzą środowiskową wskaźniki uzyskane w wyniku realizacji projektów miały słabe, średnioterminowe, bezpośrednie i pozytywne oddziaływanie, a w przypadku oddziaływania na hałas - słabe, krótkoterminowe, negatywne bezpośrednie oddziaływanie. Natomiast stwierdzono brak wpływu na krajobraz, przyrodę, zdrowie ludzi oraz brak oddziaływania transgranicznego.

Priorytet 2 Społeczeństwo informacyjne

W ramach Priorytetu 2 realizowano typy projektów dotyczące:

1. tworzenia publicznych punktów dostępu do Internetu jako uzupełnienie sieci
Zgodnie z macierzą środowiskową stwierdzono pozytywny słaby, wtórny i średnioterminowy wpływ projektów na zdrowie ludzi. Natomiast stwierdzono brak oddziaływania na inne komponenty środowiska;
2. budowy, przebudowy i rozbudowy infrastruktury informacyjnej administracji publicznej umożliwiającej sprawny i bezpieczny dostęp do zasobów danych oraz informacji
Zgodnie z macierzą środowiskową stwierdzono pozytywny słaby, wtórny i średnioterminowy wpływ przedsięwzięcia na zdrowie ludzi oraz brak oddziaływania na pozostałe komponenty środowiska;
3. budowy lub rozbudowy regionalnych i lokalnych szerokopasmowych i bezpiecznych sieci, zwłaszcza na obszarach wiejskich i małych miast
Zgodnie z macierzą środowiskową stwierdzono pozytywny słaby wtórny i średnioterminowy wpływ na powietrze. Natomiast na hałas i zdrowie ludzi oddziaływanie było negatywne słabe średnioterminowe, na krajobraz było negatywne słabe i długoterminowe, a na pozostałe komponenty środowiska nie stwierdzono wpływu;
4. rozwoju bezpiecznych systemów transmisji danych z wykorzystaniem nowoczesnych technologii
Wskaźniki uzyskane w wyniku realizacji projektów miały pozytywny słaby, wtórny i średnioterminowy wpływ na zdrowie ludzi. Nie stwierdzono wpływu na pozostałe komponenty środowiska;
5. tworzenia nowych i udoskonalania istniejących usług i aplikacji pozwalających na sprawny system obsługi obywateli i podmiotów gospodarczych (podpis elektroniczny, elektroniczny obieg dokumentów)
W przypadku oddziaływania na środowisko wskaźników uzyskanych w wyniku realizacji projektów, zgodnie z macierzą środowiskową, stwierdzono brak oddziaływania na wszystkie komponenty środowiska.

Priorytet 3 Transport

W ramach Priorytetu 3 realizowano typy projektów dotyczące:

1. poprawy jakości połączeń dróg wojewódzkich, powiatowych i gminnych (przede wszystkim o dużym natężeniu ruchu) z drogami krajowymi
Wskaźniki uzyskane w wyniku realizacji projektów miały pozytywne słabe, stałe bądź długoterminowe oddziaływanie. W przypadku oddziaływania na powietrze, wodę, hałas i gospodarkę odpadami stwierdzono efekt synergii z Priorytetem 6 Turystyka i Kultura. Stwierdzono brak oddziaływania na krajobraz i przyrodę, natomiast oddziaływanie transgraniczne było pozytywne średnie, wtórne i długookresowe;
2. poprawy dostępności ośrodków rozwoju gospodarczego zarówno o znaczeniu regionalnym (specjalne strefy ekonomiczne, parki technologiczne i przemysłowe) oraz lokalnych centrów aktywności gospodarczej, w tym szczególnie na terenach o wysokim bezrobociu. Istotne jest także ułatwienie dojazdu do miejsc atrakcyjnych turystycznie
Wskaźniki uzyskane w wyniku realizacji projektów miały słabe stałe bądź długookresowe oddziaływanie. W przypadku oddziaływania na powietrze, wodę, hałas i gospodarkę odpadami stwierdzono efekt synergii z Priorytetem 1 Przedsiębiorstwa i Innowacyjność. Ponadto wykazano słabe i długoterminowe oddziaływanie na zdrowie ludzi. Natomiast nie stwierdzono wpływu na krajobraz i przyrodę oraz brak oddziaływania transgranicznego;
3. modernizacji i budowy obiektów inżynierskich zwiększających, m.in. ilość przepraw mostowych przez rzekę Odrę w celu poprawy dostępności transportowej miast
Wskaźniki uzyskane w wyniku realizacji projektów wykazały pozytywne słabe, stałe oddziaływanie na powietrze, wody i hałas oraz słabe negatywne i krótkookresowe oddziaływanie w odniesieniu do przyrody. W przypadku oddziaływania na powietrze, wodę, hałas stwierdzono efekt synergii z Priorytetem 6 Turystyka i Kultura. W przypadku pozostałych komponentów środowiska (gospodarka odpadami, krajobraz i oddziaływanie transgraniczne) stwierdzono brak oddziaływania;
4. budowy obwodnic miast i miejscowości oraz poprawy połączeń tranzytowych przez miasta, w których występuje duże natężenie ruchu

Wskaźniki uzyskane w wyniku realizacji projektów miały stałe, pozytywne, średnie i bezpośrednie oddziaływanie na powietrze, wtórne stałe i słabe na wody, długoterminowe silne bezpośrednie na hałas. Stwierdzono stałe, pozytywne, słabe i bezpośrednie oddziaływanie na krajobraz lub ewentualnie wystąpienie krótkoterminowego negatywnego słabego oddziaływania. Uzyskane wskaźniki realizacji mogą jednakże negatywnie, ze średnią siłą i w krótkim czasie oddziaływać na przyrodę. Stwierdzono silne bezpośrednie i długoterminowe oddziaływanie na zdrowie ludzi. Nie stwierdzono oddziaływania na pozostałe komponenty środowiska;

5. poprawy poziomu pasażerskiego taboru kolejowego wykorzystywanego do dolnośląskich przewozów regionalnych
Wskaźniki uzyskane w wyniku realizacji projektów wykazywały brak wpływu na powietrze, wody, krajobraz, zdrowie ludzi i przyrodę oraz brak oddziaływania transgranicznego. Stwierdzono pozytywne słabe i długoterminowe oddziaływanie na hałas z efektem synergii z Priorytetem 6 Turystyka i Kultura. Ponadto w przypadku gospodarki odpadami stwierdzono średni wtórny efekt zewnętrzny oddziaływania projektów;
6. budowy, przebudowy i rozbudowy infrastruktury niezbędnej do uruchomienia nowych linii kolejowych
Zgodnie z macierzą środowiskową stwierdzono pozytywny słaby średnioterminowy wpływ projektów na powietrze, wody, hałas i gospodarkę odpadami, w przypadku dwóch ostatnich komponentów środowiska wykazano słabe, średniookresowe negatywne oddziaływanie. Ponadto stwierdzono słabe, długoterminowe i wtórne oddziaływanie na zdrowie ludzi. Natomiast nie stwierdzono oddziaływania na pozostałe komponenty środowiska;
7. budowy, przebudowy i rozbudowy stosownej infrastruktury towarzyszącej (węzłowe dworce przesiadkowe, zajezdnie, systemy centralnego sterowania ruchem, dystrybucji biletów, informacji oraz monitoringu bezpieczeństwa, podstacje zasilające dla trakcji tramwajowej)
Wskaźniki uzyskane w wyniku realizacji projektów w przypadku hałasu, powietrza, krajobrazu i zdrowia ludzi wykazały słabe, długoterminowe, wtórne, aczkolwiek pozytywne oddziaływanie, a dodatkowo synergiczne oddziaływanie z Priorytetem 6 Turystyka i Kultura na hałas i powietrze. Ponadto stwierdzono słabe, krótkoterminowe, negatywne oddziaływanie na gospodarkę odpadami. Nie stwierdzono wpływu w przypadku pozostałych obszarów;
8. likwidacja ograniczeń (wąskich gardeł) wynikających z braku lub złego stanu infrastruktury kolejowej (wyłącznie projekty o dużym znaczeniu dla regionu)
Wskaźniki uzyskane w wyniku realizacji projektów w zakresie komponentów środowiska – powietrze i woda, wykazały pozytywne słabe i długoterminowe oddziaływanie. Ponadto stwierdzono pozytywne średnie i długoterminowe oddziaływanie na hałas, a w przypadku gospodarki odpadami – słabe, wtórne i długoterminowe oddziaływanie. W przypadku pozostałych obszarów stwierdzono brak oddziaływania;
9. wykorzystanie potencjału komunikacji kolejowej w celu usprawnienia obsługi ruchu pasażerskiego w miastach
Wskaźniki uzyskane w wyniku realizacji projektów w zakresie komponentów środowiska – hałas, powietrze, woda i gospodarka odpadami oraz zdrowie ludzi wykazały słabe bądź średnie i długoterminowe oddziaływanie na hałas i powietrze, a dodatkowo synergię z Priorytetem 6 Turystyka i Kultura. W przypadku pozostałych obszarów stwierdzono brak oddziaływania;
10. zakupu nowych, przyjaznych dla środowiska środków transportu zbiorowego do obsługi istniejących i planowanych linii tramwajowych oraz autobusowych
Wskaźniki uzyskane w wyniku realizacji projektów w zakresie komponentów środowiska – hałas, powietrze, woda i gospodarka odpadami oraz zdrowie ludzi wykazały słabe bądź średnie i długoterminowe oddziaływanie na hałas i powietrze, a dodatkowo wykazano synergię z Priorytetem 6 Turystyka i Kultura. W przypadku pozostałych obszarów stwierdzono brak oddziaływania;

Priorytet 4 Środowisko i bezpieczeństwo ekologiczne

W ramach Priorytetu 4 realizowano typy projektów dotyczące:

1. budowy i modernizacji sieci wodociągowej (w tym ujęć wody) i kanalizacyjnej
Wskaźniki uzyskane w wyniku realizacji projektów miały pozytywne słabe bądź średnie, a przy tym stałe oddziaływanie na wodę, zdrowie ludzi i przyrodę. W przypadku pozostałych komponentów środowiska stwierdzono brak oddziaływania;

2. inwestycje z zakresu sanitacji i racjonalnego gospodarowania wodą, zwłaszcza na obszarach wiejskich i terenach objętych ochroną (Sieć Natura 2000) oraz na terenach turystycznych, czy uzdrowiskowych
Wskaźniki uzyskane w wyniku realizacji projektów miały pozytywne słabe bądź średnie, a przy tym stałe oddziaływanie na wodę, zdrowie ludzkie i przyrodę. W przypadku pozostałych komponentów środowiska stwierdzono brak oddziaływania;
3. budowy i modernizacji oczyszczalni ścieków
Zgodnie z macierzą środowiskową wskaźniki uzyskane w wyniku realizacji projektów miały słabe bądź średnie, stałe, aczkolwiek pozytywne oddziaływanie na przyrodę i zdrowie ludzi, dodatkowo wtórne na powietrze i krajobraz. Ponadto widoczne było stałe i silne, pozytywne oddziaływanie na wodę. Natomiast stwierdzono brak wpływu na hałas, gospodarkę odpadami oraz brak oddziaływania transgranicznego;
4. inwestycji zmierzających do poprawy i podniesienia świadomości ekologicznej społeczeństwa z zakresu budowy, modernizacji i doposażenia infrastruktury służącej szeroko pojętej edukacji ekologicznej (punkty widokowe, ścieżki przyrodnicze, ośrodki dydaktyczno-promocyjne, centra informacyjne, regionalne centra edukacji ekologicznej)
W przypadku tego typu projektów wskazano na słabe stałe i wtórne oddziaływanie na środowisko, w wymiarze pozytywnym oraz oddziaływanie synergiczne na wszystkie podstawowe komponenty środowiska, tj. powietrze, wody, hałas, gospodarkę odpadami, krajobraz, zdrowie ludzi, oddziaływanie transgraniczne, przyrodę;
5. inwestycje związane z gospodarką odpadami
Zgodnie z macierzą środowiskową stwierdzono pozytywny słaby stały wpływ danego typu projektu na powietrze, wodę, zdrowie ludzi i przyrodę oraz średnie stałe i średnioterminowe oddziaływanie na krajobraz, pozytywne stałe i silne na gospodarkę odpadami. Stwierdzono brak wpływu na pozostałe komponenty środowiska;
6. wsparcia publicznych struktur organizacyjnych zajmujących się bezpieczeństwem chemicznym i biologicznym
Zgodnie z macierzą środowiskową stwierdzono pozytywny słaby, średnioterminowy wpływ projektów na powietrze, wodę, gospodarkę odpadami i przyrodę oraz średnie średnioterminowe oddziaływanie na zdrowie ludzi. Stwierdzono brak wpływu na pozostałe komponenty środowiska;
7. inwestycji przyczyniających się do poprawy jakości powietrza, dzięki obniżeniu wielkości emisji z obiektów użyteczności publicznej poprzez modernizację zlokalizowanych w nich źródeł ciepła
Wskaźniki uzyskane w wyniku realizacji projektów wykazały słabe bądź średnie, długotrwałe oddziaływanie na powietrze, wody, hałas, gospodarkę odpadami, krajobraz, zdrowie ludzi i przyrodę, natomiast w odniesieniu do transgraniczności wskazano brak oddziaływania;
8. ochrony bioróżnorodności w regionie oraz zwiększenia powierzchni obszarów chronionych
Wskaźniki uzyskane w wyniku realizacji projektów wykazywały stałe średnie bądź silne bezpośrednie oddziaływanie na wszystkie analizowane komponenty środowiska. Jedynie w przypadku transgraniczności wskazano brak oddziaływania;
9. budowy, odbudowy lub rozbudowy istniejących systemów zabezpieczenia przed zagrożeniami hydrologicznymi
Wskaźniki uzyskane w wyniku realizacji projektów wykazywały średnie, w przypadku krajobrazu słabe stałe i bezpośrednie oddziaływanie na wody, zdrowie ludzi i przyrodę. W przypadku pozostałych komponentów środowiska stwierdzono brak oddziaływania;
10. inwestycje z zakresu rekultywacji obszarów zdegradowanych (poprzemysłowych i powojennych) polegające na zagospodarowaniu tych terenów na cele przyrodnicze, rekreacyjno – wypoczynkowe oraz gospodarki proekologicznej
Wskaźniki uzyskane w wyniku realizacji projektów wykazywały pozytywny średni słaby i długoterminowy wpływ na powietrze, gospodarkę odpadami na zdrowie ludzi. Natomiast pozytywne bezpośrednie, średnie i długoterminowe oddziaływanie na wody, hałas, krajobraz oraz przyrodę. Nie stwierdzono oddziaływania transgranicznego;
11. inwestycje w zakresie wspierania systemu ochrony przeciwpożarowej
Zgodnie z macierzą środowiskową stwierdzono pozytywny słaby długoterminowy wpływ projektów na powietrze, wodę i gospodarkę odpadami oraz średnie i średnioterminowe pozytywne oddziaływanie na zdrowie ludzi i przyrodę. Natomiast w przypadku wpływu na pozostałe komponenty środowiska stwierdzono brak oddziaływania.

Priorytet 5 Energetyka

W ramach Priorytetu 5 realizowano typy projektów dotyczące:

1. budowy nowych sieci dystrybucji energii elektrycznej średniego napięcia wyłącznie w celu zapewnienia niezbędnych potrzeb terenów inwestycyjnych oraz społecznego budownictwa mieszkaniowego na obszarach małych miast
Zgodnie z macierzą środowiskową stwierdzono pozytywny słaby wtórny i długoterminowy wpływ projektów na zdrowie ludzi, powietrze i gospodarkę odpadami. Dodatkowo w przypadku powietrza i gospodarki odpadami zaznaczył się efekt synergii z Priorytetem 1 Przedsiębiorstwa i Innowacyjność. Nie stwierdzono wpływu w przypadku pozostałych komponentów środowiska;
2. budowy i rozbudowy sieci dystrybucyjnych gazu w celu większego upowszechniania tego źródła energii, zwłaszcza dla celów grzewczych
Zgodnie z macierzą środowiskową stwierdzono pozytywny średni i długoterminowy wpływ projektów na powietrze. Natomiast w przypadku wody, hałasu i przyrody stwierdzono pozytywny słaby i długoterminowy wpływ. Wykazano pozytywny słaby wtórny i długoterminowy wpływ na zdrowie ludzi i krajobraz. Nie stwierdzono oddziaływania transgranicznego;
3. inwestycje z zakresu wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych, ze szczególnym uwzględnieniem elektrowni wodnych
Zgodnie z macierzą środowiskową stwierdzono pozytywny bezpośredni, słaby i długoterminowy wpływ projektów na wody, hałas i krajobraz. Pozytywne bezpośrednie długoterminowe i średnie oddziaływanie wystąpiło na powietrze, gospodarkę odpadami i oddziaływanie transgraniczne. Natomiast w przypadku zdrowia ludzi i przyrody stwierdzono pozytywny słaby długoterminowy i wtórny wpływ;
4. budowy ciepłowni oraz ich przebudowy lub rozbudowy oraz wyposażenie w celu poprawy sprawności energetycznej, w zakresie ciepłowni wykorzystujące odnawialne i alternatywne źródła energii (biomasa, energia geotermalna, gaz)
Zgodnie z macierzą środowiskową stwierdzono pozytywny, słaby i długoterminowy wpływ projektów na wody, hałas i przyrodę, a w przypadku gospodarki odpadami – średni i długoterminowy. Wystąpiło pozytywne długoterminowe słabe i wtórne oddziaływanie na krajobraz i zdrowie ludzi. Nie stwierdzono oddziaływania transgranicznego;
5. budowy, przebudowy i rozbudowy sieci dystrybucji ciepła
Zgodnie z macierzą środowiskową stwierdzono pozytywny słaby i długoterminowy wpływ projektów na wody i hałas. W przypadku powietrza i gospodarki odpadami stwierdzono pozytywny średni i długoterminowy wpływ, natomiast pozytywny słaby wtórny i długoterminowy wpływ na krajobraz i zdrowie ludzi. Nie stwierdzono oddziaływania transgranicznego i wpływu na przyrodę;
6. przebudowy istniejącej sieci dystrybucji energii elektrycznej średniego napięcia
Zgodnie z macierzą środowiskową stwierdzono pozytywny słaby wtórny i długoterminowy wpływ projektów na zdrowie ludzi i gospodarkę odpadami. Natomiast w przypadku oddziaływania na pozostałe komponenty środowiska, stwierdzono brak oddziaływania.

Priorytet 6 Turystyka i Kultura

W ramach Priorytetu 6 realizowano typy projektów dotyczące:

1. turystyki uzdrowiskowej w zakresie odbudowy i renowacji architektury zdrojowej
Wskaźniki uzyskane w wyniku realizacji projektów wykazały pozytywny średni i długoterminowy wpływ na gospodarkę odpadami oraz krajobraz. Natomiast pozytywne słabe wtórne i długoterminowe oddziaływanie na zdrowie ludzi. Nie stwierdzono oddziaływania na pozostałe komponenty środowiska;
2. turystyki uzdrowiskowej w zakresie rewitalizacji parków (szczególnie zdrojowych)
Wskaźniki uzyskane w wyniku realizacji projektów wykazały pozytywny słaby wtórny i długoterminowy wpływ na powietrze, wodę, hałas oraz zdrowie ludzi. Natomiast pozytywne średnie i długoterminowe oddziaływanie na przyrodę. Nie stwierdzono oddziaływania transgranicznego;
3. turystyki uzdrowiskowej w zakresie odbudowy, budowy i rozbudowy oraz wyposażenia pijalni wód
Wskaźniki uzyskane w wyniku realizacji projektów wykazały pozytywne średnie długoterminowe oddziaływanie na krajobraz i zdrowie ludzi. W przypadku pozostałych komponentów środowiska stwierdzono brak oddziaływania;

4. turystyki kulturowej w zakresie dostosowania do potrzeb turystycznych obiektów dziedzictwa kulturowego wraz z ich udostępnieniem dla ruchu turystycznego
Wskaźniki uzyskane w wyniku realizacji projektów miały słabe średnioterminowe i wtórne oddziaływanie na powietrze, wody, gospodarkę odpadami, natomiast wykazały długoterminowe i pozytywne oddziaływanie na krajobraz. W przypadku pozostałych komponentów środowiska stwierdzono brak oddziaływania;
5. turystyki kulturowej w zakresie rozwoju infrastruktury turystycznej (trasy turystyczne, punkty widokowe, publiczne miejsca noclegowe) zlokalizowanej w otoczeniu szlaków, takich jak np. szlak zabytków Światowego Dziedzictwa UNESCO, szlak cysterski, szlak zamków piastowskich, szlak rzeki Odry.
Wskaźniki uzyskane w wyniku realizacji projektów miały pozytywne słabe średnioterminowe i wtórne oddziaływanie na gospodarkę odpadami, krajobraz i zdrowie ludzi. W przypadku pozostałych komponentów środowiska stwierdzono brak oddziaływania;
6. turystyki kulturowej w zakresie działań promocyjnych i kampanii informacyjnych propagujących dolnośląskie dziedzictwo kulturowe oraz imprezy, wydarzenia kulturalne i artystyczne o znaczeniu regionalnym i ogólnopolskim
W wyniku realizacji projektów stwierdzono brak oddziaływania na poszczególne komponenty środowiska;
7. turystyki kulturowej w zakresie poprawy stanu obiektów, w których mieszczą się instytucje kultury
Wskaźniki uzyskane w wyniku realizacji projektów wykazały pozytywne średnioterminowe wtórne i słabe oddziaływanie na powietrze, wody i hałas, a średnie na gospodarkę odpadami i krajobraz. Stwierdzono brak oddziaływania na pozostałe komponenty środowiska;
8. turystyki biznesowej w zakresie tworzenia nowych oraz rozwoju istniejących centrów wystawienniczych i kongresowych
Wskaźniki uzyskane w wyniku realizacji projektów wykazały słabe negatywne długoterminowe oddziaływanie na powietrze, hałas i gospodarkę odpadami, a przy tym długoterminowe, słabe i pozytywne na krajobraz. Stwierdzono brak oddziaływania na pozostałe komponenty środowiska;
9. turystyki biznesowej w zakresie promocji regionu jako atrakcyjnego miejsca dla organizacji kongresów, konferencji, wystaw gospodarczych oraz innych imprez biznesowych
W wyniku realizacji projektów stwierdzono brak oddziaływania na wszystkie komponenty środowiska;
10. turystyki aktywnej w zakresie opracowywania i wdrażania koncepcji rozwoju infrastruktury niezbędnej do uprawiania aktywnych form turystyki, m.in. rowerowej, narciarskiej, pieszej i wodnej
Wskaźniki uzyskane w wyniku realizacji projektów miały zarówno pozytywne, słabe, jak i negatywne słabe średnioterminowe wtórne oddziaływanie. Jedynie w przypadku oddziaływania na gospodarkę odpadami, krajobraz i zdrowie ludzi wpływ był pozytywny średnioterminowy i wtórny. Stwierdzono brak oddziaływania transgranicznego;
11. turystyki aktywnej w zakresie zakupu sprzętu i modernizacji bazy infrastrukturalnej służb i organizacji ratowniczych działających na obszarach turystycznych (m.in. policja, Górskie Ochotnicze Pogotowie Ratownicze, Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratownicze)
Wskaźniki uzyskane w wyniku realizacji projektów wykazały słabe pozytywne średnioterminowe oddziaływanie, a w przypadku zdrowia ludzi – pozytywne średnie. W przypadku pozostałych komponentów środowiska stwierdzono brak oddziaływania.

Priorytet 7 Edukacja

W ramach Priorytetu 7 realizowano typy projektów dotyczące:

1. budowy, rozbudowy i przebudowy obiektów infrastruktury edukacyjnej oraz naukowo-badawczej powiązanej z dydaktyką
Wskaźniki uzyskane w wyniku realizacji projektów wykazały słabe średnioterminowe oddziaływanie na powietrze, wody, gospodarkę odpadami, natomiast dodatkowo jeszcze wtórne na zdrowie ludzi. W przypadku pozostałych komponentów środowiska stwierdzono brak oddziaływania;
2. budowy, rozbudowy, przebudowy (modernizacji) obiektów sportowych funkcjonujących przy szkołach wyższych oraz bazy socjalnej (akademiki, bursy, stołówki), a także wyposażenia w niezbędny sprzęt
Wskaźniki uzyskane w wyniku realizacji projektów wykazały słabe, średnioterminowe oddziaływanie na powietrze, wody, gospodarkę odpadami, natomiast dodatkowo jeszcze wtórne na zdrowie ludzi. W przypadku pozostałych komponentów środowiska stwierdzono brak oddziaływania.

Priorytet 8 Zdrowie

W ramach Priorytetu 8 realizowano typy projektów dotyczące:

1. przebudowy oraz rozbudowy istniejących obiektów w celu przyspieszenia dostosowywania ich do obowiązujących przepisów prawa oraz wyposażenie placówek służby zdrowia w aparaturę i sprzęt medyczny
Wskaźniki uzyskane w wyniku realizacji projektów wykazały słabe średnioterminowe oddziaływanie na powietrze, wody, gospodarkę odpadami, natomiast dodatkowo silne i średniookresowe na zdrowie ludzi. W przypadku pozostałych komponentów środowiska stwierdzono brak oddziaływania;
2. wsparcia zakładów leczenia i opieki długoterminowej szczególnie nad osobami starszymi o znacznym stopniu niepełnosprawności oraz osobami upośledzonymi umysłowo
Wskaźniki uzyskane w wyniku realizacji projektów wykazały słabe średnioterminowe oddziaływanie w odniesieniu do powietrza, wody, gospodarki odpadami, natomiast dodatkowo silne i średniookresowe na zdrowie ludzi. Stwierdzono brak oddziaływania na pozostałe komponenty środowiska.

Priorytet 9 Miasta

1. W ramach Priorytetu 9 realizowano projekty dotyczące rewitalizacji zdegradowanych obszarów miejskich
Wskaźniki uzyskane w wyniku realizacji projektów wykazały słabe bądź średnie długoterminowe, aczkolwiek pozytywne oddziaływanie na poszczególne komponenty środowiska. Nie stwierdzono oddziaływania transgranicznego.

Wskaźniki uzyskane w wyniku realizacji projektów w ramach poszczególnych Priorytetów wykazały pozytywny wpływ na środowisko. Jedynie nieliczne działania w ramach Priorytetu 3 Transport i Priorytet 4 Środowisko i bezpieczeństwo ekologiczne wykazały słabe negatywne oddziaływanie na środowisko. Należy podkreślić, że inwestycje zostały poddane procedurze weryfikacyjnej pod kątem oddziaływania na środowisko. Jeżeli jednak przedmiotem projektu ubiegającego się o dofinansowanie była inwestycja o charakterze nieinfrastrukturalnym (np. zakup sprzętu, urządzeń, taboru) albo tzw. projekt „miękki” (np. materiały promocyjne, kampanie informacyjne propagujące dolnośląskie dziedzictwo kulturowe oraz wydarzenia kulturalne), projekty takie nie podlegały ocenie oddziaływania na środowisko z powodu braku jakiegokolwiek oddziaływania takiego przedsięwzięcia na poszczególne komponenty środowiska.

Działania na rzecz prowadzenia wspólnych prac na rzecz ochrony środowiska

Instytucja Zarządzająca RPO uczestniczyła w krajowej sieci organów środowiskowych i instytucji zarządzających funduszami unijnymi pn. „Partnerstwo: Środowisko dla Rozwoju”. Przedstawiciele IZ RPO byli członkami grup roboczych „Nowa perspektywa finansowa 2014-2020”, Grupy ds. Gospodarki wodno-ściekowej oraz Grupy ds. Ocen Oddziaływania na Środowisko.

Szkolenia dla beneficjentów

Instytucja Zarządzająca RPO zapewniając pomoc beneficjentom w zakresie zagadnień środowiskowych przeprowadziła 50 szkoleń dla beneficjentów. Dotyczyły one przygotowania postępowania w sprawie o wydanie decyzji środowiskowej oraz w zakresie prawidłowej interpretacji prawa środowiskowego. W szkoleniach wzięło udział 1 250 osób.

IZ RPO przeprowadziła 4 szkolenia wewnętrzne dla pracowników oceniających prawidłowość przeprowadzonych przez beneficjentów procedur Oceny Oddziaływania na Środowisko.

Opiniowanie projektów w aspekcie środowiskowym

W strukturze Instytucji Zarządzającej RPO zostało utworzone stanowisko ds. zagadnień środowiskowych, w ramach jego kompetencji było utrzymywanie kontaktów z przedstawicielami organów środowiskowych oraz organizacji ekologicznych, z którymi konsultowane były kwestie środowiskowe dotyczące przygotowania, oceny i realizacji zarówno Programu, jak i poszczególnych Priorytetów. Na etapie oceny projektów planowanych do realizacji w ramach Programu, pracownik ds. zagadnień środowiskowych odpowiadał, m.in. za konsultacje poszczególnych przedsięwzięć z partnerami społecznymi (przedstawicielami ekologicznych organizacji pozarządowych) oraz Regionalnym Konserwatorem Przyrody (RKP) zajmującymi się zagadnieniami z zakresu środowiska naturalnego.

W ramach Programu, podczas opiniowania projektów, partnerzy – organizacje pozarządowe oraz RKP zgłosili uwagi i sugestie dotyczące, m.in. konieczności uzgadniania terminu wykonywania prac budowlanych lub renowacyjnych budynków we współpracy ze specjalistą ornitologiem i chiropterologiem pod kątem występowania miejsc gniazdowania i schronień zwierząt (ptaków i nietoperzy) prawnie chronionych. Uwagi

dotyczyły także przeprowadzenia wycinki drzew i krzewów w sezonie pozałogowym. Konsultacjom poddawane były wszystkie projekty, które otrzymały pozytywną ocenę formalną, z wyjątkiem projektów z zakresu współpracy międzyregionalnej i międzynarodowej oraz projektów dotyczących instrumentów finansowych, a także pomocy technicznej.

Liczba projektów poddanych procedurze konsultacyjnej w ramach RPO WD	
Priorytet 1 Przedsiębiorczość i Innowacyjność	103
Priorytet 2 Społeczeństwo informacyjne	91
Priorytet 3 Transport	89
Priorytet 4 Środowisko i bezpieczeństwo ekologiczne	166
Priorytet 5 Energetyka	135
Priorytet 6 Turystyka i Kultura	314
Priorytet 7 Edukacja	109
Priorytet 8 Zdrowie	104
Priorytet 9 Miasta	454
Razem	1 565

W wyniku przeprowadzonych konsultacji stwierdzono, że realizacja projektów nie narusza polityki zrównoważonego rozwoju. Uzyskane w wyniku konsultacji z organizacjami pozarządowymi oraz Regionalnym Konserwatorem Przyrody opinie, uwzględniane były podczas strategicznej oceny projektów dokonywanej przez IZ RPO, która na ich podstawie podejmowała decyzję o zgodności projektu z polityką zrównoważonego rozwoju regionu.

Problemy związane z realizacją zagadnień środowiskowych

W zakresie zagadnień środowiskowych zidentyfikowano problemy i utrudnienia we wdrażaniu Programu, które miał istotny wpływ na realizację projektów przeciwpowodziowych i z zakresu energetyki wodnej. Problemem była zgodność projektów z zapisami Ramowej Dyrektywy Wodnej (RDW).

Instytucja Zarządzająca RPO podjęła działania naprawcze i zapobiegających dofinansowaniu przedmiotowych przedsięwzięć niezgodnych z RDW. W tym celu nawiązano ścisłą współpracę z Regionalnym Zarządem Gospodarki Wodnej we Wrocławiu (RZGW), Regionalną Dyрекcją Ochrony Środowiska we Wrocławiu (RDOŚ) i Wojewódzkim Inspektorem Ochrony Środowiska we Wrocławiu. Wykorzystano również zalecany pakiet materiałów opracowanych przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju we współpracy z Ministerstwem Środowiska. Zobowiązano beneficjentów do składania dodatkowych załączników do wniosku o dofinansowanie, tj. list sprawdzających wraz z ekspertyzą zaopiniowanych przez RZGW oraz RDOŚ. Dokumentacja ta ponadto była badana przez dwóch niezależnych ekspertów zewnętrznych w trakcie oceny projektów.

Projekty realizowane w RPO WD w ramach kategorii 53 *Zapobieganie zagrożeniom (w tym opracowanie i wdrażanie planów i instrumentów zapobiegania i zarządzania zagrożeniami naturalnym i technologicznym)* nie stanowiły „nowej inwestycji” i dotyczyły przede wszystkim regulacji wałów przeciwpowodziowych. Były to prace modernizacyjne, remontowe i nie były związane z budową lub modernizacją zbiorników retencyjnych. Realizacja planowanych inwestycji nie stanowiła zagrożenia dla celów środowiskowych RDW i pozostała bez wpływu na ich osiągnięcie.

Mimo zastosowanych indywidualnych rozwiązań przez Instytucję Zarządzającą RPO, Komisja Europejska wstrzymała certyfikację wydatków projektów realizowanych w kategorii 53, tj. wydatków dla przedsięwzięć przeciwpowodziowych. Wydatki zostały zadeklarowane do KE w 2015 r.

Kolejną kwestią w zakresie aspektów środowiskowych były pojawiające się problemy wnioskodawców z dokumentowaniem procedury Oceny oddziaływania na środowisko. IZ RPO wydawała opinie dla projektów budzących wątpliwości na etapie oceny formalnej, w zakresie poprawności ocen oddziaływania na środowisko zgodnie z dyrektywą 2011/92/UE z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie oceny skutków wywieranych przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko. W okresie wdrażania Programu takich opinii wydano 139.

2.2.4 Zgodność realizowanych operacji z prawem wspólnotowym w zakresie prawa zamówień publicznych

Instytucja Zarządzająca RPO WD podczas wdrażania Programu zapewniała zgodność realizowanych projektów z prawem wspólnotowym w zakresie zamówień publicznych w zakresie prawidłowości stosowania przez beneficjentów, w tym z sektora prywatnego, przepisów dotyczących przestrzegania zasad konkurencyjności i zamówień publicznych.

Beneficjenci realizujący zamówienia publiczne powyżej progu 30 000 EUR zobowiązani byli do stosowania przepisów wynikających z ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych.

Beneficjenci realizujący procedurę zamówień publicznych w zakresie zamówień poniżej progu 30 000 EUR zobowiązani byli do stosowania zasad określonych w dokumencie opracowanym przez IZ RPO pn. „Wytyczne programowe IZ RPO w zakresie ogólnych zasad udzielania zamówień i wyboru wykonawców w transakcjach nie objętych przepisami ustawy Prawo zamówień publicznych”.

Obowiązek stosowania przez beneficjentów prawa zamówień publicznych lub Wytycznych IZ RPO nakładała umowa o dofinansowanie projektu. Na etapie realizacji projektów poprawność stosowania przez beneficjentów procedur zamówień publicznych sprawdzana była podczas kontroli ex-ante dokumentacji dotyczącej zamówień publicznych, kontroli problemowej zamówień publicznych na dokumentach, weryfikacji wniosku beneficjenta o płatność oraz podczas kontroli na miejscu realizacji projektu.

Nieprzestrzeganie przez beneficjentów procedur udzielania zamówień publicznych przy wydatkowaniu środków skutkowało nakładaniem korekt finansowych, zwrotem środków, wstrzymaniem wypłaty dofinansowania lub rozwiązaniem umowy.

W ramach Programu ujawniono 532 nieprawidłowości w zakresie zamówień publicznych w realizowanych projektach, co stanowi 62,51% ogólnej liczby wszystkich wykrytych nieprawidłowości.

Problemy związane z realizacją zamówień publicznych

W ramach Programu nie stwierdzono problemów o charakterze systemowym związanych z zamówieniami publicznymi. Niemniej jednak, kontrole projektów ujawniły błędy popełniane przez beneficjentów w zakresie przeprowadzania postępowań podlegających przepisom prawa zamówień publicznych, głównie w odniesieniu do zachowania zasad uczciwej konkurencji i równego traktowania wykonawców, w tym m.in. braku publikacji w Biuletynie Zamówień Publicznych informacji związanych z procedurą udzielania zamówienia, wyboru trybu zamówienia, wyboru wykonawcy, terminu zawarcia umowy z wykonawcą, dzielenia zamówienia oraz nieprawidłowego ustalenia jego wartości.

Ponadto stwierdzano nieprawidłowości podczas przeprowadzania przez beneficjentów postępowań podlegających nie objętych przepisami zamówień publicznych. Najczęściej beneficjenci nie stosowali się do wymogu prawidłowego określenia kryteriów wyboru oferty, porównania wymaganej ilości ofert pochodzących od różnych wykonawców i obowiązku upublicznienia oferty bądź zachowania właściwego terminu upublicznienia oferty.

Podjęte przez Instytucję Zarządzającą RPO środki zaradcze

1. Zmodyfikowano dokument pn. Wytyczne programowe IZ RPO w zakresie ogólnych zasad udzielania zamówień publicznych i wyboru wykonawców w transakcjach nie objętych ustawą Prawo zamówień publicznych. Zmiana polegała na doprecyzowaniu wymogów stawianych beneficjentom w zakresie udzielania zamówień i wyboru wykonawców.
2. Instytucja Zarządzająca RPO oraz Dolnośląska Instytucja Pośrednicząca prowadziły szkolenia z zakresu krajowego i wspólnotowego prawa zamówień publicznych, ponadto w trakcie szkoleń z zakresu sporządzania wniosku o płatność, przedstawiono stosowanie procedur zamówień publicznych. IZ RPO przeprowadziła łącznie 42 szkolenia, w których udział wzięło 1 181 beneficjentów. DIP przeprowadziła 27 szkoleń, w których udział wzięło 756 beneficjentów.
3. W 2012 r. w ramach systemu zarządzania i kontroli IZ RPO wprowadziła dodatkowe narzędzie kontroli, tzw. kontrolę problemową na dokumentach w siedzibie kontrolującego w ramach prawidłowości udzielenia zamówień publicznych – zachowania zasady konkurencyjności. Badaniem objęto wszystkie projekty w ramach Programu (z wyłączeniem Działów 1.1, 1.2, 5.1, 5.3, które wdrażała DIP oraz Priorytetu 10 Pomoc Techniczna), dla których beneficjenci złożyli wnioski o płatność. Celem badania było minimalizowanie ryzyka poświadczenia wydatków poniesionych z naruszeniem prawa zamówień publicznych. Badanie było przeprowadzane w oparciu o dokumentację dotyczącą zamówień publicznych będącą w posiadaniu IZ RPO i/lub przedłożoną przez beneficjentów, w sposób niezależny od procedury weryfikacji wniosków o płatność.

Kontrolę problemową zamówień publicznych przeprowadzono w ramach 428 projektów.

4. W 2013 r. IZ RPO WD przeprowadziła badanie pn. „Analiza błędów popełnianych przez beneficjentów RPO WD przy udzielaniu zamówień publicznych”.
Analiza wyników kontroli i audytów przeprowadzonych wśród beneficjentów Programu uwidoczniła, iż najczęstszym powodem nakładania korekt finansowych były błędy popełniane przy udzielaniu zamówień dotyczące naruszeń ustawy Prawo zamówień publicznych oraz zapisów „Wytucznych programowych IZ RPO w zakresie zasad udzielania zamówień publicznych i wyboru wykonawców w transakcjach nie objętych ustawą Prawo zamówień publicznych”.
Przedmiotem badania było zebranie, usystematyzowanie oraz analiza wszystkich wykrytych błędów/nieprawidłowości popełnianych przez beneficjentów w zakresie udzielania zamówień publicznych. W wyniku badania stworzono katalog najczęściej popełnianych błędów/nieprawidłowości („złych praktyk”) w zakresie udzielania zamówień wraz z opisem błędu oraz sformułowało rekomendacje dla beneficjentów wskazujących jak przygotować i przeprowadzić procedurę udzielania zamówienia publicznego, aby uniknąć występowania naruszeń oraz ją usprawnić.
Wyniki analizy były wykorzystywane przez IZ RPO podczas szkoleń z beneficjentami w celu wyeliminowania pojawiających się błędów w projektach.
5. IZ RPO prowadziła kontrole ex ante zamówień publicznych, którą objęto beneficjentów zobowiązanych do stosowania przepisów ustawy Prawo zamówień publicznych oraz realizujących projekty o szacunkowej wartości zamówienia publicznego co najmniej 10 000 000 PLN dla robót budowlanych lub co najmniej 5 000 000 PLN dla dostaw bądź usług.
W ramach Programu przeprowadzono łącznie 9 kontroli ex ante zamówień publicznych w projektach.
6. Dla umów podpisanych po dn. 18.08.2014 r. IZ RPO przeprowadzała obligatoryjną weryfikację i kontrolę postępowań o udzielenie zamówienia publicznego oraz wyboru wykonawców w transakcjach nie objętych przepisami ustawy Prawo zamówień publicznych i podlegających „Wytuczny programowy IZ RPO dla zamówień nie objętych przepisami ustawy Prawo zamówień publicznych”. Weryfikacja przeprowadzana była na wybranych dokumentach dotyczących postępowania o udzielenie zamówienia publicznego na podstawie harmonogramów realizacji projektów po podpisaniu umowy z wykonawcą i przed wypłatą środków beneficjentowi. Proces weryfikacji ex post dotyczył 100% udzielanych zamówień publicznych w zakresie Priorytetów 1-9 (z wyłączeniem Działów 1.1, 1.2, 5.1 i 5.3 realizowanych przez DIP). W przypadku negatywnego wyniku weryfikacji ex post zamówienia publicznego, IZ RPO przeprowadzała kontrolę ex post zamówienia publicznego obejmującą sprawdzenie całości dokumentacji w ramach przeprowadzonego postępowania o udzielenie zamówienia publicznego.
W ramach Programu weryfikacją ex-post objęto 415 postępowań o udzielenie zamówienia publicznego w projektach.
7. DIP przeprowadzała obligatoryjną kontrolę doraźną prawidłowości przeprowadzenia przez beneficjentów procedury wyboru wykonawców na dokumentach w siedzibie kontrolującego. Kontrola dotyczyła wniosków o płatność, w których wnioskowana łączna kwota wydatków kwalifikowanych przekraczała wartość 500 tys. PLN (119 tys. EUR).
Kontroli doraźnej na dokumentach w zakresie wyboru wykonawców poddano 88 projektów.
8. W 2015 r. w DIP prowadzono dodatkowe kontrole na dokumentach w zakresie weryfikacji zaistnienia ewentualnego konfliktu interesów pomiędzy zamawiającym (beneficjentem) a wykonawcami i podwykonawcami w projekcie. Kontrolą objęto projekty wybrane na podstawie analizy ryzyka spośród całej populacji projektów, w przypadku których wydatki w ramach złożonych wniosków o płatność zostały poświadczone w 2014 r., a w projektach tych stosowano procedury wyboru wykonawców na podstawie Wytucznych IZ RPO WD. Dodatkowy zakres kontroli wprowadzono ponadto we wszystkich kontrolach na miejscu na zakończenie realizacji projektów przeprowadzonych w okresie 15.10.2015 r. - 31.12.2015 r. Z kontroli wykluczono projekty, w których umowy o dofinansowanie zostały rozwiązane oraz takie, dla których zakończył się okres trwałości. Podobne kontrole przeprowadzono w okresie wrzesień-grudzień 2016 r. Kontroli poddano projekty, w przypadku których wydatki przedstawiono we wnioskach o płatność poświadczonych w latach 2014-2016.
Kontroli poddano 387 projektów.

2.2.5 Zgodność realizowanych operacji z prawem wspólnotowym w zakresie pomocy publicznej

Zgodność realizowanych operacji z prawem wspólnotowym w zakresie pomocy publicznej była realizowana poprzez zapewnienie, że każde wsparcie stanowiące pomoc publiczną udzielane w ramach Programu było zgodne z przepisami dotyczącymi zasad udzielenia tej pomocy obowiązujące w momencie jej przyznawania.

Pomoc publiczna w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013 była przyznawana zgodnie z aktualnymi programami pomocowymi.

W ramach Programu nie wykryto nieprawidłowości dotyczących naruszeń przepisów pomocy publicznej.

Od początku wdrażania Programu IZ RPO przykładła dużą wagę do oceny projektów pod kątem występowania pomocy publicznej. Jedynie w przypadkach dotyczących infrastruktury dróg publicznych i infrastruktury przeciwpowodziowej występowanie pomocy publicznej nie było badane przy ocenie projektów. W konkursach, w których realizowane były projekty typowo komercyjne, m.in. z zakresu przedsiębiorczości, B+R, energetyki, występowanie pomocy publicznej było założone już na etapie ogłoszenia o naborze wniosków o dofinansowanie wraz ze wskazaniem właściwego programu pomocowego. W pozostałych przypadkach występowanie pomocy publicznej w danym projekcie, każdorazowo badane było indywidualnie przez IZ RPO. Dotyczyło to przede wszystkim projektów infrastrukturalnych, w przypadku których powstała wątpliwość odnośnie ich ewentualnego gospodarczego/komercyjnego wykorzystania, m.in. projekty z zakresu turystyki, kultury, edukacji. Weryfikacja projektów pod kątem występowania pomocy publicznej odbywała się podczas oceny formalnej i merytorycznej na podstawie zatwierdzonych przez Komitet Monitorujący RPO WD kryteriów wyboru projektów oraz ponownie przed podpisaniem umowy o dofinansowanie w zakresie weryfikacji pułapu uzyskanej przez beneficjenta pomocy *de minimis*. Każdy beneficjent składający wniosek o dofinansowanie przedstawiał oświadczenie o uzyskanej pomocy publicznej. Ponadto podczas kontroli na miejscu weryfikacji poddawano dane w złożonych przez beneficjentów oświadczeniach.

W początkowym etapie wdrażania Programu, IZ RPO przy ocenie występowania pomocy publicznej w projektach, bardzo często korzystała z opinii specjalnie do tego celu wybranej kancelarii prawnej.

Problemy związane z występowaniem pomocy publicznej

W niektórych obszarach wsparcia IZ RPO stosowała szczególne zasady związane z udzielaniem pomocy publicznej. Do obszarów tych zaliczana była, m.in. infrastruktura publicznej służby zdrowia, infrastruktura gospodarki odpadami oraz transportu zbiorowego. W przypadku gospodarki odpadowej oraz transportu, zastosowanie miały Wytyczne Instytucji Koordynujące NSRO w zakresie zasad dofinansowania z programów operacyjnych podmiotów realizujących obowiązek świadczenia usług publicznych w transporcie zbiorowym oraz Wytyczne Instytucji Koordynującej w zakresie zasad dofinansowania z programów operacyjnych podmiotów realizujących obowiązek świadczenia usług publicznych w ramach zadań własnych jednostek samorządu terytorialnego w gospodarce odpadami.

W dn. 31.01.2012 r. weszły w życie zapisy Decyzji KE z dnia 20 grudnia 2011 r. w sprawie stosowania art. 106. ust. 2 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej do pomocy Państwa w formie rekompensaty z tytułu świadczenia usług publicznych, przyznanej przedsiębiorstwu zobowiązanym do wykonywania usług świadczonych w ogólnym interesie gospodarczym. Zagadnienie to dotyczyło w ramach Programu w szczególności gospodarki odpadami. Wobec tego na etapie oceny formalnej wniosku o dofinansowanie w IZ RPO weryfikowane było:

- czy rekompensata zostanie przyznana jedynie w celu zapewnienia świadczenia usług stanowiących usługi w ogólnym interesie gospodarczym,
- czy operator został specjalnie zobowiązany przez organ publiczny do wykonywania szczególnych usług w ogólnym interesie gospodarczym,
- czy zostały określone szczegółowe warunki, które muszą zostać spełnione w odniesieniu do nałożenia zobowiązań z tytułu usług świadczonych w ogólnym interesie gospodarczym,
- czy wyliczona rekompensata nie przekracza kwoty koniecznej do pokrycia kosztów netto poniesionych przez przedsiębiorstwo w ramach wywiązywania się ze zobowiązań z tytułu świadczenia usług publicznych, przy uwzględnieniu odpowiednich wpływów i rozsądnego zysku.

Przy ocenie projektów opierano się o zapisy Wytycznych IK NSRO w zakresie reguł dofinansowania z programów operacyjnych podmiotów realizujących obowiązek świadczenia usług publicznych w ramach zadań własnych jednostek samorządu terytorialnego w gospodarce odpadami, jak również Wytycznej programowej IZ RPO WD pn. „Metodologia obliczania rekompensaty dla inwestycji planowanych do realizacji w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013 dla Działania 4.1 Gospodarka odpadami”.

W zakresie infrastruktury ochrony zdrowia zastosowanie miały Wytyczne programowe IZ RPO WD pn. „Wytyczne dotyczące zasad dofinansowania projektów w ramach Priorytetu 8. Zdrowie”. W aspekcie pomocy publicznej przyjęto zasadę, że usługi świadczone przez zakłady opieki zdrowotnej (podmioty lecznicze) na podstawie umowy z instytucją ubezpieczenia zdrowotnego nie mają wpływu na wymianę gospodarczą pomiędzy krajami członkowskimi UE i w związku z tym nie naruszają art. 107 ust. 1 Traktatu o funkcjonowaniu Unii

Europejskiej. Aby wykluczyć możliwość występowania pomocy publicznej w podmiotach leczniczych działających w publicznym systemie ochrony zdrowia, wnioskodawcy w dokumentacji projektowej przedstawiali zestawienie usług świadczonych na rzecz pacjentów pochodzących z krajów członkowskich Unii Europejskiej. Zestawienie było jednym z elementów branych pod uwagę przez IZ RPO w trakcie weryfikacji występowania w projekcie pomocy publicznej. Podstawą do obliczenia poziomu dofinansowania były przychody z całości świadczeń zdrowotnych wykonywanych przez wnioskodawcę. W pierwszej kolejności obliczano „współczynnik wydatków kwalifikowalnych” („P”), który stanowił procentową proporcję przychodów jednostki uzyskiwanych na podstawie umowy z instytucją ubezpieczenia zdrowotnego w całości przychodów wnioskodawcy uzyskanych ze świadczeń zdrowotnych w poprzednim okresie rozliczeniowym. Wyliczony w ten sposób współczynnik „P” był podstawą do ustalenia wartości wydatków kwalifikowalnych w ramach projektu. Wartość wydatków kwalifikowanych obliczona z wykorzystaniem współczynnika „P” była następnie wykorzystana do obliczenia poziomu dofinansowania (luka finansowa), zgodnie z art. 55 Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. Dodatkowo beneficjenci byli zobowiązani do corocznego przedkładania Instytucji Zarządzającej oświadczenia o dalszym funkcjonowaniu w publicznym systemie opieki zdrowotnej, zgodności zrealizowanego projektu z zakresem zakontraktowanych świadczeń oraz utrzymania proporcji przychodów uzyskiwanych w publicznym systemie w stosunku do przychodów z całości świadczeń zdrowotnych na poziomie nie mniejszym niż ten, który został przedstawiony w dokumentacji aplikacyjnej.

Ryzyko wystąpienia pomocy publicznej w niektórych typach projektów, skutkowało rezygnacją części potencjalnych beneficjentów z ubiegania się o wsparcie (główny powód to znacznie obniżony poziom dofinansowania). Sytuacja ta dotyczyła konkursu w zakresie kształcenia zawodowego, w którym przede wszystkim ze względu na duże prawdopodobieństwo objęcia projektów pomocą publiczną nie wpłynął żaden wniosek o dofinansowanie ze szkoły wyższej. Innym przykładem było stosunkowo bardzo małe zainteresowanie konkursami dotyczącymi wsparcia infrastruktury badawczej (przeznaczonej na prowadzenie działalności gospodarczej) w jednostkach naukowych, szkołach wyższych, wynikające przede wszystkim z relatywnie niskiego poziomu dofinansowania wynikającego z programu pomocowego.

W ramach Programu zidentyfikowano pomoc publiczną i pomoc *de minimis* w 1 125 projektach.

Pomoc publiczna wystąpiła również w projekcie indywidualnym z Indykatorywnego Wykazu Indywidualnych Projektów Kluczowych pn. *Likwidacja obszarów wykluczenia informacyjnego i budowa dolnośląskiej sieci szkieletowej*. Decyzja o indywidualnej notyfikacji została podjęta przez Komisję Europejską w dniu 14.12.2012 r.

IZ RPO podpisała umowę o dofinansowanie w dn. 29.01.2013 r., na wartość całkowitą projektu 48 330 993,04 EUR (214 101 466,09 PLN), w tym dofinansowanie z EFRR 33 228 319,28 EUR (147 198 131,56 PLN). Projekt zakończony został 31.12.2015 r.

2.2.6 Działania w zakresie społeczeństwa informacyjnego

Instytucja Zarządzająca RPO WD wdrażała politykę społeczeństwa informacyjnego poprzez wspieranie projektów upowszechniających tworzenie infrastruktury dostępu do informacji. Należały do nich projekty polegające na budowie infrastruktury szerokopasmowego internetu, szczególnie na obszarach wiejskich oraz tworzenia publicznych punktów dostępu do internetu w małych miastach (infokioski). Dofinansowanie uzyskały projekty z zakresu e-government oraz projekty wykorzystujące nowoczesne metody informacyjne w biznesie, a także przedsięwzięcia podnoszące konkurencyjność i innowacyjność, zapewniające wysoki poziom, dostępność i atrakcyjność edukacji (e-learning). Ponadto wsparcie uzyskały projekty sprzyjające wymianie doświadczeń i transferu innowacji pomiędzy sferą nauki i gospodarki z wykorzystaniem technologii informacyjnych. Wsparcie otrzymały projekty infrastrukturalne mające na celu rozbudowę systemów kanalizacji teletechnicznej oraz projekty wykorzystujące nowoczesne rozwiązania ICT do monitorowania i zarządzania. Projekty realizowane szczególnie w ramach Priorytetu 2 Społeczeństwo informacyjne musiały zachować zasadę neutralności technologicznej oraz otwartego dostępu.

W ramach Programu nie odnotowano problemów w realizowaniu przez beneficjentów polityki społeczeństwa informacyjnego.

Przestrzeganie zasady polityki społeczeństwa informacyjnego weryfikowane było we wszystkich projektach realizowanych w ramach Programu. Na etapie oceny formalnej i merytorycznej wniosków o dofinansowanie analizowany i oceniany był wpływ projektu na zgodność projektu z polityką społeczeństwa informacyjnego. We wniosku o dofinansowanie, wnioskodawca zobowiązany był określić charakter wpływu danego przedsięwzięcia inwestycyjnego na tę politykę (pozytywny/neutralny/negatywny). Umowa o dofinansowanie zawierała zapisy obligujące beneficjenta do przestrzegania przepisów wspólnotowych w zakresie realizacji polityk horyzontalnych. Analiza dokonywana była również na etapie rozliczania projektów poprzez weryfikację wniosku beneficjenta o płatność. Formularz wniosku beneficjenta o płatność zawierał informację o zgodności

realizacji projektu z zasadami polityk wspólnotowych. Ponadto zgodność projektów z politykami wspólnotowymi oceniane było na etapie kontroli na miejscu rzeczowo-finansowej realizacji projektu.

W ramach Programu pozytywny wpływ na politykę społeczeństwa informacyjnego wykazało 745 projektów, co stanowi 34,21% ogólnej liczby realizowanych projektów (z wyłączeniem Priorytetu 10 Pomoc Techniczna).

Priorytet	Liczba projektów zakończonych [szt.]	Liczba projektów realizujących politykę społeczeństwa informacyjnego [szt.]	Udział projektów wspierających politykę społeczeństwa informacyjnego w liczbie projektów zakończonych
Priorytet 1 Przedsiębiorstwa i innowacyjność	883	371	42,02%
Priorytet 2 Społeczeństwo informacyjne	84	84	100,00%
Priorytet 3 Transport	84	17	20,24%
Priorytet 4 Środowisko i bezpieczeństwo ekologiczne	160	20	12,50%
Priorytet 5 Energetyka	113	12	10,62%
Priorytet 6 Turystyka i kultura	243	120	49,38%
Priorytet 7 Edukacja	88	38	43,18%
Priorytet 8 Zdrowie	93	50	53,76%
Priorytet 9 Miasta	430	33	7,67%
Razem	2 178	745	34,21%

Priorytet 1 Przedsiębiorstwa i Innowacyjność – w ramach Priorytetu realizowane były projekty z zakresu unowocześniania technologii, wprowadzenia innowacji, w tym innowacji w zakresie komunikacji i wykorzystywania nowoczesnych technik informatycznych w przedsiębiorstwach. Tworzono strony internetowe w celu promocji oraz korzystano z internetu w procesie świadczenia usług przez przedsiębiorców.

Przykład

Projekt pn. „Utworzenie Parku Przemysłowego wraz z Inkubatorem Przedsiębiorczości w ramach Karkonoskiego Parku Rozwoju Gospodarczego w Piechowicach”
Beneficjent: Karkonoski Park Rozwoju Gospodarczego Sp. z o.o.

W ramach projektu zbudowano sieć teletechniczną w celu zapewnienia projektowanemu obiektowi łączności telefonicznej i informatycznej z sieciami zewnętrznymi. Telefonia i Internet umożliwiają komunikację i dostęp do informacji na bardzo szeroką skalę. Wyposażenie infrastruktury parku i inkubatora w sieć teletechniczną stworzyło możliwość szybkiego przekazu informacji bez względu na czas i przestrzeń, umożliwiło wykorzystanie technik komunikacyjnych (prowadzenie telekonferencji, spotkań na odległość). W efekcie firmy działające w Parku i Inkubatorze korzystają z nowoczesnego sposobu organizacji działalności gospodarczej, co wpływa na usprawnienie obrotu i obieg informacji między przedsiębiorstwami i wewnątrz przedsiębiorstw, obniżenie kosztów działalności gospodarczej, wyrównanie szans małych i średnich przedsiębiorstw, ułatwienie i przyspieszenie rozliczeń finansowych. Zaproponowane rozwiązania przyczyniają się do wzrostu poziomu informatyzacji społeczeństwa.

Priorytet 2 Społeczeństwo informacyjne – w ramach Priorytetu realizowane były projekty w zakresie budowy sieci szerokopasmowych, tworzenia e-usług w administracji publicznej i punktów dostępu do internetu (infokioski). W administracji publicznej wprowadzony został elektroniczny system zarządzania urzędami i instytucjami kultury, placówkami medycznymi, jak i edukacyjnymi oraz monitoringu postępów nauczania (e-dziennik).

Przykład

Projekt pn. "MAN Wrocław. Wrocławska sieć teleinformatyczna na potrzeby sprawnego zarządzania miastem"
Beneficjent: Gmina Wrocław

Celem utworzonego systemu było zapewnienie bezpiecznej transmisji danych oraz odpowiednich środków technicznych zapewniających mechanizmy umożliwiające wymianę danych wrażliwych pomiędzy jednostkami Gminy Wrocław. System umożliwił integrację poszczególnych systemów na jednej platformie transmisyjnej wpływając na poprawę efektywności pracy systemów, jak i ich użytkowników. System stanowi element tzw. elektronicznej administracji, stanowiącej jeden z aspektów polityki rozwoju społeczeństwa informacyjnego.

Priorytet 3 Transport – w ramach Priorytetu realizowane były projekty, których elementem była budowa sieci informatycznej (sieci światłowodowe budowane w pasie budowanych/modernizowanych dróg), tworzenie sieci dla miejskiej informacji komunikacyjnej.

Przykład

Projekt pn. „Poprawa jakości komunikacji publicznej w aglomeracji jeleniogórskiej poprzez zakup nowych autobusów, wdrożenie systemu informacji pasażerskiej w czasie rzeczywistym oraz budowę nowoczesnej myjni autobusowej”

Beneficjent: Miejski Zakład Komunikacyjny sp. z o.o. w Jeleniej Górze

Projekt polegał, m.in. na zakupie nowoczesnego systemu informacji pasażerskiej w czasie rzeczywistym, który dostarcza pasażerom informacje o rozkładzie jazdy autobusów w każdym miejscu i czasie przez telefon komórkowy lub Internet. Nowe tablice przystankowe na bieżąco informują o czasie przyjazdu autobusów. W pojazdach umieszczono nowoczesne autokomputery sterujące informacją wewnątrzpojazdową i komunikujące się z serwerami systemowymi i łączami GPRS. Nastąpiła także informatyzacja stanowisk pracy związanych z obsługą serwerowni i przetwarzania danych systemowych. Realizacja projektu umożliwiła rozwój nowoczesnych technologii informacyjnych i komunikacyjnych w życiu codziennym mieszkańców Jeleniej Góry. System ma również na celu zbieranie informacji i monitoring przejazdu autobusów.

Priorytet 4 Środowisko i bezpieczeństwo ekologiczne – w ramach Priorytetu w projektach z zakresu infrastruktury wodno-kanalizacyjnej beneficjenci wskazywali na wykorzystanie nowoczesnych rozwiązań ICT w ramach systemu automatycznego monitoringu i sterowania procesem technologicznym. Wpływ na politykę społeczeństwa informacyjnego miały również projekty z zakresu edukacji ekologicznej poprzez wprowadzenie informatycznych narzędzi edukacyjnych, jak np. infokiosk czy indywidualne audioprzewodniki.

Przykład

Projekt pn. „Zwiększenie potencjału edukacyjnego Arboretum Uniwersytetu Wrocławskiego w Wojsławicach poprzez kompleksowe działania rozwojowe”

Beneficjent: Uniwersytet Wrocławski

Projekt polegał na rozbudowie oraz aktualizacji strony internetowej Arboretum oraz wprowadzenie systemu audio-przewodników i podręczników, co umożliwia korzystanie odwiedzającym oraz internautom z obszernej bazy wiedzy, jaką dysponuje ogród dendrologiczny. Ponadto w ramach projektu wdrożono komputerowy system druku, sprzedaży i kontroli biletów wstępu.

Priorytet 5 Energetyka – w ramach Priorytetu w realizowanych projektach planowano zakup i instalację sprzętu i urządzeń sterujących sieciami energetycznymi i gazowymi wraz z oprogramowaniem. W efekcie nastąpiło wprowadzenie nowoczesnych rozwiązań zarządzania siecią.

Przykład

Projekt pn. „Przebudowa 7 stacji GPZ w gminach Ścinawa, Gromadka, Złotoryja, Głogów, Jawor, Legnica”

Beneficjent: Tauron Dystrybucja Spółka Akcyjna

W wyniku realizacji projektu wprowadzono zaawansowane urządzenia telemechaniczne pozwalające na zdalny odczyt oraz sterowanie urządzeniami służącymi do dystrybucji energii elektrycznej. W projekcie zastosowane zostały rozwiązania umożliwiające telesygnalizację, telepomiar oraz telesterowanie. Dla urządzeń wyznaczony został zakres niezbędnych sygnałów i pomiarów, umożliwiających ciągłe monitorowanie oraz zdalne zarządzanie procesami. Projekt obejmował wykorzystanie nowoczesnych technologii informacyjnych i komunikacyjnych. Jednocześnie projekt wpłynął na bieżącą pracę osób zaangażowanych w nadzór, eksploatację oraz naprawy wykorzystywanych urządzeń, umożliwiając im szybką diagnozę stanów awaryjnych oraz rozłączenie pól, które ulegają awarii. Zatrudnieni pracownicy zyskali nowe kompetencje w zakresie obsługi zaawansowanych technologii ICT.

Priorytet 6 Turystyka i Kultura – w ramach Priorytetu realizowane były projekty dotyczące monitoringu wizyjnego, instalacji publicznego bezprzewodowego dostępu do internetu (hotspot), instalacji infokiosków z informacją turystyczną, tworzenia stron internetowych promujących turystykę aktywną oraz promocji na portalach internetowych. Realizowane były również projekty z zakresu digitalizacji zasobów instytucji kultury i ich upowszechnienia w sieci internetowej.

Przykład

Projekt pn. „Digitalizacja zbiorów z Biblioteki Benedyktynek Krzeszowskich oraz Legnickiego Seminarium Duchownego”

Beneficjent: Diecezja Legnicka

Projekt polegał na digitalizacji i upowszechnieniu wybranych dzieł ze zbiorów Diecezji Legnickiej, które ocalały w wiejskich bibliotekach parafialnych, czy też zostały przywiezione ze Lwowa (biblioteka sióstr benedyktynek w Krzeszowie). Digitalizacja zbiorów umożliwiła zaprezentowanie dziedzictwa kulturowego w zasobach internetowych i utworzenie biblioteki cyfrowej.

Priorytet 7 Edukacja – w ramach Priorytetu beneficjenci realizowali projekty dotyczące wyposażenia pracowni szkolnych w sprzęt komputerowy, wpływając na rozwój umiejętności obsługi urządzeń informatycznych. Wprowadzono również usługi w zakresie e-learningu na uczelniach wyższych.

Przykład

Projekt pn. „Budowa kompleksu edukacyjno-badawczego GEOCENTRUM Politechniki Wrocławskiej (Etap I)”,
Beneficjent: Politechnika Wrocławska

W wyniku zrealizowania projektu, cały obiekt został objęty bezprzewodowym dostępem do Internetu. System ułatwił rekrutację nowych studentów oraz umożliwił usprawnienie obsługi studentów, w całym obiekcie zainstalowano terminale (infokiosków) umożliwiające dostęp do portalu studenckiego. Zwiększenie liczby stanowisk infrastruktury teleinformatycznej pozwala studentom na łatwiejszy dostęp do źródeł wiedzy oraz ułatwia obsługę administracyjną.

Priorytet 8 Zdrowie – w ramach Priorytetu realizowane były projekty dotyczące zakupu wysokiej jakości specjalistycznej aparatury medycznej wykorzystywanej do zabiegów oraz intensywnej opieki nad pacjentem. Beneficjenci wdrażali również systemy informatyczne i teleinformatyczne wprowadzając Elektroniczną Kartę Pacjenta. Prowadzono wymianę instalacji, w tym telekomunikacyjnej i komputerowej, co tworzyło warunki do wdrożenia nowych technologii informacyjnych służących poprawie jakości usług oraz rozwojowi możliwości przesyłania danych medycznych pomiędzy placówkami służby zdrowia (teleopieka).

Przykład

Projekt pn. „Budowa systemu informacyjno-komunikacyjnego w Zespole Opieki Zdrowotnej w Bolesławcu, przy ul. Jeleniogórskiej 4”

Beneficjent: Zespół Opieki Zdrowotnej w Bolesławcu

Projekt polegał na budowie zintegrowanego systemu informatycznego służącego pełnemu zarządzaniu danymi związanymi z obsługą pacjentów i zakładami opieki zdrowotnej. Dzięki wprowadzeniu technologii informacyjnych i komunikacyjnych racjonalizowano i ustandaryzowano system opieki zdrowotnej oraz wniesiono nową jakość do realizacji usług i procedur medycznych, w szczególności w warstwie administracyjno-zarządczej systemu ochrony zdrowia, procedur medycznych (w tym rekordów pacjenta od postawienia diagnozy i planowania terapii do uzyskania danych w celach konsultacyjnych i statystycznych). Systemem informacyjnym objęto 36 placówek systemu opieki zdrowotnej.

Priorytet 9 Miasta – w ramach Priorytetu realizowane były projekty dotyczące wyposażenia w sprzęt informatyczny placówek szkolnych, centrów integracji społecznej i instytucji kultury. Realizowane były także projekty, w których założono wykorzystanie szeregu rozwiązań z zakresu technik informacyjnych i multimedialnych, m.in. montaż urządzeń służących stworzeniu systemu monitoringu miejskiego, parkometrów, świetlnych tablic informacyjnych, urządzeń do dystrybucji radiowego sygnału internetowego, kiosków multimedialnych.

Przykład

Projekt pn. „Utworzenie lokalnego Centrum Rozwoju Zawodowego”

Beneficjent: Gmina Wrocław

W ramach projektu wykorzystano nowoczesne technologie informatyczne w procesach edukacyjnych i twórczych – podczas warsztatów, szkoleń, wystaw i prezentacji multimedialnych. Realizacja projektu wpłynęła na możliwość rozwoju artystycznego, nabycia nowych umiejętności zawodowych przez młodych ludzi

i włączania osób starszych, a także osiągania nieznanych w sferze technik tradycyjnych celów artystycznych przez profesjonalnych twórców.

2.2.7 Działania kontrolne służące zapewnieniu przestrzegania polityk wspólnotowych

W celu zapewnienia przestrzegania polityk wspólnotowych, realizowane były działania kontrolne na różnych etapach realizacji projektów.

Na etapie programowania IZ RPO wprowadziła w kryteriach oceny projektów, m.in. kryteria związane z wpływem projektu na realizację polityk horyzontalnych – zachowania zasady równych szans, ochrony środowiska oraz tworzenia społeczeństwa informacyjnego. Podczas oceny merytorycznej wniosku o dofinansowanie oceniano:

- czy projekt ma co najmniej neutralny wpływ na poniższe polityki horyzontalne, tj.:
 - ochrony środowiska,
 - społeczeństwa informacyjnego,
 - równych szans.

Na etapie weryfikacji wniosku o płatność i kontroli dokumentacji projektu kontrolę przeprowadzano przy wykorzystaniu list sprawdzających obejmujących pytania:

- czy realizacja projektu następuje zgodnie z politykami horyzontalnymi, tj.:
 - ochrony konkurencji i zamówień publicznych,
 - ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju,
 - społeczeństwa informacyjnego,
 - równych szans i niedyskryminacji.
- czy w przypadku nieprzestrzegania polityk wspólnoty opisano na czym polegały nieprawidłowości oraz wskazano podjęte działania naprawcze.

Na etapie wdrażania projektów w celu weryfikacji przestrzegania polityk wspólnotowych, kontroli poddawano dokumentację projektu, jak również przeprowadzano kontrolę na miejscu jego realizacji w zakresie:

- wyboru projektu do dofinansowania zgodnie z kryteriami oceny,
- realizacji projektu zgodnie z decyzją przyznającą pomoc publiczną,
- zgodności wydatków poniesionych przez beneficjenta z zasadami oraz prawem wspólnotowym i krajowym, w szczególności w zakresie zamówień publicznych.

Kontrole IZ RPO - systemowe i kontrole projektów

Przestrzeganie polityki zamówień publicznych weryfikowano poprzez prowadzenie w ramach Programu kontroli systemowych w Dolnośląskiej Instytucji Pośredniczącej (DIP), jak i kontroli projektów (w tym kontrole planowe i doraźne na miejscu realizacji, kontrole ex-ante).

Kontrole systemowe

Kontrole systemowe wykonywane przez IZ RPO przeprowadzane były w DIP wdrażającej część Działań Programu. W okresie 2007-2016 IZ przeprowadziła 14 kontroli systemu zarządzania i kontroli oraz 10 kontroli sprawdzających wykonanie zaleceń po kontroli systemu zarządzania i kontroli:

- 1) kontrola systemu zarządzania i kontroli (przeprowadzona w dn. 8 - 19.12.2008 r.). Kontrola potwierdziła, że wszystkie funkcje, których realizację IZ przekazała IP w zakresie wdrażania części Priorytetu 1, realizowane były w sposób zgodny z procedurami, a system zarządzania i kontroli funkcjonował prawidłowo, efektywnie i zgodnie z prawem. W ramach kontroli stwierdzono uchybienia niestanowiące naruszenia/zagrożenia dla poprawności funkcjonowania systemu zarządzania i kontroli w DIP i wydano zalecenia pokontrolne.

kontrola sprawdzająca wykonanie zaleceń pokontrolnych z kontroli systemu zarządzania i kontroli z dn. 8 – 19.12.2008 r. (przeprowadzoną w dn. 30.09 - 7.10.2009 r.). Sprawozdanie z kontroli z dn. 22.10.2009 r. potwierdziło realizację przez DIP zaleceń pokontrolnych.

- 2) kontrola systemu zarządzania i kontroli (przeprowadzona w dn. 23.11 - 11.12.2009 r.). W informacji pokontrolnej IZ potwierdziła, że systemu zarządzania i kontroli w DIP był zgodny z Rozporządzeniem 1083/2006, a wskazane uchybienia dotyczyły niskiej istotności. Zalecenia zostały wdrożone przez DIP.

kontrola sprawdzająca wykonanie zaleceń pokontrolnych z kontroli systemu zarządzania i kontroli z dn. 23.11 - 11.12.2009 r. (przeprowadzona w dn. 30.06 - 09.07.2010 r.). Stwierdzono wykonanie zaleceń pokontrolnych za wyjątkiem przekroczenia terminu w trakcie weryfikacji i oceny jednego wniosku beneficjenta o płatność.

- 3) kontrola systemu zarządzania i kontroli (przeprowadzona w dn. 30.06 - 09.07.2010 r.). W ramach kontroli stwierdzono uchybienia niestanowiące naruszenia/zagrożenia dla poprawności funkcjonowania systemu zarządzania i kontroli w DIP. Rekomendacje zawarte w zaleceniach pokontrolnych zostały wdrożone przez DIP.

kontrola sprawdzająca wykonanie zaleceń pokontrolnych z kontroli systemu zarządzania i kontroli z dn. 30.06 - 9.07.2010 r. (przeprowadzona w dn. 27.12.2010 - 14.01.2011 r.). Stwierdzono wykonanie zaleceń pokontrolnych, z zastrzeżeniem uchybienia stwierdzonego w badanej próbie dotyczącego terminu wprowadzenia informacji do KSI (SIMIK 07-13) w ramach kontroli projektu wykonanej przez DIP.

- 4) kontrola systemu zarządzania i kontroli (przeprowadzona w dn. 27.12.2010 - 14.01.2011 r.). Nie stwierdzono uchybień zagrażających funkcjonowaniu systemu zarządzania i kontroli w DIP. Wszystkie rekomendacje zawarte w zaleceniach pokontrolnych zostały wdrożone.

kontrola sprawdzająca wykonanie zaleceń pokontrolnych z kontroli systemu zarządzania i kontroli z dn. 27.12.2010 r. - 14.01.2011 r. (przeprowadzona w dn. 31.05 - 10.06.2011 r.). Wydane zalecenia zostały wykonane.

- 5) kontrola systemu zarządzania i kontroli (przeprowadzona w dn. 31.05 - 10.06.2011 r.). Kontrola obejmowała następujące obszary: proces przeprowadzania kontroli projektów, przeprowadzenie kontroli na miejscu rzeczowo-finansowej realizacji projektu/trwałości projektu, weryfikacja przez DIP kompletności dokumentacji związanej z realizacją projektu (kontrola na zakończenie, na dokumentach). W ramach kontroli stwierdzono uchybienia niestanowiące naruszenia/zagrożenia dla poprawności funkcjonowania systemu zarządzania i kontroli w DIP.

kontrola sprawdzająca wykonanie zaleceń pokontrolnych z kontroli systemu zarządzania i kontroli z dn. 31.05 - 10.06.2011 r. (przeprowadzona w dn. 28.12.2011 r. - 13.01.2012 r.). Wydane zalecenia zostały wykonane.

- 6) kontrola systemu zarządzania i kontroli (przeprowadzona w dn. 28.12.2011 r. - 13.01.2012 r.). Kontrola obejmowała następujące obszary: przeprowadzenie procedury ogłaszania konkursów, przeprowadzanie naborów i oceny wniosków o dofinansowanie (ocena formalna i merytoryczna), przygotowanie i zawieranie oraz zmiana umów o dofinansowanie projektów, stosowanie odpowiednich procedur księgowych, gromadzenie, weryfikacja i poświadczenie wniosków beneficjenta o płatność i dokonywanie płatności na rzecz beneficjentów; wykrywanie, raportowanie i informowanie o nieprawidłowościach, przeprowadzanie kontroli projektów (w tym kontroli na miejscu), realizacja obowiązków sprawozdawczych i monitoringowych. W ramach kontroli stwierdzono uchybienia niestanowiące naruszenia/zagrożenia dla poprawności funkcjonowania systemu zarządzania i kontroli w DIP i wydano zalecenia pokontrolne.

kontrola sprawdzająca wykonanie zaleceń pokontrolnych z kontroli systemu zarządzania i kontroli z dn. 28.12.2011 r. - 13.01.2012 r. (przeprowadzona w dn. 28.06 - 11.07.2012 r.). Wydane zalecenia zostały wykonane.

- 7) kontrola systemu zarządzania i kontroli (przeprowadzona w dn. 28.06 - 11.07.2012 r.), podczas której zbadano następujące obszary: przeprowadzenie kontroli na miejscu rzeczowo-finansowej realizacji projektu/trwałości projektu, weryfikacja przez DIP kompletności dokumentacji związanej z realizacją projektu (kontrola na zakończenie, na dokumentach). Wydano zalecenia pokontrolne w zakresie list sprawdzających: konieczności uwzględniania podczas dokumentowania w listach sprawdzających dotyczących badania procedur zamówień niepodlegających przepisom ustawy PZP pełnego zakresu poddanego kontroli, który pozwoli na dokonanie prawidłowej oceny badanych procedur, konieczności stosowania procedur określonych w Instrukcjach Wykonawczych podczas przeprowadzania kontroli doraźnych, konieczności dokonywania wpisów informacji do KSI (SIMIK 2007-2013) zgodnie z zapisami Instrukcji Wykonawczej.

kontrola sprawdzająca wykonanie zaleceń pokontrolnych z kontroli systemu zarządzania i kontroli z dn. 28.06 - 11.07.2012 r. (przeprowadzona w dn. 21.12.2012 - 11.01.2013 r.). Wydane zalecenia zostały wykonane.

- 8) kontrola systemu zarządzania i kontroli (przeprowadzona w dn. 21.12.2012 - 11.01.2013 r.) Kontrola objęła realizację następujących zadań: zarządzanie systemem, przepływ środków finansowych, gromadzenie, weryfikacja i poświadczenie wniosków o płatność i dokonywanie płatności na rzecz beneficjentów,

realizacja obowiązków sprawozdawczych i monitoringowych, stosowanie odpowiednich procedur księgowych, dokumentowanie prowadzonych czynności. W ramach kontroli stwierdzono uchybienia niestanowiące naruszenia/zagrożenia dla poprawności funkcjonowania systemu zarządzania i kontroli w DIP i wydano zalecenia pokontrolne.

kontrola sprawdzająca wykonanie zaleceń pokontrolnych z kontroli systemu zarządzania i kontroli z dn. 21.12.2012 - 11.01.2013 r. (przeprowadzona w dn. 28.06 - 05.07.2013 r.). Wszystkie zalecenia zostały wdrożone.

- 9) kontrola systemu zarządzania i kontroli (przeprowadzona w dn. 28.06 - 05.07.2013 r.) W wyniku kontroli zbadano następujące obszary: procedury ogłaszania konkursów, procedury naboru i oceny wniosków o dofinansowanie (ocena formalna i merytoryczna), procedury odwoławcze, przygotowanie i zawieranie oraz zmiana umów o dofinansowanie projektów, przyjmowanie, weryfikacja i przechowywanie zabezpieczeń prawidłowej realizacji umów o dofinansowanie realizacji projektów. W ramach kontroli stwierdzono uchybienia niestanowiące naruszenia/zagrożenia dla poprawności funkcjonowania systemu zarządzania i kontroli w DIP i wydano zalecenia pokontrolne.

kontrola sprawdzająca wykonanie zaleceń pokontrolnych z kontroli systemu zarządzania i kontroli z dn. 28.06 - 05.07.2013 r. (przeprowadzona w dn. 19.12.2013 - 13.01.2014 r.). Wszystkie zalecenia zostały wdrożone.

- 10) kontrola systemu zarządzania i kontroli (przeprowadzona w dn. 19.12.2013 - 13.01.2014 r.). Podczas kontroli zbadano realizację przez DIP procedur kontroli projektów. W wyniku przeprowadzonej kontroli nie stwierdzono uchybień wysokiej, średniej, ani niskiej istotności i nie wydano zaleceń pokontrolnych.
- 11) kontrola systemu zarządzania i kontroli (przeprowadzona w dn. 30.06 - 18.07.2014 r.), która objęła swoim zakresem realizację następujących zadań: obszar związany z procedurami gromadzenia, weryfikacji i poświadczenia wniosków beneficjenta o płatność, dokonywania płatności na rzecz beneficjentów, ponadto w toku czynności kontrolnych dokonano sprawdzenia przeprowadzonej weryfikacji wniosków o płatność oraz procesu kontroli w ramach projektu nr RPDS.01.01.00-02-013/10. Wskazano uchybienia o niskiej istotności oraz uwagi o charakterze formalnym i wydano zalecenia pokontrolne.

kontrola sprawdzająca wykonanie zaleceń pokontrolnych po kontroli systemu zarządzania i kontroli z dn. 30.06 - 18.07.2014 r. (przeprowadzona w dn. 29.12.2014 - 16.01.2015 r.). W wyniku kontroli stwierdzono niewykonanie przez DIP jednego zalecenia kontrolnego, w związku z czym w dn. 4.03.2015 r. ponownie wydano zalecenia pokontrolne.

- 12) kontrola systemu zarządzania i kontroli (przeprowadzona w dn. 29.12.2014 - 16.01.2015 r.) Podczas kontroli zbadano realizację przez DIP procedur przeprowadzania kontroli na miejscu/na dokumentach w zakresie rzeczowo-finansowej realizacji projektów oraz procedur ogłaszania i realizacji konkursów. W wyniku przeprowadzonej kontroli stwierdzono uchybienia o średniej istotności i wydano zalecenia pokontrolne w dn. 4.03.2015 r.
- 13) kontrola systemu zarządzania i kontroli (przeprowadzona w dn. 29.06 - 10.07.2015 r.), która objęła swoim zakresem realizację następujących zadań: obszar związany z procedurami gromadzenia, weryfikacji i poświadczenia wniosków beneficjenta o płatność, obszar związany z przeprowadzaniem kontroli na miejscu/na dokumentach w zakresie rzeczowo-finansowej realizacji projektów, obszar odzyskiwania środków finansowych od beneficjentów, wykrywanie, raportowanie i informowanie o nieprawidłowościach, obszar przeprowadzania kontroli trwałości projektów, obszar archiwizacji dokumentacji wynikającej z wdrażania projektów, których realizacja została zakończona w związku z realizowanym przez beneficjenta projektem. Wskazano uchybienia o niskiej istotności oraz uwagi o charakterze formalnym i wydano zalecenia pokontrolne. W zakresie weryfikacji anonimowej informacji zespół kontrolujący nie potwierdził zarzutów w niej sformułowanych. Dodatkowo sprawdzono wykonanie zaleceń pokontrolnych z kontroli systemu zarządzania i kontroli oraz kontroli sprawdzającej przeprowadzonych w dn. 29.12.2014 r. – 16.01.2015 r.

kontrola sprawdzająca wykonanie zaleceń pokontrolnych po kontroli systemu zarządzania i kontroli z dn. 29.06 - 10.07.2015 r. (przeprowadzona w dn. 14.12.2015 - 8.01.2016 r.). W wyniku kontroli stwierdzono wykonanie przez DIP zaleceń pokontrolnych.

- 14) kontrola systemu zarządzania i kontroli (przeprowadzona w dn. 14.12.2015 - 8.01.2016 r.), która objęła swoim zakresem realizację następujących zadań: obszar związany z procedurami gromadzenia, weryfikacji i poświadczenia wniosków beneficjenta o płatność oraz wystawianie zleceń płatności na rzecz beneficjentów w części dotyczącej finansowania z EFRR, obszar związany z ustalaniem i nakładaniem korekt finansowych, o których mowa w art. 98 rozporządzenia ogólnego, obszar wykonywania czynności

związanych z odzyskiwaniem środków finansowych od beneficjentów, obszar realizacji obowiązków sprawozdawczych i monitoringowych, obszar informacji i promocji, w tym organizacja i prowadzenie punktu informacyjnego, obszar zamykania wdrażanych Działań zgodnie z „Zaleceniami dotyczącymi zamknięcia Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013”. Nie stwierdzono uchybień o wysokiej i średniej istotności. Stwierdzono uchybienia o niskiej istotności nie skutkujących naruszeniem zasad realizacji Programu oraz nie stanowiącym nieprawidłowości o charakterze systemowym, mające wyłącznie charakter proceduralny. Zaleceń pokontrolnych nie wydano.

Audyty wewnętrzne

W ramach Programu przeprowadzono 19 audytów wewnętrznych z zakresu systemu zarządzania i kontroli Programu, z czego 12 audytów przeprowadzono w IZ RPO, a 7 w DIP. Dodatkowo dokonano czynności sprawdzających w przypadku jednego audytu wewnętrznego.

- 1) W dn. 3.09.2007 - 31.10.2007 r. przeprowadzono audyt wewnętrzny pn. „Ocena przygotowania Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego do pełnienia roli IZ Regionalnym Programem Operacyjnym na lata 2007-2013 dla Województwa Dolnośląskiego”. Zakresem przedmiotowym objęto: środowisko wewnętrzne Urzędu, instrukcje wykonawcze, zarządzanie ryzykiem, mechanizmy kontroli oraz procesy informacji i komunikacji. W wyniku przeprowadzonej oceny sformułowano 9 rekomendacji i zaleceń w wyżej wymienionych obszarach. Zalecenia zostały przez IZ RPO wdrożone.
- 2) W dn. 19.01 - 27.02.2009 r. w DIP przeprowadzono audyt wewnętrzny pn. „Ocena weryfikacji przez Dolnośląską Instytucję Pośredniczącą wniosków o płatność oraz zawieranie i zmiany umów o dofinansowanie projektów finansowanych z Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007-2013”. W sprawozdaniu wskazano 3 zalecenia. W toku czynności sprawdzających stwierdzono, że dwie rekomendacje zawarte w sprawozdaniu z audytu wewnętrznego zostały zrealizowane. Jedynie rekomendacja dot. rozważenia zatrudnienia dodatkowych pracowników do Działu Kontroli Projektów DIP nie została zrealizowana, ze względu na brak środków finansowych umożliwiających zatrudnienie pracowników w projekcie uchwały budżetowej na 2010 r.
- 3) W dn. 10.07 - 30.10.2009 r. przeprowadzono w IZ RPO audyt wewnętrzny pn. „Ocena weryfikacji wniosków o płatność oraz zawierania i zmiany umów o dofinansowanie projektów finansowanych z Programu”. Audyt nie wskazał nieprawidłowości, a rekomendacje dotyczyły:
 - wzmocnienia nadzoru nad terminowym przekazywaniem do beneficjentów pism informujących o przyznanej dofinansowaniu, w szczególności gdy projekty realizowane są przez Samorząd Województwa,
 - doprecyzowania procedury dot. składania harmonogramów przez beneficjentów,
 - dostosowania instrukcji wykonawczych do działań faktycznie wykonywanych (dot. dekretacji wniosków o płatność),
 - zapewnienia pomieszczeń do prawidłowego przechowywania dokumentacji projektowej.Zalecenia zostały przez IZ RPO wdrożone.
- 4) W dn. 2.02 - 15.03.2010 r. przeprowadzony został w IZ RPO audyt wewnętrzny pn. „Analiza intensywności zadań w ramach RPO w wybranych komórkach Urzędu Marszałkowskiego WD zaangażowanych w jego wdrażanie”. Celem badania było dostarczenie kierownictwu jednostki obiektywnych analiz i ocen dotyczących badanego obszaru oraz uzyskanie racjonalnego zapewnienia, że istniejące procedury gwarantują odpowiedni poziom i jakość w ramach wykonywanych obowiązków. Sprawozdanie z audytu zawierało zalecenia, m.in.:
 - wyznaczyć dodatkowego pracownika do przeprowadzania kontroli w ramach RPO WD,
 - wprowadzić zmianę zapisów instrukcji wykonawczych w zakresie uzupełnienia list kontrolnych służących właściwemu potwierdzeniu przeprowadzenia kontroli RPO WD,
 - zwiększyć stopień wykorzystania narzędzi informatycznych (baz danych) w zakresie współpracy pomiędzy komórkami organizacyjnymi Instytucji Zarządzającej poprzez udostępnienie zasobów sieciowych oraz podnieść jakość gromadzonych danych,
 - wprowadzić zmiany zapisów w instrukcjach wykonawczych w celu zwiększenia przejrzystości podziału zadań i obiegu dokumentów,
 - wprowadzić zmiany zapisów w instrukcjach wykonawczych w zakresie procedury odwoławczej w celu zwiększenia współpracy pomiędzy komórkami Instytucji Zarządzającej,
 - rozważyć zwiększenie zatrudnienia w komórkach Instytucji Zarządzającej.Zalecenia zostały przez IZ RPO wdrożone.
- 5) W dn. 24.06 - 31.08.2010 r. w DIP przeprowadzony został audyt wewnętrzny pn. „Zarządzanie systemem – ocena weryfikacji przez Dolnośląską Instytucję Pośredniczącą wniosków o płatność”. Celem audytu było

dostarczenie kierownictwu jednostki obiektywnych analiz i ocen dotyczących badanego obszaru oraz uzyskanie racjonalnego zapewnienia, że istniejące procedury gwarantują odpowiedni poziom i jakość w ramach wykonywanych obowiązków. Sprawozdanie z audytu zawierało rekomendacje dotyczące m.in.:

- zmiany zapisów instrukcji wykonawczych DIP w zakresie weryfikacji wniosku beneficjenta o płatność,
- zwiększenia nadzoru nad terminowością weryfikacji wniosków o płatność oraz treścią sporządzanych pism do beneficjentów,
- uregulowania sposobu postępowania z wierzytelnościami w DIP po jednokrotnym wysłaniu do beneficjenta upomnienia,
- przypisania zadań związanych z dochodzeniem wierzytelności DIP pracownikowi w Dziale Finansów i Pomocy Technicznej oraz rozważenie zwiększenia etatów w ww. Dziale w sytuacji wystąpienia problemów ze ściągalnością wierzytelności.

Zalecenia zostały przez DIP wdrożone.

- 6) W dn. 13.01 - 30.03.2011 r. w DIP przeprowadzony został audyt wewnętrzny pn. „Ocena prawidłowości realizacji zadań w zakresie kontroli projektów w DIP”. Celem audytu było dostarczenie kierownictwu jednostki obiektywnych analiz i ocen dotyczących badanego obszaru oraz uzyskanie racjonalnego zapewnienia, że istniejące procedury gwarantują odpowiedni poziom i jakość w ramach wykonywanych obowiązków.

Sprawozdanie z audytu nie wskazało rekomendacji o wysokiej istotności. W zakresie średniej istotności rekomendacje dotyczyły m.in.:

- aktualizacji zapisów instrukcji wykonawczych DIP w zakresie wskazania faktycznych członków zespołów kontrolujących oraz dodania zapisów dotyczących weryfikacji wskaźników i monitorowania bazy realizacji wskaźników,
- wskazywania w umowach z ekspertami z zewnątrz dokładnego przedmiotu zamówienia, terminu wykonania czynności, dokumentacji, do której eksperci mogą mieć wgląd oraz możliwości wstępu na miejsce realizacji projektu,
- wzmocnienia nadzoru nad weryfikacją dokumentów sporządzanych przez Dział Kontroli Projektów.

Wszystkie rekomendacje audytu zostały wdrożone przez DIP.

- 7) W dn. 16 - 31.08.2011 r. przeprowadzony został w IZ RPO audyt wewnętrzny pn. „Ocena realizacji zadań przez Punkty Informacyjno-Kontaktowe ds. RPO WD 2007-2013”. Celem badania było dostarczenie kierownictwu jednostki obiektywnych analiz i ocen dotyczących badanego obszaru oraz uzyskanie racjonalnego zapewnienia, że istniejące procedury gwarantują odpowiedni poziom i jakość w ramach wykonywanych obowiązków.

Sprawozdanie z audytu zawierało następujące zalecenia:

- zwiększyć nadzór nad sprawozdawczością w zakresie informacji i promocji Programu,
- wprowadzić nowe zadania do obowiązków konsultantów Punktów informacyjno-kontaktowych w regionie,
- ustalić zasady dotyczące wprowadzenia ocen kandydatur na konsultantów Punktów informacyjno-kontaktowych RPO WD,
- wprowadzić modyfikację w zakresie obsługi potencjalnych beneficjentów, w celu podniesienia jakości obsługi i celowości prowadzenia niektórych zadań.

Zalecenia zostały przez IZ RPO wdrożone.

- 8) W dn. 6.02 - 27.04.2012 r. przeprowadzony został w DIP audyt wewnętrzny pn. „Nadzór nad DIP i współpraca z Departamentem Regionalnego Programu Operacyjnego UMWD”. Celem zadania była ocena realizacji nadzoru przez IZ nad zadaniami wykonywanymi przez DIP. Sprawozdanie z audytu z dnia 27.04.2012 r. zawierało zalecenia dotyczące zmiany zapisów instrukcji wykonawczych DIP w zakresie przekazywania sprawozdań z udzielonej pomocy publicznej.

Zalecenia zostały wdrożone przez DIP.

- 9) W dn. 06.02 - 30.04.2012 r. przeprowadzony został w IZ RPO audyt wewnętrzny pn. „Nadzór IZ Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Dolnośląskiego nad DIP”. Celem audytu było dostarczenie kierownictwu jednostki obiektywnych analiz i ocen dotyczących badanego obszaru oraz uzyskanie racjonalnego zapewnienia, że istniejące procedury gwarantują odpowiedni poziom i jakość w ramach wykonywanych obowiązków. Sprawozdanie z audytu z dnia 8.05.2012 r. zawierało zalecenia dotyczące zmiany zapisów instrukcji wykonawczych IZ dotyczących przekazywania do DIP informacji dotyczących zmian w „Kryteriach wyboru operacji finansowych w ramach RPO WD” oraz w „Przewodniku po Kryteriach wyboru operacji finansowych w ramach RPO WD”.

Zalecenia zostały przez IZ RPO wykonane.

- 10) W dn. 28.05 - 20.07.2012 r. przeprowadzony został w IZ RPO audyt wewnętrzny pn. „Realizacja projektów w ramach RPO WD przez Wydział Promocji Województwa”. Celem zadania była ocena realizacji projektów przez beneficjenta Programu. Sprawozdanie z audytu z dnia 20.07.2012 r. zawierało zalecenia dotyczące:
- sporządzania dokumentów projektowych jedynie przez wyznaczonych pracowników,
 - zobowiązania pracowników Wydziału Promocji Województwa do bieżącego drukowania dokumentów elektronicznych dotyczących realizacji projektu i umieszczanie ich w teczce projektu, np. związanych z analizą rynku, badaniami statystycznymi,
 - pokrywania wydatków związanych z realizacją projektów ze środków uzyskanych z zaliczek na finansowanie projektu.
- Zalecenia zostały przez IZ RPO wykonane.
- 11) W dn. 24.09 - 31.12.2012 r. przeprowadzony został w IZ RPO audyt wewnętrzny pn. „Ocena zadań realizowanych przez Wydział Kontroli Zadań RPO”. Celem audytu było dostarczenie kierownictwu jednostki obiektywnych analiz i ocen dotyczących badanego obszaru oraz uzyskanie racjonalnego zapewnienia, że istniejące procedury gwarantują odpowiedni poziom i jakość w ramach wykonywanych obowiązków. W sprawozdaniu wskazano 16 zaleceń. W toku czynności sprawdzających stwierdzono, że wszystkie zalecenia zostały zrealizowane.
- 12) W dn. 9.01 - 30.01.2013 r. przeprowadzony został w DIP audyt wewnętrzny pn. „System informowania o nieprawidłowościach w DIP”. Celem badania była ocena systemu informowania o nieprawidłowościach. Sprawozdanie z audytu przekazano dnia 06.02.2013 r. Sprawozdanie zawierało zalecenia dotyczące ujednolicenia sporządzania notatek o wykryciu i kwalifikacji nieprawidłowości, umieszczania przez pracowników podpisu wraz z pieczęcią oraz datą wykonywanej czynności na kwartalnym zestawieniu nieprawidłowości niepodlegających raportowaniu do KE, umieszczania daty wpływu na projektach raportów w celu możliwości sprawdzenia terminowości przekazywania raportów. Zalecenia zostały wdrożone przez DIP.
- 13) W dn. 19.04 - 10.06.2013 r. przeprowadzony został w IZ RPO audyt wewnętrzny pn. „System raportowania o nieprawidłowościach w RPO”. Celem badania była ocena systemu informowania o nieprawidłowościach. Sprawozdanie z audytu z dnia 21.06.2013 r. zawierało zalecenia dotyczące dokonania zmian zapisów instrukcji wykonawczych IZ w celu doprecyzowania zapisów informujących beneficjenta o wykryciu nieprawidłowości, uzupełnienia zapisów instrukcji wykonawczych w zakresie terminu wpisywania danych do systemu raportowania o nieprawidłowościach (IMS), doprecyzowania, którzy pracownicy biorą udział w procesie analizy zastrzeżeń wniesionych przez beneficjenta w postępowaniu odwoławczym na etapie odwołania się od nieprawidłowości i wniesienia zastrzeżeń, a także wskazania w komentarzu w raporcie o nieprawidłowościach numeru nieprawidłowości. Zalecenia zostały przez IZ RPO wykonane.
- 14) W dn. 22.01 - 07.03.2014 r. przeprowadzony został w IZ RPO audyt wewnętrzny pn. „Prowadzenie stron internetowych przez komórki organizacyjne UMWD”. Celem badania było dostarczenie kierownictwu jednostki obiektywnych analiz dotyczących prowadzenia i nadzorowania stron internetowych przez komórki organizacyjne UMWD, w tym również strony internetowej prowadzonej dla RPO WD. W sprawozdaniu wskazano 1 zalecenie w zakresie przygotowywania nowej umowy obsługi strony internetowej Programu. W toku czynności sprawdzających, które przeprowadzono w dn. 25.03 – 15.04.2015 r. ustalono, że po zakończeniu w październiku 2014 r. umowy na prowadzenie strony RPO 2007-2013 zrealizowano zalecenie.
- 15) W dn. 14.07 - 06.08.2014 r. przeprowadzony został w DIP audyt wewnętrzny pn. „Ocena sposobu windykacji należności przez Dolnośląską Instytucję Pośredniczącą”. Celem zadania była analiza i ocena sposobu windykacji należności przez DIP, a zakresem audytu objęto ocenę procedur i sposobu windykacji należności, w tym dotyczącą postępowań egzekucyjnych i upadłości beneficjentów, a także przeanalizowano przyczyny rozwiązywania umów z beneficjentami w ramach Działów RPO WD wdrażanych przez DIP. W wyniku audytu nie wydano zaleceń.
- 16) W dn. 19.08 - 03.10.2014 r. przeprowadzony został w IZ RPO audyt wewnętrzny pn. „Ocena procesu odwołań i windykacji należności w IZ WD”. Celem audytu było zapewnienie, że proces windykacji należności i odwołań zachodzi w sposób zgodny z prawem, adekwatny i skuteczny. Zakresem audytu zostały objęte procedury IZ, dokumentacja windykacyjna projektów oraz dokumentacja z odwołań beneficjentów. W wyniku audytu wydano 2 zalecenia:
- należy dokonać zmian zapisów w instrukcjach wykonawczych związanych z windykacją środków
 - rozważyć wprowadzenie do instrukcji wykonawczej ogólnego zapisu o stosowaniu postępowania administracyjnego.
- Zalecenia zostały przez IZ RPO wykonane.

- 17) W dn. 20.04 - 30.06.2015 r. przeprowadzony został w IZ RPO audyt wewnętrzny pn. „Przygotowanie do zamknięcia RPO WD 2007-2013”. Celem badania było zapewnienie o przygotowaniu UMWD do zamknięcia Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego zgodnie z zaleceniami i wytycznymi KE. W wyniku audytu wydano 3 zalecenia w zakresie:
- uaktualnienia harmonogramu zamknięcia RPO z uwzględnieniem terminów wskazanych przez Ministerstwo Rozwoju,
 - możliwości wzmocnienia kadrowego Wydziału Kontroli Projektów RPO,
 - przyjęcia założeń terminów uzupełnienia Bazy zamknięcia projektów.
- Zalecenia zostały przez IZ RPO wykonane.
- 18) W dn. 22.10 - 30.11.2015 r. przeprowadzony został w DIP audyt wewnętrzny pn. „Przygotowanie DIP do zamknięcia RPO WD 2007-2013”. Celem zadania była weryfikacja i ocena procedur oraz harmonogramu zamknięcia RPO WD i ocena postępu działań związanych z zamykaniem. W wyniku audytu nie stwierdzono uchybień i nie sformułowano zaleceń.
- 19) W dn. 05.09 - 14.10.2016 r. przeprowadzony został w IZ RPO audyt wewnętrzny pn. „Ocena stanu gotowości IZ do zamknięcia Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013”. W Sprawozdaniu z audytu audytorzy wskazali zalecenie uaktualnienia dokumentu pn. „Zalecenia dotyczące zamknięcia Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013”, celem dostosowania go do obowiązującej struktury organizacyjnej Departamentu Funduszy Europejskich UMWD. Zalecenie zostało przez IZ RPO wykonane.

Kontrole projektów

Kontrole dokumentacji

Weryfikacja wydatków odbywała się podczas oceny wniosków beneficjentów o płatność składanych w terminach i na zasadach określonych w umowie o dofinansowanie projektu (tj. nie rzadziej niż co trzy miesiące). Ocena (weryfikacja) wniosków beneficjentów o płatność dzieliła się na formalną, merytoryczną i finansową. Weryfikacja obejmowała 100% dołączonej do wniosku dokumentacji (m.in. faktury, protokoły, umowy z wykonawcami, potwierdzenia dokonania płatności) i była prowadzona zgodnie z zasadą „dwóch par oczu”. W trakcie weryfikacji dokumentacji brane były pod uwagę zapisy umowy o dofinansowanie projektu, obowiązujące wytyczne, obowiązujące akty prawa krajowego i wspólnotowego.

Weryfikacja wniosków beneficjentów o płatność miała na celu sprawdzenie, m.in.: czy przedłożony wniosek beneficjenta o płatność spełnia wymogi określone przez Instytucję Zarządzającą (tj. czy jest prawidłowo sporządzony), czy zadeklarowane wydatki zostały rzeczywiście poniesione, a towary i usługi dostarczone, czy wydatki poniesiono zgodnie z zasadami wspólnotowymi i krajowymi, czy nie dochodziło do podwójnego finansowania wydatku.

Weryfikacji podlegała całość dokumentacji poświadczającej wydatki, tj.:

1. kserokopie faktur/innych dokumentów księgowych o równoważnej wartości dowodowej. W przypadku ponoszenia wydatków w związku z zastosowaniem leasingu weryfikowany był także harmonogram spłat rat leasingowych oraz umowy zawarte z leasingodawcami,
2. kserokopie dowodów zapłaty,
3. w przypadku wniesienia do projektu wkładu niepieniężnego - kserokopie dokumentów przedstawiających wartość wkładu niepieniężnego, np. operat szacunkowy, wyceny sporządzone przez rzeczoznawców,
4. kserokopie protokołów odbioru zakupionych towarów/usług, przekazanych materiałów,
5. kserokopie dokumentów potwierdzających przyjęcie do używania nabytych/wytworzonych środków trwałych,
6. oświadczenie beneficjenta potwierdzające, iż zakup środka trwałego nie został wcześniej sfinansowany z preferencyjnej pożyczki ze środków publicznych lub w przypadku, gdy zakup środka trwałego został sfinansowany z preferencyjnej pożyczki ze środków publicznych, oświadczenie potwierdzające zwrot refundowanej części tej pożyczki,
7. w przypadku zakupu używanego środka trwałego, m.in.:
 - kserokopię oświadczenia ostatniego sprzedawcy, że środek trwały nie był współfinansowany z publicznych środków krajowych ani wspólnotowych w okresie 7 lat poprzedzających datę dokonania zakupu środka trwałego przez beneficjenta,
 - oświadczenie beneficjenta potwierdzające spełnianie przez używany środek trwały odpowiednich norm wraz z kserokopiami certyfikatów,
 - oświadczenie beneficjenta o tym, iż cena za używany środek trwały nie odbiega od jego wartości rynkowej, wraz z informacją na temat ceny rynkowej nowego środka trwałego,
8. kserokopie protokołów postępowania o udzielenie zamówienia publicznego,

9. kserokopie umów oraz aneksów zawartych z wykonawcami/zleceń/zamówień,
10. kserokopie dokumentacji związanej z wydatkami osobowymi,
11. kserokopie sprawozdania z audytu zewnętrznego wraz z opinią o projekcie - jeżeli dotyczyło projektu i audyt został przeprowadzony wraz z oświadczeniem beneficjenta o tym, jakie wdrożył/zamierza wdrożyć działania w przypadku stwierdzenia przez audytorów uchybień,
12. oświadczenie beneficjenta dotyczące metodologii wyliczenia kosztów kwalifikowalnych dla poszczególnych kategorii wydatków, w przypadku gdy dowód księgowy opiewał na wydatki kwalifikowalne i niekwalifikowalne i nie było możliwe jednoznaczne zweryfikowanie wykazanej przez beneficjenta kwoty wydatków kwalifikowalnych,
13. inne dokumenty załączone przez beneficjenta do wniosku o płatność.

Wyjątkiem była weryfikacja projektów realizowanych w Priorytecie 10 Pomoc Techniczna. Od IV kwartału 2013 r. projekty rozliczane były na podstawie *Zestawienia dokumentów potwierdzających poniesione wydatki*, wykazanych we wniosku beneficjenta o płatność. Ponadto do wniosku o płatność dołączane były oświadczenia jednostek realizujących projekty dotyczące poniesionych wydatków – oświadczenie potwierdzające, m. in. iż rozliczane *Zestawieniem* wydatki zostały w całości zapłacone (oświadczenie o dokonaniu płatności na rzecz wykonawcy/pracownika), wyciągi z rachunku bankowego lub przelewy bankowe potwierdzające dokonanie płatności, dokumenty świadczące o przeprowadzonym postępowaniu o udzielenie zamówienia publicznego. Dokumenty podlegały weryfikacji zgodnie z zasadą „dwóch par oczu”. Całość dokumentacji związana z realizacją projektu (m.in. faktury, umowy z wykonawcami, protokoły odbioru) podlegała kontroli podczas przeprowadzonej kontroli na miejscu realizacji projektu.

Dodatkowe mechanizmy weryfikacji dokumentacji

Dodatkowymi mechanizmami weryfikacji projektów były kontrole dokumentacji projektów w siedzibie kontrolującego w zakresie:

- zamówień publicznych (tj. kontrola ex ante, kontrola problemowa, kontrola ex post, kontrola doraźna prawidłowości przeprowadzenia procedury wyboru wykonawców, weryfikacji powiązań pomiędzy beneficjentami a wykonawcami/ podwykonawcami w realizowanych dostawach środków trwałych, usług i robót budowlanych),
- dokumentacji projektu po jego zakończeniu.

1) Kontrola ex ante postępowania o udzielenie zamówień publicznych

W ramach IZ RPO (w zakresie Priorytetów 1-9 z wyłączeniem Działów 1.1, 1.2, 5.1 i 5.3 realizowanych przez DIP), kontrola ex ante zamówień publicznych dotyczyła beneficjentów zobowiązanych do stosowania przepisów ustawy Prawo zamówień publicznych oraz realizujących projekty, w których aktualna szacunkowa wartość zamówienia publicznego wynosiła co najmniej 10 000 000 PLN (2 257 387,30 EUR) dla robót budowlanych lub co najmniej 5 000 000 PLN (1 128 693,65 EUR) dla dostaw bądź usług. W przypadku, gdy postępowanie o udzielenie zamówienia publicznego zostało zakończone przed datą zawarcia umowy/wydania decyzji o dofinansowaniu projektu, kontrola ex ante udzielanego zamówienia publicznego nie była przeprowadzana. Przeprowadzana była wówczas wyłącznie kontrola ex post zamówień publicznych podczas kontroli projektu na miejscu jego realizacji.

Kontrola ex ante przeprowadzana była na podstawie dokumentów otrzymanych od beneficjenta:

- aktualnej szacunkowej wartości zamówienia publicznego,
- kserokopii dokumentacji dotyczącej zamówienia publicznego, tj. projektu ogłoszenia o zamówieniu publicznym lub projektu zaproszenia do negocjacji, albo projektu zaproszenia do składania ofert, bądź projektu zapytania o cenę, projektu specyfikacji istotnych warunków zamówienia (jeżeli dotyczyła), istotnych postanowień wprowadzonych do treści projektu umowy z wykonawcą oraz projektu wzoru umowy z wykonawcą lub ogólnych warunków umowy określonych w specyfikacji istotnych warunków zamówienia,
- uzasadnienia wyboru trybu przeprowadzenia postępowania o udzielenie zamówienia publicznego innego niż podstawowy.

Do dn. 31.12.2016 r. przeprowadzono łącznie 9 kontroli ex ante zamówień publicznych projektów.

2) Kontrola problemowa zamówień publicznych

Celem kontroli problemowej zamówień publicznych była minimalizacja ryzyka certyfikowania wydatków poniesionych z naruszeniem zasady konkurencyjności, w szczególności w stosunku do wydatków poniesionych w ramach zamówień publicznych udzielanych przez beneficjentów. Badaniem objęte były, co do zasady wszystkie projekty w ramach Programu (z wyłączeniem Działów 1.1, 1.2, 5.1, 5.3 realizowanych

przez DIP oraz Priorytetu 10 Pomoc Techniczna), w których pozostawały niescertyfikowane wydatki do KE i w których:

- certyfikowano wnioski o płatność do KE (wcześniejsze wydatki),
- IZ RPO złożyła wniosek o poświadczenie wydatków do Instytucji Pośredniczącej w Certyfikacji,
- beneficjenci złożyli wniosek o płatność do IZ RPO.

Badanie było przeprowadzane w oparciu o dokumentację dotyczącą zamówień publicznych będącą w posiadaniu IZ RPO i/lub przedłożoną przez beneficjentów, w sposób niezależny od procedury weryfikacji wniosków o płatność, co służyło minimalizowaniu ryzyka poświadczenia wydatków poniesionych z naruszeniem prawa.

Do dn. 31.12.2016 r. kontroli problemowej zamówień publicznych poddano 428 projektów.

3) Weryfikacja i kontrola ex post zamówień publicznych

IZ RPO w zakresie realizowanych projektów przeprowadzała obligatoryjną weryfikację i kontrolę postępowań o udzielenie zamówienia publicznego oraz wyboru wykonawców w transakcjach nie objętych przepisami ustawy Prawo zamówień publicznych i podlegających Wytycznym programowym IZ RPO dla zamówień nie objętych przepisami ustawy PZP. Weryfikacja przeprowadzana była na wybranych dokumentach dotyczących postępowania o udzielenie zamówienia publicznego na podstawie harmonogramów realizacji projektów po podpisaniu umowy z wykonawcą i przed wypłatą środków beneficjentowi. Proces weryfikacji ex post dotyczył 100% udzielanych zamówień publicznych w zakresie Priorytetów 1-9 z wyłączeniem Działów 1.1, 1.2, 5.1 i 5.3 realizowanych przez DIP.

W przypadku negatywnego wyniku weryfikacji ex post zamówienia publicznego, IZ RPO podejmowała kontrolę ex post zamówienia publicznego obejmującą sprawdzenie całości dokumentacji w ramach przeprowadzonego postępowania o udzielenie zamówienia publicznego.

Do dn. 31.12.2016 r. weryfikacją ex-post objęto 415 postępowań o udzielenie zamówienia publicznego.

4) Kontrola doraźna prawidłowości przeprowadzenia procedury wyboru wykonawców (DIP)

Obligatoryjna kontrola doraźna prawidłowości przeprowadzenia procedury wyboru wykonawców w oparciu o ustawę PZP (dla beneficjentów zobligowanych do jej stosowania) lub w oparciu o Wytyczne programowe IZ RPO w zakresie ogólnych zasad udzielania zamówień i wyboru wykonawców w transakcjach nieobjętych przepisami ustawy PZP (dla pozostałych beneficjentów), dokonywana była do dn. 22 lipca 2014 r. na dokumentach projektów realizowanych przez DIP. Dotyczyła ona wniosków o płatność pośrednią, w których wnioskowana łączna kwota wydatków kwalifikowanych przekraczała wartość 500 000 PLN (112 869,36 EUR). Kontroli podlegały postępowania związane z wydatkami przedstawionymi w danym wniosku. Pomimo zniesienia z dn. 22 lipca 2014 r. obligatoryjności przeprowadzania kontroli, były one kontynuowane w sporadycznych przypadkach na wniosek beneficjentów lub DIP.

Do dn. 31.12.2016 r. przeprowadzono 88 ww. kontroli, w tym 82 w ramach Priorytetu 1 (Działania 1.1. i 1.2) oraz 6 kontroli w ramach Priorytetu 5 (Działania 5.1 i 5.3).

5) Kontrola na dokumentach w zakresie weryfikacji powiązań pomiędzy beneficjentami a wykonawcami/podwykonawcami w realizowanych dostawach środków trwałych, usług i robót budowlanych

W związku z ustaleniami Instytucji Audytowej od dnia 15.10.2015 r. w Dolnośląskiej Instytucji Pośredniczącej wprowadzony został dodatkowy rodzaj kontroli na dokumentach, weryfikującej ewentualne powiązania istniejące pomiędzy zamawiającym (beneficjentem) a wykonawcą/podwykonawcą w zrealizowanych w ramach projektów dostawach środków trwałych, usług i robót budowlanych. Weryfikacja polegała na dodatkowej analizie dokumentów związanych z dostawami (umowy, zamówienia, protokoły odbioru, inna korespondencja) oraz pozyskaniu stosownych oświadczeń od beneficjentów.

Kontrolą objęto projekty wybrane na podstawie przeprowadzonej analizy ryzyka, w przypadku których wydatki w ramach złożonych wniosków o płatność zostały poświadczone w roku 2014, a w projektach tych stosowano procedury wyboru wykonawców na podstawie Wytycznych IZ RPO w zakresie ogólnych zasad udzielania zamówienia i wyboru wykonawców w transakcjach nie objętych przepisami ustawy Prawo zamówień publicznych. Dodatkowy zakres kontroli wprowadzono ponadto do wszystkich kontroli na miejscu na zakończenie realizacji projektów przeprowadzonych w okresie 15.10.2015 r. – 31.12.2015 r. Z kontroli wykluczono projekty, w których umowy o dofinansowanie zostały rozwiązane oraz takie, dla których zakończył się okres trwałości. Kontrole przeprowadzono również w okresie wrzesień-grudzień 2016 r. Kontroli poddano projekty, w przypadku których wydatki przedstawione we wnioskach o płatność zostały poświadczone w latach 2014-2016.

Do dn. 31.12.2016 r. DIP przeprowadziła 387 kontroli na dokumentach weryfikujących istnienie ewentualnego konfliktu interesów pomiędzy zamawiającym (beneficjentem) a wykonawcami, w tym 371 w ramach Priorytetu 1 (Działania 1.1. i 1.2) oraz 16 w ramach Priorytetu 5 (Działania 5.1 i 5.3).

6) Kontrola na dokumentach na zakończenie realizacji projektu

Kontrola na dokumentach na zakończenie realizacji projektu prowadzona była w siedzibie kontrolującego (dla wszystkich projektów) po zweryfikowaniu wniosku beneficjenta o płatność końcową i polegała na sprawdzeniu kompletności i zgodności z przepisami oraz procedurami zgromadzonej dokumentacji związanej z realizacją projektu, niezbędnej do zapewnienia właściwej ścieżki audytu. Weryfikacja przeprowadzana była zgodnie z zasadą „dwóch par oczu”. Sprawdzenie kompletności posiadanej dokumentacji polegało na zweryfikowaniu, czy zgromadzone zostały wszystkie dokumenty związane z realizacją, rozliczaniem i kontrolą projektu. Sprawdzenie zgodności z obowiązującymi procedurami i przepisami polegało na sprawdzeniu, czy dokumenty zostały przygotowane na obowiązujących wzorach, czy zostały właściwie zaakceptowane i zatwierdzone oraz czy są kompletne.

Do dn. 31.12.2016 r. przeprowadzono łącznie 2 415 kontroli na dokumentach na zakończenie realizacji projektu, w tym 1 313 w ramach Priorytetów 1-9 wdrażanych przez IZ RPO, 980 w ramach Działania 1.1, 1.2 oraz 5.1 i 5.3 wdrażanych przez DIP oraz 122 w ramach Priorytetu 10 Pomoc Techniczna.

Kontrolę na dokumentach przeprowadzano także w projektach, dla których rozwiązano umowę o dofinansowanie.

Podsumowanie kontroli na dokumentach

Tabela. Kontrole na dokumentach w zakresie projektów w podziale na Priorytety.

Kontrole na dokumentach								
Priorytet	Realizowane projekty	ex ante zamówień publicznych	ex post zamówień publicznych	problemowa zamówień publicznych	doraźna prawidłowości wyboru wykonawców w oparciu o PZP (DIP)	weryfikacja powiązań pomiędzy beneficjentem a wykonawcą (DIP)	na zakończenie realizacji projektu	Razem kontrole na dokumentach
Priorytet 1	885		3	12	82	371	981	1 449
Priorytet 2	84	4	21	25			84	134
Priorytet 3	84	2	31	62			86	181
Priorytet 4	160		23	64			162	249
Priorytet 5	113		255	22	6	16	114	413
Priorytet 6	243	3	8	77			250	338
Priorytet 7	88		29	34			88	151
Priorytet 8	93		8	23			93	124
Priorytet 9	430		37	109			435	581
Priorytet 10	135						122	122
Razem	2 315	9	415	428	88	387	2 415	3 742

W sumie do dn. 31.12.2016 r. w ramach Programu przeprowadzono 3 742 kontrole na dokumentach.

Kontrole na miejscu realizacji projektów

Do dn. 31.12.2016 r. w ramach Programu przeprowadzono łącznie 1 766 kontroli na miejscu rzeczowo-finansowej realizacji projektów (1 594 kontroli planowych i 172 kontrole doraźne), w tym:

- w ramach Priorytetów 1-9 (z wyłączeniem Działania 1.1, 1.2 oraz 5.1 i 5.3 realizowanych przez DIP), Instytucja Zarządzająca przeprowadziła 525 kontroli planowych na miejscu i 100 kontroli doraźnych; razem 625 kontroli,
- w ramach Działania 1.1, 1.2, 5.1 i 5.3, Dolnośląska Instytucja Pośrednicząca przeprowadziła 898 kontroli planowych na miejscu i 67 kontroli doraźnych; łącznie 965 kontroli,
- w ramach Priorytetu 10, jednostka kontrolna Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego przeprowadziła 171 kontroli planowych na miejscu oraz 5 kontroli doraźnych na miejscu; łącznie 176 kontroli.

W ramach kontroli doraźnych na miejscu realizacji projektów prowadzone były:

Kontrole doraźne na miejscu w zakresie weryfikacji powiązań osobowych i kapitałowych pomiędzy beneficjentem i wykonawcami/ podwykonawcami w ramach zamówień nie objętych przepisami ustawy PZP.

Kontrole prowadzone były przez IZ RPO w ramach Priorytetów 1-9 (z wyłączeniem Działów 1.1, 1.2 oraz 5.1 i 5.3 realizowanych przez DIP oraz Priorytetu 10 Pomoc Techniczna). Dodatkowy rodzaj kontroli na miejscu wprowadzony został w związku z ustaleniami Instytucji Audytowej od dnia 15.10.2015 r. i miał na celu weryfikację ewentualnych powiązań osobowych czy kapitałowych pomiędzy zamawiającym (beneficjentem) a wykonawcą w projektach przeprowadzonych na podstawie Wytycznych programowych Instytucji Zarządzającej RPO WD w zakresie ogólnych zasad udzielania zamówienia i wyboru wykonawców dla transakcji nie objętych przepisami ustawy Prawo zamówień publicznych, dla których w latach 2014-2016 certyfikowano wnioski o płatność. Dodatkowo, w ramach prowadzonych kontroli trwałości rozszerzono weryfikację projektów.

Do dn. 31.12.2016 r. IZ RPO przeprowadziła 62 kontrole doraźne na miejscu weryfikujących powiązania osobowe i kapitałowe pomiędzy beneficjentem i wykonawcami.

Tabela. Kontrole planowe i doraźne na miejscu realizacji projektów w podziale na Priorytety.

Kontrole na miejscu realizacji projektów										
Priorytet	Kontrole planowe				Kontrole doraźne					Łączna liczba kontroli
	IZ RPO	DIP	UMWD	Razem	IZ RPO	DIP	UMWD	weryfikacja powiązań osobowych i kapitałowych (IZ RPO)	Razem	
Priorytet 1	13	876		889	3	67		7	77	966
Priorytet 2	35			35	1			4	5	40
Priorytet 3	55			55	4			10	14	69
Priorytet 4	66			66	3			14	17	83
Priorytet 5	24	22		46	10			24	34	80
Priorytet 6	95			95	6			2	8	103
Priorytet 7	52			52	2				2	54
Priorytet 8	72			72	2				2	74
Priorytet 9	113			113	7			1	8	121
Priorytet 10			171	171			5		5	176
Razem	525	898	171	1 594	38	67	5	62	172	1 766

Ponadto w ramach Priorytetu 10 Pomoc Techniczna jednostka kontrolna UMWD przeprowadziła 88 planowych wizyt monitorujących szkolenia, mające na celu sprawdzenie zgodności tematyki prowadzonych szkoleń oraz wypełnienia przez beneficjenta obowiązków informacyjno-promocyjnych.

Kontrole sprawdzające wdrożenie zaleceń pokontrolnych

Do dn. 31.12.2016 r. w ramach Programu przeprowadzono łącznie 104 kontrole sprawdzające wdrożenie zaleceń pokontrolnych, w tym IZ RPO przeprowadziła łącznie 66 kontroli, a DIP 38 kontroli.

Kontrole trwałości projektu

Do dn. 31.12.2016 r. w ramach Programu przeprowadzono łącznie 355 kontroli trwałości projektu, w tym 225 kontroli zrealizowanych przez IZ RPO (w tym 1 doraźna), 108 kontroli w ramach Działów 1.1 i 1.2 oraz 5.1 zrealizowanych przez DIP oraz 22 kontrole w ramach Priorytetu 10 Pomoc Techniczna.

Tabela. Kontrole trwałości projektów w podziale na Priorytety.

Kontrole trwałości				
Priorytet	IZ RPO	DIP	UMWD	Razem
Priorytet 1	1	107		108
Priorytet 2	12			12
Priorytet 3	12			12
Priorytet 4	37			37
Priorytet 5	8	1		9
Priorytet 6	77			77
Priorytet 7	17			17
Priorytet 8	15			15
Priorytet 9	46			46
Priorytet 10			22	22
Razem	225	108	22	355

Kontrole objęły sprawdzenie, czy w projekcie nie nastąpiła znacząca modyfikacja projektu w rozumieniu art. 57 Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 oraz czy cele i wskaźniki projektu wskazane we wniosku o dofinansowanie zostały utrzymane/osiągnięte zgodnie z deklaracją beneficjenta. Sprawdzono, czy dokumentacja dotycząca zrealizowanego projektu jest kompletna i przechowywana zgodnie z wymaganiami zawartymi w umowie o dofinansowanie oraz czy beneficjent wywiązuje się z zobowiązań w zakresie informacji i promocji projektu.

Do dn. 31.12.2016 r. w ramach przeprowadzonych kontroli trwałości stwierdzono dokonanie zasadniczej modyfikacji projektu w rozumieniu z art. 57 rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 w 7 projektach, w tym w 6 projektach w ramach Priorytetu 1 Przedsiębiorstwa i Innowacyjność i w 1 projekcie w ramach Priorytetu 9 Miasta.

Ponadto w zakresie monitorowania trwałości projektów w IZ RPO stosowane były dodatkowe mechanizmy kontrolne. Zgodnie z zapisami *Wytycznych programowych Instytucji Zarządzającej RPO WD w zakresie monitorowania projektów realizowanych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013 w okresie trwałości oraz zasad przeprowadzania kontroli trwałości (z wyłączeniem Działów 1.1, 1.2, 1.3, 5.1, 5.3 oraz Priorytetu 10)*, kontrola w okresie trwałości obejmuje monitorowanie i kontrolę projektów przez IZ RPO (5 lat od dnia zakończenia finansowej realizacji projektu lub 3 lata w przypadkach dotyczących utrzymania inwestycji przez beneficjentów będących MŚP) w szczególności w zakresie art. 57 ust. 1 Rozporządzenia Rady oraz w zakresie obszarów szczególnego ryzyka z tym związanego. W okresie 4.09.2012 r. – 21.12.2015 r., beneficjenci, którzy zakończyli finansową realizację projektu, zobligowani byli do corocznego sporządzania i składania do IZ RPO Sprawozdania w zakresie obszarów szczególnego ryzyka oraz monitorowania trwałości projektu (z wyłączeniem beneficjentów realizujących projekty w ramach Działów 1.1, 1.2, 1.3, 5.1, 5.3 oraz Priorytetu 10). W ww. okresie beneficjenci przedłożyli łącznie 2786 sprawozdań.

Audyty i kontrole zewnętrzne

Kontrole i audyty prowadzone przez Urząd Kontroli Skarbowej (z ramienia Instytucji Audytowej)

Instytucja Audytowa (reprezentowana przez Urząd Kontroli Skarbowej Delegatura we Wrocławiu) przeprowadziła w ramach Programu audyty i kontrole systemu zarządzania i kontroli, audyty operacji na podstawie prób wybranych spośród wydatków, które zostały zadeklarowane do Komisji Europejskiej oraz audyty systemu zarządzania i kontroli w zakresie Instrumentów Inżynierii Finansowej.

- 1) Audyt zgodności w IZ RPO (prowadzony w dn. 4.02 - 19.05.2008 r.). Celem audytu było zbadanie i ocena systemu zarządzania i kontroli w ramach RPO WD 2007-2013 i potwierdzenie, że system zarządzania i kontroli ustanowiony został zgodnie z wymogami wspólnotowymi. W dn. 28.07.2008 r. UKS poinformował, iż wszystkie zalecane do wdrożenia rekomendacje zostały przez IZ wykonane. W wyniku audytu potwierdzono, że IZ posiada pisemne procedury realizacji zadań nałożonych na nią na mocy art. 58 i 60 Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006. Zapewniony został właściwy rozdział funkcji pomiędzy IZ a IC, IPOC i IA oraz rozdział funkcji w obrębie IZ. Określone zostały zakresy obowiązków

pracowników, pracownicy realizujący poszczególne zadania są przygotowani merytorycznie, a kierownictwo nadzoruje i kontroluje ich pracę.

- 2) Audyt zgodności w DIP (prowadzony w dn. 17.06 - 18.07.2008 r.). Przedmiotem audytu było sprawdzenie czy system zarządzania i kontroli w ramach realizowanej przez DIP części Priorytetu 1 Przedsiębiorstwa i Innowacyjność był ustanowiony zgodnie z wymogami art. 58 i 60 Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006. Sprawozdanie z dn. 1.08.2008 r. z przeprowadzonego audytu zgodności wskazało rekomendacje poprawy ustalonych procedur. Po przeprowadzeniu audytu sprawdzającego realizację zaleceń, w dniu 8.08.2008 r. UKS potwierdził, że w wyniku przeprowadzonej analizy informacji dotyczących wdrożenia zaleceń przez DIP oraz po podjęciu dodatkowych czynności sprawdzających uznano, że wszystkie rekomendacje zostały wdrożone. W związku powyższym, potwierdzono, że DIP posiada pisemne procedury realizacji zadań nałożonych na mocy art. 58 i 60 Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006.

W dniu 3.09.2008 r. do Komisji Europejskiej przesłana została **Opinia w sprawie zgodności systemów zarządzania i kontroli** wydana przez Generalnego Inspektora Kontroli Skarbowej, **Sprawozdanie z audytu zgodności dla Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013** oraz **Opis systemu zarządzania i kontroli dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013**.

Po uwagach otrzymanych z KE z dnia 7.10.2008 r., Instytucja Audytowa (Generalny Inspektor Kontroli Skarbowej) przekazała stosowne wyjaśnienia w dniu 2.12.2008 r.

W dniu 19.12.2008 r. Komisja Europejska zaakceptowała przedłożone dokumenty, uznając że system zarządzania i kontroli utworzony dla Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013 jest zgodny z postanowieniami art. 58-66 Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006. Zgodnie z powyższym, określony w art. 85 rozporządzenia warunek dla pierwszej płatności okresowej w ramach programu operacyjnego Komisja Europejska uznała za spełniony.

W dn. 24.12.2008 r. Instytucja Audytowa przekazała do Komisji Europejskiej **Roczne Sprawozdanie Audytowe** za okres od 1 stycznia 2007 r. do 30 czerwca 2008 r. W związku z tym, że w okresie obejmującym audyt nie przeprowadzono audytów systemu i audytów operacji, a prowadzono jedynie audyty zgodności w IZ i DIP, do Komisji Europejskiej przekazano również **Informację o powstrzymaniu się od wydania opinii** stwierdzającą niemożność wydania opinii w kwestii tego, czy system zarządzania i kontroli funkcjonował skutecznie, tak aby dostarczyć racjonalne zapewnienie, że deklaracje wydatków przedstawione Komisji są prawidłowe oraz, aby dać tym samym racjonalne zapewnienie, że transakcje będące ich podstawą były zgodne z prawem i prawidłowe.

W dn. 30.12.2009 r. Instytucja Audytowa przekazała do Komisji Europejskiej **Roczne Sprawozdanie Audytowe** za okres od 1 lipca 2008 r. do 30 czerwca 2009 r. W związku z tym, że w okresie obejmującym audyt nie przeprowadzono audytów systemu i audytów operacji, do Komisji Europejskiej przekazano również **Informację o powstrzymaniu się od wydania opinii** stwierdzającą niemożność wydania opinii w kwestii tego, czy system zarządzania i kontroli funkcjonował skutecznie, tak aby dostarczyć racjonalne zapewnienie, że deklaracje wydatków przedstawione Komisji były prawidłowe oraz, aby dać tym samym racjonalne zapewnienie, że transakcje będące ich podstawą są zgodne z prawem i prawidłowe.

- 3) Audyt systemu zarządzania i kontroli w IZ RPO (w dn. 25.08 - 13.10.2009 r.). Celem audytu było zbadanie celowości i zgodności z prawem gospodarowania środkami publicznymi oraz środkami pochodzącymi z Unii Europejskiej w ramach RPO WD w zakresie Priorytetów 1-10.

Czynności kontrolne dotyczyły następujących obszarów:

- jasnego zdefiniowania, przydziału i podziału funkcji pomiędzy instytucjami oraz wewnątrz IZ,
- posiadania adekwatnych procedur wyboru projektów,
- posiadania procedur zapewniających adekwatne informacje beneficjentom i posiadania strategii w celu pomocy beneficjentom,
- posiadania procedur zapewniających adekwatne kontrole zarządcze,
- posiadania adekwatnej ścieżki audytu,
- posiadania procedur zapewniających podjęcie właściwych działań zapobiegawczych i korygujących w sytuacji wykrycia błędów systemowych przez Instytucję Audytową.

Końcowe ustalenia, wnioski i rekomendacje zostały przedstawione w Wyniku kontroli z dnia 6.11.2009 r. Instytucja Audytowa potwierdziła, że system zarządzania i kontroli jest zgodny z Rozporządzeniem 1083/2006, jednocześnie wydając zalecenia pokontrolne dotyczące:

- sposobu doboru próby lub informacji, że kontrole dotyczą 100% projektów Priorytetu 10,
- sposobu postępowania w przypadku kontroli projektów w ramach Priorytetu 10 (m.in. notatka o nieprawidłowościach, sprawozdanie z kontroli szkoleń, następstwa odmowy podpisania informacji pokontrolnej przez beneficjenta oraz nieustosunkowania się beneficjenta do zaleceń pokontrolnych),

- przekazywania do IPOC uwag do wstępnej i ostatecznej wersji raportu z kontroli IC/ IPOC,
- zaprojektowania mechanizmów kontrolnych mających na celu zapewnienie, że w oparciu o wyniki wszystkich audytów dokonywanych przez Instytucję Audytową oraz inne upoważnione organy będą podejmowane adekwatne działania następcze (*follow-up*),
- zaprojektowania przejrzystych procedur zapewniających odpowiedni *follow-up* rekomendacji i zalecanych działań wydanych przez wszystkie upoważnione organa w sytuacji wykrycia błędów systemowych oraz, że udzielona zostanie odpowiedź instytucji.
- zaprojektowanie mechanizmów kontrolnych zapewniających ustalenie wartości korekty wydatków kwalifikowanych zawartych w poświadczeniach i deklaracjach wydatków.

Pismem z dnia 06.01.2010 r. IZ poinformowała UKS o sposobie wdrożenia ww. zaleceń.

- 4) Audyt systemu zarządzania i kontroli w DIP (w dn. 2.09–9.10.2009 r.). Przedmiotem audytu było zbadanie celowości i zgodności z prawem gospodarowania środkami publicznymi oraz środkami pochodzącymi z Unii Europejskiej w ramach Programu w zakresie realizacji Priorytetu 1. Ustalenia audytu zostały udokumentowane Protokołem kontroli z dnia 9.10.2009 r., do którego DIP nie wniósł zastrzeżeń. Końcowe ustalenia, wnioski i rekomendacje zostały przedstawione w Wyniku kontroli z dnia 6.11.2009 r. W zakresie objętym kontrolą instytucja kontrolująca stwierdziła, że w kontrolowanej jednostce procesy przebiegają zgodnie z opisem zawartym w procedurach, konieczne są jedynie niewielkie usprawnienia dotyczące terminowości wykonywania niektórych zadań.

Zalecenia dotyczyły:

- przestrzegania postanowień Zestawu Instrukcji Wykonawczych dla DIP w zakresie zachowania terminu weryfikacji dokumentów niezbędnych do przygotowania i zawierania umów o dofinansowanie projektów,
- przestrzegania terminów wprowadzania danych do KSI (SIMIK 07-13) oraz weryfikacji złożonego przez beneficjenta wniosku o wprowadzenie zmian do umowy (aneksowanie).

Pismem z dnia 31.12.2009 r. DIP poinformował UKS o sposobie wdrożenia ww. zaleceń.

W dniu 1.02.2010 r. Instytucja Audytowa przesłała do Komisji Europejskiej **Sprawozdanie z audytu systemu zarządzania i kontroli** Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego potwierdzając w nim prawidłowość i skuteczność funkcjonowania systemu zarządzania i kontroli Programu, przy czym DIP została oceniona w 4 stopniowej skali w kategorii 1 (system działa dobrze, tylko niewielkie usprawnienia są potrzebne), a IZ w kategorii 2 (system działa, ale konieczne są usprawnienia) ze względu na zalecenia pokontrolne.

- 5) Kontrola w IZ RPO (w dn. 1.03 - 15.04.2010 r.) mająca na celu zbadanie celowości i zgodności z prawem gospodarowania środkami publicznymi oraz środkami pochodzącymi z Unii Europejskiej w ramach Programu w zakresie realizacji projektu nr RPDS.10.01.00-02-011/08 pn. „Strona internetowa RPO”. Ustalenia kontroli zostały udokumentowane Protokołem kontroli z dnia 16.04.2010 r., do którego IZ nie wniosła zastrzeżeń. Końcowe ustalenia przedstawione w Wyniku kontroli z dnia 1.06.2010 r. potwierdziły zgodność realizacji projektu z zapisami Rozporządzenia Komisji 1828/WE/2006, wskazując jednocześnie na niedopatrzanie zamawiającego polegające na niedotrzymaniu niezwłocznego terminu do zamieszczenia ogłoszenia o udzieleniu zamówienia w Biuletynie Zamówień Publicznych oraz zwrotu wadium wniesionego przez wykonawców. Z uwagi na zaszły charakter ustaleń, UKS odstąpił od formułowania szczegółowych zaleceń, ogólnie zalecając IZ podjęcie działań, które w przyszłości zapewnią bezwzględne przestrzeganie postanowień ustawy PZP.
- 6) Kontrola w IZ RPO (w dn. 1.03 - 21.05.2010 r.) mająca na celu zbadanie celowości i zgodności z prawem gospodarowania środkami publicznymi oraz środkami pochodzącymi z Unii Europejskiej w ramach Programu w zakresie realizacji projektu nr RPDS.10.01.00-02-030/08 pn. „Zatrudnienie pracowników UMWD zaangażowanych we wdrażanie RPO w 2008 r.”. Ustalenia kontroli zostały udokumentowane Protokołem kontroli z dnia 21.05.2010 r., do którego IZ nie wniosła zastrzeżeń. Końcowe ustalenia zostały przedstawione w Wyniku kontroli z dnia 22.06.2010 r. Kontrola potwierdziła zgodność realizacji projektu z zapisami Rozporządzenia Komisji 1828/WE/2006. Wnioski i rekomendacje nie były formułowane.
- 7) Kontrola w IZ RPO (w dn. 1.03 - 21.05.2010 r.) mająca na celu zbadanie celowości i zgodności z prawem gospodarowania środkami publicznymi oraz środkami pochodzącymi z Unii Europejskiej w ramach Programu w zakresie realizacji projektu nr RPDS.10.01.00-02-031/08 pn. „Szkolenia pracowników UMWD zaangażowanych we wdrażanie RPO w 2008 r.”. Ustalenia kontroli zostały udokumentowane Protokołem kontroli z dnia 27.05.2010 r., do którego IZ wniosła zastrzeżenia i wyjaśnienia. Końcowe ustalenia przedstawione w Wyniku kontroli z dnia 15.07.2010 r. potwierdziły zgodność realizacji projektu z zapisami Rozporządzenia Komisji 1828/WE/2006, wskazując jednocześnie na uchybienia związane ze stwierdzeniem niekwalifikowalności wydatku w kwocie 3 047,47 EUR (13 500,00 PLN), niedotrzymaniu niezwłocznego

terminu do zamieszczenia ogłoszenia o udzieleniu zamówienia w Biuletynie Zamówień Publicznych. Zalecenia dotyczyły podjęcia działań eliminujących stwierdzone nieprawidłowości. Podjęte przez IZ działania powinny w przyszłości zapewnić odpowiednie wydatkowanie środków zgodnie z zasadami dotyczącymi zamówień publicznych. Pismem z dnia 28.10.2010 r. IZ poinformowała UKS o sposobie i terminie wdrożenia zaleceń pokontrolnych.

- 8) Kontrola w IZ RPO, będącej beneficjentem projektu (w dn. 8.03 - 8.04.2010 r.) mająca na celu zbadanie celowości i zgodności z prawem gospodarowania środkami publicznymi oraz środkami pochodzącymi z Unii Europejskiej w ramach Programu w zakresie realizacji projektu nr RPDS.07.02.00-02-038/08 pn. „Budowa infrastruktury sportowo-rehabilitacyjnej w Ośrodku Szkolno-Wychowawczym Dzieci Niewidomych we Wrocławiu”. Ustalenia kontroli zostały udokumentowane Protokołem kontroli z dnia 8.04.2010 r., do którego IZ nie wniosła zastrzeżeń. Końcowe ustalenia zostały przedstawione w Wyniku kontroli z dnia 5.05.2010 r. Kontrola potwierdziła zgodność realizacji projektu z zapisami Rozporządzenia Komisji 1828/WE/2006. Wnioski i rekomendacje nie były formułowane.
- 9) Kontrola w IZ RPO (w dn. 26.05 - 29.06.2010 r.) mająca na celu zbadanie celowości i zgodności z prawem gospodarowania środkami publicznymi oraz środkami pochodzącymi z Unii Europejskiej w ramach Programu w zakresie realizacji projektu nr RPDS.10.01.00-02-014/09 pn. „Wsparcie prac Komitetu Monitorującego RPO WD w 2009 r.”. Ustalenia kontroli zostały udokumentowane Protokołem kontroli z dnia 29.06.2010 r., do którego IZ nie wniosła zastrzeżeń. Końcowe ustalenia przedstawione w Wyniku kontroli z dnia 23.07.2010 r. potwierdziły zgodność realizacji projektu z zapisami Rozporządzenia Komisji 1828/WE/2006, wskazując jednocześnie na uchybienia polegające na niezachowaniu przez zamawiającego niezwłocznego terminu do zamieszczenia ogłoszenia o udzieleniu zamówienia w Biuletynie Zamówień Publicznych zgodnie z ustawą PZP. Z uwagi na zaszły charakter uchybienia, UKS odstąpił od formułowania zaleceń pokontrolnych.

Na podstawie badania Instytucja Audytowa przekazała do Komisji Europejskiej **Roczne Sprawozdanie Audytowe** za okres od 1 lipca 2009 r. do 30 czerwca 2010 r. wraz z Roczną opinią, że system zarządzania i kontroli ustanowiony dla RPO WD był zgodny z odpowiednimi wymaganiami Art. 58-62 Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 i sekcji 3 Rozporządzenia Komisji (WE) nr 1828/2006 i funkcjonował skutecznie, tak aby dostarczyć racjonalne zapewnienie, że deklaracje wydatków przedstawione Komisji są poprawne i tym samym racjonalne zapewnienie, że transakcje będące ich podstawą są zgodne z prawem i prawidłowe.

- 10) Audyt systemu zarządzania i kontroli w IZ RPO oraz w DIP (w okresie od września 2010 r. do stycznia 2011 r.) w zakresie gospodarowania środkami publicznymi oraz środkami pochodzącymi z budżetu UE w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego (audyt z art. 62 ust. 1 lit. a Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r.). W trakcie audytu systemu zbadano kluczowe elementy systemu zarządzania i kontroli w celu stwierdzenia czy:
- został zapewniony właściwy podział funkcji w instytucjach;
 - procedury dotyczące wyboru projektów są adekwatne;
 - wytyczne i informacje dla beneficjentów są odpowiednie;
 - istnieją odpowiednie kontrole zarządcze;
 - istnieje odpowiednia ścieżka audytu;
 - zapewniono wiarygodne skomputeryzowane systemy księgowości i rachunkowości,
 - monitorowania i sprawozdawczości (Krajowy System Informatyczny; Lokalny System Informatyczny);
 - podejmowane są odpowiednie działania zapobiegające i korygujące w przypadku wykrycia błędów systemowych.

W wyniku audytu system zarządzania i kontroli w ramach Programu został oceniony w kategorii nr 2 ze względu na ocenę kluczowego wymogu kontrolnego nr 6 - Wiarygodne skomputeryzowane systemy rachunkowości i księgowości, monitorowania i sprawozdawczości (art. 58 d) i art. 60 c, d rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006), który został oceniony w kategorii nr 2, z uwagi na brak w IZ regularnych testów planów awaryjnych KSI (SIMIK 07-13), co nie jest zgodne z zapisami w Planie ciągłości działania KSI (SIMIK 07-13). Pozostałe kluczowe wymogi kontrolne zostały ocenione w kategorii nr 1 - system działa dobrze, tylko niewielkie usprawnienia są potrzebne. Stwierdzone w trakcie audytu systemu ustalenia nie miały charakteru systemowego, nie rzutowały na prawidłowość wydatków zadeklarowanych do KE i nie było podstaw do szacowania korekty finansowej w oparciu o wyniki audytu systemu.

- 11) Audyt operacji w IZ RPO oraz w DIP (w dn. 1.07.2010 r. – 30.06.2011 r.) w zakresie gospodarowania środkami pochodzącymi z budżetu Unii Europejskiej w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego (audyt z art. 62 ust. 1 lit. a Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r.). Audyt miał na celu weryfikację zadeklarowanych do Komisji Europejskiej poniesionych przez beneficjentów wydatków w okresie od dn. 1.01–30.06.2010 r. na wybranej próbie projektów.

Audytem objęto wydatki dotyczące 61 wniosków o płatność. W trakcie audytu sprawdzono, czy spełnione zostały m.in. następujące warunki:

- operacja spełnia kryteria wyboru w ramach właściwego programu operacyjnego, została zrealizowana zgodnie z decyzją o dofinansowaniu oraz jest zgodna ze wszystkimi warunkami dotyczącymi jej przeznaczenia, wykorzystania i zakładanych celów,
- wydatki zadeklarowane przez beneficjenta są zgodne z zasadami wspólnotowymi i krajowymi,
- wkład publiczny został wypłacony beneficjentowi zgodnie z art. 80 Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006.

W wyniku audytu operacji stwierdzono wydatki niekwalifikowalne na kwotę 251 544,70 EUR (1 114 317,88 PLN), głównie w obszarze zamówień publicznych.

Instytucja Audytowa nie stwierdziła błędów systemowych, a wartość błędu nie przekroczyła przyjętego progu istotności wynoszącego 2%. W wyniku audytu wyliczono poziom błędu dla RPO WD na poziomie 1,83% oraz całkowity poziom zapewnienia dotyczącego skuteczności funkcjonowania systemu zarządzania i kontroli wynoszący 95%. IA przekazała do Komisji Europejskiej opinię, że system zarządzania i kontroli ustanowiony dla RPO WD był zgodny z odpowiednimi wymaganiami Art. 58-62 Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 i sekcji 3 Rozporządzenia Komisji (WE) nr 1828/2006 i funkcjonował skutecznie i dostarczył racjonalne zapewnienie, że deklaracje wydatków przedstawione Komisji są poprawne, a transakcje będące podstawą ich sporządzenia są zgodne z prawem i prawidłowe.

W następstwie powyższego, w dniu 16.12.2011 r. Instytucja Audytowa (Generalny Inspektor Kontroli Skarbowej) przekazała **Roczne sprawozdanie audytowe** Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego za okres od 1 lipca 2010 r. do 30 czerwca 2011 r. Audytem objęto wszystkie instytucje zaangażowane we wdrażanie Programu, tj. IZ, DIP, IC oraz IPOC.

- 12) Audyty systemu zarządzania i kontroli w IZ RPO oraz w DIP (w okresie od września 2011 r. do czerwca 2012 r.) w zakresie gospodarowania środkami publicznymi oraz środkami pochodzącymi z budżetu UE w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego (audyt z art. 62 ust. 1 lit. a Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r.). W trakcie audytu zbadano kluczowe elementy systemu zarządzania i kontroli w celu stwierdzenia, czy:

- został zapewniony właściwy podział funkcji w instytucjach;
- procedury dotyczące wyboru projektów są adekwatne;
- wytyczne i informacje dla beneficjentów są odpowiednie;
- istnieją odpowiednie kontrole zarządcze;
- istnieje odpowiednia ścieżka audytu;
- zapewniono wiarygodne skomputeryzowane systemy księgowości i rachunkowości, monitorowania i sprawozdawczości (Krajowy System Informatyczny; Lokalny System Informatyczny);
- podejmowane są odpowiednie działania zapobiegające i korygujące w przypadku wykrycia błędów systemowych.

UKS stwierdził uchybienia w IZ dotyczące procedury odwoławczej oraz planu kontroli projektów. Stwierdzone w trakcie audytu systemu zarządzania i kontroli ustalenia nie miały charakteru systemowego, nie rzutowały na prawidłowość wydatków zadeklarowanych do KE i nie było podstaw do szacowania korekty finansowej w oparciu o wyniki audytu systemu. Systemu zarządzania i kontroli został oceniony w kategorii nr 1 zgodnie z Wytyczną COCOF nr 08/0019/01.

- 13) Audyty systemu zarządzania i kontroli w zakresie Instrumentów Inżynierii Finansowej został przeprowadzony przez UKS we Wrocławiu działający w imieniu IA (od października 2011 r. do marca 2012 r.) W trakcie audytu w IZ oraz u Menedżera Finansowego w ramach Inicjatywy JEREMIE – BGK zbadano kluczowe elementy systemu zarządzania i kontroli, w tym:

- budowę struktury IIF oraz głównych instytucji (rozdzielność finansowa oraz procedury finansowe),
- wywiązywanie się przez instytucje zaangażowane we wdrażanie IIF z obowiązków w zakresie prawidłowości udzielonych poręczeń,
- ustalenie wkładu, współfinansowania, proporcjonalności oraz innych źródeł finansowania,
- pomoc publiczną
- wybór Menedżera Funduszu Powierniczego, Pośrednika Finansowego, Odbiorcy Ostatecznego,
- biznes plan,
- strategię inwestycyjną,
- opis produktów finansowych,
- zasady i warunki dla wkładu z EFRR,
- koszty zarządzania i opłaty,

- monitoring wdrażania oraz wpływających propozycji/ofert inwestycyjnych,
- sprawozdawczość do Funduszu Powierniczego i/lub IZ,
- zarządzanie przepływami finansowymi,
- wymagania dotyczące audytu oraz weryfikacje zarządce IZ,
- ewidencjonowanie i wykorzystywanie odsetek oraz innych zwrotów,
- politykę wyjścia – wycofania wkładu.

System zarządzania i kontroli w zakresie Instrumentów Inżynierii Finansowej został oceniony dobrze – w kategorii nr 1 zgodnie z Wytyczną COCOF nr 08/0019/01.

- 14) Audyt operacji w IZ RPO oraz DIP (w dn. 1.07.2011 r. – 30.06.2012 r.) w zakresie gospodarowania środkami pochodzącymi z budżetu Unii Europejskiej w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego (audyt z art. 62 ust. 1 lit. b Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r.). Audyt miał na celu weryfikację zadeklarowanych do Komisji Europejskiej poniesionych przez beneficjentów wydatków w okresie od dn. 1.01–31.12.2011 r. na wybranej próbie projektów. Audytem objęto wydatki dotyczące 68 wniosków o płatność. W trakcie audytu sprawdzono, czy spełnione zostały m.in. następujące warunki:

- operacja spełnia kryteria wyboru w ramach właściwego programu operacyjnego, została zrealizowana zgodnie z decyzją o dofinansowaniu oraz jest zgodna ze wszystkimi warunkami dotyczącymi jej przeznaczenia, wykorzystania i zakładanych celów,
- wydatki zadeklarowane są zgodne z zapisami księgowymi i dokumentami dowodowymi przechowywanymi przez beneficjenta,
- wydatki zadeklarowane przez beneficjenta są zgodne z zasadami wspólnotowymi i krajowymi,
- wkład publiczny został wypłacony beneficjentowi zgodnie z art. 80 rozporządzenia (WE) nr 1083/2006.

W wyniku przeprowadzonych audytów stwierdzono nieprawidłowości w przypadku 19 projektów, przede wszystkim w obszarze zamówień publicznych. UKS łącznie stwierdził wydatki niekwalifikowalne na kwotę 1 660 357,84 EUR (7 355 219,19 PLN). Instytucja Audytowa w trakcie prowadzonego audytu operacji nie stwierdziła błędów systemowych.

W wyniku audytu operacji wyliczono poziom błędów dla RPO WD na poziomie 1,27% (poniżej progu istotności wynoszącego 2%) oraz całkowity poziom zapewnienia dotyczącego skuteczności funkcjonowania systemu zarządzania i kontroli wynoszący 95%.

W następstwie audytu systemów i audytu operacji, w dniu 24.12.2012 r. Instytucja Audytowa (Generalny Inspektor Kontroli Skarbowej) przekazała **Roczne sprawozdanie audytowe** RPO WD za okres od 1 lipca 2011 r. do 30 czerwca 2012 r. wraz z **Roczną opinią** z art. 62 ust 1 lit. d) ppkt (II) Rozporządzenia Rady (WE) Nr 1083/2006 i art. 18 ust. 2 Rozporządzenia Komisji (WE) Nr 1828/2006. System zarządzania i kontroli RPO WD oceniono w kategorii 1 zgodnie z wytyczną COCOF nr 08/0019/01 (system działa dobrze, tylko niewielkie usprawnienia są potrzebne). Stwierdzone ustalenia nie miały charakteru systemowego, nie rzutowały na prawidłowość wydatków zadeklarowanych do KE i nie było podstaw do szacowania korekty finansowej w oparciu o wyniki audytu operacji.

Instytucja Audytowa przekazała do Komisji Europejskiej opinię, że system zarządzania i kontroli ustanowiony dla RPO WD był zgodny z odpowiednimi wymaganiami art. 58-62 Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 i sekcji 3 Rozporządzenia Komisji (WE) nr 1828/2006 i funkcjonował skutecznie, tak aby dostarczyć racjonalne zapewnienie, że deklaracje wydatków przedstawione Komisji są poprawne, i tym samym racjonalne zapewnienie, że transakcje będące ich podstawą są zgodne z prawem i prawidłowe.

- 15) Audyt systemu zarządzania i kontroli w IZ RPO oraz DIP (w okresie od stycznia 2013 r. do czerwca 2013 r.) w zakresie gospodarowania środkami publicznymi oraz środkami pochodzącymi z budżetu UE w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego (audyt z art. 62 ust. 1 lit. a Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r.). W trakcie audytu zbadano kluczowe elementy systemu zarządzania i kontroli w celu stwierdzenia, czy:

- procedury dotyczące wyboru projektów są adekwatne;
- istnieją odpowiednie kontrole zarządcze;
- istnieje odpowiednia ścieżka audytu;
- zapewniono wiarygodne skomputeryzowane systemy księgowości i rachunkowości, monitorowania i sprawozdawczości (Krajowy System Informatyczny; Lokalny System Informatyczny);
- podejmowane są odpowiednie działania zapobiegające i korygujące w przypadku wykrycia błędów systemowych.

Na podstawie badania ustalono, że ustanowiony w ramach Programu system zarządzania i kontroli działa dobrze, tylko niewielkie usprawnienia są potrzebne i oceniono go w kategorii 1 zgodnie z wytyczną COCOF. Stwierdzone w trakcie audytu systemu zarządzania i kontroli ustalenia nie mają charakteru systemowego, nie rzutują na prawidłowość wydatków zadeklarowanych do KE i nie ma podstaw do szacowania korekty finansowej w oparciu o wyniki audytu systemu.

- 16) Audyt operacji w IZ RPO oraz DIP (w dn. 1.07.2012 r. – 30.06.2013 r.) w zakresie gospodarowania środkami pochodzącymi z budżetu Unii Europejskiej w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego (audyt z art. 62 ust. 1 lit. a Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r.). Audyt miał na celu weryfikację zadeklarowanych do Komisji Europejskiej poniesionych przez beneficjentów wydatków w okresie od dn. 1.01–31.12.2012 r. na wybranej próbie projektów. W trakcie audytu operacji sprawdzono, czy spełnione zostały m.in. następujące warunki:

- operacja spełnia kryteria wyboru w ramach właściwego programu operacyjnego, została zrealizowana zgodnie z decyzją o dofinansowaniu oraz jest zgodna ze wszystkimi warunkami dotyczącymi jej przeznaczenia, wykorzystania i zakładanych celów,
- wydatki zadeklarowane są zgodne z zapisami księgowymi i dokumentami dowodowymi przechowywanymi przez beneficjenta,
- wydatki zadeklarowane przez beneficjenta są zgodne z zasadami wspólnotowymi i krajowymi,
- wkład publiczny został wypłacony beneficjentowi zgodnie z art. 80 rozporządzenia (WE) nr 1083/2006.

Badaniem objęto 51 projektów (141 wniosków o płatność). W wyniku przeprowadzonych audytów stwierdzono nieprawidłowości w przypadku 12 projektów, przede wszystkim stwierdzono naruszenie zasady uczciwej konkurencji i równego traktowania w obszarze zamówień publicznych. UKS łącznie stwierdził wydatki niekwalifikowalne na kwotę 1 014 662,10 EUR (4 494 851,66 PLN). UKS w trakcie prowadzonego audytu operacji nie stwierdził błędów systemowych.

W wyniku audytu operacji wyliczono poziom błędu dla RPO WD na poziomie 0,74% (poniżej progu istotności wynoszącego 2%) oraz całkowity poziom zapewnienia dotyczącego skuteczności funkcjonowania systemu zarządzania i kontroli wynoszący 95%.

W dniu 16.12.2013 r. Instytucja Audytowa (Generalny Inspektor Kontroli Skarbowej) przekazała do UE **Roczne sprawozdanie audytowe** Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego za okres od 1 lipca 2012 r. do 30 czerwca 2013 r. wraz z **Roczną opinią** z art. 62 ust 1 lit. d) ppkt (II) Rozporządzenia Rady (WE) Nr 1083/2006 i art. 18 ust. 2 Rozporządzenia Komisji (WE) Nr 1828/2006.

Na podstawie badania ustalono, że ustanowiony w ramach Programu system zarządzania i kontroli działa dobrze, tylko niewielkie usprawnienia są potrzebne i oceniono go w kategorii 1 zgodnie z wytyczną COCOF nr 08/0019/01. Stwierdzone w trakcie audytu systemu ustalenia nie miały charakteru systemowego, nie rzutowały na prawidłowość wydatków zadeklarowanych do KE i nie było podstaw do szacowania korekty finansowej w oparciu o wyniki audytu operacji.

Instytucja Audytowa przekazała do Komisji Europejskiej opinię, że system zarządzania i kontroli ustanowiony dla RPO WD był zgodny z odpowiednimi wymaganiami art. 58-62 Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 i sekcji 3 Rozporządzenia Komisji (WE) nr 1828/2006 i funkcjonował skutecznie, tak aby dostarczyć racjonalne zapewnienie, że deklaracje wydatków przedstawione Komisji są poprawne i tym samym racjonalne zapewnienie, że transakcje będące ich podstawą są zgodne z prawem i prawidłowe.

- 17) Audyt systemu zarządzania i kontroli w IZ RPO oraz w DIP (w okresie od marca do czerwca 2014 r.) w zakresie gospodarowania środkami publicznymi oraz środkami pochodzącymi z budżetu UE w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego (audyt z art. 62 ust. 1 lit. a Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r.). W trakcie audytu zbadano kluczowe elementy systemu zarządzania i kontroli w celu stwierdzenia, czy:

- procedury dotyczące wyboru projektów są adekwatne,
- istnieją odpowiednie kontrole zarządcze,
- zapewniono wiarygodne skomputeryzowane systemy księgowości i rachunkowości, monitorowania i sprawozdawczości (Krajowy System Informatyczny oraz Lokalny System Informatyczny).

W wyniku audytu systemu KSI (SIMIK 07-13) nie stwierdzono uchybień, które mogłyby mieć bezpośredni wpływ na bezpieczeństwo systemu. W związku z powyższym system został oceniony w kategorii 1 - system działa dobrze, tylko niewielkie usprawnienia są potrzebne.

W ramach powyższego audytu systemu w dn. 25 - 29.08.2014 r. przeprowadzono w IZ audyt Lokalnego Systemu Informatycznego (LSI). Audyt potwierdził realizację rekomendacji UKS wydanej w *Sprawozdaniu*

z audytu systemu zarządzania kontrolą RPO WD z września 2013 r. w zakresie rozszerzenia logowanych danych w historii modyfikacji o wartości przed i po modyfikacji.

Na podstawie przeprowadzonego badania Instytucja Audytowa ustaliła, że systemy zarządzania i kontroli ustanowione dla RPO WD były zgodne z odpowiednimi wymaganiami art. 58-62 rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 i sekcji 3 rozporządzenia Komisji (WE) nr 1828/2006 i funkcjonowały skutecznie, tak, aby dostarczyć racjonalne zapewnienie, że deklaracje wydatków przedstawione Komisji Europejskiej są poprawne i tym samym racjonalne zapewnienie, że transakcje będące ich podstawą są zgodne z prawem i prawidłowe:

W związku z powyższym system zarządzania i kontroli Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego został oceniony w kategorii nr 1 - system działa dobrze, tylko niewielkie usprawnienia są potrzebne, zgodnie z Wytyczną COCOF 08/0019/01.

- 18) Audyt systemu zarządzania i kontroli w zakresie Instrumentów Inżynierii Finansowej (w okresie od listopada 2013 r. do kwietnia 2014 r.). Audyt był realizowany w IZ, w funduszu powierniczym (Bank Gospodarstwa Krajowego) oraz u 6 wybranych Pośredników Finansowych (PF) w ramach Inicjatywy JEREMIE.

W trakcie audytu zbadano kluczowe elementy systemu zarządzania i kontroli, w tym:

- budowę struktur IIF oraz głównych instytucji (rozdzielność finansową oraz procedury finansowe),
- wybór Menedżera funduszu powierniczego lub równoważnego/Pośrednika Finansowego,
- ustalenie wkładu, współfinansowania, proporcjonalności oraz innych źródeł finansowania,
- pomoc publiczną,
- biznes plan,
- strategię inwestycyjną i planowanie,
- opis produktów finansowych,
- zasady i warunki dla wkładu z EFRR,
- koszty zarządzania i opłaty,
- monitoring wdrażania oraz wpływających propozycji/ofert inwestycyjnych,
- sprawozdawczość do funduszu powierniczego i/lub IZ,
- zarządzanie przepływami finansowymi,
- wymagania dotyczące audytu oraz weryfikacje zarządcze IZ,
- ewidencjonowanie i wykorzystywanie odsetek oraz innych zwrotów,
- politykę wyjścia – wycofania wkładu.

W dniu 29.08.2014 r. Instytucja Audytowa przekazała **Sprawozdanie z audytu zarządzania i kontroli w zakresie IIF**, uwzględniające rekomendacje. Zgodnie z Wytyczną COCOF 08/0019/01 system zarządzania i kontroli w zakresie Instrumentów Inżynierii Finansowej został oceniony w kategorii nr 1 - system działa dobrze, tylko niewielkie usprawnienia są potrzebne.

Jednakże ze względu na toczącą się dyskusję z KE w obszarze ustaleń z misji audytowych UE w Polsce, w sprawozdaniu zawarto zastrzeżenie, że ostateczna ocena systemu zarządzania i kontroli w zakresie IIF zostanie przedstawiona po uzyskaniu stanowiska KE. W wyniku stanowiska KE z listopada 2014 r., system zarządzania i kontroli w zakresie IIF Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego został ostatecznie oceniony w kategorii nr 2 – system działa, ale konieczne są usprawnienia.

- 19) Audyt operacji w IZ RPO oraz DIP (w dn. 1 lipca 2013 r. - 30 czerwca 2014 r.) w zakresie gospodarowania środkami pochodzącymi z budżetu Unii Europejskiej w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego (audyt z art. 62 ust. 1 lit. b Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r.). Audyt dotyczył wydatków zadeklarowanych do Komisji Europejskiej w okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2013 r. W trakcie audytu operacji w IZ i DIP sprawdzono, czy spełnione zostały, m.in. następujące warunki:

- operacja (projekt) spełnia kryteria wyboru w ramach właściwego programu operacyjnego, została zrealizowana zgodnie z decyzją o dofinansowaniu oraz jest zgodna ze wszystkimi warunkami dotyczącymi jej przeznaczenia, wykorzystania i zakładanych celów,
- wydatki zadeklarowane są zgodne z zapisami księgowymi i dokumentami dowodowymi przechowywanymi przez beneficjenta,
- wydatki zadeklarowane przez beneficjenta są zgodne z zasadami wspólnotowymi i krajowymi,
- wkład publiczny został wypłacony beneficjentowi zgodnie z art. 80 rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006.

Badaniem objęto 30 projektów (74 wnioski o płatność) o wartości dodatniej oraz o 10 projektów (19 wniosków o płatność) wartości ujemnej, zadeklarowanych do KE w okresie od dn. 01.01 do 31.12.2013 r.

W wyniku audytu operacji, w przypadku projektów dodatnich stwierdzono wydatki niekwalifikowalne na kwotę 52 319,15 EUR (231 768,59 PLN) dotyczące przede wszystkim obszaru zamówień publicznych oraz zasad kwalifikowalności. Dla projektów ujemnych nie stwierdzono błędów.

Instytucja Audytowa w trakcie prowadzonego audytu operacji nie stwierdziła błędów systemowych.

IA ustaliła, że poziom błędu wyniósł ok. 0,52% całości wydatków zadeklarowanych do KE od dn. 1.01 do 31.12.2013 r. i nie przekroczył przyjętego progu istotności wynoszącego 2% wartości populacji.

W związku z powyższym, IA stwierdziła, iż system zarządzania i kontroli ustanowiony dla Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego funkcjonował skutecznie, tak by dostarczyć racjonalne zapewnienie, że deklaracje wydatków za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2013 r. przedstawione do Komisji Europejskiej są poprawne i tym samym racjonalne zapewnienie, że transakcje będące ich podstawą są zgodne z prawem i prawidłowe. Nie było podstaw do szacowania korekty finansowej w oparciu o wyniki audytu operacji.

Całkowity poziom zapewnienia dotyczącego skuteczności funkcjonowania systemu zarządzania i kontroli wynosi 95%. Został on uzyskany w 35% na podstawie audytu systemu oraz w 60% w oparciu o audyt operacji.

Instytucja Audytowa (Generalny Inspektor Kontroli Skarbowej) w dn. 19.12.2014 r. przekazała do UE **Roczne sprawozdanie audytowe** RPO WD za okres od 1 lipca 2013 r. do 30 czerwca 2014 r. wraz z **Roczną opinią** z art. 62 ust 1 lit. d) ppkt (II) Rozporządzenia Rady (WE) Nr 1083/2006 i art. 18 ust. 2 Rozporządzenia Komisji (WE) Nr 1828/2006.

Na podstawie badania oraz w związku z oceną w obszarze instrumentów inżynierii finansowej, system zarządzania i kontroli został oceniony w kategorii nr 2 – system działa, ale konieczne są usprawnienia. Stwierdzone w trakcie audytu systemu ustalenia nie miały charakteru systemowego, nie rzutowały na prawidłowość wydatków zadeklarowanych do KE i nie było podstaw do szacowania korekty finansowej w oparciu o wyniki audytu systemu.

Instytucja Audytowa przekazała do Komisji Europejskiej opinię, że w okresie od 1.07.2013 r. do 30.06.2014 r. system zarządzania i kontroli ustanowiony dla RPO WD był zgodny z odpowiednimi wymaganiami art. 58 do 62 rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 i sekcji 3 rozporządzenia Komisji (WE) nr 1828/2006 i funkcjonował skutecznie, tak aby dostarczyć racjonalne zapewnienie, że deklaracje wydatków przedstawione Komisji są poprawne, i tym samym racjonalne zapewnienie, że transakcje będące ich podstawą są zgodne z prawem i prawidłowe.

- 20) Audyt systemu zarządzania i kontroli w IZ RPO oraz DIP (w okresie od października do stycznia 2014 r. i od kwietnia do maja 2015 r.) w zakresie gospodarowania środkami publicznymi oraz środkami pochodzącymi z budżetu UE w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego (audyt z art. 62 ust. 1 lit. a Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r.). Audyt dotyczył wydatków zadeklarowanych w okresie 1.01 - 31.12.2014 r. W trakcie audytu zbadano kluczowe elementy systemu zarządzania i kontroli w celu stwierdzenia, m.in. czy:

- procedury dotyczące wyboru projektów są adekwatne (dotyczy DIP),
- wytyczne i informacje dla beneficjentów są odpowiednie,
- istnieją odpowiednie kontrole zarządcze,
- zapewniono wiarygodne skomputeryzowane systemy księgowości i rachunkowości, monitorowania i sprawozdawczości (Krajowy System Informatyczny oraz Lokalny System Informatyczny, z którego nastąpił transfer danych do KSI),
- podejmowane są odpowiednie działania zapobiegające i korygujące w przypadku wykrycia błędów systemowych.

Podczas audytu systemu w IZ sprawdzone zostało również wdrożenie rekomendacji wymienionych w *Sprawozdaniu z audytu systemu zarządzania i kontroli RPO WD* z sierpnia 2014 r. oraz *Sprawozdaniu z audytu systemu zarządzania i kontroli w zakresie Instrumentów Inżynierii Finansowej Regionalny Program Operacyjny Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013* z sierpnia 2014 r. Ponadto, w trakcie audytu systemu w IZ sprawdzono wdrożenie rekomendacji wydanych w *Rocznym sprawozdaniu audytowym za okres od 1 lipca 2013 r. do 30 czerwca 2014 r.* przekazanych do Komisji Europejskiej dnia 19 grudnia 2014 r.

System zarządzania i kontroli Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego został oceniony zgodnie z wytycznymi KE COCOF w kategorii nr 1 - system działa dobrze, tylko niewielkie usprawnienia są potrzebne.

Powyższa ocena systemu zarządzania i kontroli, z uwagi na trwający proces opracowywania przez Komisję Europejską ostatecznego stanowiska dot. zagadnień w obszarze instrumentów inżynierii finansowej (wytyczne dotyczące korekt), nie objęła obszaru IIF. Ocena stanu wdrożenia rekomendacji w zakresie IIF zostanie dokonana po uzyskaniu ostatecznego stanowiska Komisji Europejskiej.

Stwierdzone w trakcie audytu systemu ustalenia nie miały charakteru systemowego, nie rzutowały na prawidłowość wydatków zadeklarowanych do KE i nie było podstaw do szacowania korekty finansowej w oparciu o wyniki audytu systemu.

- 21) Audyt operacji w IZ RPO oraz DIP (w dn. 1.07.2014 r. – 30.06.2015 r.) w zakresie gospodarowania środkami pochodzącymi z budżetu Unii Europejskiej w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego (audyt z art. 62 ust. 1 lit. b Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r.). Audyt dotyczył wydatków zadeklarowanych do Komisji Europejskiej w okresie od 1.01 - 31.12.2014 r. W trakcie audytu operacji sprawdzono, czy spełnione zostały, m.in. następujące warunki:
- operacja (projekt) spełnia kryteria wyboru w ramach właściwego programu operacyjnego, została zrealizowana zgodnie z decyzją o dofinansowaniu oraz jest zgodna ze wszystkimi warunkami dotyczącymi jej przeznaczenia, wykorzystania i zakładanych celów,
 - wydatki zadeklarowane są zgodne z zapisami księgowymi i dokumentami dowodowymi przechowywanymi przez beneficjenta,
 - wydatki zadeklarowane przez beneficjenta są zgodne z zasadami wspólnotowymi i krajowymi,
 - wkład publiczny został wypłacony beneficjentowi zgodnie z art. 80 rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006.

Badaniem objęto 30 projektów (93 wnioski o płatność) o wartości dodatniej oraz 10 projektów (12 wniosków o płatność) o wartości ujemnej, zadeklarowanych do KE w okresie od dn. 01.01 do 31.12.2014 r.). W wyniku audytu operacji, w przypadku projektów dodatnich stwierdzono wydatki niekwalifikowalne na kwotę 1 104 149,11 EUR (4 891 270,13 PLN) dotyczące obszaru zamówień publicznych oraz naruszenia zasad konkurencyjności i kwalifikowalności. Stwierdzone błędy finansowe nie miały charakteru systemowego, jednakże po dokonaniu ekstrapolacji został przekroczony przyjęty próg istotności. Dla projektów ujemnych nie stwierdzono błędów.

Instytucja Audytowa w trakcie prowadzonego audytu operacji nie stwierdziła błędów systemowych.

Instytucja Audytowa (Generalny Inspektor Kontroli Skarbowej) w dn. 23.12.2015 r. przekazała do KE **Roczne sprawozdanie audytowe** Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego za okres od dn. 1 lipca 2014 r. do 30 czerwca 2015 r. wraz z **Roczną opinią** z art. 62 ust 1 lit. d) ppkt (II) rozporządzenia Rady (WE) Nr 1083/2006 i art. 18 ust. 2 rozporządzenia Komisji (WE) Nr 1828/2006.

Całkowity poziom zapewnienia dotyczącego skuteczności funkcjonowania systemu zarządzania i kontroli wynosi 95%. Został on uzyskany w 25% na podstawie audytu systemu oraz w 70% w oparciu o audyt operacji.

Z uwagi na fakt, iż stwierdzone w wyniku audytu operacji błędy finansowe miały charakter losowy, dokonano ich ekstrapolacji. W wyniku ekstrapolacji ustalono, że wartość błędu wynosi 20 318 463,15 EUR (90 008 759,92 PLN), co przekracza przyjęty próg istotności wynoszący 2% wartości populacji, tj. wydatków zadeklarowanych do KE od 1.01.2014 r. do 31.12.2014 r.

W oparciu o *Wytyczne KE dotyczące postępowania z błędami ujawnianymi w Rocznych sprawozdaniach audytowych z 07.10.2015 r.*, Instytucja Audytowa wzięła pod uwagę działania naprawcze Instytucji Zarządzającej podjęte w odniesieniu do wydatków zadeklarowanych w 2014 r. po dniu wyboru przez IA próby do audytu operacji dla I i II półrocza 2014 r. (tj. po dniu 28 lipca 2014 r. oraz po dniu 23 marca 2015 r.) do dnia wydania Roczego Sprawozdania Audytowego. Wartość działań naprawczych wyniosła 2 813 634,62 EUR (12 464 120,00 PLN).

Główny wpływ na poziom błędu miało ustalenie IA w ramach jednego projektu, gdyż ekstrapolowany błąd wyłącznie z tego tytułu wyniósł 7,20%, co oznacza, iż pozostałe błędy stwierdzone w wyniku audytu wygenerowały ekstrapolowany błąd na poziomie 0,58%.

W związku z ww. ustaleniem Instytucja Zarządzająca podjęła działania naprawcze i przeprowadziła dodatkowe kontrole projektów dotyczące weryfikacji pod kątem ewentualnych powiązań istniejących pomiędzy zamawiającymi (beneficjentami) a wykonawcami/podwykonawcami w zrealizowanych w ramach

projektów dostawach środków trwałych, usług i robót budowlanych. W skontrolowanych projektach nie stwierdzono dodatkowych nieprawidłowości.

W związku z powyższym IA dokonała ponownej kalkulacji błędu uwzględniając działania naprawcze podjęte przez IZ. W wyniku ekstrapolacji ustalono, że wartość błędu wynosi 2 819 807,47 EUR (12 491 465,10 PLN) i nie przekracza przyjętego progu istotności wynoszącego 5 223 447,57 EUR (23 139 350,39 PLN), tj. 2% wartości populacji, wydatków zadeklarowanych do KE od 1.01.2014 r. do 31.12.2014 r.

Biorąc powyższe pod uwagę oraz fakt, iż ustalenie, które miało wpływ na przekroczenie progu istotności, dotyczyło powiązań pomiędzy zamawiającym (beneficjentem) a podwykonawcą realizującym zamówienie (roboty budowlane), Instytucja Audytowa zaleciła, że należy kontynuować działania naprawcze polegające na weryfikacji powiązań pomiędzy zamawiającym (beneficjentem) a wykonawcą/ podwykonawcą realizującym zamówienie.

Instytucja Audytowa stwierdziła, że ustanowiony system zarządzania i kontroli działa dobrze, tylko niewielkie usprawnienia są potrzebne - kategoria 1.

Instytucja Audytowa wydała **Roczną opinię**, o której mowa w art. 62 ust. 1 lit d) pkt. ii) Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 i art. 18 ust. 2 rozporządzenia Komisji (WE) nr 1828/2006, z zastrzeżeniem.

Powodem zastrzeżenia jest to, że wartość błędu w populacji przekroczyła zakładany próg istotności, a przyczyną tego przekroczenia były niewystarczające kontrole powiązań pomiędzy zamawiającym (beneficjentem) a podwykonawcą realizującym zamówienie.

Instytucja Audytowa przekazała do Komisji Europejskiej opinię, że w okresie od 1.07.2014 r. do 30.06.2015 r. system zarządzania i kontroli ustanowiony dla RPO WD był zgodny z odpowiednimi wymaganiami art. 58 do 62 rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 i sekcji 3 rozporządzenia Komisji (WE) nr 1828/2006 i funkcjonował skutecznie, tak aby dostarczyć racjonalne zapewnienie, że deklaracje wydatków przedstawione Komisji są poprawne, i tym samym racjonalne zapewnienie, że transakcje będące ich podstawą są zgodne z prawem i prawidłowe, z wyjątkiem kwestii dotyczącej weryfikacji powiązań pomiędzy zamawiającym (beneficjentem) a podwykonawcą realizującym zamówienie, zatem należy kontynuować działania naprawcze polegające na weryfikacji powiązań pomiędzy zamawiającym (beneficjentem) a wykonawcą/podwykonawcą realizującym zamówienie.

Skutki finansowe wynikające z ustaleń audytu operacji Instytucja Audytowa szacowała na 12 281 380,96 EUR (54 405 289,53 PLN). Wkład Wspólnoty, którego to dotyczy, wynosi 9 082 081,22 EUR (40 232 711,61 PLN).

Jednakże biorąc pod uwagę kontynuowane przez IZ działania naprawcze, poziom wyliczonego całkowitego ekstrapolowanego błędu oraz poziom błędu rezydualnego, wartość skutków finansowych może nie być ostateczna.

- 22) Kontrola w IZ RPO mająca na celu zbadanie celowości i zgodności z prawem gospodarowania środkami pochodzącymi z Unii Europejskiej w zakresie realizacji projektu nr RPDS.04.01.00-02-025/09 pn. Budowa punktu przeładunkowego odpadów komunalnych zlokalizowanego w Polanicy Zdroju przy ul. Polnej 1". W wyniku kontroli z dn. 20.02.2015 r. stwierdzono, że w badanym projekcie nie wszystkie wydatki zadeklarowane przez beneficjenta są zgodne ze warunkami dotyczącymi jej przeznaczenia, wykorzystania i zakładanych celów, w związku z czym ustalono wydatki niekwalifikowalne w kwocie 109 915,50 EUR (486 914,66 PLN).
- 23) Audyt systemu zarządzania i kontroli w IZ RPO oraz DIP (w okresie od października do listopada 2015 r. oraz w styczniu 2016 r.) w zakresie gospodarowania środkami publicznymi oraz środkami pochodzącymi z budżetu UE w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego (audyt z art. 62 ust. 1 lit. a Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r.). Audyt dotyczył wydatków zadeklarowanych w okresie 1.01 - 31.12.2014 r. W trakcie audytu zbadano kluczowe elementy systemu zarządzania i kontroli w celu stwierdzenia, m.in. czy:
- procedury dotyczące wyboru projektów są adekwatne,
 - istnieją odpowiednie kontrole zarządcze,
 - podejmowane są odpowiednie działania zapobiegające i korygujące w przypadku wykrycia błędów systemowych.

Podczas audytu systemu w IZ dokonano również oceny stanu wdrożenia rekomendacji zawartych w poprzednim *Sprawozdaniu z audytu systemu zarządzania i kontroli RPO WD, Sprawozdaniu z audytu systemu zarządzania i kontroli w zakresie Instrumentów Inżynierii Finansowej Regionalny Program Operacyjny Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013 z 2014 r.* oraz z audytów operacji ujętych

w rocznych sprawozdaniach audytowych przekazanych do Komisji Europejskiej. W przypadku tych ostatnich, IA ustaliła, że IZ RPO rekomendacje wdrożyła poza przypadkami rekomendacji otwartych ze względu na trwające procedury administracyjne i sądowe.

System zarządzania i kontroli Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego został oceniony, zgodnie z Wytyczną COCOF nr 08/0019/01, w przypadku Instytucji Zarządzającej w kategorii nr 1 - system działa dobrze, tylko niewielkie usprawnienia są potrzebne oraz w przypadku Dolnośląskiej Instytucji Pośredniczącej w kategorii nr 1 – system działa dobrze.

24) Audyt operacji w IZ RPO oraz DIP (w dn. 1.07.2015 r. - 30.09.2016 r.) w zakresie gospodarowania środkami pochodzącymi z budżetu Unii Europejskiej w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego (audyt z art. 62 ust. 1 lit. b Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r.). Audyt dotyczył wydatków zadeklarowanych do Komisji Europejskiej w okresie od 1.07.2015 r. - 30.09.2016 r. W trakcie audytu operacji sprawdzono, czy spełnione zostały, m.in. następujące warunki:

- operacja (projekt) spełnia kryteria wyboru w ramach właściwego programu operacyjnego, została zrealizowana zgodnie z decyzją o dofinansowaniu oraz jest zgodna ze wszystkimi warunkami dotyczącymi jej przeznaczenia, wykorzystania i zakładanych celów,
- wydatki zadeklarowane są zgodne z zapisami księgowymi i dokumentami dowodowymi przechowywanymi przez beneficjenta,
- wydatki zadeklarowane przez beneficjenta są zgodne z zasadami wspólnotowymi i krajowymi,
- wkład publiczny został wypłacony beneficjentowi zgodnie z art. 80 Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006.

Badaniem objęto 19 projektów o wartości dodatniej (65 wniosków o płatność) oraz 15 projektów o wartości ujemnej (42 wnioski o płatność), o wydatkach zadeklarowanych do KE w okresie od dn. 1.07.2015 - 31.08.2016 r. Do dnia 31.12.2016 r. UKS przedstawił Posumowania ustaleń dla wszystkich badanych projektów. W przypadku projektów o wartości dodatniej, do 14 nie wniósł zastrzeżeń, w 3 przypadkach przywołał wcześniejsze ustalenia IZ RPO, a w 2 przypadkach stwierdził wydatki niekwalifikowalne na kwotę 478 717,57 EUR (2 120 670,99 PLN). W przypadku projektów o wartości ujemnej UKS nie wniósł zastrzeżeń.

Ostateczna opinia nt. działania systemu zarządzania i kontroli w ramach RPO WD 2007-2013 zostanie przedstawiona w sprawozdaniu i deklaracji zamknięcia pomocy sporządzonych. Do dn. 31.12.2016 r. sprawozdania nie zostały wydane.

Audyty zewnętrzne projektów

W ramach RPO WD beneficjent, którego wartość projektu wynosiła co najmniej 5 000 000 PLN (1 128 693,65 EUR), a od dn. 13.09.2011 r. co najmniej 20 000 000 PLN (4 514 774,60 EUR), po poniesieniu co najmniej 50% wydatków całkowitej wartości projektu, a przed terminem zakończenia rzeczowego realizacji projektu, zobowiązany był do przeprowadzenia audytu projektu przez zewnętrznego audytora na zasadach określonych w Wytycznych programowych IZ RPO oraz umowie o dofinansowanie projektu. Celem audytu zewnętrznego było uzyskanie przez audytora racjonalnego zapewnienia o prawidłowości realizowanego projektu, w szczególności w zakresie zgodności realizacji projektu z umową i przepisami prawa oraz wytycznymi IZ i wydanie opinii w tym zakresie.

W ramach Programu łącznie przeprowadzono 110 audytów zewnętrznych. W 97 przypadkach audytorzy wydali opinię bez zastrzeżeń. W 11 przypadkach stwierdzono nieistotne zastrzeżenia, natomiast w 2 przypadkach stwierdzono wystąpienie istotnych zastrzeżeń naruszających ustawę Prawo zamówień publicznych w aspekcie zachowania uczciwej konkurencji oraz równego traktowania wykonawców.

Kontrole prowadzone przez Instytucję Pośredniczącą w Certyfikacji (IPOC) – Dolnośląski Urząd Wojewódzki

W ramach Programu IPOC prowadziła kontrole planowe funkcjonowania systemu zarządzania i kontroli oraz prawidłowości wydatkowania środków w ramach Programu w celu uzyskania uzasadnionej pewności, że są spełnione zasady określone w art. 58 i 60 oraz że spełnione są warunki zawarte w art. 61 lit. b) (i) Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006, tj. iż przekazane przez IZ do IC deklaracje wydatków są dokładne, wynikają z wiarygodnych systemów księgowych i są oparte na weryfikowalnej dokumentacji uzupełniającej.

Łącznie przeprowadzono 21 systemowych kontroli planowych, w tym 13 w IZ RPO oraz 8 w DIP (w trzech przypadkach kontrole prowadzone były w IZ i DIP jako wspólne; dla celów sprawozdawczych zostały policzone

jako osobne ze względu na różniący się przedmiot kontroli, jak i ze względu na to, że jednostki kontrolowane były przez osobne zespoły kontrolne).

W ramach Programu IPOC przeprowadziła następujące kontrole:

- 1) kontrola planowa w IZ RPO (w dn. 20 - 30.06.2008 r.). Celem kontroli była ocena funkcjonowania systemu zarządzania i kontroli w IZ w zakresie istnienia i przestrzegania procedur w następujących obszarach: programowania, zarządzania finansowego, pomocy technicznej oraz przygotowania instytucji do pełnienia roli IZ w systemie wdrażania RPO. Zalecenia pokontrolne zostały przedstawione w „Raporcie ostatecznym z wizyty sprawdzającej nr 1/S/2008 przeprowadzonej w Instytucji Zarządzającej Regionalnym Programem Operacyjnym dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013” przekazanym w dniu 14.08.2008 r. do IZ. IZ poinformowała IPOC o wykonaniu zaleceń pokontrolnych.
- 2) kontrola planowa w DIP (w dn. 22 - 30.10.2008 r.). Kontrola przeprowadzona została w celu sprawdzenia funkcjonowania systemu zarządzania i kontroli oraz stosowania procedur zawartych w Zestawie Instrukcji Wykonawczej dla DIP. Zalecenia pokontrolne zostały opisane w Raporcie ostatecznym z wizyty sprawdzającej nr 2/S/2008 przeprowadzonej w Dolnośląskiej Instytucji Pośredniczącej w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013 przekazanym do DIP w dniu 27.11.2008 r. DIP poinformowała IPOC o sposobie podjętych działań i terminie wdrożenia zaleceń pokontrolnych.
- 3) kontrola planowa w IZ RPO (w dn. 26.11 - 5.12.2008 r.). Kontrola miała na celu ocenę funkcjonowania systemu zarządzania i kontroli w IZ w zakresie istnienia i przestrzegania procedur w obszarach: procesu naboru projektów i kontraktacji (programowania), sprawozdawczości i monitoringu, kontroli, systemu księgowego i systemu informatycznego KSI (SIMIK 07-13). W ramach obszaru związanego z realizacją obowiązków kontrolnych weryfikacji poddano projekty zakończone i skontrolowane w ramach Priorytetu 10 Pomoc Techniczna RPO WD. Ponadto projekt pn. „Obsługa prawna w zakresie Regionalnego Programu Operacyjnego w roku 2007” realizowany w ramach Priorytetu 10 Pomoc Techniczna stanowił przedmiot kontroli IPOC w zakresie istnienia odrębnego systemu księgowego. Zalecenia pokontrolne wydane w wyniku kontroli zostały przez IZ wdrożone.
- 4) kontrola planowa w IZ RPO (w dn. 3 - 11.03.2009 r.) mająca na celu ocenę prawidłowości wydatkowania środków w ramach Programu oraz uzyskanie przez IPOC uzasadnionej pewności, iż przekazane przez IZ do Instytucji Certyfikującej deklaracje wydatków są dokładne, wynikają z wiarygodnych systemów księgowych i są oparte na weryfikowalnej dokumentacji uzupełniającej. Zalecenia wydane w wyniku kontroli zostały przez IZ wdrożone.
- 5) kontrola planowa w DIP (w dn. 17-30.04.2009 r.), której celem było sprawdzenie systemu zarządzania i kontroli w zakresie istnienia i przestrzegania procedur zawartych w Instrukcjach Wykonawczych dla DIP. Zalecenia pokontrolne wydane w wyniku kontroli zostały przez DIP wdrożone.
- 6) kontrola planowa w IZ RPO (w dn. 29.10–12.11.2009 r.) mająca na celu ocenę systemu zarządzania i kontroli w zakresie istnienia i przestrzegania procedur w procesie naboru projektów i kontraktacji środków, kontroli projektów, przepływów finansowych oraz systemu informatycznego KSI (SIMIK 07-13). Kontrola nie wykazała uchybień o wysokiej istotności. Zalecenia o średniej i niskiej istotności wydane w wyniku kontroli zostały przez IZ wdrożone.
- 7) kontrola planowa w IZ RPO oraz w DIP (w dn. 16.04–29.04.2010 r.). Przedmiotem kontroli objęte zostały: poprawność sporządzania dokumentów dotyczących wydatków zadeklarowanych do Komisji Europejskiej (w przypadku IZ), poprawność sporządzania poświadczenia i deklaracji wydatków oraz wniosku o płatność od IP do IZ (w przypadku DIP), realizacja obowiązków kontrolnych, informowanie o nieprawidłowościach, system informatyczny KSI (SIMIK 07-13) i system weryfikacji wydatków. Zalecenia pokontrolne zostały przedstawione w Ostatecznej informacji pokontrolnej z dnia 21.06.2010 r. Kontrola nie wskazała uchybień w zakresie wysokiej istotności, a jedynie w zakresie średniej i niskiej istotności. IZ poinformowała IPOC o sposobie i terminie realizacji zaleceń.
- 8) kontrola planowa w IZ RPO oraz w DIP (w dn. 22.02 - 7.03.2011 r.) mająca na celu ocenę funkcjonowania systemu zarządzania i kontroli w ramach RPO poprzez weryfikację istnienia i przestrzegania procedur zawartych w Zestawie Instrukcji Wykonawczych dla IZ oraz Zestawie Instrukcji Wykonawczych dla DIP w następujących obszarach: prowadzenia rejestru obciążeń i odzyskiwania kwot, realizacji obowiązków kontrolnych, systemu informatycznego KSI (SIMIK 07-13). Kontrola nie wskazała uchybień w zakresie wysokiej istotności, a jedynie w zakresie średniej i niskiej istotności. Zalecenia pokontrolne zostały wdrożone.

- 9) kontrola planowa w IZ RPO (w dn. 5 - 16.12.2011 r.) mająca na celu sprawdzenie prawidłowości sporządzania przez IZ poświadczeń i deklaracji wydatków oraz wniosku o płatność od IZ do IC w następującym zakresie: istnienia dokumentów stanowiących podstawę sporządzenia deklaracji wydatków, poprawności wyliczenia kwot zawartych w dokumentach stanowiących podstawę sporządzenia deklaracji wydatków, zgodności danych zawartych w systemie KSI (SIMIK 07-13) i systemach księgowych z dostępną dokumentacją źródłową, kwalifikowalności zadeklarowanych wydatków zgodnie z zasadami obowiązującymi w ramach RPO WD. Zalecenia pokontrolne zostały przez IZ wdrożone.
- 10) kontrola planowa w IZ RPO (w dn. 15 - 28.05.2012 r.) mająca na celu ocenę funkcjonowania systemu zarządzania i kontroli w ramach RPO poprzez weryfikację istnienia i przestrzegania procedur zawartych w Zestawie Instrukcji Wykonawczych dla IZ w następujących obszarach: systemu weryfikacji wydatków, informowania o nieprawidłowościach, programowania. Kontrola wskazała 1 uchybienie w zakresie wysokiej istotności oraz uchybienia w zakresie średniej i niskiej istotności. Zalecenia pokontrolne zostały przez IZ wdrożone.
- 11) kontrola planowa w IZ RPO (w dn. 22.10 - 5.11.2012 r.) mająca na celu ocenę funkcjonowania systemu zarządzania i kontroli w ramach RPO WD poprzez weryfikację istnienia i przestrzegania procedur zawartych w Zestawie Instrukcji Wykonawczych dla Instytucji Zarządzającej RPO WD w obszarze realizacji obowiązków kontrolnych. Sprawdzeniu poddano prawidłowość sporządzania przez IZ poświadczeń i deklaracji wydatków oraz wniosku o płatność od IZ do IC w następującym zakresie: istnienia dokumentów stanowiących podstawę sporządzenia deklaracji wydatków, poprawności wyliczeń dokonywanych przez IZ oraz beneficjentów, poprzez przeliczenie kwot zawartych w dokumentach stanowiących podstawę sporządzenia deklaracji wydatków, jednolitości danych zawartych w systemie KSI (SIMIK 07-13) i systemach księgowych z dostępną dokumentacją źródłową, kwalifikowalności zadeklarowanych wydatków zgodnie z zasadami obowiązującymi w ramach RPO WD. Dodatkowo w objętym kontrolą obszarze realizacji obowiązków kontrolnych, sprawdzono istnienie podstaw proceduralnych oraz celowości i bezpośredni wpływ na proces certyfikacji wydatków kontroli problemowych przeprowadzanych na dokumentach w siedzibie kontrolującego w trakcie rzeczowo-finansowej realizacji projektu w ramach prawidłowości udzielenia zamówień publicznych - zachowania zasady konkurencyjności. Ponadto poddano badaniu funkcjonowanie zespołu kontrolnego, któremu powierzono zadania w zakresie weryfikacji poprawności przeprowadzonych przez beneficjentów postępowań PZP na podstawie pełnej dokumentacji, a także prowadzenie analizy ex-ante dokumentów dotyczących procedur przetargowych. Kontrola nie wskazała uchybień w zakresie wysokiej istotności, a jedynie w zakresie średniej i niskiej istotności. Zalecenia pokontrolne zostały przez IZ wdrożone.
- 12) kontrola planowa w DIP (w dn. 18 - 29.03.2013 r.) mająca na celu ocenę funkcjonowania systemu zarządzania i kontroli poprzez weryfikację istnienia i przestrzegania procedur zawartych w Zestawie Instrukcji Wykonawczych dla DIP w następujących obszarach: nabór i ocena wniosków o dofinansowanie, kontraktacja, informacja i promocja. Sprawdzeniu poddano prawidłowość sporządzania przez DIP poświadczeń od IP do IZ w następującym zakresie: istnienia dokumentów stanowiących podstawę sporządzenia deklaracji wydatków, poprawności wyliczeń dokonywanych przez DIP oraz beneficjentów, poprzez przeliczenie kwot zawartych w dokumentach stanowiących podstawę sporządzenia deklaracji wydatków, jednolitości danych zawartych w systemie KSI (SIMIK 07-13) i systemach księgowych z dostępną dokumentacją źródłową, kwalifikowalności zadeklarowanych wydatków zgodnie z zasadami obowiązującymi w ramach RPO WD. W obszarze naboru i oceny wniosków o dofinansowanie, kontraktacji zweryfikowano proces naboru i oceny projektów złożonych w ramach dwóch konkursów przeprowadzonych w ramach Działania 1.1 i 5.1. Zweryfikowano również przestrzeganie procedur dotyczących zawierania umów o dofinansowanie projektów w ramach tych konkursów. W obszarze informacji i promocji sprawdzono prawidłowość realizacji przez DIP działań informacyjnych i promocyjnych prowadzonych w ramach kontrolowanych naborów. W Informacji pokontrolnej z dn. 17.05.2013 r. IPOC wskazała 1 uchybienie w zakresie wysokiej istotności oraz uchybienia w zakresie średniej i niskiej istotności. Zalecenia pokontrolne zostały przez DIP wdrożone.
- 13) kontrola planowa w IZ RPO oraz w DIP (w dn. 21.10 - 4.11.2013 r.) mająca na celu sprawdzenie prawidłowości sporządzania przez IZ poświadczeń i deklaracji wydatków oraz wniosku o płatność okresową od IZ do IC w następującym zakresie: istnienia dokumentów stanowiących podstawę sporządzenia deklaracji wydatków, poprawności wyliczeń dokonywanych przez IZ oraz beneficjentów, poprzez przeliczenie kwot zawartych w dokumentach stanowiących podstawę sporządzenia deklaracji wydatków, spójności danych zawartych w systemie KSI (SIMIK 07-13) i systemach księgowych z dostępną dokumentacją źródłową, poprawności dokonywania przez IZ weryfikacji kwalifikowalności zadeklarowanych wydatków zgodnie z zasadami obowiązującymi w ramach RPO WD. Kontrola miała na celu również ocenę funkcjonowania systemu zarządzania i kontroli w ramach RPO WD poprzez weryfikację

istnienia i przestrzegania procedur zawartych w Zestawie Instrukcji Wykonawczych dla DIP w obszarze systemu weryfikacji wydatków. Zweryfikowano również prawidłowość stosowania przez DIP procedur w zakresie weryfikacji wniosków beneficjenta o płatność. Zalecenia pokontrolne zostały przedstawione w Informacji pokontrolnej z dn. 19.12.2013 r. Informacja nie wskazała zaleceń w zakresie wysokiej istotności, a jedynie uchybienia w zakresie średniej i niskiej istotności. IZ poinformowała IPOC o sposobie wykonania zaleceń oraz podjętych działaniach.

- 14) kontrola planowa w IZ RPO (w dn. 5 - 16.05.2014 r.) mająca na celu ocenę funkcjonowania systemu zarządzania i kontroli RPO WD poprzez weryfikację istnienia i przestrzegania procedur zawartych w Zestawie Instrukcji Wykonawczych dla IZ w obszarze realizacji obowiązków kontrolnych. Sprawdzeniu poddano prawidłowość sporządzania przez IZ Poświadczenia i deklaracji wydatków oraz wniosku o płatność okresową od IZ do IC w następującym zakresie: istnienia dokumentów stanowiących podstawę sporządzenia deklaracji wydatków, poprawności wyliczeń dokonywanych przez IZ oraz beneficjentów, poprzez przeliczenie kwot zawartych w dokumentach stanowiących podstawę sporządzenia deklaracji wydatków stanowiących wkład do Poświadczenia od IZ do IC, spójności danych zawartych w systemie KSI (SIMIK 07-13) i systemach księgowych z dostępną dokumentacją źródłową, poprawności dokonywania przez IZ weryfikacji kwalifikowalności zadeklarowanych wydatków zgodnie z zasadami obowiązującymi w ramach RPO WD. W obszarze realizacji obowiązków kontrolnych zweryfikowano prawidłowość stosowania przez IZ procedur w zakresie przeprowadzenia kontroli na miejscu realizacji projektów w ramach Priorytetu 10 Pomoc Techniczna. Zalecenia pokontrolne zostały przedstawione w Ostatecznej informacji pokontrolnej z dnia 27.06.2014 r. Informacja nie wskazała uchybień w zakresie wysokiej istotności, a jedynie uchybienia w zakresie średniej i niskiej istotności. IZ poinformowała IPOC o sposobie oraz terminie realizacji zaleceń.
- 15) kontrola planowa w DIP (w dn. 14 - 27.11.2014 r.) mająca na celu sprawdzenie funkcjonowania systemu zarządzania i kontroli w IZ WD oraz stosowania procedur, w tym poprawności sporządzenia dokumentów dotyczących zadeklarowanych do Komisji Europejskiej wydatków, na próbie dokumentacji, znajdującej się w DIP. W szczególności kontroli podlegała poprawność sporządzonego Poświadczenia i deklaracji wydatków oraz wniosku o płatność od IP do IZ, służące uzyskaniu potwierdzenia, że wydatki są zgodne z danymi zawartymi w dokumentacji księgowej, dokumentacji uzupełniającej oraz spójne z danymi zawartymi w KSI (SIMIK 07-13). Sprawdzeniu poddano stosowanie procedur w zakresie poprawności sporządzania dokumentów dotyczących zadeklarowanych do Komisji Europejskiej wydatków, z uwzględnieniem danych zawartych w KSI (SIMIK 07-13) i systemach księgowych. Kontrolą objęte zostały następujące obszary: poprawność sporządzenia dokumentów dotyczących wydatków zadeklarowanych do Komisji Europejskiej, informowanie o nieprawidłowościach. Zalecenia pokontrolne zostały przedstawione w informacji pokontrolnej z dnia 20.01.2015 r. Informacja nie wskazała zaleceń w zakresie wysokiej i średniej istotności. Wskazano 1 ustalenie o niskiej istotności. DIP przedstawiła sposób i termin wykorzystania zaleceń.
- 16) kontrola planowa w IZ RPO (w dn. 20.04 - 4.05.2015 r.) mająca na celu ocenę funkcjonowania systemu zarządzania i kontroli RPO WD poprzez weryfikację istnienia i przestrzegania procedur zawartych w Zestawie Instrukcji Wykonawczych dla IZ w obszarach: realizacja obowiązków kontrolnych, archiwizacja oraz obsługi systemu KSI (SIMIK 07-13). Sprawdzeniu poddano prawidłowość sporządzania przez IZ Poświadczenia i deklaracji wydatków oraz wniosku o płatność okresową od IZ do IC w następującym zakresie: istnienia dokumentów stanowiących podstawę sporządzenia deklaracji wydatków, poprawności wyliczeń dokonywanych przez IZ oraz beneficjentów, poprzez przeliczenie kwot zawartych w dokumentach stanowiących podstawę sporządzenia deklaracji wydatków, stanowiących wkład do Poświadczenia od IZ do IC, spójności danych zawartych w systemie KSI (SIMIK 07-13) i systemach księgowych z dostępną dokumentacją źródłową, poprawności dokonywania przez IZ weryfikacji kwalifikowalności zadeklarowanych wydatków zgodnie z zasadami obowiązującymi w ramach RPO WD. W obszarze realizacji obowiązków kontrolnych zweryfikowano prawidłowość stosowania przez IZ RPO procedur w zakresie przeprowadzenia kontroli trwałości projektu. W ramach obszaru archiwizacji zweryfikowana została prawidłowość realizacji obowiązków dotyczących zabezpieczenia i przechowywania dokumentacji źródłowej związanej z realizacją Programu. Badaniu poddano prawidłowość archiwizacji dokumentacji dotyczącej przygotowania Poświadczenia od IZ do IC oraz dokumentów wynikających z wdrażania projektów, których realizacja w ramach RPO WD została zakończona. Ponadto Zespół Kontrolujący IPOC zweryfikował obszar systemu KSI (SIMIK 07-13), niemniej jednak wyłącznie w powiązaniu z powyżej wskazanymi obszarami kontroli i dla potwierdzenia spójności danych ujętych w przedmiotowym systemie z informacjami zawartymi w dokumentacji źródłowej będącej w posiadaniu Instytucji Zarządzającej. Zalecenia pokontrolne zostały przedstawione w Informacji pokontrolnej z dnia 12.06.2015 r. Informacja nie wskazała zaleceń w zakresie wysokiej i średniej istotności, a jedynie 1 zalecenie w zakresie niskiej istotności. IZ poinformowała IPOC o sposobie realizacji zaleceń.

- 17) kontrola planowa w DIP (w dn. 21.10 - 3.11.2015 r.) mająca na celu ocenę funkcjonowania systemu zarządzania i kontroli w ramach RPO WD poprzez weryfikację istnienia i przestrzegania procedur zawartych w Zestawie Instrukcji Wykonawczych dla DIP w obszarach: systemu weryfikacji wydatków i realizacji obowiązków kontrolnych. Sprawdzeniu poddano prawidłowość sporządzania przez DIP Poświadczenia od IP do IZ w następującym zakresie: istnienia dokumentów stanowiących podstawę sporządzenia deklaracji wydatków, poprawności wyliczeń dokonywanych przez DIP oraz beneficjentów, poprzez przeliczenie kwot zawartych w dokumentach stanowiących podstawę sporządzenia deklaracji wydatków, stanowiących wkład do Poświadczenia i deklaracji wydatków oraz wniosku o płatność okresową od IZ do IC, spójności danych zawartych w systemie KSI (SIMIK 07-13) i systemach księgowych z dostępną dokumentacją źródłową, poprawności dokonywania przez DIP weryfikacji kwalifikowalności zadeklarowanych wydatków zgodnie z zasadami obowiązującymi w ramach RPO WD. W obszarze weryfikacji wydatków zweryfikowano prawidłowość stosowania przez DIP procedur w zakresie weryfikacji wniosków o płatność końcową. W obszarze realizacji obowiązków kontrolnych zweryfikowano prawidłowość stosowania przez DIP procedur w zakresie przeprowadzenia kontroli na miejscu na zakończenie realizacji projektów. Informacja pokontrolna z dnia 2.12.2015 r. nie wskazała zaleceń w zakresie przeprowadzonej kontroli.
- 18) kontrola planowa w IZ RPO (w dn. 2 - 19.09.2016 r.) mająca na celu ocenę funkcjonowania systemu zarządzania i kontroli w ramach RPO WD poprzez weryfikację istnienia i przestrzegania procedur zawartych w Zestawie Instrukcji Wykonawczych w obszarach sprawozdawczości i monitorowania oraz instrumentów inżynierii finansowej. Sprawdzeniu poddano prawidłowość sporządzania przez IZ Poświadczeń i deklaracji wydatków oraz wniosku o płatność od IZ do IC w następującym zakresie: istnienia dokumentów stanowiących podstawę sporządzenia deklaracji wydatków, poprawności wyliczeń dokonywanych przez Instytucję Zarządzającą oraz beneficjentów, poprzez przeliczenie kwot zawartych w dokumentach stanowiących podstawę sporządzenia deklaracji wydatków, spójności danych zawartych w systemie KSI (SIMIK 07-13) i systemach księgowych z dostępną dokumentacją źródłową, poprawności dokonywania przez IZ RPO weryfikacji kwalifikowalności i zadeklarowanych wydatków zgodnie z zasadami obowiązującymi w ramach Programu. W obszarze sprawozdawczości i monitorowania zweryfikowano poprawność sporządzenia Sprawozdania z realizacji RPO WD za II półrocze 2015 r., jego zgodność z danymi zawartymi w KSI (SIMIK 07 -13) oraz spójność danych z informacjami zawartymi w dokumentacji źródłowej będącej w posiadaniu IZ WD. W obszarze inżynierii finansowej zweryfikowano prawidłowość realizacji obowiązków IZ WD odnoszących się do instrumentów inżynierii finansowej, biorąc pod uwagę kryteria, które będą uwzględnione w procesie zamykania programu RPO WD. Informacja pokontrolna z dn. 4.11.2016 r. nie wskazała zaleceń w zakresie przeprowadzonej kontroli.

Kontrole Najwyższej Izby Kontroli (NIK)

Kontrole NIK prowadzone były zarówno bezpośrednio w Instytucji Zarządzającej RPO, jak i w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Dolnośląskiego, w którym przedmiot kontroli obejmował także zadania realizowane przez IZ RPO.

W ramach Programu NIK przeprowadziła 19 kontroli.

- 1) Kontrola w IZ RPO w zakresie przestrzegania prawa wspólnotowego i krajowego w procesie wdrażania systemów zarządzania i kontroli przy realizacji Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013 (w dn. 22.01 - 31.03.2008 r.). NIK pozytywnie ocenił przygotowanie UMWD do realizacji zadań Instytucji Zarządzającej Regionalnym Programem Operacyjnym dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013, pomimo stwierdzenia, że zaprojektowany w tym celu system wymaga poprawy.
- 2) Kontrola w IZ RPO w zakresie prawidłowości wykorzystania w latach 2007-2008 funduszy unijnych przez beneficjentów w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013 (w dn. 31.11 - 24.12.2008 r.). Dodatkowo szczegółowym badaniem poddany został projekt „Zakup sprzętu komputerowego i wyposażenia na potrzeby wdrażania RPO w UMWD” realizowany w ramach Priorytetu 10 Pomoc Techniczna. W Wystąpieniu pokontrolnym z dn. 20.02.2009 r. NIK pozytywnie z uchybieniami oceniła działalność UMWD w zakresie wykorzystania funduszy unijnych w projekcie realizowanym w ramach Priorytetu 10 Pomoc Techniczna.
- 3) Kontrola w UMWD w zakresie powiązania budżetu województwa dolnośląskiego z budżetem państwa w 2008 r. (w dn. 15.01 - 30.03.2009 r.). Kontrola objęła zakresem również weryfikację poprawności wydatkowanie środków budżetu państwa w ramach RPO WD. W części dotyczącej RPO nie stwierdzono nieprawidłowości.

- 4) Kontrola w IZ RPO w zakresie prawidłowości przydzielania w latach 2007-2008 funduszy unijnych przez Instytucję Zarządzającą Programem oraz ich wykorzystania przez beneficjentów w ramach Programu (w dn. 20.01 - 27.02.2009 r.). W wystąpieniu pokontrolnym działalność IZ RPO w ramach RPO Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013 została oceniona pozytywnie z uchybieniami.
- 5) Kontrola w IZ RPO w zakresie realizacji przez Zarząd Województwa Dolnośląskiego wybranych zadań Instytucji Zarządzającej (w dn. 16.06 - 7.10.2010 r.). W Wystąpieniu pokontrolnym z dnia 16.11.2010 r. NIK pozytywnie oceniła działalność Instytucji Zarządzającej w skontrolowanym zakresie, pomimo stwierdzenia uchybień nie mających jednak zasadniczego wpływu na kontrolowaną działalność.
- 6) Kontrola w UMWD w zakresie powiązań budżetu Województwa Dolnośląskiego z budżetem państwa w zakresie wybranych dochodów i wydatków w 2010 roku, w tym Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013 (w dn. 12.01 - 4.04.2011 r.). W Wystąpieniu pokontrolnym z dnia 18.04.2011 r. NIK w zakresie RPO WD pozytywnie z zastrzeżeniami oceniła w badanym obszarze działalność Urzędu Marszałkowskiego. Zastrzeżenia dotyczyły niskiego stopnia wykorzystania środków finansowych przewidzianych na realizację projektów realizowanych przez Samorząd Województwa Dolnośląskiego jako beneficjenta, współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej, opóźnień w realizacji projektów i nieterminowego aktualizowania przez beneficjenta harmonogramów rzeczowo-finansowych i płatności.
- 7) Kontrola w UMWD w zakresie pozyskiwania środków z budżetu Unii Europejskiej przez małe jednostki samorządu terytorialnego (w dn. 21.06 do 30.11.2011 r.). Kontrolą zostały objęte również zagadnienia związane z RPO WD. Protokół kontroli został podpisany przez kontrolujących w dniu 30.11.2011 r. oraz przez Marszałka Województwa Dolnośląskiego w dniu 6.12.2011 r. W Wystąpieniu pokontrolnym z dnia 12.01.2012 r. NIK oceniła pozytywnie, pomimo stwierdzonych uchybień, działania Urzędu związane z pozyskiwaniem przez małe jednostki samorządu terytorialnego środków z budżetu UE, stwierdzone uchybienia nie dotyczyły RPO WD.
- 8) Kontrola w zakresie przygotowania i realizacji w latach 2006-2011 projektu pn. „Budowa drogi powiatowej nr 3396 D na odcinku pomiędzy drogą krajową nr 5, a drogą wojewódzką nr 382 i ulicą Stęczyńskiego w Świdnicy” (projekt nr RPDS.03.01.00-02-045/09). W wystąpieniu pokontrolnym z dn. 19.12.2011 r. NIK pozytywnie oceniła skontrolowaną działalność Starostwa Powiatowego w Świdnicy, pomimo stwierdzonych nieprawidłowości dotyczących, m.in. udzielania zamówienia na związane z inwestycją prace projektowe i zaleciła:
 - zapewnienie prawidłowego wyboru trybu postępowania o udzielenie zamówienia publicznego na usługi projektowe,
 - skorygowanie rozliczenia robót wykonanych przez Konsorcjum Budowlane i usług zrealizowanych przez inżyniera kontraktu na przełomie lat 2010 i 2011 w zakresie dostosowania stawki podatku od towarów i usług do wymogów art. 41 ust. 14a ustawy z dn. 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług,
 - zapewnienie poprawnego i bezzwłocznego rozliczenia inwestycji ze współfinansującymi to zadanie partnerami, w tym z UMWD w ramach RPO WD.
- 9) Kontrola w zakresie realizacji przez małe gminy zadań inwestycyjnych w zakresie infrastruktury wodno-ściekowej, w ramach której zbadano 2 projekty realizowane w ramach RPO WD 2007-2013:
 - a) pn. „Budowa oczyszczalni ścieków bytowych dla aglomeracji Lubiąż” (projekt nr RPDS.04.02.00-02-004/10). W wystąpieniu pokontrolnym z dn. 31.08.2011 r. NIK negatywnie oceniła działalność Gminy Wołów w zakresie skontrolowanej inwestycji i wydała zalecenia w zakresie:
 - zweryfikowania wewnętrznego regulaminu udzielania zamówień publicznych pod kątem maksymalnego upublicznienia potrzeb Gminy i wyeliminowania ewentualnej stronniczości w ich udzielaniu,
 - wyegzekwowania od służb księgowych Gminy rzetelnego gromadzenia dowodów księgowych,
 - objęcia szczególnym nadzorem spraw związanych z finansowaniem inwestycji oraz wykonywaniem zobowiązań wynikających z umów o ich finansowanie,
 - usprawnienia organizacji funkcjonowania komórek organizacyjnych urzędu odpowiedzialnych za przygotowanie i realizację inwestycji Gminy w celu zapewnienia rzetelnego nadzoru nad realizowanymi przedsięwzięciami,
 - wyeliminowania sytuacji umożliwiających podejmowanie stronniczych decyzji przy zlecaniu robót i usług, doprowadzenia do poprawy jakości pracy pracowników odpowiedzialnych za pozyskiwanie środków na dofinansowywanie inwestycji oraz ich rozliczanie,
 - podjęcia wobec właścicieli nieruchomości, mających możliwość włączenia się do istniejącej sieci kanalizacyjnej, działań wynikających z art. 5 ust. 6 i 7 ustawy z września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach.

- b) pn. „Przebudowa i rozbudowa oczyszczalni ścieków (etap I) w miejscowości Mirków, gm. Długoleka” (projekt nr RPDS.04.02.00-02-013/10). W wystąpieniu pokontrolnym z dn. 15.09.2011 r. NIK pozytywnie oceniła działalność Gminy Długoleka, pomimo stwierdzonych nieprawidłowości nie mających zasadniczego wpływu na tę działalność. Pozytywny efekt rzeczowy, ekologiczny i finansowy projektu umniejszył błędy popełnione przez Gminę przy jego realizacji. NIK wydała zalecenia pokontrolne:
- kontynuacja działań w zakresie weryfikacji kosztorysów na dodatkowe i zamienne roboty budowlane dotyczące realizacji zadania inwestycyjnego w celu wystąpienia do wykonawcy z żądaniem zwrotu nienależnie pobranego wynagrodzenia,
 - korzystanie z opinii niezależnych specjalistów do weryfikacji dokumentacji projektowej dla zadań inwestycyjnych o istotnym znaczeniu dla Gminy,
 - zapewnienie współpracy działających w urzędzie Gminy komisji przetargowych z osobami dysponującymi wiadomościami specjalnymi, tj. wykonującymi na rzecz komisji prace o charakterze biegłego.
- 10) Kontrola w UMWD w zakresie zakupu i wykorzystania aparatury medycznej ze szczególnym uwzględnieniem środków europejskich w latach 2009-2012 (w dn. 30.05 - 22.11.2012 r.). W wystąpieniu pokontrolnym z dnia 22.11.2012 r. NIK ocenia pozytywnie, pomimo stwierdzonych drobnych nieprawidłowości, realizację zadań Samorządu Województwa Dolnośląskiego służących tworzeniu warunków dla zapewnienia równego dostępu do badań diagnostycznych z wykorzystaniem specjalistycznej aparatury medycznej oraz realizację zadań Instytucji Zarządzającej Regionalnym Programem Operacyjnym dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013 w zakresie dofinansowania zakupu specjalistycznej aparatury medycznej. Nieprawidłowości stwierdzono głównie w obszarach identyfikacji stopnia dostępności do świadczeń zdrowotnych wykonywanych przy użyciu specjalistycznej aparatury medycznej przewidzianej do dofinansowania w ramach RPO WD oraz rzetelności ocen eksperckich projektów przewidujących jej zakup. Zwrócono również uwagę na brak sformalizowania procedury przyznawania dotacji dla poszczególnych samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej.
- 11) Kontrola w IZ RPO w zakresie zakupu i wykorzystania aparatury medycznej ze szczególnym uwzględnieniem środków europejskich (w dn. 30.05 - 22.11.2012 r.). NIK zwróciła się o przekazanie informacji dotyczących sposobu wykonania wniosków pokontrolnych z ww. kontroli, w tym dotyczących realizacji zadań wykonywanych przez IZ w ramach RPO WD. Pismem z dnia 3.02.2014 r. IZ WD przekazała wymagane informacje.
- 12) Kontrola w UMWD w zakresie koordynacji i realizacji działań z zakresu infrastruktury komunalnej finansowanych ze środków UE na Wspólną Politykę Rolną i z funduszy strukturalnych w okresie 2007-2012 (w dn. 21.11.2012 - 07.01.2013 r.). W wystąpieniu pokontrolnym z dnia 31.01.2013 r. NIK oceniła pozytywnie działania UMWD z zakresu infrastruktury komunalnej finansowanych ze środków UE na Wspólną Politykę Rolną i z funduszy strukturalnych w okresie 2007-2012. NIK zwróciła uwagę na niepełną realizację, a także niedoszacowanie wskaźników produktu i rezultatu projektów infrastruktury komunalnej dofinansowanych w ramach RPO WD 2007-2013 i zaleciła podjęcie niezbędnych działań zapewniających pełną ich realizację.
- 13) Kontrola w UMWD w zakresie „Wykonania budżetu państwa w 2012 r. część 85/02 – województwo dolnośląskie” dotycząca planowania i wykorzystania przez jednostki samorządu terytorialnego dotacji z budżetu państwa na realizację zadań z zakresu administracji publicznej oraz innych zadań zleconych ustawami (w dn. 10.01 - 15.03.2013 r.). Ponadto NIK dokonała kontroli realizacji wniosków pokontrolnych wynikających z wystąpienia pokontrolnego z 18.04.2011 r. dotyczącego powiązań budżetu Samorządu Województwa Dolnośląskiego z budżetem państwa w odniesieniu do wybranych dochodów i wydatków w 2010 r. W wystąpieniu pokontrolnym z dnia 25.03.2013 r. NIK oceniała pozytywnie, pomimo stwierdzonych nieprawidłowości, działalność Urzędu w 2012 r. w zakresie planowania i wykorzystania dotacji z budżetu państwa na realizację zadań zleconych z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych jednostkom samorządu terytorialnego ustawami. NIK w odniesieniu do realizacji wniosków pokontrolnych wynikających z wystąpienia pokontrolnego z 18.04.2011 r. dotyczącego powiązań budżetu Samorządu Województwa Dolnośląskiego z budżetem państwa w 2010 r. w odniesieniu do wybranych dochodów i wydatków, oceniła pozytywnie realizację wniosków pokontrolnych. Ujawniono w dalszym ciągu występowanie uchybień w udzielaniu zamówień publicznych jednak nie mających wpływu na wynik postępowań.
- 14) Kontrola w IZ RPO w zakresie przestrzegania prawa wspólnotowego i krajowego w procesie wdrażania systemów zarządzania i kontroli przy realizacji Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013 (w dn. 22.01 - 31.03.2008 r.). W wyniku kontroli z dn. 28.04.2008 r. NIK pozytywnie oceniła przygotowanie UMWD do realizacji zadań Instytucji Zarządzającej RPO WD pomimo

stwierdzenia, że zaprojektowany w tym celu system wymaga poprawy. NIK zaleciła w szybkim terminie zakończenie procedury opiniowania i zatwierdzenie instrukcji wykonawczych dla IZ, przedłożenie Komitetowi Monitorującemu propozycji zmian Kryteriów wyboru operacji finansowanych w ramach RPO WD, opracowanie i wdrożenie procedury ochrony danych i zapewnienia ciągłości funkcjonowania systemu rachunkowości i księgowości w urzędzie, doprowadzenie do pełnego wdrożenia Lokalnego Systemu Informatycznego.

- 15) Kontrola w UMWD w zakresie przygotowania systemu wdrażania polityki strukturalnej na lata 2014-2020 (w dn. 21.03 - 25.04.2014 r.). W wystąpieniu pokontrolnym z dnia 15.05.2014 r. NIK oceniła pozytywnie działalność Zarządu Województwa Dolnośląskiego w zakresie opracowania i przekazania do Komisji Europejskiej projektu Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego 2014-2020. Zarząd podjął również działania w celu zmiany struktury organizacyjnej UMWD uwzględniające ustanowienie wspólnych przepisów dla Funduszy Europejskich, wdrożenie kontraktu terytorialnego i zintegrowanych inwestycji terytorialnych. Uwzględniono także inne, nowe rozwiązania wprowadzone rozporządzeniami prawa unijnego, dotyczące w szczególności zapewnienia: wyłącznie elektronicznej wymiany informacji, monitorowania wskaźników osiągania celów pośrednich w ramach RPO WD, a także wykorzystania instrumentów zwrotnych i płatności ryczałtowych. Procedury i wytyczne wdrożeniowe nie zostały opracowane, ale ich wprowadzenie planowane było w terminie umożliwiającym rozpoczęcie realizacji Programu w pierwszym kwartale 2015 r. W Wystąpieniu pokontrolnym NIK pozytywnie oceniła przygotowanie UMWD do wdrożenia polityki strukturalnej na lata 2014-2020.
- 16) Kontrola w UMWD w zakresie wykonania budżetu państwa w 2014 r., część 85/02 - województwo dolnośląskie (w dn. 8.01 - 05.03.2015 r.), w ramach której kontrolą objęto m.in. dwa projekty realizowane w ramach Priorytetu 10 Pomoc Techniczna RPO WD: „Zatrudnienie pracowników UMWD zaangażowanych we wdrażanie RPO WD w 2014 r.” oraz „Obsługa prawna w zakresie RPO WD w latach 2013-2015”. W wystąpieniu pokontrolnym z 27.03.2015 r. NIK oceniła pozytywnie działalność Urzędu w 2014 r. w zakresie obejmującym wydatki na realizację projektów finansowanych z udziałem środków europejskich, nie wnosząc zastrzeżeń do części kontroli dotyczącej projektów realizowanych w ramach RPO WD 2007-2013.
- 17) Kontrola w IZ RPO w zakresie przygotowania i realizacji projektu pn. „Regionalna platforma informacyjna dla mieszkańców i samorządów Dolnego Śląska e-Dolny Śląsk” (w dn. 12.01 - 10.04.2015 r.). W dn. 23.06.2015 r. NIK przekazała Wystąpienie pokontrolne, do którego IZ RPO wniosła zastrzeżenia. Uchwałą z dn. 26.11.2015 r. Zespół Orzekający Komisji Rozstrzygającej w NIK zakończył postępowanie odwoławcze uwzględniając część zastrzeżeń w całości lub częściowo, a część utrzymując w mocy. W Wystąpieniu pokontrolnym z dn. 21.12.2015 r., Najwyższa Izba Kontroli oceniła negatywnie przygotowanie i realizację projektu. Umowa o dofinansowanie na realizację projektu w ramach Programu została rozwiązana dn. 15.03.2015 r.
- 18) Kontrola w UMWD w zakresie zlecenia usług prawniczych przez jednostki sektora finansów publicznych przez Samorząd Województwa Dolnośląskiego, w tym również usług prawnych realizowanych w ramach RPO WD 2007-2013 (w dn. 16.07 - 01.10.2015 r.). W wystąpieniu pokontrolnym z dn. 13.10.2015 r. NIK oceniła pozytywnie mimo stwierdzonych nieprawidłowości działalność Urzędu w latach 2013-2015 w zakresie zlecenia usług prawniczych. Stwierdzone nieprawidłowości nie dotyczyły zadań wykonywanych przez IZ w ramach RPO WD.
- 19) Kontrola w IZ RPO w zakresie rewitalizacji zdegradowanych obszarów miast, mająca na celu kontrolę zadań służących przygotowaniu i wdrożeniu przez gminy województwa dolnośląskiego lokalnych programów rewitalizacji (LPR), celem pozyskania dofinansowania środkami UE w ramach RPO WD 2007-2013 na rewitalizację zdegradowanych obszarów miast (w dn. 3.09 - 22.12.2015 r.). W wystąpieniu pokontrolnym z dn. 30.12.2015 r. NIK oceniła, że IZ w sposób prawidłowy: [1] wskazała działania mające na celu wspieranie procesów rewitalizacji, [2] określiła kryteria wyboru projektów rewitalizacji, [3] opracowała wytyczne oraz zasady dla przygotowania i wdrażania Lokalnych Programów Rewitalizacji, zapewniający kompleksowe i zintegrowane przestrzennie działania w sferze społecznej, gospodarczej, infrastrukturalnej i środowiskowej (kulturowej) na rzecz poprawy warunków życia w zdegradowanych obszarach miast.

Kontrole Urzędu Zamówień Publicznych

Prezes Urzędu Zamówień Publicznych prowadził kontrole uprzednie i doraźne-następcze w zakresie zamówień publicznych udzielanych w ramach projektów realizowanych w ramach Programu.

W ramach RPO WD Prezes UZP przeprowadził łącznie 13 kontroli.

- 1) Kontrola doraźna z dn. 2.07.2009 r. dotycząca postępowania o udzielenie zamówienia publicznego na dostawę sprzętu komputerowego i wyposażenia na potrzeby wdrażania Programu wraz z serwisową usługą eksploatacyjną oraz dostawą materiałów eksploatacyjnych w ramach projektu Priorytetu 10. Wynik kontroli wskazał naruszenie art. 29 ustawy PZP poprzez pośrednie wskazanie w SIWZ na rozwiązania konkretnego producenta i jednoznaczne wskazanie konkretnego produktu oraz art. 95 ust. 2 polegające na niedochowaniu terminu na przekazanie ogłoszenia o udzieleniu zamówienia publicznego Urzędowi Oficjalnych Publikacji Wspólnot Europejskich. IZ nałożyła korektę finansową i wydała w dniu 12.08.2009 r. beneficjentowi decyzję o zwrocie środków. Środki odzyskano.
- 2) Kontrola doraźna z dn. 30.08.2010 r. dotycząca postępowania o udzielenie zamówienia publicznego w ramach projektu Priorytetu 6. W wyniku kontroli stwierdzono naruszenie art. 25 ust. 1 PZP, polegające na niezamieszczeniu w ogłoszeniu o zamówieniu informacji o dokumentach wymaganych od wykonawców zagranicznych, o których mowa w § 2 Rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dn. 19.05.2006 r. IZ RPO nałożyła korektę finansową i wydała decyzję o zwrocie środków. Środki odzyskano.
- 3) Kontrola uprzednia z dn. 11.01.2011 r. dotycząca postępowania o udzielenie zamówienia publicznego w ramach projektu Priorytetu 3. W wyniku kontroli wskazano naruszenia art. 26 ust. 1 ustawy PZP w związku z żądaniem od wykonawców złożenia tylko dwóch spośród sześciu wymaganych dokumentów oraz art. 38 ust. 4a pkt 2 ustawy PZP w związku z brakiem zamieszczenia w DUUE modyfikacji ogłoszenia o zamówieniu w wyniku zmiany treści SIWZ, polegającej na zastąpieniu zwrotu „kierownik budowy” wyrażeniem „kierownik robót drogowych” w opisie spełnienia warunków udziału w postępowaniu. IZ RPO nałożyła korektę finansową i wydała decyzję o zwrocie środków. Środki odzyskano.
- 4) Kontrola doraźno-następcza z dn. 21.01.2011 r. dotycząca postępowania o udzielenie zamówienia publicznego w ramach projektu Priorytetu 8. W wyniku kontroli wskazano naruszenia art. 29 ust. 2 ustawy PZP poprzez opisanie przedmiotu zamówienia w sposób wskazujący na konkretny produkt, tym samym naruszając zasadę uczciwej konkurencji oraz naruszenie art. 25 ust. 1 ustawy PZP – poprzez żądanie od oferentów dokumentów [wykazu wykonanych dostaw lub usług wraz z podaniem ich wartości, przedmiotu, dat wykonania i odbiorców wraz z dowodami wskazującymi na ich należyte wykonanie], które nie były niezbędne do przeprowadzenia postępowania. W związku z powyższym nałożono korektę finansową. Środki odzyskano.
- 5) Kontrola doraźno-następcza z dn. 31.01.2011 r. dotycząca postępowania o udzielenie zamówienia publicznego w ramach projektu Priorytetu 6. W wyniku kontroli wskazano naruszenie ustawy art. 67 ust. 1 pkt 1 lit. b) ustawy PZP poprzez nieuprawnione zastosowanie trybu zamówienia z wolnej ręki przy wyborze wykonawcy usługi oraz naruszenie art. 95 ust. 1 ustawy PZP poprzez nieterminową publikację ogłoszenia o udzieleniu zamówienia w Biuletynie Zamówień Publicznych. W związku z powyższym nałożono korektę finansową. Środki odzyskano.
- 6) Kontrola doraźna z dn. 27.07.2011 r. dotycząca postępowania o udzielenie zamówienia publicznego w ramach projektu Priorytetu 7. W wyniku kontroli wskazano naruszenia art. 67 ust. 1 pkt 3 ustawy PZP poprzez nieuprawnione zastosowanie trybu zamówienia z wolnej ręki. Beneficjent wniósł zastrzeżenia do wyniku kontroli, Prezes UZP podtrzymał stanowisko. Natomiast Krajowa Izba Odwoławcza wyraziła opinię z dn. 30.08.2011 r., że zastrzeżenia beneficjenta do wyniku kontroli są zasadne. W związku z powyższym nałożono korektę finansową. Środki odzyskano.
- 7) Kontrola uprzednia z dn. 29.11.2011 r. dotycząca postępowania o udzielenie zamówienia publicznego w ramach projektu Priorytetu 3. W wyniku kontroli wskazano naruszenie art. 26 ust. 1 ustawy PZP w sprawie rodzajów dokumentów, jakie może żądać zamawiający od wykonawcy oraz form, w jakich te dokumenty mogą być składane. Nie stwierdzono naruszenia zasady konkurencyjności.
- 8) Kontrola z dn. 10.07.2012 r. dotycząca postępowania o udzielenie zamówienia publicznego w ramach projektu Priorytetu 7. W wyniku kontroli nie wskazano naruszeń.
- 9) Kontrola doraźno-następcza z dn. 10.01.2012 r. dotycząca postępowań o udzielenie zamówienia publicznego beneficjenta w ramach 2 projektów Priorytetu 2. W wyniku kontroli z dn. 29.11.2011 r. wskazano uchybienia w sposobie opisu oceny spełniania warunków udziału w postępowaniach w zakresie doświadczenia oraz dysponowania osobami zdolnymi do wykonania zamówienia – naruszenie art. 22 ust. 4 w związku z art. 7 ust. 1 ustawy PZP. Prezes UZP nie odniósł się bezpośrednio do wysokości kwoty nieprawidłowości. Beneficjent, opisując warunki udziału w postępowaniu, wprowadził szereg wymogów, które nie wynikały bezpośrednio ze specyfiki projektu, przez co ograniczył dostęp do zamówienia potencjalnym wykonawcom, dysponującym odpowiednimi zasobami umożliwiającymi realizację zamówienia, co stanowiło naruszenie art. 7 ust. 1 w związku z art. 22 ust. 4 ustawy PZP. W związku z powyższym nałożono korekty finansowe. Środki odzyskano.

- 10) Kontrola uprzednia z dn. 22.03.2013 r. dotycząca postępowań o udzielenie zamówienia publicznego beneficjenta w ramach projektu Priorytetu 6. W wyniku kontroli z dn. 25.07.2013 r. wskazano naruszenie art. 89 ust. 1 pkt 2 ustawy PZP. Opis przedmiotu zamówienia w zakresie parametrów nawierzchni był nieścisły i wybór oferty najkorzystniejszej w tym przypadku mógł prowadzić do utrudnienia uczciwej konkurencji. Prezes UZP zalecił zamawiającemu dochowywanie należytej staranności przy dokonywaniu opisu przedmiotu zamówienia z uwzględnieniem przepisów art. 29 ustawy PZP oraz dokonywaniu oceny ofert i przestrzegania zasad określonych w art. 7 ust. 1 ustawy PZP. W związku z powyższym nałożono korektę finansową. Środki odzyskano.
- 11) Kontrola uprzednia z dn. 10.07.2013 r. dotycząca postępowania o udzielenie zamówienia publicznego w ramach projektu Priorytetu 3. W wyniku kontroli nie wskazano naruszeń.
- 12) Kontrola doraźna z dn. 20.03.2014 r. dotycząca postępowania o udzielenie zamówienia publicznego w ramach projektu Priorytetu 6. W wyniku kontroli wskazano naruszenia (a) art. 29 ust. 2 w związku z art. 7 ust. 1 ustawy PZP poprzez opisanie przedmiotu zamówienia dotyczącego dostawy sprzętu komputerowego w sposób, który utrudniał uczciwą konkurencję, (b) art. 25 ust. 1 pkt 1 w związku z art. 7 ust. 1 ustawy PZP poprzez żądanie od wykonawców na potwierdzenie spełnienia warunku wiedzy i doświadczenia, oświadczenia lub dokumentu, który nie był niezbędny w przedmiotowym postępowaniu, (c) art. 26 ust. 3 ustawy PZP w związku z zaniechaniem wezwania wykonawcy do uzupełnienia listy podmiotów należących do tej samej grupy kapitałowej lub informacji o braku przynależności do takiej grupy, a także aktualnej informacji z Krajowego Rejestru Karnego, na potwierdzenie braku podstaw do wykluczenia na podstawie art. 24 ust. 1 pkt 9 ustawy PZP, wystawionej nie wcześniej niż 6 miesięcy przed upływem terminu składania ofert. W związku z powyższym nałożono korektę finansową. Środki odzyskano.
- 13) Kontrola uprzednia z dn. 31.03.2014 r. dotycząca postępowania o udzielenie zamówienia publicznego w ramach projektu Priorytetu 3. W ustaleniu administracyjnym wskazano naruszenia art. 133 ust. 3 w związku z art. 25 ust. 1 ustawy PZP. W związku z powyższym nałożono korektę finansową. Środki odzyskano.

Audyt Komisji Europejskiej

Audyt dotyczący Inicjatywy JEREMIE wdrażanej w ramach RPO WD (w dn. 18 - 22.03.2013 r.). Ustalenia audytu opierały się na przeglądzie przeprowadzonym na poziomie funduszu powierniczego oraz wybranych pośredników finansowych (1 fundusz gwarancyjny i 3 fundusze pożyczkowe). Kluczowe cele audytu dotyczyły:

- zgodności z prawem i uregulowaniami w zakresie: zapewnienia zgodności z obowiązującymi uregulowaniami, zapewnienia zgodności z najnowszymi wytycznymi i wykładnikami Komisji, zapewnienia, że deklaracja wydatków i sprawozdania dotyczące wkładu finansowego, przedstawiane przez państwa członkowskie, przedstawiają, pod wszystkimi istotnymi względami, rzeczywiście poniesione wydatki, zapewnienia właściwego i skutecznego zarządzania i kontroli funkcjonowania instrumentów inżynierii finansowej,
- należytego zarządzania finansami w zakresie: oceny, czy zachowano zgodność z zasadami należytego zarządzania finansami (tj. z zasadami oszczędności, wydajności i skuteczności), oceny zgodności z obowiązującymi uregulowaniami i wytycznymi służb Komisji.

Pismem z dnia 10.09.2013 r. KE przekazała sprawozdanie wstępne. Odpowiedź IZ na ustalenia zawarte we wstępnym sprawozdaniu z audytu przekazane zostały do KE za pośrednictwem Departamentu Ochrony Interesów Finansowych Unii Europejskiej Ministerstwa Finansów dnia 31.10.2013 r.

Kontrola Europejskiego Urzędu ds. Zwalczania Nadużyć Finansowych (OLAF)

- 1) OLAF zwrócił się w sierpniu 2014 r. do IZ RPO o przekazanie dokumentacji projektu realizowanego w ramach Działania 9.1 Priorytetu 9 Miasta w celu zbadania, czy w projekcie zaszły nieprawidłowości. Całość dokumentacji została przesłana w dn. 3.09.2014 r. Pismem z dn. 17.12.2015 r. OLAF przedstawił Raport końcowy stwierdzający, że kontrola projektu nałożyła się z innymi krajowymi postępowaniami sądowymi, cywilnymi i administracyjnymi, w ramach których nie potwierdziły się zarzuty nieprawidłowości czy oszustwa. W związku z powyższym, rekomendacje nie zostały wydane.
- 2) W dniach 8 - 10.10.2014 r. OLAF przeprowadził kontrolę na miejscu u beneficjenta Działania 1.1 Priorytet 1 Przedsiębiorstwa i Innowacyjność, w związku z podejrzeniem nieprawidłowości w realizacji 3 projektów dofinansowanych w ramach RPO WD ze środków EFRR. Kontrola odbyła się również w instytucji wdrażającej Działanie – DIP. W dn. 9.02.2015 r. DIP otrzymała pismo informujące o zamknięciu dochodzenia przez OLAF z uwagi na fakt, że nie stwierdzono dowodów wystąpienia nieprawidłowości naruszających interesy finansowe UE.

- 3) Pismem z dn. 3.04.2015 r. OLAF zwrócił się do IZ RPO o przekazanie dokumentacji projektu pn. „Regionalna platforma informacyjna dla mieszkańców i samorządów Dolnego Śląska e-Dolny Śląsk” realizowanego w ramach Działania 2.2 Rozwój usług elektronicznych. Celem postępowania koordynacyjnego OLAF było wsparcie właściwych organów krajowych w prowadzeniu postępowań oraz ocena, czy występują skutki dla finansowych interesów Unii Europejskiej. Do dn. 31.12.2016 r. IZ RPO nie otrzymała informacji o wyniku kontroli, natomiast w dn. 25.03.2015 r. IZ RPO rozwiązała umowę o dofinansowanie projektu.

Kontrola Europejskiego Trybunału Obrachunkowego

Pismem z dnia 4.12.2015 r. Instytucja Zarządzająca została poinformowana, że ETO przeprowadzi w dn. 18 - 19.02.2016 r. kontrolę Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013 w zakresie instrumentów inżynierii finansowej. Audytorzy ETO zwrócili się do IZ RPO o przedstawienie dokumentacji niezbędnej do przeprowadzenia kontroli płatności dokonanych w 2015 r. u Pośrednika Finansowego udzielającego pożyczek na rzecz beneficjentów ostatecznych finansowanych z EFFR w ramach projektu pn. „Dolnośląski Fundusz Powierniczy”, realizowanego w ramach Inicjatywy JEREMIE. W wyznaczonym terminie (w dn. 8.01.2016 r.) IZ RPO przekazała audytorom dokumentację. Wstępne ustalenia z kontroli zostały przekazane do Instytucji Zarządzającej pismem z dn. 13.05.2016 r. W czerwcu 2016 r. za pośrednictwem NIK przekazana została do ETO odpowiedź IZ RPO, tj. odniesienie do ustaleń wskazanych w raporcie wstępnym. W grudniu 2016 r. do IZ RPO wpłynęły ostateczne wyniki ustaleń w zakresie kontroli - ustalenie wskazane we wstępnych ustaleniach zostało podtrzymane. Ostateczne wyniki ustaleń kontroli ETO przekazane zostały również do Komisji Europejskiej.

Kontrola Centralnego Biura Antykorupcyjnego (CBA)

W dn. 16.06–31.12.2016 r. prowadzona była kontrola CBA we Wrocławiu dotycząca określonych przepisami prawa procedur podejmowania i realizacji decyzji w przedmiocie wsparcia finansowego udzielonego w ramach wybranych programów operacyjnych na lata 2007-2013, w szczególności tych decyzji, w których udzielającym wsparcia beneficjentem jest Samorząd Województwa Dolnośląskiego. Kontrola została przedłużona do 16 marca 2017 r.

2.2.8 Nieprawidłowości

W ramach Programu wykryto 849 nieprawidłowości, w tym 532 dotyczyło nieprawidłowości w zakresie zamówień publicznych. Nie wykryto nieprawidłowości z zakresu pomocy publicznej.

Tabela. Nieprawidłowości w podziale na poszczególne Priorytety.

Priorytet	Nieprawidłowości		w tym nieprawidłowości				Nieprawidłowości związane z zamówieniami publicznymi	
			podlegające raportowaniu do KE na mocy art. 28 Rozporządzenia (WE) nr 1828/2006		niepodlegające raportowaniu do KE			
	Liczba	Wartość (wydatki kwalifikowalne) w EUR	Liczba	Wartość (wydatki kwalifikowalne) w EUR	Liczba	Wartość (wydatki kwalifikowalne) w EUR	Liczba	Wartość (wydatki kwalifikowalne) w EUR
Priorytet 1 Przedsiębiorstwa i Innowacyjność	261	44 613 688,60	58	16 776 158,15	203	27 837 530,45	91	4 961 634,54
Priorytet 2 Społeczeństwo Informacyjne	39	450 429,31	11	289 934,35	28	160 494,96	23	408 896,04
Priorytet 3 Transport	69	9 335 233,83	34	6 914 791,35	35	2 420 442,48	58	9 276 206,14
Priorytet 4 Środowisko i bezpieczeństwo ekologiczne	86	10 728 382,88	51	9 907 743,82	35	820 639,05	52	2 372 171,12
Priorytet 5 Energetyka	30	1 588 207,23	8	1 380 176,85	22	208 030,39	26	440 771,63
Priorytet 6 Turystyka i Kultura	81	2 232 561,36	35	1 954 290,56	46	278 270,80	68	1 838 865,96
Priorytet 7 Edukacja	53	3 341 251,73	17	3 210 394,63	36	130 857,11	40	2 894 755,76
Priorytet 8 Zdrowie	79	611 578,07	13	419 830,94	66	191 747,12	55	576 344,22
Priorytet 9 Miasta	120	6 298 856,34	37	6 098 340,43	83	200 515,92	103	6 248 943,79
Priorytet 10 Pomoc Techniczna	31	52 228,30	1	20 787,97	30	31 440,33	16	29 884,94
Razem Program	849	79 252 417,65	265	46 972 449,05	584	32 279 968,61	532	29 048 474,14

2.3 Napotkane problemy we wdrażaniu

Aspekty środowiskowe

Na początkowym etapie realizacji Programu brakowało ostatecznego wyznaczenia potencjalnych obszarów NATURA 2000, tzw. shadow list. Dnia 28.10.2009 r. Rada Ministrów przyjęła Uzupełnioną listą obszarów objętych siecią NATURA 2000, która została przekazana do Komisji Europejskiej.

Ponadto weszła w życie ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, która regulowała zagadnienia dotyczące sporządzania ocen oddziaływania na środowisko. Brak jednakże było rozporządzeń wykonawczych do ustawy.

W związku z powyższym dokumenty aplikacyjne przygotowywane przez wnioskodawców lub złożone w odpowiedzi na ogłaszane przez IZ RPO nabory, wymagały uzupełnienia w zakresie procedury oceny oddziaływania na środowisko. Szczególnie istotne było to dla wnioskodawców przygotowujących dokumentację w ramach projektów ujętych w Indykatorywnym Wykazie Indywidualnych Projektów Kluczowych, czyli dla inwestycji o znaczącym wpływie na postęp w realizacji Programu – wnioskodawcy ze względu na konieczność dokonania uzupełnień w dokumentacji przesuwali okres złożenia wniosku o dofinansowanie nawet o rok.

Instytucja Zarządzająca w celu pomocy wnioskodawcom i przyspieszenia wdrażania Programu utworzyła w swoich strukturach stanowisko Menadżera ds. Środowiska, który swoją wiedzą i doświadczeniem wspierał pracowników dokonujących ocenę formalną projektów oraz wnioskodawców. Menadżer ds. Środowiska był odpowiedzialny za utrzymywanie bieżących kontaktów z przedstawicielami organów środowiskowych oraz organizacji ekologicznych, z którymi konsultowane były kwestie środowiskowe.

Ponadto IZ RPO współpracowała z partnerami społecznymi, organizacjami i instytucjami ekologicznymi zajmującymi się opiniowaniem projektów w celu wyeliminowania błędów podczas przygotowywania wniosków o dofinansowanie przez wnioskodawców. Prowadzone były również dla wnioskodawców cykle szkoleniowe w tym zakresie.

Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych

Na początkowym etapie realizacji Programu problemem uniemożliwiającym wdrażanie był brak aktualizacji Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych (aktualizację dokumentu przesunięto z października 2008 r. na koniec 2009 r., ostatecznie dokument został zatwierdzony 02.03.2010 r.) W związku z tym, że w RPO WD w ramach Priorytetu 4 Środowisko i bezpieczeństwo ekologiczne w zakresie projektów dotyczących infrastruktury wodno-kanalizacyjnej, znajdowały się zapisy odnoszące się bezpośrednio do zgodności projektu z KPOŚK, IZ RPO wstrzymała procedurę wyboru projektów złożonych w odpowiedzi na ogłoszony we wrześniu 2008 r. nabór. W Programie ujęto zapis dopuszczający realizację projektów wyłącznie na terenie aglomeracji od 2 000 RLM do 15 000 RLM ujętych w KPOŚK.

Instytucja Zarządzająca zwróciła się do Komisji Europejskiej o uznanie rozporządzenia Wojewody Dolnośląskiego w sprawie utworzenia aglomeracji za zgodne, co do zasady z KPOŚK (rozporządzenie stanowiło podstawę do umieszczenia aglomeracji w KPOŚK). KE dopuściła możliwość wstępnej weryfikacji projektów w oparciu o rozporządzenia Wojewody Dolnośląskiego ustanawiające aglomeracje. Powyższe rozwiązanie należało traktować jednak tymczasowo, do czasu wejścia w życie nowej KPOŚK.

W ramach Programu problem dotyczył kilku projektów, które zostały wybrane do dofinansowania, jednak procedura podpisywania umów o dofinansowanie została wstrzymana z uwagi na fakt, iż projekty te zostały uwzględnione jedynie w zaktualizowanym KPOŚK.

Decyzja KE SGEI

W 2012 r. weszła w życie Decyzja KE z dnia 20 grudnia 2011 r. w sprawie stosowania art. 106. ust. 2 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej do pomocy państwa w formie rekompensaty z tytułu świadczenia usług publicznych, przyznanej przedsiębiorstwom zobowiązanym do wykonywania usług świadczonych w ogólnym interesie gospodarczym (Decyzja SGEI). Decyzja SGEI znacznie modyfikowała w niektórych aspektach zasady przyznawania pomocy przedsiębiorstwom. Implikowało to konieczność aktualizacji przez IK NSRO dokumentu pn. Wytyczne w zakresie reguł dofinansowania z programów operacyjnych podmiotów realizujących obowiązek świadczenia usług publicznych w ramach zadań własnych jednostek samorządu terytorialnego w gospodarce odpadami, na podstawie których wnioskodawcy przygotowywali dokumentację aplikacyjną, a Instytucja Zarządzająca weryfikowała wnioski o dofinansowanie.

W ramach RPO WD dotyczyło to Działania 4.1 Gospodarka odpadami na realizację projektów z zakresu budowy/rozbudowy zakładów unieszkodliwiania odpadów, zakupu wyposażenia oraz dostosowania istniejących składowisk odpadów do obowiązujących przepisów prawa. W związku z tym, że Decyzja SGEI weszła w życie podczas przeprowadzania przez IZ RPO oceny formalnej wniosków o dofinansowanie, procedura oceny została zawieszona.

W celu jak najszybszego wznowienia oceny formalnej wniosków, IZ RPO WD opracowała aktualizację dokumentu pn. „Metodologii obliczania rekompensaty dla inwestycji planowanych do realizacji w ramach RPO WD dla Działania 4.1 Gospodarka odpadami” (aktualizacja wrzesień 2012 r.), która umożliwiła wnioskodawcom dostosowanie dokumentacji aplikacyjnej do zapisów Decyzji SGEI, a Instytucji Zarządzającej pozwoliła na ocenę dokumentacji aplikacyjnej.

Ramowa Dyrektywa Wodna

W 2011 r. pojawił się problem zgodności projektów przeciwpowodziowych oraz w zakresie energetyki wodnej realizowanych w ramach RPO WD z zapisami Ramowej Dyrektywy Wodnej (2000/60/WE) w związku z brakiem implementacji przepisów do przepisów prawa krajowego.

IZ RPO nawiązała współpracę z Regionalnym Zarządem Gospodarki Wodnej we Wrocławiu (RZGW), Regionalną Dyрекcją Ochrony Środowiska we Wrocławiu (RDOŚ) i Wojewódzkim Inspektorem Ochrony Środowiska we Wrocławiu. Zobowiązano również beneficjentów do składania dodatkowych załączników do wniosku o dofinansowanie, tj. list sprawdzających wraz z ekspertyzą z RZGW oraz RDOŚ. Dokumentacja ponadto była badana przez dwóch niezależnych ekspertów zewnętrznych w trakcie oceny projektów. Podjęte przez IZ RPO działania zapewniły, iż realizacja projektów przeciwpowodziowych, jak i z zakresu energetyki wodnej była zgodna z Ramową Dyrektywą Wodną. W ramach RPO WD nie były realizowane nowe inwestycje, zakres realizacji przedsięwzięć przeciwpowodziowych dotyczył przede wszystkim regulacji wałów przeciwpowodziowych. Były to prace modernizacyjne, remontowe i niezwiązane z budową lub modernizacją zbiorników retencyjnych. Realizacja inwestycji nie stanowiła zagrożenia dla celów środowiskowych określonych w Ramowej Dyrektywie Wodnej.

W grudniu 2012 r. Komisja Europejska wstrzymała certyfikację wydatków z kategorii 53 - *Zapobieganie zagrożeniom (w tym opracowanie i wdrażanie planów i działań w celu zapobiegania ryzyka naturalnego i technologicznego)*. Wydatki zostały zadeklarowane do KE w 2015 r.

Pomoc publiczna

Na początkowym etapie realizacji Programu problemy we wdrażaniu związane były z programami pomocy publicznej, których brak wpływał na opóźnienia uniemożliwiając ogłoszenie naborów wniosków o dofinansowanie oraz wpływał na możliwość przeprowadzenia oceny i podpisania umów na realizację projektów. Brak uregulowań, jak również częste zmiany w zakresie pomocy publicznej powodowały konieczność zmian planowanych terminów naborów wniosków, bądź konieczność zmiany dokumentów programowych oraz przygotowania przez IZ RPO dodatkowych wytycznych, zaleceń dla wnioskodawców i beneficjentów. Na postęp realizacji miały również wpływ nierozstrzygnięte kwestie interpretacyjne dotyczące udzielania pomocy, jak m.in. interpretacja dopuszczalnego momentu ponoszenia wydatków związanych z przygotowaniem nowej inwestycji, kwestia możliwości wnoszenia wkładu niepieniężnego jako wkładu własnego w projektach objętych pomocą publiczną, wymóg wniesienia przez beneficjenta wkładu własnego odpowiadającego co najmniej 25% wydatków kwalifikowanych.

Dotyczyło to programów pomocy publicznej, które były zatwierdzane przez Ministra Rozwoju Regionalnego w formie rozporządzeń, w szczególności:

- rozporządzenie z dnia 2 października 2007 r. w sprawie udzielania pomocy na szkolenia w ramach regionalnych programów operacyjnych; nowelizacja: 24.06.2008 r., 15.12.2008 r., 08.12.2010 r.,
- rozporządzenie z dnia 2 października 2007 r. w sprawie udzielania pomocy *de minimis* w ramach regionalnych programów operacyjnych, nowelizacja: 8.12.2010 r.,
- rozporządzenie z dnia 11 października 2007 r. w sprawie udzielania regionalnej pomocy inwestycyjnej w ramach regionalnych programów operacyjnych; nowelizacja: 16.12.2008 r., 24.06.2008 r., 15.12.2010 r.,
- rozporządzenie z dnia 11 października 2007 r. w sprawie udzielania pomocy na usługi doradcze dla mikroprzedsiębiorstw oraz małych i średnich przedsiębiorstw w ramach regionalnych programów operacyjnych; nowelizacja: 24.06.2008 r., 12.12.2008 r., 1.12.2010 r.,
- rozporządzenie z dnia 17 marca 2009 r. w sprawie udzielania pomocy na inwestycje w zakresie transportu multimodalnego w ramach regionalnych programów operacyjnych,
- rozporządzenie z dnia 20 maja 2009 r. w sprawie udzielania pomocy na wzmacnianie potencjału instytucji otoczenia biznesu w ramach regionalnych programów operacyjnych; nowelizacja: 18.12.2013 r.,
- rozporządzenie z dnia 15 czerwca 2009 r. w sprawie udzielania pomocy przez fundusze pożyczkowe i poręczeniowe w ramach regionalnych programów operacyjnych, nowelizacja: 26.08.2010 r.,
- rozporządzenie z dnia 7 grudnia 2009 r. w sprawie udzielania pomocy na inwestycje w zakresie: energetyki, infrastruktury telekomunikacyjnej, infrastruktury sfery badawczo-rozwojowej, lecznictwa uzdrowiskowego w ramach regionalnych programów operacyjnych; nowelizacja: 18.12.2013 r.,
- rozporządzenie z dnia 9 czerwca 2010 r. w sprawie udzielania pomocy na rewitalizację w ramach regionalnych programów operacyjnych; nowelizacja: 18.12.2013 r.,

- rozporządzenie z dnia 17 czerwca 2010 w sprawie udzielania pomocy na projekty w zakresie badań i rozwoju w ramach regionalnych programów operacyjnych; nowelizacja: 11.06.2014 r.

Opóźnienia związane z terminami zatwierdzania programów pomocy publicznej w ramach RPO WD miały wpływ szczególnie na wdrażanie:

- Priorytetu 1 Przedsiębiorstwa i Innowacyjność – IZ RPO wprowadziła zmiany terminów ogłoszenia naboru wniosków w zakresie udzielenia dofinansowania dla przedsiębiorstw prowadzących działalność uzdrowiskową zlokalizowanych w miejscowościach uzdrowiskowych (zmiana terminu z czerwca 2009 r. na I kwartał 2010 r.), w zakresie doradztwa prowadzonego przez Instytucje Otoczenia Biznesu (zmiana terminu z I kwartału 2009 r. na grudzień 2009 r.),
- Priorytetu 2 Społeczeństwo informacyjne – projekty dotyczące budowy/rozbudowy regionalnych sieci szkieletowych, sieci dostępowych do sieci szkieletowych oraz lokalnych sieci szerokopasmowych (zmiana terminu z maja 2009 r. na luty 2010 r.). Dodatkowo zgodnie z zatwierdzonym schematem pomocy, beneficjentami pomocy zostali jedynie przedsiębiorcy telekomunikacyjni, w związku z tym IZ RPO dokonała podziału naboru, który miał zostać ogłoszony w lutym 2010 r., na dwa nabory projektów w trybie konkursowym, które zostały ogłoszone w marcu 2010 r. (dla przedsiębiorców) i lipcu 2010 r. (dla pozostałych beneficjentów Działania 2.1);
- Priorytetu 4 Środowisko i edukacja ekologiczna – dn. 20.12.2011 r. Komisja Europejska przyjęła zmieniony pakiet zasad pomocy publicznej w odniesieniu do oceny rekompensat ze środków publicznych przeznaczonej na realizację usług świadczonych w ogólnym interesie gospodarczym. Miało to bezpośredni wpływ na zapisy w Wytycznych IK NSRO w zakresie reguł dofinansowania z programów operacyjnych podmiotów realizujących obowiązek świadczenia usług publicznych w ramach zadań własnych jednostek samorządu terytorialnego w gospodarce odpadami. W związku z nowymi regulacjami wspólnotowymi niemożliwe stało się przez IZ RPO dokonanie oceny wniosków o dofinansowanie złożonych w odpowiedzi na konkurs. IZ RPO zaktualizowała dokument pn. „Metodologia obliczania rekompensaty dla inwestycji planowanych do realizacji w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013 dla Działania 4.1 Gospodarka odpadami” (zatwierdzony 13.09.2012 r.), który wspomógł proces przeprowadzenia oceny wniosków o dofinansowanie;
- Priorytetu 9 Miasta – w związku z brakiem w 2009 r. rozporządzenia dotyczącego pomocy publicznej w zakresie rewitalizacji, IZ RPO wstrzymała zakończenie ogłoszonego konkursu dotyczącego realizacji projektów z dziedziny mieszkalnictwa. Zatwierdzenie rozporządzenia w 2010 r. wpłynęło na konieczność poprawy przez wnioskodawców złożonych wniosków o dofinansowanie i spowodowało konieczność wydłużenia przez IZ RPO procesu naboru i oceny projektów;
Problem wystąpił także z interpretacją pomocy publicznej w zakresie kultury dotyczącą projektów realizowanych w ramach rewitalizacji, w których zakres obejmował dziedzictwo kulturowe.

Linia demarkacyjna pomiędzy Programami Operacyjnymi Polityki Spójności, Wspólnej Polityki Rolnej i Wspólnej Polityki Rybackiej

W 2012 r. pojawił się problem we wdrażaniu Programu związany z obowiązującą linią demarkacyjną w zakresie Priorytetu 1 Przedsiębiorstwa i Innowacyjność, Priorytetu 4 Środowisko i bezpieczeństwo ekologiczne oraz Priorytetu 5 Energetyka.

W ramach Działania 1.4 Infrastruktura wspierająca innowacyjność i przedsiębiorczość w regionie (Priorytet 1) potencjalni beneficjenci wykazywali niskie zainteresowanie ogłaszanymi naborami. Brak zainteresowania ze strony wnioskodawców spowodowany był zbyt małą wartością projektów, które mogły być realizowane w ramach RPO WD.

Na wniosek IZ RPO Komitet Koordynacyjny NSRO wprowadził zmiany w *Linii demarkacyjnej (...)* polegające na zwiększeniu dopuszczalnej maksymalnej wartości projektów w zakresie tworzenia i rozwoju infrastruktury jednostek naukowych, centrów doskonałości prowadzących działalność badawczo-rozwojową poniżej 20 mln PLN wydatków kwalifikowalnych (dotychczasowy limit wynosił poniżej 400 tys. PLN).

W ramach Działania 4.7. Ochrona bioróżnorodności i edukacja ekologiczna (Priorytet 4) potencjalni beneficjenci projektów z zakresu różnorodności gatunkowej i ochrony siedlisk wskazywali na potrzebę realizacji inwestycji o znacznie większej wartości, aniżeli obowiązujący w RPO WD limit 400 tys. PLN. Było to związane z charakterem inwestycji obejmujących często znaczną wielkość obszarów oraz ilość gatunków chronionych.

Na wniosek IZ RPO Komitet Koordynacyjny NSRO zatwierdził zmiany w *Linii demarkacyjnej (...)* i wprowadzono odstępstwo od obowiązującej linii demarkacyjnej dla projektów realizowanych w ramach RPO WD.

W ramach Działania 5.2 Dystrybucja energii elektrycznej i gazu (Priorytet 5) potencjalni beneficjenci określili, że barierą w realizacji projektów w ramach RPO WD był zbyt nisko określony limit wartości projektu dla inwestycji w zakresie infrastruktury energetycznej, tj. do 20 mln PLN.

Na wniosek IZ RPO WD Komitet Koordynacyjny NSRO wprowadził zmiany w *Linii demarkacyjnej (...)* i wprowadzono odstępstwo od obowiązującej linii demarkacyjnej dla projektów realizowanych w ramach RPO WD w zakresie lokalnej i regionalnej infrastruktury przesyłu i dystrybucji energii elektrycznej.

2.4 Zmiany w kontekście realizacji programu operacyjnego

2.4.1 Zmiany w ustawodawstwie krajowym mające wpływ na wdrażanie Programu

Do istotnych zmian w ustawodawstwie krajowym, które wpłynęły na wdrażanie RPO WD należały przepisy prawa, m.in.:

Związane z ogólnymi zasadami wdrażania

W dn. 18 sierpnia 2007 r. weszła w życie nowelizacja ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju. Głównym celem nowelizacji była zmiana zapisów ustawy w zakresie obszarów, które KE wskazywała jako budzące wątpliwości w zakresie zgodności z prawem wspólnotowym, tj. zapisy dotyczące weta wojewody, zatwierdzania projektów własnych instytucji zarządzającej przez ministra właściwego ds. rozwoju oraz powoływania przez wojewodę komitetu monitorującego. Wymienione zmiany spowodowały, że Instytucja Zarządzająca wstrzymała powołanie Komitetu Monitorującego RPO WD do czasu wejścia w życie nowelizacji ustawy. W celu przeciwdziałania opóźnieniom we wdrażaniu Programu, Instytucja Zarządzająca jeszcze przed zatwierdzeniem Programu przez Komisję Europejską, powołała ciało opiniotwórczo-doradcze, tj. Pre-Komitet Monitorujący. Z chwilą podjęcia decyzji przez KE o zatwierdzeniu Programu, Instytucja Zarządzająca powołała właściwy Komitet Monitorujący poprzez przekształcenie Pre-Komitetu.

Prawo zamówień publicznych

Nowelizacja ustawy Prawo zamówień publicznych (z dnia 2.12.2009 r.) miała przede wszystkim na celu wdrożenie do krajowego porządku prawnego przepisów Dyrektywy 2007/66/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 grudnia 2007 r. zmieniającej Dyrektywę Rady 89/665/EWG i 92/13/EWG w zakresie poprawy skuteczności procedur odwoławczych w dziedzinie zamówień publicznych. Znowelizowana ustawa wprowadzała szereg rozwiązań mających na celu zapewnienie bardziej efektywnego systemu środków odwoławczych przy jednoczesnym szerokim wykorzystaniu rozwiązań zapewniających sprawne i efektywne prowadzenie przez zamawiających postępowań o zamówienie publiczne. Spowodowało to, że część beneficjentów wstrzymywała realizację procedur przetargowych do czasu wejścia w życie znowelizowanej ustawy. Miało to bezpośredni wpływ na postęp w realizacji Programu.

Podatek od towarów i usług

- w związku ze wzrostem podstawowych stawek podatku VAT, które obowiązywały od dn. 1.01.2011 r., beneficjenci zmuszeni zostali do zaangażowania dodatkowych środków w realizację inwestycji, szczególnie w przypadkach, gdy podatek VAT stanowił koszt niekwalifikowalny w projekcie. Część beneficjentów, szczególnie jednostki samorządu terytorialnego, w których projektach VAT stanowił wydatek kwalifikowalny, uzyskała zgodę IZ RPO na rozliczenie wyższej stawki podatku w projekcie. Możliwość rozliczenia według nowej stawki podatku VAT istniała tylko pod warunkiem dostępności środków w Działaniu, w którym realizowany był projekt oraz po podpisaniu aneksu do umowy o dofinansowanie projektów.
- konieczność weryfikacji kwalifikowalności podatku VAT po wyroku Trybunału Sprawiedliwości UE z dn. 29.09.2015 r. oraz wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego z dn. 26.10.2015 r. Ze względu na zmianę kwalifikowalności podatku VAT, konieczność wycofania kwoty niekwalifikowalnych wydatków, pod koniec okresu wdrażania Programu zrodziła ryzyko niewykorzystania środków alokacji ze względu na brak projektów, w których istniałaby jeszcze możliwość kontraktacji środków.

2.4.2 Opis głównych tendencji społeczno-gospodarczych w 2015 r.

Analiza tendencji społeczno-gospodarczej została załączona do sprawozdania w Załączniku nr XII Opis sytuacji społeczno-gospodarczej województwa dolnośląskiego w 2015 r.

2.5 Zasadnicze modyfikacje w rozumieniu art. 57 rozporządzenia (WE) nr 1083/2006

Zasadnicza modyfikacja w rozumieniu art. 57 Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 dotyczy projektów, w których w ciągu pięciu lat od zakończenia ich realizacji (w przypadku projektów realizowanych w celu utrzymania inwestycji lub miejsc pracy stworzonych przez MŚP – trzech lat) wykryto znaczące zmiany, mające

wpływ na charakter lub warunki realizacji projektu lub powodujące uzyskanie nieuzasadnionej korzyści przez przedsiębiorstwo lub podmiot publiczny oraz wynikające ze zmiany charakteru własności elementu infrastruktury albo z zaprzestania działalności produkcyjnej. Przy wystąpieniu znaczącej modyfikacji zachodzi przesłanka do rozwiązania umowy o dofinansowanie bez zachowania okresu wypowiedzenia.

Od początku realizacji Programu stwierdzono znaczącą modyfikację na mocy art. 57 Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 w przypadku 12 projektów, w tym 11 projektów w ramach Priorytetu 1 Przedsiębiorstwa i Innowacyjność oraz 1 projektu w Priorytecie 9 Miasta.

1. Spełniona została przesłanka zaprzestania działalności produkcyjnej przez beneficjenta Priorytetu 1. Wyrokiem sądu dn. 1.03.2011 r. została ogłoszona upadłość firmy beneficjenta – obejmująca likwidację majątku firmy.
Kwota nieprawidłowości wynosi 63 319,71 EUR (280 500,00 PLN), w tym środki EFRR 53 821,76 EUR (238 425,00 PLN) i budżetu państwa 9 497,96 EUR (42 075,00 PLN).
Wartość środków podlegających odzyskaniu: 63 319,71 EUR (280 500,00 PLN), w tym środki EFRR 53 821,76 EUR (238 425,00 PLN) i budżetu państwa 9 497,96 EUR (42 075,00 PLN).
Wartość środków odzyskanych: środki zakwalifikowane jako niemożliwe do odzyskania.
2. Beneficjent Priorytetu 1 w wyniku zawieszenia działalności gospodarczej dokonał zmiany charakteru projektu oraz zaprzestał prowadzenia działalności produkcyjnej. Umowa o dofinansowanie projektu została rozwiązana z beneficjentem w 2013 r.
Kwota nieprawidłowości wynosi 49 572,23 EUR (219 600,00 PLN), w tym środki EFRR 42 136,39 EUR (186 660,00 PLN) i budżetu państwa 7 435,83 EUR (32 940,00 PLN).
Wartość środków podlegających odzyskaniu: 49 572,23 EUR (219 600,00 PLN), w tym środki EFRR 42 136,39 EUR (186 660,00 PLN) i budżetu państwa 7 435,83 EUR (32 940,00 PLN).
Wartość środków odzyskanych: do dn. 31.12.2016 r. nie odzyskano środków.
3. Spełniona została przesłanka zaprzestania działalności produkcyjnej przez beneficjenta Priorytetu 1. W toku czynności kontrolnych potwierdzono, że beneficjent nie prowadzi działalności gospodarczej. Złożono wnioski o ogłoszenie upadłości, który ostatecznie został przez sąd umorzony, ze względu na niewystarczający majątek firmy do pokrycia wierzytelności.
Kwota nieprawidłowości wynosi 4 028,14 EUR (17 844,24 PLN), w tym środki EFRR 3 423,91 EUR (15 167,60 PLN) i budżetu państwa 604,22 EUR (2 676,64 PLN).
Wartość środków podlegających odzyskaniu: 4 028,14 EUR (17 844,24 PLN), w tym środki EFRR 3 423,91 EUR (15 167,60 PLN) i budżetu państwa 604,22 EUR (2 676,64 PLN).
Wartość środków odzyskanych: środki zakwalifikowane jako niemożliwe do odzyskania.
4. Spełniona została przesłanka zaprzestania działalności produkcyjnej przez beneficjenta Priorytetu 1. Wyrokiem sądu dn. 2.07.2014 r. została ogłoszona upadłość – obejmująca likwidację majątku firmy.
Kwota nieprawidłowości wynosi 62 209,19 EUR (275 580,51 PLN), w tym środki EFRR 52 877,81 EUR (234 243,43 PLN) i budżetu państwa 9 331,38 EUR (41 337,08 PLN).
Wartość środków podlegających odzyskaniu: 62 209,19 EUR (275 580,51 PLN), w tym środki EFRR 52 877,81 EUR (234 243,43 PLN) i budżetu państwa 9 331,38 EUR (41 337,08 PLN).
Wartość środków odzyskanych: do dn. 31.12.2016 r. nie odzyskano środków.
5. Spełniona została przesłanka zaprzestania działalności produkcyjnej przez beneficjenta Priorytetu 1. Wyrokiem sądu dn. 6.08.2014 r. została ogłoszona upadłość – obejmująca likwidację majątku firmy.
Kwota nieprawidłowości wynosi 544 604,32 EUR (2 412 542,68 PLN), w tym środki EFRR 462 913,67 EUR (2 050 661,28 PLN) i budżetu państwa 81 690,65 EUR (361 881,40 PLN).
Wartość środków podlegających odzyskaniu: 544 604,32 EUR (2 412 542,68 PLN), w tym środki EFRR 462 913,67 EUR (2 050 661,28 PLN) i budżetu państwa 81 690,65 EUR (361 881,40 PLN).
Wartość środków odzyskanych: do dn. 31.12.2016 r. nie odzyskano środków.
6. Spełniona została przesłanka zaprzestania działalności produkcyjnej przez beneficjenta Priorytetu 1. Wyrokiem sądu dn. 28.05.2014 r. została ogłoszona upadłość – obejmująca likwidację majątku firmy.
Kwota nieprawidłowości wynosi 144 138,90 EUR (638 520,92 PLN), w tym środki EFRR 122 518,07 EUR (542 742,80 PLN) i budżetu państwa 21 620,83 EUR (95 778,12 PLN).
Wartość środków podlegających odzyskaniu: 144 138,90 EUR (638 520,92 PLN), w tym środki EFRR 122 518,07 EUR (542 742,80 PLN) i budżetu państwa 21 620,83 EUR (95 778,12 PLN).
Wartość środków odzyskanych: 1 537,00 EUR (6 808,77 PLN), w tym środki EFRR 1 306,45 EUR (5 787,46 PLN).
7. Spełniona została przesłanka zaprzestania działalności produkcyjnej przez beneficjenta Priorytetu 1. Wyrokiem sądu dn. 05.03.2014 r. została ogłoszona upadłość – obejmująca likwidację majątku firmy.

Kwota nieprawidłowości wynosi 3 151,31 EUR (13 959,97 PLN), w tym środki EFRR 2 678,61 EUR (11 865,97 PLN) i budżetu państwa 472,70 EUR (2 094,00 PLN).

Wartość środków podlegających odzyskaniu: 3 151,31 EUR (13 959,97 PLN), w tym środki EFRR 2 678,61 EUR (11 865,97 PLN) i budżetu państwa 472,70 EUR (2 094,00 PLN).

Wartość środków odzyskanych: do dn. 31.12.2016 r. nie odzyskano środków.

8. Spełniona została przesłanka zaprzestania działalności produkcyjnej przez beneficjenta Priorytetu 1. Wyrokiem sądu dn. 8.06.2015 r. została ogłoszona upadłość – obejmująca likwidację majątku firmy.

Kwota nieprawidłowości wynosi 13 109,67 EUR (58 074,52 PLN), w tym środki EFRR 11 143,22 EUR (49 363,34 PLN) i budżetu państwa 1 966,45 EUR (8 711,18 PLN).

Wartość środków podlegających odzyskaniu: 13 109,67 EUR (58 074,52 PLN), w tym środki EFRR 11 143,22 EUR (49 363,34 PLN) i budżetu państwa 1 966,45 EUR (8 711,18 PLN).

Wartość środków odzyskanych: do dn. 31.12.2016 r. nie odzyskano środków.

9. Spełniona została przesłanka zaprzestania działalności produkcyjnej przez beneficjenta Priorytetu 1. Wyrokiem sądu dn. 17.07.2015 r. została ogłoszona upadłość – obejmująca likwidację majątku firmy.

Kwota nieprawidłowości wynosi 65 130,13 EUR (288 519,98 PLN), w tym środki EFRR 55 360,61 EUR (245 241,98 PLN) i budżetu państwa 9 769,52 EUR (43 278,00 PLN).

Wartość środków podlegających odzyskaniu: 65 130,13 EUR (288 519,98 PLN), w tym środki EFRR 55 360,61 EUR (245 241,98 PLN) i budżetu państwa 9 769,52 EUR (43 278,00 PLN).

Wartość środków odzyskanych: do dn. 31.12.2016 r. nie odzyskano środków.

10. Spełniona została przesłanka zaprzestania działalności produkcyjnej beneficjenta Priorytetu 1. Wyrokiem sądu dn. 1.08.2016 r. została ogłoszona upadłość – obejmująca likwidację majątku firmy.

Kwota nieprawidłowości wynosi 84 850,86 EUR (375 880,81 PLN), w tym środki EFRR 72 123,23 EUR (319 498,69 PLN) i budżetu państwa 12 727,63 EUR (56 382,12 PLN).

Wartość środków podlegających odzyskaniu: 84 850,86 EUR (375 880,81 PLN), w tym środki EFRR 72 123,23 EUR (319 498,69 PLN) i budżetu państwa 12 727,63 EUR (56 382,12 PLN).

Wartość środków odzyskanych: do dn. 31.12.2016 r. nie odzyskano środków.

11. Spełniona została przesłanka zaprzestania działalności produkcyjnej beneficjenta Priorytetu 1. Postanowieniem sądu dn. 4.11.2016 r. została ogłoszona upadłość firmy.

Kwota nieprawidłowości wynosi 23 855,24 EUR (105 676,34 PLN), w tym środki EFRR 20 276,96 EUR (89 824,89 PLN) i budżetu państwa 3 578,29 EUR (15 851,45 PLN).

Wartość środków podlegających odzyskaniu: 23 855,24 EUR (105 676,34 PLN), w tym środki EFRR 20 276,96 EUR (89 824,89 PLN) i budżetu państwa 3 578,29 EUR (15 851,45 PLN).

Wartość środków odzyskanych: do dn. 31.12.2016 r. nie odzyskano środków.

12. Kontrola trwałości projektu beneficjenta Priorytetu 9 potwierdziła zmianę charakteru własności infrastruktury zmodernizowanej w ramach projektu, która spowodowała naruszenie każdej z przesłanek wymienionych w ust 1, lit. a) art. 57 Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 (zmianę charakteru operacji, zmianę warunków realizacji projektu, wystąpienie nieuzasadnionej korzyści).

Kwota nieprawidłowości wynosi 29 013,58 EUR (128 518,34 PLN), w tym środki EFRR 29 011,57 EUR (128 518,34 PLN).

Wartość środków podlegających odzyskaniu: 29 013,58 EUR (128 518,34 PLN), w tym środki EFRR 29 011,57 EUR (128 518,34 PLN).

Wartość środków odzyskanych: 29 011,57 EUR (128 518,34 PLN), w tym środki EFRR 29 011,57 EUR (128 518,34 PLN).

Wartość środków podlegających odzyskaniu wynosi 989 084,85 EUR (4 381 546,96 PLN), w tym EFRR 840 722,12 EUR (3 724 314,92 PLN) oraz środki z budżetu państwa 148 362,73 EUR (657 232,04 PLN).

W ramach 2 projektów uznano środki za niemożliwe do odzyskania. Wartość środków niemożliwych do odzyskania 67 347,85 EUR (298 344,24 PLN), w tym EFRR 57 245,67 EUR (253 592,60 PLN) oraz środki z budżetu państwa 10 102,18 EUR (44 751,64 PLN).

Do dn. 31.12.2016 r. odzyskano środki w kwocie 30 548,57 EUR (135 327,11 PLN), w tym środki EFRR 30 318,02 EUR (134 305,80 PLN) oraz budżetu państwa 230,55 EUR (1 021,31 PLN).

2.6 Komplementarność pomocy z innymi instrumentami wsparcia

2.6.1 Opis osiągniętej komplementarności i uzyskanych efektów synergii

Komplementarność jest jedną z zasad przyznawania wsparcia przez Unię Europejską, określoną w art. 9 Rozporządzenia Rady (WE) Nr 1083/2006 r.

Zapisy RPO WD wskazywały, że działania podejmowane w ramach Programu będą komplementarne zarówno z programami realizowanymi w ramach NSRO (Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko, Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka, Program Operacyjny Kapitał Ludzki, Europejska Współpraca Terytorialna), jak również z innymi programami finansowanymi z funduszy UE (Program Rozwoju Obszarów Wiejskich, Program Operacyjny Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich). W celu maksymalizacji efektów synergicznych interwencje podejmowane na Dolnym Śląsku w ramach Polityki Spójności, Wspólnej Polityki Rybackiej i Wspólnej Polityki Rolnej charakteryzować powinien wysoki poziom komplementarności.

Tabela. Wzajemne przenikanie się obszarów interwencji RPO WD z innymi programami finansowanymi z funduszy UE.

PRIORYTET RPO WD	KOMPLEMENTARNOŚĆ W PROGRAMIE				
	PO IG	PO IŚ	PO KL	PROW	PO RYBY
1.Przedsiębiorstwa i Innowacyjność					
2.Społeczeństwo informacyjne					
3.Transport					
4.Środowisko i bezpieczeństwo ekologiczne					
5.Energetyka					
6.Turystyka i Kultura					
7.Edukacja					
8.Zdrowie					
9.Miasta					
Komplementarność z danym Programem wykazują wszystkie Działania w ramach danego Priorytetu					
Komplementarność z danym Programem wykazują poszczególne Działania w ramach danego Priorytetu					

Opracowanie własne na podstawie zapisów Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013 oraz Szczegółowego Opisu Priorytetów Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013, a także wyników badania przeprowadzonego na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego na temat komplementarności wsparcia z PO KL z innymi programami UE oraz z realizowanych projektów.

Zasada komplementarności znalazła odzwierciedlenie w zapisach Szczegółowego Opisu Priorytetów RPO WD. Działania przewidziane do realizacji w ramach poszczególnych Priorytetów Programu były komplementarne względem siebie, a także z interwencjami podejmowanymi w ramach innych programów finansowanych z funduszy UE.

Tabela. Macierz dotycząca komplementarności Priorytetów i Działań RPO WD zgodnie ze Szczegółowym Opisem Osi Priorytetowych RPO WD.

PRIORYTET RPO WD	PRIORYTET WSKAZANE JAKO KOMPLEMENTARNE RPO WD								
	1. Przedsiębiorstwa i Innowacyjność	2. Społeczeństwo Informacyjne	3. Transport	4. Środowisko i bezpieczeństwo ekologiczne	5. Energetyka	6. Turystyka i Kultura	7. Edukacja	8. Zdrowie	9. Miasta
1. Przedsiębiorstwa i Innowacyjność									
2. Społeczeństwo informacyjne									
3. Transport									
4. Środowisko i bezpieczeństwo ekologiczne									
5. Energetyka									
6. Turystyka i Kultura									
7. Edukacja									
8. Zdrowie									
9. Miasta									

 Komplementarność z danym Priorytetem wykazują wszystkie Działania w ramach Priorytetu
 Komplementarność z danym Priorytetem wykazują poszczególne Działania w ramach Priorytetu

Opracowanie własne na podstawie zapisów Szczegółowego Opisu Priorytetów Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013 oraz z realizowanych projektów.

Mając na względzie identyfikację obszarów, w których beneficjenci wskazywali na komplementarność projektów, szczegółowo przeanalizowano wnioski o dofinansowanie. Wyniki przeprowadzonej analizy wskazują iż beneficjenci najczęściej diagnozowali komplementarność projektów realizowanych z zakresu turystyki i kultury, infrastruktury wspierającej innowacyjności i przedsiębiorczość w regionie, a także rewitalizacji. W mniejszym stopniu identyfikowali projekty komplementarne w ramach projektów dotyczących transportu, środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego, energetyki i społeczeństwa informacyjnego oraz edukacji. Stosunkowo najmniej powiązań między projektami wskazano w obszarze zdrowia. Poza tym zdarzały się przypadki, w których beneficjenci realizujący projekty drogowe wskazywali na komplementarność z innymi projektami, ograniczając się do projektów tylko ze swojej branży. Natomiast można zauważyć silne powiązanie projektów transportowych z inwestycjami z zakresu turystyki, realizowanymi na tym samym obszarze wsparcia.

Beneficjenci RPO WD najczęściej wskazywali na komplementarność wewnątrzprogramową, tj. projekty dotyczące rewitalizacji, turystyki i kultury oraz infrastruktury wspierającej innowacyjność i przedsiębiorczość w regionie. Nieco rzadziej identyfikowali komplementarność z projektami ZPORR 2004-2006 w zakresie budowy społeczeństwa informacyjnego, transportu i zdrowia. Na powiązania z projektami realizowanymi w ramach PO Infrastruktura i Środowisko (PO IŚ) wskazywano przede wszystkim w projektach dotyczących energetyki oraz środowiska. Komplementarność z projektami „miękkimi”, finansowanymi z EFS identyfikowano przede wszystkim w przypadku projektów dotyczących edukacji, infrastruktury wspierającej innowacyjność i przedsiębiorczość w regionie oraz energetyki w zakresie podniesienia kwalifikacji kadr. Rzadko wskazywano na powiązania z projektami realizowanymi w ramach PO Innowacyjna Gospodarka (PO IG) – projekty z zakresu infrastruktury wspierającej innowacyjność i przedsiębiorczość w regionie, w zakresie turystyki i kultury oraz społeczeństwa informacyjnego. Beneficjenci wskazywali także na komplementarność z projektami realizowanymi w ramach Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW), przede wszystkim w ramach projektów dotyczące środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego. Na komplementarność projektów RPO WD w powiązaniu z PO Europejska Współpraca Terytorialna (EWT) wskazywano w projektach

z dziedziny turystyki i kultury oraz rewitalizacji w zakresie odnowy zdegradowanych obszarów i poprawy dostępu do miejsc atrakcyjnych turystycznie.

Komitet Koordynacyjny NSRO (KK NSRO)

Komitet Koordynacyjny NSRO był instytucją na poziomie krajowym odpowiedzialną za zapewnienie koordynacji pomiędzy instrumentami finansowymi Polityki Spójności, Wspólnej Polityki Rolnej oraz Wspólnej Polityki Rybackiej. Do jego zadań należały, m.in. monitorowanie realizacji NSRO 2007-2013 i poszczególnych programów operacyjnych oraz komplementarności działań realizowanych w ramach Polityki Spójności, Wspólnej Polityki Rolnej oraz Wspólnej Polityki Rybackiej.

W ramach Komitetu Koordynującego NSRO powołanych zostało 6 grup roboczych:

- grupa robocza ds. społeczeństwa obywatelskiego,
- grupa robocza ds. małych i średnich przedsiębiorstw,
- grupa robocza ds. społeczeństwa informacyjnego,
- grupa robocza ds. informacji, promocji i szkoleń,
- grupa robocza ds. polityki regionalnej,
- grupa robocza ds. koordynacji i komplementarności.

Przedstawiciele Instytucji Zarządzającej RPO WD brali udział w spotkaniach poszczególnych grup roboczych.

Grupa robocza ds. koordynacji i komplementarności w ramach KK NSRO

Podstawę prawną powołania i działalności Grupy roboczej ds. koordynacji i komplementarności stanowiła Uchwała KK NSRO Nr 26 z dnia 17.12.2008 r. Zgodnie z nią do zadań grupy należała, m.in. koordynacja działań realizowanych w ramach programów operacyjnych na lata 2007-2013 dofinansowanych ze środków Polityki Spójności, Wspólnej Polityki Rolnej, Wspólnej Polityki Rybackiej oraz działań finansowanych ze środków krajowych w ramach polityki rozwoju, a także monitorowanie komplementarności wdrażania działań poszczególnych programów operacyjnych.

W skład Grupy wchodził przedstawiciele administracji rządowej, samorządowej oraz partnerzy społeczno-gospodarczy. Przewodniczącym Grupy był przedstawiciel IK NSRO. W ramach grupy zostały utworzone 4 zespoły zadaniowe, tj.

- zespół zadaniowy ds. przedsiębiorczości i innowacyjności,
- zespół zadaniowy ds. edukacji, szkolnictwa wyższego, infrastruktury edukacyjnej oraz spraw społecznych,
- zespół zadaniowy ds. transportu,
- zespół zadaniowy ds. koordynacji regionalnej i obszarów wiejskich.

Podgrupa robocza ds. koordynacji i komplementarności w IZ RPO WD

W Instytucji Zarządzającej RPO WD działała Podgrupa ds. koordynacji i komplementarności interwencji współfinansowanych w latach 2007-2013 z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności, która funkcjonowała w ramach Grupy roboczej ds. koordynacji wdrażania RPO WD. W skład Podgrupy ds. komplementarności wchodził, m.in. dyrektorzy komórek organizacyjnych Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego odpowiedzialnych za wdrażanie poszczególnych programów finansowanych z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności.

Głównym celem Podgrupy było zapewnienie współpracy i wymiana informacji między przedstawicielami komórek organizacyjnych Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego zaangażowanych w realizację programów finansowanych z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności, w szczególności RPO WD, PO KL, EWT, PROW oraz wskazywania wzajemnej komplementarności działań i projektów w ramach programów celem unikania podwójnego finansowania projektów/wydatków, zagwarantowania przestrzegania linii demarkacyjnej.

Podgrupa procedowała na spotkaniach, które były zwoływane w zależności od potrzeb wynikających z realizacji współpracy w zakresie wymiany informacji.

Udział przedstawicieli IZ RPO WD w pracach innych KM oraz udział przedstawicieli instytucji zaangażowanych we wdrażanie innych programów w pracach KM RPO WD

Przedstawiciel IZ RPO WD uczestniczył w posiedzeniach Podkomitetu Monitorującego PO KL, podczas których, m.in. rozpatrywane były szczegółowe kryteria wyboru projektów w ramach komponentu regionalnego PO KL. Natomiast przedstawiciel PO KL (komponent regionalny) uczestniczył w pracach Komitetu Monitorującego RPO WD. Uczestnictwo przedstawicieli różnych programów operacyjnych w spotkaniach

Komitetów umożliwiało wymianę informacji na temat realizowanych lub planowanych do realizacji przedsięwzięć, w tym również w zakresie przeprowadzanych badań ewaluacyjnych.

Grupa ds. monitoringu w IZ RPO WD

Z uwagi na obowiązek informowania o komplementarności interwencji w poszczególnych programach w sprawozdaniach rocznych z realizacji RPO WD, a także mając na względzie różnice w formie i zakresach raportów monitorujących, zdecydowano o utworzeniu w ramach Podgrupy ds. koordynacji i komplementarności Grupy ds. monitoringu. W jej skład wchodził pracownicy Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego zaangażowani w sporządzanie raportów monitorujących poszczególne programy operacyjne. Członkowie grupy głównie współpracowali ze sobą w formule roboczej. Działania Grupy związane były z wymianą informacji w zakresie monitoringu realizacji poszczególnych programów realizowanych przez Urząd Marszałkowski, w szczególności PO KL oraz PROW.

2.6.1.1 Przykłady zastosowanych mechanizmów wraz z opisem projektów komplementarnych

W dniu 13.12.2010 r. KK NSRO zatwierdził Rekomendacje horyzontalne dla instytucji zaangażowanych we wdrażanie i koordynację PO/RPO w ramach NSRO 2007-2013 w zakresie koordynacji i komplementarności podejmowanych działań.

Dokument miał charakter zaleceń, tzw. dobrych praktyk, których wdrażanie powinno zostać poprzedzone oceną własną potrzeb IZ RPO oraz jej możliwości w zakresie zapewnienia komplementarności w perspektywie 2007-2013. Rekomendacje wskazywały kierunek, w jakim powinny zostać zaplanowane działania zorientowane na zapewnienie koordynacji i komplementarności wsparcia w perspektywie po 2013 r.

W ramach RPO WD stosowane były poniższe mechanizmy/ narzędzia służące zapewnieniu koordynacji i komplementarności wsparcia.

Komplementarność określona we wniosku aplikacyjnym i procedura wyboru projektów

We wzorze wniosku o dofinansowanie projektu oraz w instrukcji jego wypełniania, komplementarność postrzegana była przede wszystkim jako powiązanie projektu, którego dotyczyła aplikacja z innym projektem/projektami.

Analiza złożonych wniosków o dofinansowanie w ramach RPO WD wskazywała, że wnioskodawcy nie zawsze właściwie rozumieli pojęcie komplementarności. Często przedstawiali szereg informacji na temat dotychczas realizowanych projektów, które nie zawsze realizowały zasadę komplementarności wsparcia. Wnioskodawcy kładli nacisk na ilość, a nie jakość projektów komplementarnych. Sposób uzasadniania komplementarności projektów był najczęściej bardzo ogólny.

Komplementarność projektów, wprowadzono jako dodatkowe kryterium oceny dla projektów w ramach Programu z wyłączeniem Działania 1.1 Inwestycje dla przedsiębiorstw, 1.2 Doradztwo dla firm oraz wsparcie dla Instytucji Otoczenia Biznesu oraz Działania 1.3 Wsparcie odnawialnych instrumentów finansowych dla MSP w Priorytecie 1 Przedsiębiorstwa i Innowacyjność oraz projektów dotyczących współpracy międzyregionalnej i międzynarodowej. Przy ocenie projektów brane były pod uwagę kwestie powiązań z innymi projektami (2 pkt), przy czym najwyżej punktowana była komplementarność z innymi projektami realizowanymi w ramach RPO WD (4 pkt).

Koordynacja terminów konkursów i wyboru projektów w ramach powiązanych ze sobą Działania

W ramach Programu zasadniczym problemem związanym z komplementarnością projektów był brak czasowej koordynacji w ogłaszaniu konkursów na inwestycje potencjalnie komplementarne. Mając powyższe na uwadze w wyniku ustaleń pomiędzy IZ RPO WD a IP PO KL zidentyfikowano potencjalnie komplementarne nabory w zakresie Działania Priorytetu 9 Miasta (RPO WD) oraz Działania 7.2.1 Projekty na rzecz integracji społeczno – zawodowej (PO KL).

W ramach Priorytetu 9 RPO WD wspierane były inwestycje przyczyniające się do poprawy warunków mieszkaniowych osób zamieszkujących zdegradowane obszary miast, ze szczególnym uwzględnieniem osób dotkniętych lub zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym. W ramach Poddziałania 7.2.1 PO KL wsparcie ukierunkowane było, m.in. na tworzenie i działalność podmiotów integracji społecznej, w tym centrów integracji społecznej, klubów integracji społecznej, zakładów aktywności zawodowej oraz podmiotów działających na rzecz aktywizacji społeczno-zawodowej. Konkurs w ramach RPO WD trwał od września do listopada 2010 r., natomiast konkursy w Poddziałaniu 7.2.1 PO KL ogłaszano na początku 2011 r. Mając na względzie wspieranie projektów komplementarnych w obszarze integracji społecznej w ramach PO KL do oceny wprowadzono dodatkowe kryterium strategiczne premiujące komplementarność projektów z EFS i EFRR.

W wyniku konkursu ogłoszonego w ramach Działania 9.2 RPO WD wsparcie uzyskały m.in. cztery gminy:

- Gmina Pieńsk (Powiat Zgorzelecki) – projekt pn. „Renowacja budynków na terenie miasta Pieńsk”,
- Gmina Lwówek Śląski (Powiat Lwówecki) – projekt pn. „Renowacja kamienicy przy ulicy Szkolnej 4 w Lwówku Śląskim”,
- Gmina Lubomierz (Powiat Lwówecki) – projekt pn. „Odnowa budynków mieszkalnych w ramach rewitalizacji miasta Lubomierz”,
- Gmina Węgliniec (Powiat Zgorzelecki) – projekt pn. „Renowacja części wspólnych wielorodzinnych budynków mieszkalnych w centrum Węglinca”,

które objęte zostały również projektem z Poddziałania 7.2.1 PO KL pn. „Przełamać lody – powrót do aktywnego życia społecznego i zawodowego”. Celem głównym Projektu finansowanego z EFS było podniesienie aktywności zawodowej i społecznej osób niezatrudnionych w wieku aktywności zawodowej, zagrożonych wykluczeniem społecznym, z terenu powiatów zgorzeleckiego, lwóweckiego i lubańskiego. Celem realizacji projektów z RPO WD i PO KL było podniesienie jakości życia oraz ożywienie społeczno-gospodarcze na wspieranych obszarach.

Załącznik nr XIII Przykłady projektów komplementarnych.

2.6.1.2 Komplementarność w badaniach ewaluacyjnych

W ramach Programu Instytucja Zarządzająca RPO nie przeprowadziła odrębnego badania ewaluacyjnego dotyczącego komplementarności, nie mniej jednak w ramach badań ewaluacyjnych, które dotyczyły poszczególnych Priorytetów wskazywano na komplementarność, jako obszar badania na poziomie projektów objętych badaniem.

1. „Ewaluacja wpływu projektów wybranych do dofinansowania przez IZ RPO WD dot. infrastruktury społecznej w zakresie Priorytetu 7 Edukacja i Priorytetu 8 Zdrowie na poprawę warunków bytowych ludności Dolnego Śląska oraz podniesienie konkretyzacji regionu” (2012 r.)

Priorytet 7 Edukacja

- 1) Na podstawie analizy zapisów o komplementarności zawartych we wnioskach o dofinansowanie, najczęściej stosowana była komplementarność:
 - geograficzna charakteryzująca się ukierunkowaniem wsparcia pochodzącego z różnych źródeł na te same tereny,
 - funkcjonalna (w najmniejszym stopniu) polegająca na wpisywaniu się projektu w istniejącą już sieć działań/projektów/inwestycji jako kolejny element tej sieci,
 - przedmiotowa, polegająca na ukierunkowaniu wsparcia na konkretny problem społeczno-gospodarczy lub określoną branżę.
- 2) Na podstawie przeprowadzonych wywiadów z beneficjentami najczęściej stosowano komplementarność:
 - jednookresową – międzyprogramową,
 - wewnątrzprogramową,
 - międzyokresową (najrzadziej).

Niemal wszyscy beneficjenci, którzy zadeklarowali zastosowanie zasady komplementarności mówili o efekcie synergii i dodatkowych efektach podjętych działań. Przykładem modelowej realizacji zasady komplementarności w obszarze edukacji jest projekt indywidualny pn.: „Pracownia przyrodnicza w każdej gminie” realizowany na obszarze 120 gmin z całego województwa, który został dodatkowo wsparty/ uzupełniony o projekty realizowane w ramach PO Kapitał Ludzki.

Priorytet 8 Zdrowie

- 1) Na podstawie analizy zapisów o komplementarności zawartych we wnioskach o dofinansowanie, najczęściej stosowana była komplementarność:
 - geograficzna charakteryzująca się ukierunkowaniem wsparcia pochodzącego z różnych źródeł na te same tereny
 - przedmiotowa (ukierunkowanie na ten sam obszar),
 - funkcjonalna (w mniejszym stopniu).
- 2) Na podstawie przeprowadzonych wywiadów z beneficjentami najczęściej realizowana była komplementarność wewnątrzprogramowa.

Przykładem zastosowania komplementarności na poziomie projektów realizowanych w Priorytecie 8 RPO WD - wywołującej związek między projektami - jest 10 projektów z zakresu teleradiologii. Utworzony system można określić w kategorii komplementarności funkcjonalno – przedmiotowej. Z jednej strony zastosowanie

komplementarności prowadziło do utworzenia sieci połączonych funkcjonalnie projektów, z drugiej było ukierunkowane na wspieranie konkretnej dziedziny jaką jest radiologia i diagnostyka obrazowa.

2. „Ewaluacja wpływu projektów wybranych do dofinansowania w ramach Priorytetu 3 Transport RPO WD na rozwój i podniesienie konkurencyjności Dolnego Śląska przy respektowaniu zasad zrównoważonego rozwoju” (2012 r.)

Jednym z obszarów przedmiotowego badania była ocena realizacji zasady komplementarności na poziomie projektów objętych badaniem. Generalna ocena komplementarności z projektami/inwestycjami transportowymi została dokonana za pomocą mapy komplementarności, uwzględniającej:

- inwestycje drogowe realizowane w ramach RPO WD,
- inwestycje drogowe realizowane w ramach PO Infrastruktura i Środowisko,
- inwestycje drogowe realizowane w ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego 2004-2006 i Sektorowego Programu Operacyjnego Transport 2004-2006,
- inwestycji dotyczących linii kolejowych realizowane w ramach RPO WD,
- miejscowości realizujących projekty w ramach Działania 3.3. Transport miejski i podmiejski RPO WD.

Dodatkowo w badaniu uwzględniono najważniejsze projekty finansowane z innych źródeł, takie jak fundusze przedakcesyjne, fundusze współpracy przygranicznej oraz środki krajowe.

Z przeprowadzonego badania wynikało, że projekty w ramach RPO WD charakteryzowały się dobrym poziomem komplementarności. Większość projektów (36 na 67 badanych) charakteryzowały się wysoką lub bardzo wysoką komplementarnością. Istniały przypadki wzorowych układów komplementarnościowych – w tym również pomiędzy różnymi źródłami finansowania, istniały również przykłady projektów zupełnie odizolowanych, aczkolwiek o dużym znaczeniu dla lokalnej społeczności. Generalnie najlepsze oceny pod względem komplementarności uzyskały projekty średniej i dużej wartości, natomiast stosunkowo niskie oceny uzyskały projekty małej wartości, które mają jednak duże znaczenie dla lokalnych społeczności. Często można także zauważyć komplementarność z projektami z innych dziedzin.

Przykłady synergii, jakie wystąpiły przy realizacji projektów RPO WD, to:

- 1) synergia pomiędzy zakupem taboru kolejowego (projekt RPO WD pn. „Zakup taboru kolejowego dla Samorządu Województwa Dolnośląskiego w latach 2008-2013”) i modernizacją linii kolejowych (projekty RPO WD pn. „Modernizacja regionalnej linii kolejowej nr 309 Kłodzko Nowe - Kudowa Zdrój na odcinku Duszniki Zdrój - Kudowa Zdrój” oraz projekt pn. „Modernizacja regionalnej linii kolejowej nr 311 Jelenia Góra - Szklarska Poręba Górna”) – tylko realizacja obu projektów łącznie umożliwia osiągnięcie przez pociągi osobowe większej prędkości;
- 2) synergia w zakresie budowy mostów i tras dojazdowych do nich – dopiero odpowiednie skierowanie ruchu poprzez budowę dróg dojazdowych na most jest w stanie zapewnić obciążenie gwarantujące odpowiednią efektywność inwestycji;
- 3) synergia pomiędzy inwestycjami drogowymi na terenie miasta Świdnica, gdzie z jednej strony stworzono układ obwodowy (projekt RPO WD pn. „Budowa małej obwodnicy Świdnicy”), a z drugiej – zrewitalizowano plac w centrum miasta (projekt RPO WD pn. „Przebudowa Placu Św. Małgorzaty wraz z infrastrukturą komunikacji zbiorowej w Świdnicy”) – bez budowy obwodnic, rewitalizacja placu nie pozwoliłaby w pełni wyeksponować jego walorów turystycznych;
- 4) synergia pomiędzy turystycznymi inwestycjami (projekt ZPORR 2004-2006 pn. „Renowacja kompleksu pałacowo - parkowego Zamek Książ w Wałbrzychu” oraz projekt RPO WD pn. „Przebudowa i modernizacja III piętra na cele wystawiennicze i konferencyjne – Centrum Kongresowo – Kulturalne Zamek Książ”) i drogowymi doprowadzającymi do atrakcji turystycznej (projekt RPO WD pn. „Modernizacja i przebudowa ulic Piastów Śląskich oraz Jeździeckiej w celu poprawy dostępności do ponadregionalnej atrakcji turystycznej – kompleksu pałacowo parkowego Zamek Książ”).

3. Ewaluacja wpływu projektów realizowanych w Priorytecie 4 Środowisko i bezpieczeństwo ekologiczne i Priorytecie 5 Energetyka RPO WD oraz wyznaczenie pożądanych kierunków działań na przyszłość w obszarach objętych tymi priorytetami (2014 r.)

Jednym z obszarów badania była ocena realizacji zasady komplementarności na poziomie projektów objętych badaniem. W toku badania ewaluator zobowiązany był określić:

- a) czy i z jakimi projektami/inwestycjami komplementarne są projekty objęte badaniem?

W ramach Priorytetu 4 Środowisko i bezpieczeństwo ekologiczne, wskazano na komplementarność wewnątrzprogramową z projektami realizowanymi w ramach Działania 4.1 Gospodarka odpadami, 4.2

Infrastruktura wodno-ściekowa i Priorytetu 9 Miasta 9.1 Odnowa zdegradowanych obszarów miejskich w miastach powyżej 10 tysięcy mieszkańców. Stwierdzono również komplementarność z projektami zrealizowanymi w ramach ZPORR 2004-2006, PROW, PO Infrastruktura i Środowisko oraz PO Współpracy Transgranicznej Republika Czeska-Rzeczpospolita Polska.

Działanie 4.1 Gospodarka odpadami

Beneficjenci wskazywali głównie na komplementarność z projektami realizowanymi w ramach Działań 4.1 i 4.2 oraz Działania 9.1 Odnowa zdegradowanych obszarów miejskich w miastach powyżej 10 tysięcy mieszkańców oraz na komplementarność z projektami realizowanymi z własnych środków. Beneficjenci RPO WD dość często wskazywali na komplementarność z projektami zrealizowanymi w ramach ZPORR 2004-2006 oraz finansowanymi ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Projekty powiązane z projektami z Działania 4.1 zdaniem beneficjentów wpływają na możliwość poprawy stanu środowiska czy warunków życia mieszkańców. Poprawa stanu środowiska miała być osiągana najczęściej dzięki projektom z zakresu gospodarki wodno-ściekowej lub nieco rzadziej – z zakresu gospodarki odpadami.

Często projekty realizowane były na tym samym terenie, a ich cel był wspólny lub uzupełniał się. Uzupełnianie się projektów polegało na tym, że:

- jeden z projektów prowadzi do ograniczenia ilości odpadów deponowanych na składowisku, natomiast drugi porządkuje teren składowiska z odpadami, których zdeponowania nie można było uniknąć;
- jednym ze strumieni odpadów kierowanych do powstałej kompostowni (współfinansowanej ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej) będą osady z oczyszczalni ścieków, będącej przedmiotem projektu finansowanego z RPO WD.

Opisując projekty powiązane beneficjenci najczęściej wskazywali na uzyskanie bardziej trwałych efektów oraz rozwój społeczno-gospodarczy obszaru, na którym realizowany był projekt.

Niektórzy beneficjenci dostrzegali możliwość realizacji projektów komplementarnych w przyszłej perspektywie. Przykładem takiego projektu jest budowa farmy fotowoltaicznej, która ma powstać na zrehabilitowanym wysypisku śmieci. Takiemu rozwiązaniu sprzyja klasa gruntu (nieużytek) oraz brak innych gruntów gorszej klasy, które umożliwiłyby inwestycję w energetykę słoneczną. Można zatem uznać, że rekultywacja wysypiska, zrealizowana ze środków RPO WD, dała możliwość realizacji innego przedsięwzięcia, które przyczyni się do osiągnięcia dodatkowych efektów ekologicznych.

Działanie 4.2 Infrastruktura wodno-ściekowa

Beneficjenci wskazywali najczęściej na komplementarność z projektami realizowanymi ze środków własnych oraz projektami zrealizowanymi w ramach ZPORR 2004-2006. Zidentyfikowano również komplementarność z projektami realizowanymi w ramach Działania 4.2 oraz Działania 7.2 Rozwój infrastruktury placówek edukacyjnych. Wskazując projekty powiązane z projektami z Działania 4.2 beneficjenci wskazywali często na uporządkowanie (uregulowanie lub zmodernizowanie) gospodarki wodno-ściekowej w gminie czy aglomeracji z różnych programów/źródeł finansowania, poprawę warunków życia mieszkańców. Wspólnym celem niektórych projektów było stworzenie jednej siatki kanalizacji. Beneficjenci twierdzili, że projekty pozwoliły na zwiększenie lub uzyskanie pełnej funkcjonalności instalacji oraz przyspieszyły lub ułatwiły realizację innych tego typu projektów. Opisuując projekty powiązane beneficjenci wskazywali najczęściej na uzyskiwanie bardziej trwałych efektów, poprawę stanu środowiska oraz rozwój społeczno-gospodarczy obszaru, na którym realizowany był projekt.

Projekty komplementarne często były realizowane na tym samym terenie, np. w różnych miejscowościach tej samej gminy. Przykładem jest gmina Kotla, w której zlokalizowana jest część strefy ochrony ujęcia wody dla miasta Głogowa. Strefa ta znajduje się w miejscowości Krzekotówek i częściowo Sobczyce. Stąd wynikała potrzeba skanalizowania tych miejscowości oraz miejscowości Moszowice dzielącą te wsie od Kotli (w której znajduje się oczyszczalnia ścieków). Wartość niezbędnych inwestycji polegających na budowie lub rozbudowie sieci kanalizacyjnej była z punktu widzenia możliwości finansowych gminy bardzo duża. Dlatego też inwestycje te realizowane były etapowo: jako pierwsza została realizowana pn. „Budowa sieci kanalizacyjnej i wodociągowej w Kotli oraz budowa sieci kanalizacyjnej w Moszowicach” dofinansowana ze środków RPO WD w ramach Działania 4.2 Infrastruktura wodno-ściekowa. Jako drugi realizowany był projekt pn. „Sieć kanalizacyjna i wodociągowa w Sobczycach i Krzekotówku” dofinansowany ze środków PROW.

Działanie 4.3 Poprawa jakości powietrza

Beneficjenci wskazywali najczęściej na komplementarność z projektami realizowanymi w ramach Działań 4.1, 4.2, 4.7 oraz Działania 6.4 Turystyka kulturowa i Działania 7.2 Rozwój infrastruktury placówek edukacyjnych. Beneficjenci Działania 4.3 wskazywali komplementarność z projektami służącymi ograniczeniu emisji na danym obszarze. Deklarowali, że projekty komplementarne pozwoliły na poprawę stanu środowiska oraz uzyskanie bardziej trwałych efektów.

Projekty z Działania 4.3 były komplementarne z projektami polegającymi m.in. na budowie ośrodków edukacyjnych. Praktycznym przykładem takiej komplementarności jest powiązanie projektu realizowanego w ramach RPO WD pn. „Ekomodernizacja systemu energetycznego Pływalni Miejskiej AQUARIUS w Bielawie” z projektem polegającym na utworzeniu w tym samym mieście Interaktywnego Centrum Poszanowania Energii, w ramach którego prowadzone są spotkania prezentujące rozwiązania wprowadzone w pływalni.

Działanie 4.4. Zabezpieczenie przeciwpowodziowe i zapobieganie suszom

W ramach projektów z Działania 4.4 beneficjenci wskazywali na komplementarność z innymi projektami dotyczącymi poprawy ochrony przeciwpowodziowej. Takie działania podejmowane były na tym samym terenie, a ich zakres był wspólny, przez uzyskiwano bardziej trwałe efekty. Niektóre projekty były też kontynuacją lub konsekwencją działań podejmowanych wcześniej. Dlatego można powiedzieć, że przyczyniły się do poprawy stanu środowiska oraz rozwoju społeczno-gospodarczego obszaru, na którym były realizowane oraz zabezpieczenia przeciwpowodziowego.

W ramach Działania 4.4 zidentyfikowano przypadki komplementarności z projektami realizowanymi w ramach Działania 9.1 Odnowa zdegradowanych obszarów miejskich w miastach powyżej 10 tysięcy mieszkańców RPO WD, Program Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz PO Infrastruktura i Środowisko.

Działanie 4.5 Rekultywacja obszarów zdegradowanych

Wskazując projekty powiązane z projektami z Działania 4.5 beneficjenci wskazywali, m.in. na to, że projekty przyczyniają się do poprawy bezpieczeństwa, zarówno ekologicznego, a także służą zwiększeniu różnorodności gatunkowej i siedliskowej na danym terenie.

W ramach Działania 4.5 beneficjenci wskazywali na komplementarność z projektami realizowanymi w ramach Działania 9.1 Odnowa zdegradowanych obszarów miejskich w miastach powyżej 10 tysięcy mieszkańców oraz Działania 3.1 Infrastruktura drogowa Priorytetu 3 Transport i Działania 6.5 Działania wspierające infrastrukturę turystyczną i kulturową Priorytetu 6 Turystyka i Kultura. Poza tym identyfikowali komplementarność międzyprogramową z projektami realizowanymi w ramach PO Współpracy Transgranicznej Republika Czeska-Rzeczpospolita Polska, a także komplementarność międzyokresową z projektami realizowanymi w ramach ZPORR 2004-2006.

Działanie 4.6 Wsparcie instytucji zajmujących się zabezpieczeniem środowiska naturalnego

Beneficjenci wykazywali inne projekty komplementarne realizowane w ramach Działania 4.6. stanowiące uzupełnienie lub kontynuację realizacji celów w kolejnych projektach. Najczęściej wskazywali na komplementarność z innymi projektami dotyczącymi zakupu sprzętu. Zidentyfikowano również komplementarność z PO Infrastruktura i Środowisko oraz w zakresie podnoszenia kwalifikacji zawodowych z PO Kapitał Ludzki. Wspólnym celem projektów była poprawa bezpieczeństwa. Działania podejmowane w ramach projektów komplementarnych miały wspólny cel przedmiotowy lub uzupełniały się, ponadto dwa projekty były kontynuacją podejmowanych przez beneficjentów wcześniej działań. Można zakładać, że taki zestaw działań pozwolił na uzyskanie bardziej trwałych efektów w zakresie zabezpieczenia środowiska przyrodniczego przed zagrożeniami.

Działanie 4.7 Ochrona bioróżnorodności i edukacja ekologiczna

W ramach Działania zidentyfikowano głównie komplementarność z projektami realizowanymi w ramach Priorytetu 6 Turystyka i kultura. Wskazując projekty powiązane beneficjenci określali komplementarność przestrzenną oraz o charakterze edukacyjnym.

Inne przypadki komplementarności z projektami w ramach Działania 4.7 polegały na tym, że projekty:

- prowadziły do skanalizowania czy odsunięcia od terenów wrażliwych ruchu turystycznego,
- wypełniały lukę edukacyjną czy też uzupełniały zadanie o aspekty edukacyjne,
- uzupełniały, czy też wzbogacały ofertę turystyczną.

Wspólnym celem projektów było podniesienie świadomości ekologicznej, zwiększenie atrakcyjności turystycznej i liczby odwiedzających. Projekty komplementarne realizowane były na tym samym obszarze, ich cel był wspólny lub się uzupełniał, co pozwoliło na uzyskanie bardziej trwałych efektów. Jeden z projektów zrealizowanych w ramach Działania 4.7, polegający na utworzeniu centrum edukacji ekologicznej był komplementarny z projektem mającym na celu rewitalizację kamienic komunalnych w mieście (Priorytet 9 Miasta RPO WD). Dzięki obydwu projektom zmienił się charakter zaniedbanej części miasta – projekt pn. „EkoCentrum Wrocław” zakładał utworzenie ośrodka edukacyjnego w zabytkowym, zrewitalizowanym budynku. Poza tym beneficjenci wskazywali na komplementarność z projektami z PO Infrastruktura i Środowisko oraz PROW.

W ramach Priorytetu 5 Energetyka realizowane były projekty komplementarne z projektami realizowanymi w ramach Priorytetu 8 Zdrowie oraz Priorytetu 9 Miasta RPO WD. Działanie 5.1 Odnawialne źródła energii RPO WD było komplementarne z Działaniem 3.21 Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej PROW oraz z Działaniem 9.3 Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej i Działaniem 10.2 Budowa systemów dystrybucji gazu ziemnego na terenach niezgazyfikowanych i modernizacja istniejących sieci dystrybucji PO Infrastruktura i Środowisko

Działanie 5.1 Odnawialne źródła energii

W ramach Działania 5.1 projekty wskazane jako komplementarne realizowane były głównie w ramach jednej dziedziny – energetyki wodnej. Komplementarność projektów występowała również w zakresie inwestycji w biomasę. Jako przykład można wskazać projekt pn. „Budowa kotłowni opalanej biomasą w miejscowości Złoty Stok”, w ramach którego beneficjent (przedsiębiorca) zaprojektował i zbudował źródło ciepła dla części miejscowości. Gmina natomiast zobowiązała się do zaprojektowania i zbudowania nowoczesnej sieci ciepłowniczej. Oba projekty były prowadzone w tym samym czasie, a realizacja celu jednego z nich zależała od realizacji drugiego.

Działanie 5.2 Dystrybucja energii elektrycznej i gazu

Wskazując projekty powiązane z projektami z Działania 5.2 beneficjenci często wskazywali na upowszechnienie gazu jako źródła energii i zwiększenie dostępności tego paliwa dla odbiorców. Ponadto w zakresie energii wykazywali komplementarność z projektami z PO Infrastruktura i Środowisko z zakresu budowy lub przebudowy sieci energoelektrycznych. Projekty były realizowane na tym samym obszarze lub blisko siebie, co pozwoliło na wzmocnienie trwałości efektów. Dodatkowym efektem była poprawa stanu środowiska.

Działanie 5.3 Ciepłownictwo i kogeneracja

Beneficjenci wskazywali głównie na komplementarność projektów jedynie w ramach Działania 5.3 RPO WD.

Działanie 5.4 Zwiększenie efektywności energetycznej

Projekty z Działania 5.4 realizowane przez podmioty lecznicze, mogą być komplementarne z projektami z zakresu ochrony zdrowia. Beneficjenci wskazywali na komplementarność z projektami realizowanymi w ramach Działania 7.2 Rozwój infrastruktury placówek edukacyjnych oraz Działania 8.1 Poprawa jakości opieki zdrowotnej RPO WD. Realizacja projektów komplementarnych wpływała na zmniejszenie emisji gazów oraz poprawę jakości środowiska, a także podniesienie jakości świadczonych usług medycznych.

- b) czy przy realizacji komplementarnych projektów wystąpił efekt synergii i na czym polegał? - identyfikacja dobrych praktyk

W badaniu komplementarności przedsięwzięć dotyczących Priorytetu 4 i 5 RPO WD zidentyfikowano następujące rodzaje korzyści:

- zwiększenie realności osiągnięcia zakładanych efektów,
- zwiększenie trwałości osiągniętych efektów,
- rozszerzenie zakresu lub jakości świadczonych usług,
- powstanie nowych możliwości rozwoju gospodarczego gmin, który wiąże się z powstaniem nowych miejsc pracy.

W wyniku przeprowadzonego badania w zakresie komplementarności wsparcia wydano kluczowe rekomendacje, tj.

- promowanie dobrych praktyk w zakresie tworzenia wizerunku gmin ekologicznych i upowszechnianie przykładów projektów, które mogą prowadzić do efektów synergii,
- podkreślanie, że projekty realizowane w ramach RPO WD 2014-2020 mogą zwiększać efekty ekologiczne projektów realizowanych w perspektywie 2007-2013,
- podkreślanie, że realizacja projektów komplementarnych może przynosić następujące korzyści: mniejsze zużycie energii cieplnej, zwiększenie bezpieczeństwa pacjentów.

4. Ewaluacja wpływu projektów realizowanych w RPO WD w kategoriach interwencji 10, 11, 13 wraz z wyznaczeniem typów projektów preferowanych do wsparcia w perspektywie finansowej 2014+. (2014 r.)

Jednym z obszarów badania była ocena realizacji zasady komplementarności na poziomie projektów objętych badaniem. W toku badania ewaluator zobowiązany był określić:

- a) czy i z jakimi projektami/inwestycjami komplementarne były projekty objęte badaniem?

Projekty objęte badaniem, wsparte ze środków RPO WD w kategoriach interwencji 10 Infrastruktura telekomunikacyjna (w tym sieci szerokopasmowe), 11 Technologie informacyjne i komunikacyjne (dostęp, bezpieczeństwo, interoperacyjność, zapobieganie zagrożeniom, badania, innowacje, treści cyfrowe) oraz 13 Usługi i aplikacje dla obywateli (e-zdrowie, e-administracja, e-edukacja, e-integracja) były komplementarne wewnątrznie z innymi projektami dofinansowanymi z RPO WD, wspierającymi rozwój społeczeństwa informacyjnego poprzez budowę infrastruktury teleinformatycznej w regionie (Priorytet 2 Społeczeństwo informacyjne Działanie 2.1 Infrastruktura społeczeństwa informacyjnego), wsparcie e-learningu (Priorytet 7 Edukacja Działanie 7.1 Rozwój infrastruktury szkolnictwa wyższego), rozwój e-usług w ochronie zdrowia (Priorytet 8 Zdrowie), wyposażenie w komputery instytucje kultury (Priorytet 9 Miasta Działanie 9.1 Odnowa zdegradowanych obszarów miejskich w miastach powyżej 10 tysięcy mieszkańców), ale również z projektami zorientowanymi na wdrożenie nowoczesnych rozwiązań informatycznych w podmiotach gospodarczych.

Występowanie komplementarności zewnętrznej zbadano w odniesieniu do projektów wspartych z PO Innowacyjna Gospodarka oraz PO Kapitał Ludzki. W przypadku PO IG, zaobserwowana komplementarność miała znamiona przedmiotowej, gdyż badane projekty oraz wskazane, jako komplementarne do nich z PO IG, dopełniały się wzajemnie w kompleksowym zagospodarowaniu infrastruktury teleinformatycznej oraz tworzonymi systemami i programami. Były to głównie projekty realizowane w Priorytecie 8 PO IG, które miały na celu tworzenie usług elektronicznych, elektronicznej komunikacji między przedsiębiorstwami, jak i przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu. Ponadto projekty realizowane w RPO WD oraz w PO IG stanowiły uzupełnienie w procesie rozwoju społeczeństwa informacyjnego na terenie Dolnego Śląska na zasadzie komplementarności funkcjonalnej projektów z projektami o zasięgu ogólnokrajowym realizowanymi w ramach Działania 7.1 PO IG, które skierowane były na budowę elektronicznej administracji oraz z projektem z Działania 2.3 PO IG, związanym z rozwojem infrastruktury informatycznej dla nauki. W tym przypadku celem projektów było przygotowanie społeczności regionu do korzystania z zasobów teleinformatycznych budowanych i tworzonych w regionie. Badanie wykazało, że projekty realizowane na obszarze województwa dofinansowane z EFS w ramach PO KL, kształtują umiejętności w zakresie korzystania z rozwiązań informatycznych w szerokim zakresie, jednak w głównej mierze skierowane były do osób o najmniejszych kompetencjach informatycznych.

b) czy projekty objęte badaniem były komplementarne zgodnie z założeniami określonymi w Programie?

Projekty w ramach Priorytetu 2 Społeczeństwo Informacyjne, Priorytetu 6 Turystyka i Kultura, Priorytetu 7 Edukacja, Priorytetu 8 Zdrowie realizowały tylko zadania objęte kategorią interwencji 10, 11 lub 13, więc nie stanowiły podstaw do analizy komplementarności realizowanych projektów w ramach tych Priorytetów z projektami realizowanymi w innych programach.

Projekty obejmujące swoim zakresem działania kategorie 11 i 13 w ramach Priorytetu 6 Turystyka i Kultura i Priorytetu 7 Edukacja RPO WD w niewielkim stopniu spełniały zapisy w zakresie komplementarności zawarte w RPO WD.

Projekty obejmujące swoim zakresem działania kategorie 11 i 13 w ramach Priorytetu 8 Zdrowie oraz Priorytetu 2 Społeczeństwo Informacyjne RPO WD spełniły zapisy związane z komplementarnością Priorytetu 8 z Priorytetem 2. W innych przypadkach zapisy w zakresie komplementarności zawarte w RPO WD nie były realizowane.

c) czy przy realizacji komplementarnych projektów wystąpił efekt synergii i na czym polegał? – identyfikacja dobrych praktyk

W przypadku projektów realizowanych w ramach kategorii interwencji 10, 11 lub 13 efekt synergii został osiągnięty poprzez następujące korzyści:

- zwiększenie realności przyjętych rezultatów,
- zwiększenie trwałości przyjętych rezultatów,
- rozszerzenie jakości lub zakresu świadczonych usług,
- poprawę dostępności określonych usług,
- korzystny wpływ na rozwój innych obszarów życia powiązanych z ewaluowanymi projektami.

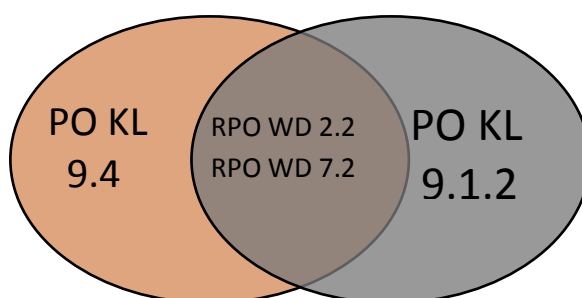
Przykłady projektów komplementarnych w ramach innych programów operacyjnych

1. W 2010 r. Instytucja Pośrednicząca PO Kapitał Ludzki (komponent regionalny) przeprowadziła badanie pn. „Komplementarność wsparcia z PO KL z innymi programami UE – aktualna ocena realizacji zasady komplementarności oraz propozycja rozwiązań w celu zwiększenia efektów realizacji tej zasady”. Głównym celem badania była ocena stanu i perspektyw komplementarności wsparcia realizowanego w ramach komponentu regionalnego PO KL z innymi programami UE realizowanymi w województwie dolnośląskim, w tym również RPO WD.

Wnioski z badania wskazywały, iż w województwie dolnośląskim komplementarność była zapewniana głównie poprzez zastosowanie kryteriów strategicznych w ramach ogłaszanych konkursów. Na podstawie analiz dokumentów stwierdzono, że największe możliwości dla PO KL w zakresie realizacji projektów komplementarnych występują w połączeniu z RPO WD, zwłaszcza w sferze przedsiębiorczości, nauki, badań i innowacji oraz w sferze edukacyjnej. Dodatkowo komplementarność była również zapewniana poprzez projekty systemowe realizowane w ramach Priorytetu 9 PO KL. Wyniki badania wskazywały, że projekty systemowe stanowiły dużą szansę dla rzeczywistego stosowania zasady komplementarności, ze względu na możliwość zaplanowania wspólnych działań poprzez odpowiednie kryteria dostępu.

Przykładem komplementarności są projekty zrealizowane w celu podniesienia jakości nauczania na Dolnym Śląsku.

Projekt systemowy pn. „Dolnośląska e-szkola” realizowany w ramach Działania 2.2 Rozwój usług elektronicznych RPO WD miał na celu wdrażanie komplementarnych, efektywnych rozwiązań z zakresu ICT w kilkudziesięciu dolnośląskich szkołach. Zakupiona w ramach projektu regionalna platforma e-learningowa (Dolnośląska Platforma Edukacyjna), zapewniała wsparcie procesu nauczania oraz umożliwiła wymianę informacji, doświadczeń i materiałów edukacyjnych usprawniając współpracę szkół i nauczycieli. Ponadto dzięki zaprojektowanej platformie została podniesiona efektywność kształcenia w pracowniach przyrodniczych (projekt systemowy pn. „Pracownia przyrodnicza w każdej gminie” realizowany w ramach Działania 7.2 Rozwój infrastruktury placówek edukacyjnych RPO WD), zapewniając, m.in. dostęp do odpowiedniego kontentu edukacyjnego, indywidualizację kształcenia, interaktywną komunikację nauczycieli, uczniów i ich rodziców. Zakupione wyposażenie pracowni przyrodniczych wzmocniło efektywność projektu realizowanego w Działaniu 9.1.2 PO KL (projekt pn. „Dolnośląska szkoła liderem projakościowych zmian w polskim systemie edukacji”), w ramach którego wdrażane były programy rozwojowe szkół w zakresie przedmiotów przyrodniczo-matematycznych. Efektywne wykorzystanie wyposażonych pracowni możliwe było również dzięki właściwym szkoleniom nauczycieli przewidzianym w ramach projektu realizowanego w Działaniu 9.4 PO KL (projekt pn. „Szkolenia nauczycieli w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych uczniów”). Wzajemną komplementarność podejmowanych działań przedstawia poniższy schemat.

2. Projekty zrealizowane w ramach RPO WD oraz zrealizowane w ramach Osi 4 Programu Operacyjnego „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007-2013” (PO RYBY) były przykładem przedsięwzięć komplementarnych. Realizacja PO RYBY miała doprowadzić do poprawy warunków życia na obszarach zależnych od rybactwa oraz wpłynąć na rozwój inicjatyw i przedsiębiorczości wśród społeczności lokalnych w ramach realizacji wspólnych projektów. Realizacja Osi 4 PO RYBY 2007-2013 w województwie dolnośląskim, odbywa się za pośrednictwem lokalnych grup rybackich (LGR), wybranych w konkursie na najlepsze lokalne grupy rybackie, które przygotowały lokalną strategię rozwoju obszarów rybackich (LSROR). W wyniku przeprowadzonego konkursu z terenu województwa dolnośląskiego wybrane zostały dwa stowarzyszenia tj.:

- Lokalna Grupa Rybacka „Dolnośląska Kraina Karpia” działająca na terenie gmin Przemków, Chocianów, Węgliniec, Gromadka, Lubin, Bolesławiec, Chojnów, Osiecznica, Miłkowice i Kunice
- Lokalna Grupa Rybacka „Partnerstwo dla Doliny Baryczy” działająca na terenie gmin Cieszków, Krośnice, Milicz, Odolanów, Przygodzice, Sośnie, Twardogóra, Żmigród

W ramach Lokalnych Grup realizowane były projekty przez beneficjentów, które stanowiły gminy, hodowcy ryb, przetwórcy, innych przedsiębiorcy związani z gospodarką rybną.

W ramach RPO WD na terenie Doliny Baryczy realizowane były projekty w ramach Działania 4.2 Infrastruktura wodno-ściekowa oraz 6.2 Turystyka aktywna. Dzięki możliwości uzyskania dofinansowania

z PO RYBY, projekty realizowane na terenie Doliny Baryczy stanowią uzupełnienie interwencji podejmowanych w ramach RPO WD.

3. W ramach RPO WD realizowany był projekt pn. „Program ochrony wód zlewni rzeki Sasiczniczki, położonej w dorzeczu rzeki Baryczy poprzez budowę oczyszczalni ścieków i kanalizacji na terenie aglomeracji Prusice”. W ramach Działania 4.2 Infrastruktura wodno-ściekowa RPO WD wybudowana została oczyszczalnia ścieków i kanalizacja na terenie aglomeracji Prusice. Projekt stanowi uzupełnienie projektu pn. „Uporządkowanie gospodarki ściekowej w zlewni rzeki Baryczy”, który realizowany był w ramach PO Infrastruktura i Środowisko na terenie gmin Cieszków, Milicz i Żmigród (Dolina Baryczy). Ponadto w aspekcie podnoszenie atrakcyjności turystycznej Doliny Baryczy w ramach Działania 6.2 Turystyka aktywna RPO WD wybudowane zostały ścieżki rowerowe oraz przeprowadzona została kampania promocyjna walorów przyrodniczych i kulturalnych Ziemi Milickiej w Dolinie Baryczy. Powyższe działania były komplementarne wobec projektu pn. „Turystyka przyjazna przyrodzie w Dolinie Baryczy”, który realizowany był w ramach PO IS na terenie gmin Cieszków, Milicz, Żmigród, Krośnice i Twardogóra.
4. Przykładem komplementarności działań podejmowanych w ramach projektów RPO WD z projektami PO Innowacyjna Gospodarka był projekt pn. „Hala Stulecia we Wrocławiu – Centrum Innowacyjności w Architekturze i Budownictwie” (RPO WD) oraz projekt pn. „Wdrożenie e-usług w kompleksie Hali Stulecia we Wrocławiu” (PO IG) – oba realizowane były przez Wrocławskie Przedsiębiorstwo Hala Ludowa Sp. z o.o. Komplementarność projektu RPO WD z projektem PO IG wynika z realizacji wspólnego celu jakim była całościowa modernizacja kompleksu Hali Stulecia oraz podniesienie jego atrakcyjności jako flagowego produktu turystycznego Wrocławia i Dolnego Śląska. Oba projekty wpisywały się w misję spółki, która została zapisana w Wieloletnim Planie Działania 2009-2013 pn. „przekształcenie Hali Stulecia w nowoczesne centrum turystyki biznesowej, kulturalnej i wypoczynkowej oraz wyjątkowe miejsce spotkań o nadczasowym charakterze”.
5. Synergia pomiędzy turystycznymi inwestycjami realizowanymi w różnych okresach programowania, tj. projekt realizowany w ramach ZPORR 2004-2006 pn. „Renowacja kompleksu pałacowo - parkowego Zamek Książ w Wałbrzychu” oraz projekt realizowany w ramach RPO WD 2007-2013 pn. „Przebudowa i modernizacja III piętra na cele wystawiennicze i konferencyjne – Centrum Kongresowo – Kulturalne Zamek Książ” i drogowymi – projekt realizowany w ramach RPO WD 2007-2013 pn. „Modernizacja i przebudowa ulic Piastów Śląskich oraz Jeździeckiej w celu poprawy dostępności do ponadregionalnej atrakcji turystycznej - kompleksu pałacowo parkowego Zamek Książ”. Zrealizowane projekty przyczyniły się do poprawy walorów turystycznych i poprawy dostępności do obiektu dla odwiedzających.

Załącznik nr XIII Przykłady komplementarności projektów.

2.6.2 Cross-financing

Instytucja Zarządzająca RPO przewidziała w Programie zastosowanie instrumentu elastyczności (cross-financing) do wysokości maksymalnie 10% wydatków kwalifikowanych projektu.

Zastosowanie instrumentu cross-financing w projektach realizowanych w ramach RPO WD finansowanych ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego było możliwe pod warunkiem, że działania objęte zakresem pomocy Europejskiego Funduszu Społecznego zostały zakwalifikowane jako konieczne z punktu widzenia realizacji celów inwestycji infrastrukturalnej zrealizowanej w ramach projektu i bezpośrednio z nim powiązane.

Mechanizm cross-financing zastosowano w ramach:

- Priorytet 1 Przedsiębiorstwa i Innowacyjność (Działania 1.1, 1.2 i 1.4)
w zakresie szkoleń specjalistycznych, w uzasadnionych przypadkach dofinansowaniem objęte zostało przeszkolenie pracowników niezbędne do prawidłowego wdrożenia projektu inwestycyjnego oraz pracowników Instytucji Otoczenia Biznesu w celu podniesienia jakości usług świadczonych przez IOB na rzecz przedsiębiorców – kategoria interwencji 62.
Działanie 1.1 Inwestycje dla przedsiębiorstw – w 26 projektach wartość cross-financing wyniosła 120 544,51 EUR (534 000,10 PLN),
Działanie 1.2 Doradztwo dla firm oraz wsparcie dla Instytucji Otoczenia Biznesu – w 2 projektach wartość cross-financing wyniosła 10 907,23 EUR (48 317,94 PLN),
Beneficjenci Działania 1.4 nie skorzystali z instrumentu cross-financing.
- Priorytet 2 Społeczeństwo informacyjne (Działania 2.1 i 2.2)

w zakresie wydatków bezpośrednio związanych ze szkoleniem personelu obsługującego zakupiony w ramach projektu sprzęt/oprogramowanie – kategoria interwencji 62.

Działanie 2.1 Infrastruktura społeczeństwa informacyjnego – w 5 projektach wartość cross-financing wyniosła 114 327,13 EUR (506 457,77 PLN),

Działanie 2.2 Rozwój usług elektronicznych – w 43 projektach wartość cross-financing wyniosły 587 896,23 EUR (2 604 321,51 PLN),

➤ Priorytet 4 Środowisko i bezpieczeństwo ekologiczne (Działanie 4.7)

w zakresie projektów związanych z poprawą i podniesieniem świadomości ekologicznej społeczeństwa poprzez szeroko pojętą edukację ekologiczną – wsparcie dla programów edukacji ekologicznej oraz prowadzenie działalności edukacyjnej i informacyjnej w pierwszym okresie funkcjonowania ośrodka zajmującego się edukacją ekologiczną – kategoria interwencji 73.

Działanie 4.7 Ochrona bioróżnorodności i edukacja ekologiczna – w ramach 1 projektu wartość cross-financing wyniosła 32 777,26 EUR (145 200,00 PLN),

➤ Priorytet 7 Edukacja (Działanie 7.2)

w zakresie projektów polegających na wyposażeniu w nowy sprzęt do praktycznej nauki zawodu i kształcenia zawodowego, w tym zakresie wsparcie dla opracowania specjalistycznych programów nauczania bazujących na zakupionym sprzęcie oraz kursów obsługi dla osób prowadzących zajęcia na zakupionym sprzęcie – kategoria interwencji 72.

Beneficjenci Działania 7.2 Rozwój infrastruktury placówek edukacyjnych nie skorzystali z instrumentu cross-financing, wynikało to z charakteru przedmiotowego Działania, które było ściśle powiązane z działaniami „miękkimi” finansowanym w ramach EFS. W związku z czym beneficjenci Działania 7.2 RPO WD aplikowali o dofinansowanie dla projektów komplementarnych w ramach PO KL.

➤ Priorytet 9 Miasta (Działanie 9.1)

w zakresie szkoleń dla mieszkańców obszaru wsparcia wskazanego w Lokalnym Programie Rewitalizacji, pod warunkiem, że związki z inwestycjami w infrastrukturę były wyraźne i jednoznaczne oraz że mieściły się w ramach programu rewitalizacji miast – kategorie interwencji 66, 71, 73.

Działanie 9.1 Odnowa zdegradowanych obszarów miejskich w miastach powyżej 10 tysięcy mieszkańców – w 9 projektach wartość cross-financing wyniosła 82 809,39 EUR (366 837,30 PLN).

W ramach Programu mechanizm cross-financing zastosowano łącznie w 86 projektach. Wartość środków w ramach cross-financing wyniosła 949 261,75 EUR (4 205 134,62 PLN), tj. 0,05% wydatków kwalifikowalnych Programu.

Poziom środków wykorzystanych przez beneficjentów w ramach instrumentu cross-financing był sprawdzany na każdym etapie rozliczania projektu oraz ponownie przeliczany na etapie rozliczania końcowego projektu i nie mógł przekroczyć 10% wydatków kwalifikowalnych projektu.

Przykłady projektów, w których zastosowano instrument cross-financing

Nr projektu: RPDS.01.01.00-02-089/08

Tytuł projektu: *Dolnośląskie Centrum Diagnostyki i Serwisu Infrastruktury Urzędzeń Bezpieczeństwa Ruchu Kolejowo-Drogowego*

Beneficjent: SABEL Biuro Wdrożeniowo - Projektowe Roman Sabat

Wartość wydatków kwalifikowalnych: 1 195 555,20 EUR (5 296 190,00 PLN)

Wartość EFRR: 506 830,17 EUR (2 245 206,95 PLN),

Wartość cross-financing: 10 045,37 EUR (44 500,00 PLN), tj. 0,84% wydatków kwalifikowalnych.

Celem projektu było utworzenie Dolnośląskiego Centrum Diagnostyki i Serwisu Infrastruktury Urzędzeń Bezpieczeństwa Ruchu Kolejowo-Drogowego. Centrum realizuje kompleksowe usługi diagnostyczne i serwisowe infrastruktury urządzeń sterowania ruchem kolejowym i drogowym. Utworzenie Centrum wynikało z nowych obszarów działalności oraz nowych wymagań technicznych w zakresie inwestycji związanych z modernizacją infrastruktury transportu kolejowego. Pracownicy zobowiązani są posiadać specjalistyczne uprawnienia do obsługi urządzeń. Aby uzyskać autoryzację dla pracowników zatrudnianych w Centrum niezbędne było zorganizowanie dla nich serii specjalistycznych szkoleń w zakresie obsługi zwrotnic, sygnalizacji przejazdowych, czujników ruchu, blokad liniowych, obsługi urządzeń diagnostycznych.

Liczba przeszkolonych osób: 63.

Nr projektu: RPDS.02.02.00-02-001/11 Tytuł projektu: <i>Digitalizacja wniosków paszportowych Oddziału Paszportowego Dolnośląskiego Urzędu Wojewódzkiego</i> Beneficjent: Dolnośląski Urząd Wojewódzki we Wrocławiu Wartość wydatków kwalifikowalnych: 58 240,59 EUR (258 000,00 PLN) Wartość EFRR: 49 504,50 EUR (219 300,00 PLN) Wartość cross-financing: 722,36 EUR (3 200,00 PLN), tj. 1,24% wydatków kwalifikowalnych. Projekt miał na celu podniesienie poziomu jakości obsługi mieszkańców Dolnego Śląska poprzez wdrożenie nowoczesnego systemu informatycznego w Oddziale Paszportowym, Wydziale Spraw Obywatelskich i Cudzoziemców, Dolnośląskiego Urzędu Wojewódzkiego. System obejmuje połączone rejestry zarchiwizowanych wniosków paszportowych co wpływa na skrócenie czasu oczekiwania przez obywateli na odbiór paszportu, a tym samym wzmacnia zdolności DUW w zakresie sprawnego oraz efektywnego wypełniania powierzonych zadań publicznych. W ramach projektu przeszkoleni zostali pracownicy Biura Paszportowego w celu nabycia umiejętności sprawnego obsługi zainstalowanego oprogramowania. Tytuł szkolenia: Digitalizacja wniosków paszportowych. Liczba przeszkolonych osób: 69
Nr projektu: RPDS.04.07.00-02-036/10 Tytuł projektu: <i>EkoCentrum Wrocław</i> Beneficjent: <i>Fundacja EkoRozwoju</i> Wartość wydatków kwalifikowalnych: 784 311,38 EUR (3 474 421,00 PLN) Wartość EFRR: 666 664,67 EUR (2 953 257,83 PLN) Wartość cross-financing: 32 777,26 EUR (145 200,00 PLN), tj. 4,18% wydatków kwalifikowalnych Projekt polegał na przebudowie budynków i przystosowaniu ich do celów edukacyjnych tworzonego EkoCentrum. W EkoCentrum powstała infrastruktura edukacyjna zapewniająca możliwość prowadzenia zajęć warsztatowych i seminaryjnych (Ekowarsztatownia i Ekosala), punktu informacji ekologicznej (Informatorium i Ekomediateka, hol wystawowy), programów aktywnej edukacji ekologicznej (pracownie: przyrodnicza, ekorozwoju, komunikacji), plenerowych zajęć warsztatowych (Zielona uliczka wraz z Cykloficyną). Dodatkowo obiekt wyposażony został w sprzęt służący prowadzeniu edukacji ekologicznej. W ramach projektu został zrealizowany startowy program edukacyjny zajęć terenowych oraz warsztatowych dla młodzieży i nauczycieli. Liczba przeszkolonych osób: 920
Nr projektu: RPDS.09.01.00-02-046/12 Tytuł projektu: <i>Realizacja programu społecznego poprzez działalność Centrum Integracji Społecznej na obszarze wsparcia w Kudowie-Zdroju – przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu mieszkańców obszaru wsparcia</i> Nazwa Beneficjenta: <i>Gmina Kudowa-Zdrój</i> Wartość wydatków kwalifikowalnych: 100 258,83 EUR (444 136,60 PLN) Wartość EFRR: 70 171,16 EUR (310 851,21 PLN) Wartość cross-financing: 5 962,66 EUR (26 414,00 PLN), tj. 5,95% wydatków kwalifikowalnych Projekt polegał na urządzeniu Centrum Integracji Społecznej poprzez modernizację pomieszczeń przeznaczonych na działalność Centrum. Ponadto Centrum Integracji Społecznej doposażono w niezbędny sprzęt meblowy i gospodarczy, umożliwiający prowadzenie cyklu działań szkoleniowych i doradczych, wykonano sieć komputerową oraz wyposażono w niezbędny sprzęt komputerowy, multimedialny i biurowy. W ramach projektu zrealizowano program, który obejmował kompleksową ofertę szkoleniowo - doradczą dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, celem ich aktywizacji oraz podniesienia kwalifikacji zawodowych. W wyniku przeprowadzonych działań prowadzone były usługi w zakresie doradztwa prawniczego, doradztwa zawodowego, przeprowadzono również indywidualne konsultacje w zakresie wsparcia psychologicznego. Prowadzone były warsztaty muzyczne oraz zajęcia z podstaw obsługi komputera dla dorosłych. W ramach projektu wsparciem objęto 170 osób.

2.6.3 Mechanizmy unikania podwójnego finansowania działań realizowanych w ramach Polityki Spójności z działaniami realizowanymi w ramach Wspólnej Polityki Rolnej oraz Wspólnej Polityki Rybackiej.

W ramach krajowych i regionalnych programów operacyjnych Polityki Spójności, Wspólnej Polityki Rolnej oraz Wspólnej Polityki Rybackiej, finansowanych z poszczególnych funduszy UE występowały wspólne obszary interwencji obejmujące infrastrukturę transportową, społeczną, ochronę środowiska, energetyczną, sferę

przedsiębiorczości, B+R, innowacje, społeczeństwo informacyjne czy też rozwój zasobów ludzkich. Prawo wspólnotowe zakazuje wielokrotnego finansowania tych samych projektów z różnych funduszy UE. Na państwach członkowskich ciąży obowiązek zastosowania na poziomie krajowym takich rozwiązań, które wyraźnie określą zakres interwencji poszczególnych funduszy. Konieczność zapewnienia koordynacji i komplementarności podejmowanych interwencji wynika bezpośrednio z Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. oraz Rozporządzenia (WE) nr 1080/2006 z dnia 7 grudnia 2006 r.

W 2007 r. Komitet Koordynacyjny NSRO zatwierdził tzw. linię demarkacyjną, która zawierała zestaw kryteriów wskazujących dla określonych typów projektów miejsce (program operacyjny) ich realizacji, w celu przeciwdziałania wielokrotnemu finansowaniu tych samych wydatków ze środków różnych funduszy UE.

W ramach RPO WD nie wystąpiły problemy z zapewnieniem przestrzegania zapisów linii demarkacyjnej.

W Szczegółowym Opisie Priorytetów RPO WD zawarte zostały zapisy dotyczące demarkacji i komplementarności z innymi programami operacyjnymi w ramach NSRO 2007-2013, PROW 2007-2013 oraz PO RYBY 2007-2013.

Komitet Koordynacyjny NSRO

W 2011 r. Instytucja Zarządzająca RPO wystąpiła o zmianę linii demarkacyjnej w ramach następujących kategorii interwencji:

a) 01,02,03,04,07,62, dziedzina B+R

Ogłoszone konkursy w zakresie B+R w ramach RPO WD nie cieszyły się zbyt dużym zainteresowaniem ze strony potencjalnych beneficjentów. Jednym z najważniejszych zdiagnozowanych powodów takiej sytuacji były zbyt nisko określone progi maksymalnej wartości projektów w ramach RPO WD (pułap 400 tys. PLN uniemożliwiał wprowadzenie kompleksowych rozwiązań w ramach jednego projektu). Sytuacja ta miała również odzwierciedlenie w poziomie wartości wskaźników programowych dotyczące sfery B+R.

W dn. 11 maja 2012 r. KK NSRO zatwierdził zmiany dotyczące linii demarkacyjnej pomiędzy RPO WD a PO Innowacyjna Gospodarka, tj. podniesienie demarkacji kwotowej interwencji do limitu poniżej 20 mln PLN.

IZ RPO WD ogłosiła kolejne nabory określając wyższy limit wartości projektów. W naborze dotyczącym tworzenia parków, inkubatorów i transferu technologii wartość dofinansowania złożonych wniosków stanowiła ponad 180% alokacji przeznaczonej na nabór, natomiast w naborze dotyczącym badań i rozwoju wartość dofinansowania wynikająca ze złożonych wniosków nie przekroczyła wartości alokacji przeznaczonej na nabór.

b) 33-43, dziedzina: Energetyka

Potencjalni beneficjenci RPO WD wykazywali potrzebę realizacji inwestycji o znacznie większej wartości, aniżeli obowiązujący dla wartości projektu limit 20 mln PLN.

IZ RPO zaproponowała zmianę limitu obowiązującego dla projektów w ramach RPO WD. Natomiast w dn. 05.04.2012 r. KK NSRO zatwierdził zmiany w linii demarkacyjnej polegające na wprowadzeniu odstępstwa od obowiązującej linii demarkacyjnej dla projektów RPO WD, które dotyczyły lokalnej i regionalnej infrastruktury przesyłu i dystrybucji energii elektrycznej.

c) 51,54 dziedzina: Ochrona przyrody i kształtowanie postaw ekologicznych

Potencjalni beneficjenci RPO WD wykazywali potrzebę realizacji inwestycji o znacznie większej wartości, aniżeli obowiązujący limit 400 tys. PLN dla wartości projektu.

IZ RPO zaproponowała zmianę limitu obowiązującego dla projektów w ramach RPO WD. Natomiast w dn. 05.04.2012 r. KK NSRO zatwierdził zmiany w linii demarkacyjnej polegające na wprowadzeniu odstępstwa od obowiązującej linii demarkacyjnej dla projektów RPO WD z zakresu różnorodności gatunkowej oraz ochrony siedlisk.

d) 53, dziedzina: Nadzwyczajne zagrożenia środowiska i monitoring jego stanu

Potencjalni beneficjenci RPO WD wykazywali potrzebę realizacji inwestycji o znacznie większej wartości, aniżeli obowiązujące limity 4 mln PLN dla wartości projektu. Limit ten uniemożliwiał wprowadzenie kompleksowych rozwiązań w zakresie przeciwdziałania oraz likwidacji zagrożeń środowiska na terenie województwa.

IZ RPO WD zaproponowała wprowadzenie odstępstwa od obowiązującej linii demarkacyjnej dla projektów o znaczeniu regionalnym realizowanych przez jednostki Państwowej Straży Pożarnej oraz jednostki Policji.

W dn. 05.04.2012 r. KK NSRO zatwierdził zmiany w linii demarkacyjnej.

Komitet Monitorujący Program Regionalny Program Operacyjny oraz Podkomitet Monitorujący Program Operacyjny Kapitał Ludzki

Dzięki wzajemnemu uczestnictwu przedstawicieli IZ RPO WD oraz IP PO KL w pracach Komitetu Monitorującego RPO WD oraz Podkomitetu Monitorującego PO KL, przedstawiciele programów mieli możliwość wymiany informacji na temat realizowanych lub planowanych do realizacji przedsięwzięć celem unikania podwójnego finansowania tego samego typu projektów.

Kontrole krzyżowe projektów

System kontroli krzyżowej miał na celu wykrycie i wyeliminowanie podwójnego finansowania wydatków zarówno w ramach RPO WD, jak również w ramach innych programów realizowanych na poziomie regionalnym. Instytucja Zarządzająca prowadziła kontrole krzyżowe projektów realizowanych w ramach RPO WD na etapie wdrażania (na podstawie weryfikacji wniosków płatność) oraz na etapie realizacji projektu (podczas kontroli na miejscu).

Instytucja Zarządzająca RPO opracowała procedurę prowadzenia kontroli krzyżowej programu i kontroli krzyżowej horyzontalnej z projektami PROW 2007-2013 i projektami PO RYBY 2007-2013.

Oświadczenia beneficjentów o niefinansowaniu projektów z innych źródeł UE

W ramach RPO WD wnioskodawcy projektów zobligowani byli do złożenia wraz z wnioskiem o dofinansowanie, oświadczenia, że projekt współfinansowany z EFRR nie był i nie jest współfinansowany w ramach innego programu operacyjnego finansowanego ze środków UE.

2.6.4 Kontrole krzyżowe w zakresie odpowiedzialności Instytucji Zarządzającej

Jednym z obowiązków spoczywających na państwach członkowskich w perspektywie finansowej 2007-2013 było prowadzenie kontroli operacji współfinansowanych ze środków pochodzących z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności. Obowiązek ten wypełniany był w ramach ustanowionego w tym celu systemu kontroli. Kontrole służyć miały uzyskaniu pewności, że środki wspólnotowe wykorzystywane były w sposób efektywny oraz zgodny z prawem i procedurami określonymi w aktach prawnych Unii Europejskiej.

Podstawę prawną funkcjonowania systemu kontroli funduszy strukturalnych oraz Funduszu Spójności stanowiły przepisy Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. oraz Rozporządzenia Komisji (WE) nr 1828/2006 z dnia 8 grudnia 2006 r.

Funkcjonowanie systemu kontroli funduszy strukturalnych oraz Funduszu Spójności regulowała na gruncie prawa krajowego ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju.

Koordynacja procesów kontrolnych

Koordynacja procesów kontrolnych w ramach poszczególnych programów operacyjnych była jednym z obowiązków Instytucji Koordynującej NSRO i Instytucji Koordynującej RPO. System został uregulowany w Wytycznych IK NSRO w zakresie procesu kontroli w ramach obowiązków Instytucji Zarządzającej Programem Operacyjnym, w których określono obowiązki poszczególnych instytucji funkcjonujących w systemie wdrażania oraz sposób prowadzenia przez nie kontroli krzyżowych

Instytucja Zarządzająca RPO WD odpowiadała za ustanowienie procesu prowadzenia kontroli krzyżowych na poziomie regionu. W ramach RPO WD, w związku z przekazaniem wdrażania Działania 1.1 i Działania 1.2. Priorytetu 1. Przedsiębiorstwa i Innowacyjność oraz Działania 5.1 i Działania 5.3 Priorytetu 5. Energetyka do Dolnośląskiej Instytucji Pośredniczącej, IZ RPO przekazała część swoich uprawnień do DIP w zakresie prowadzenia weryfikacji wydatków w projektach realizowanych przez beneficjentów przekazanych Działani.

Kontrole krzyżowe

W systemie kontroli krzyżowych NSRO, zarówno IK NSRO, jak i IZ RPO WD prowadziła monitoring wydatkowania środków w poszczególnych programach operacyjnych w ramach krzyżowych kontroli doraźnych, których celem było wykrywanie i eliminowanie podwójnego finansowania tych samych wydatków:

- kontrola krzyżowa horyzontalna – kontrola przeprowadzana przez IK NSRO w ramach różnych programach operacyjnych perspektywy finansowej 2007-2013,
- kontrola krzyżowa międzyokresowa – kontrola przeprowadzana przez IK NSRO w ramach programów operacyjnych z różnych perspektyw finansowych,
- kontrola krzyżowa programu - kontrola przeprowadzana przez IZ RPO w ramach RPO WD,
- kontrola krzyżowa horyzontalna z projektami PROW 07-13 i PO RYBY – kontrola przeprowadzana przez IZ RPO pomiędzy programami wdrażanymi na poziomie regionu, tj. kontrola projektów RPO WD

z projektami Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013 (PROW) oraz Programu Operacyjnego „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007-2013” (PO RYBY).

Typy kontroli - kompetencje Instytucji Koordynująca NSRO

IK NSRO prowadziła kontrole krzyżowe wydatków beneficjentów realizujących równolegle projekty w ramach co najmniej dwóch programów operacyjnych (kontrole horyzontalne) oraz realizujących projekty w ramach dwóch perspektyw finansowych (kontrole międzyokresowe). Kontrole prowadzone były na danych gromadzonych w Krajowym Systemie Informatycznym (SIMIK 07-13) oraz systemie informatycznym SIMIK 2004-2006.

Typy kontroli - kompetencje Instytucji Zarządzającej

W zakresie przestrzegania zakazu podwójnego finansowania wydatków IZ RPO odpowiedzialna była za prowadzenie kontroli krzyżowych w ramach RPO WD 2007-2013 (kontrola krzyżowa programu) oraz za prowadzenie kontroli krzyżowych beneficjentów realizujących projekty równolegle w ramach RPO WD 2007-2013 i Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013 lub Programu Operacyjnego „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007-2013”.

Na system kontroli, za którego funkcjonowanie odpowiedzialność ponosiła Instytucja Zarządzająca, składały się:

- kontrole systemowe – prowadzone przez IZ RPO w celu uzyskania pewności, że wszystkie funkcje, których realizację Instytucja Zarządzająca przekazała Dolnośląskiej Instytucji Pośredniczącej, realizowane były w odpowiedni sposób, a system zarządzania i kontroli RPO funkcjonował prawidłowo, efektywnie i zgodnie z prawem.

Kontrola systemowa przeprowadzana przez IZ RPO w Dolnośląskiej Instytucji Pośredniczącej obejmowała sprawdzenie, m.in.:

- zgodności wybieranych projektów z kryteriami mającymi zastosowanie do RPO WD,
 - zgodności realizowanych projektów z zasadami prawa wspólnotowego oraz prawa krajowego przez cały okres ich realizacji,
 - istnienia informatycznego systemu rejestracji i przechowywania zapisów księgowych dla każdego projektu oraz gromadzenie danych na temat wdrażania, niezbędnych do celów zarządzania finansowego, monitorowania, weryfikacji, audytu i oceny,
 - istnienia odpowiedniej ścieżki audytu, zgodnej z zapisami Rozporządzenia Komisji (WE) nr 1828/2006,
 - istnienia procedur zapewniających, że wszystkie dokumenty dotyczące wydatków i audytów, wymagane do zapewnienia właściwej ścieżki audytu, były przechowywane zgodnie z zapisami Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006, a proces weryfikacji przebiegał poprawnie,
 - przestrzegania wymogów w zakresie informacji i promocji ustanowionych w Rozporządzeniu Rady (WE) nr 1083/2006,
 - przestrzegania wymogów w zakresie stosowania metody doboru próby,
 - informowania o nieprawidłowościach,
 - windykacji należności, w tym ewidencjonowania kwot podlegających procedurze odzyskiwania i kwot wycofanych po anulowaniu całości lub części wkładu z projektu.
- weryfikacja wydatków i kontrola projektów prowadzone przez IZ RPO oraz DIP służyły sprawdzeniu, czy:
 - wniosek o płatność wraz z załączonymi kopiami dokumentów poświadczonymi przez beneficjenta za zgodność z oryginałem, potwierdzającymi poniesione wydatki lub wraz z zestawieniem dokumentów potwierdzających poniesione wydatki, przekazywany był do właściwej instytucji odpowiedzialnej za weryfikację wniosków o płatność,
 - dostawy, usługi i roboty budowlane zostały rzeczywiście wykonane zgodnie z umową o dofinansowanie projektu,
 - zadeklarowane przez beneficjentów wydatki zostały faktycznie i rzeczywiście poniesione oraz zapłacone,
 - wnioski beneficjentów o płatność były prawidłowe,
 - wydatki zostały poniesione zgodnie z zasadami krajowymi i wspólnotowymi, w tym dotyczącymi w szczególności: konkurencji, ochrony środowiska, niedyskryminacji, społeczeństwa informacyjnego oraz zakazu podwójnego finansowania wydatków.

Czynności kontrolne polegały na weryfikacji wszystkich wniosków o płatność składanych przez beneficjentów oraz kontroli na miejscu lub w siedzibie beneficjenta, która była realizowana na próbie projektów.

Kontrole krzyżowe w IZ RPO WD

Instytucja Zarządzająca RPO WD prowadziła kontrole krzyżowe w ramach wdrażanego programu operacyjnego (kontrole krzyżowe programu) oraz kontrole krzyżowe beneficjentów realizujących projekty równoległe w ramach RPO WD oraz PROW 2007-2013 lub PO RYBY 2007-2013 (kontrole krzyżowe horyzontalne).

- kontrola krzyżowa Programu polegała na weryfikacji pod kątem podwójnego finansowania danych z faktur/dokumentów o równoważnej wartości dowodowej rozliczonych w zatwierdzonych wnioskach o płatność ramach RPO WD. Kontrola prowadzona była, co miesiąc na próbie minimum 5% beneficjentów realizujących więcej niż jeden projekt w ramach RPO WD. W sytuacji wykrycia w trakcie kontroli podwójnego finansowania wydatków przez beneficjenta, zastosowanie miały procedury postępowania przewidziane dla postępowania w sytuacji wykrycia nieprawidłowości w realizacji projektu,
- kontrola krzyżowa horyzontalna z projektami PROW 2007-2013 i projektami PO RYBY 2007-2013 polegała na weryfikacji pod kątem podwójnego finansowania danych z faktur dokumentów o równoważnej wartości dowodowej rozliczonych przez beneficjentów realizujących projekty równoległe w ramach RPO WD i PROW 2007-2013 oraz RPO WD i PO RYBY 2007-2013. Kontrola prowadzona była co miesiąc. W sytuacji wykrycia w trakcie kontroli podwójnego finansowania wydatków przez beneficjenta, zastosowanie miały procedury postępowania przewidziane dla postępowania w sytuacji wykrycia nieprawidłowości w realizacji projektu.

Kontrole krzyżowe w ramach RPO WD były realizowane przez IZ RPO dla całego programu, jedynie w przypadku podejrzenia występowania podwójnego finansowania w wyjaśnienia mogła być włączona DIP. Kontrole krzyżowe były prowadzone w Departamencie Funduszy Europejskich w Instytucji Zarządzającej RPO (Dział Koordynacji Wdrażania EFRR). W prowadzenie kontroli krzyżowych były zaangażowane 2 osoby.

Kontrole krzyżowe projektów realizowanych w ramach RPO WD prowadzone były na poszczególnych etapach wdrażania i realizacji projektów. Kontrola krzyżowa prowadzona była na dokumentach w siedzibie IZ RPO i Dolnośląskiej Instytucji Pośredniczącej, jak i na miejscu realizacji projektów. Kontrole krzyżowe na etapie wdrażania projektów przeprowadzane były w Departamencie Funduszy Europejskich, natomiast w zakresie kontroli na miejscu realizacji projektów w Wydziale Kontroli Zadań RPO, w Wydziale Kontroli Skarg i Wniosków w Departamencie Marszałka Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego oraz DIP. Łącznie w czynnościach z zakresu prowadzenia kontroli krzyżowych zaangażowanych było 90 pracowników IZ RPO i DIP.

W ramach RPO WD przeprowadzono łącznie 13 433 kontroli krzyżowych, w tym:

- 1 419 kontroli krzyżowych Programu,
- 11 173 kontroli krzyżowych z projektami PROW 07-13,
- 841 kontroli krzyżowych z projektami PO RYBY 07-13.

W wyniku przeprowadzonych kontroli krzyżowych horyzontalnych i kontroli krzyżowych w ramach Programu nie stwierdzono przypadków podwójnego finansowania wydatków.

Kontrola na dokumentach w IZ RPO

Wniosek o dofinansowanie projektu

Na etapie oceny formalnej wniosku o dofinansowanie sprawdzana była zgodność z kryteriami oceny formalnej zatwierdzonymi przez Komitet Monitorujący RPO WD. Jednym z kluczowych kryteriów formalnych było kryterium: „Linia demarkacyjna”. W ramach powyższego kryterium sprawdzano, czy projekt był zgodny z zapisami zewnętrznej linii demarkacyjnej oraz z zapisami wewnętrznej linii demarkacyjnej dla Programu.

Weryfikacja zgodności z zapisami zewnętrznej linii demarkacyjnej oznaczała zgodność z linią demarkacyjną pomiędzy programami operacyjnymi Polityki Spójności, Wspólnej Polityki Rolnej i Wspólnej Polityki Rybackiej. Natomiast zgodność z demarkacją wewnętrzną oznaczała podział finansowania z poszczególnych Priorytetów, Działań w ramach RPO WD.

Kontroli krzyżowej dotyczyło również kryterium: „Zakaz podwójnego finansowania”. Weryfikacja kryterium odbywała się w oparciu o oświadczenia beneficjenta stanowiące integralną część wniosku o dofinansowanie projektu.

Ponadto projekty sprawdzane były z bazami projektów będącymi w dyspozycji IZ RPO, tj. Kontrakt wojewódzki w latach 2001-2008 oraz ZPORR 2004-2006.

Umowa o dofinansowanie

Na etapie zawierania umów o dofinansowanie wnioskodawca składał oświadczenie o niekorzystaniu z finansowania w ramach funduszy strukturalnych UE, FS lub innych funduszy, programów, środków i instrumentów UE ani krajowych środków publicznych, a także z państw członkowskich Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA).

Wniosek o płatność

Na etapie weryfikacji wniosku beneficjenta o płatność, Instytucja Zarządzająca RPO oceniała czy nie doszło do podwójnego finansowania wydatku przedstawionego do refundacji/rozliczenia, w szczególności: zrefundowania w całości lub w części tego samego wydatku w ramach dwóch różnych projektów współfinansowanych ze środków funduszy strukturalnych lub Funduszu Spójności albo z krajowych środków publicznych. Sprawdzane były adnotacje na fakturach lub innych dokumentach o równoważnej wartości dowodowej wskazujące na finansowanie wydatku z innych źródeł.

Kontrola na miejscu realizacji projektu w IZ RPO

IZ RPO wykonywała kontrolę krzyżową w ramach kontroli projektów na miejscu, w trakcie lub na zakończenie rzeczowo-finansowej realizacji projektu. Podczas kontroli sprawdzane było, czy na oryginałach faktur lub dokumentów o równoważnej wartości dowodowej załączonych przez beneficjenta do wniosku o płatność, potwierdzających poniesione wydatki związane z realizacją projektu, nie występowała adnotacja o finansowaniu wydatku z innych źródeł.

Dodatkowo dokumenty objęte kontrolą krzyżową na miejscu (oryginały faktur lub dokumentów o równoważnej wartości dowodowej) opatrywane były czerwoną pieczęcią o treści: „Przedstawiono do refundacji w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013”.

Kontrola na dokumentach w DIP

Wniosek o dofinansowanie projektów

Sprawdzenie poprawności wniosku o dofinansowanie realizacji projektu pod względem formalnym przeprowadzane było zgodnie z kryteriami oceny formalnej zatwierdzonymi przez Komitet Monitorujący RPO WD. Jednym z kluczowych kryteriów formalnych było kryterium dotyczące zakazu podwójnego finansowania o brzmieniu: „Czy wydatki przewidziane w projekcie uzyskały dofinansowanie w ramach innego programu/projektu?”.

Umowy o dofinansowanie

Przed zawarciem umowy DIP weryfikowała złożone przez wnioskodawcę oświadczenie o niekorzystaniu z finansowania z innych źródeł na wydatki objętych projektem w ramach RPO WD.

Wnioski o płatność

Na etapie weryfikacji wniosku beneficjenta o płatność DIP oceniała czy nie doszło do podwójnego finansowania wydatku przedstawionego do refundacji/rozliczenia, w szczególności: zrefundowania w całości lub w części tego samego wydatku w ramach dwóch różnych projektów współfinansowanych ze środków funduszy strukturalnych lub Funduszu Spójności albo z krajowych środków publicznych. Sprawdzane były adnotacje na fakturach lub innych dokumentach o równoważnej wartości dowodowej wskazujące na finansowanie wydatku z innych źródeł.

Kontrola na miejscu realizacji projektu w DIP

Na etapie kontroli na miejscu rzeczowo-finansowej realizacji projektu kontrola krzyżowa DIP sprawdzała, czy na oryginałach faktur lub dowodach o równoważnej wartości dowodowej nie znajdują się adnotacje instytucji udzielających wsparcia z innych źródeł. Ponadto, podczas przeprowadzania czynności kontrolnych sprawdzane było czy na środkach trwałych, nieruchomościach nie istnieją adnotacje sugerujące, że wydatek przedstawiony do refundacji został sfinansowany z innego programu. Dokumenty objęte kontrolą opatrywane były czerwoną pieczęcią o treści „Skontrolowano w ramach RPO WD 2007-2013”.

2.7 Monitorowanie i ocena

Monitoring Programu prowadzony był przez Instytucję Zarządzającą RPO oraz Dolnośląską Instytucję Pośredniczącą (w zakresie Działania 1.1 i Działania 1.2 Priorytetu1 Przedsiębiorstwa i Innowacyjność oraz Działania 5.1 i Działania 5.3 Priorytetu 5 Energetyka).

System monitorowania Programu

W ramach Programu Instytucja Zarządzająca RPO i DIP prowadziła stały monitoring realizacji projektów oraz postęp we wdrażaniu Programu. Prowadzenie monitoringu umożliwiało zastosowanie środków zaradczych przez IZ RP w przypadku wystąpienia problemów, utrudnień wpływających na realizację Programu. Prowadzono monitoring realizacji finansowej oraz monitoring realizacji rzeczowej projektów i Programu. W zakresie systemu monitorowania wskaźników IZ RPO korzystała z systemu informatycznego KSI (SIMIK 2007 -13). Jednakże ze względu na fakt, że w systemie nie było możliwości wykazania wszystkich wskaźników, jakie występowały w projektach realizowanych w ramach Programu, IZ RPO prowadziła robocze bazy danych zawierające dane wskaźnikowe zarówno z umów o dofinansowanie, jak i z wniosków o płatność końcową.

Komitet Monitorujący RPO WD

Komitet Monitorujący Regionalny Program Operacyjny dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013 (KM RPO) został powołany w dn. 12 września 2007 r.

W dn. 18 września 2007 r. zatwierdzony został skład osobowy KM RPO.

W skład Komitetu weszli przedstawiciele administracji rządowej, samorządowej oraz partnerzy społeczno-gospodarczy, którzy reprezentowali organizacje pracowników, pracodawców, uczelni wyższych, organizacji pozarządowych, związków wyznaniowych. Łącznie 46 osób.

W dn. 4 października 2007 r. odbyło się I posiedzenie KM RPO.

Posiedzenia KM RPO odbywały się średnio raz na kwartał (częściej niż wynikało to z Regulaminu prac Komitetu).

W ramach Programu odbyły się 32 posiedzenia KM RPO. Komitet Monitorujących RPO, zgodnie z Regulaminem, realizował swoje zadania procedując także w trybie obiegowym, bez konieczności zwoływania posiedzenia (przeprowadzono 19 razy procedurę w trybie obiegowym).

Do najważniejszych zadań realizowanych przez Komitet należało:

- zatwierdzenie kryteriów wyboru operacji finansowanych w ramach RPO WD oraz ich zmian,
- zatwierdzenie Planu Komunikacji RPO WD oraz jego zmian,
- zatwierdzenie zmian w Programie, m.in. w związku z podziałem środków Krajowej Rezerwy Wykonania i Dostosowania Technicznego, zmianami wprowadzonymi do tabel finansowych Programu,
- zatwierdzenie sprawozdań okresowych i rocznych z realizacji Programu.

W celu zapewnienia prawidłowej realizacji zadań przez KM RPO, Instytucja Zarządzająca zobligowana była do przedstawienia projektów dokumentów, które były przedmiotem obrad oraz ich omówienia. Ponadto na każdym spotkaniu Komitetu IZ RPO przedstawiała ogólne informacje w zakresie postępu w realizacji Programu. Natomiast przed zatwierdzeniem sprawozdania z realizacji prezentowano szczegółowe dane w zakresie postępu finansowego i rzeczowego wdrażanych Priorytetów, przedstawiano również problemy wpływające na trudności we wdrażaniu i podjęte przez IZ RPO środki zapobiegawcze.

Komitet Monitorujący RPO był także informowany o wynikach ewaluacji przeprowadzonych w ramach Programu, wnioskach i rekomendacjach wynikających z badań. Instytucja Zarządzająca RPO zobligowana była przez Komitet do wdrożenia rekomendacji wynikających z badania.

Komitet miał również możliwość wskazania Instytucji Zarządzającej przeprowadzenie dodatkowych badań i analiz w zakresie wdrażania Programu. W dn. 12.09.2011 r. na posiedzeniu KM, została zaprezentowana przeprowadzona przez IZ RPO pn. „Analiza powiatów: górskiego, lwóweckiego i złotoryjskiego w aspekcie wykorzystania środków z RPO WD oraz innych programów operacyjnych”. Analiza została przygotowana w odpowiedzi na zapytanie Członka KM. W związku z tym, że analiza nie badała potencjalnych beneficjentów, a jedynie stanowiła wynik analizy przeprowadzony przez pracowników IZ RPO, zlecono firmie zewnętrznej przeprowadzenie badania ewaluacyjnego mającego na celu zidentyfikowanie przyczyn niskiej absorpcji środków przez niektóre powiaty województwa. Zostało przeprowadzone badanie ewaluacyjne pn. „Analiza wybranych powiatów Dolnego Śląska pod kątem niskiej absorpcji środków w ramach RPO WD 2007-2013” i przedstawione podczas posiedzenia Komitetu w dn. 6.09.2012 r.

Ponadto Członkowie KM RPO wskazywali na bariery i zagrożenia, które mogły wpływać na postęp realizacji Programu. W tym celu zostały sformułowane stanowiska Komitetu:

- dotyczące braku podstaw prawnych do realizacji Programu, w szczególności w zakresie niektórych programów pomocy publicznej, NATURY 2000, odnawialnych instrumentów finansowych, Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych (2008 r.),
- w sprawie wystosowania sprzeciwu wobec propozycji Ministerstwa Rozwoju Regionalnego w zakresie zmiany zasad podziału krajowej rezerwy wykonania (2009 r.),

- w sprawie zapewnienia przez budżet państwa dodatkowych środków finansowych rekompensujących beneficjentom wydatki niekwalifikowalne w przypadkach wynikających ze stosowania przez beneficjentów przepisów prawa zamówień publicznych, w których nie było pełnej implementacji prawa wspólnotowego (2011 r.),
- w sprawie dopuszczalnych typów beneficjentów w ramach planowanych do ogłoszenia w 2011 r. konkursów w Działaniach 5.1 Odnawialne źródła energii oraz 5.3 Ciepłownictwo i kogeneracja Priorytetu 5 Energetyka (2011 r.).

Współpraca Instytucji Zarządzającej z Komitetem Monitorującym polegała, m.in. na udzielaniu odpowiedzi na pytania Członków KM, przedstawieniu informacji niezbędnych do formułowania uwag i wniosków Komitetu Monitorującego, propozycji uproszczeń procedur stosowanych w procesie wdrażania Programu.

IZ RPO zorganizowała również szkolenia dla Członków KM dotyczące pomocy publicznej.

Komitet Monitorujący nie wydał rekomendacji dotyczących wprowadzenia usprawnień we wdrażaniu Programu.

Ewaluacja

W 2007 r. IZ RPO opracowała Plan Ewaluacji Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013, określający sposób organizacji procesu ewaluacji Programu oraz opisujący główne kierunki działań ewaluacyjnych planowanych do realizacji przez IZ RPO w okresie wdrażania Programu.

Instytucja Zarządzająca RPO przygotowywała corocznie Okresowe Plany Ewaluacji, w których określone były plany badań na dany rok.

W ramach IZ RPO w zakresie Grupy Roboczej ds. koordynacji i komplementarności interwencji współfinansowanych w latach 2007-2013 z poszczególnych funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności funkcjonowała Podgrupa ds. ewaluacji, której zadaniem było, m.in. monitorowanie procesu wdrażania rekomendacji sformułowanych w wyniku przeprowadzonych ewaluacji.

W ramach Programu przeprowadzono 13 badań ewaluacyjnych oraz 5 analiz.

2008 r.

1) Ocena ex-ante RPO WD 2007-2013 (Ocena szacunkowa projektu Programu Operacyjnego na lata 2007-2013 Województwa Dolnośląskiego)

Badanie ewaluacyjne przeprowadzono w 2006 r.

Celem badania było dokonanie oceny projektu Programu zgodnie z zasadami określonymi przez Komisję Europejską. Zakres oceny Programu obejmował:

- weryfikację analizy społeczno-ekonomicznej oraz jej jakości w świetle zidentyfikowanych potrzeb rozwoju regionu,
- ocenę uzasadnienia ekonomicznego oraz spójności wewnętrznej RPO,
- ocenę spójności zewnętrznej RPO z politykami wspólnotowymi, krajowymi i regionalnymi,
- ocenę oczekiwanego rezultatu i oddziaływania,
- ocenę systemu wdrażania programu operacyjnego.

Projekt Programu został oceniony pozytywnie, wskazano jedynie konieczność wprowadzenia niewielkich korekt. Przedstawione w raporcie z badania rekomendacje zostały uwzględnione w przygotowanym projekcie Programu.

2) Ewaluacja przygotowania jednostek samorządu terytorialnego do aplikowania o środki w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013.

Badanie ewaluacyjne przeprowadzono w okresie od czerwca do października 2008 r.

Celem badania było sprawdzenie stanu przygotowania jednostek samorządu terytorialnego do aplikowania o środki unijne. Raport z badania wskazał rekomendacje dotyczące następujących obszarów:

- prowadzonych przez IZ RPO działań informacyjno-promocyjnych,
- dostosowania zakresu oraz wartości wsparcia do potrzeb wnioskodawców,
- stymulowania projektów partnerskich w obszarach, w których dzięki realizacji powiązanych działań następuje wzmocnienie efektów realizacji projektów,
- wydłużenia dla wnioskodawców czasu na dostarczenie pełnej dokumentacji do wniosku aplikacyjnego,
- dostosowania zakresu studium wykonalności do specyfiki przedsięwzięć realizowanych przez beneficjentów,
- organizacji konkursów odpowiadającym potrzebom potencjalnych beneficjentów,
- zdyscyplinowania podejścia wnioskodawców do realizacji projektów indywidualnych,

- zwiększenia przejrzystości procesu oceny projektów,
- uproszczenia procedur dotyczących aplikowania o środki EFRR,
- aktywnego przeciwdziałania marginalizacji obszarów.

W sumie wydano 34 rekomendacje, z których 26 wdrożono całkowicie, 7 przyjęto w części odpowiadającej wymaganiom Programu i 1 odrzucono jako niezgodne z zakresem wsparcia Programu.

3) *Ewaluacja dotychczasowych działań informacyjno-promocyjnych przeprowadzonych w perspektywie 2004-2006, służąca przygotowaniom do wdrażania Planu Komunikacji Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013.*

Badanie ewaluacyjne przeprowadzono w okresie od sierpnia do listopada 2008 r.

Zasadniczym celem badania była ocena dotychczasowych działań informacyjno-promocyjnych służąca przygotowaniom Instytucji Zarządzającej RPO WD do wdrażania Planu Komunikacji RPO WD na lata 2007-2013. Cel główny został zrealizowany poprzez:

- ewaluację dotychczasowych działań informacyjno-promocyjnych prowadzonych w poprzednim (2004-2006) i obecnym (2007-2013) okresie programowania, dotyczących Programu.
- określenie metod i narzędzi skutecznego dotarcia do potencjalnych beneficjentów Programu oraz pozostałych grup odbiorców działań informacyjno-promocyjnych ujętych w projekcie Planu Komunikacji RPO WD oraz Planie Działań Informacyjnych i Promocyjnych RPO WD na rok 2007 i 2008.

Najważniejsze rekomendacje dotyczyły sposobu realizacji działań informacyjno-promocyjnych:

- przy planowaniu działań informacyjno-promocyjnych uwzględnienie w Planie Komunikacji RPO WD na lata 2007-2013 wniosków wynikających z doświadczeń przy prowadzeniu działań informacyjno-promocyjnych ZPORR 2004-2006,
- nadanie bardziej systematycznego charakteru współpracy pomiędzy strukturami zaangażowanymi w realizację działań informacyjno-promocyjnych,
- stworzenie procedury dotyczącej udzielania odpowiedzi osobom lub instytucjom zewnętrznym w celu standaryzowania przepływu informacji na temat RPO WD,
- optymalizacja sposobu organizacji pracy pracowników IZ RPO odpowiedzialnych za realizację działań informacyjnych i promocyjnych dotyczących RPO WD,
- oparcie działań informacyjno-promocyjnych na systematycznej analizie efektywności prowadzonych działań, zasięgu poszczególnych mediów, potrzeb odbiorców oraz stopnia zaspokojenia ich oczekiwań,
- dążenie do ścisłego dostosowania zakresu przekazywanych informacji do potrzeb poszczególnych grup potencjalnych beneficjentów,
- zachowanie zasady informowania o Programie przy zastosowaniu wielu zróżnicowanych narzędzi,
- dostosowanie w większym stopniu treści i formy kierowanego do opinii publicznej przekazu dotyczącego RPO WD, niż miało to miejsce w przypadku ZPORR, dostosowanie do percepcji odbiorców.

W sumie wydano 20 rekomendacji, z których 15 wdrożono całkowicie, 1 przyjęto w części odpowiadającej wymaganiom Programu i 4 odrzucono jako niezgodne z zakresem wsparcia Programu.

2009 r.

1) *Ocena listy wskaźników dla Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013*

Analiza została przeprowadzona w okresie od sierpnia do listopada 2009 r.

Głównym celem badania było dostarczenie informacji na temat użyteczności systemu wskaźników przyjętego w ramach RPO WD, ulepszenie procedur związanych z jego stosowaniem, a także ułatwienie wnioskodawcom Programu zrozumienia przyjętego systemu oraz jego dostosowanie do potrzeb związanych z zarządzaniem i wdrażaniem RPO. Cel główny badania został osiągnięty poprzez:

- analizę listy wskaźników przyjętych w Szczegółowym Opisie Priorytetów Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013, pod kątem adekwatności z celami Programu, poszczególnych Działań Programu oraz z Wytycznymi IK NSRO,
- weryfikację użyteczności, czytelności, kompletności oraz wewnętrznej spójności katalogu wskaźników na poziomie Działań RPO WD oraz jego ewentualna aktualizacja,
- wskazanie możliwych usprawnień procedur Instytucji Zarządzającej i Dolnośląskiej Instytucji Pośredniczącej związanych z realizacją systemu wskaźników w ramach RPO WD.

Wskazane w badaniu rekomendacje dotyczyły:

- korekty listy wskaźników w zakresie ich definicji i wartości docelowych oraz uzupełnienia wskaźników w celu pełniejszego monitorowania realizacji Programu,
- dostosowania systemu wskaźników do potrzeb wnioskodawców,

- wprowadzenia systemu prac nad wskaźnikami, jak i procedur z tym związanych.

W sumie wydano 36 rekomendacji, z których 16 wdrożono całkowicie, 11 przyjęto w części odpowiadającej wymaganiom Programu i 9 odrzucono jako niezgodne z zakresem wsparcia Programu.

2010 r.

1) *Analiza przyczyn występowania problemów w prawidłowym i terminowym składaniu wniosków o płatność przez beneficjentów RPO WD*

Badanie ewaluacyjne przeprowadzono w okresie od marca do lipca 2010 r.

Celem badania było zdiagnozowanie problemów występujących w procesie rozliczania projektów finansowanych w ramach RPO WD oraz wypracowanie wniosków i rekomendacji przyczyniających się do jego usprawnienia. Diagnoza opierała się na identyfikacji przyczyn występowania błędów w składanych wnioskach o płatność oraz opóźnień w procesie ich składania przez beneficjentów. Analizie poddano potencjał kadrowy IZ RPO zaangażowany w procesy związane z weryfikacją wniosków o płatność.

Wskazane przez ewaluatora rekomendacje dotyczyły, m.in.:

- zwiększenia promocji konsultacji indywidualnych prowadzonych przez IZ RPO,
- aktywizowanie beneficjentów do uczestnictwa w szkoleniach z zakresu prawa zamówień publicznych przed złożeniem wniosku o dofinansowanie lub najpóźniej po otrzymaniu dofinansowania oraz w szkoleniach dotyczących wniosków o płatność,
- uzupełnienia informacji o dodatkowe narzędzia stosowane w innych regionach, tj. udostępnienia na stronie internetowej przykładowo wypełnionych wniosków o płatność, informacji w formie tabelarycznej przedstawiających najczęściej popełniane błędy przez beneficjentów, przykładowy opis faktur,
- stworzenie osobnej zakładki na stronie internetowej dotyczącej rozliczania wniosków o płatność, w której umieszczono by wszystkie dokumenty (lub linki do nich) niezbędne beneficjentom do prawidłowego rozliczenia wniosku o płatność.

Do najważniejszych wdrożonych rekomendacji należały: utworzenie na stronie internetowej IZ RPO WD nowej zakładki „wnioski o płatność”, w której umieszczone zostały przykłady prawidłowo opisanej faktury oraz wypełnionego wniosku o płatność, Wytyczne IZ RPO dotyczące rozliczania projektów oraz zamówień publicznych oraz informacje o planowanych szkoleniach i konsultacjach dotyczące wniosków o płatność.

W sumie wydano 38 rekomendacji, z których 27 wdrożono całkowicie, 5 przyjęto w części odpowiadającej wymaganiom Programu i 6 odrzucono jako niezgodne z zakresem wsparcia Programu.

2011 r.

1) *Ocena stanu realizacji wybranych priorytetów Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013 w kontekście przeglądu Programu w 2011 r.*

Badanie ewaluacyjne zostało przeprowadzone w okresie od marca do kwietnia 2011 r.

Zasadniczym celem badania była ocena optymalizacji realizacji wybranych Priorytetów RPO WD z uwzględnieniem potencjalnych realokacji środków oraz alokacji środków Dostosowania Technicznego i Krajowej Rezerwy Wykonania.

Najważniejsze rekomendacje wskazane przez ewaluatora dotyczyły, m.in.:

- dofinansowania rozwoju transportu miejskiego i podmiejskiego (utworzenia strefy multimodalnej z wykorzystaniem transportu kolejowego i drogowego), który umożliwi mieszkańcom województwa swobodne przemieszczanie,
- dofinansowania rozwoju transportu drogowego zwłaszcza umożliwiającego szybki i wygodny dostęp do atrakcji turystycznych występujących w województwie dolnośląskim,
- realokacji środków finansowych z Priorytetu 1 Przedsiębiorstwa i Innowacyjność do Priorytetu 3 Transport,
- wzmocnienia działań w ramach Priorytetu 3 dodatkowymi środkami finansowymi.

W sumie wydano 9 rekomendacji, z których 3 wdrożono całkowicie, 3 przyjęto w części odpowiadającej wymaganiom Programu i 3 odrzucono jako niezgodne z zakresem wsparcia Programu.

2) *Oszacowanie wartości docelowych wskaźników: „Oszczędność czasu w euro na nowych drogach i zmodernizowanych w przewozach pasażerskich i towarowych” oraz „Oszczędność czasu w euro na nowych i zmodernizowanych liniach kolejowych w przewozach pasażerskich i towarowych” w latach 2013 i 2015.*

IZ RPO przeprowadziła w 2011 r. analizę wykonania dwóch wskaźników w ramach Priorytetu 3 Transport, dla których na etapie programowania nie zostały określone wartości docelowe dla roku 2013 oraz 2015, tj.:

– Oszczędność czasu w euro na nowych drogach i zmodernizowanych w przewozach pasażerskich i towarowych

- *Oszczędność czasu w euro na nowych i zmodernizowanych liniach kolejowych w przewozach pasażerskich i towarowych*

W wyniku ekspertyzy zostały wskazane następujące wartości docelowe dla wskaźników:

Nazwa wskaźnika	Wartość wskaźnika w roku docelowym (2013) euro/rok	Wartość wskaźnika w roku docelowym (2015) euro/rok
Oszczędność czasu w euro na nowych drogach i zmodernizowanych w przewozach pasażerskich i towarowych	50 015 299,68	72 179 214,93
Oszczędność czasu w euro na nowych i zmodernizowanych liniach kolejowych w przewozach pasażerskich i towarowych	1 396 588,47	1 396 588,47

Wartości docelowe wskaźników otrzymane w wyniku przeprowadzonej ekspertyzy zostały wprowadzone do Programu w 2011 r. w wysokości:

- *Oszczędność czasu w euro na nowych drogach i zmodernizowanych w przewozach pasażerskich i towarowych*

wartość docelowa dla 2013 r. – 50 000 000 euro/rok,

wartość docelowa dla 2015 r. – 72 000 000 euro/rok,

- *Oszczędność czasu w euro na nowych i zmodernizowanych liniach kolejowych w przewozach pasażerskich i towarowych*

wartość docelowa dla 2013 r. – 1 400 000 euro/rok,

wartość docelowa dla 2015 r. – 1 400 000 euro/rok.

2012 r.

- 1) *Ewaluacja wpływu projektów wybranych do dofinansowania przez IZ RPO WD dotyczących infrastruktury społecznej w zakresie Priorytetu 7 Edukacja i Priorytetu 8 Zdrowie na poprawę warunków bytowych ludności Dolnego Śląska oraz podniesienie konkurencyjności regionu*

Badanie ewaluacyjne zostało przeprowadzone w okresie od lutego do lipca 2012 r.

Celem badania było ustalenie, czy inwestycje służące poprawie stanu infrastruktury społecznej w województwie dolnośląskim, dofinansowane z EFRR w ramach RPO WD są skuteczne, a więc czy wpłyną na poprawę warunków bytowych ludności, m.in. w aspekcie dostępności i jakości usług edukacyjnych i zdrowotnych, czy są użyteczne oraz czy w sposób trwały mogą przyczynić się do wzrostu konkurencyjności regionu.

Uzyskane w trakcie badania wyniki i informacje oraz analiza zebranego materiału pozwoliły na przedstawienie rozwiązań i rekomendacji, które powinny przyczynić się do określenia kierunków działań w zakresie zarządzania i informacji w obszarze edukacji oraz zdrowia w przyszłym okresie programowania.

Najważniejsze rekomendacje wskazane przez ewaluatorów dotyczyły, m.in.:

EDUKACJA	ZDROWIE
- w kolejnej perspektywie finansowej należałoby zastanowić się nad możliwością realizacji projektów indywidualnych, sieciowych w wybranych ściśle określonych obszarach edukacji (np. w obszarze szkolnictwa zawodowego). Realizowane nabory i kryteria powinny uwzględniać szczegółowe prognozy, co do kierunków edukacji dostosowanych do potrzeb rynku pracy, - należy zastanowić się nad możliwością realizacji projektów kluczowych w dziedzinie nauk ścisłych, - w kryteriach wyboru projektów powinno premiować się projekty z dziedzin kształcenia odpowiadających potrzebom rynku pracy, tj. nauki techniczno-matematyczno-przyrodnicze,	- jednostki odpowiedzialne za służbę zdrowia powinny podjąć się utworzenia programu wojewódzkiego dla wybranych dziedzin lub programu rozwoju służby zdrowia w całym województwie (z uwzględnieniem dziedzin istotnych z punktu widzenia potrzeb mieszkańców). Na tej podstawie będzie można w przyszłej perspektywie finansowej kształtować kryteria, nabory celowane oraz wskazywać projekty indywidualne, - należy zastanowić się nad możliwością realizacji projektów kluczowych w dziedzinach określonych jako priorytetowe dla województwa, dolnośląskiego w programach opieki zdrowotnej, - w kryteriach wyboru projektów powinno premiować się projekty istotne z punktu widzenia

EDUKACJA	ZDROWIE
- w związku ze zmianami na rynku pracy w kolejnej perspektywie finansowej należałoby zastanowić się nad wdrożeniem rozwiązań premiujących wprowadzenie na terenie placówki form kształcenia wspierających mobilność zawodową, - w kolejnej perspektywie finansowej system oceny merytorycznej wniosków o dofinansowanie powinien w większym stopniu premiować projekty o wyższym potencjale innowacyjnym, - w kryteriach wyboru projektów powinno premiować się projekty z zakresu informatyzacji placówek edukacyjnych, wprowadzić nabory celowane lub projekt indywidualny o charakterze sieciowym uzupełniający niedobory szkół w zakresie informatyzacji.	- potrzeb zdrowotnych mieszkańców województwa, a także istniejących trendów demograficznych, - w kolejnej perspektywie finansowej należy zweryfikować aktualnie stosowany system obliczania kwoty dofinansowania, - w kryteriach wyboru projektów powinno premiować się uzasadnione ekonomicznie projekty inwestujące w nowoczesne rozwiązania w dziedzinie medycyny gwarantujące jej dalszy rozwój, - w związku z planowanym wdrożeniem w 2014 r. systemu informacji medycznej (SIM) powinno promować się projekty związane z informatyzacją podmiotów leczniczych.

W sumie wydano 13 rekomendacji, z których 7 wdrożono całkowicie, 6 przyjęto w części odpowiadającej wymaganiom Programu.

2) *Ewaluacja wpływu projektów wybranych do dofinansowania w ramach Priorytetu 3 Transport na rozwój i podniesienie konkurencyjności Dolnego Śląska*

Badanie ewaluacyjne zostało zrealizowane w okresie od września do grudnia 2012 r.

Celem badania było dostarczenie informacji na temat dotychczasowego oraz spodziewanego wpływu inwestycji dofinansowanych w ramach Priorytetu 3 Transport, m. in. na poprawę jakości i wydajności regionalnej infrastruktury transportowej, w tym warunków inwestowania oraz prowadzenia działalności gospodarczej przy respektowaniu zasad zrównoważonego rozwoju. Badanie służyło także wyznaczeniu kierunków wsparcia dla przyszłej perspektywy finansowej 2014-2020.

Najważniejsze rekomendacje wskazane przez ewaluatora dotyczyły m.in.:

- uporządkowania procesu planowania inwestycji, poprzez stworzenie dokumentów strategicznych, pozwalających na systematyczną priorytetyzację działań, a przez to – zwiększenie ich efektywności, a także komplementarności,
- zachowanie dotychczasowych priorytetów rozwoju, w postaci wspierania turystyki i aktywności gospodarczej, przy jednoczesnym częściowym zmniejszeniu alokacji środków,
- w zakresie infrastruktury drogowej – dodanie do kierunków rozwoju poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego oraz wdrożenie stosownych działań na poziomie preferencji, projektów kluczowych oraz wskaźników,
- w transporcie kolejowym – skupienie się na rozwoju kolei aglomeracyjnej, która wykazuje relatywnie największą efektywność ekonomiczną, tym większą im większa i szerzej oddziałująca jest dana aglomeracja,
- w transporcie miejskim – skupienie się na projektach oferujących dużą konkurencyjność i efektywność inwestycji, takich jak, np. budowa wysokiej jakości korytarzy autobusowych, będących spójnymi przedsięwzięciami infrastrukturalno-taborowymi, uwzględniającymi wydzielone pasy lub jezdnie oraz zwrócenie uwagi na system sterowania ruchem.

W sumie wydano 21 rekomendacje, z których 7 wdrożono całkowicie, 13 przyjęto w części odpowiadającej wymaganiom Programu i 1 odrzucono jako niezgodne z zakresem wsparcia Programu.

3) *Analiza wybranych powiatów Dolnego Śląska pod kątem przyczyn niskiej absorpcji środków*

Badanie ewaluacyjne zostało zrealizowane na wniosek Komitetu Monitorującego RPO WD w okresie od marca do lipca 2012 r.

Celem badania była identyfikacja przyczyny niskiego zainteresowania aplikowaniem potencjalnych beneficjentów o środki w ramach RPO WD oraz wskazanie środków zaradczych i mobilizujących. Analizie poddano 6 powiatów z województwa dolnośląskiego charakteryzujących się szczególnie niskim poziomem absorpcji wśród wnioskodawców działających na ich obszarze (powiaty: górowski, polkowicki, głogowski, lwówecki, zgorzelecki oraz wołowski). W celu zidentyfikowania, m.in. warunków sprzyjających/motywuujących do aplikowania o środki, analizie poddano również dwa powiaty – jeleniogórski oraz dzierzoniowski charakteryzujące się szczególnie wysokim poziomem absorpcji środków

z RPO WD. Badaniem objęto zarówno jednostki samorządu terytorialnego, jak również przedsiębiorców i innych potencjalnych beneficjentów z regionu danego powiatu.

W ramach badania zostały zidentyfikowane czynniki/bariery wpływające na brak podejmowania prób uzyskania dofinansowania z RPO WD i na niską skuteczność w pozyskiwaniu środków. Do najważniejszych należały:

- słaba kondycja finansowa jednostek samorządu terytorialnego,
- stosowane przez IZ RPO zasady refundacji dotacji, co w efekcie oznaczało brak środków finansowych na pokrycie kosztów inwestycji przed otrzymaniem refundacji,
- zawartość procedur aplikacyjnych (w tym wniosku o dofinansowanie),
- długi czas rozpatrywania wniosków o dofinansowanie przez IZ RPO,
- brak środków finansowych na zapewnienie wkładu własnego,
- wysoki koszt aplikowania o środki dofinansowania (koszt przygotowania dokumentacji do projektu) oraz realizacji samej inwestycji,
- niejasność wewnętrznych przepisów w IZ RPO oraz częsta ich zmiana,
- brak odpowiedniej kadry u potencjalnych wnioskodawców,
- ograniczone ramy programowe nieodpowiadające profilowi potencjalnych wnioskodawców,
- zawartość procedur związanych z rozliczaniem projektu,
- krótki czas na przygotowanie dokumentacji aplikacyjnej w ramach ogłaszanych naborów,
- koncentracja środków na realizację projektów w większych aglomeracjach.

Institucja Zarządzająca przedstawiła wyniki badania na posiedzeniu KM RPO (wrzesień 2012 r.) i odniosła się do nich w zakresie zadań leżących w jej kompetencjach. Na część czynników wskazanych w badaniu IZ RPO nie miała wpływu – likwidacja barier leżała tylko w gestii beneficjenta. Wyniki badania były podstawą dyskusji Członków KM RPO WD.

2013 r.

1) Ocena oraz wyznaczenie pożądanych kierunków działań rewitalizacyjnych realizowanych w ramach Priorytetu 9 Miasta

Badanie ewaluacyjne zostało przeprowadzone w okresie od grudnia 2012 r. do marca 2013 r.

Głównym celem ewaluacji była ocena działań rewitalizacyjnych przewidzianych do realizacji w Priorytecie 9 Miasta, m.in. sprawdzenie czy przyjęcie zintegrowanego rozwiązania w Programie, tj. przygotowanie przez beneficjentów Lokalnych Programów Rewitalizacji, które umożliwiły realizację założeń dotyczących przeciwdziałanie marginalizacji obszarów miast, na których nasilają się negatywne zjawiska społeczne i ekonomiczne oraz ulega degradacji stan fizyczny przestrzeni publicznej.

Najważniejsze rekomendacje wskazane w raporcie końcowym z ewaluacji dotyczyły głównie następnej perspektywy finansowej:

- w LPR musi być wskazane powiązanie pomiędzy realizowanym projektem, a jednym ze wskaźników, na podstawie którego wyznaczono obszar wsparcia,
- stworzenie w przyszłym okresie programowania instrumentu ukierunkowanego terytorialnie do grupy miast poniżej 10 tys. mieszkańców z jednoczesnym zagwarantowaniem stałej puli środków (podobnie jak w Działaniu 9.1 Odnowa zdegradowanych obszarów miejskich w miastach powyżej 10 tys. mieszkańców),
- pozostawienie przypisanej, stałej puli środków na poszczególne miasta powyżej 10 tys. mieszkańców,
- wykluczenie z możliwości wsparcia siedzib administracji publicznej przy jednoczesnym pozostawieniu szerokiej możliwości dopasowania działań rewitalizacyjnych względem potrzeb,
- pozostawienie konieczności wyznaczania obszaru wsparcia oraz jego intensywności na poziomie 1100 zł na jednego mieszkańca, a jeśli to możliwe – nawet zwiększenie tej kwoty,
- pozostawienie zasady partnerstwa w ramach LPR w przyszłym okresie programowania, a nawet wzmocnienie, poprzez maksymalne rozszerzenie listy potencjalnych beneficjentów,
- wprowadzenie dodatkowego kryterium identyfikacji obszaru wsparcia bądź zdefiniowanie środowiska jako środowiska życia człowieka, zatem obejmującego również przestrzeń publiczną,
- wprowadzenie konieczności wybrania kryteriów wyznaczania obszarów wsparcia w ramach każdej z kategorii (gospodarczej, społecznej i środowiskowej) lub ewentualnie wprowadzenie wymogu opisowego odniesienia się do potrzeb w ramach poszczególnych z kategorii,
- wprowadzenie konieczności uzasadnienia wpływu planowanych interwencji na zmianę negatywnych trendów wskaźników opisujących kryteria wyznaczania obszaru wsparcia,
- zmiana sposobu wyznaczania obszaru wsparcia – wzmocnienie powiązania planowanego projektu z faktycznymi celami rewitalizacji,

- uporządkowanie wymogów dotyczących wskaźników – wprowadzenie powiązań pomiędzy wskaźnikami służącymi wyznaczaniu obszaru wsparcia a wskaźnikami służącymi ocenie LPR i poszczególnych projektów,
- rozpatrzenie nowego mechanizmu finansowego polegającego na powiązaniu projektów infrastrukturalnych realizowanych w ramach EFRR i projektów społecznych realizowanych w ramach EFS,
- pozostawienie konieczności realizacji projektów społecznych celem zachowania trwałości projektów infrastrukturalnych; ich rozpoczęcie powinno być jednak możliwe także po zakończeniu działań związanych z infrastrukturą,
- projekty infrastrukturalne polegające na tworzeniu infrastruktury służącej realizacji projektów społecznych (świetlice środowiskowe, ośrodki kultury) należy zaliczać do kategorii projektów społecznych,
- należy umożliwić beneficjentom realizację projektów społecznych dopiero po rzeczowo-finansowym zakończeniu projektu infrastrukturalnego, z którym mają być powiązane,
- należy rozważyć wymóg wskazywania w LPR dwóch koordynatorów (liderów) odpowiedzialnych odpowiednio za projekty społeczne zadeklarowane w LPR i projekty infrastrukturalne,
- wprowadzenie wymogu wskazania w LPR organów i instytucji, które mogą być zainteresowane rewitalizacją miasta,
- wprowadzenie wymogu identyfikacji lokalnych liderów społecznych (policja, Ośrodki Polityki Społecznej, Powiatowe Urzędy Pracy, nauczyciele, kościół, politycy, artyści), a następnie ich aktywizacja przy tworzeniu i wdrażaniu LPR,
- w ramach RPO stworzyć działanie dla wspólnot mieszkaniowych znajdujących się na obszarach wsparcia,
- rozszerzenie katalogu beneficjentów o podmioty gospodarcze lub uruchomienie właściwego działania dla przedsiębiorców,
- wprowadzenie możliwości wyznaczania kilku obszarów wsparcia, w ramach jednego naboru środki finansowe kierowane byłyby wyłącznie na jeden obszar,
- podniesienie znaczenia LPR jako dokumentu strategicznego.

W sumie wydano 27 rekomendacji, z których 14 wdrożono całkowicie, 8 przyjęto w części odpowiadającej wymaganiom Programu i 5 odrzucono jako niezgodne z zakresem wsparcia Programu.

2) *Ocena realizacji Priorytetu 1 Przedsiębiorstwa i innowacyjność ze szczególnym uwzględnieniem wsparcia przedsiębiorstw prowadzących działalność w zakresie B+R+I, wsparcia instytucji otoczenia biznesu wspierających przedsiębiorczość i innowacyjność, wsparcia udzielanego w ramach inicjatywy JEREMIE oraz stopnia osiągnięcia wskaźnika dotyczącego tworzenia nowych miejsc pracy*

Badanie ewaluacyjne przeprowadzone było w okresie od maja do października 2013 r.

Głównym celem badania była ocena, na ile realizacja projektów dofinansowanych w ramach Priorytetu 1 Przedsiębiorstwa i Innowacyjność przyczynia się do wzrostu konkurencyjności oraz innowacyjności dolnośląskich przedsiębiorstw.

Najważniejsze rekomendacje wskazane w raporcie końcowym z ewaluacji:

- udoskonalenie systemu oceny merytorycznej wniosków poprzez wykorzystanie panelu ekspertów w oparciu o pozytywne doświadczenia z Działania 1.1. Inwestycje dla przedsiębiorstw,
- udoskonalenie systemu oceny merytorycznej wniosków poprzez zmianę systemu opartego dotąd na systemie 0-1 na rzecz skali, np. pięciopunktowej w zakresie innowacyjności,
- kontynuacja sprawdzania umiejętności ekspertów oceniających projekty za pomocą przyjętych standardów oceny ich pracy,
- rezygnacja z opinii o innowacyjności w ramach oceny innowacyjności na poziomie przedsiębiorstwa,
- monitoring trwałości deklarowanej na poziomie wniosku o dofinansowanie współpracy badawczo-rozwojowej,
- uproszczenie procedur w zakresie małych projektów i projektów skierowanych do mikroprzedsiębiorstw,
- stworzenie możliwości dofinansowania ze środków RPO WD 2014-2020, tworzenia i funkcjonowania dolnośląskich klastrów. Mogłoby to przyczynić się do wzrostu potencjału takich inicjatyw oraz rozwoju współpracy wewnątrzsektorowej, w tym B+R.

W sumie wydano 19 rekomendacji, z których 9 wdrożono całkowicie, 3 przyjęto w części odpowiadającej wymaganiom Programu i 7 odrzucono jako niezgodne z zakresem wsparcia Programu.

3) *Analiza błędów popełnianych przez beneficjentów Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013 przy udzielaniu zamówień publicznych*

Badanie zostało przeprowadzone w 2013 r. przez IZ RPO po analizie wyników kontroli i audytów przeprowadzonych wśród beneficjentów Programu, która uwidoczniła, iż najczęstszym powodem nakładania korekt finansowych były błędy popełniane przy udzielaniu zamówień publicznych. Przedmiotem badania było zebranie, usystematyzowanie oraz analiza wszystkich wykrytych błędów/nieprawidłowości popełnianych przez beneficjentów w zakresie udzielania zamówień publicznych, nieprawidłowości stwierdzonych podczas weryfikacji wniosków o płatność, kontroli na miejscu i kontroli na dokumentach.

W wyniku przeprowadzonej analizy powstał, m.in.

- katalog najczęściej popełnianych błędów/nieprawidłowości („złe praktyki”) w zakresie udzielania zamówień wraz z opisem czego dany błąd dotyczył,
- wykaz rekomendacji oraz lista kontrolna dla beneficjentów mająca na celu wskazanie rozwiązań, które miały umożliwić beneficjentom poprawne przeprowadzenie procedury zamówień publicznych oraz usprawni prowadzenie postępowania o udzielenie zamówienia przez beneficjentów.

Wyniki analizy były wykorzystywane przez IZ RPO podczas szkoleń beneficjentów w celu wyeliminowania stale pojawiających się błędów w projektach.

2014 r.

1) *Ewaluacja wpływu projektów realizowanych w Priorytecie 4 Środowisko i bezpieczeństwo ekologiczne i Priorytecie 5 Energetyka RPO WD oraz wyznaczenie pożądanych kierunków działań na przyszłość w obszarach objętych tymi priorytetami*

Badanie ewaluacyjne przeprowadzone było w okresie od listopada 2013 r. do marca 2014 r.

Celem głównym badania było dostarczenie odpowiedzi na pytanie, czy realizacja projektów dofinansowanych w ramach Priorytetu 4 i 5 przyczyniła się do realizacji zakładanych w Programie celów, a także czy wyznaczone obszary wsparcia RPO WD 2007-2013 oraz podział środków na Priorytety i Działania został właściwie zaplanowany i czy można było wdrażać te Priorytety skuteczniej i efektywniej. Jednocześnie w związku z trwającym procesem programowania nowego RPO WD 2014-2020 bardzo istotne było wskazanie kierunków wspierania infrastruktury energetycznej oraz służącej środowisku, a także bezpieczeństwa ekologicznego, które lepiej przyczynią się do zaspokojenia potrzeb regionu oraz do rozwoju społeczno-gospodarczego województwa dolnośląskiego w kolejnym okresie programowania.

W ramach badania zostały wypracowane rekomendacje oraz wskazane „dobre praktyki”.

Najważniejsze rekomendacje wskazane w raporcie końcowym z ewaluacji dotyczące perspektywy finansowej 2014-2020:

- wprowadzenie w okresie 2014-2020 możliwości realizacji małych projektów rekultywacyjnych,
- wprowadzenie preferencji dotyczącej realizacji projektów edukacyjnych dla osób dorosłych w zakresie edukacji ekologicznej,
- wprowadzenie w okresie 2014-2020 preferencji dotyczących energetyki wodnej,
- rozważenie również wsparcia w formach zwrotnych w ramach RPO 2014-2020 w ramach Działania 5.4. Efektywność energetyczna w budynkach publicznych i sektorze mieszkaniowym oraz gospodarki odpadami,
- przeprowadzanie szkoleń dla osób mających odpowiadać za działania służące poprawie efektywności energetycznej w gminach oraz szkoleń dla osób mających odpowiadać za działania służące poprawie efektywności energetycznej w gminach,
- promowanie dobrych praktyk w zakresie tworzenia wizerunku gminy ekologicznej i upowszechnianie przykładów projektów, które mogą prowadzić do efektów synergii,
- utworzenie „centrum kompetencji” grupującego specjalistów w danej dziedzinie,
- wprowadzenie większej przejrzystości strony internetowej, zwiększenie liczby spotkań, konferencji i szkoleń, a także usuwanie nieaktualnych informacji ze stron internetowych w nowym okresie programowania,
- utrzymanie funkcji opiekuna projektu w perspektywie 2014-2020,
- rozważenie wprowadzenia rozwiązania, w którym w przypadku projektów o mniejszej wartości mogłyby być one zwolnione z przygotowywania części dokumentacji aplikacyjnej. Pełna dokumentacja konkursowa byłaby wymagana tylko przy projektach o znacznej wartości.

W sumie wydano 12 rekomendacji, z których 8 wdrożono całkowicie, 2 przyjęto w części odpowiadającej wymaganiom Programu i 2 odrzucono jako niezgodne z zakresem wsparcia Programu.

2) *Ewaluacja wpływu projektów realizowanych w RPO WD w kategoriach interwencji 10, 11, 13 wraz z wyznaczeniem typów projektów preferowanych do wsparcia w perspektywie finansowej 2014+*

Badanie ewaluacyjne przeprowadzone było w okresie od maja do września 2014 r.

Celem głównym badania była ocena wpływu inwestycji realizowanych w RPO WD 2007-2013 w kategoriach interwencji: 10, 11, 13 na osiągnięcie zakładanych w Programie celów wraz ze sprawdzeniem czy wyznaczone obszary wsparcia/typy projektów oraz podział środków został właściwie zaplanowany, tak aby skutecznie przyczyniały się do rozwoju społeczeństwa informacyjnego. Realizację interwencji badano w zakresie Priorytetu 2 Społeczeństwo informacyjne, Priorytetu 6 Turystyka i Kultura, Priorytetu 7 Edukacja, Priorytetu 8 Zdrowie. Badanie miało także za zadanie udzielenie odpowiedzi na pytanie, czy projekty realizowane w ramach RPO WD 2007-2013 przyczyniły się do zwiększenia wykorzystania e-usług i aplikacji dla obywateli oraz rozwiązań z zakresu technologii informacyjnych i komunikacyjnych.

W badaniu szczegółowej analizie poddano projekty realizowane w trzech kategoriach interwencji:

- kategoria interwencji 10 Infrastruktura telekomunikacyjna (w tym sieci szerokopasmowe),
- kategoria interwencji 11 Technologie informacyjne i komunikacyjne (dostęp, bezpieczeństwo, interoperacyjność, zapobieganie zagrożeniom, badania, innowacje, treści cyfrowe),
- kategoria interwencji 13 Usługi i aplikacje dla obywateli (e-zdrowie, e-administracja, e-edukacja, e-integracja).

Najważniejsze rekomendacje wskazane w raporcie końcowym z ewaluacji:

- stopień informatyzacji oraz dostępność e-usług w administracji publicznej, w tym samorządowej są relatywnie wysokie. Z kolei w przypadku pozostałych podmiotów świadczących usługi publiczne widoczne są większe braki w dostępie do TIK oraz w ich ofercie e-usług. W przyszłej perspektywie finansowej w ramach RPO WD wsparcie powinno zostać ukierunkowane na projekty dotyczące zakupu i wdrażania TIK oraz e-usług w innych aniżeli administracja samorządowa podmiotach,
- widoczne są dysproporcje w regionie pod względem stopnia informatyzacji samorządowych ośrodków kultury oraz wykorzystania technologii informacyjnych i komunikacyjnych ukierunkowanych na bezpieczeństwo turystów. W przyszłej perspektywie finansowej w ramach RPO WD wsparcie powinno zostać ukierunkowane na obszary, w których dotychczas nie realizowano projektów dotyczących informatyzacji oraz wykorzystania technologii informacyjnych i komunikacyjnych,
- zaobserwowano stosunkowo niskie zaspokojenie popytu na publiczne e-usługi o wyższym poziomie zaawansowania (w największym stopniu dostępne są proste e-usługi informacyjne),
- świadomość mieszkańców województwa dolnośląskiego o dostępności publicznych e-usług jest niska, zmiana może nastąpić poprzez trafiające bezpośrednio na szczebel lokalny działania promocyjno-informacyjne, a także poprzez lepsze oznaczenia e-usług na stronach internetowych instytucji je oferujących,
- należy utrzymać procesy informacji i promocji co najmniej na dotychczasowym poziomie, dostosowując je do zmieniających się narzędzi komunikacji, kładąc nacisk na nowoczesne technologie w tym zakresie,
- należy rozważyć możliwość ograniczenia konieczności przedstawiania dokumentów papierowych w procesie rozliczania projektów i oparcia działań w tym zakresie w całości na dokumentacji elektronicznej.

W sumie wydano 13 rekomendacji, z których 11 wdrożono całkowicie i 2 przyjęto w części odpowiadającej wymaganiom Programu.

3) *Ewaluacja działań informacyjno-promocyjnych RPO WD 2007-2013*

Badanie ewaluacyjne przeprowadzone było w okresie od sierpnia do grudnia 2014 r.

Celem głównym badania było dokonanie oceny efektów działań informacyjnych i promocyjnych RPO WD 2007-2013, w tym w szczególności kierunków komunikacji wyznaczonych w Planie Komunikacji RPO WD przez Instytucję Zarządzającą RPO oraz Dolnośląską Instytucję Pośredniczącą w zakresie informacji, promocji i szkoleń. Badanie objęło działania informacyjne i promocyjne prowadzone przez IZ RPO oraz DIP. Dokonana została ocena zrealizowanych działań informacyjnych, w tym szkoleniowych oraz promocyjnych, a także wypracowane zostały rekomendacje na okres programowania 2014-2020, wskazane tzw. „dobre praktyki” w skutecznym dotarciu z informacją do beneficjentów oraz najsukcesowniejsze formy promocji Programu.

W ramach przeprowadzonego badania wydano następujące rekomendacje:

- w związku z ograniczoną możliwością pozyskiwania informacji zwrotnej od grup docelowych (przede wszystkim opinii publicznej) na temat rezultatów poszczególnych działań, należy prowadzić systematyczny monitoring zarówno mediów klasycznych, jak i społecznościowych i blogosfery,
- należy ustanowić stałe formy kontaktu oraz kanały współpracy z mediami ze względu na nieregularną współpracę,

- należy wprowadzić możliwość transmisji szkoleń on-line oraz udostępnianie nagrań video w materiałach ze szkoleń, a także wprowadzić formy distance learning dla zapracowanych przedsiębiorców, którym brakuje czasu na udział w szkoleniach na miejscu,
- analiza zestawu wskaźników zawartych w Planie Komunikacji pokazała, że jest to system pozwalający na ilościowe śledzenie postępu rzeczowego, finansowego i czasowego Planu Komunikacji w zakresie wypracowywanych produktów. Jego podstawowym mankamentem jest jednak brak jakościowych wskaźników pozwalających ocenić efekty prowadzonych działań informacyjno-promocyjnych,
- w perspektywie 2014-2020 wzrastać powinna rola internetu jako kanału przekazu, a przede wszystkim mediów społecznościowych.

W sumie wydano 12 rekomendacji, z których 11 wdrożono całkowicie, 1 przyjęto w części odpowiadającej wymaganiom Programu.

4) *Wpływ RPO WD 2007-2013 na poziom PKB oraz liczbę utworzonych miejsc pracy w województwie dolnośląskim z wykorzystaniem 5-sektorowego modelu Hermin*

➤ Badanie przeprowadzono w lipcu 2014 r.

Głównym celem badania było zbadanie przy wykorzystaniu modelu makroekonomicznego HERMIN gospodarki województwa dolnośląskiego w sposób umożliwiający wyliczanie wartości uzyskanej po 2013 r. dla wskaźników:

- zmiana poziomu PKB w wyniku realizacji Programu,
- liczba utworzonych miejsc pracy netto.

W związku z tym, iż celem głównym Programu było podniesienie poziomu życia mieszkańców Dolnego Śląska oraz poprawa konkurencyjności regionu przy respektowaniu zasad zrównoważonego rozwoju, IZ RPO, zgodnie z założeniami Programu zobowiązana była do zbadania dla 2013 r. realizacji powyższych wskaźników za pomocą modelu makroekonomicznego HERMIN. Badanie przeprowadzono po zakończeniu 2013 r.

Badanie nie stanowiło badania ewaluacyjnego i nie wydano rekomendacji.

➤ Badanie przeprowadzono w styczniu 2017 r.

Głównym celem badania było zbadanie wpływu interwencji w ramach RPO WD na gospodarkę województwa dolnośląskiego przy zastosowaniu modelu makroekonomicznego HERMIN i wyliczenie wartości wskaźników po zakończeniu realizacji Programu:

- zmiana poziomu PKB w wyniku realizacji Programu,
- liczba utworzonych miejsc pracy netto.

Zgodnie z założeniami Programu IZ RPO zobowiązana była do zbadania osiągniętej wartości wskaźników po zakończeniu Programu za pomocą modelu makroekonomicznego HERMIN. Badanie przeprowadzono po zakończeniu wdrażania Programu, tj. po 2016 r.

Badanie nie stanowiło badania ewaluacyjnego i nie wydano rekomendacji.

3. Realizacja w podziale na Priorytety, postęp wdrażania Programu wg Priorytetów

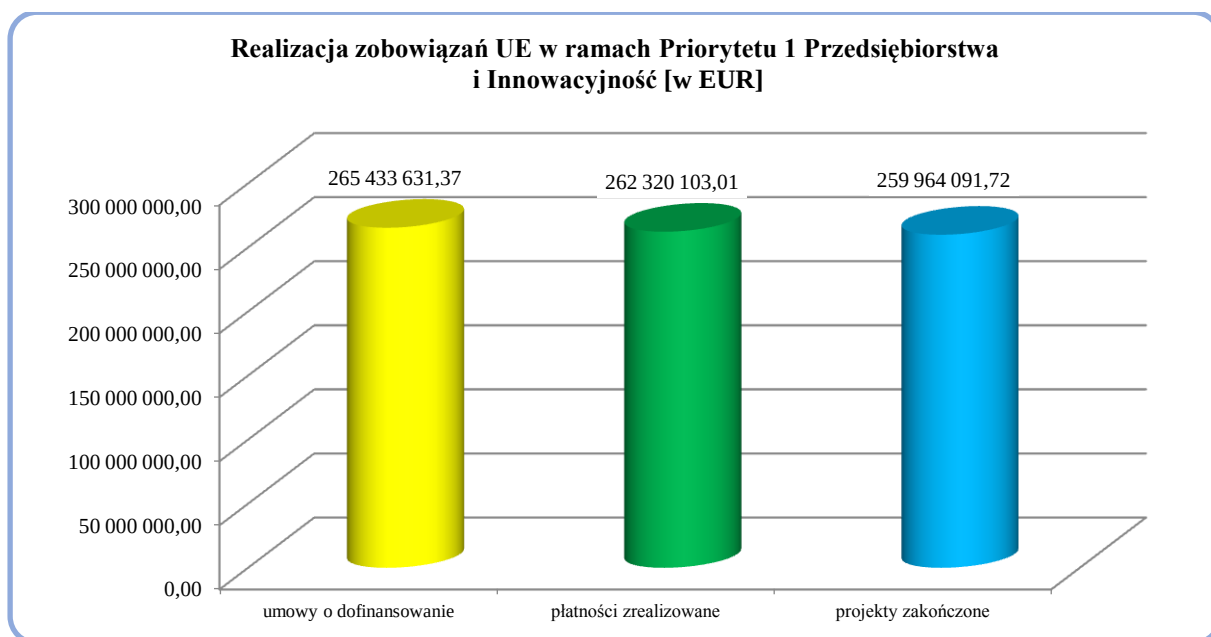
3.1 Priorytet 1. Wzrost konkurencyjności dolnośląskich przedsiębiorstw (Przedsiębiorstwa i Innowacyjność)

3.1.1 Osiągnięcie celów i analiza postępów (fizyczny i finansowy postęp priorytetu)

Cel Priorytetu 1

Celem Priorytetu był wzrost konkurencyjności dolnośląskich przedsiębiorstw, głównie poprzez działania wspomagające rozwój MSP oraz wzmocnienie i wykorzystanie potencjału sektora B+R.

INFORMACJA NA TEMAT FIZYCZNYCH I FINANSOWYCH POSTĘPÓW PRIORYTETU

W ramach Priorytetu 1 Przedsiębiorstwa i Innowacyjność podpisano 885 umów o dofinansowanie o wartości ogółem 623 596 232,24 EUR (2 762 468 949,21 PLN), w tym łączne dofinansowanie w wysokości 296 111 992,15 EUR (1 311 746 514,04 PLN) oraz dofinansowanie z EFRR 265 433 631,37 EUR (1 175 844 443,62 PLN), co stanowiło 101,06% alokacji Priorytetu.

Na rzecz beneficjentów dokonano płatności dofinansowania w wysokości 292 444 113,74 EUR (1 295 498 179,44 PLN), w tym dofinansowanie z EFRR wyniosło 262 320 103,01 EUR (1 162 051 824,32 PLN), co stanowiło 99,87% alokacji Priorytetu.

Zakończyła się realizacja 883 projektów. Wartość łącznego dofinansowania wyniosła 289 674 321,84 EUR (1 283 228 278,34 PLN), w tym dofinansowanie z EFRR wyniosło 259 964 091,72 EUR (1 151 614 929,89 PLN), co stanowiło 98,97% alokacji Priorytetu.

Do dn. 31.12.2016 r. realizacja 2 projektów nie została zakończona ze względu na toczące się postępowanie administracyjne – projekty zostały zakwalifikowane jako projekty zawieszone.

Liczba/wartość projektów	Podpisane umowy	Płatności przekazane beneficjentom	Projekty zakończone
Liczba	885	-	883
Wartość dofinansowania z EFRR [EUR]	265 433 631,37	262 320 103,01	259 964 091,72
% alokacji	101,06%	99,87%	98,97%

IZ RPO mając na względzie pełne wykorzystanie środków EFRR podjęła decyzję o zastosowaniu mechanizmu elastyczności, wynikającego ze znowelizowanego art. 77 Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11.07.2006 r. W wyniku tej decyzji wartość alokacji wynikająca z mechanizmu elastyczności wyniosła 280 814 610 EUR, natomiast alokacja dla Priorytetu 1 w Programie wynosiła 297 842 736 EUR, środki EFRR zostały zmniejszone o 17 028 126 EUR, tj. 5,72% i wykorzystane zostały na realizację projektów w innych Priorytetach.

Tabela finansowa z Programu z uwzględnieniem mechanizmu elastyczności w wartości alokacji dla Priorytetu 1. Przedsiębiorstwa i Innowacyjność.

Oś priorytetowa	Finansowanie ogółem [EUR]	Wkład wspólnotowy zgodnie z tabelą finansową Programu [EUR]	Wkład wspólnotowy po zastosowaniu mechanizmu elastyczności [EUR]	Wkład krajowy [EUR]	Indykatorywny podział wkładu krajowego		Poziom współfinansowania
					Krajowe środki publiczne [EUR]	Krajowe środki prywatne [EUR]	
	1=2+3	2	2'	3=4+5	4	5	6=2/1
1.Przedsiębiorstwa i Innowacyjność	443 218 357	297 842 736	280 814 610	145 375 621	24 713 855	120 661 766	67,20%

W ramach Priorytetu 1 wartość wydatków kwalifikowalnych poniesionych przez beneficjentów, poświadczonych i ujętych w deklaracjach do Komisji Europejskiej wyniosła 536 352 167,95 EUR. Natomiast w tabelach finansowych Programu założono, że wartość wydatków kwalifikowalnych wyniesie 443 218 357 EUR. Poziom realizacji wydatków kwalifikowalnych wyniósł 121,01% w stosunku do wydatków założonych w tabeli finansowej Programu.

Na realizację projektów w ramach Priorytetu 1 wydatkowano więcej krajowych środków publicznych, niż założono w Programie. W tabelach finansowych założono, że wartość krajowych środków publicznych osiągnie wysokość 24 713 855 EUR, natomiast wartość wydatków poniesionych przez beneficjentów finansowanych ze źródeł publicznych, które zostały poświadczane i certyfikowane do KE wyniosła 33 675 870,85 EUR.

Tabela. Wartość poświadczonych wydatków z projektów zrealizowanych w ramach Programu przekazanych w deklaracjach przekazanych do Komisji Europejskiej.

Priorytet	Wydatki kwalifikowane stanowiące podstawę certyfikacji [EUR]	Wydatki publiczne poświadczane do KE			Środki prywatne [EUR]	Poziom współfinansowania UE wynikający z certyfikacji do KE
		Wydatki publiczne [EUR]	w tym środki z EFRR [EUR]	w tym krajowe środki publiczne [EUR]		
	1=2+6	2=3+4	3	4	6	7=3/1
1.Przedsiębiorstwa i Innowacyjność	536 352 167,95	314 125 358,65	280 449 487,80	33 675 870,85	222 226 809,30	52,29%

Projekty zawieszone

W ramach Programu toczy się postępowanie administracyjne lub sądowe w zakresie 5 projektów zrealizowanych w Priorytecie 1:

- postępowanie administracyjne – 4 projekty, wydatki kwalifikowalne które z tego tytułu nie zostały zadeklarowane do KE wynoszą 573 808,72 EUR (2 541 915,27 PLN), w tym wkład UE 385 599,47 EUR (1 708 167,06 PLN),
- postępowanie sądowe – 1 projekt, wydatki kwalifikowalne które z tego tytułu nie zostały zadeklarowane do KE wynoszą 918,86 EUR (4 070,48 PLN), w tym wkład UE 617,48 EUR (2 735,36 PLN).

Załącznik nr XX. Tabela zbiorcza projektów zawieszonych.

Informacje na temat postępów rzeczowych znajdują się w Załączniku nr IV do sprawozdania Tabela 4. Postęp fizyczny wg Priorytetów RPO WD.

ANALIZA JAKOŚCIOWA

Informacja o przeprowadzonych i planowanych w ramach Priorytetu konkursach

W ramach Priorytetu 1 Przedsiębiorstwa i Innowacyjność przeprowadzono 34 nabory wniosków o dofinansowanie (wszystkie w trybie konkursowym) o łącznej alokacji z EFRR w wysokości 413 954 832 EUR. Stanowiło to 147,41% alokacji Priorytetu.

Tryb naboru	Liczba naborów	Kwota alokacji zaangażowana w naborach [mln EUR]
tryb konkursowy	34	413,95
ogółem	34	413,95

Rozkład projektów realizowanych w ramach Priorytetu na obszary realizacji, typy projektów i typy beneficjentów

W ramach Priorytetu realizowane były projekty przede wszystkim w zakresie:

- inwestycji dla przedsiębiorstw (Działanie 1.1) – 764 projekty o wartości dofinansowania z EFRR 150 414 215,73 EUR (666 319 934,25 PLN),
- doradztwa dla firm oraz wsparcia Instytucji Otoczenia Biznesu (Działanie 1.2) - 94 projekty o wartości dofinansowania z EFRR 699 216,31 EUR (3 097 458,35 PLN),
- utworzenia Dolnośląskiego Funduszu Powierniczego. (Działanie 1.3) – 1 projekt o wartości dofinansowania z EFRR 91 589 590,66 EUR (405 732 727,65 PLN),
- infrastruktury wspierającej innowacyjność i przedsiębiorczość (Działanie 1.3) – 24 projekty o wartości dofinansowania z EFRR 17 261 069,02 EUR (76 464 809,64 PLN).

Rozkład terytorialny projektów

Realizacja projektów w ramach Priorytetu 1 rozkładała się na terytorium województwa dolnośląskiego względnie równomiernie, przyczyniając się do rozwoju przedsiębiorczości. Znaczny był udział projektów realizowanych na obszarach wiejskich. Duży udział obszaru miejskiego wynika z lokalizacji licznych inwestycji na terenie miasta Wrocław.

Obszar realizacji	Wartość dofinansowania z EFRR [EUR]	% alokacji Priorytetu
00 Nie dotyczy	91 613 142,44	34,88%
01 Obszar miejski	114 880 310,20	43,74%
02 Obszar górski	4 849 084,02	1,85%
05 Obszary wiejskie	48 621 555,05	18,51%
Razem	259 964 091,72	98,97%

Duża wartość dofinansowania przypadająca na obszar realizacji w ramach kategorii „Nie dotyczy” w prezentowanej tabeli wynika z zakwalifikowania do niej projektu pn. „Dolnośląski Fundusz Powierniczy”, który był wdrażany w ramach Inicjatywy JEREMIE na terenie całego województwa.

Obszary wiejskie i małe miasta

Wartość projektów zrealizowanych na obszarach wiejskich i małych miast w ramach Priorytetu 1 wyniosła 86 510 286,24 EUR (383 231 917,00 PLN) EFRR, co stanowi 32,94% alokacji Priorytetu. W Programie nie wyznaczono limitów dla obszarów wiejskich i małych miast.

Rozkład projektów wg powiatów województwa dolnośląskiego

Powiat	Liczba umów	Wartość ogółem [EUR]	w tym EFRR [EUR]	udział % w wartości dofinansowania z EFRR
Powiat bolesławiecki	25	9 319 386,06	2 957 373,43	1,14%
Powiat dzierzoniowski	46	27 634 073,13	8 049 477,78	3,10%
Powiat głogowski	4	461 533,40	198 897,19	0,08%
Powiat górowski	0	0,00	0,00	0,00%
Powiat jaworski	8	5 348 774,76	1 986 653,72	0,76%
Powiat jeleniogórski	55	44 778 099,06	15 610 947,41	6,01%
Powiat kamiennogórski	9	2 277 492,68	812 316,88	0,31%
Powiat kłodzki	73	67 541 530,52	21 988 463,19	8,46%
Powiat legnicki	14	13 022 537,24	4 437 749,97	1,71%
Powiat lubański	24	23 537 927,94	7 231 959,34	2,78%
Powiat lubiński	7	6 856 464,50	2 234 138,67	0,86%
Powiat lwówecki	11	4 635 019,77	1 689 698,86	0,65%
Powiat m. Jelenia Góra	21	6 763 209,37	1 895 556,90	0,73%
Powiat m. Legnica	18	22 091 027,38	5 904 937,03	2,27%
Powiat m. Wałbrzych	16	4 204 276,09	1 322 303,50	0,51%
Powiat m. Wrocław	197	87 408 434,55	28 056 525,77	10,79%
Powiat milicki	5	4 228 077,48	1 079 180,18	0,42%
Powiat oleśnicki	39	11 371 558,24	3 897 631,08	1,50%
Powiat oławski	43	28 213 810,64	10 160 454,62	3,91%
Powiat polkowicki	6	3 202 024,58	1 227 474,81	0,47%
Powiat strzeliński	1	28 321,18	9 783,82	0,00%
Powiat średzki	16	7 398 846,37	2 779 058,72	1,07%
Powiat świdnicki	81	48 566 976,66	15 910 291,55	6,12%
Powiat trzebnicki	30	13 635 556,52	4 728 781,57	1,82%
Powiat wałbrzyski	24	21 040 770,82	6 556 846,07	2,52%
Powiat wołowski	7	2 047 451,01	736 867,36	0,28%
Powiat wrocławski	67	34 534 478,77	11 746 159,20	4,52%
Powiat ząbkowicki	16	8 558 291,34	3 108 117,65	1,20%
Powiat zgorzelecki	7	3 218 531,88	1 132 083,22	0,44%
Powiat złotoryjski	12	2 948 795,88	924 771,58	0,36%
Dolnośląski Fundusz Powierniczy*	1	91 681 292,73	91 589 590,66	35,23%
Razem	883	606 554 570,56	259 964 091,72	100,00%

*Dolnośląski Fundusz Powierniczy obejmuje zasięgiem całe województwo

Na terenie powiatu górowskiego nie zrealizowano żadnego projektu dofinansowanego w ramach Priorytetu 1, co świadczy o niskiej aktywności przedsiębiorstw w tym regionie. Najwięcej projektów zrealizowanych było na terenie miasta Wrocław. Spowodowane to było głównie ilością przedsiębiorstw, które na terenie miasta mają swoją siedzibę. Duży udział pod względem liczby zrealizowanych projektów i wartości dofinansowania z EFRR miały również przedsiębiorstwa z powiatów kłodzkiego, jeleniogórskiego (oba z ogromną przewagą projektów z dziedziny turystyki oraz hotelarstwa i gastronomii), dzierzoniowskiego, świdnickiego, oławskiego i wrocławskiego.

Podział na sektory wsparcia (typy projektów)

Sektor wsparcia	Liczba projektów	Wartość ogółem [EUR]	w tym EFRR [EUR]	udział % w wartości dofinansowania z EFRR
Dolnośląski Fundusz Powierniczy	1	91 681 292,73	91 589 590,66	35,23%
hotelarstwo i gastronomia	146	160 683 177,58	51 481 844,44	19,80%
obróbka metali	139	68 519 564,27	23 017 390,53	8,85%
park przemysłowy/technologiczny	23	62 181 805,74	16 382 640,38	6,30%

Sektor wsparcia	Liczba projektów	Wartość ogółem [EUR]	w tym EFRR [EUR]	udział % w wartości dofinansowania z EFRR
usługi medyczne	75	44 072 050,75	12 979 891,32	4,99%
budownictwo	69	33 768 160,83	12 368 233,68	4,76%
poligrafia i reklama	35	22 220 508,16	8 307 276,65	3,20%
artykuły spożywcze	36	24 013 207,17	7 999 367,62	3,08%
branża chemiczna	38	20 634 127,94	7 862 486,97	3,02%
obróbka kamieni	27	18 635 442,21	6 573 932,54	2,53%
inne*	58	15 277 505,71	5 664 248,58	2,18%
automatyka, elektrotechnika	24	7 001 918,18	2 445 295,03	0,94%
informatyka i telekomunikacja	30	6 691 476,60	2 470 322,72	0,95%
motoryzacja	25	6 866 477,99	2 373 393,10	0,91%
meblarstwo - stolarstwo	21	5 807 613,79	1 935 589,84	0,74%
produkcja opakowań	8	4 255 966,07	1 425 338,65	0,55%
usługi porządkowe	7	3 196 628,32	1 055 965,19	0,41%
turystyka	4	2 666 006,07	960 732,86	0,37%
działalność sportowa	6	2 144 070,62	849 237,55	0,33%
energetyka i gazownictwo	2	1 802 767,35	704 152,82	0,27%
prace pomiarowe	7	1 674 959,02	580 862,41	0,22%
targi i misje gospodarcze	71	1 318 149,76	398 813,21	0,15%
doradztwo	23	745 328,10	300 403,11	0,12%
edukacja	2	408 849,27	134 937,51	0,05%
geodezja	6	287 516,36	102 144,36	0,04%
Razem	883	606 554 570,56	259 964 091,72	100,00%

*do kategorii „inne” sklasyfikowano pojedyncze projekty z takich dziedzin, jak, obsługa nieruchomości, produkcja opakowań, usługi weterynaryjne i inne.

Znaczący udział projektów z dziedziny hotelarstwa i gastronomii wiąże się głównie z dużym zainteresowaniem realizacji projektów przez przedsiębiorstwa z branży turystycznej. Wysoki udział miały również parki technologiczne i przemysłowe oraz przedsiębiorstwa zajmujące się przetwórstwem metali oraz budownictwa. Pod względem liczby zrealizowanych projektów w czołówce znajduje się hotelarstwo i gastronomia, obróbka metali, budownictwo oraz usługi medyczne.

Podział na typy beneficjentów

Typ beneficjenta	Liczba umów	Wartość ogółem [EUR]	w tym EFRR [EUR]	udział % w wartości dofinansowania z EFRR
przedsiębiorca lub przedsiębiorstwo (w tym firma)	855	448 215 002,81	150 550 247,98	57,91%
inny nie wymieniony na liście (BGK)	1	91 681 292,73	91 589 590,66	35,23%
instytucje otoczenia biznesu	19	59 318 892,04	15 667 188,95	6,03%
jednostka naukowa lub badawczo-rozwojowa	3	4 298 034,53	1 264 985,75	0,49%
fundacja, stowarzyszenie, organizacja społeczna lub pozarządowa	2	1 584 180,32	490 775,37	0,19%
szkoła wyższa	2	1 354 306,21	328 894,32	0,13%
administracja rządowa, jednostka państwowa (w tym agencje)	1	102 861,91	72 408,69	0,03%
Razem	883	606 554 570,56	259 964 091,72	100,00%

Zdecydowaną większość projektów w ramach Priorytetu 1 zrealizowali przedsiębiorcy, co jest zgodne z celami całego Priorytetu, w szczególności w Działaniu 1.1 i Działaniu 1.2. Instytucje Otoczenia Biznesu, regionalne i lokalne agencje rozwoju, szkoły wyższe oraz jednostki naukowe lub badawczo-rozwojowe realizowały natomiast projekty w Działaniu 1.4 Infrastruktura wspierająca innowacyjność i przedsiębiorczość w regionie. W ramach Działania 1.3. realizowany był projekt w zakresie instrumentów finansowych przeznaczonych dla przedsiębiorstw, którego beneficjentem był Bank Gospodarstwa Krajowego.

Projekty indywidualne

W ramach Priorytetu 1 Przedsiębiorstwa i Innowacyjność nie realizowano projektów indywidualnych.

Projekty realizowane w ramach innych programów operacyjnych

Przedsiębiorcy realizowali na terenie województwa dolnośląskiego 908 projektów w ramach Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka (w takich sektorach jak B+R, informatyka i inne), 97 projektów

w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko (np. w zakresie energetyki), a także 2 065 projektów w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki (Działanie 2.1 i Działanie 6.2).

Wśród 945 projektów zrealizowanych na terenie województwa dolnośląskiego w ramach PO IG realizowane były projekty z zakresu B+R – w ramach kategorii interwencji 01 Działalność B+RT prowadzona w ośrodkach badawczych, 02 Infrastruktura B+RT (w tym wyposażenie w sprzęt, oprzyrządowanie i szybkie sieci informatyczne łączące ośrodki badawcze) oraz specjalistyczne ośrodki kompetencji technologicznych, 04 Wsparcie na rzecz rozwoju B+RT, w szczególności w MŚP (w tym dostęp do usług związanych z B+RT w ośrodkach badawczych), 05 Usługi w zakresie zaawansowanego wsparcia dla przedsiębiorstw i grup przedsiębiorstw i 07 Inwestycje w przedsiębiorstwa bezpośrednio związane z dziedziną badań i innowacji (innowacyjne technologie, tworzenie przedsiębiorstw przez uczelnie, istniejące ośrodki B+RT i przedsiębiorstwa).

Dodatkowe informacje o liczbie i wartości projektów realizowanych na terenie województwa dolnośląskiego w ramach innych programów operacyjnych – Załącznik nr XII Opis sytuacji społeczno-gospodarczej województwa dolnośląskiego w 2015 r.- punkt 5.2 Projekty realizowane na terenie województwa dolnośląskiego w ramach innych programów operacyjnych.

Postęp rzeczowy realizacji Priorytetu 1

Tabela. Wartość wskaźników Priorytetu 1 Przedsiębiorstwa i Innowacyjność określona na podstawie 883 zakończonych projektów.

Wskaźniki	Jednostka miary	Wartość docelowa		Wartość wskaźnika osiągnięta w wyniku realizacji RPO WD 2007-2013	% realizacji wartości docelowej dla 2015 r.
		2013	2015		
Priorytet 1 Przedsiębiorstwa i Innowacyjność					
Wskaźniki produktu					
Liczba projektów z dziedziny B+R w MŚP	szt.	64	80	186	232,50%
Liczba projektów dotyczących bezpośredniego wsparcia inwestycyjnego MŚP	szt.	800	1 000	745	74,50%
w tym:					
mikroprzedsiębiorstwa	szt.	400	504	297	58,93%
małe przedsiębiorstwa	szt.	288	360	257	71,39%
średnie przedsiębiorstwa	szt.	112	136	191	140,44%
w tym:					
dotyczące przedsiębiorstw innowacyjnych	szt.	70	90	231	256,67%
ograniczające negatywne oddziaływanie na środowisko w MŚP	szt.	160	200	258	129,00%
Liczba projektów doradczych świadczonych firmom	szt.	72	88	23	26,14%
Wartość dotacji (EFRR) na projekty doradcze świadczone firmom	euro	1 300 000	1 600 000	300 403	18,78%
Wskaźniki rezultatu					
Liczba utworzonych miejsc pracy w MŚP (brutto, zatrudnienie w pełnym wymiarze godzin)	etat	6 200	7 800	2 792,80	35,81%
w tym:					
mężczyźni	etat	3 100	3 900	1 928,70	49,45%
kobiety	etat	3 100	3 900	864,1	22,16%
w tym:					
na obszarach wiejskich	etat	940	1 100	799,20	72,65%
Liczba udzielonych pożyczek	szt.	1 250	3 000	4 221	140,70%
Liczba wspartych MŚP w formie pożyczek i poręczeń	szt.	2 300	4 000	5 916	147,90%

Liczba projektów z dziedziny B+R w MŚP

Na początku wdrażania Programu, IZ RPO zidentyfikowała problem w realizacji wskaźnika związany ze sposobem liczenia projektów w wartości wskaźnika. Początkowo w wartości wskaźnika ujmowano jedynie projekty, które miały wyłącznie na celu inwestycje w sferę badawczo-rozwojową. W związku z niską realizacją wskaźnika podjęte zostały przez IZ RPO działania, mające na celu pełne zobrazowanie inwestycji realizowanych

przez beneficjentów w zakresie B+R. IZ RPO dokonała przeglądu realizowanych projektów i pozyskała informacje, że w ramach Priorytetu 1 realizowane były również projekty, w zakresie których stosowano rozwiązania z dziedziny B+R. W związku z powyższym zmodyfikowany został sposób liczenia projektów spełniający warunek projektu z dziedziny B+R. W wartości wskaźnika ujęto nie tylko projekty, w których głównym celem było prowadzenie działalności B+R, ale także projekty, w których przy wdrażaniu innowacji zastosowano rozwiązania z zakresu B+R, tzn. takie, które uzyskały punkty podczas oceny ekspertów za kryterium „prowadzenie działalności B+R” oraz dodatkowo wnioskodawcy deklarowali osiągnięcie wskaźnika z zakresu B+R. W efekcie wprowadzona przez IZ RPO modyfikacja podejścia do wskaźnika spowodowała, że wartość wskaźnika znacznie przekroczyła wartości docelowe. IZ RPO nie podejmowała innych działań naprawczych w związku ze znacznym przekroczeniem wartości docelowej wskaźnika.

***Liczba projektów dotyczących bezpośredniego wsparcia inwestycyjnego MŚP,
w tym
mikroprzedsiębiorstwa
małe przedsiębiorstwa
średnie przedsiębiorstwa***

Na etapie programowania przyjęto, że wsparcie w ramach Programu zostanie głównie skierowane do mikro i małych przedsiębiorstw. Natomiast podczas wdrażania ujawniły się czynniki, które wpłynęły na niskie zainteresowanie tej kategorii przedsiębiorstw aplikowaniem o środki, wystąpił też znaczny odsetek beneficjentów, którzy rezygnowali z realizacji projektu. W związku z tym realizacja wskaźnika ukształtowała się poniżej założonej wartości docelowej. Inną przyczyną niezrealizowania wskaźnika w pełnej wysokości była wartość realizowanych projektów – w ramach RPO WD realizowane były projekty o wyższej wartości, a więc i wyższej kwocie dofinansowania niż zakładano przy określaniu wartości docelowej na etapie programowania. Wpłynęło to na realizację mniejszej liczby projektów. Dodatkowo w ramach Programu, wdrożenie projektu pn. „Dolnośląski Fundusz Powierniczy”, w którym przedsiębiorcy mogli skorzystać ze zwrotnych instrumentów finansowych, spowodowało spadek zainteresowania uzyskaniem dofinansowania na realizację inwestycji. Dla mikro i małych przedsiębiorstw dogodniejsze i łatwiejsze okazało się pozyskanie środków na inwestycję z instrumentów zwrotnych (pożyczki, poręczenia). W ramach projektu pn. „Dolnośląski Fundusz Powierniczy” ze wsparcia skorzystało 5 145 mikroprzedsiębiorstw oraz 652 małych przedsiębiorstw.

Należy również zauważyć, że jednym z czynników, który wpłynął na osiągnięcie wskaźników był okres, w którym przypadło wdrażanie Programu, obejmujący lata kryzysu ekonomicznego 2008-2011. Miało to znaczący wpływ na realizację projektów przez beneficjentów, szczególnie takich beneficjentów jak przedsiębiorcy, których działalność i funkcjonowanie jest zależne od sytuacji gospodarczej i jest wrażliwe na wpływy ekonomiczne oraz sygnały płynące z rynku. Czynniki te szczególnie wpływają na mikro i małe przedsiębiorstwa, które w okresie kryzysu wprowadzały w swojej działalności strategię przetrwania na rynku i ograniczały inwestycje oraz angażowanie środków finansowych w realizację projektu. Miało to swoje odbicie w skali rozwiązywanych ramach Priorytetu 1 umów o dofinansowanie na wniosek beneficjenta. W Priorytecie 1 rozwiązano 198 umów, a to stanowiło 18% umów zakontraktowanych w tym Priorytecie.

Biorąc pod uwagę rozwiązane umowy wskaźnik zostałby osiągnięty na poziomie 938 szt. (93,80%).

Do głównych powodów rozwiązania umów o dofinansowanie zaliczyć można:

- pogorszenie się sytuacji finansowej beneficjenta i wnioskowanie przez niego o rozwiązanie umowy, w szczególności ze względu na pogorszenie się kondycji finansowej, spowodowane kryzysem w branży, w której działał beneficjent, spadek popytu na oferowane produkty, a w efekcie ograniczenie działalności i redukcja zatrudnienia;
- brak środków finansowych na realizację projektu bądź problemy z ich pozyskaniem;
- zmiana planów inwestycyjnych bądź zmiana zakresu rzeczowego inwestycji, na którą uzyskano dofinansowanie;
- rozwiązana umowa spółki;
- upadłość beneficjenta;
- brak porozumienia z dostawcami urządzeń i usług;
- problemy organizacyjne w przedsiębiorstwie;
- problemy z zachowaniem określonego w umowie terminu realizacji projektu;
- trudna sytuacja osobista beneficjenta;
- niewywiązywanie się przez beneficjenta z obowiązków nałożonych na mocy umowy o dofinansowanie, w szczególności:
 - nieskładanie w terminie wniosków o płatność bądź uzupełnień/korekt pomimo wezwań;
 - brak zabezpieczenia finansowego realizacji umowy;
 - brak dokumentacji niezbędnej do realizacji;

- w wyniku podjętych czynności kontrolnych podjętych przez IZ RPO stwierdzono nieprawidłowości w realizacji projektu, skutkujące wypowiedzeniem umowy.

Podczas renegotjacji Programu w 2011 r. IZ RPO wniosowała o zmianę wartości docelowej wskaźnika z 1 250 szt. do 1000 szt. KE wyraziła zgodę na zmianę wartości docelowej wskaźnika. Jednak pomimo obniżenia wartości docelowej wskaźnik ogółem został osiągnięty na poziomie 74,50%.

IZ RPO podjęła działania naprawcze, aby wskaźnik został zrealizowany w optymalnej wysokości. Poza zmianą wartości docelowej, ogłaszano kolejne nabory, alokacja na działanie dotyczące inwestycji w przedsiębiorstwach w stosunku do alokacji pierwotnej zwiększona została o 12%. Wszystkie te czynniki miały wpływ na ostateczny poziom realizacji wskaźnika, jednak nie były wystarczające, aby osiągnąć założony poziom wartości docelowej.

Liczba projektów dotyczących bezpośredniego wsparcia inwestycyjnego MŚP, w tym dotyczące przedsiębiorstw innowacyjnych

Na początku wdrażania Programu, IZ RPO zidentyfikowała problem w realizacji wskaźnika związany ze sposobem liczenia projektów w wartości wskaźnika. Początkowo w wartości wskaźnika ujmowano jedynie projekty, które miały na celu realizację innowacji produktowej i/lub procesowej w przedsiębiorstwie. W związku z niską realizacją wskaźnika podjęte zostały przez IZ RPO działania, mające na celu pełne zobrazowanie inwestycji realizowanych przez beneficjentów w zakresie innowacji. IZ RPO dokonała przeglądu realizowanych projektów i w wyliczeniu wartości wskaźnika uwzględniono wszystkie projekty, które podczas oceny wniosków o dofinansowanie przez ekspertów otrzymały maksymalną ilość punktów w ramach kryterium „poziom innowacyjności”. W związku z powyższym zmodyfikowany został sposób liczenia projektów spełniający warunek innowacyjności. W efekcie wprowadzona przez IZ RPO modyfikacja podejścia do wskaźnika spowodowała, że wartość wskaźnika znacznie przekroczyła wartości docelowe.

W zrealizowanych projektach innowacyjność była wykazywana, jako produktowa i/lub procesowa. Przez innowację produktową rozumiano wprowadzenie przez beneficjenta nowego lub znacząco ulepszanego – w stosunku do dotychczasowej oferty – wyrobu lub usługi. Ulepszenie mogło dotyczyć charakterystyki technicznej produktu (zmiana parametrów, komponentów, stosowanych materiałów itp.), jego cech funkcjonalnych lub przeznaczenia. Innowacja produktowa mogła być wynikiem zmiany procesu technologicznego, ale mogła też mieć miejsce przy zastosowaniu dotychczasowego procesu technologicznego. Przez innowację procesową rozumiano wprowadzenie przez beneficjenta do praktyki w przedsiębiorstwie nowych lub znacząco ulepszonych, w stosunku do istniejących, metod produkcji (wprowadzenie nowego rozwiązania technologicznego zasadniczo odmiennego od stosowanego).

Wysoki poziom realizacji wskaźnika, w stosunku do założonych wartości docelowych wskazuje na duże zainteresowanie beneficjentów wprowadzeniem rozwiązań innowacyjnych w przedsiębiorstwach. IZ RPO nie podejmowała innych działań naprawczych w związku ze znacznym przekroczeniem wartości docelowej wskaźnika.

Liczba projektów dotyczących bezpośredniego wsparcia inwestycyjnego MŚP, w tym ograniczające negatywne oddziaływanie na środowisko w MŚP

W początkowym etapie wdrażania Programu IZ RPO zidentyfikowała problem w realizacji wskaźnika związany ze sposobem liczenia projektów w wartości wskaźnika. W związku z niską realizacją wskaźnika podjęte zostały przez IZ RPO działania, mające na celu pełne zobrazowanie inwestycji realizowanych przez beneficjentów wpływających na ograniczenie negatywnego oddziaływania na środowisko. IZ RPO dokonała przeglądu realizowanych projektów i w wyliczeniu wartości wskaźnika uwzględniono wszystkie projekty, które podczas oceny wniosków o dofinansowanie przez ekspertów otrzymały punkty w ramach kryterium „pozytywny wpływ na ochronę środowiska” oraz dodatkowo deklarowały osiągnięcie wskaźnika o charakterze ograniczającym negatywne oddziaływanie na środowisko. W efekcie wprowadzona przez IZ RPO modyfikacja podejścia do wskaźnika spowodowała, że wartość wskaźnika znacznie przekroczyła wartości docelowe. IZ RPO nie podejmowała działań naprawczych w związku z przekroczeniem wartości docelowej wskaźnika.

Liczba projektów doradczych świadczonych firmom

Wartość dotacji (EFRR) na projekty doradcze świadczone firmom

Niski poziom realizacji wskaźników w zakresie projektów doradczych wynika z małego zainteresowania przedsiębiorców projektami typowo doradczymi. Przedsiębiorcy zdecydowanie chętniej aplikowali o dofinansowanie w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, w którym uzyskiwali kompleksowe wsparcie szkoleniowo – doradcze. Ponadto w ramach RPO WD równocześnie z naborem na projekty doradcze ogłaszane były nabory na projekty inwestycyjne, które cieszyły się zdecydowanie większym zainteresowaniem wśród przedsiębiorców. Wśród 94 zrealizowanych projektów w Działaniu 1.2 Doradztwo dla firm oraz wsparcie dla Instytucji Otoczenia Biznesu tylko 23 to projekty doradcze, pozostałe projekty realizowane w ramach tego Działania dotyczyły nawiązywania kontaktów gospodarczych (targi, misje).

Na poziom realizacji wartości wskaźnika *Liczba projektów doradczych świadczonych firmom* oraz *Wartość dotacji (EFRR) na projekty doradcze świadczone firmom* wpływ miały również umowy rozwiązane w ramach Działania 1.2. Na realizację projektów doradczych zawarto 38 umów o dofinansowanie, mających wpływ na wartość wskaźnika, rozwiązano 15 umów o dofinansowanie (40% z wszystkich podpisanych umów). Jako główne przyczyny braku możliwości realizacji projektu beneficjenci wskazali problemy finansowe lub organizacyjne firmy. Dotacje na usługi doradcze w zakresie B+R i innowacyjności (zgodnie z Dolnośląską Strategią Innowacji) cieszyły się bardzo małą popularnością. Także zainteresowanie instytucji otoczenia biznesu dotacjami na prowadzenie doradztwa w ramach Działania 1.2 było zdecydowanie mniejsze niż oczekiwano na etapie programowania. W znacznej mierze wynikało to z niewielkiego zapotrzebowania IOB na rozwijanie usług doradczych. Instytucje otoczenia biznesu na Dolnym Śląsku, korzystając z różnych źródeł finansowych, wykształciły bowiem szeroki wachlarz usług szkoleniowych i doradczych z powodzeniem oferowanym przedsiębiorcom.

Podczas renegotiacji Programu w 2011 r. IZ RPO wnioskowała o zmianę wartości docelowej wskaźnika ze 110 do 88 szt., na co uzyskała zgodę KE. Jednak obniżenie wartości docelowej, w znaczący sposób nie przyczyniło się do zrealizowania wskaźnika na założonym poziomie. IZ RPO nie podejmowała innych działań naprawczych w związku z nieosiągnięciem wartości docelowej wskaźnika.

Liczba utworzonych miejsc pracy w MŚP (brutto, zatrudnienie w pełnym wymiarze godzin)

Wskaźnik nie został zrealizowany na poziomie zakładanej wartości docelowej. Duży wpływ na nieosiągnięcie wskaźnika miał kryzys gospodarczy, co potwierdza m.in. wskaźnik *Stopy bezrobocia rejestrowanego*, który w 2008 r. wynosił w województwie dolnośląskim 10% (w Polsce – 9,5%), w 2011 r. wyniósł 12,4%, a w grudniu 2013 r. 13,1% (wzrost o 3,1 p.p. w porównaniu z 2008 r.), dopiero od 2014 r. obserwuje się spadek tego wskaźnika. Należy mieć też na uwadze, że założenia do Programu powstawały w połowie 2007 r., a punkt wyjścia tworzyły dane statystyczne z 2006 r., gdy gospodarka polska i europejska rozwijały się bez zakłóceń. Kryzys finansowy, który rozwinął się w latach 2008-2011 miał bezpośredni wpływ na rozwój przedsiębiorstw, będących beneficjentami w ramach RPO WD.

Natomiast należy stwierdzić, że realizacja projektów w ramach RPO WD miała wpływ na zachowanie istniejących miejsc pracy oraz spowolnienie ich likwidacji, łagodząc skutki kryzysu gospodarczego w regionie. W efekcie kryzysu przedsiębiorcy stosowali politykę ostrożnościową, nie inwestowali środków w tworzenie nowych miejsc pracy, ale raczej starali się utrzymać funkcjonowanie przedsiębiorstwa.

Dysproporcje w tworzeniu miejsc pracy dla kobiet i mężczyzn wynikają przede wszystkim ze struktury wspartych beneficjentów (rodzaju działalności przedsiębiorstw). W ramach Priorytetu 1 Przedsiębiorstwa i Innowacyjność projekty realizowane były przede wszystkim w branżach, które dominują w strukturze gospodarki Dolnego Śląska i w których zatrudnienie zdominowane jest przez mężczyzn, m.in. przetwórstwo metali, obróbka kamienia, meblarstwo-stolarstwo, branża chemiczna, branża samochodowa.

Należy podkreślić, że IZ RPO podjęła działania mające na celu zwiększenie ilości tworzonych miejsc pracy w ramach projektów finansowanych z Programu dążąc do zwiększenia wartości wskaźnika. W przypadku ostatnich ogłaszanych konkursów w kryteriach oceny wprowadzono konieczność zwiększenia zatrudnienia o co najmniej 1 etat jako warunek otrzymania dofinansowania.

Podczas renegotiacji Programu w 2011 r. IZ RPO wnioskowała o zmianę wartości docelowej, jednak KE nie wyraziła zgody na zmniejszenie wartości docelowej wskaźnika.

Mając na uwadze zmianę struktury zatrudnienia, która była spowodowana kryzysem finansowym, w celu zbadania zatrudnienia i tworzonych miejsc pracy przez beneficjentów w latach 2013-2016 IZ RPO przeprowadzała wśród beneficjentów, którzy zakończyli realizację projektów, ankietę dotyczącą utworzonych miejsc pracy nie wykazanych w projektach jako wskaźnik rezultatu, ale utworzonych dzięki realizacji projektów. Z informacji uzyskanych na podstawie ankiet wynika, że beneficjenci utworzyli łącznie 3 846,38 miejsc pracy w tym:

- umowy o pracę – 1584,63 etatów,
- umowy cywilnoprawne (umowy zlecenia, o dzieło) – 2 048,75 miejsc pracy,
- kontrakty menedżerskie/lekarskie – 88,00 miejsc pracy,
- inna forma zatrudnienia – 125 miejsc pracy.

Należy też zwrócić uwagę, że istotny wpływ na niskie wykonanie wskaźnika miały umowy rozwiązane – wartość wskaźnika w rozwiązanych umowach wyniosła 960,25 etatu, wartość ta zwiększyłaby realizację wskaźnika o 12%.

W związku z tym, że miejsca pracy w przedsiębiorstwach, zgodnie z założeniami Programu w 93% miały być utworzone w przedsiębiorstwach, wskaźnik ten przekłada się na realizację Celu głównego, stąd szersze wyjaśnienia o przyczynach niskiego wykonania wskaźnika zawarte zostały w punkcie 2.1.6.2, przy opisie wskaźników Celu głównego w zakresie utworzonych miejsc pracy brutto.

Liczba utworzonych miejsc pracy w MŚP na obszarach wiejskich

Na obszarach wiejskich (obszary defaworyzowane) widoczny był większy przyrost w tworzeniu miejsc pracy niż na pozostałych obszarach regionu. Niemniej jednak liczba miejsc pracy utworzonych na tych obszarach jest niższa niż wartość docelowa założona w Programie. Niższy niż zakładano poziom realizacji wskaźnika spowodowany był niskim poziomem wykształcenia i kwalifikacji zawodowych mieszkańców terenów wiejskich, niska skłonnością do tworzenia przedsiębiorstw i ich rozwoju. Można również stwierdzić, że mieszkańcy wsi wykazują się niższą mobilnością, co stanowi główny problem aktywności zawodowej ludności wiejskiej. IZ RPO nie podejmowała działań naprawczych w związku z nieosiągnięciem w pełniej wysokości wskaźnika na obszarach wiejskich, poza działaniami, jakie były prowadzone dla osiągnięcia wskaźnika celu głównego dotyczące utworzenia nowych miejsc pracy brutto.

Liczba udzielonych pożyczek

Liczba wspartych MŚP w formie pożyczek i poręczeń

Wskaźniki zostały zrealizowane w ramach projektu pn. „Dolnośląski Fundusz Powierniczy” zrealizowany w ramach Inicjatywy JEREMIE. Wartości wskaźników osiągnięte zostały na poziomie wyższym niż zakładano. Wpływ na to miało pozyskanie dużej liczby Pośredników Finansowych, co umożliwiło optymalną dystrybucję produktów finansowych do ostatecznych beneficjentów w całym regionie. Oprócz dywersyfikacji pośredników finansowych, którzy samodzielnie promowali produkty oferowane w ramach Dolnośląskiego Funduszu Powierniczego, Menadżer prowadził intensywną kampanię promocyjno-informacyjną dotyczącą Dolnośląskiego Funduszu Powierniczego. Działania prowadzone przez Menadżera miały na celu zwiększenie świadomości przedsiębiorców w zakresie możliwości skorzystania z instrumentów zwrotnych, jak również dotarcie do osób planujących prowadzić własną działalność gospodarczą, w tym w szczególności studentów i absolwentów szkół wyższych. W celu zapewnienia skutecznego wdrażania projektu, Menadżer prowadził również seminaria informacyjne dla pośredników finansowych oraz dla podmiotów potencjalnie zainteresowanych pełnieniem funkcji pośrednika finansowego.

Przekroczenie wartości docelowej wskaźników świadczy też o dużym zainteresowaniu przedsiębiorców korzystaniem z instrumentów zwrotnych do finansowania inwestycji. Przedsiębiorcy, szczególnie mikro i małe przedsiębiorstwa chętniej korzystały z tej formy finansowania niż z formy dotacyjnej.

Instytucja Zarządzająca ze względu na postęp realizacji wskaźników w zakresie wdrażania Inicjatywy JEREMIE znaczne przekraczając założone na etapie programowania wartości docelowe, w 2013 r. wystąpiła do KE o zmianę wartości docelowych. W 2014 r. Komisja Europejska zaakceptowała zmiany wartości wskaźników określone w Programie. Wartość docelowa dla 2015 r. wskaźnika *Liczba udzielonych pożyczek* została zwiększona z 700 szt. do 3 000 szt. Natomiast wartość docelową wskaźnika *Liczba wspartych MŚP w formie pożyczek i poręczeń* zwiększono z 3 000 szt. do 4 000 szt. Mimo podjęcia tych działań wartość docelowa wskaźnika została przekroczona.

Nowe miejsca pracy powstałe w wyniku zrealizowania projektów

W ramach Priorytetu 1 Przedsiębiorstwa i Innowacyjność utworzono 3 061,64 nowych miejsc pracy, w tym 950,86 etatu dla kobiet. Należy zaznaczyć, że miejsca pracy w Priorytecie 1 Przedsiębiorstwa i Innowacyjność tworzone były nie tylko przez MŚP, ale także przez duże przedsiębiorstwa i IOB.

Równość szans

W ramach Priorytetu 1 Przedsiębiorstwa i Innowacyjność zrealizowano 320 projektów pozytywnie wpływających na politykę równych szans, w szczególności w aspekcie przystosowania wybudowanych obiektów dla potrzeb osób niepełnosprawnych lub powstawania nowych miejsc pracy, dostępnych zarówno dla kobiet, jak i mężczyzn.

Cross-financing

W ramach Priorytetu 1 mechanizm cross-financing wystąpił w 28 projektach. Wartość środków wykorzystanych w ramach mechanizmu wyniosła 131 451,74 EUR (582 318,04 PLN). Środki te przeznaczone były głównie na szkolenia pracowników związane z obsługą specjalistycznego sprzętu zakupionego w ramach projektów inwestycyjnych (nowe maszyny, urządzenia i technologie).

Komplementarność

Analiza poszczególnych obszarów wsparcia w ramach RPO WD, w kontekście komplementarności międzyprogramowej wykazała wysoki stopień komplementarności Priorytetu 1, przede wszystkim z Programem Operacyjnym Innowacyjna Gospodarka (PO IG). Projekty o charakterze regionalnym zrealizowane w ramach Działania 1.1 Inwestycje dla przedsiębiorstw RPO WD, były w szczególności komplementarne wobec działań PO IG dotyczących inwestycji w przedsięwzięcia innowacyjne oraz dyfuzji innowacji, a ponadto stanowiły

uzupełnienie działań dotyczących dostosowania przedsiębiorstw do wymogów ochrony środowiska, podejmowanych w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko (PO IŚ). Ponadto wykazać można komplementarność projektów realizowanych w ramach Działania 1.1 RPO WD z działaniami podejmowanymi w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki (PO KL), Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW) czy Programu Operacyjnego Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich (PO RYBY).

Tabela. Powiązanie Działan podejmowanych w ramach Priorytetu 1 RPO WD z innymi programami finansowanymi z funduszy UE.

Priorytet 1 RPO WD	Komplementarność międzyprogramowa				
	PO IG	PO IŚ	PO KL	PROW	PO RYBY
<i>Działanie 1.1 Inwestycje dla przedsiębiorstw</i>					
<i>Działanie 1.2 Doradztwo dla firm oraz wsparcie dla Instytucji Otoczenia Biznesu</i>					
<i>Działanie 1.3 Wsparcie odnawialnych instrumentów finansowych</i>					
<i>Działanie 1.4 Infrastruktura wspierająca innowacyjność i przedsiębiorczość w regionie</i>					

Opracowanie własne na podstawie zapisów Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013 oraz Szczegółowego Opisu Priorytetów Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013, a także wyników badania przeprowadzonego na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego na temat komplementarności wsparcia z PO KL (komponent regionalny) z innymi programami UE.

Komplementarność wewnątrzprogramowa w ramach Priorytetu 1 występowała przede wszystkim w ramach Działania 1.1, które korelowało z działaniami podejmowanymi w ramach Priorytetu 1, a także Priorytetami 2, 3, 4, 5 oraz 8.

Tabela. Komplementarność wewnątrzprogramowa w Priorytecie 1 RPO WD

Priorytet 1 Przedsiębiorstwa i Innowacyjność	Priorytety wskazane jako komplementarne z Działaniami Priorytetu 1 Przedsiębiorstwa i Innowacyjność								
	1. Przedsiębiorstwa i innowacyjność	2. Społeczeństwo Informacyjne	3. Transport	4. Środowisko i bezpieczeństwo ekologiczne	5. Energetyka	6. Turystyka i Kultura	7. Edukacja	8. Zdrowie	9. Miasta
<i>Działanie 1.1 Inwestycje dla przedsiębiorstw</i>									
<i>Działanie 1.2 Doradztwo dla firm oraz wsparcie dla Instytucji Otoczenia Biznesu</i>									
<i>Działanie 1.3 Wsparcie odnawialnych instrumentów finansowych</i>									
<i>Działanie 1.4 Infrastruktura wspierająca innowacyjność i przedsiębiorczość w regionie</i>									

Opracowanie własne na podstawie zapisów Szczegółowego Opisu Priorytetów Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013 oraz doświadczenia z wdrażanych projektów.

Mając na względzie identyfikację obszarów, w których beneficjenci wskazywali na komplementarność projektów, przeanalizowano wnioski o dofinansowanie w projektach zrealizowanych w ramach Priorytetu 1. W ramach Priorytetu 1 poddano szczegółowej weryfikacji projekty z Działania 1.4 Infrastruktura wspierająca innowacyjność i przedsiębiorczość w regionie, w których zgodnie z przyjętymi kryteriami oceny premiowana była komplementarność wsparcia. W wyniku analizy stwierdzono, że 83% projektów z Działania 1.4 wykazywało komplementarność projektu, w tym najwięcej komplementarność wewnątrzprogramową w ramach RPO WD (60%).

Tabela. Komplementarność projektów w ramach Działania 1.4 RPO WD, na podstawie zapisów wniosków o dofinansowanie

Komplementarność projektów z Działania 1.4 wg źródła pochodzenia środków		
	Liczba projektów	%
Projekty realizowane w ramach Działania 1.4 RPO WD	24	100%
Projekty komplementarne, w tym	21	88%
• komplementarność wewnątrzprogramowa (RPO WD)	12	57%
• komplementarność zewnątrzprogramowa, w tym:	13	62%
– z Programem Operacyjnym Kapitał Ludzki (PO KL)	5	24%
– z Programem Operacyjnym Innowacyjna Gospodarka (PO IG)	6	29%
– Z Zintegrowanym Programem Operacyjnym Rozwoju Regionalnego (ZPORR)	2	10%
– z innymi	6	29%

Opracowanie własne na podstawie zapisów wniosków o dofinansowanie.

Ewaluacje

W 2013 r. przeprowadzono badanie ewaluacyjne pn. „Ocena realizacji Priorytetu 1 RPO WD „Przedsiębiorstwa i Innowacyjność” ze szczególnym uwzględnieniem wsparcia przedsiębiorstw prowadzących działalność w zakresie B+R+I, wsparcia instytucji otoczenia biznesu wspierających przedsiębiorczość i innowacyjność, wsparcia udzielanego w ramach inicjatywy JEREMIE oraz stopnia osiągnięcia wskaźnika dotyczącego tworzenia nowych miejsc pracy”.

Badanie zostało przeprowadzone w okresie od maja 2013 r. do października 2013 r.

Głównym celem badania była ocena, na ile realizacja projektów dofinansowanych w ramach Priorytetu 1 Przedsiębiorstwa i Innowacyjność przyczynia się do wzrostu konkurencyjności oraz innowacyjności dolnośląskich przedsiębiorstw.

W ramach Działania 1.1 dotacje inwestycyjne dla przedsiębiorstw związane z prowadzeniem działalności badawczo-rozwojowej cieszyły się relatywnie małym zainteresowaniem z uwagi, m.in. na niski poziom współpracy i chęci współpracy zarówno po stronie przedsiębiorców, jak i jednostek naukowych oraz niski poziom założonej maksymalnej wartości środków przeznaczonych na projekty B+R.

Problem niskiej atrakcyjności wsparcia w zakresie B+R zaobserwowano także w ramach Działania 1.2. Dotacje na usługi doradcze w zakresie B+R i innowacyjności (zgodnie z Dolnośląską Strategią Innowacji) cieszyły się bardzo małą popularnością. Także zainteresowanie instytucji otoczenia biznesu (IOB) dotacjami na doradztwo i inwestycje było zdecydowanie mniejsze niż oczekiwano. W znacznej mierze wynikało to z niewielkiego zapotrzebowania IOB na rozwijanie usług doradczych. Z kolei konkursy w zakresie nawiązywania kontaktów gospodarczych (targi, misje) oraz doradztwa dla MŚP cieszyły się dużą popularnością, choć ich ocena jest ambiwalentna. Z jednej strony poziom zadowolenia z jakości usług doradczych, jak i ocena wpływu udziału w imprezie targowej na poszerzenie sieci kontaktów z potencjalnymi klientami i kontrahentami wśród beneficjentów kształtowała się na bardzo wysokim poziomie. Z drugiej strony eksperci poddawali w wątpliwość efektywność takiego wsparcia.

Działanie 1.3 Wsparcie odnawialnych instrumentów finansowych dla MŚP, to działanie szczególnie ważne, gdyż w całości poświęcone było udzielaniu wsparcia MŚP w postaci odnawialnych instrumentów finansowych, jak pożyczki, poręczenia portfelowe i reporeczenia. Generalnie sposób oraz skala udzielanego wsparcia w ramach Działania 1.3 doprowadziły do poprawy dostępu MŚP do zewnętrznych źródeł finansowania. Mimo relatywnie późnego startu Inicjatywy JEREMIE (2010 r.) obserwowano systematyczny wzrost zainteresowania dostępnymi instrumentami zwrotnymi, zwłaszcza pożyczkami. Jak wynikało z przeprowadzonych badań oferowane

instrumenty finansowe były szczególnie atrakcyjne dla młodych przedsiębiorstw, które nie posiadały wystarczającego wkładu własnego ani zbyt dużego doświadczenia w prowadzeniu działalności gospodarczej. Zaobserwowanymi barierami rozwoju instrumentów zwrotnych w ramach Działania 1.3 były maksymalny okres spłaty kredytu oraz poziom współczynnika straconej pożyczki. Oba te czynniki ograniczały liczbę udzielanych kredytów i poręczeń.

W Działaniu 1.4 Infrastruktura wspierająca innowacyjność i przedsiębiorczość w regionie, przyznawane były dotacje na infrastrukturę wspierającą innowacyjność i przedsiębiorczość – na rozwój parków i inkubatorów, badań i rozwoju oraz transferu technologii. Co ważne, Instytucja Zrządzająca uzyskała zgodę na zmianę linii demarkacyjnej dotyczącej wartości projektów z zakresu B+R z 400 tys. PLN do 20 mln PLN wydatków kwalifikowanych, co wyraźnie przyczyniło się do zwiększenia zainteresowania dofinansowaniem w ramach tego wsparcia w 2012 r. Kryteriami, które z punktu widzenia reprezentantów IOB biorących udział w badaniu, były istotne dla atrakcyjności ich oferty wśród przedsiębiorców to lokalizacja infrastruktury, preferencyjne ceny wynajmu, jak również możliwość korzystania z usług doradczych, przy relatywnie niższej ocenie istotności rozbudowanej oferty szkoleniowej.

W wyniku przeprowadzonego badania wydano, m.in. następujące rekomendacje:

- wprowadzenie zmiany definicji wskaźnika miejsc pracy, umożliwiającego wliczenie również liczby osób zatrudnionych w ramach elastycznych form pracy oraz umów podpisanych w ramach projektów wspartych z odnawialnych źródeł finansowania w inicjatywie JEREMIE,
- stworzenie rozwiązań łączących oferowane usługi doradcze z procesem inwestycyjnym w przedsiębiorstwach,
- stworzenie możliwości połączenia wsparcia odnawialnego i dotacyjnego w ramach realizowanych projektów z zakresu przedsiębiorczości i innowacyjności w nowej perspektywie finansowej,
- wydłużenie czasu spłaty pożyczki proporcjonalnie do wielkości projektu.

Realizacja zaleceń i rekomendacji Komisji Europejskiej odnoszących się do Priorytetu 1

W ramach Programu Komisja Europejska wydawała zalecenia i rekomendacje dotyczące Priorytetu 1 Przedsiębiorstwa i Innowacyjność.

1. Inżynieria finansowa: przestrzeganie procedur zamówień publicznych, pomocy publicznej oraz wprowadzenie monitoringu i kontroli jakościowej – 2010 r. i 2011 r.
Inżynieria finansowa – analiza dotycząca wsparcia sektorowego – 2011 r.

W ramach inżynierii finansowej realizowany był 1 projekt pn. „Dolnośląski Fundusz Powierniczy”. Beneficjentem projektu został Bank Gospodarstwa Krajowego (BGK) – Menadżer Funduszu. Został on wybrany w konkursie ogłoszonym przez IZ RPO.

Instytucja Zarządzająca zobowiązała beneficjenta do zapewnienia zachowania i przestrzegania zasad obiektywizmu i bezstronności oraz konkurencyjności przy wyborze pośredników finansowych, do stosowania przepisów o zamówieniach publicznych, a także przestrzegania przepisów dotyczących pomocy publicznej.

Menadżer Funduszu ogłosił 13 konkursów dotyczących wyboru pośredników finansowych wdrażających poszczególne rodzaje produktów finansowych.

Przez cały okres realizacji projektu Menadżer Funduszu prowadził bieżący monitoring realizacji umów operacyjnych zawartych z pośrednikami finansowymi. IZ RPO wprowadziła kwartalną sprawozdawczość, w ramach której beneficjent przedstawiał postęp w realizacji projektu w zakresie liczby i wartości podpisanych umów operacyjnych, liczby i wartości środków przekazanych ostatecznym beneficjentom (przedsiębiorstwom) w ramach poszczególnych instrumentów finansowych.

W trakcie realizacji projektu IZ RPO przeprowadziła 2 kontrole w siedzibie Menadżera Funduszu oraz 3 kontrole u 7 pośredników finansowych.

W 2012 r. w zakresie udzielania pomocy publicznej w ramach instrumentów inżynierii finansowej, w kontekście obliczania pomocy udzielanej w formie poręczeń, Menadżer Funduszu wydał rekomendacje dla pośredników finansowych dotyczące metodologii wyliczania ekwiwalentu dotacji brutto.

Więcej informacji na temat instrumentów inżynierii finansowej podano w pkt. 2.1.6.5. sprawozdania.

2. Zakres wsparcia powinien być czytelnie przedstawiony z zaznaczeniem linii demarkacyjnej z projektami finansowanymi w ramach EFS (Działanie 1.2. Doradztwo dla firm oraz wsparcie dla Instytucji Otoczenia Biznesu RPO WD) – 2011 r.

Zgodnie z przyjętą linią demarkacyjną w ramach RPO WD beneficjenci mogli otrzymać dofinansowanie na realizację projektów w zakresie doradztwa związanego przede wszystkim z procesami inwestycyjnymi w przedsiębiorstwach, takimi jak wykorzystanie zaawansowanych technologii informatycznych w przedsiębiorstwie, tworzenia strategii rozwoju przedsiębiorstwa, wdrożenia nowego produktu. Natomiast

w ramach PO KL wspierane było doradztwo w szczególności w zakresie ekonomii, finansów, zarządzania zasobami ludzkimi lub rachunkowości (z wyłączeniem doradztwa związanego z procesem inwestycyjnym).

3. Cross - financing – 2011 r.

Zastosowanie mechanizmu cross-financing w ramach Priorytetu 1 przewidziano w Działaniu 1.1, 1.2 oraz 1.4. Możliwe było finansowanie kompleksowych szkoleń ze środków EFRR z wykorzystaniem mechanizmu cross-financing jedynie w uzasadnionych przypadkach. Mechanizmem mogły zostać objęte szkolenia specjalistyczne pracowników w celu podniesienia kwalifikacji niezbędnych do prawidłowego wdrożenia projektu inwestycyjnego oraz szkolenia pracowników Instytucji Otoczenia Biznesu w celu podniesienia jakości usług doradczych świadczonych na rzecz przedsiębiorców.

4. Poprawa treści i wdrożenia Regionalnych Strategii Innowacji (RSI), zwłaszcza w związku zaawansowanym wsparciem dla przedsiębiorstw – 2009 r.

Innowacyjność: rozwój strategii inteligentnej specjalizacji w oparciu o regionalne strategie innowacji – 2010 r.

Włączenie przedsiębiorstw, instytucji otoczenia biznesu i infrastruktury innowacyjnej we wdrażanie Regionalnej Strategii Innowacji – 2011 r.

W ramach Programu skierowano bezpośrednie wsparcie inwestycyjne do przedsiębiorstw w zakresie działalności badawczo-rozwojowej, innowacyjności o charakterze regionalnym zgodny z Dolnośląską Strategią Innowacji; przedsięwzięć ułatwiających dostęp do specjalistycznego wsparcia doradczego dla przedsiębiorstw, szczególnie w zakresie innowacyjności oraz wykorzystania osiągnięć sektora B+R, wsparcie inwestycyjne w zakresie tworzenia i rozwoju infrastruktury wspierającej innowację, wsparcie dla jednostek naukowych prowadzących badania na rzecz przedsiębiorstw. Weryfikacja realizacji celów Dolnośląskiej Strategii Innowacyjnej w projektach odbywała się na podstawie kryteriów kluczowych wyboru operacji finansowych zatwierdzanych przez Komitet Monitorujący RPO WD.

5. Działania otoczenia biznesu: dalsza poprawa monitoringu w zakresie typu dofinansowanych przedsiębiorstw – 2011 r.

W ramach Programu wzmocnienie potencjału dolnośląskich przedsiębiorstw, poza bezpośrednim wsparciem inwestycyjnym, następowało także poprzez udzielanie specjalistycznego wsparcia doradczego, ułatwianie nawiązywania nowych kontaktów gospodarczych oraz wzmocnienie potencjału usługowego Instytucji Otoczenia Biznesu. Szczególnie ważne było ułatwianie dostępu do specjalistycznego wsparcia doradczego przedsiębiorstwom, w zakresie innowacyjności oraz wykorzystania osiągnięć sektora B+R. Działania te realizowały cele DSI i jednocześnie miały za zadanie przeciwdziałać słabościom regionu dotyczącym niewystarczającej współpracy przedsiębiorstw (zwłaszcza MŚP) ze sferą badawczo-rozwojową. Wspieranie podmiotów działających na rzecz stabilizacji i rozwoju firm odbywało się także poprzez poprawę dostępności i podnoszenie jakości usług świadczonych na rzecz przedsiębiorców przez Instytucje Otoczenia Biznesu.

W celu zapewnienia odpowiednich warunków dla powstawania i rozwoju firm podejmowane były działania w zakresie tworzenia i rozwoju tzw. infrastruktury proinnowacyjnej zajmującej się inkubacją i komercjalizacją innowacji (parki technologiczne, centra transferu technologii, centra innowacji) oraz prowadzącej działalność badawczo-rozwojową na rzecz przedsiębiorstw (jednostki naukowe, centra doskonałości). Istotnym czynnikiem wspomagającym rozwój przedsiębiorczości w regionie było funkcjonowanie infrastruktury wspierającej tworzenie i rozwój przedsiębiorstw. W jej skład weszły instytucje świadczące wyspecjalizowane usługi dla firm oraz udostępniające infrastrukturę niezbędną do prowadzenia działalności gospodarczej (parki przemysłowe, inkubatory przedsiębiorczości), które w ramach Programu uzyskały wsparcie na utworzenie lub rozwój instytucji.

6. Wsparcie dla przedsiębiorstw i działań B+R, przedstawienie działań w celu aktywizacji wsparcia na innowację i badanie w przedsiębiorstwach w regionie – 2011 r.

Dolnośląska Instytucja Pośrednicząca ogłaszała nabory wniosków na dotacje inwestycyjne dla przedsiębiorstw związane z prowadzeniem działalności badawczo-rozwojowej oraz na dotacje na doradztwo dla przedsiębiorstw w zakresie B+R i innowacyjności. Ponadto prowadzono nabory na realizację projektów innowacyjnych zgodnych z Regionalną Strategią Innowacji w zakresie innowacyjności produktowej i procesowej o charakterze regionalnym, częścią których było prowadzenie działań B+R w przedsiębiorstwach.

7. Ocena wsparcia dla środowiska biznesu w regionie, z oceną wartości dodanej z punktu widzenia przedsiębiorców, określająca w szczególności w jaki sposób istniejące instytucje otoczenia biznesu (wsparte ze środków UE) odpowiedziały na potrzeby przedsiębiorstw – 2012 r.

System innowacji

Zrealizowane w ramach Programu projekty innowacyjne na poziomie regionu kwalifikowały się do następujących obszarów wskazanych w Regionalnej Strategii Innowacji:

- projektowanie, wytwarzanie i zastosowanie materiałów zaawansowanych, w tym technologie przyrządów, nowe materiały o specjalnych właściwościach i przeznaczeniu ze szczególnym uwzględnieniem technik oddziaływań (inżynieria powierzchni),
- technologie na rzecz poprawy jakości życia, w tym technologie wytwarzania zdrowej żywności, farmaceutyki, technologie ochrony środowiska;
- mechanika i automatyka, w tym inżynieria mechaniczna, mechanika stosowana, mechanika techniczna, robotyka i automatyka, systemy automatyzacji i kontroli;
- chemia i fizyka, w tym inżynieria chemiczna i procesowa, inżynieria materiałowa (wytwarzanie nowoczesnych materiałów),
- technologie pomiarowe, w tym technologie przyrządów;
- technologie elektryczne i elektroniczne, w tym elektrotechnika i elektronika, mikroelektronika;
- technologie informacyjne, w tym nowe technologie informatyczne w oprogramowaniu i technikach, technologie układów cyfrowych, inteligentnych układów i interfejsów, systemów wbudowanych, telekomunikacja;
- technologie medyczne i biologiczne, w tym wytwarzanie materiałów i urządzeń medycznych nowej generacji.

Projekty realizowane w obszarze innowacyjności

W ramach Priorytetu 1 zidentyfikowano 231 projektów, w których wykazano innowacyjność. Innowacyjność w zrealizowanych projektach polegała na innowacyjności produktowej lub procesowej na poziomie przedsiębiorstwa lub regionu, jak również zrealizowano 186 projektów z zakresu prowadzenia działalności badawczo-rozwojowej. Ponadto w zakresie Priorytetu 1 dofinansowywane było tworzenie infrastruktury wspierająca innowacyjność w regionie.

Dotacje inwestycyjne dla przedsiębiorstw innowacyjnych

Typ projektu	Liczba projektów	Wartość ogółem [EUR]	Dofinansowanie z EFRR [EUR]	udział % w wartości dofinansowania z EFRR
obróbka metali	59	39 088 145,71	13 607 368,21	26,41%
budownictwo	19	17 982 963,15	6 642 583,73	12,89%
poligrafia i reklama	18	14 830 074,67	5 496 104,18	10,67%
branża chemiczna	17	13 896 709,41	5 295 280,53	10,28%
artykuły spożywcze	18	12 335 086,47	4 398 518,78	8,54%
inne*	17	9 464 669,16	3 686 561,10	7,15%
obróbka kamieni	16	10 101 773,25	3 622 024,84	7,03%
usługi medyczne	17	5 901 482,20	2 120 363,96	4,11%
informatyka i telekomunikacja	12	3 721 821,62	1 447 694,79	2,81%
automatyka, elektrotechnika	11	3 470 606,10	1 263 099,24	2,45%
produkcja opakowań	3	3 486 439,30	1 160 813,21	2,25%
motoryzacja	5	2 409 883,51	845 717,31	1,64%
energetyka i gazownictwo	2	1 802 767,35	704 152,82	1,37%
usługi porządkowe	3	1 761 370,91	496 661,58	0,96%
prace pomiarowe	4	1 189 485,31	425 736,96	0,83%
meblarstwo - stolarstwo	2	788 342,73	318 694,39	0,62%
Razem	231	142 231 620,85	51 531 375,63	100,00%

*m.in. prace projektowe, produkcja tkanin, wyrobów hydraulicznych, soczewek światłowodowych, szaf światłowodowych, obróbka drewna, usługi transportowe

Dotacje inwestycyjne dla przedsiębiorstw związane z prowadzeniem działalności badawczo-rozwojowej

Typ projektu	Liczba projektów	Wartość ogółem [EUR]	Dofinansowanie z EFRR [EUR]	udział % w wartości dofinansowania z EFRR
obróbka metali	55	27 611 255,71	9 716 883,55	28,70%
inne*	18	17 048 214,08	6 536 585,32	19,31%
branża chemiczna	18	11 142 805,70	4 191 505,00	12,38%

Typ projektu	Liczba projektów	Wartość ogółem [EUR]	Dofinansowanie z EFRR [EUR]	udział % w wartości dofinansowania z EFRR
artykuły spożywcze	14	10 069 194,17	3 291 931,90	9,72%
budownictwo	15	8 285 864,49	3 256 671,82	9,62%
obróbka kamieni	11	7 372 934,07	2 748 385,91	8,12%
poligrafia i reklama	7	5 037 219,21	1 914 228,22	5,65%
informatyka i telekomunikacja	12	3 369 638,92	1 266 051,44	3,74%
produkcja opakowań	4	3 640 279,88	1 219 657,23	3,60%
usługi medyczne	12	3 306 155,53	1 154 646,94	3,41%
automatyka, elektrotechnika	10	2 381 696,37	875 464,37	2,59%
motoryzacja	2	1 716 354,78	593 126,95	1,75%
meblarstwo - stolarstwo	5	1 685 613,86	471 031,89	1,39%
prace pomiarowe	3	1 188 054,39	419 567,69	1,24%
Razem	186	103 855 281,16	37 655 738,23	100,00%

*m.in. prace projektowe, zapewnienie bezpieczeństwa, specjalistyczne przetwarzanie metali i tworzyw sztucznych

Infrastruktura wspierająca innowacyjność i przedsiębiorczość w regionie

W ramach Działania 1.4 Infrastruktura wspierająca innowacyjność i przedsiębiorczość w regionie zrealizowano 18 projektów, w ramach których wsparcie skierowane zostało na tworzenie infrastruktury mającej na celu świadczenie wyspecjalizowanych usług dla innowacyjnych przedsiębiorstw.

Typ projektu	Liczba projektów	Wartość ogółem [EUR]	Dofinansowanie z EFRR [EUR]	udział % w wartości dofinansowania z EFRR
centrum diagnostyki	1	1 061 376,35	250 608,13	1,73%
centrum transferu technologii	1	270 236,82	137 820,78	0,95%
dolnośląski park innowacji	1	3 876 731,66	973 278,14	6,70%
inkubator przedsiębiorczości	6	16 833 912,65	5 108 419,19	35,18%
inkubator technologiczny	1	2 195 990,68	606 901,51	4,18%
laboratorium medyczne	1	2 789 427,05	878 428,63	6,05%
ośrodek badawczo - rozwojowy	3	1 801 537,35	464 843,31	3,20%
park przemysłowo - technologiczny	1	11 654 321,52	3 058 921,39	21,06%
park przemysłowy - inkubator technologiczny	1	2 871 571,26	711 608,96	4,90%
park technologiczny	2	10 894 734,87	2 331 485,99	16,05%
Razem	18	54 249 840,21	14 522 316,03	100,00%

8. Zaprezentowanie działań podejmowanych przez IZ RPO WD w celu zwiększenia zainteresowania przedsiębiorców na obszarach (powiatach) o niskim poziomie absorpcji środków – 2013 r.

Informacja o ogłaszanych konkursach była zamieszczana w największych dziennikach regionalnych na Dolnym Śląsku. Ponadto informacje publikowano podczas emisji programów telewizyjnych skierowanych do przedsiębiorców, które ukazywały się cyklicznie (co tydzień) w telewizji regionalnej. Informacja o konkursach była również umieszczana na stronach internetowych Instytucji Zarządzającej oraz Dolnośląskiej Instytucji Pośredniczącej.

W konkursach ogłoszonych w 2014 r., w celu zaktualizowania przedsiębiorców, zmieniono kryteria oceny merytorycznej zwiększając punktację dla powiatów o wysokiej stopie bezrobocia:

- dla konkursu na dotacje inwestycyjne wspierające rozwój mikroprzedsiębiorstw prowadzących działalność do 2 lat wprowadzono punktację:

Jaka jest stopa bezrobocia w powiecie, w którym zlokalizowany jest projekt?

- równa bądź niższa od średniej w województwie (0 pkt.)
- wyższa do 4 punktów procentowych od średniej w województwie (2 pkt.)
- wyższa do 8 punktów procentowych od średniej w województwie (4 pkt.)
- wyższa do 12 punktów procentowych od średniej w województwie (6 pkt.)
- powyżej 12 punktów procentowych od średniej w województwie (8 pkt.)

- dla konkursu na dotacje inwestycyjne dla MŚP wspierające innowacyjność produktową i procesową na poziomie przedsiębiorstwa (z wyłączeniem projektów z zakresu turystyki) wprowadzono punktację:

Jaka jest stopa bezrobocia w powiecie, w którym zlokalizowany jest projekt?

- równa bądź niższa od średniej w województwie (0);
- wyższa do 4 punktów procentowych od średniej w województwie (1 pkt.);
- wyższa od 4 do 8 punktów procentowych od średniej w województwie (2 pkt.);

- wyższa od 8 do 12 punktów procentowych od średniej w województwie (3 pkt.);
- powyżej 12 punktów procentowych od średniej w województwie (4 pkt.);

W ramach ogłoszonych naborów w 2014 r. zrealizowano 187 projektów, z czego 119 projektów zrealizowano na terenie powiatów, w których stopa bezrobocia rejestrowanego na koniec 2013 r. wyniosła powyżej 12% (udział projektów z terenów o niskiej stopie bezrobocia stanowił 64% wszystkich zrealizowanych projektów w ramach naborów ogłoszonych w 2014 r.).

Rekomendacje Instytucji Zarządzającej

W ramach Priorytetu 1 Instytucja Zarządzająca RPO nie wydała rekomendacji.

3.1.2 Opis istotnych problemów we wdrażaniu wraz z podjętymi środkami zaradczymi

Pomoc publiczna

W początkowym okresie realizacji Programu brak programów pomocy publicznej wpływał na opóźnienie we wdrażaniu. Dotyczyło to w szczególności pomocy publicznej w zakresie udzielania pomocy na wzmocnienie potencjału instytucji otoczenia biznesu, na inwestycje w zakresie sfery badawczo-rozwojowej. Programy pomocy zostały zatwierdzone dopiero w 2009 r. Zaistniała więc konieczność zmiany przez IZ RPO harmonogramów i ogłaszanie naborów w termin późniejszym, po zatwierdzeniu schematów pomocy.

W końcowym etapie wdrażania Programu problemem, w kontekście kontraktacji środków, była konieczność przedłużenia terminów obowiązywania programów pomocy publicznej, szczególnie programu dotyczącego regionalnej pomocy inwestycyjnej poza datę 31.12.2013 r. W przypadku niewydłużenia okresu obowiązywania pomocy istniało ryzyko braku możliwości kontraktowania projektów, w tym znajdujących się na listach rezerwowych, i tym samym niewykorzystania środków alokacji w pełnej wysokości. Okres obowiązywania programów pomocy publicznej został wydłużony do dnia 30.06.2014 r.

Lista Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD)

Istotnym problemem związanym z wdrażaniem Priorytetu 1 był brak listy PKD określającej rodzaje działalności podlegające wykluczeniu z możliwości ubiegania się o dofinansowanie w ramach programów operacyjnych. Dokument ten był niezbędny do jednoznacznej interpretacji zapisów aktów prawnych i dokumentów Unii Europejskiej. W związku z powyższym Instytucja Zarządzająca opracowała dokument pt. „Rodzaje działalności gospodarczych wykluczonych z możliwości ubiegania się o dofinansowanie oraz mogących ubiegać się o dofinansowanie w ograniczonym zakresie w ramach Działania 1.1 Inwestycje dla przedsiębiorstw oraz Działania 1.2 Doradztwo dla firm oraz wsparcie dla Instytucji Otoczenia Biznesu RPO WD 2007-2013”.

Niski poziom zainteresowania wnioskodawców naborami ogłoszonymi w ramach Działania 1.2 oraz 1.4

W Działaniu 1.2 Doradztwo dla firm oraz wsparcie dla Instytucji Otoczenia Biznesu i Działaniu 1.4 Infrastruktura wspierająca innowacyjność i przedsiębiorczość w regionie (zwłaszcza w zakresie badań i rozwoju) zauważalne było niskie zainteresowanie ogłaszanymi naborami. Spowodowane było ono, m.in. ograniczeniami wynikającymi z regulacji dotyczących pomocy publicznej (niski poziom dofinansowania oraz problem z zapewnieniem przez wnioskodawców wkładu własnego nie pochodzącego ze środków publicznych). Niewątpliwym problemem była także konkurencja ze strony programów krajowych PO Innowacyjna Gospodarka i PO Kapitał Ludzki, w których z uwagi na linię demarkacyjną realizowano projekty o większej wartości i uzyskujące wyższą wartość dofinansowania.

W wyniku przeprowadzonej przez IZ RPO analizy realizowanych projektów w innych programach operacyjnych stwierdzono znaczny udział beneficjentów z województwa dolnośląskiego w programach krajowych, zwłaszcza w PO IG, który w największym zakresie zaspakajał potrzeby wnioskodawców z obszaru związanego z B+R, innowacyjnością i przedsiębiorczością. Działania w POIG były komplementarne z Działaniami wdrażanymi w ramach RPO WD, tj. Działaniem 1.4, a biorąc pod uwagę zapisy linii demarkacyjnej wpływało to na mniejsze zainteresowanie beneficjentów projektami możliwymi do realizacji w ramach RPO.

Instytucja Zarządzająca w 2010 r. zdecydowała o powtórzeniu naboru dla Instytucji Otoczenia Biznesu na dotacje na doradztwo i inwestycje, który był ogłoszony w grudniu 2009 r. W ramach naboru wpłynęło 7 projektów na kwotę wynoszącą 23,25% dostępnej w ramach konkursu alokacji, z czego tylko 3 projekty przeszły ocenę formalną. Ostatecznie podpisano tylko 1 umowę o dofinansowanie, dla której wartość dofinansowania z EFRR wyniosła 17 128,37 EUR (75 876,95 PLN), tj. 0,9% alokacji przeznaczonej na nabór.

IZ RPO podjęła decyzję o dokonaniu realokacji środków EFRR z Działania 1.2 i Działania 1.4 do Działania 1.1. Inwestycje dla przedsiębiorstw, w którym występowało większe zainteresowanie potencjalnych beneficjentów.

W 2012 r. Komitet Koordynacyjny NSRO, na wniosek Instytucji Zarządzającej RPO, zatwierdziło zmiany linii demarkacyjnej dla projektów z zakresu B+R podnosząc wartość projektów z 400 tys. PLN do 20 mln PLN, co wyraźnie zwiększyło zainteresowanie potencjalnych beneficjentów realizacją tego typu projektów.

Umowy rozwiązane

Istotnym problemem we wdrażaniu Priorytetu 1 okazała się kwestia skali rozwiązanych umów o dofinansowanie.

Zasadniczy problem polegał na tym, że możliwość ponownego wykorzystania środków alokacji pojawiała się dopiero po odzyskaniu środków od beneficjenta, z którym rozwiązano umowę, co wpływało na opóźnienia we wdrażaniu Priorytetu. Szczególnie miało to znaczenie w końcowej fazie wdrażania Programu.

Ogółem, w ramach Priorytetu 1 rozwiązano 198 umów o dofinansowanie, z czego:

- 162 umowy w Działaniu 1.1 Inwestycje dla przedsiębiorstw – wartość dofinansowania z EFRR 39 275 877,76 EUR (173 988 210,91 PLN),
- 32 umowy w Działaniu 1.2 Doradztwo dla firm oraz wsparcie dla Instytucji Otoczenia Biznesu – wartość dofinansowania z EFRR 422 200,34 EUR (1 870 305,27 PLN),
- 4 umowy w Działaniu 1.4 Infrastruktura wspierająca innowacyjność i przedsiębiorczość w regionie – wartość dofinansowania z EFRR 11 462 617,75 EUR (50 778 250,37 PLN).

Dolnośląska Instytucja Pośrednicząca w Priorytecie 1 (Działanie 1.1 i 1.2) rozwiązała 194 umowy, z czego 70 umów zostały wypowiedziane w związku niewywiązywaniem się przez beneficjenta z obowiązków nałożonych na mocy umowy o dofinansowanie, w szczególności nieterminową realizacją projektów, nieprawidłowościami, które zaszły w projekcie.

W 124 przypadkach do rozwiązania umowy doszło na wniosek beneficjenta. Głównymi powodami zgłaszanymi przez beneficjentów było znaczne pogorszenie się sytuacji finansowej przedsiębiorstwa (46 przypadków), problemy z zachowaniem określonego w umowie terminu realizacji projektu (21 przypadków), zmiana planów inwestycyjnych bądź zmiana zakresu rzeczowego inwestycji, która uzyskała dofinansowanie (22 przypadki). W 13 przypadkach beneficjenci nie wskazali przyczyn wypowiedzenia umowy. W pozostałych przypadkach (22 przypadki) rozwiązanie umowy spowodowane było, m.in. trudną sytuacją osobistą beneficjenta, brakiem porozumienia z dostawcami urządzeń i usług, nierozstrzygnięciem kwestii dotyczących ustalenia statusu przedsiębiorstwa, nieprawidłową realizacją projektu, rozwiązaniem umowy spółki, problemami organizacyjnymi w przedsiębiorstwie.

Środki pochodzące z umów rozwiązanych zostały przeznaczone na kolejne nabory i umożliwiały zakontraktowanie nowych projektów.

Podsumowanie wdrażania Priorytetu 1

Realizacja celów

Celem Priorytetu 1 Przedsiębiorstwa i Innowacyjność był wzrost konkurencyjności dolnośląskich przedsiębiorstw. Jego osiągnięcie miało nastąpić poprzez działania wspomagające rozwój MŚP, a także wzmocnienie i wykorzystanie potencjału sektora B+R.

Wdrażanie Priorytetu 1 Przedsiębiorstwa i Innowacyjność przyczyniło się do realizacji pierwszego celu szczegółowego Programu, tj. *Wzrost aktywności gospodarczej opartej o wiedzę i innowacyjność*.

Wspieranie przedsiębiorczości w ramach Priorytetu 1 było odpowiedzią na zdiagnozowaną w Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020 (SRWD 2020) słabą stronę regionu jaką jest niska aktywność inwestycyjna sektora MŚP oraz niski poziom wydatków z dziedziny B+R. Wspierane w ramach Programu projekty realizowane były w wielu różnych sektorach gospodarki, co wiąże się z mocną stroną regionu, tj. dobrze rozwiniętą strukturą branżową i różnorodnością przemysłu. Projekty w ramach Priorytetu 1 realizowały również cele określone w Regionalnej Strategii Innowacyjnej związane z wzmocnieniem innowacyjności przedsiębiorstw i rozwojem potencjału innowacyjnego w regionie.

W ramach Programu przedsiębiorstwa mogły skorzystać z różnych form wsparcia, tj. dotacji inwestycyjnych, wsparcia doradczego świadczonego przez funkcjonujące w tym celu instytucje oraz z instrumentów zwrotnych w postaci pożyczek i poręczeń.

W ramach Priorytetu 1 zrealizowano 745 projektów, w których udzielono przedsiębiorstwom dotacji inwestycyjnych na rozwój prowadzonej działalności. Najliczniejszą grupę beneficjentów stanowiły mikroprzedsiębiorstwa, które zrealizowały 297 projektów. W ramach zrealizowanych projektów można zidentyfikować 231 projektów, w których wprowadzono innowacyjności produktowej i procesowej na poziomie regionalnym zgodnym z Regionalną Strategią Innowacji oraz na poziomie przedsiębiorstwa w zakresie innowacyjności w produkcji, technologii, zarządzaniu czy też marketingu. Natomiast w 186 projektach

prowadzono działalność badawczo-rozwojową. Zrealizowane w ramach Priorytetu 1 projekty dotyczące inwestycji przedsiębiorstw w zakresie prowadzenia prac badawczo-rozwojowych stanowią odpowiedź na wykazaną w analizie SWOT Programu słabość regionu, jaką jest niewielkie znaczenie sektora przedsiębiorstw w prowadzeniu działalności B+R.

W Priorytecie 1 dofinansowaniem objęto także projekty z zakresu infrastruktury turystycznej i uzdrowiskowej, co wynikało ze zdiagnozowania w analizie SWOT Programu niskiego poziomu bazy noclegowo-gastronomicznej oraz infrastruktury turystycznej jako niedostosowanej do standardów europejskich. W tej dziedzinie zrealizowano 151 projektów w zakresie wsparcia turystyki i działalności uzdrowiskowej. W projektach tych utworzono ponad 900 miejsc pracy. Rozwój turystyki jest jednym z priorytetów określonym w Strategii Województwa Dolnośląskiego.

Wzmocnienie potencjału dolnośląskich przedsiębiorstw poza bezpośrednim wsparciem inwestycyjnym, następowało także poprzez udzielanie specjalistycznego wsparcia doradczego, ułatwianie nawiązywania nowych kontaktów gospodarczych oraz wzmocnienie potencjału usługowego Instytucji Otoczenia Biznesu. Działania te realizowały cele Regionalnej Strategii Inwestycyjnej i jednocześnie miały za zadanie przeciwdziałać słabościom regionu w zakresie niewystarczającej współpracy przedsiębiorstw ze sferą badawczo-rozwojową. Wspieranie podmiotów działających na rzecz stabilizacji i rozwoju firm odbywało się także poprzez poprawę dostępności i podnoszenie jakości usług świadczonych na rzecz przedsiębiorców przez Instytucje Otoczenia Biznesu. W ramach Priorytetu 1 zrealizowano 23 projekty z zakresu doradztwa, a pomoc doradczą świadczoną przez Instytucje Otoczenia Biznesu uzyskało 569 przedsiębiorców.

Jedną z głównych barier rozwojowych dolnośląskich przedsiębiorstw i słabą stroną wskazaną w analizie SWOT Programu była mała zdolność do inwestowania sektora MŚP ze względu na brak własnego kapitału, a także trudność w pozyskaniu zewnętrznych komercyjnych źródeł finansowania. W celu ułatwienia przedsiębiorcom dostępu do zewnętrznych źródeł finansowania zrealizowano w ramach Inicjatywy JEREMIE projekt pn. „Dolnośląski Fundusz Powierniczy”. Przedsiębiorcy wykazali duże zainteresowanie możliwością uzyskania środków na finansowanie inwestycji z instrumentów zwrotnych dostępnych w formie pożyczek i poręczeń. Z tej formy wsparcia skorzystało 5 916 przedsiębiorstw. Wartość środków EFRR przekazanych w formie pożyczek oraz poręczeń wyniosła prawie 150 mln EUR (wkład EFRR wniesiony w ramach Programu do Funduszu wynosił 99 mln EUR). Świadczy to, że środki dostępne w ramach Programu w postaci instrumentów zwrotnych przyczyniły się do likwidacji bariery jaką była trudność w pozyskaniu kapitału zewnętrznego oraz bariery braku kapitału w przedsiębiorstwach uniemożliwiający realizowanie inwestycji rozwojowych.

W celu zapewnienia warunków do powstawania i rozwoju przedsiębiorstw w ramach Priorytetu 1 podejmowane były działania w zakresie tworzenia i rozwoju infrastruktury proinnowacyjnej zajmującej się inkubacją i komercjalizacją innowacji typu parki technologiczne, centra transferu technologii, parki innowacji, inkubatory technologiczne oraz prowadzącej działalność badawczo-rozwojową na rzecz przedsiębiorstw, takie jak jednostki naukowe, ośrodki badawcze i diagnostyczne. Zrealizowano 18 projektów w zakresie budowy, utworzenia, rozbudowy i wyposażenia instytucji mających na celu udzielanie wsparcia przedsiębiorstwom. W zakresie infrastruktury wspierającej innowacyjność i przedsiębiorczość w regionie, największym zainteresowaniem cieszyły się konkursy na projekty dotyczące tworzenia i rozwoju parków technologicznych oraz inkubatorów przedsiębiorczości. Wsparcie infrastrukturalne w ramach parków technologicznych, przemysłowych, inkubatorów uzyskały 463 przedsiębiorstwa, w tym 164 nowopowstałe.

Efekty rzeczowe

W Priorytecie 1 Przedsiębiorstwa i Innowacyjność zrealizowano 883 projekty, w ramach których:

- w przedsiębiorstwach utworzono 12 laboratoriów badawczych,
- w jednostkach naukowych utworzono 10 laboratoriów badawczych,
- zrealizowano 773 projekty badawcze, rozwojowe i celowe przy wykorzystaniu wspartej infrastruktury,
- wdrożono 170 wyników prac w ramach B+R,
- 569 przedsiębiorstw zostało wspartych przez Instytucje Otoczenia Biznesu,
- na terenie 5 parków technologicznych i przemysłowych udostępniono obiekty o powierzchni 97 469 m², w których wsparcie uzyskało 299 przedsiębiorstw oraz powstało 164 nowych przedsiębiorstw,
- wybudowano centrum diagnostyki eksperymentalnej i technologii biomedycznej,
- podpisano 956 kontraktów handlowych.

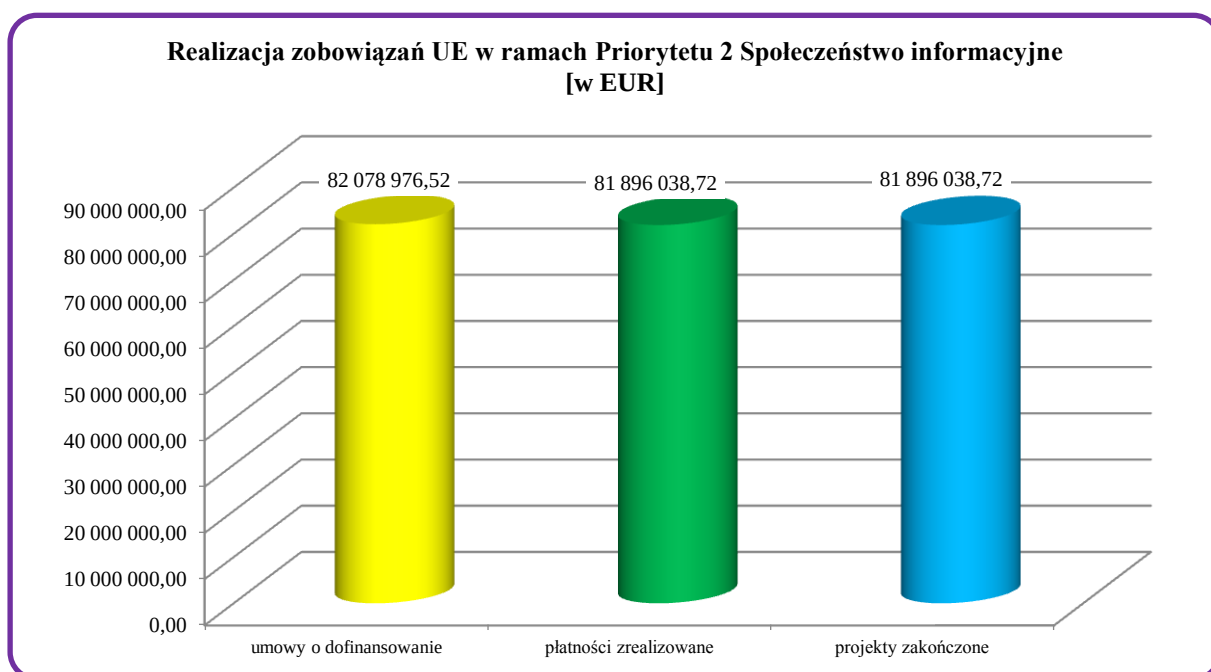
3.2 Priorytet 2. Rozwój społeczeństwa informacyjnego na Dolnym Śląsku (Społeczeństwo informacyjne)

3.2.1 Osiągnięcie celów i analiza postępów (fizyczny i finansowy postęp priorytetu)

Cel Priorytetu 2

Głównym celem Priorytetu było wspieranie konkurencyjności regionu poprzez rozwój szeroko rozumianej regionalnej i lokalnej infrastruktury społeczeństwa informacyjnego.

INFORMACJA NA TEMAT FIZYCZNYCH I FINANSOWYCH POSTĘPÓW PRIORYTETU

W ramach Priorytetu 2 Społeczeństwo informacyjne podpisano 84 umów dofinansowanie projektów o wartości ogółem 110 948 998,85 EUR (491 492 970,01 PLN), w tym dofinansowanie z EFRR 82 078 976,52 EUR (363 601 658,10 PLN), co stanowi 100,15% alokacji Priorytetu.

Na rzecz beneficjentów dokonano płatności ze środków z EFRR w wysokości 81 896 038,72 EUR (362 791 261,94 PLN), co stanowi 99,93% alokacji.

W ramach Priorytetu 2 Społeczeństwo informacyjne zakończyła się realizacja wszystkich 84 projektów. Wartość dofinansowania z EFRR zakończonych projektów wyniosła 81 896 038,72 EUR (362 791 261,94 PLN), co stanowi 99,93% alokacji Priorytetu.

Liczba/wartość projektów	Podpisane umowy	Płatności przekazane beneficjentom	Projekty zakończone
Liczba	84	-	84
Wartość dofinansowania z EFRR [EUR]	82 078 976,52	81 896 038,72	81 896 038,72
% alokacji	100,15%	99,93%	99,93%

IZ RPO WD mając na względzie pełne wykorzystanie środków EFRR podjęła decyzję o zastosowaniu mechanizmu elastyczności, wynikającego ze znowelizowanego art. 77 Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11.07.2006 r. W wyniku tej decyzji wartość alokacji wynikająca z mechanizmu elastyczności wyniosła 86 491 721 EUR, natomiast alokacja dla Priorytetu 2 w Programie wynosiła 97 051 591 EUR, zatem środki EFRR zostały zmniejszone o 10 559 870 EUR, tj. o 10,88% i wykorzystane zostały na realizację projektów w innych Priorytetach.

Tabela finansowa Programu z uwzględnieniem mechanizmu elastyczności w wartości alokacji w ramach Priorytetu 2.

Oś priorytetowa	Finansowanie ogółem [EUR]	Wkład wspólnotowy zgodnie z tabelą finansową Programu [EUR]	Wkład wspólnotowy po zastosowaniu mechanizmu elastyczności [EUR]	Wkład krajowy [EUR]	Indykatorywny podział wkładu krajowego		Poziom współfinansowania
					Krajowe środki publiczne [EUR]	Krajowe środki prywatne [EUR]	
	1=2+3	2	2'	3=4+5	4	5	6=2/1
2.Społeczeństwo informacyjne	99 032 235	97 051 591	86 491 721	1 980 644	1 683 548	297 096	98,00%

W ramach Priorytetu 2 wartość wydatków kwalifikowalnych poniesionych przez beneficjentów, poświadczonych i ujętych w deklaracjach do Komisji Europejskiej wyniosła 102 673 357,83 EUR. Natomiast w tabelach finansowych Programu założono, że wartość wydatków kwalifikowalnych wyniesie 99 032 235 EUR. Poziom realizacji wydatków kwalifikowalnych wyniósł 103,68% w stosunku do wydatków założonych w tabeli finansowej Programu.

Na realizację projektów w ramach Priorytetu 2 wydatkowano więcej krajowych środków publicznych, niż założono w Programie. W tabelach finansowych założono, że wartość krajowych środków publicznych osiągnie wysokość 1 683 548 EUR, natomiast wartość wydatków poniesionych przez beneficjentów finansowanych ze źródeł publicznych, które zostały poświadczane i certyfikowane do KE wyniosła 13 577 393,40 EUR.

Tabela. Wartość poświadczonych wydatków z projektów zrealizowanych w ramach Programu przekazanych w deklaracjach przekazanych do Komisji Europejskiej.

Priorytet	Wydatki kwalifikowane stanowiące podstawę certyfikacji [EUR]	Wydatki publiczne poświadczane do KE			Środki prywatne [EUR]	Poziom współfinansowania UE wynikający z certyfikacji do KE
		Wydatki publiczne [EUR]	w tym środki z EFRR [EUR]	w tym krajowe środki publiczne [EUR]		
	1=2+6	2=3+4	3	4	6	7=3/1
2.Społeczeństwo o informacyjne	102 673 357,83	100 013 756,55	86 436 363,15	13 577 393,40	2 659 601,28	84,19%

Projekty zawieszone

W ramach Programu toczy się postępowanie sądowe w zakresie 2 projektów zrealizowanych w Priorytecie 2:

- postępowanie sądowe – wydatki kwalifikowane, które z tego tytułu nie zostały zadeklarowane do KE wynoszą 4 402,92 EUR (19 504,47 PLN), w tym wkład UE 4 314,86 EUR (19 114,38 PLN).

Załącznik nr XX. Tabela zbiorcza projektów zawieszonych.

Informacje na temat postępów rzeczowych znajdują się w załączniku nr IV do sprawozdania Tabela 4. Postęp fizyczny wg Priorytetów RPO WD.

ANALIZA JAKOŚCIOWA

Informacja o przeprowadzonych w ramach Priorytetu konkursach

W ramach Priorytetu 2 Społeczeństwo informacyjne przeprowadzono 9 naborów wniosków o dofinansowanie (w tym 2 w trybie systemowym) o łącznej alokacji z EFRR w wysokości 53 278 206 EUR. Stanowiło to 61,60% alokacji przeznaczanej na realizację Priorytetu. Środki w wysokości 45 047 885,63 EUR (52,08% alokacji) przeznaczono na realizację projektów z Indykatorywnego Wykazu Indywidualnych Projektów Kluczowych.

Tryb naboru	Liczba naborów	Kwota alokacji zaangażowana w naborach [mln EUR]
tryb konkursowy	7	34,60
tryb systemowy	2	18,68
ogółem	9	53,28

Rozkład projektów realizowanych w ramach Priorytetu na obszary realizacji, typy projektów i typy beneficjentów

W ramach Priorytetu 2 wspierane były działania z zakresu:

- budowy infrastruktury telekomunikacyjnej, w tym budowa sieci szerokopasmowych (Działanie 2.1) – 12 projektów o wartości dofinansowania z EFRR 38 773 013,58 EUR (171 760 572,84 PLN),
- wdrażania nowoczesnych usług świadczonych drogą elektroniczną, w tym usług publicznych oraz e-usług oraz projekty dotyczące zapewnienia bezpieczeństwa i interoperacyjności zastosowanych technologii informacyjnych i komunikacyjnych w celu umożliwienia tworzenia nowych usług, zwiększenia ich dostępności, a także poprawy jakości i stopnia zaawansowania (Działanie 2.2) – 72 projekty o wartości dofinansowania z EFRR 43 123 025,15 EUR (191 030 689,10 PLN).

Rozkład terytorialny projektów

Obszar realizacji	Wartość dofinansowania z EFRR [EUR]	% alokacji Priorytetu
01 Obszar miejski	46 638 338,68	56,91%
02 Obszar górski	129 860,08	0,16%
05 Obszary wiejskie	35 127 839,96	42,86%
Razem	81 896 038,72	99,93%

Przewaga obszaru miejskiego (56,91%) wynika z faktu, iż większość projektów (70) zrealizowanych w ramach Priorytetu 2 dotyczyła elektronicznej administracji (projekty realizowane w urzędach gmin, powiatów, których siedziby znajdują się w miastach). Udział 12 projektów realizowanych na obszarach wiejskich w wartości dofinansowania EFRR stanowi 42,86%, a 2 projekty zrealizowano na terenach górskich (0,16%).

Projekty w ramach Priorytetu 2 Społeczeństwo informacyjne były realizowane na większości obszaru województwa dolnośląskiego. Poniższe zestawienie dostarcza bliższych informacji na ten temat.

Obszary wiejskie i małe miasta

Wartość środków EFRR projektów zrealizowanych na obszarach wiejskich i małych miast w ramach Priorytetu 2 wyniosła 36 938 504,28 EUR (163 633 880,13 PLN) EFRR, co stanowi 45,10% alokacji Priorytetu. Wartość ta przekracza poziom, jaki został wyznaczony dla tego Priorytetu w Programie, tj. 38%.

Rozkład projektów wg powiatów województwa dolnośląskiego

Powiat	Liczba umów	Wartość ogółem [EUR]	w tym EFRR [EUR]	udział % w wartości dofinansowania z EFRR
Powiat bolesławiecki	3	255 135,28	212 750,92	0,26%
Powiat dzierzoniowski	4	406 136,02	302 858,30	0,37%
Powiat głogowski	3	1 490 278,85	1 224 615,74	1,50%
Powiat górowski	0	0,00	0,00	0,00%

Powiat	Liczba umów	Wartość ogółem [EUR]	w tym EFRR [EUR]	udział % w wartości dofinansowania z EFRR
Powiat jaworski	2	127 574,36	95 165,16	0,12%
Powiat jeleniogórski	0	0,00	0,00	0,00%
Powiat kamiennogórski	2	104 821,90	87 066,89	0,11%
Powiat kłodzki	3	224 073,31	181 849,52	0,22%
Powiat legnicki	0	0,00	0,00	0,00%
Powiat lubański	0	0,00	0,00	0,00%
Powiat lubiński	1	353 702,34	295 894,94	0,36%
Powiat lwówecki	1	153 288,55	130 295,27	0,16%
Miasto Jelenia Góra	0	0,00	0,00	0,00%
Miasto Legnica	0	0,00	0,00	0,00%
Miasto Wałbrzych	0	0,00	0,00	0,00%
Miasto Wrocław	17	25 625 006,56	21 024 684,10	25,67%
Powiat milicki	1	46 492,74	37 375,02	0,05%
Powiat oleśnicki	3	1 571 250,60	1 171 731,45	1,43%
Powiat oławski	0	0,00	0,00	0,00%
Powiat polkowicki	2	201 395,90	154 824,45	0,19%
Powiat strzeliński	1	141 628,33	91 759,73	0,11%
Powiat średzki	4	529 386,18	428 735,48	0,52%
Powiat świdnicki	2	334 377,88	279 230,25	0,34%
Powiat trzebnicki	2	152 049,94	102 148,40	0,12%
Powiat wałbrzyski	1	35 855,22	28 952,13	0,04%
Powiat wołowski	1	146 089,90	101 734,23	0,12%
Powiat wrocławski	1	107 061,11	90 960,99	0,11%
Powiat ząbkowicki	1	12 750,40	9 994,93	0,01%
Powiat zgorzelecki	4	640 619,26	416 603,75	0,51%
Powiat złotoryjski	3	294 995,05	239 987,21	0,29%
woj. dolnośląskie*	22	77 958 218,16	55 186 819,87	67,39%
Razem	84	110 912 187,84	81 896 038,72	100,00%

*w kategorii „województwo dolnośląskie” ujęto projekty realizowane na terenie więcej niż jednego powiatu.

Można zauważyć, że na terenie 8 powiatów w ramach Priorytetu nie były realizowane projekty. Natomiast należy wziąć pod uwagę, że projekt dotyczący budowy szerokopasmowej sieci szkieletowej realizowany przez Samorząd Województwa Dolnośląskiego obejmował większość powiatów i został ujęty w kategorii województwo dolnośląskie.

Podział na sektory wsparcia (typy projektów)

Sektor wsparcia	Liczba umów	Wartość ogółem [EUR]	w tym EFRR [EUR]	udział % w wartości dofinansowania z EFRR
sieci szkieletowe i szerokopasmowe	11	57 887 826,60	38 691 744,92	47,24%
elektroniczna administracja	57	36 448 569,29	30 060 093,39	36,71%
elektroniczna dokumentacja medyczna	7	11 263 810,26	9 020 692,03	11,01%
digitalizacja (bazy danych)	4	2 615 239,64	2 327 689,50	2,84%
modelowanie sieci	1	1 380 639,13	787 791,54	0,96%
e-usługi dla obywateli	1	598 260,18	468 088,60	0,57%
e-komunikacja w ZOZ	1	488 909,90	415 573,41	0,51%
modernizacja serwerowni	1	175 645,75	81 268,65	0,10%
infokioski	1	53 287,10	43 096,67	0,05%
Razem	84	110 912 187,84	81 896 038,72	100,00%

Najwięcej projektów zrealizowanych w Prioryecie 2 dotyczyło rozwoju usług elektronicznych w administracji publicznej (57 projektów), co stanowiło ponad 36,70% wartości wszystkich zrealizowanych projektów. Inne typy projektów zrealizowane w Prioryecie 2 to budowa sieci szkieletowych i szerokopasmowych (11 projektów), projekty dotyczące tworzenia elektronicznej dokumentacji medycznej (7 projektów), tworzenia baz danych (4 projekty) oraz inne projekty (5 projektów), w tym modelowanie sieci hydraulicznej i kanalizacyjnej, e-usługi dla obywateli, elektroniczna komunikacja, modernizacja i budowa serwerowni, a także tworzenie infokiosków.

Podział projektów na typy beneficjentów

Typ beneficjenta	Liczba umów	Wartość ogółem [EUR]	w tym EFRR [EUR]	udział % w wartości dofinansowania z EFRR
jednostka samorządu terytorialnego, związek lub stowarzyszenie jst (w tym jednostka organizacyjna jst)	59	79 128 982,17	58 878 483,73	71,89%
zakład opieki zdrowotnej	13	19 960 646,94	16 150 184,96	19,72%
przedsiębiorca lub przedsiębiorstwo (w tym firma)	6	7 137 395,86	3 123 172,95	3,81%
administracja rządowa, jednostka państwowa (w tym agencje)	3	2 824 455,98	2 195 902,56	2,68%
szkoła wyższa	2	1 779 979,37	1 479 676,13	1,81%
instytucja kultury	1	80 727,52	68 618,39	0,08%
Razem	84	110 912 187,84	81 896 038,72	100,00%

Największą grupę beneficjentów stanowiły jednostki samorządu terytorialnego (59 projektów). Wśród innych typów beneficjentów wskazać można zakłady opieki zdrowotnej (13 projektów), przedsiębiorców (6 projektów), administrację państwową (3 projekty), szkoły wyższe (2 projekty) i instytucję kultury (1 projekt).

Projekty indywidualne

W ramach Priorytetu 2 Społeczeństwo informacyjne zrealizowano 7 projektów kluczowych o wartości ogółem 61 623 746,32 EUR (272 987 033,82 PLN), w tym dofinansowanie z EFRR 45 563 502,77 EUR (201 841 760,94 PLN), co stanowiło 55,60% alokacji Priorytetu 2. Realizacja wszystkich projektów została zakończona.

Płatności przekazane na rzecz beneficjentów projektów kluczowych wyniosły 45 563 502,77 EUR (201 841 760,94 PLN), co stanowi 100% środków EFRR w zrealizowanych projektach.

Umieszczenie projektów z zakresu społeczeństwa informacyjnego w Indykatorywnym Wykazie Indywidualnych Projektów Kluczowych wynikało z ich dużego znaczenia i wpływu na realizację celu szczegółowego Programu tj. Wzrost aktywności gospodarczej opartej o wiedzę i innowacyjność.

Wskaźniki zrealizowane przez projekty indywidualne w Priorytecie 2 Społeczeństwo informacyjne

Liczba projektów realizowanych w zakresie społeczeństwa informacyjnego

W ramach projektów indywidualnych zrealizowano 7 projektów z zakresu społeczeństwa informacyjnego, co stanowi 10,00% wartości docelowej wskaźnika.

w tym Liczba projektów dotyczących e-usług

Zrealizowano 6 projektów z zakresu e-usług, co stanowi 16,67% wartości docelowej wskaźnika.

Liczba osób, które uzyskały dostęp do szerokopasmowego Internetu, w tym na obszarach wiejskich

Wartość wskaźnika wynikająca z projektu indywidualnego wyniosła 424 260 osób, tj. 169,70% wartości docelowej. Natomiast wskaźnik na obszarach wiejskich osiągnął poziom 565,68% wartości docelowej.

W kwietniu 2014 r. IZ RPO uzyskała zgodę KE na wliczanie do wartości wskaźnika programowego liczby osób, które uzyskują dostęp do szerokopasmowego internetu w wyniku realizacji projektu Samorządu Województwa Dolnośląskiego pn. *Likwidacja obszarów wykluczenia informacyjnego i budowa dolnośląskiej sieci szkieletowej*.

Zestawienie projektów indywidualnych zrealizowanych w ramach Priorytetu 2 Społeczeństwo informacyjne

Lp.	Tytuł projektu	Data podpisania umowy o dofinansowanie	Data rozpoczęcia realizacji projektu	Data zakończenie realizacji projektu	Całkowita wartość projektu	Wartość dofinansowania ze środków EFRR
2.1 Infrastruktura społeczeństwa informacyjnego						
1.	Likwidacja obszarów wykluczenia informacyjnego i budowa dolnośląskiej sieci szkieletowej (Dolnośląska Sieć Szkieletowa)	29.01.2013	02.09.2008	31.12.2015	48 330 993,04 EUR (214 101 466,09 PLN)	33 228 319,28 EUR (147 198 131,56 PLN)
2.2 Rozwój usług elektronicznych						
2.	Budowa systemu Bazy Danych Topograficznych jako platformy Dolnośląskiego Systemu Informacji Przestrzennej – II etap realizacji	10.09.2009	22.08.2008	05.07.2013	1 518 361,19 EUR (6 726 188,25 PLN)	1 407 983,74 EUR (6 237 227,19 PLN)
3.	Dolnośląska e-szkoła	22.12.2009	05.06.2009	17.05.2013	3 937 693,27 EUR (17 443 587,40 PLN)	3 858 657,40 EUR (17 093 466,42 PLN)
4.	Modernizacja infrastruktury teleinformatycznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego	30.11.2010	28.12.2009	17.10.2014	5 012 242,84 EUR (22 203 734,55 PLN)	4 872 639,80 EUR (21 585 307,04 PLN)
5.	Dolnośląska platforma wymiany informacji o bezpieczeństwie i porządku publicznym	23.12.2010	13.07.2010	16.12.2015	2 083 574,15 EUR (9 230 025,14 PLN)	1 590 838,26 EUR (7 047 254,42 PLN)
6.	Digitalizacja wniosków paszportowych Oddziału Paszportowego Dolnośląskiego Urzędu Wojewódzkiego	16.12.2011	30.12.2011	09.05.2012	58 240,59 EUR (258 000,00 PLN)	49 504,50 EUR (219 300,00 PLN)
7.	System ostrzegania, alarmowania i informowania województwa dolnośląskiego	28.06.2012	23.03.2012	17.11.2014	682 641,23 EUR (3 024 032,39 PLN)	555 559,79 EUR (2 461 074,31 PLN)
Łączna wartość projektów indywidualnych w Priorytecie 2					61 623 746,32 EUR (272 987 033,82 PLN)	45 563 502,77 EUR (201 841 760,94 PLN)

1. „Likwidacja obszarów wykluczenia informacyjnego i budowa dolnośląskiej sieci szkieletowej” – beneficjent Samorząd Województwa Dolnośląskiego

Celem projektu było przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu oraz likwidacja obszarów wykluczenia informacyjnego na terenie Dolnego Śląska – głównie na obszarach wiejskich i małych miast. Wybudowana została regionalna sieć szerokopasmowa na obszarach „białych” i „szarych”, tj. obszarach najbardziej zagrożonych wykluczeniem cyfrowym. Istotną barierą rozwoju województwa dolnośląskiego, ograniczającą jego konkurencyjność są obszary „wykluczenia cyfrowego”, czyli obszary nieobjęte zasięgiem infrastruktury dostępu następnej generacji (NGA) i na których inwestorzy prywatni nie planują wybudowania takiej infrastruktury. Charakterystyką NGA jest minimalna przepustowość na poziomie 30 Mb/s pozwalającą operatorowi na oferowanie kanału HD.

Budowa jednolitej infrastruktury teleinformatycznej pozwoliła na zwiększenie dostępności do mediów elektronicznych, a także podniesienie atrakcyjności obszarów dla operatorów telekomunikacyjnych świadczących usługę, tzw. „ostatniej mili”.

Zakres projektu obejmował „białe obszary NGA” oraz obszary najbardziej zagrożonych „wykluczeniem cyfrowym” w odniesieniu do podstawowego, tradycyjnego dostępu szerokopasmowego do internetu, w którym tradycyjne „białe obszary” to takie, gdzie nie ma infrastruktury szerokopasmowej.

Przedmiotem projektu była budowa regionalnej sieci optycznej o charakterze szkieletowo-dystrybucyjnym o min. długość sieci 1 564 km zawierającej 157 węzłów w sieci (w tym 9 węzłów szkieletowych, 82 węzły dystrybucyjne, 66 węzłów dostępu do sieci oraz 2 Centra Zarządzania Siecią) i blisko 600 punktów dystrybucji (pasywne punkty styku) na obszarach wykluczenia informacyjnego. Jako medium transmisyjne zastosowany został światłowód jednomodowy. Projekt realizowany był przede wszystkim na obszarach szczególnie zagrożonych wykluczeniem cyfrowym, a więc na terenach wiejskich i małych miast.

Zgodnie z wytycznymi KE sieć spełnia wymogi: neutralności technologicznej, otwartości w zakresie dostępu i skalowalności, jakie stawiane są sieciom Nowej Generacji.

Zakres projektu obejmował elementy pasywne, takie jak: kanalizacja teletechniczna, kable światłowodowe, studnie, szafy i kontenery oraz elementy aktywne w ilości potrzebnej do uzyskania założonego celu projektu (przede wszystkim w węzłach szkieletowych i głównych węzłach dystrybucyjnych).

Umowa o dofinansowanie projektu została podpisana 29 stycznia 2013 r.

Decyzja o notyfikacji pomocy publicznej została wydana przez KE 14.12.2012 r.

Wartość projektu:

• całkowita wartość projektu	48 330 993,04 EUR	214 101 466,09 PLN
• wydatki kwalifikowalne	39 092 140,33 EUR	173 174 272,43 PLN
• dofinansowanie	33 228 319,28 EUR	147 198 131,56 PLN
• środki własne	5 863 821,05 EUR	25 976 140,87 PLN

(Projekt w dniu notyfikacji pomocy publicznej przez KE nie spełniał warunku tzw. projektu dużego, według kursu euro z wniosku o notyfikację wartość całkowita projektu wynosiła 49,3 mln EUR.)

Model eksploatacji sieci

Właścicielem wybudowanej infrastruktury pozostał beneficjent – Samorząd Województwa Dolnośląskiego. Za eksploatację i sprzedaż usług odpowiada operator infrastruktury. Umowa z operatorem zapewnia odpowiedni poziom usług oraz kontrolę właścicielską gwarantującą oczekiwane skutki społeczne interwencji i nie wymagała od administracji jednostek samorządu terytorialnego zaangażowania technicznego i finansowego w utrzymanie i zarządzanie siecią. Dolnośląska Sieć Szkieletowa jest siecią otwartą oferującą infrastrukturę telekomunikacyjną oraz hurtowe usługi IP dla wszystkich przedsiębiorców telekomunikacyjnych dostarczających usługi dostępu szerokopasmowego. Dostęp do sieci został umożliwiony w ustalonych punktach styku. W praktyce nie ma ograniczenia w przepustowości sieci.

W ramach wybudowanej sieci szerokopasmowej o długości 1 616,56 km dostęp do niej uzyskało 424 260 osób (wszystkie na obszarach wiejskich). Stworzono ponadto 163 nowe węzły dostępowe. Realizacja projektu zakończyła się w 2015 r.

2. „Budowa systemu Bazy Danych Topograficznych jako platformy Dolnośląskiego Systemu Informacji Przestrzennej - II etap realizacji” – beneficjent Samorząd Województwa Dolnośląskiego

Projekt był kolejnym etapem budowy Bazy Danych Topograficznych (TBD) dla części obszaru województwa dolnośląskiego, obejmującej swym zasięgiem tereny o największej aktywności inwestycyjnej oraz tereny o specjalnym znaczeniu dla działań na rzecz środowiska i ochrony przed skutkami klęsk żywiołowych i katastrof ekologicznych. W ramach projektu opracowano 297 arkuszy map topograficznych w systemie GIS, które zostały włączone do wojewódzkiego zasobu geodezyjnego i kartograficznego i stanowią platformę Dolnośląskiego Systemu Informacji Przestrzennej. Udostępnianie map odbywa się poprzez internet.

Projekt miał charakter strategiczny dla rozwoju Dolnego Śląska ze względu na upowszechnienie technologii informacyjno-komunikacyjnych i udostępnienie informacji wszystkim zainteresowanym mieszkańcom regionu.

W wyniku projektu została uruchomiona 1 usługa on-line na poziomie 1 Informacja, 1 usługa on-line na poziomie 2 Interakcja i 1 usługa on-line na poziomie 3 dwustronna interakcja. Powstała udoskonalona baza danych. W rezultacie powstały 2 nowe miejsca pracy. Z usług on-line skorzystało 35 544 osób, a z publicznych baz danych 6 571 przedsiębiorstw.

Realizacja projektu zakończyła się w 2013 r.

3. „Dolnośląska e-szkola” – beneficjent Samorząd Województwa Dolnośląskiego

Projekt był pilotażowym przedsięwzięciem mającym na celu wdrożenie technologii informacyjnych i komunikacyjnych w wybranych szkołach województwa dolnośląskiego. Celem projektu było opracowanie i wdrożenie przejścia na wyższy etap rozwoju technologii informacyjnej w edukacji poprzez:

- zastosowanie nowoczesnych rozwiązań technicznych (sieci radiowych, komputerów przenośnych, systemów interaktywnych). Rozwiązania te umożliwiają swobodny dostęp do Internetu z każdego miejsca w szkole, nie tylko w pracowniach internetowych, jednoczesną aktywność wszystkich uczniów w czasie lekcji,

- przygotowanie nauczycieli do osiągnięcia kolejnego etapu rozwoju kompetencji w zakresie technologii informacyjnej. Nauczyciele przeszli szkolenia, które umożliwiają im połączenie technologii informacyjnej z przedmiotami, które wykładają,
- udostępnienie nauczycielom stron internetowych i oprogramowania umożliwiającego także tworzenie własnych zasobów edukacyjnych.

Platforma edukacyjna powoduje pełną personalizację dostępu i zawartości, współpracę różnych grup użytkowników oraz interakcję. Przyczynia się do wsparcia kształcenia zawodowego wśród uczniów i nauczycieli. Projekt obejmował dwa komplementarne z sobą zakresy rzeczowe. Pierwszy dotyczył zakupu platformy e-learningowej wraz ze stosownym oprogramowaniem i zasobami edukacyjnymi. Drugi natomiast obejmował wyposażenie szkół publicznych w niezbędny sprzęt oraz oprogramowanie umożliwiające efektywne wdrożenie e-usług edukacyjnych zarówno w procesie nauczania, jak i uczenia się.

W wyniku realizacji projektu zostały uruchomione 4 usługi on-line na poziomie 2 Interakcja i 32 usługi on-line na poziomie 3 dwustronna interakcja. Powstały 2 udoskonalone bazy danych i 200 mobilnych pracowni komputerowych w szkołach. Z aplikacji i usług teleinformatycznych korzysta 478 jednostek sektora publicznego, a liczba osób korzystających z usług on-line wyniosła 100 407.

Realizacja projektu zakończyła się w 2013 r.

4. „Modernizacja infrastruktury teleinformatycznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego” – beneficjent Samorząd Województwa Dolnośląskiego

Projekt polegał na modernizacji istniejącej sieci teleinformatycznej w siedzibie Urzędu Marszałkowskiego w zakresie:

- budowy Centrum Przetwarzania Danych poprzez adaptację pomieszczenia,
- modernizacji infrastruktury kablowej,
- modernizacji i rozbudowy urządzeń aktywnych realizujących transmisję w sieci LAN urzędu,
- wdrożenia nowej generacji serwerów usługowych, centralnego systemu pamięci masowej oraz centralnego systemu wykonywania kopii,
- implementacji mechanizmów wirtualizacji zasobów, systemów i aplikacji.

W wyniku realizacji projektu zakupione zostały 24 serwery, urządzenia sieciowe oraz powstało 7 udoskonalonych baz danych. Uruchomiono 1 usługę on-line na poziomie 3 dwustronna interakcja. Liczba jednostek sektora publicznego korzystających z utworzonych aplikacji i usług teleinformatycznych wyniosła 196, a liczba osób korzystających z usług on-line wyniosła 2 220 922.

Realizacja projektu zakończyła się w 2014 r.

5. „Dolnośląska platforma wymiany informacji o bezpieczeństwie i porządku publicznym – beneficjent Komenda Wojewódzka Policji we Wrocławiu

Projekt miał na celu zapewnienie mieszkańcom powszechnego dostępu do informacji o bezpieczeństwie i porządku publicznym na terenie Dolnego Śląska. Przyczynia się do wzrostu aktywności obywatelskiej w zakresie zwiększania bezpieczeństwa własnego i środowiska zamieszkania, poprzez stworzenie systemu sprawnej komunikacji elektronicznej pomiędzy obywatelem a jednostką Policji szczebla podstawowego (komendy miejskie, powiatowe i komisariaty Policji).

W wyniku realizacji projektu uruchomiono 3 usługi on-line na poziomie 1 Informacja, 2 usługi on-line na poziomie 2 Interakcja i 1 usługa on-line na poziomie 3 dwustronna interakcja. Powstały 2 udoskonalone bazy danych. Możliwość używania podpisu elektronicznego uzyskało 101 osób, a z usług on-line korzysta 368 040 osób.

Realizacja projektu zakończyła się w 2015 r.

6. „Digitalizacja wniosków paszportowych Oddziału Paszportowego Dolnośląskiego Urzędu Wojewódzkiego” – beneficjent Dolnośląski Urząd Wojewódzki

Projekt dotyczył podniesienia poziomu jakości obsługi klientów zewnętrznych Dolnośląskiego Urzędu Wojewódzkiego, świadczonej przez Oddział Paszportowy poprzez wykorzystanie nowoczesnego systemu informatycznego obejmującego połączone rejestry zarchiwizowanych wniosków paszportowych.

W wyniku realizacji projektu powstała udoskonalona baza danych, zakupionych zostało 10 zestawów komputerowych i 7 urządzeń skanujących. Możliwość używania podpisu elektronicznego uzyskało 69 osób.

Realizacja projektu zakończyła się w 2012 r.

7. „System ostrzegania, alarmowania i informowania województwa dolnośląskiego” - beneficjent Dolnośląski Urząd Wojewódzki

Celem projektu było umożliwienie pełnej koordynacji działań wszystkich służb zaangażowanych w zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańców Dolnego Śląska w sytuacjach kryzysowych oraz informowanie i ostrzeganie mieszkańców z zagrożonych terenów. Projekt polegał na zaprojektowaniu i utworzeniu w Wojewódzkim Centrum Zarządzania Kryzysowego platformy serwerowej, umożliwiającej pełną koordynację działań oraz wymianę informacji pomiędzy służbami reagowania z terenu całego województwa, odpowiedzialnymi za zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańcom Dolnego Śląska w zakresie klęsk i zagrożeń. Na platformie zainstalowany został system pozwalający na gromadzenie napływających z terenu danych, ich przetwarzanie, analizę i prezentację. Objęcie jednym systemem teleinformatycznym wszystkich służb ma strategiczne znaczenie dla zwiększenia bezpieczeństwa społeczeństwa i infrastruktury Dolnego Śląska. Pełna koordynacja działań może przyczynić się do uniknięcia chaosu i zwiększenia skuteczności akcji ratunkowych.

W wyniku realizacji projektu została uruchomiona 1 usługa on-line na poziomie 1 Informacja oraz zakupiono 220 szt. sprzętu informatycznego. Z usługi teleinformatycznej korzysta 300 jednostek sektora publicznego.

Realizacja projektu została zakończona w 2014 r.

Projekty realizowane w ramach innych programów operacyjnych

Na terenie województwa dolnośląskiego realizowanych było 417 projektów z zakresu społeczeństwa informacyjnego (sektor informatyki i telekomunikacji oraz zarządzania własnością intelektualną), które otrzymały dofinansowanie z Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka.

Dodatkowe informacje o liczbie i wartości projektów realizowanych na terenie województwa dolnośląskiego w ramach innych programów operacyjnych – Załącznik nr XII do sprawozdania Opis sytuacji społeczno-gospodarczej województwa dolnośląskiego w 2015 r. - punkt 5.2 Projekty realizowane na terenie województwa dolnośląskiego w ramach innych programów operacyjnych.

Postęp rzeczowy realizacji Priorytetu 2

Tabela. Wartość wskaźników Priorytetu 2 Społeczeństwo informacyjne określona na podstawie 84 zakończonych projektów.

Wskaźniki	Jednostka miary	Wartość docelowa		Wartość wskaźnika osiągnięta w wyniku realizacji RPO WD 2007-2013	% realizacji wartości docelowej dla 2015 r.
		2013	2015		
Priorytet 2 Społeczeństwo informacyjne					
Wskaźniki produktu					
Liczba projektów realizowanych w zakresie społeczeństwa informacyjnego	szt.	55	70	84	120,00%
w tym:					
Liczba projektów dotyczących e-usług	szt.	28	36	72	200%
Wskaźniki rezultatu					
Liczba osób, które uzyskały dostęp do szerokopasmowego Internetu	osoby	200 000	250 000	542 995	217,20%
w tym:					
na obszarach wiejskich	osoby	60 000	75 000	453 717	604,96%
Liczba nowych węzłów dostępowych w posiadaniu administracji publicznej	szt.	22	200	185	92,50%

Liczba projektów realizowanych w zakresie społeczeństwa informacyjnego

Przekroczenie wartości docelowej wskaźnika wynika z faktu, iż zrealizowane zostały projekty o niższej wartości dofinansowania niż zakładano przy programowaniu. Pozwoliło to na realizację większej liczby projektów.

Liczba projektów dotyczących e-usług

Przekroczenie wartości docelowej wskaźnika, wynika z faktu, że na etapie programowania szacowano realizację mniejszej liczby projektów o wyższej wartości dofinansowania. W trakcie realizacji Programu, beneficjenci wnioskowali o dofinansowanie projektów o niższej wartości, co spowodowało, że dofinansowanie mogła otrzymać większa liczba projektów. Wpłynęło to znacząco na przekroczenie wartości docelowej wskaźnika dla

projektów w zakresie technologii informacyjnych i komunikacyjnych oraz usług i aplikacji dla obywateli, m.in. e-zdrowie, e-administracja, e-edukacja,. Należy również zauważyć, że każdego roku w wyniku stałego oraz szybkiego postępu w rozwoju technologii informacyjnych oraz ich dostępności rośnie świadomość i zainteresowanie społeczeństwa nowoczesnymi e-usługami. Dostarczają one użytkownikom narzędzi, za pomocą których mogą pozyskiwać informacje, selekcjonować je, analizować, przetwarzać, gromadzić, zarządzać i przekazywać innym użytkownikom indywidualnym oraz instytucjom, stąd wynika też duże zainteresowanie tworzenia e-usług. Rezultatem jest łatwa i szybka wymiana informacji pomiędzy urzędami, placówkami zdrowia, instytutami badawczymi i uczelniami. Jednocześnie możliwe i powszechnie wykorzystywane jest realizowanie codziennych czynności, takich jak chociażby zamawianie wizyt lekarskich, składanie wniosków do instytucji, zdobywanie podstawowych informacji przez internet. Najważniejszym rezultatem jednak jest zwiększenie równości w dostępie do informacji oraz zaspokojenie oczekiwań ludności w dostępie do e-usług. Przyczyną przekroczenia wartości wskaźnika o 100% jest też rozwój technologii informatycznych i rynku świadczenia usług informatycznych. Spowodowało to, że tworzenie e-usług stało się tańsze, co miało wpływ na możliwość zrealizowania większej liczby projektów w ramach Programu, niż zakładano na etapie programowania.

IZ RPO nie podejmowała działań naprawczych w związku ze znacznym przekroczeniem wartości docelowej wskaźnika, ze względu na fakt, że wskaźnik ten miał wpływ na realizację wskaźnika *Liczba projektów realizowanych w zakresie społeczeństwa informacyjnego*, który zakładał realizację projektów z zakresu e-usług i projektów z zakresu infrastruktury społeczeństwa informacyjnego.

Liczba osób, które uzyskały dostęp do szerokopasmowego Internetu w tym na obszarach wiejskich

Należy zaznaczyć, że na etapie tworzenia Programu istotny wpływ na realizację wskaźnika miał mieć projekt Samorządu Województwa pn. *Likwidacja obszarów wykluczenia informacyjnego i budowa dolnośląskiej sieci szkieletowej*. Jednak w wyniku analizy różnych wariantów realizacyjnych, przyjęto w projekcie rozwiązania zakładające udostępnienie powstałej infrastruktury operatorom telekomunikacyjnym (dostęp hurtowy), w związku z powyższym, wskaźnik ten nie został wykazany w projekcie. W 2013 r. IZ RPO wniosowała do KE o zmianę założonej wartości docelowej w Programie dla tego wskaźnika, jednak KE nie wyraziła zgody na tę zmianę. IZ RPO wystąpiła do KE z prośbą o zaakceptowanie zmiany w metodologii wyliczenia wskaźnika, na co uzyskała zgodę w 2014 r. Metodologia zakładała wyliczenie wskaźnika na podstawie iloczynu potencjału abonenckiego, czyli liczby gospodarstw domowych w promieniu 5 km od każdego węzła dostępu do sieci szkieletowej (pasywnego punktu styku przewidzianego do przyłączania sieci ostatniej mili) pomnożonego przez 3 osoby przypadające średnio na jedno gospodarstwo oraz procent gospodarstw domowych realnie zainteresowanych w uzyskaniu dostępu do internetu (oszacowany na podstawie odsetka mieszkańców posiadających dostęp do szerokopasmowego internetu na terenie Dolnego Śląska wynoszącego w 2012 r. 60,7%).

Zmiana metodologii liczenia wskaźnika w projekcie pn. *Likwidacja obszarów wykluczenia informacyjnego i budowa dolnośląskiej sieci szkieletowej (DSS)*, miało znaczący wpływ na przekroczenie wartości docelowej wskaźnika. Wartość wskaźnika w projekcie osiągnięto w wysokości 424 260 osób, co miało wpływ na przekroczenie wartości docelowej o 117%. Wpłynęło to również na znaczny wzrost wskaźnika na obszarach wiejskich, który osiągnął poziom 604,96% wartości docelowej. Kilkukrotne przekroczenie wartości docelowej wskaźnika na obszarach wiejskich wynika z tego, że projekt dotyczący budowy dolnośląskiej sieci szkieletowej realizowany był tylko na obszarach wiejskich.

Na przekroczenie wartości docelowej wskaźnika ma też fakt, że w trakcie projektowania i budowy dolnośląskiej sieci szkieletowej optymalizowano parametry techniczne sieci w taki sposób, aby bez zwiększenia nakładów finansowych maksymalizować możliwość oddziaływania sieci w obszarach interwencji; w rezultacie zaprojektowano położenie 733 szt. muf kablowych w taki sposób, aby mogły zostać przystosowane przez operatora infrastruktury DSS do pełnienia funkcji punktów dostępu do sieci. Po uzbrojeniu węzłów szkieletowych w urządzenia aktywne przez operatora infrastruktury w punktach tych powstała możliwość świadczenia przez niego hurtowych usług szerokopasmowego Internetu, zwiększyło to znacząco możliwość oddziaływania sieci. Po zakończeniu projektu wykonano analizę liczby miejscowości, które znalazły się w odległości do 5 km od punktów dostępu do DSS; dane pozyskano, poprzez wykonanie zapytania do bazy danych przestrzennych przechowywanej w systemie teleinformatycznym UMWD. Należy zwrócić uwagę, że przyjęty dwustopniowy model interwencji (separacja usług hurtowych świadczonych przez operatora infrastruktury DSS od usług detalicznych świadczonych przez operatorów sieci dostępowych (OSD), objęcie określonej grupy gospodarstw domowych zasięgiem sieci DSS (uzyskanie potencjalnej możliwości dostępu do szerokopasmowego Internetu) nie jest równoznaczne ze skorzystaniem z oferty operatora infrastruktury DSS za pośrednictwem OSD; niebagatelną rolę odgrywają tu inne czynniki, które bezpośrednio wpływają na zachowania OSD, m.in. rozwój segmentu detalicznego wspomagany jest z Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa, realizowanego w związku z przyjętą linią demarkacyjną.

Liczba nowych węzłów dostępowych w posiadaniu administracji publicznej

Wartość wskaźnika była szacowana z uwzględnieniem założeń projektowych dotyczących budowy regionalnej sieci szkieletowej w ramach projektu pn. *Likwidacja obszarów wykluczenia informacyjnego i budowa dolnośląskiej sieci szkieletowej*. W okresie tworzenia Programu i prognozowania wartości wskaźników projekt był we wczesnej fazie koncepcyjnej. Istotne znaczenie miał rozwój technologii telekomunikacyjnej, w tym m.in. sieci nowej generacji (NGA), co tym samym wpływa na niższą realizację wskaźnika niż założono w Programie. W efekcie pierwotnie zakładana w projekcie liczba węzłów dostępowych okazała się zbyt duża i nieuzasadniona ekonomicznie. IZ RPO wnioskowała o zmniejszenie wartości docelowej tego wskaźnika, na którą w kwietniu 2014 r. KE wyraziła zgodę. Wartość docelowa została zmniejszona z 300 szt. do 200 szt.

Ostatecznie wartość wskaźnika osiągnęła poziom 92,50%, a na jego realizację znaczący wpływ miał projekt pn. *Likwidacja obszarów wykluczenia informacyjnego i budowa dolnośląskiej sieci szkieletowej*.

Nowe miejsca pracy powstałe w wyniku zrealizowania projektów

W ramach Priorytetu 2 Społeczeństwo informacyjne utworzono 39 miejsc pracy, w tym 19,5 etatów dla kobiet.

Równość szans

W ramach Priorytetu 2 Społeczeństwo informacyjne zrealizowano 74 projektów pozytywnie wpływających na politykę równych szans, w szczególności w aspekcie poprawy dostępu różnych grup społecznych i zawodowych, w tym osób niepełnosprawnych, osób starszych, młodzieży uczącej się, do technologii informacyjnych i komunikacyjnych. Projekty te dotyczyły w szczególności budowy sieci i wprowadzenia e-usług.

Cross-financing

W ramach Priorytetu 2 zrealizowano 48 projektów, w których wykorzystano instrument cross-financing. Wartość środków w ramach mechanizmu cross-financing wyniosła 702 223,36 EUR. Środki te przeznaczone były głównie na szkolenia personelu, który obsługuje zakupiony w ramach projektu sprzęt/oprogramowanie.

Komplementarność

Analiza poszczególnych obszarów wsparcia w ramach RPO WD, w kontekście diagnozowania komplementarności międzyprogramowej wykazała komplementarność Priorytetu 2 z Programem Operacyjnym Innowacyjna Gospodarka (PO IG). Projekty o charakterze regionalnym zrealizowane w ramach Działania 2.1 Infrastruktura społeczeństwa informacyjnego oraz Działania 2.2 Rozwój usług elektronicznych RPO WD, były komplementarne wobec działań PO IG dotyczących budowy elektronicznej administracji oraz zwiększania innowacyjności gospodarki. Ponadto projekty zrealizowane w ramach Działania 2.2 korelowały z Działaniem 5.2 Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki (PO KL), które dotyczyło wzmocnienia potencjału administracji samorządowej.

Tabela. Powiązanie działań podejmowanych w ramach Priorytetu 2 z innymi programami finansowanymi z funduszy UE.

Priorytet 2 RPO WD	Komplementarność międzyprogramowa				
	PO IG	PO IŚ	PO KL	PROW	PO RYBY
Działanie 2.1 Infrastruktura społeczeństwa informacyjnego					
Działanie 2.2 Rozwój usług elektronicznych					

Opracowanie własne na podstawie zapisów Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013 oraz Szczegółowego Opisu Priorytetów Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013, a także wyników badania przeprowadzonego na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego na temat komplementarności wsparcia z PO KL z innymi programami UE

Interwencje podejmowane w ramach Działania 2.1 i 2.1 RPO WD wykazały komplementarność względem siebie, jak również z działaniami podejmowanymi w ramach Priorytetu 1, 6, 7, 8 oraz 9 RPO.

Tabela. Komplementarność wewnątrzprogramowa w Priorytecie 2

Priorytet 2 Społeczeństwo informacyjne	Priorytety wskazane jako komplementarne z Działaniami Priorytetu 2 Społeczeństwo informacyjne								
	1. Przedsiębiorstwa i innowacyjność	2. Społeczeństwo informacyjne	3. Transport	4. Środowisko i bezpieczeństwo ekologiczne	5. Energetyka	6. Turystyka i kultura	7. Edukacja	8. Zdrowie	9. Miasta
Działanie 2.1 Infrastruktura społeczeństwa informacyjnego									
Działanie 2.2 Rozwój usług elektronicznych									

Opracowanie własne na podstawie zapisów Szczegółowego Opisu Priorytetów Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013

Mając na względzie identyfikację obszarów, w których beneficjenci wskazywali na komplementarność projektów, przeanalizowano wnioski o dofinansowanie w projektach zrealizowanych. W wyniku przedmiotowej analizy stwierdzono, że 68% projektów z Priorytetu 2 wykazało komplementarność projektu, w tym najwięcej komplementarność wewnątrzprogramową w ramach RPO WD – 51%.

Tabela. Komplementarność projektów w ramach Priorytetu 2, na podstawie zapisów wniosków o dofinansowanie.

Komplementarność projektów w Priorytecie 2 wg źródła pochodzenia środków		
	Liczba projektów	%
Projekty realizowane w ramach Priorytetu 2 Społeczeństwo informacyjne	84	100%
Komplementarność projektów, w tym	57	68%
• komplementarność wewnątrzprogramowa (RPO WD)	29	51%
• komplementarność zewnątrzprogramowa, w tym:	37	65%
– z Programem Operacyjnym Kapitał Ludzki (PO KL)	3	5%
– z Programem Operacyjnym Infrastruktura i Środowisko (PO IŚ)	1	2%
– z Programem Operacyjnym Innowacyjna Gospodarka (PO IG)	3	5%
– z Zintegrowanym Programem Operacyjnym Rozwoju Regionalnego (ZPORR)	14	25%
– z innymi	22	39%

Opracowanie własne na podstawie zapisów wniosków o dofinansowanie

Ewaluacje

W 2014 r. zrealizowano badanie ewaluacyjne pn. *Ewaluacja wpływu projektów realizowanych w RPO WD w kategoriach interwencji 10, 11, 13 wraz z wyznaczeniem typów projektów preferowanych do wsparcia w perspektywie finansowej 2014+*.

Celem głównym badania była ocena wpływu inwestycji realizowanych w ramach RPO WD 2007-2013 w kategoriach interwencji: 10, 11, 13 na osiągnięcie zakładanych w Programie celów oraz weryfikacja czy wyznaczone obszary wsparcia/typy projektów i podział środków zostały właściwie zaplanowane, tak aby skutecznie przyczyniały się do rozwoju społeczeństwa informacyjnego. Badanie miało także na celu udzielenie odpowiedzi na pytanie, czy projekty realizowane w ramach RPO WD 2007-2013 przyczyniły się do zwiększenia

wykorzystania e-usług i aplikacji dla obywateli oraz rozwiązań z zakresu technologii informacyjnych i komunikacyjnych.

Analizie na potrzeby badania poddano projekty przypisane do trzech kategorii interwencji, zdefiniowane w następujący sposób:

- kategoria interwencji 10 Infrastruktura telekomunikacyjna (w tym sieci szerokopasmowe);
- kategoria interwencji 11 Technologie informacyjne i komunikacyjne (dostęp, bezpieczeństwo, interoperacyjność, zapobieganie zagrożeniom, badania, innowacje, treści cyfrowe);
- kategoria interwencji 13 Usługi i aplikacje dla obywateli (e-zdrowie, e-administracja, e-edukacja, e-integracja).

Z przeprowadzonego badania wynika, że z uwagi na skalę oddziaływania – co najmniej regionalną, wśród projektów objętych badaniem, na rozwój lokalnej i regionalnej infrastruktury społeczeństwa informacyjnego największy wpływ miały projekty realizowane w ramach Priorytetu 2 RPO WD, które dotyczyły:

- budowy infrastruktury telekomunikacyjnej, w tym sieci szerokopasmowych,
- wdrażania nowoczesnych usług świadczonych drogą elektroniczną, w tym usług publicznych oraz e-usług,
- zapewnienia bezpieczeństwa i interoperacyjności zastosowanych technologii informacyjnych i komunikacyjnych w celu umożliwienia tworzenia nowych usług, zwiększenia ich dostępności, a także poprawy jakości i stopnia zaawansowania.

Wsparcie w ramach RPO WD ukierunkowane na rozwój społeczeństwa informacyjnego miało wpływ na poprawę działania administracji publicznej, w tym zwiększenie dostępności i jakości elektronicznych usług publicznych (świadczonych nie tylko przez jednostki samorządu terytorialnego). Stopień informatyzacji oraz dostępność e-usług w administracji publicznej, w tym samorządowej na Dolnym Śląsku jest tym samym relatywnie wysoki. Znaczący wpływ na zmniejszenie dysproporcji regionalnych w dostępie do internetu, a także do informacji i usług świadczonych drogą elektroniczną między obszarami miejskimi a terenami małych miast i wsi, miały projekty realizowane w ramach Priorytetu 2. Zrealizowano szereg przedsięwzięć przyczyniających się do rozwoju społeczeństwa informacyjnego w niemal we wszystkich powiatach (tj. w 22 powiatach województwa dolnośląskiego), przy czym zasięg oddziaływania niektórych projektów był znacznie szerszy niż miejsce ich realizacji. Ponadto w ramach Działania 2.1 oraz Działania 2.2 wsparciem objęto także projekty oddziałujące na obszar całego województwa.

Bezpośrednim efektem dofinansowania projektów e-administracji w ramach RPO WD był fakt, że tylko niewielki odsetek urzędów publicznych w województwie dolnośląskim nie posiada elektronicznej skrzynki podawczej (ESP), a pod względem używanych przez urzędy ESP Dolny Śląsk zajmował 1 miejsce w kraju. Istotne jest, że 70% urzędów korzystało z systemów elektronicznego zarządzania dokumentacją, co dało 2 miejsce w kraju, natomiast 32% urzędów dysponowało systemem GIS (system informacji przestrzennej), plasując województwo na 1 miejscu w kraju.

Ponadto badanie potwierdziło fakt, iż w województwie dolnośląskim istniało wiele niezaspokojonych potrzeb w zakresie usług publicznych świadczonych *on-line*. Mieszkańcy (ponad 87% ankietowanych w badaniu) wskazywali na konieczność dalszego rozwoju e-usług, w szczególności zgłaszane były potrzeby w zakresie e-usług ze złożonymi interakcjami, np. w zakresie komunikacji oraz składania i otrzymywania dokumentów drogą elektroniczną w obszarze zdrowia, nauki i szkolnictwa oraz w związku z kwestiami społecznymi. Mieszkańcy obszarów wiejskich wykazywali większe zainteresowanie usługami publicznymi świadczonymi *on-line*, mimo iż stopień wykorzystania internetu na tych obszarach był niższy niż w miastach. Wyniki badania wskazały także, że mieszkańcy wsi częściej aniżeli mieszkańcy miast dostrzegali konieczność dalszego rozwoju e-usług o charakterze publicznym.

Realizacja zaleceń i rekomendacji Komisji Europejskiej odnoszących się do Priorytetu 2

1. Poprawa i przyspieszenie wdrażania inwestycji w obszarze społeczeństwa informacyjnego – 2009 r.

Ogłoszenie przez IZ RPO naborów wniosków o dofinansowanie w 2009 r. w obszarze społeczeństwa informacyjnego uniemożliwiało brak zatwierdzonych schematów pomocy publicznej. Rozporządzenie Ministra Rozwoju Regionalnego w sprawie udzielania pomocy na inwestycje w zakresie infrastruktury telekomunikacyjnej weszło w życie z dn. 31.12.2009 r. W związku z tym Instytucja Zarządzająca zmuszona była wstrzymać ogłaszanie naborów w zakresie projektów objętych schematami pomocy do czasu ogłoszenia rozporządzenia.

Przed wejściem w życie rozporządzenia w zakresie nie objętym pomocą publiczną dokonano wyboru projektów, a w części objętej zasadami pomocy nabory zostały ogłoszone.

W związku z powyższym Priorytet 2 Społeczeństwo informacyjne bez utrudnień mógł być wdrażany od 2010 r.

2. Przygotowanie wniosku o dofinansowanie dla dużego projektu – Dolnośląska Sieć Szkieletowa – 2010 r.

Komisja Europejska rekomendowała IZ RPO WD podjęcie niezbędnych kroków w celu przygotowania wniosku do dużego projektu pn. Dolnośląska Sieć Szkieletowa. Instytucja Zarządzająca podjęła działania związane z przygotowaniem niezbędnej dokumentacji. Termin złożenia wniosku o dofinansowanie opisywanego projektu został wyznaczony na dzień 1.10.2011 r. W czasie przygotowania dokumentacji i planu finansowego projektu okazało się, że nie będzie on spełniał wymogów finansowych dla dużego projektu, z uwagi na jego mniejszą niż pierwotnie zakładano wartość (poniżej 50 mln EUR).

3. Niejednolity postęp w osiach Priorytetowych – infrastruktura szerokopasmowa – 2011 r. i 2012 r.

Komisja Europejska zwróciła uwagę, że postęp Programu nie jest jednolity we wszystkich Osiach Priorytetowych, co jest widoczne, m.in. w Priorytecie 2 Społeczeństwo informacyjne, w zakresie infrastruktury szerokopasmowej.

W 2011 r. w celu poprawy zdolności absorpcyjnych IZ RPO ogłosiła w ramach Priorytetu 2 nabór na sieci szerokopasmowe. Alokacja na nabór wyniosła 5 mln EUR. IZ RPO przewidziała możliwość zwiększenia alokacji naboru w przypadku dużego zainteresowania wnioskodawców lub powtórzenie naboru w 2012 r. Ponadto na znaczne zwiększenie wykorzystania alokacji wpłynął projekt pn. *Likwidacja obszarów wykluczenia informacyjnego i budowa dolnośląskiej sieci szkieletowej*, dla którego w 2012 r. został złożony wniosek o dofinansowanie, a umowę podpisano w 2013 r.

4. Brak postępu realizacji wskaźników – dostęp do łączy szerokopasmowych – 2013 r.

Komisja Europejska zwróciła uwagę na brak realizacji wskaźnika dotyczącego dostępu do łączy szerokopasmowych. IZ RPO wystąpiła do KE o zaakceptowanie zmiany metodologii wyliczania i uwzględnienia we wskaźniku programowym, osób przyłączonych do szerokopasmowego internetu w wyniku realizacji projektu pn. *Likwidacja obszarów wykluczenia informacyjnego i budowa dolnośląskiej sieci szkieletowej (DSS)*. W 2014 r. KE wyraziła zgodę na zastosowanie zaproponowanej metodologii. Przyczyniło się to w dużym stopniu do osiągnięcia założonej wartości docelowej wskaźników.

Rekomendacje Instytucji Zarządzającej

W ramach Priorytetu 2 Instytucja Zarządzająca RPO nie wydała rekomendacji.

3.2.2 Opis istotnych problemów we wdrażaniu wraz z podjętymi środkami zaradczymi

Pomoc publiczna – 2008 r. i 2009 r.

W 2008 r. trwały prace nad rozporządzeniem w sprawie udzielania pomocy na inwestycje w zakresie infrastruktury telekomunikacyjnej w ramach regionalnych programów operacyjnych – schemat pomocy został przesłany do Komisji Europejskiej w celu notyfikacji w dn. 13.08.2008 r.

Brak zatwierdzonego programu pomocowego skutkował opóźnieniami we wdrażaniu Programu– IZ RPO wstrzymała ogłaszania naborów wniosków o dofinansowanie. Miało to wpływ również na przygotowanie projektów z Indykatywnego Wykazu Indywidualnych Projektów Kluczowych.

Wpłynęło to na efektywną realizację w szczególności wdrażania Działania 2.1, w zakresie projektów dotyczących budowy infrastruktury sieci szerokopasmowych. Rozporządzenie w sprawie udzielenia pomocy na inwestycje w zakresie infrastruktury weszło w życie dn. 31.12.2009 r. Przyjęte rozporządzenie definiowało jako beneficjentów pomocy jedynie przedsiębiorców telekomunikacyjnych, wobec czego projekty składane przez pozostałych beneficjentów (jednostki samorządu terytorialnego) podlegały indywidualnej notyfikacji przez Komisję Europejską. W konsekwencji beneficjentów czekała perspektywa złożonego i długotrwałego procesu zatwierdzania projektów. Pomimo tego, że przeprowadzony przez IZ RPO w 2010 r. nabór na budowę sieci telekomunikacyjnych skierowany do jednostek samorządu terytorialnego cieszył się dużym wstępnym zainteresowaniem beneficjentów (propozycje zgłosiło 13 beneficjentów na 220% alokacji na nabór), to przedłużający się proces oceny oraz utrudnienia związane z koniecznością notyfikacji pomocy doprowadziły do rezygnacji beneficjentów z realizacji projektów i nie podpisano żadnej umowy.

Z kolei w konkursie przeprowadzonym w 2011 r dla przedsiębiorców telekomunikacyjnych, pomimo organizacji przez IZ RPO informacyjnych spotkań z operatorami telekomunikacyjnymi zakończonych deklaracjami złożenia wniosków do konkursu, największy operator wycofał się z udziału w konkursie.

Pomimo opóźnień we wdrażaniu Priorytetu i konieczności późniejszego ogłaszania konkursów, projekty dla których podpisano umowy zostały zakończone.

Aspekty środowiskowe

Ze względu na zmianę prawa w zakresie ochrony środowiska projekty przygotowane przez wnioskodawców do realizacji w ramach Programu wymagały uzupełnienia w zakresie procedury oceny oddziaływania na środowisko. Szczególnie istotne było to dla projektów ujętych w Indykatywnym Wykazie Indywidualnych Projektów

Kluczowych, których wnioskodawcy z tego powodu przesuwali okres przygotowania projektu do realizacji nawet o rok.

Pomimo opóźnień w przygotowaniu dokumentacji projekty z IWIPK zostały zakończone.

Ryzyko niewykorzystania alokacji w Priorytecie 2

W 2011 r. w trakcie wdrażania Programu pojawiło się ryzyko związane z możliwością niewykorzystania alokacji w Priorytecie 2. Ryzyko to wiązało się przede wszystkim z realizacją 2 projektów:

- w Działaniu 2.1 Infrastruktura społeczeństwa informacyjnego, projekt pn. „*Likwidacja obszarów wykluczenia informacyjnego i budowa dolnośląskiej sieci szkieletowej*” (DSS), którego beneficjentem był Samorząd Województwa Dolnośląskiego. Całkowita wartość projektu to prawie 48,33 mln EUR, w tym dofinansowanie prawie 33,23 mln EUR.

Projekt wymagał notyfikacji pomocy przez Komisję Europejską. Beneficjent złożył do KE dokumenty do pre-notyfikacji w czerwcu 2011 r. Decyzję o notyfikacji została uzyskana 14.12.2012 r. Umowę o dofinansowanie projektu podpisano w 2013 r. Projekt został zakończony w 2015 r.

- w Działaniu 2.2 Rozwój usług elektronicznych, projekt pn. „*Regionalna platforma informacyjna dla mieszkańców i samorządów Dolnego Śląska „e-DolnySlask”*”, którego beneficjentem był Samorząd Województwa Dolnośląskiego. Całkowita wartość projektu wyniosła 14,74 mln EUR, w tym dofinansowanie 12,53 mln EUR.

Instytucja Zarządzająca otrzymała dwie rozbieżne opinie ekspertów na temat możliwości realizacji projektu w założonym przez beneficjenta kształcie i terminie. Mimo wielokrotnych przesunięć terminu zakończenia realizacji projektu, ze względu na zmiany w założeniach projektu rosło ryzyko nie zakończenia projektu w terminie umożliwiającym jego rozliczenie w Programie. Umowa o dofinansowanie została rozwiązana w 2015 r. Środki alokacji zostały wykorzystane na realizację innych projektów.

Podsumowanie wdrażania Priorytetu 2

Realizacja celów

Głównym celem Priorytetu 2 było wspieranie konkurencyjności województwa dolnośląskiego poprzez rozwój szeroko rozumianej regionalnej i lokalnej infrastruktury informacyjnej. Podstawowym zadaniem Priorytetu było zmniejszenie dysproporcji regionalnych w dostępie do Internetu, a co się z tym wiąże, także do informacji i usług świadczonych drogą elektroniczną.

Wdrażanie Priorytetu 2 Społeczeństwo informacyjne przyczyniło się do realizacji pierwszego celu szczegółowego Programu, tj. *Wzrost aktywności gospodarczej opartej o wiedzę i innowacyjność*.

Interwencja w ramach Programu została skierowana na regionalne i lokalne sieci zapewniające szerokopasmowy dostęp do Internetu. W ramach 12 projektów dofinansowano budowę, rozbudowę i modernizację sieci szerokopasmowych i dostępowych wraz z wyposażeniem ośrodków administrujących. Celem projektów była likwidacja wykluczenia cyfrowego poprzez umożliwienie dostępu do sieci internetowej i zapewnienie dostępu gospodarstwom domowym, które tego dostępu nie posiadają. Wskazać należy, że na terenach wiejskich zrealizowano projekty, które wyczerpywały ponadto 42% alokacji Priorytetu. W ramach zrealizowanych w Priorytecie 2 projektów dostęp do sieci uzyskało 542 995 osób, w tym na obszarach wiejskich 453 717 osób. Sytuacja w zakresie komputeryzacji i informatyzacji w województwie dolnośląskim poprawia się z roku na rok, co obrazują dane statystyczne.

Tabela. Odsetek gospodarstw domowych wyposażonych w komputer z dostępem do Internetu.

2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
28,4	36,2	46,4	53,6	59,3	60,9	70,5	71,9	74,8	75,8

W ramach Priorytetu realizowane były również projekty umożliwiające rozwój społeczeństwa informacyjnego poprzez tworzenie e-usług. Zrealizowano 72 projekty (ponad 33% alokacji Priorytetu) w zakresie wprowadzenia e-usług w administracji publicznej (e-urząd – platforma służąca do obsługi klientów, a także służąca zarządzania pracą urzędu), w placówkach oświatowych (e-oświata – platforma służąca do zarządzania siecią szkół, e-dziennik), w placówkach służby zdrowia (e-usługi w zakresie tworzenia i wymiany dokumentacji medycznej w celu diagnozowania pacjentów na odległość, rejestracji pacjentów). W ramach Priorytetu 2 zbudowano również 7 publicznych platform informacyjnych dotyczących systemu informacji przestrzennej, systemu wymiany informacji o bezpieczeństwie i porządku publicznym, systemu alarmowania i informowania o zagrożeniach. W zakresie wdrożenia technologii informacyjnych przez beneficjentów reprezentujących jednostki sektora publicznego należy wskazać utworzenie 131 baz danych, przeprowadzenie digitalizacji

zbiorów archiwalnych, a także wprowadzenie podpisów elektronicznych (podpis elektroniczny uzyskało 553 osoby).

Efekty rzeczowe

W Priorytecie 2 Społeczeństwo informacyjne zrealizowano 84 projekty, w ramach których:

- wybudowano 2 018 km telekomunikacyjnej sieci szkieletowej oraz 215 km dostępowej, dzięki której 542 995 osób uzyskało dostęp do Internetu, w tym 453 717 na obszarach wiejskich,
- w ramach jednego projektu zmodernizowano 4 serwerownie, dzięki czemu udostępniono usługi on-line i podłączono do sieci internetowej 300 gospodarstw domowych,
- wdrożono 36 systemy zarządzania w jednostkach publicznych, w tym bezpiecznej transmisji danych, m.in. medycznych. Systemy zarządzania oprócz usług administracyjnych objęły również zarządzanie oświatą, zasobami bibliotecznymi,
- zainstalowano 8 infokiosków w miejscach publicznych,
- uruchomiono 899 e-usług (w tym na poziomie 1 – 52, na poziomie 2 – 485, na poziomie 3 – 348 i na poziomie 4 – 14), z których skorzystało ponad 3,9 mln użytkowników,
- utworzono 131 baz danych w jednostkach publicznych,
- udostępniono on-line 25 rejestrów publicznych,
- z udostępnionych rejestrów publicznych skorzystało 16 944 osób i 810 przedsiębiorców,
- z usług on-line skorzystało 3 953 403 osoby (e-usługi publiczne).

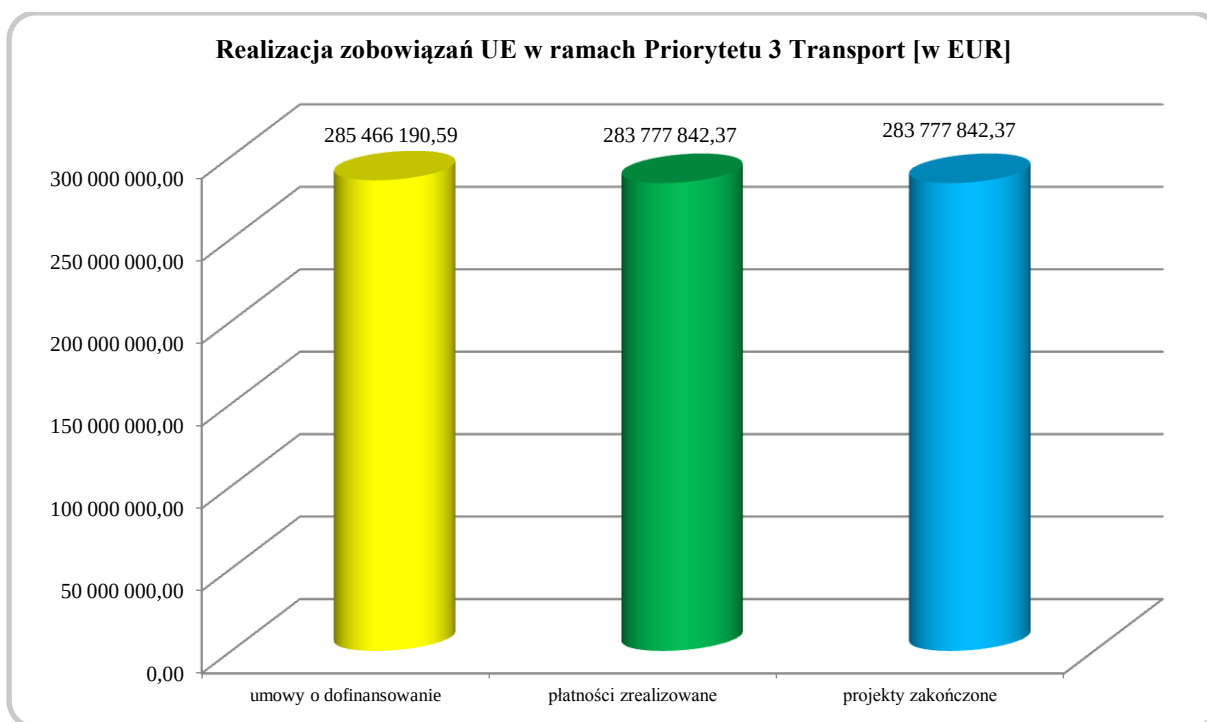
3.3 Priorytet 3. Rozwój infrastruktury transportowej na Dolnym Śląsku (Transport)

3.3.1 Osiągnięcie celów i analiza postępów (fizyczny i finansowy postęp priorytetu)

Cel Priorytetu 3

Głównym celem Priorytetu była modernizacja i rozbudowa istniejącej infrastruktury transportowej w taki sposób, aby zmodernizować sieć połączeń transportowych z sąsiednimi regionami oraz połączeń wewnętrznych przyczyniających się do rozwoju obszarów aktywności gospodarczej, w tym turystycznej.

INFORMACJA NA TEMAT FIZYCZNYCH I FINANSOWYCH POSTĘPÓW PRIORYTETU

W ramach Priorytetu 3 Transport podpisano 84 umowy o dofinansowanie o wartości ogółem 516 936 528,72 EUR (2 289 977 128,57 PLN), w tym dofinansowanie z EFRR 285 466 190,59 EUR (1 264 586 677,68 PLN), co stanowi 100,17% alokacji Priorytetu.

Na rzecz beneficjentów dokonano płatności o wartości dofinansowania z EFRR 283 777 842,37 EUR (1 257 107 463,93 PLN), co stanowi 99,58% alokacji Priorytetu.

W ramach Priorytetu 3 Transport zakończyła się realizacja wszystkich 84 projektów. Wartość dofinansowania z EFRR zakończonych projektów wyniosła 283 777 842,37 EUR (1 257 107 463,93 PLN), co stanowi 99,58% alokacji Priorytetu.

Liczba/wartość projektów	Podpisane umowy	Płatności przekazane beneficjentom	Projekty zakończone
Liczba	84	-	84
Wartość dofinansowania z EFRR [EUR]	285 466 190,59	283 777 842,37	283 777 842,37
% alokacji	100,17%	99,58%	99,58%

IZ RPO WD mając na względzie pełne wykorzystanie środków EFRR podjęła decyzję o zastosowaniu mechanizmu elastyczności, wynikającego ze znowelizowanego art. 77 Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11.07.2006 r. W wyniku tej decyzji wartość alokacji wynikająca z mechanizmu elastyczności wyniosła 300 500 185 EUR, natomiast alokacja dla Priorytetu 3 w Programie wynosiła 273 196 914 EUR, zatem środki EFRR zostały zwiększone o 27 303 271 EUR tj. 9,99%.

Tabela finansowa Programu z uwzględnieniem mechanizmu elastyczności w wartości alokacji w ramach Priorytetu 3.

Oś priorytetowa	Finansowanie ogółem [EUR]	Wkład wspólnotowy zgodnie z tabelą finansową Programu [EUR]	Wkład wspólnotowy po zastosowaniu mechanizmu elastyczności [EUR]	Wkład krajowy [EUR]	Indykatorywny podział wkładu krajowego		Poziom współfinansowania
					Krajowe środki publiczne [EUR]	Krajowe środki prywatne [EUR]	
	1=2+3	2	2'	3=4+5	4	5	6=2/1
3.Transport	303 552 127	273 196 914	300 500 185	30 355 213	30 355 213	0	90,00%

W ramach Priorytetu 3 wartość wydatków kwalifikowalnych poniesionych przez beneficjentów, poświadczonych i ujętych w deklaracjach do Komisji Europejskiej wyniosła 467 032 936,23 EUR. Natomiast w tabelach finansowych Programu założono, że wartość wydatków kwalifikowalnych wyniesie 303 552 127 EUR. Poziom realizacji wydatków kwalifikowalnych wyniósł 153,86% w stosunku do wydatków założonych w tabeli finansowej Programu.

Na realizację projektów w ramach Priorytetu 3 wydatkowano więcej krajowych środków publicznych, niż założono w Programie. W tabelach finansowych założono, że wartość krajowych środków publicznych osiągnie wysokość 30 355 213 EUR, natomiast wartość wydatków poniesionych przez beneficjentów finansowanych ze źródeł publicznych, które zostały poświadczane i certyfikowane do KE wyniosła 157 522 138,35 EUR.

Tabela. Wartość poświadczonych wydatków z projektów zrealizowanych w ramach Programu przekazanych w deklaracjach przekazanych do Komisji Europejskiej.

Priorytet	Wydatki kwalifikowane stanowiące podstawę certyfikacji [EUR]	Wydatki publiczne poświadczane do KE			Środki prywatne [EUR]	Poziom współfinansowania UE wynikający z certyfikacji do KE
		Wydatki publiczne [EUR]	w tym środki z EFRR [EUR]	w tym krajowe środki publiczne [EUR]		
	1=2+6	2=3+4	3	4	6	7=3/1
3.Transport	467 032 936,23	456 629 355,06	299 107 216,71	157 522 138,35	10 403 581,17	64,04%

W ramach Priorytetu 3 realizowany był projekt duży w rozumieniu art. 39 Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006, którego beneficjentem był Samorząd Województwa Dolnośląskiego pn. *Budowa drogi wojewódzkiej od drogi krajowej nr 94 do drogi wojewódzkiej nr 455 wraz z ich węzłami.*

Szczegółowe informacje na temat projektu przedstawione zostały w punkcie 5 sprawozdania Programy EFRR/FS: Duże projekty oraz w Załączniku nr XVI.

Projekty zawieszone

W ramach Programu toczą się postępowania sądowe w zakresie 2 projektów zrealizowanych w Priorytecie 3:

- postępowanie sądowe – wydatki kwalifikowalne, które z tego tytułu nie zostały zadeklarowane do KE wynoszą 81 466,56 EUR (360 888,74 PLN), w tym wkład UE 73 319,91 EUR (324 799,87 PLN).

Załącznik nr XX. Tabela zbiorcza projektów zawieszonych.

Informacje na temat postępów rzeczowych znajdują się w załączniku nr IV do sprawozdania Tabela 4. Postęp fizyczny wg Priorytetów RPO WD.

ANALIZA JAKOŚCIOWA

Informacja o przeprowadzonych w ramach Priorytetu 3 konkursach

W ramach Priorytetu 3 Transport przeprowadzono 12 naborów wniosków o dofinansowanie (w tym 9 w trybie systemowym) o łącznej alokacji z EFRR w wysokości 181 274 078,04 EUR. Stanowiło to 60,32% alokacji przeznaczonej na realizację Priorytetu. Środki w wysokości 105 663 857,92 EUR (35,16% alokacji) przeznaczono na realizację projektów z Indykatywnego Wykazu Indywidualnych Projektów Kluczowych.

Tryb naboru	Liczba naborów	Kwota alokacji zaangażowana w naborach [mln EUR]
tryb konkursowy	3	11,09
tryb systemowy	9	170,19
ogółem	12	181,28

Rozkład projektów realizowanych w ramach Priorytetu na obszary realizacji, typy projektów i typy beneficjentów

W ramach Priorytetu 3 zrealizowano 84 projekty o wartości dofinansowania z EFRR wyniosła 283 777 842,37 EUR (1 257 107 463,93 PLN).

W ramach Priorytetu zrealizowane zostały projekty w zakresie:

- budowy i modernizacji dróg w celu poprawy jakości połączeń z siecią TEN-T oraz innymi drogami krajowymi, obwodnice miast i miejscowości; poprawiające dostępność do specjalnych stref ekonomicznych, parków technologicznych i przemysłowych, jak i do miejsc atrakcyjnych turystycznie o znaczeniu regionalnym lub ponadregionalnym (Działanie 3.1) – 63 projekty o wartości dofinansowania z EFRR 199 753 137,94 EUR (884 886 425,75 PLN),
- modernizacji linii kolejowych, zakupu taboru kolejowego wykorzystywanego w regionalnych przewozach pasażerskich, modernizacji dworców, przystanków kolejowych w celu dostosowania ich do potrzeb osób niepełnosprawnych (Działanie 3.2) – 5 projektów o wartości dofinansowania z EFRR 28 782 312,36 EUR (127 502 765,56 PLN),
- zakupu przyjaznych dla środowiska środków transportu zbiorowego, jak i środków transportu kolejowego wyłącznie dla potrzeb komunikacji miejskiej i podmiejskiej, modernizacji infrastruktury niezbędnej do uruchomienia linii oraz infrastruktury towarzyszącej (węzły przesiadkowe oraz infrastruktura systemów centralnego sterowania ruchem, dystrybucji biletów, informacji, monitoringu bezpieczeństwa) (Działanie 3.3) – 16 projektów o wartości dofinansowania z EFRR 55 242 392,07 EUR (244 718 272,62 PLN).

Rozkład terytorialny projektów

Obszar realizacji	Wartość dofinansowania z EFRR [EUR]	% alokacji Priorytetu
00 Nie dotyczy	39 903 205,84	14,00%
01 Obszar miejski	141 626 127,55	49,70%
05 Obszary wiejskie	102 248 508,98	35,88%
Razem	283 777 842,37	99,58%

Przewaga obszaru miejskiego w prezentowanej tabeli wynika ze zrealizowania wielu projektów dotyczących przebudowy ulic miast będących fragmentami dróg lokalnych i regionalnych ułatwiających tranzyt przez miasto, w tym obwodnice miast oraz projektów dotyczących transportu miejskiego. Znaczący był udział projektów realizowanych na obszarach wiejskich, które obejmują także obszary defaworyzowane. Projekty zrealizowane w ramach Priorytetu 3 poprawiły jakość infrastruktury transportowej także na terenach oddalonych od stolicy regionu.

Obszary wiejskie i małe miasta

Wartość projektów realizowanych na obszarze wiejskim i małych miast w ramach Priorytetu 3 Transport wyniosła 122 011 330,84 EUR (540 497 994,51 PLN) środków EFRR, co stanowi 42,81% alokacji Priorytetu. Wartość ta przekracza poziom, jaki został wyznaczony dla tego Priorytetu w Programie, tj. 38%.

Rozkład projektów wg powiatów województwa dolnośląskiego

Powiat	Liczba umów	Wartość ogółem [EUR]	Dofinansowanie z EFRR [EUR]	udział % w wartości dofinansowania z EFRR
Powiat bolesławiecki	4	5 539 415,35	2 871 744,00	1,01%
Powiat dzierzoniowski	4	22 518 020,58	16 414 376,99	5,78%
Powiat głogowski	1	3 162 926,45	1 087 092,94	0,38%
Powiat górowski	0	0,00	0,00	0,00%
Powiat jaworski	2	1 617 617,48	742 572,60	0,26%
Powiat jeleniogórski	4	12 823 480,19	7 809 900,51	2,75%
Powiat kamiennogórski	0	0,00	0,00	0,00%
Powiat kłodzki	5	29 569 679,94	14 403 205,48	5,08%
Powiat legnicki	3	2 816 857,08	1 359 808,62	0,48%
Powiat lubański	1	1 816 936,90	758 477,13	0,27%
Powiat lubiński	2	8 342 340,13	4 685 113,46	1,65%
Powiat lwówecki	1	508 479,23	432 156,50	0,15%
Powiat m. Jelenia Góra	5	29 168 304,19	15 971 082,31	5,63%
Powiat m. Legnica	5	40 663 439,02	26 575 434,16	9,36%
Powiat m. Wałbrzych	6	32 473 130,85	20 574 085,69	7,25%
Powiat m. Wrocław	6	73 696 871,44	26 432 838,99	9,31%
Powiat milicki	1	1 424 655,51	710 212,84	0,25%
Powiat oleśnicki	1	2 300 000,40	1 123 540,02	0,40%
Powiat oławski	2	3 294 528,99	1 566 189,02	0,55%
Powiat polkowicki	0	0,00	0,00	0,00%
Powiat strzebiński	1	1 158 404,34	535 492,78	0,19%
Powiat średzki	1	1 030 491,13	452 160,01	0,16%
Powiat świdnicki	7	40 944 203,39	21 077 065,53	7,43%
Powiat trzebnicki	1	1 163 800,75	565 202,85	0,20%
Powiat wałbrzyski	2	4 430 830,33	2 115 384,68	0,75%
Powiat wołowski	0	0,00	0,00	0,00%
Powiat wrocławski	3	24 816 562,77	16 977 104,67	5,98%
Powiat ząbkowicki	4	9 721 996,22	6 248 213,31	2,20%
Powiat zgorzelecki	3	6 331 657,97	3 252 643,84	1,15%
Powiat złotoryjski	0	0,00	0,00	0,00%
woj. dolnośląskie*	9	155 321 109,95	89 036 743,46	31,38%
Razem	84	516 655 740,59	283 777 842,37	100,00%

*w ramach kategorii „województwo dolnośląskie” ujęto projekty realizowane na terenie więcej niż jednego powiatu.

Z powyższego zestawienia wynika względnie równomierny rozkład terytorialny projektów zrealizowanych w Priorytecie 3. Jedynie 5 powiatów nie realizowało projektów drogowych, jako beneficjent, co nie znaczy, że na ich terenie nie były realizowane takie projekty. Na terenie powiatu górowskiego zrealizowano projekt pn. „Budowa mostu na rzece Odrze w ciągu drogi wojewódzkiej nr 323”, a w powiecie wołowskim projekt pn. „Budowa mostu na rzece Odrze w m. Brzeg Dolny wraz z drogami dojazdowymi”. Inwestycje te realizowane były przez Samorząd Województwa Dolnośląskiego i zostały ujęte w tabeli w kategorii województwo dolnośląskie.

Załącznik nr XV. Mapa projektów drogowych

Podział na sektory wsparcia (typy projektów)

Sektor wsparcia	Liczba umów	Wartość ogółem [EUR]	Dofinansowanie z EFRR [EUR]	udział % w wartości dofinansowania z EFRR
droga wojewódzka	8	158 179 048,07	80 906 718,59	28,51%
transport miejski - komunikacja miejska	13	77 567 743,44	52 019 470,71	18,33%
budowa mostu	2	47 689 388,95	35 304 805,20	12,44%
obwodnica miasta	8	68 397 862,79	28 731 291,00	10,12%
przebudowa ulic miasta	24	55 876 444,56	26 982 837,03	9,51%
droga powiatowa	14	42 730 169,31	21 033 062,43	7,41%

Sektor wsparcia	Liczba umów	Wartość ogółem [EUR]	Dofinansowanie z EFRR [EUR]	udział % w wartości dofinansowania z EFRR
modernizacja linii kolejowej	3	28 718 540,42	16 098 924,46	5,67%
zakup taboru kolejowego	2	18 449 257,88	12 683 387,90	4,47%
droga gminna	7	14 573 430,77	6 794 423,68	2,39%
modernizacja peronów	1	2 308 831,04	1 583 253,46	0,56%
budowa węzłów przesiadkowych	1	1 069 673,97	884 764,83	0,31%
system sterowania ruchem	1	1 095 349,39	754 903,07	0,27%
Razem	84	516 655 740,59	283 777 842,37	100,00%

Najwięcej projektów w ramach Priorytetu 3 dotyczyło przebudowy ulic miast (projekty ułatwiające tranzyt przez miasto) oraz budowy i modernizacji dróg powiatowych. Wśród projektów o największej wartości dofinansowania z EFRR znajdują się w drogi wojewódzkie oraz obwodnice miast, co potwierdza ich znaczenie dla wspierania spójności terytorialnej regionu.

Podział projektów na typy beneficjentów

Typ beneficjenta	Liczba umów	Wartość ogółem [EUR]	w tym EFRR [EUR]	udział % w wartości dofinansowania z EFRR
jednostka samorządu terytorialnego, związek lub stowarzyszenie jednostek samorządu terytorialnego	72	431 793 272,52	229 339 665,00	80,82%
przedsiębiorca lub przedsiębiorstwo	12	84 862 468,07	54 438 177,37	19,18%
Razem	84	516 655 740,59	283 777 842,37	100,00%

Charakterystyczne dla Priorytetu 3 było to, że w większości projekty były realizowane przez jednostki samorządu terytorialnego. Zrealizowały one wszystkie projekty w ramach infrastruktury drogowej, 6 projektów realizowanych było w ramach transportu miejskiego i podmiejskiego (w tym zakup taboru) oraz jeden projekt z zakresu transportu i infrastruktury kolejowej (zakup taboru). Przedsiębiorstwa zrealizowały projekty w dziedzinie transportu miejskiego i podmiejskiego (10 projektów), ponadto 2 projekty realizowane były w zakresie modernizacji linii kolejowej.

Projekty indywidualne

W ramach Priorytetu 3 Transport zrealizowano 14 projektów kluczowych o szczególnym znaczeniu dla rozwoju sieci transportowej Dolnego Śląska. Wartość całkowita zrealizowanych projektów wyniosła 186 612 473,53 EUR (826 674 596,47 PLN), w tym dofinansowanie EFRR 109 488 167,86 EUR (485 021 634,81 PLN), co stanowiło 38,42% alokacji Priorytetu. Realizacja wszystkich projektów została zakończona.

Płatności przekazane na rzecz beneficjentów wyniosły 109 488 167,86 EUR (485 021 634,81 PLN), co stanowiło 100% środków EFRR w zrealizowanych projektach.

Umieszczenie projektów z zakresu infrastruktury transportowej w Indykatorywnym Wykazie Indywidualnych Projektów Kluczowych wynikało z ich dużego znaczenia i wpływu na realizację celu szczegółowego Regionalnego Programu Operacyjnego, tj. Rozwój infrastruktury służącej poprawie jakości środowiska, warunków inwestowania i prowadzenia działalności gospodarczej.

Wskaźniki realizowane przez projekty indywidualne w Priorytecie 3 Transport

Liczba projektów w zakresie transportu

W ramach projektów indywidualnych zrealizowano 14 projektów transportowych, co stanowi 25,45% wartości docelowej wskaźnika.

Długość nowych dróg

W ramach projektów indywidualnych zrealizowano budowę 43,99 km nowych dróg, co stanowi 97,76% wartości docelowej wskaźnika.

w tym drogi regionalne

W ramach projektów indywidualnych wybudowano 29,7 km nowych dróg regionalnych, co stanowi 118,80% wartości docelowej wskaźnika.

oraz drogi lokalne

W ramach projektów indywidualnych wybudowano 14,29 km nowych dróg lokalnych, co stanowi 71,45% wartości docelowej wskaźnika.

Długość zmodernizowanych dróg

W ramach projektów indywidualnych zmodernizowano 8,17 km dróg, co stanowi 8,17% wartości docelowej wskaźnika.

w tym drogi regionalne

W ramach projektów indywidualnych zmodernizowano 3,82 km dróg regionalnych, co stanowi 10,91% wartości docelowej wskaźnika.

oraz drogi lokalne

W ramach projektów indywidualnych zmodernizowano 4,35 km dróg lokalnych, co stanowi 6,69% wartości docelowej wskaźnika.

Liczba zakupionego taboru kolejowego

W ramach projektów indywidualnych zakupiono 11 szt. taboru kolejowego, co stanowi 64,71% wartości docelowej wskaźnika.

oraz Liczba miejsc w zakupionym taborze kolejowym

W ramach projektów indywidualnych zakupiono tabor kolejowy z 3 591 miejscami dla pasażerów, co stanowi 119,70% wartości docelowej wskaźnika.

Przyrost liczby ludności korzystającej z komunikacji miejskiej wspartej z Programu

Przyrost liczby ludności korzystającej z komunikacji miejskiej wyniósł 1 004 418 osób, co stanowi 74,32% wartości docelowej wskaźnika.

Oszczędność czasu w euro na nowych i zmodernizowanych drogach w przewozach pasażerskich i towarowych

W ramach projektów indywidualnych osiągnięto wartość wskaźnika w wysokości 33 611 290 euro/rok, co stanowi 46,68% wartości docelowej wskaźnika.

Zestawienie projektów indywidualnych zrealizowanych w ramach Priorytetu 3 Transport

Lp.	Tytuł projektu	Data podpisania umowy o dofinansowanie	Data rozpoczęcia realizacji projektu	Data zakończenie realizacji projektu	Całkowita wartość projektu	Wartość dofinansowania ze środków EFRR
3.1 Infrastruktura drogowa						
1.	Budowa mostu na rzece Odrze w ciągu drogi wojewódzkiej nr 323	23.06.2009	12.12.2007	17.08.2015	13 575 252,67 EUR (60 137 011,79 PLN)	6 570 178,34 EUR (29 105 233,01 PLN)
2.	Budowa połączenia Obwodnicy Śródmiejskiej z Portem Lotniczym we Wrocławiu – etap I	03.07.2009	21.12.2007	09.07.2015	10 476 349,66 EUR (46 409 181,35 PLN)	3 449 512,40 EUR (15 280 994,96 PLN)
3.	Budowa połączenia Obwodnicy Śródmiejskiej z Portem Lotniczym we Wrocławiu – etap II	04.08.2009	17.06.2009	03.12.2015	10 525 090,35 EUR (46 625 097,76 PLN)	3 686 181,35 EUR (16 329 414,76 PLN)
4.	Budowa obwodnicy południowej I Etap – Zadanie I (ul. W. Pola – ul.Sudecka) w Jeleniej Górze	23.11.2009	13.06.2009	20.06.2013	19 690 939,93 EUR (87 228 894,81 PLN)	9 488 518,77 EUR (42 033 189,30 PLN)
5.	Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 376 w m. Jabłów na odcinku od km 11+501 do km 13+733 wraz z przebudową mostu	16.03.2010	19.12.2007	18.12.2012	3 315 701,83 EUR (14 688 227,52 PLN)	1 585 667,41 EUR (7 024 348,08 PLN)
6.	Budowa infrastruktury drogowej w otoczeniu stadionu piłkarskiego Euro 2012 we Wrocławiu	14.05.2010	17.04.2009	26.02.2013	6 752 749,29 EUR (29 914 004,10 PLN)	2 697 727,53 EUR (11 950 663,19 PLN)
7.	Budowa drogi powiatowej nr 3396 D na odcinku pomiędzy drogą krajową nr 5 a drogą wojewódzką nr 382 i ul. Stęczyńskiego w Świdnicy	12.07.2010	03.03.2008	22.11.2012	22 959 822,18 EUR (101 709 716,27 PLN)	11 338 437,90 EUR (50 228 146,04 PLN)
8.	Budowa obwodnicy Szczawna Zdroju w ciągu drogi wojewódzkiej nr 376	20.12.2010	16.05.2008	21.10.2014	8 298 033,85 EUR (36 759 460,14 PLN)	3 768 324,96 EUR (16 693 302,74 PLN)
9.	Budowa obwodnicy Dobroszyc w ciągu drogi wojewódzkiej nr 340	27.12.2010	26.10.2009	28.06.2013	2 300 000,40 EUR (10 188 771,75 PLN)	1 123 540,02 EUR (4 977 169,92 PLN)
10.	Budowa obwodnicy Nowej Rudy w ciągu drogi wojewódzkiej nr 381 – Etap III	11.10.2011	23.03.2007	19.11.2015	6 357 324,06 EUR (28 162 309,84 PLN)	2 215 671,83 EUR (9 815 204,64 PLN)
11.	Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 384 na odcinku Dzierżoniów-Łagiewniki	30.12.2011	28.11.2008	18.04.2016	18 100 234,10 EUR (80 182 227,03 PLN)	14 355 504,49 EUR (63 593 449,32 PLN)

Lp.	Tytuł projektu	Data podpisania umowy o dofinansowanie	Data rozpoczęcia realizacji projektu	Data zakończenie realizacji projektu	Całkowita wartość projektu	Wartość dofinansowania ze środków EFRR
12.	Budowa mostu na rzece Odrze w m. Brzeg Dolny wraz z drogami dojazdowymi	20.12.2011	11.06.2008	20.04.2016	34 114 136,29 EUR (151 122 212,34 PLN)	28 734 626,87 EUR (127 291 523,55 PLN)
3.2 Transport i infrastruktura kolejowa						
13.	Zakup taboru kolejowego dla Samorządu Województwa Dolnośląskiego w latach 2008-2013	18.08.2009	24.12.2008	12.03.2012	7 563 396,86 EUR (33 505 091,77 PLN)	5 219 357,90 EUR (23 121 233,58 PLN)
3.3 Transport miejski i podmiejski						
14.	Zakup pięciu nowych Elektrycznych Zespołów Trakcyjnych na potrzeby realizacji przez Koleje Dolnośląskie S.A. zadań przewozowych dla potrzeb komunikacji podmiejskiej	09.11.2010	10.03.2010	10.07.2014	22 583 442,06 EUR (100 042 390,00 PLN)	15 254 918,11 EUR (67 577 761,72 PLN)
Łączna wartość projektów indywidualnych w Priorytecie 3					186 612 473,53 EUR (826 674 596,47 PLN)	109 488 167,86 EUR (485 021 634,81 PLN)

1. „Budowa mostu na rzece Odrze w ciągu drogi wojewódzkiej nr 323” - beneficjent Samorząd Województwa Dolnośląskiego, projekt zrealizowany przez Dolnośląską Służbę Dróg i Kolei we Wrocławiu

Przedmiotem projektu była budowa mostu na rzece Odrze w ciągu drogi wojewódzkiej nr 323. Projekt miał strategiczny charakter dla regionu, a jego celem było zwiększenie efektywności i bezpieczeństwa infrastruktury drogowej. Jego realizacja umożliwiła szybkie, bezpieczne i niezależne od warunków żeglugowych połączenie okolic Głogowa i Legnicy przez Powiat Górowski z południowo-wschodnią Wielkopolską. Most został zbudowany w miejscu przeprawy promowej przez rzekę.

W wyniku realizacji projektu została wybudowana droga wojewódzka o długości 1,69 km, w tym most o długości 525,5 m i szerokości 14,19 m.

Realizacja projektu zakończyła się w 2015 r.

2. „Budowa połączenia Obwodnicy Śródmiejskiej z Portem Lotniczym we Wrocławiu – etap I” - beneficjent Miasto Wrocław

Projekt był pierwszym etapem połączenia Obwodnicy Śródmiejskiej Wrocławia z Portem Lotniczym. Realizacja inwestycji przyczyniła się do sprawnej i szybkiej komunikacji w obrębie strategicznych pod względem regionalnym i krajowym szlaków komunikacyjnych stolicy województwa, a także do poprawienia infrastruktury transportowej pod kątem organizacji Euro 2012 w Polsce.

W wyniku realizacji projektu wybudowana została droga powiatowa na obszarze miejskim o długości 1,32 km oraz zmodernizowano most.

Realizacja projektu zakończyła się w 2015 r.

3. „Budowa połączenia Obwodnicy Śródmiejskiej z Portem Lotniczym we Wrocławiu – etap II” - beneficjent Miasto Wrocław

Projekt był drugim etapem połączenia Obwodnicy Śródmiejskiej Wrocławia z Portem Lotniczym. Realizacja projektu przyczyniła się do modernizacji i rozbudowy istniejącej infrastruktury transportowej.

W wyniku realizacji projektu wybudowana została droga powiatowa na obszarze miejskim o długości 0,66 km, zmodernizowana została droga powiatowa na obszarze miejskim o długości 2,53 km, zmodernizowany został most.

Realizacja projektu zakończyła się w 2015 r.

4. „Budowa obwodnicy południowej I Etap - Zadanie I (ul. W. Pola - ul. Sudecka) w Jeleniej Górze” - beneficjent Miasto Jelenia Góra

Celem głównym projektu była rozbudowa regionalnego układu transportowego w zakresie infrastruktury drogowej. Obwodnica południowa miasta Jeleniej Góry zapewniła dogodne połączenie Kotliny Jeleniogórskiej (region turystyczny) z siecią TEN-T. Budowa obwodnicy spowodowała znaczne odciążenie w ruchu pojazdów na śródmiejskich ulicach, co poprawiło bezpieczeństwo ruchu, skrócenie czasu przejazdu do miejscowości położonych w Kotlinie Jeleniogórskiej, ograniczono niekorzystne oddziaływanie ruchu pojazdów na środowisko naturalne, a w szczególności ograniczyło emisję spalin oraz hałasu w centrum miasta, a także przyczyniło się do zmniejszenia ogólnej liczby wypadków.

W wyniku realizacji projektu została wybudowana droga wojewódzka o długości 2,10 km - obwodnica miasta, wybudowano wiadukt drogowy i most oraz jeden most zmodernizowano.

Realizacja projektu zakończyła się w 2013 r.

5. „Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 376 w m. Jabłów na odcinku od km 11+501 do km 13+733 wraz z przebudową mostu” - beneficjent Samorząd Województwa Dolnośląskiego, projekt zrealizowany przez Dolnośląską Służbę Dróg i Kolei we Wrocławiu

Cele projektu była modernizacja drogi charakteryzującej się dużym natężeniem ruchu o znaczeniu tranzytowym oraz stanowiącej dojazd do miejscowości turystycznych. Dzięki realizacji projektu została ułatwiona dostępność do atrakcji turystycznych subregionu wałbrzyskiego i Kotliny Kłodzkiej. Modernizacja drogi wpłynęła również na poprawę bezpieczeństwa ruchu.

W ramach projektu przebudowano istniejącą drogę wojewódzką na odcinku ok. 2,4 km oraz most.

Realizacja projektu zakończyła się w 2012 r.

6. „Budowa infrastruktury drogowej w otoczeniu Stadionu Piłkarskiego EURO 2012 we Wrocławiu” - beneficjent Miasto Wrocław

Celem projektu była przebudowa infrastruktury drogowej we Wrocławiu wraz infrastrukturą towarzyszącą w okolicy Stadionu Piłkarskiego oraz połączeń z drogą krajową nr 94.

W wyniku realizacji projektu zmodernizowano drogę gminną na obszarze miejskim o długości 0,50 km oraz wybudowana została nowa droga gminna na obszarze miejskim o długości 0,63 km. Realizacja projektu zakończyła się w 2013 r.

7. „Budowa drogi powiatowej nr 3396 D na odcinku pomiędzy drogą krajową nr 5 a drogą wojewódzką nr 382 i ul. Stęczyńskiego w Świdnicy” - beneficjent Powiat Świdnicki

Celem projektu było ustanowienie nowego połączenia do drogi krajowej (w efekcie do autostrady A4) dla obszarów aktywności gospodarczej – strefy ekonomicznej. Dzięki realizacji inwestycji zostało utworzone nowe połączenie drogowe pomiędzy drogą krajową nr 5 a drogą wojewódzką nr 382, co przyczyniło się do ożywienia gospodarczego regionu.

W ramach projektu wybudowano drogę powiatową o długości 13,076 km oraz 5 obiektów inżynierskich (3 wiadukty, 1 most i 1 estakadę).

Realizacja projektu zakończyła się w 2012 r.

8. „Budowa obwodnicy Szczawna Zdroju w ciągu drogi wojewódzkiej nr 376” - beneficjent Samorząd Województwa Dolnośląskiego, projekt zrealizowany przez Dolnośląską Służbę Dróg i Kolei we Wrocławiu

Realizacja projektu miała na celu usprawnienie komunikacji w mieście Szczawno Zdrój oraz poprawę ruchu samochodowego w mieście Wałbrzych. Realizacja projektu wpłynęła na przeniesienie ruchu tranzytowego poza centrum miasta Szczawno Zdrój. Budowa obwodnicy w Szczawnie Zdroju poprawiła bezpieczeństwo ruchu użytkowników drogi wojewódzkiej.

W wyniku realizacji projektu wybudowana została droga wojewódzka o długości 2,64 km, w tym obwodnica miasta (2,44 km). Ponadto zmodernizowana została droga wojewódzka o długości 1,41 km oraz zmodernizowano 4 drogowe obiekty inżynierskie (3 wiadukty i most).

Realizacja projektu zakończyła się w 2014 r.

9. „Budowa obwodnicy Dobroszyc w ciągu drogi wojewódzkiej nr 340” - beneficjent Samorząd Województwa Dolnośląskiego, projekt zrealizowany przez Dolnośląską Służbę Dróg i Kolei we Wrocławiu

Projekt miał na celu stworzenie nowego układu drogowego łączącego drogę wojewódzką nr 340 z drogami krajowymi nr 5 i 8. Odcinek drogi nr 340 przechodzący przez miejscowość Dobroszyce stanowi północną część tzw. Autostradowej Obwodnicy Wrocławia.

W wyniku realizacji projektu wybudowana została droga wojewódzka o długości 1,43 km.

Realizacja projektu zakończyła się w 2013 r.

10. „Budowa obwodnicy Nowej Rudy w ciągu drogi wojewódzkiej nr 381 – Etap III” - beneficjent Samorząd Województwa Dolnośląskiego, projekt zrealizowany przez Dolnośląską Służbę Dróg i Kolei we Wrocławiu

Projekt miał na celu budowę obwodnicy Miasta Nowa Ruda w ciągu drogi wojewódzkiej nr 381 łączącą powiat wałbrzyski z Kłodzkiem (przez Nową Rudę). Budowa obwodnicy podniosła w znacznym stopniu atrakcyjność inwestycyjną gruntów przeznaczonych pod zabudowę przemysłową na terenach po zlikwidowanej kopalni i innych zakładach przemysłowych, stanowi połączenie z Noworudzką Podstrefą Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej.

W wyniku realizacji projektu wybudowana została droga wojewódzka o długości 1,90 km oraz jeden wiadukt.

Realizacja projektu zakończyła się w 2015 r.

11. „Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 384 na odcinku Dzierżoniów-Łagiewniki” - beneficjent Samorząd Województwa Dolnośląskiego, projekt zrealizowany przez Dolnośląską Służbę Dróg i Kolei we Wrocławiu

Głównym celem inwestycji była poprawa dostępności komunikacyjnej miejscowości należących do gmin Łagiewniki i Dzierżoniów (w tym terenu Podstrefy Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej) między innymi poprzez lepsze ich skomunikowanie z drogą krajową nr 8.

W wyniku realizacji projektu przebudowana została droga wojewódzka nr 384 o długości 13,14 km, w tym wybudowane zostały dwie obwodnice o długości 5,20 km.

Realizacja projektu zakończyła się w 2016 r.

12. „Budowa mostu na rzece Odrze w m. Brzeg Dolny wraz z drogami dojazdowymi ” - beneficjent Samorząd Województwa Dolnośląskiego, projekt zrealizowany przez Dolnośląską Służbę Dróg i Kolei we Wrocławiu

Celem projektu było stworzenie nowego układu drogowego łączącego drogi wojewódzkie z drogami krajowymi, tj. budowa mostu na rzece Odrze wraz z drogami dojazdowymi - odcinek ten stanowi część zachodnią odcinka Autostradowej Obwodnicy Wrocławia, który na południu łączy się z autostradą A4, na północy z drogą krajową.

W wyniku realizacji projektu wybudowana została droga wojewódzka o długości 6,8 km oraz wybudowano 2 mosty.

Realizacja projektu zakończyła się w 2016 r.

13. „Zakup taboru kolejowego dla Samorządu Województwa Dolnośląskiego w latach 2008-2013” - beneficjent Samorząd Województwa Dolnośląskiego

Projekt miał na celu organizację wysokiej jakości przewozów regionalnych dla społeczności lokalnej. Wprowadzenie nowoczesnego taboru wpłynęło na poprawę komfortu, bezpieczeństwa i ogólnych warunków podróżowania w migracjach dobowych uczniów i osób dojeżdżających do pracy, a także w przejazdach do miejscowości turystycznych i wypoczynkowych na obszarze województwa dolnośląskiego.

W wyniku realizacji projektu zakupiono 6 jednostek taboru kolejowego z 1 236 miejscami pasażerskimi.

Realizacja projektu zakończyła się w 2012 r.

14. „Zakup pięciu nowych Elektrycznych Zespołów Trakcyjnych na potrzeby realizacji przez Spółkę Koleje Dolnośląskie S.A. zadań przewozowych dla potrzeb komunikacji podmiejskiej” - beneficjent Koleje Dolnośląskie S.A.

Celem realizacji projektu było usprawnienie komunikacji zbiorowej na terenie dwóch ośrodków miejskich Wrocławia i Legnicy oraz na obszarach funkcjonalnie, ekonomicznie i społecznie z nimi zespolonych. Ponadto projekt wpłynął na wygenerowanie istotnego efektu ekologicznego, polegającego na ograniczeniu emisji spalin samochodowych na terenach miejskich i podmiejskich Wrocławia i Legnicy.

Wyznaczone do obsługi przez zakupiony w ramach projektu tabor komunikacyjny linie kolejowe, dobrane zostały tak, aby w pełni można było wykorzystać cechy nowych pociągów oraz objąć najpełniej strefy ciążenia do miast – Wrocław, Legnica.

W wyniku realizacji projektu zakupionych zostało 5 jednostek taboru kolejowego z liczbą miejsc 2 355 szt.

W efekcie realizacji projektu przyrost liczby ludności korzystającej z komunikacji miejskiej wyniósł 275 000 os.

Dzięki realizacji projektu utworzono 20 miejsc pracy, w tym 10 dla kobiet.

Realizacja projektu zakończyła się w 2014 r.

Projekty realizowane w ramach innych programów operacyjnych

Na terenie województwa dolnośląskiego realizowanych było 46 projekty z zakresu transportu (w tym m.in. transport drogowy, kolejowy, wodny, multimodalny i lotniczy), które otrzymały dofinansowanie z Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko.

Dodatkowe informacje o liczbie i wartości projektów realizowanych na terenie województwa dolnośląskiego w ramach innych programów operacyjnych – Załącznik nr XII do sprawozdania Opis sytuacji społeczno-gospodarczej województwa dolnośląskiego w 2015 r.- punkt 5.2 Projekty realizowane na terenie województwa dolnośląskiego w ramach innych programów operacyjnych.

Postęp rzeczowy realizacji Priorytetu 3

Tabela. Wartość wskaźników Priorytetu 3 Transport określona na podstawie 84 zakończonych projektów.

Wskaźniki	Jednostka miary	Wartość docelowa		Wartość wskaźnika osiągnięta w wyniku realizacji RPO WD 2007-2013	% realizacji wartości docelowej dla 2015 r.
		2013	2015		
Priorytet 3 Transport					
Wskaźniki produktu					
Liczba projektów w zakresie transportu	szt.	35	55	84	152,73%
Długość nowych dróg	km	24	45	80,41	178,69%
w tym:					
drogi regionalne	km	8	25	50,27	201,08%
drogi lokalne	km	16	20	30,14	150,70%
Długość zmodernizowanych dróg	km	80	100	117,98	117,98%
w tym:					
drogi regionalne	km	30	35	11,13	31,80%
drogi lokalne	km	50	65	106,85	164,38%
Liczba zakupionego taboru komunikacji miejskiej	szt.	48	60	100	166,67%
Liczba miejsc w zakupionym taborze komunikacji miejskiej	szt.	5 600	7 000	11 358	162,26%
Liczba zakupionego taboru kolejowego	szt.	17	17	21	123,53%
Liczba miejsc w zakupionym taborze kolejowym	szt.	3 000	3 000	4 591	153,03%
Długość zmodernizowanych linii kolejowych	km	0	30	49,64	165,47%
Wskaźniki rezultatu					
Przyrost liczby ludności korzystającej z komunikacji miejskiej wspartej z Programu	osoby	1 081 200	1 351 500	4 448 393	329,14%
Oszczędność czasu w euro/ na nowych drogach i zmodernizowanych/ w przewozach pasażerskich i towarowych	euro/ rok	50 000 000	72 000 000	75 709 507	105,15%
Oszczędność czasu w euro/ na nowych i zmodernizowanych/ liniach kolejowych/ w przewozach pasażerskich i towarowych	euro/ rok	1 400 000	1 400 000	754 386	53,88%

Liczba projektów w zakresie transportu

Przekroczenie wartości docelowej wskaźnika wynika z faktu, iż średnia wartość realizowanych w ramach Priorytetu projektów była niższa niż założona przy wyznaczaniu wartości docelowych na etapie programowania. Ponadto w projektach realizowanych w zakresie infrastruktury drogowej IZ RPO obniżyła maksymalny poziom dofinansowania do 50%, w związku z tym większa liczba projektów mogła zostać zrealizowana. Wzrost liczby projektów był również wynikiem potrzeb województwa w zakresie modernizacji i rozbudowy istniejącej infrastruktury transportowej. Z punktu widzenia rozwoju obszarów aktywności gospodarczej, w tym turystycznej, szczególnie istotna okazała się modernizacja sieci połączeń transportowych z sąsiednimi regionami oraz połączeń wewnętrznych. Niezbędne były również działania przyczyniające się do rozwoju i usprawnienia transportu zbiorowego oraz zmniejszenia jego uciążliwości dla środowiska naturalnego oraz likwidowania barier dla niepełnosprawnych. Szerokie potrzeby regionu w tym zakresie oraz możliwość wsparcia większej liczby projektów były bezpośrednimi przyczynami przekroczenia wartości docelowej wskaźnika. W związku z tym, że wartość wskaźnika dotyczyła liczby projektów, a był on zależny od wartości alokacji i od wartości projektów realizowanych w ramach Priorytetu. W 2011 r. podczas renegotiacji Programu w związku z otrzymaniem dodatkowych środków z Krajowej Rezerwy Wykonania oraz w ramach mechanizmu Dostosowania Technicznego, IZ RPO zawnioskowała o zmianę wartości docelowej z 44 na 55 projektów. IZ RPO nie podejmowała innych działań naprawczych.

Długość nowych dróg

w tym ***drogi regionalne*** oraz ***drogi lokalne***

Przekroczenie wartości docelowej wskaźnika, wynika z faktu, iż średnia wartość wybudowania 1 km drogi była niższa niż założono przy wyznaczaniu wartości docelowych na etapie programowania, w związku z tym zaistniała możliwość wybudowania większej liczby kilometrów dróg. Ponadto na przekroczenie wartości docelowej wpływ miała zmiana alokacji w Priorytecie 3. Dodatkowe środki uzyskano w 2011 r. z Krajowej Rezerwy Wykonania i Dostosowania Technicznego. Alokacja na Działanie 3.1. Infrastruktura drogowa, w ramach którego realizowany był wskaźnik, w porównaniu z alokacją pierwotną zwiększona została o 41%, co również miało wpływ na przekroczenie wartości docelowej wskaźnika. Ponadto na długość wybudowanych dróg wpływ miał fakt obniżenia przez IZ RPO maksymalnego poziom dofinansowania do 50%, w związku z tym, większa liczba projektów mogła zostać zrealizowana.

W 2011 r. w związku z otrzymaniem środków z Krajowej Rezerwy Wykonania i Dostosowania Technicznego IZ RPO zwiększyła wartość docelową wskaźnika z 30 do 45 km. IZ RPO nie podejmowała innych działań naprawczych.

Długość zmodernizowanych dróg

w tym ***drogi regionalne*** oraz ***drogi lokalne***

Niskie wykonanie wskaźnika w zakresie modernizacji dróg regionalnych spowodowane było, tym, że w wyniku przeprowadzonych naborów większość zrealizowanych projektów dotyczyła modernizacji dróg lokalnych (164,38% założonej wartości docelowej). Należy też zauważyć, że dostępne środki w ramach Działania 3.1 Infrastruktura drogowa zostały wykorzystane przez beneficjentów głównie na inwestycje w zakresie budowy nowych odcinków dróg regionalnych (wojewódzkich), stanowiących połączenie z systemem dróg krajowych, inwestycje związane z budową przepraw na rzece Odrze (mosty), a także na budowę obwodnic miast i miejscowości, stąd niskie wykonanie wskaźnika w zakresie modernizacji dróg regionalnych. Zainteresowanie beneficjentów modernizacją dróg lokalnych w stopniu zdecydowanie większym niż regionalnych znajduje również swoje uzasadnienie szczególnie w przestarzałej infrastrukturze dróg lokalnych (drogi budowane w latach 70), których utrzymanie należy do jednostek samorządu terytorialnego o mocno ograniczonych możliwościach finansowania z własnych źródeł, przestarzała technologia ich wykonania, gwałtowny wzrost liczby zarejestrowanych pojazdów przy jednoczesnym regresie w transporcie zbiorowym na terenie poszczególnych gmin oraz ogólna tendencja w rozwoju gospodarczym stymulującym rozwój transportu drogowego, a także wzrost mobilności, mieszkańców małych miast i miejscowości, którzy w przeważającej części są użytkownikami dróg lokalnych.

IZ RPO nie podejmowała działań naprawczych związanych z niską realizacją wskaźnika w zakresie modernizacji dróg regionalnych, ze względu na duże zainteresowanie beneficjentów drogami lokalnymi, co w efekcie przyczyniło się do osiągnięcia wartości docelowej wskaźnika głównego *Długość zmodernizowanych dróg*.

Liczba zakupionego taboru komunikacji miejskiej

oraz ***Liczba miejsc w zakupionym taborze komunikacji miejskiej***

Przekroczenie wartości docelowej wskaźników spowodowane było przede wszystkim zwiększeniem środków na Działanie 3.3 Transport miejski i podmiejski, w stosunku do pierwotnej alokacji o 82%. Dodatkowe środki uzyskano w 2011 r. z Krajowej Rezerwy Wykonania i Dostosowania Technicznego. Czynnikiem ten w znaczący sposób przyczynił się do przekroczenia wartości docelowej założonej w Programie. IZ RPO nie podejmowała działań związanych ze zmianą wartości docelowej ze względu na fakt, że projekty z tego zakresu w większości realizowane były pod koniec okresu programowego 2007-2013.

Liczba zakupionego taboru kolejowego

oraz ***Liczba miejsc w zakupionym taborze kolejowym***

Liczba zakupionego taboru kolejowego została zrealizowana w wartości zbliżonej do założonej wartości wskaźnika. Przekroczenie o 4 szt. taboru w stosunku do założonej wartości docelowej nie stanowi znacznego przekroczenia. Natomiast na przekroczenie wartości wskaźnika *Liczba miejsc w zakupionym taborze kolejowym*, wpływ miał projekt zrealizowany w ramach transportu podmiejskiego, w wyniku, którego zakupiono tabor kolejowy o większej liczbie miejsc, niż pierwotnie zakładano. Ponadto w 2015 r. w wyniku rozwiązanych umów w ramach Programu uzyskano środki, które pozwoliły dofinansować zakup dodatkowego taboru, co bezpośrednio przyczyniło się do wzrostu wartości wskaźnika. IZ RPO nie podejmowała działań związanych ze zmianą wartości docelowej ze względu na fakt, że projekty z tego zakresu w większości realizowane były pod koniec okresu programowego 2007-2013.

Długość zmodernizowanych linii kolejowych

IZ RPO przeznaczyła dofinansowanie na modernizację linii kolejowych na terenach podgórskich, atrakcyjnych turystycznie. Ogromne znaczenie miało w tym przypadku zapewnienie komplementarności z programami EWT oraz konieczność modernizacji linii kolejowych, które zostały tymczasowo zamknięte ze względu na zły stan techniczny. Dofinansowanie otrzymały projekty obejmujące modernizację dłuższych niż pierwotnie zakładano odcinków tras kolejowych. W 2014 r. Instytucja Zarządzająca uzyskała zgodę KE na zmianę wartości docelowej wskaźnika z poziomu 8 km do 30 km. Ponadto w 2015 r. w wyniku rozwiązanych umów w ramach Programu uzyskano dodatkowe środki, które pozwoliły dofinansować modernizację kolejnej linii, co bezpośrednio przyczyniło się do wzrostu wartości wskaźnika. IZ RPO nie podejmowała już działań związanych ze zmianą wartości docelowej ze względu na fakt, że projekt był realizowany pod koniec okresu programowania 2007-2013.

Przyrost liczby ludności korzystającej z komunikacji miejskiej wspartej z Programu

W związku z powstałymi oszczędnościami środków alokacji w Prioryecie 3, pojawiła się możliwość zakontraktowania nowych umów. W 2014 r. IZ RPO zakontraktowała dwie umowy, które wpłynęły na przekroczenie wartości docelowej. Do osiągniętej wartości wskaźnika przyczyniła się również działalność beneficjentów polegająca, m.in. na wprowadzaniu nowych taryf opłat za przejazd komunikacją miejską, w której pojawiły się nowe rodzaje biletów, tj. okresowe, czasowe (np. do trzech przystanków), które zdecydowanie wpływają na zwiększenie przepływu pasażerów, szczególnie w godzinach szczytu. W celu rozpropagowania efektów projektów organizowano również akcje polegające na wyznaczeniu dni bez opłat za przejazd. Ponadto inwestycje w infrastrukturę komunikacji miejskiej umożliwiły zarówno rozszerzenie oferty przewozowej, jak optymalizację połączeń na liniach komunikacji miejskiej, polegające na uruchomieniu nowych linii połączeń, zoptymalizowaniu ich liczby, dostosowanie rozkładów jazdy oraz punktów sprzedaży biletów (w tym instalowanie biletomatów w pojazdach), aż wreszcie prowadzenie szeroko zakrojonej akcji promocyjnej, polegającej na informowaniu społeczeństwa o rezultatach projektów, jak również promującej korzystanie z transportu publicznego na rzecz ograniczenia ruchu samochodów osobowych w miastach przyczyniło się do zwiększonego korzystania z komunikacji miejskiej. IZ RPO nie podejmowała działań związanych ze zmianą wartości docelowej, ze względu na fakt, że projektów z tego zakresu w większości realizowana była pod koniec okresu programowego 2007-2013.

Oszczędność czasu w euro na nowych i zmodernizowanych drogach w przewozach pasażerskich i towarowych

Wskaźnik zrealizowany został na poziomie zbliżonym do założonej wartości docelowej.

Oszczędność czasu w euro na nowych i zmodernizowanych liniach kolejowych w przewozach pasażerskich i towarowych

Osiągnięta wartość wskaźnika kształtuje się na poziomie 53,88% założonej wartości docelowej. Na etapie programowania w 2007 r. zakładano realizację remontu linii kolejowych o dużej przepustowości (odcinek ten został zrealizowany z innych środków). Ostatecznie dofinansowanie w ramach RPO WD otrzymały projekty obejmujące modernizację dłuższych niż pierwotnie zakładano odcinków linii kolejowych, ale o mniejszej przepustowości (zakładano 8 km, zrealizowano 49,64 km). Zmodernizowane w ramach RPO linie kolejowe są liniami mało rentownymi, ale ważnymi ze względu na realizację jednego z priorytetów strategicznych województwa, jakim jest rozwój turystyki regionu. Realizacja tych inwestycji przyczyniła się do skomunikowania z resztą województwa rejonów o wysokich walorach turystycznych, co bezpośrednio wpłynęło na zwiększenie ich dostępności dla turystów. Jednakże nie wpłynęło to znacząco na oszczędność czasu w przewozach kolejowych i wykonanie wskaźnika w pełnej wysokości. Nie bez znaczenia na określenie wartości wskaźnika pozostaje również małe doświadczenie beneficjentów oraz skomplikowana metodologia szacowania oszczędności czasu określona w Niebieskiej Księdze opracowanej przez JASPERS (Wspólna Pomoc dla Projektów w Europejskich Regionach), jak również w „Wytocznych dotyczących metodologii przeprowadzania analizy kosztów i korzyści”. IZ RPO nie podejmowała działań związanych ze zmianą wartości docelowej, ze względu na fakt, że projekty z tego zakresu w większości zrealizowane były pod koniec okresu programowego 2007-2013.

Nowe miejsca pracy powstałe w wyniku zrealizowania projektów

W ramach Priorytetu 3 Transport utworzono 97 nowych miejsc pracy, z czego 47 etatów przeznaczono dla kobiet.

Równość szans

W ramach Priorytetu 3 Transport zrealizowano 58 projektów pozytywnie wpływających na politykę równych szans, w zakresie umożliwienia sprawnego korzystania z infrastruktury drogowej poprzez likwidację barier architektonicznych, dostosowanie podjazdów, dróg, krawężników do potrzeb osób niepełnosprawnych. Ponadto

dzięki poprawie sieci transportowej, a co za tym idzie skróceniu czasu przejazdu, ułatwiony został dostęp do rynku pracy mieszkańcom małych miast i miejscowości.

Cross-financing

W ramach Priorytetu 3 Transport nie realizowano projektów, w których miał zastosowanie mechanizm cross-financing.

Komplementarność

Analiza poszczególnych obszarów wsparcia w ramach RPO WD, w kontekście diagnozowania komplementarności międzyprogramowej wskazywała na wysoki stopień komplementarności Priorytetu 3 z Programem Operacyjnym Infrastruktura i Środowisko (PO IŚ). Najszerzy wachlarz powiązań z Działaniami z innych Programów prezentuje Działanie 3.1 Infrastruktura drogowa RPO WD. Projekty o charakterze regionalnym zrealizowane w ramach Działania 3.1 były komplementarne wobec Działania PO IŚ dotyczących rozwój sieci drogowej TEN-T, a także bezpieczeństwa transportu i krajowych sieci transportowych oraz dużych projektów dotyczących komunikacji miejskiej. Ponadto projekty zrealizowane w ramach Działania 3.1 RPO WD korelowały z Działaniem 1.7 Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW), które dotyczyło poprawy i rozwoju infrastruktury związanej z rozwojem i dostosowaniem rolnictwa i leśnictwa.

Tabela. Powiązanie działań podejmowanych w ramach Priorytetu 3 z innymi programami finansowanymi z funduszy UE.

Priorytet 3 RPO WD	Komplementarność międzyprogramowa				
	PO IG	PO IŚ	PO KL	PROW	PO RYBY
<i>Działanie 3.1 Infrastruktura drogowa</i>					
<i>Działanie 3.2 Transport i infrastruktura kolejowa</i>					
<i>Działanie 3.3 Transport miejski i podmiejski</i>					

Opracowanie własne na podstawie zapisów Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013 oraz Szczegółowego Opisu Priorytetów Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013 oraz doświadczeń z wdrażanych projektów.

Interwencje podejmowane w ramach Działania 3.1, 3.2 i 3.3. RPO WD wykazywały komplementarność względem siebie, a także wobec Priorytetu 9 RPO WD. Ponadto projekty zrealizowane w ramach Działania 3.1 korelowały z interwencjami podejmowanymi w ramach Priorytetu 6.

Tabela. Komplementarność wewnątrzprogramowa w Priorytecie 3.

Priorytety wskazane jako komplementarne z Działaniami Priorytetu 3 Transport									
Priorytet 3 Transport	1. Przedsiębiorstwa i innowacyjność	2. Społeczeństwo informacyjne	3. Transport	4. Środowisko i bezpieczeństwo ekologiczne	5. Energetyka	6. Turystyka i kultura	7. Edukacja	8. Zdrowie	9. Miasta
<i>Działanie 3.1 Infrastruktura drogowa</i>									
<i>Działanie 3.2 Transport i infrastruktura kolejowa</i>									
<i>Działanie 3.3 Transport miejski i podmiejski</i>									

Opracowanie własne na podstawie zapisów Szczegółowego Opisu Priorytetów Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013, wyników przeprowadzonego na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego badania ewaluacyjnego pn. „Ewaluacja wpływu projektów wybranych do dofinansowania w ramach Priorytetu 3 Transport RPO WD na rozwój i podniesienie konkurencyjności Dolnego Śląska przy respektowaniu zasad zrównoważonego rozwoju” oraz doświadczeń z wdrażanych projektów.

Mając na względzie identyfikację obszarów, w których beneficjenci wskazywali na komplementarność projektów, przeanalizowano wnioski o dofinansowanie w projektach zrealizowanych. W wyniku przedmiotowej analizy stwierdzono, że 72% projektów z Priorytetu 3 wykazała komplementarność projektu, w tym najwięcej komplementarność wewnątrzprogramową (RPO WD) 39%.

Tabela. Komplementarność projektów w ramach Priorytetu 3 RPO WD na podstawie zapisów wniosków o dofinansowanie.

Komplementarność projektów w Priorytecie 3 wg źródła pochodzenia środków		
	Liczba projektów	%
Projekty realizowane w ramach Priorytetu 3 Transport	84	100%
Komplementarność projektów, w tym	62	74%
• komplementarność wewnątrzprogramowa (RPO WD)	26	42%
• komplementarność zewnątrzprogramowa, w tym:	50	81%
– z Zintegrowanym Programem Operacyjnym Rozwoju Regionalnego (ZPORR)	16	26%
– z EWT	2	3%
– z Programem Operacyjnym Infrastruktura i Środowisko	2	3%
– z innymi	36	58%

Opracowanie własne na podstawie zapisów wniosków o dofinansowanie.

Ewaluacje

- 1) W 2011 r. przeprowadzono badanie pn. ***Ocena stanu realizacji wybranych priorytetów Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013 w kontekście przeglądu Programu w 2011 r.***

Celem badania była ocena optymalizacji realizacji wybranych Osi Priorytetowych RPO WD z uwzględnieniem potencjalnych realokacji środków oraz alokacji środków Dostosowania Technicznego i Krajowej Rezerwy Wykonania. Cel główny badania został osiągnięty poprzez analizę szczegółowych obszarów, w tym analizę zapotrzebowania na środki z RPO WD w dziedzinie transportu.

Najważniejsze rekomendacje wskazane przez ewaluatora dotyczyły, m.in.:

- rozwoju transportu miejskiego i podmiejskiego (utworzenia strefy multimodalnej z wykorzystaniem transportu kolejowego i drogowego), który umożliwi mieszkańcom województwa swobodne przemieszczanie;
- rozwoju transportu drogowego zwłaszcza umożliwiającego szybki i wygodny dostęp do atrakcji turystycznych występujących w województwie dolnośląskim;
- realokacji środków finansowych z Priorytetu 1 Przedsiębiorstwa i Innowacyjność do Priorytetu 3 Transport;
- wzmocnienia działań w ramach Priorytetu 3 dodatkowymi środkami finansowymi.

- 2) Instytucja Zarządzająca przeprowadziła również badanie – ekspertyzę pn. ***Oszacowanie wartości docelowych wskaźników: „oszczędność czasu w euro na nowych drogach i zmodernizowanych w przewozach pasażerskich i towarowych” oraz „oszczędność czasu w euro na nowych i zmodernizowanych liniach kolejowych w przewozach pasażerskich i towarowych”*** w latach 2013 i 2015 w ramach RPO WD.

Badanie zostało zlecone ze względu na konieczność oszacowania wartości docelowych wskaźników.

W wyniku realizacji ekspertyzy zostały wskazane następujące wartości docelowe dla wskaźników:

Nazwa wskaźnika	Wartość wskaźnika w roku docelowym (2013) [EUR]	Wartość wskaźnika w roku docelowym (2015) [EUR]
Oszczędność czasu w euro na nowych drogach i zmodernizowanych w przewozach pasażerskich i towarowych	50 015 299,68	72 179 214,93
Oszczędność czasu w euro na nowych i zmodernizowanych liniach kolejowych w przewozach pasażerskich i towarowych	1 396 588,47	1 396 588,47

- 3) W 2012 r. przeprowadzono badanie ewaluacyjne pn. *Ewaluacja wpływu projektów wybranych do dofinansowania w ramach Priorytetu 3 Transport RPO WD na rozwój i podniesienie konkurencyjności Dolnego Śląska przy respektowaniu zasad zrównoważonego rozwoju*.

Głównym celem badania była ocena wpływu inwestycji dofinansowanych w ramach Priorytetu 3, m. in. na poprawę jakości i wydajność regionalnej infrastruktury transportowej, w tym warunków inwestowania oraz prowadzenia działalności gospodarczej i wyznaczenie kierunków dla przyszłej perspektywy finansowej 2014-2020.

W wyniku ewaluacji stwierdzono, że silną stroną Priorytetu 3 była jasna wizja infrastruktury, jako środka wsparcia gospodarki, w tym turystyki, czego przejawem była duża liczba inwestycji poprawiających konkurencyjność kurortów (w tym remonty linii kolejowych) oraz stref inwestycyjnych. Takie podejście było spójne ze Strategią rozwoju województwa oraz strategiami unijnymi. Większość wskaźników produktu została wykonana w stopniu przewyższającym ustalone cele, nieco gorsza sytuacja dotyczyła niektórych wskaźników oddziaływania, zwłaszcza w transporcie zbiorowym. Realizowane projekty charakteryzowały się zróżnicowanym stopniem realizacji przyjętych strategii unijnych i regionalnych, a także zachowaniem zasady komplementarności, przy czym najgorsze oceny dotyczyły generalnie projektów małych, na drogach gminnych, zaś najlepsze – inwestycji wspierających bezpośrednio ruch turystyczny i strefy aktywności gospodarczej (tj. około połowy projektów). Stopień realizacji zasady zrównoważonego rozwoju był również zróżnicowany. 70% środków Priorytetu przeznaczone było na Działanie 3.1, dotyczące infrastruktury drogowej, z którego oprócz przedsięwzięć remontowych oraz poprawiających atrakcyjność ośrodków aktywności gospodarczej, budowanych było stosunkowo dużo nowych dróg o wysokiej przepustowości, wzmacniających konkurencyjność motoryzacji i mogących wzbudzać dodatkowy ruch, a także cechujących się wysokimi kosztami eksploatacji. Z drugiej strony projekty w transporcie zbiorowym miały raczej charakter odtworzeniowy, nie zawsze zwiększający jego konkurencyjność.

Realizacja zaleceń i rekomendacji Komisji Europejskiej odnoszących się do Priorytetu 3

Wykorzystanie synergii w inwestycjach transportowych pomiędzy regionalnymi i krajowymi sieciami dróg – 2009 r.

Powiązanie projektów realizowanych w ramach Programu z siecią TEN-T wyrażono bezpośrednio w jednym z typów projektów drogowych przewidzianych do dofinansowania w ramach Działania 3.1 Infrastruktura drogowa, tj. „Budowy i modernizacji dróg (przede wszystkim o dużym natężeniu ruchu) w celu poprawy jakości połączeń z siecią TEN-T oraz innymi drogami krajowymi”. Pozostałe typy projektów obejmowały poprawę tranzytu przez miasta, w tym budowę obwodnic oraz poprawę dostępności ośrodków rozwoju gospodarczego i miejsc atrakcyjnych turystycznie.

Instytucja Zarządzająca wprowadziła mechanizm, który wyłącznie pośrednio zapewniał, że inwestycje z zakresu transportu realizowane w ramach Programu były spójne z krajową siecią transportową oraz siecią transportową sąsiadujących województw. Zgodność taka była oceniana na etapie wyboru projektów do dofinansowania. Jednym z kryteriów punktowych (wartość do 30% ogólnej ilości punktów), którym kierowała się Instytucja Zarządzająca przy wyborze projektów był *Wpływ projektu na realizację Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego – W jakim stopniu projekt przyczynia się do realizacji celów zapisanych w Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego?*

W przypadku projektów z zakresu transportu jednym z celów wymienionych w Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego do 2020 roku jest *Rozwój i usprawnienie ponadregionalnej infrastruktury komunikacyjnej*, określony jako: „Działanie obejmuje identyfikację ponadregionalnej infrastruktury regionalnej z punktu widzenia jak najlepszego komunikowania regionu z otoczeniem, podejmowanie działań zmierzających do takiej jej przebudowy, aby jak najpełniej można było wykorzystać rentę położenia regionu. W ramach działania uwzględniano istotną rolę europejskich korytarzy transportowych.”

Ponadto należy zwrócić uwagę na fakt, iż najistotniejsze połączenia z siecią TEN-T oraz z drogami krajowymi były realizowane przez budowę/przebudowę dróg o randze dróg wojewódzkich. Wyłonienie tych dróg do dofinansowania odbywało się w trybie indywidualnym, co najlepiej pozwalało skoordynować wsparcie w tym zakresie.

Realizacja Priorytetu 3 Transport przyczyniła się do realizacji drugiego celu szczegółowego Programu, tj. *Rozwój infrastruktury służącej poprawie jakości środowiska, warunków inwestowania i prowadzenia działalności gospodarczej*. Doinwestowanie infrastruktury drogowej w regionie nadal wymaga wielu nakładów, świadczy o tym, m.in. zainteresowanie naborami, w których wartość złożonych propozycji projektów kilkakrotnie przewyższała wartość alokacji przeznaczonej na nabory. Od jakości infrastruktury drogowej zależy rozwój gospodarczy i turystyczny regionu, dlatego Instytucja Zarządzająca dokładała wszelkich starań, aby

projekty realizowane w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego w Priorytecie 3 Transport przyczyniły się do poprawy komunikacyjnej regionu, a tym samym do wzrostu jego konkurencyjności.

W Załączniku nr XV do sprawozdania przedstawiono mapę projektów realizowanych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013 mających na celu poprawę dostępności do sieci dróg krajowych i korytarzy transportowych TEN-T.

Rekomendacje Instytucji Zarządzającej

W ramach Programu, w związku z uzyskaniem dodatkowych środków z wynikających z podziału Krajowej Rezerwy Wykonania oraz środków z Dostosowania Technicznej, Instytucja Zarządzająca RPO wydała rekomendacje w zakresie przeznaczenia środków na wzmocnienie działań w ramach Priorytetu 3 Transport na realizacji projektów dotyczących rozwoju transportu miejskiego i podmiejskiego oraz rozwoju transportu drogowego związanego z rozwojem turystyki.

3.3.2 Opis istotnych problemów we wdrażaniu wraz z podjętymi środkami zaradczymi

Pomoc publiczna

W 2008 r. brak Wytycznych IK NSRO w zakresie zasad dofinansowania w programach operacyjnych podmiotów realizujących obowiązek świadczenia usług publicznych w transporcie zbiorowym spowodował trudności z przygotowaniem do realizacji projektów ujętych w Indykatywnym Wykazie Indywidualnych Projektów Kluczowych. Ponadto Instytucja Zarządzająca szacowała, że ze względu na brak Wytycznych, nie było możliwe ogłoszenie naborów wniosków o dofinansowanie w zakresie infrastruktury i transportu kolejowego oraz miejskiego i podmiejskiego na kwotę z EFRR 78 mln euro. Wytyczne zostały zatwierdzone dn. 18.05.2011 r. Pomimo późniejszego ogłoszenia naborów projekty zostały zrealizowane i zakończone.

Aspekty środowiskowe

W 2008 r. ze względu na zmianę prawa w zakresie ochrony środowiska projekty przygotowane przez wnioskodawców do realizacji w ramach Programu wymagały uzupełnienia dokumentów w zakresie oceny oddziaływania na środowisko. Szczególnie istotne było to dla projektów ujętych w Indykatywnym Wykazie Indywidualnych Projektów Kluczowych, których wnioskodawcy z tego powodu przesuwali okres przygotowania projektu do realizacji nawet o rok.

Należy również zauważyć, że w 2008 r. nadal brakowało ostatecznego wyznaczenia potencjalnych obszarów NATURA 2000, tzw. shadow list, ze względu na skalę i rodzaj inwestycji (budowa nowych dróg, mostów) było to niezwykle istotne w procesie przygotowania i realizacji projektów.

W związku z w/w problemami szczególnej wagi we wdrażaniu Programu nabrała funkcja Menadżera ds. Środowiska (funkcja wprowadzona w struktury IZ RPO), który wspierał pracowników dokonujących oceny formalnej projektów oraz wnioskodawców Programu. Był on odpowiedzialny za utrzymywanie bieżących kontaktów z przedstawicielami organów środowiskowych oraz organizacji ekologicznych, z którymi konsultowane były kwestie środowiskowe dotyczące przygotowania, oceny i realizacji zarówno Programu, jak i poszczególnych projektów.

Kwestia dofinansowania w oparciu o rekompensaty

W 2010 r. zdiagnozowano trudności w realizacji Działania 3.3 Transport miejski i podmiejski dotyczące braku zgodności złożonych przez wnioskodawców wniosków aplikacyjnych z Wytycznymi IK NSRO w zakresie zasad dofinansowania z programów operacyjnych podmiotów realizujących obowiązek świadczenia usług publicznych w transporcie zbiorowym. Głównym problemem było niewłaściwe obliczanie rekompensaty, co spowodowane było brakiem ujęcia w Wytycznych jednoznacznej metodologii jej wyliczania.

Instytucja Zarządzająca przygotowała wyjaśnienia dla beneficjentów naboru w ramach Działania 3.3 Transport miejski i podmiejski w zakresie zasad dofinansowania z programów operacyjnych podmiotów realizujących obowiązek świadczenia usług publicznych w transporcie zbiorowym.

W przypadku spełnienia wszystkich wymogów określonych w Wytycznych wnioskodawca zobowiązany był do wyliczenia luki w finansowaniu uwzględniając:

- Wytyczne IK NSRO w zakresie wybranych zagadnień związanych z przygotowaniem projektów inwestycyjnych, w tym projektów generujących dochód,
- Metodologię opracowania studium wykonalności - analiza ekonomiczno-finansowa na potrzeby RPO WD,
- obliczenie rekompensaty.

Ryzyko niewykorzystania alokacji w Priorytecie 3

Zainteresowanie wnioskodawców realizacją projektów w zakresie Priorytetu 3 było duże, lecz dotyczyło głównie inwestycji drogowych. Natomiast w 2011 r. i 2012 r. istniało ryzyko, szczególnie w zakresie infrastruktury kolejowej, że ze względu na stosunkowo długi okres przygotowania inwestycji, skomplikowane

procedury przetargowe i długi proces inwestycyjny, beneficjenci nie zdążą przygotować i zrealizować inwestycji. W 2011 r. w celu zminimalizowania ryzyka IZ RPO podczas renegotjacji Programu z KE przedstawiła zagrożenia i uzyskała zgodę KE, na alternatywne wykorzystanie środków, tj. wsparcie inwestycji w zakresie linii kolejowych lub w zakresie transportu miejskiego i podmiejskiego.

Problem związany z rozliczaniem projektów

Przy rozliczaniu projektów w ramach Priorytetu 3 Transport pojawiały się problemy z wykupem gruntów z uwagi na liczne odwołania dotychczasowych właścicieli gruntów. Sytuacje te, powodowały konieczność wydłużania terminów zakończenia realizacji projektów. Ponadto beneficjenci w budżecie projektów na zakup gruntów przedstawiali wyższe kwoty, niż ich ostateczna wartość, w związku z czym pojawiały się wolne środki alokacji w ramach Priorytetu, a w związku z okresem realizacji Programu mogła zaistnieć sytuacja niemożności ich wykorzystania (ponownego zakontraktowania). IZ RPO wykorzystwała środki w ramach Priorytetu ogłaszając dodatkowe nabory.

Podsumowanie wdrażania Priorytetu 3

Realizacja celów

Głównym celem Priorytetu 3 była modernizacja i rozbudowa istniejącej infrastruktury transportowej mająca przyczynić się do wzmocnienia sieci połączeń transportowych z sąsiednimi regionami oraz połączeń wewnętrznych przyczyniających się do rozwoju obszarów aktywności gospodarczej, w tym turystycznej. Powiązanie regionalnej sieci dróg z krajowym i międzynarodowym układem transportowym.

Wdrażanie Priorytetu 3 Transport przyczyniało się do realizacji drugiego celu szczegółowego Programu, tj. *Rozwój infrastruktury służącej poprawie jakości środowiska, warunków inwestowania i prowadzenia działalności gospodarczej.*

W analizie SWOT Programu zdiagnozowano, że słabą stroną regionu jest niski standard techniczny i funkcjonalny dróg publicznych i linii kolejowych. Stan szlaków drogowych i kolejowych w województwie dolnośląskim nie odpowiadał obowiązującym normom oraz oczekiwaniom mieszkańców, przedsiębiorców i przyjeżdżających do regionu turystów. Brak obwodnic kluczowych miast powodował niszczenie dróg miejskich przez ciężki transport, także utrudnienia w ruchu drogowym oraz wpływał na bezpieczeństwo mieszkańców miast. Niedostateczna liczba przepraw mostowych przez rzeki, głównie Odrę, skutkowało trudnościami w połączeniach komunikacyjnych regionu z resztą kraju oraz wewnątrz województwa. Natomiast stan techniczny tras kolejowych nie pozwalał na osiągnięcie optymalnych prędkości, co znacznie wydłużało czas podróży oraz spowodował zamknięcie niektórych linii kolejowych.

Działania wdrażane w Priorytecie 3 miały za zadanie przyczynić się do poprawy jakości i wydajności regionalnej infrastruktury transportowej. Istotne było także, zapewnienie alternatywy dla indywidualnego transportu samochodowego, tak żeby odciążyć układ komunikacyjny miast i miejscowości oraz ograniczać negatywny wpływ na otoczenie. Szczególnie ważne było zapewnienie odpowiednich środków transportu zbiorowego, charakteryzujących się niskim obciążeniem dla środowiska naturalnego, dostosowaniem do potrzeb osób niepełnosprawnych oraz zapewniających odpowiedni komfort podróży i ułatwiających dotarcie do rynku pracy.

Projekty zrealizowane w ramach Priorytetu 3 były odpowiedzią na zdiagnozowane w analizie SWOT Programu słabe strony regionu. W ramach zrealizowanych projektów wybudowano nowe drogi, w tym w ich ciągu przeprawy mostowe przez rzekę Odrę. Wpłynęło to na zwiększenie dostępności transportowej wewnątrz województwa, jak i ułatwienie połączeń z województwami sąsiednimi. Natomiast modernizacja dróg regionalnych i lokalnych wpłynęła na poprawę jakości dróg i podniesienie bezpieczeństwa ich użytkowników. Ponadto wybudowano 10 obwodnic miast, które umożliwiły odciążenie ruchu w centrach miast wpływając też w ten sposób na wzrost bezpieczeństwa mieszkańców i poprawę środowiska.

W ramach Programu znaczące środki alokacji (prawie 20%) przeznaczono na rozwój transportu miejskiego, w tym zakup taboru tramwajowego i autobusowego oraz podniesienie jakości świadczonych usług, m.in. poprzez budowę węzłów przesiadkowych. Dla środowiska naturalnego niezwykle istotną jest poprawa jakości połączeń kolejowych podmiejskich. W ramach Priorytetu 3 Transport zakupiono 21 jednostek taboru kolejowego, które umożliwiają dojazd z mniejszych miejscowości do większych ośrodków i w efekcie wpływa to na zmniejszenie ruchu samochodowego, a tym samym na poprawę jakości środowiska.

Zrealizowano również projekty w zakresie modernizacji 3 linii kolejowych o łącznej długości 49,64 km, które były wyłączone z użytkowania ze względu na ich zły stan techniczny. Linie te prowadzą do miejscowości atrakcyjnych turystycznie. Turystyka jest jednym z priorytetów rozwoju województwa dolnośląskiego.

Efekty rzeczowe

W Priorytecie 3 Transport zrealizowano 84 projekty:

- 1) w ramach transportu drogowego:
 - wybudowano 80,41 km nowych dróg, w tym:
 - drogi regionalne – 50,27 km,
 - drogi lokalne – 30,14 km, w tym na obszarach wiejskich – 15,51 km,
 - przebudowano 117,98 km dróg, w tym:
 - drogi regionalne – 11,13 km,
 - drogi lokalne – 106,85 km,
 - wybudowano 10 obwodnic miast o długości 46,64 km,
 - wybudowano 18 inżynierskich obiektów drogowych, takich jak mosty, wiadukty, tunele,
 - zmodernizowano 35 inżynierskich obiektów drogowych,
 - wybudowano 4 ścieżki rowerowe o długości 6,78 km;
- 2) w ramach komunikacji miejskiej:
 - zakupiono 100 szt. taboru komunikacji miejskiej, w którym jest 11 358 miejsc dla pasażerów;
 - utworzono zintegrowany system zarządzania komunikacją miejską, w tym system monitoringu i informacji pasażerskiej;
- 3) w ramach transportu kolejowego:
 - zmodernizowano 49,64 km linii kolejowych,
 - zakupiono 21 autobusów szynowych, w których jest 4 591 miejsc dla pasażerów.

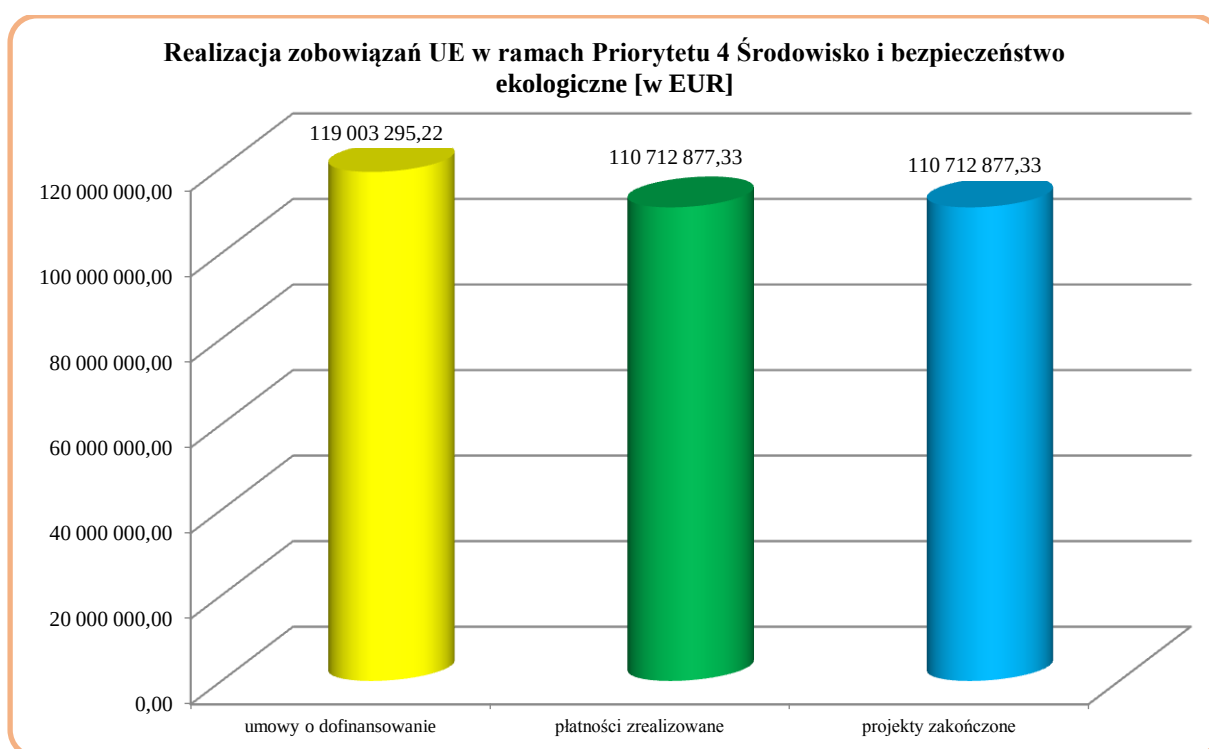
3.4 Priorytet 4. Poprawa stanu środowiska naturalnego oraz bezpieczeństwa ekologicznego i przeciwpowodziowego Dolnego Śląska (Środowisko i bezpieczeństwo ekologiczne)

3.4.1 Osiągnięcie celów i analiza postępów (fizyczny i finansowy postęp priorytetu)

Cel Priorytetu 4

Głównym celem Priorytetu była poprawa stanu środowiska naturalnego, zapobieganie jego degradacji i zachowanie różnorodności biologicznej oraz walorów przyrodniczych Dolnego Śląska, a także poprawa poziomu bezpieczeństwa w regionie poprzez przeciwdziałanie naturalnym i technologicznym zagrożeniom, likwidację skutków oraz wspieranie działających w tym zakresie służb ratowniczych.

INFORMACJA NA TEMAT FIZYCZNYCH I FINANSOWYCH POSTĘPÓW PRIORYTETU

W ramach Priorytetu 4 Środowisko i bezpieczeństwo ekologiczne podpisano 160 umów o dofinansowanie o wartości ogółem 186 991 501,90 EUR (828 353 654,27 PLN), w tym dofinansowanie z EFRR 119 003 295,22 EUR (527 172 697,50 PLN), co stanowi 105,08% alokacji Priorytetu.

Na rzecz beneficjentów dokonano płatności ze środków EFRR w wysokości 110 712 877,33 EUR (490 446 975,28 PLN), co stanowi 97,76% alokacji Priorytetu.

W ramach Priorytetu zakończyła się realizacja wszystkich 160 projektów. Wartość dofinansowania z EFRR zakończonych projektów wyniosła 110 712 877,33 EUR (490 446 975,28 PLN), co stanowi 97,76% alokacji Priorytetu.

Liczba/wartość projektów	Podpisane umowy	Płatności dla beneficjentów	Projekty zakończone
Liczba projektów	160	-	160
Wartość dofinansowania z EFRR [EUR]	119 003 295,22	110 712 877,33	110 712 877,33
% alokacji	105,08%	97,76%	97,76%

IZ RPO WD mając na względzie pełne wykorzystanie środków EFRR podjęła decyzję o zastosowaniu mechanizmu elastyczności, wynikającego ze znowelizowanego art. 77 Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11.07.2006 r. W wyniku tej decyzji wartość alokacji wynikająca z mechanizmu elastyczności wyniosła 120 848 398 EUR, natomiast alokacja dla Priorytetu 4 w Programie wyniosła 128 759 928 EUR, zatem środki EFRR zostały zmniejszone o 7 911 530 EUR, tj. 6,14% i wykorzystane zostały na realizację projektów w innych Priorytetach.

Tabela finansowa Programu z uwzględnieniem mechanizmu elastyczności w wartości alokacji Priorytetu 4.

Oś priorytetowa	Finansowanie ogółem [EUR]	Wkład wspólnotowy zgodnie z tabelą finansową Programu [EUR]	Wkład wspólnotowy po zastosowaniu mechanizmu elastyczności [EUR]	Wkład krajowy [EUR]	Indykatorywny podział wkładu krajowego		Poziom współfinansowania
					Krajowe środki publiczne [EUR]	Krajowe środki prywatne [EUR]	
	1=2+3	2	2'	3=4+5	4	5	6=2/1
4.Środowisko i bezpieczeństwo ekologiczne	135 536 766	128 759 928	120 848 398	6 776 838	5 557 007	1 219 831	95,00%

W ramach Priorytetu 4 wartość wydatków kwalifikowalnych poniesionych przez beneficjentów, poświadczonych i ujętych w deklaracjach do Komisji Europejskiej wyniosła 154 790 189,24 EUR. Natomiast w tabelach finansowych Programu założono, że wartość wydatków kwalifikowalnych wyniesie 135 536 766 EUR. Poziom realizacji wydatków kwalifikowalnych wyniósł 114,21% w stosunku do wydatków założonych w tabeli finansowej Programu.

Na realizację projektów w ramach Priorytetu 4 wydatkowano więcej krajowych środków publicznych, niż założono w Programie. W tabelach finansowych założono, że wartość krajowych środków publicznych osiągnie wysokość 5 557 007 EUR, natomiast wartość wydatków poniesionych przez beneficjentów finansowanych ze źródeł publicznych, które zostały poświadczane i certyfikowane do KE wyniosła 29 848 208,06 EUR.

Tabela. Wartość poświadczonych wydatków z projektów zrealizowanych w ramach Programu przekazanych w deklaracjach przekazanych do Komisji Europejskiej.

Priorytet	Wydatki kwalifikowane stanowiące podstawę certyfikacji [EUR]	Wydatki publiczne poświadczane do KE			Środki prywatne [EUR]	Poziom współfinansowania UE wynikający z certyfikacji do KE
		Wydatki publiczne [EUR]	w tym środki z EFRR [EUR]	w tym krajowe środki publiczne [EUR]		
	1=2+6	2=3+4	3	4	6	7=3/1
4.Środowisko i bezpieczeństwo ekologiczne	154 790 189,24	147 940 655,99	118 092 447,93	29 848 208,06	6 849 533,25	76,29%

Projekty zawieszone

W ramach Programu toczą się postępowania sądowe w zakresie 2 projektów zrealizowanych w Priorytecie 4:

- postępowanie sądowe – wydatki kwalifikowalne, które z tego tytułu nie zostały zadeklarowane do KE wynoszą 141 607,20 EUR (627 305,74 PLN), w tym wkład UE 134 526,84 EUR (595 940,46 PLN).

Załącznik nr XX. Tabela zbiorcza projektów zawieszonych.

Informacje na temat postępów rzeczowych znajdują się w załączniku nr IV do sprawozdania Tabela 4. Postęp fizyczny wg Priorytetów RPO WD.

ANALIZA JAKOŚCIOWA

Informacja o przeprowadzonych w ramach Priorytetu konkursach

W ramach Priorytetu 4 Środowisko i bezpieczeństwo ekologiczne przeprowadzono 15 naborów wniosków o dofinansowanie (w tym 3 w trybie systemowym) o łącznej alokacji z EFRR w wysokości 134 529 013 EUR. Środki zaangażowane w naborach stanowiły 111,32% alokacji przeznaczonej na realizację Priorytetu. Środki w wysokości 20 019 807,11 EUR (16,57% alokacji) przeznaczono na realizację projektów z Indykatywnego Wykazu Indywidualnych Projektów Kluczowych.

Tryb naboru	Liczba naborów	Kwota alokacji zaangażowana w naborach [mln EUR]
tryb konkursowy	12	40,70
tryb systemowy	3	93,83
ogółem	15	134,53

Rozkład projektów realizowanych w ramach Priorytetu na obszary realizacji, typy projektów i typy beneficjentów

W ramach Priorytetu 4 zrealizowano 160 projektów o wartości dofinansowania z EFRR 110 712 877,33 EUR (490 446 975,28 PLN).

W ramach Priorytetu wspierane były działania z zakresu:

- gospodarki odpadami, w tym m.in. dotyczące budowy i rozbudowy obiektów do zbiórki, segregacji, recyklingu odpadów, likwidacji dzikich wysypisk śmieci na obszarach turystycznych i objętych ochroną, rekultywacji zamkniętych składowisk zagrażających środowisku (Działanie 4.1) – 30 projektów o wartości dofinansowania z EFRR 22 023 482,96 (97 561 827,17 PLN),
- infrastruktury wodno-ściekowej (głównie na obszarach wiejskich), w tym m.in. dotyczące budowy i modernizacji oczyszczalni ścieków, sieci wodociągowych i kanalizacyjnych (Działanie 4.2) – 52 projekty o wartości dofinansowania z EFRR 50 233 416,41 EUR (222 529 011,37 PLN),
- poprawy jakości powietrza, poprzez obniżenie emisji zanieczyszczeń w obiektach użyteczności publicznej (Działanie 4.3) – 11 projektów o wartości dofinansowania z EFRR 921 717,41 EUR (4 083 115,95 PLN),
- ochrony przeciwpowodziowej, w tym dotyczące budowy, odbudowy i przebudowy przeciwpowodziowej infrastruktury hydrotechnicznej (Działanie 4.4) – 10 projektów o wartości dofinansowania z EFRR 13 779 979,80 EUR (61 043 932,51 PLN),
- rekultywacji obszarów zdegradowanych (poprzemysłowych i powojennych) polegające na zagospodarowaniu tych terenów na cele przyrodnicze, rekreacyjno-wypoczynkowe oraz gospodarki proekologicznej (Działanie 4.5) – 6 projektów o wartości dofinansowania z EFRR 2 112 928,89 EUR (9 360 063,70 PLN),
- ochrony przed skutkami zagrożeń naturalnych i technologicznych oraz przywracania środowiska do stanu właściwego, w tym dotyczące budowy systemu monitoringu zagrożeń, budowy centrów ratownictwa, ochrony chemicznej i biologicznej, budowy infrastruktury związanej z zapobieganiem i likwidacją zagrożeń pożarowych (Działanie 4.6) – 10 projektów o wartości dofinansowania z EFRR 11 828 133,11 EUR (52 397 446,88 PLN),
- edukacji ekologicznej i w mniejszym zakresie ochrony bioróżnorodności, w tym m.in. budowy ścieżek przyrodniczych, ośrodków dydaktyczno-promocyjnych, regionalnych centrów edukacji ekologicznej (Działanie 4.7) – 41 projektów o wartości dofinansowania z EFRR 9 813 218,74 EUR (43 471 577,70 PLN).

Rozkład terytorialny projektów

Obszar realizacji	Wartość dofinansowania z EFRR [EUR]	% alokacji Priorytetu
00 Nie dotyczy	10 825,62	0,01%
01 Obszar miejski	48 179 950,56	42,54%
02 Obszar górski	4 892 753,46	4,32%
05 Obszar wiejski	57 629 347,69	50,89%
Razem	110 712 877,33	97,76%

Przewaga obszarów wiejskich (prawie 51%) wynika przede wszystkim z realizacji licznych projektów (78), m.in. z zakresu budowy sieci wodociągowych i kanalizacyjnych, gospodarki odpadami i projektów przeciwpowodziowych na tych obszarach. Na terenach górskich zrealizowano 6 projektów o udziale w dofinansowaniu EFRR 4,32%. W miastach zrealizowano 75 projektów o udziale w wartości dofinansowania ponad 42,5%.

Obszary wiejskie i małe miasta

Wartość projektów realizowanych na obszarach wiejskich i małych miast w ramach Priorytetu 4 wyniosła 73 039 984,01 EUR (323 559 825,18 PLN) EFRR, co stanowi 64,49% alokacji Priorytetu. Wartość ta przekracza poziom, jaki został wyznaczony dla tego Priorytetu w Programie, tj. 38% alokacji Priorytetu.

Rozkład projektów wg powiatów województwa dolnośląskiego

Powiat	Liczb umów	Wartość ogółem	Dofinansowanie EFRR [EUR]	udział % w wartości dofinansowania z EFRR
Powiat bolesławiecki	7	2 970 490,14	1 604 304,36	1,45%
Powiat dzierzoniowski	7	2 544 217,23	1 814 014,39	1,64%
Powiat głogowski	2	898 226,12	556 931,65	0,50%
Powiat górowski	2	2 066 880,78	1 062 790,45	0,96%
Powiat jaworski	8	6 136 456,39	4 213 564,01	3,81%
Powiat jeleniogórski	6	12 290 279,71	8 129 706,93	7,34%
Powiat kamiennogórski	3	11 354 147,39	7 004 540,75	6,33%
Powiat kłodzki	20	17 822 877,39	11 925 898,95	10,77%
Powiat legnicki	1	2 313 822,19	1 235 639,85	1,12%
Powiat lubański	7	10 707 945,91	5 537 314,68	5,00%
Powiat lubiński	1	289 420,21	239 992,35	0,22%
Powiat lwówecki	2	990 938,55	721 538,88	0,65%
Miasto Jelenia Góra	2	2 456 808,73	1 797 127,03	1,62%
Miasto Legnica	1	1 986 514,75	1 024 648,18	0,93%
Miasto Wałbrzych	2	1 107 871,94	935 419,59	0,84%
Miasto Wrocław	7	11 279 202,72	5 610 257,51	5,07%
Powiat milicki	3	437 176,35	364 934,10	0,33%
Powiat oleśnicki	8	6 606 415,24	4 093 449,30	3,70%
Powiat oławski	5	8 738 376,52	6 213 889,52	5,61%
Powiat polkowicki	5	8 505 569,46	4 460 776,12	4,03%
Powiat strzeliński	1	4 206 264,17	2 136 276,12	1,93%
Powiat średzki	8	5 125 593,06	3 019 344,85	2,73%
Powiat świdnicki	4	3 275 108,11	2 157 309,64	1,95%
Powiat trzebnicki	6	10 561 395,75	6 095 715,22	5,51%
Powiat wałbrzyski	3	1 024 230,17	782 319,76	0,71%
Powiat wołowski	7	4 602 878,11	2 230 302,16	2,01%
Powiat wrocławski	7	11 848 902,46	4 697 912,43	4,24%
Powiat ząbkowicki	3	3 717 128,34	2 377 825,53	2,15%
Powiat zgorzelecki	6	8 075 180,11	3 087 741,75	2,79%
Powiat złotoryjski	3	3 406 296,19	2 253 488,61	2,04%
woj. dolnośląskie*	13	19 628 383,52	13 327 902,65	12,04%
Razem	160	186 974 997,70	110 712 877,33	100,00%

*w ramach kategorii „województwo dolnośląskie” ujęto projekty realizowane na terenie więcej niż jednego powiatu

Rozkład terytorialny projektów w ramach Priorytetu 4 w podziale na powiaty był w miarę równomierny, choć wyróżnia się powiat kłodzki i jeleniogórski, które leżą w obszarze górskim i charakteryzują się cennymi walorami przyrodniczymi, lecz są również regionami o dużym zagrożeniu powodziowym. Stąd też duża ilość i wartość zrealizowanych projektów na terenie tych powiatów. Duży udział w dofinansowaniu miały również projekty zrealizowane w kategorii woj. dolnośląskie, w której uwzględniono projekty zrealizowane na terenie kilku powiatów oraz projekty o znaczeniu strategicznym dla mieszkańców całego województwa.

Podział na sektory wsparcia (typy projektów)

Sektor wsparcia	Liczba umów	Wartość ogółem [EUR]	Dofinansowanie z EFRR [EUR]	udział % w wartości dofinansowania z EFRR
pobór i uzdatnianie wody/kanalizacja	52	90 914 483,50	50 233 416,41	45,37%
gospodarka odpadami	30	40 360 759,72	22 023 482,96	19,89%
regulacja rzeki	5	15 293 181,38	10 369 949,59	9,37%

edukacja ekologiczna	38	12 522 221,95	9 083 727,86	8,20%
zapewnienie bezpieczeństwa	3	9 313 888,93	7 831 318,37	7,07%
ochrona przeciwpożarowa	8	8 658 419,44	4 375 361,11	3,95%
bezpieczeństwo przeciwpowodziowe	4	4 317 826,95	3 399 204,59	3,07%
rekultywacja obszarów zdegradowanych	5	2 233 922,75	1 734 382,52	1,57%
ochrona jakości powietrza	11	1 346 945,29	921 717,41	0,83%
ochrona bioróżnorodności	3	1 991 493,40	729 490,88	0,66%
organizacja konferencji	1	21 854,40	10 825,62	0,01%
Razem	160	186 974 997,70	110 712 877,33	100,00%

Wśród zrealizowanych projektów dominują projekty dotyczące poboru i uzdatniania wody związane z budową kanalizacji, wodociągów i oczyszczalni ścieków (52 projekty) oraz projekty z zakresu gospodarki odpadami (30 projektów). Znaczący udział w dofinansowaniu stanowiły projekty z zakresu regulacji rzek (9,37% - 5 projektów), co jest podyktowane dużym zagrożeniem powodziowym w regionie i wieloletnimi zaniedbaniami w modernizacji i budowie niezbędnej infrastruktury. Dużą liczbę projektów zrealizowano też w zakresie edukacji ekologicznej (38 projektów) oraz z zakresu zapewnienia bezpieczeństwa i ochrony przeciwpożarowej (11 projektów) oraz poprawy jakości powietrza (11 projektów).

Podział projektów na typy beneficjentów

Typ beneficjenta	Liczba umów	Wartość ogółem [EUR]	w tym EFRR [EUR]	udział % w wartości dofinansowania z EFRR
jednostka samorządu terytorialnego, związek lub stowarzyszenie jst (w tym jednostka organizacyjna jst)	119	119 444 851,81	68 110 193,17	61,52%
jednostka sektora finansów publicznych	8	24 045 060,37	18 444 670,84	16,66%
przedsiębiorca lub przedsiębiorstwo (w tym firma)	15	35 115 922,41	17 820 359,87	16,10%
administracja rządowa, jednostka państwowa (w tym agencje)	5	2 989 455,57	2 416 098,00	2,18%
fundacja, stowarzyszenie, organizacja społeczna lub pozarządowa	4	2 650 817,53	2 079 538,09	1,88%
szkoła wyższa	3	874 427,33	646 676,79	0,58%
PGL Lasy Państwowe lub jego jednostka organizacyjna	3	1 025 019,93	539 485,00	0,49%
park narodowy lub krajobrazowy	2	494 259,53	375 757,72	0,34%
kościół lub związek wyznaniowy lub osoba prawna kościołów i związków wyznaniowych	1	335 183,21	280 097,84	0,25%
Razem	160	186 974 997,70	110 712 877,33	100,00%

Projekty w Prioryecie 4 zostały zrealizowane w zdecydowanej większości przez jednostki samorządu terytorialnego (119 projektów). Pozostałe przedsięwzięcia zrealizowały jednostki sektora finansów publicznych, głównie Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej (7 projektów), a także przedsiębiorcy (15 projektów realizowanych było przez spółki komunalne), administracja rządowa i jednostki państwowe (5 projektów), fundacje i stowarzyszenie (4 projekty), szkoły wyższe (3 projekty), parki narodowe lub krajobrazowe (2 projekty). Jeden projekt zrealizowany został przez kościół.

Projekty indywidualne

W ramach Priorytetu 4 Środowisko i bezpieczeństwo ekologiczne zrealizowano 11 projektów indywidualnych. Wartość całkowita projektów wyniosła 28 383 421,25 EUR (125 735 717,81 PLN), w tym dofinansowanie EFRR 19 557 911,74 EUR (86 639 593,20 PLN), tj. 17,27% alokacji Priorytetu. Realizacja wszystkich projektów została zakończona.

Płatności przekazane na rzecz beneficjentów projektów kluczowych wyniosły 19 557 911,74 EUR (86 639 593,20 PLN), co stanowi 100% środków EFRR w zrealizowanych projektach.

Umieszczenie projektów z zakresu środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego w Indykatorywnym Wykazie Indywidualnych Projektów Kluczowych wynikało z ich dużego znaczenia i wpływu na realizację celu

szczegółowego Regionalnego Programu Operacyjnego, tj. Rozwój infrastruktury służącej poprawie jakości środowiska, warunków inwestowania i prowadzenia działalności gospodarczej.

Wskaźniki realizowane przez projekty indywidualne w Priorytecie 4 Środowisko i bezpieczeństwo ekologiczne

Liczba projektów z zakresu prewencji zagrożeń

W ramach projektów indywidualnych zrealizowanych zostało 10 projektów z zakresu prewencji zagrożeń, co stanowi 66,67% wartości docelowej wskaźnika.

w tym liczba projektów dotyczących infrastruktury zapobiegania powodziom i suszy

W ramach projektów indywidualnych zrealizowanych zostało 6 projektów dotyczących infrastruktury zapobiegania powodziom, co stanowi 120,00% wartości docelowej wskaźnika.

Powierzchnia zrekultywowana/odzyskana

W ramach projektów indywidualnych zrekultywowano 0,4 ha powierzchni, co stanowi 0,67% wartości docelowej wskaźnika.

Zestawienie projektów indywidualnych zrealizowanych w ramach Priorytetu 4 Środowisko i bezpieczeństwo ekologiczne

Lp.	Tytuł projektu	Data podpisania umowy o dofinansowanie	Data rozpoczęcia realizacji projektu	Data zakończenia realizacji projektu	Całkowita wartość projektu	Wartość dofinansowania ze środków EFRR
4.4 Zabezpieczenie przeciwpowodziowe i zapobieganie suszom						
1	Remont istniejącej zabudowy regulacyjnej wraz z modernizacją stopni celem poprawienia spływu wód oraz umożliwienia migracji ryb na potoku Włodzica w km 5+300-9+000 w miejscowości Nowa Ruda	09.11.2009	05.12.2007	12.11.2012	3 304 948,43 EUR (14 640 591,03 PLN)	2 604 134,93 EUR (11 536 057,32 PLN)
2	Zabezpieczenie prawego brzegu rzeki Białej Łądeckiej w km 24+250-25+130 w miejscowości Łądek Zdrój	16.03.2010	01.01.2007	12.06.2012	747 702,47 EUR (3 312 247,17 PLN)	597 597,37 EUR (2 647 296,59 PLN)
3	Remont zabudowy regulacyjnej rz. Kamiennej w km 0+000-10+500 w m. Jelenia Góra	20.08.2010	07.12.2007	12.10.2012	2 042 159,67 EUR (9 046 563,14 PLN)	1 468 909,92 EUR (6 507 124,07 PLN)
4	Magazyny przeciwpowodziowe – modernizacja, woj. dolnośląskie	28.06.2010	09.06.2009	30.04.2013	779 155,00 EUR (3 451 578,72 PLN)	603 919,35 EUR (2 675 302,33 PLN)
5	Lipki-Oława- modernizacja obwałowań, gm. Oława i Jelcz Laskowice- Modernizacja wału W-4 (S)	09.10.2012	31.10.2007	22.04.2014	2 456 747,98 EUR (10 883 147,87 PLN)	2 025 127,00 EUR (8 971 110,11 PLN)
6	Lipki-Oława- modernizacja obwałowań, gm. Oława i Jelcz Laskowice- Modernizacja wału W-1 (OM)	23.04.2013	31.10.2007	18.08.2015	4 899 553,36 EUR (21 704 531,43 PLN)	3 280 846,73 EUR (14 533 822,95 PLN)
4.5 Rekultywacja obszarów zdegradowanych						
7	Likwidacja, rekultywacja i zagospodarowanie służbowych stacji paliw w 23 jednostkach miejskich i powiatowych Policji woj. dolnośląskiego	09.10.2012	20.12.2011	31.07.2015	537 294,54 EUR (2 380 161,07 PLN)	378 546,37 EUR (1 676 922,57 PLN)
4.6 Wsparcie instytucji zajmujących się zabezpieczeniem środowiska naturalnego						
8	Bezpieczny Dolny Śląsk – rozbudowa centrów ratownictwa województwa dolnośląskiego – zakup specjalistycznego sprzętu technicznego	07.04.2010	29.12.2009	10.06.2011	5 926 006,23 EUR (26 251 615,00 PLN)	5 032 004,10 EUR (22 291 274,95 PLN)

Lp.	Tytuł projektu	Data podpisania umowy o dofinansowanie	Data rozpoczęcia realizacji projektu	Data zakończenia realizacji projektu	Całkowita wartość projektu	Wartość dofinansowania ze środków EFRR
9	System ograniczania skutków katastrof ekologicznych, technologicznych i klęsk żywiołowych na terenie powiatów lwóweckiego i lubańskiego	15.12.2011	28.07.2011	06.06.2013	364 837,99 EUR (1 616 195,79 PLN)	283 104,51 EUR (1 254 124,68 PLN)
10	Budowa budynku dla Jednostki Ratowniczo-Gaśniczej PSP przy ul. Kosmonautów we Wrocławiu	16.12.2011	02.03.2010	30.04.2013	4 301 970,88 EUR (19 057 300,82 PLN)	767 511,68 EUR (3 400 000,00 PLN)
11	Bezpieczny Dolny Śląsk – budowa mobilnego systemu monitoringu i usuwania zagrożeń środowiska	23.12.2011	08.09.2011	19.12.2013	3 023 044,71 EUR (13 391 785,77 PLN)	2 516 209,76 EUR (11 146 557,63 PLN)
Łączna wartość projektów indywidualnych w Priorytecie 4					28 383 421,25 EUR (125 735 717,81 PLN)	19 557 911,74 EUR (86 639 593,20 PLN)

1. „*Remont istniejącej zabudowy regulacyjnej wraz z modernizacją stopni celem poprawienia spływu wód oraz umożliwienia migracji ryb na potoku Włodzica w km 5+300-9+000 w miejscowości Nowa Ruda*” – beneficjent Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej we Wrocławiu

Celem projektu była poprawa spływu wód oraz umożliwienie migracji ryb na potoku Włodzica. Projekt polegał na wykonaniu remontu regulacji rzeki poprzez wykonanie odbudowy ubezpieczenia brzegów oraz ubezpieczenia dna koryta i remoncie istniejącej infrastruktury hydrotechnicznej. Doprowadziło to do zwiększenia bezpieczeństwa powodziowego dla mieszkańców miejscowości Nowa Ruda, a także dla zapewnienia ciągłości sieci transportu transgranicznego oraz lokalnego poprzez ochronę mostów przed skutkami powodzi.

W wyniku realizacji projektu uregulowano ciek wodny o długości 3,7 km, ochroną przeciwpowodziową objęta została powierzchnia 400 ha, 13 582 osób zostało zabezpieczonych przed powodzią.

Realizacja projektu zakończyła się w 2012 r.

2. „*Zabezpieczenie prawego brzegu rzeki Białej Łądeckiej w km 24+250 – 25+130 w miejscowości Łądek Zdrój*” – beneficjent Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej we Wrocławiu

Głównym celem projektu było zmniejszenie zagrożenia przeciwpowodziowego oraz zapobieganie i zwalczanie wystąpienia jego skutków poprzez budowę i modernizację niezbędnej infrastruktury. Inwestycja polegała na wzmocnieniu istniejącego muru oporowego wraz z jego przebudową na prawym brzegu rzeki. Poprawiona została stateczność istniejącego muru, przebudowa umożliwiła zabezpieczenie przyległego zabudowanego terenu przed zalewaniem wodą.

W wyniku realizacji projektu zmodernizowano 1 obiekt, mur oporowy o długości 657,5 mb, 445 osób zostało zabezpieczonych przed powodzią.

Realizacja projektu zakończyła się w 2012 r.

3. „*Remont zabudowy regulacyjnej rz. Kamiennej w km 0+000-10+500 w m. Jelenia Góra*” – beneficjent Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej we Wrocławiu

Celem projektu było wykonanie remontu istniejącej zabudowy regulacyjnej rzeki Kamiennej dla poprawy warunków hydrologicznych przepływu wód wraz z zabezpieczeniem terenów przyległych do miasta Jelenia Góra.

W wyniku realizacji projektu uregulowano ciek wodny o długości 10,5 km, ochroną przeciwpowodziową objęta została powierzchnia 500 ha, 2 000 osób zostało zabezpieczonych przed powodzią.

Realizacja projektu zakończyła się w 2012 r.

4. „*Magazyny przeciwpowodziowe – modernizacja, woj. dolnośląskie*” – beneficjent Samorząd Województwa Dolnośląskiego, projekt zrealizowany przez Dolnośląski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych we Wrocławiu

Celem projektu było przygotowanie zaplecza magazynowego oraz wyposażenia i sprzętu niezbędnego podczas występujących na Dolnym Śląsku powodzi oraz zapewnienie możliwości szybkiego reagowania w obliczu klęski żywiołowej.

W wyniku realizacji projektu utworzona została baza magazynowa do przechowywania w odpowiednich warunkach materiałów niezbędnych w czasie akcji przeciwpowodziowych. W ramach projektu zmodernizowano i przebudowano 5 budynków magazynów oraz wyposażono je w sprzęt do przechowywania i transportu materiałów. Ponadto usprawniona została łączność pomiędzy centralą i magazynami. Zwiększony został poziom zabezpieczeń magazynów przed kradzieżą i pożarem.

W wyniku realizacji projektu potencjalnie 973 tys. osób zostało objętych wsparciem podczas ewentualnej powodzi, powierzchnia objęta ochroną wyniosła 1 111 700 ha.

Realizacja projektu zakończyła się w 2013 r.

5. „*Lipki-Oława – modernizacja obwałowań, gm. Oława i Jelcz-Laskowice. Modernizacja wału W-4(S)*” – beneficjent Samorząd Województwa Dolnośląskiego, projekt zrealizowany przez Dolnośląski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych we Wrocławiu

Projekt miał na celu wzmocnienie obwałowań polderu Lipki-Oława. Modernizacja wału W-4(S), jako jedna z podstawowych budowli przy polderze Lipki-Oława, miała na celu zmniejszenie zagrożenia powodziowego miasta Oławy i terenów przyległych. Realizacja projektu wpłynęła na zapewnienie bezpieczeństwa przeciwpowodziowego mieszkańców Gminy Oława i Wrocławia.

W wyniku realizacji projektu zmodernizowany został wał o długości 3,94 km, ochroną przeciwpowodziową objęty został teren o powierzchni 1445 ha, zabezpieczonych przed powodzią zostało 8 200 osób.

Realizacja projektu zakończyła się w 2014 r.

6. „*Lipki-Oława- modernizacja obwałowań, gm. Oława i Jelcz Laskowice. Modernizacja wału W-1 (OM)*” – beneficjent Samorząd Województwa Dolnośląskiego, projekt zrealizowany przez Dolnośląski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych we Wrocławiu

Celem projektu było podniesienie bezpieczeństwa przeciwpowodziowego mieszkańców gminy Oława i Jelcz Laskowice. Inwestycja polega na modernizacji istniejącego wału W-1(OM) na odcinku Jelcz - Laskowice - Łęg. Przedmiotem realizacji projektu była modernizacja wału, podwyższenie i poszerzenie korony wału, wzmocnienie nasypu wału dla poprawy stateczności, poprawy warunków eksploatacji przez modernizację dróg i wjazdów na koronę wału i budowa nowych odcinków dróg zamykających na początku i na końcu wału. Ponadto wał został wydłużony w części początkowej i końcowej, poprzez budowę wału przeciwpowodziowego i podwyższenia muru oporowego.

W wyniku realizacji projektu zmodernizowany został wał o długości 5,2 km, ochroną przeciwpowodziową objęty został teren o powierzchni 1740 ha, zabezpieczonych przed powodzią zostało 8 200 osób.

Realizacja projektu zakończyła się w 2015 r.

7. *Likwidacja, rekultywacja i zagospodarowanie służbowych stacji paliw w 23 jednostkach miejskich i powiatowych Policji województwa dolnośląskiego* – beneficjent Komenda Wojewódzka Policji we Wrocławiu

Celem projektu było likwidacja zagrożenia skażenia środowiska naturalnego w stacjach paliw zlokalizowanych na terenie 23 gmin regionu. Projekt polegał na realizacji kompleksowego programu obejmującego likwidację przestarzałych i stwarzających zagrożenie dla środowiska instalacji paliwowych i stacji paliw, rekultywacji terenu wraz z jego adaptacją do nowych potrzeb. Projekt realizowany był na terenie całego województwa dolnośląskiego, w miejscowościach o dużej gęstości zaludnienia oraz na terenach turystycznych i uzdrowiskowych na obszarze 22 gmin. W trakcie realizacji projektu beneficjent zrezygnował z likwidacji 1 stacji paliw ze względu na zbyt wysokie koszty.

W wyniku realizacji projektu usunięte zostały 73 zbiorniki paliw i zrekultywowano powierzchnię na obszarze 0,54 ha.

Realizacja projektu zakończyła się w 2015 r.

8. „*Bezpieczny Dolny Śląsk - rozbudowa centrów ratownictwa województwa dolnośląskiego – zakup specjalistycznego sprzętu technicznego*” – beneficjent Komenda Wojewódzka Państwowej Straży Pożarnej we Wrocławiu

Celem projektu było podniesienie bezpieczeństwa mieszkańców regionu poprzez zmianę jakości wyposażenia służb pożarowych. Zakres projektu obejmował zakup 21 pojazdów pożarniczych różnych rodzajów z wyposażeniem, umożliwiającym sprawne prowadzenie działań ratowniczych podczas zdarzeń stwarzających bezpośrednie zagrożenie dla środowiska naturalnego, a także zdrowia lub życia ludzi. Ze względu na charakter działań oraz strukturę organizacyjną jednostek straży pożarnej, z pojazdów tych korzysta się w przypadku działań ratowniczych na obszarze całego województwa.

W wyniku realizacji projektu zakupiono 21 wozów pożarniczych wyposażonych w sprzęt do prowadzenia akcji ratowniczych i usuwania skutków katastrof, w których pomieści się 49 000 dm³ środka gaśniczego (pianotwórczego) wykorzystywanego przy pożarach i zagrożeniach chemicznych.

Realizacja projektu zakończyła się w 2011 r.

9. „*System ograniczania skutków katastrof ekologicznych, technologicznych i klęsk żywiołowych na terenie powiatów lwóweckiego i lubańskiego*” – beneficjent Powiat Lwówecki

Celem projektu była poprawa zabezpieczenia przed zagrożeniami o charakterze naturalnym i cywilizacyjnym na terenach szczególnie zagrożonych powodzią.

W ramach projektu zakupiono 4 wozy pożarnicze oraz 5 jednostek sprzętowych przeznaczonych do działań ratowniczych dla jednostek ratowniczo-gaśniczych w Lwówku Śląskim i Lubaniu. Sprzęt został rozlokowany na obszarze obydwu powiatów. Rozbudowa wyposażenia pozwoliła na poprawę funkcjonowania ratownictwa na obszarze podgórskim o utrudnionym dojeździe i na obszarach przygranicznych południowo-zachodniej części województwa. Realizacja projektu w bezpośredni sposób wpływa na poprawę zabezpieczenia regionu.

W wyniku realizacji projektu zakupiono 4 wozy pożarnicze wyposażone w sprzęt do prowadzenia akcji ratowniczych i usuwania skutków katastrof oraz zakupiono 5 sztuk sprzętu na potrzeby centrów ratownictwa w zakresie ochrony chemicznej i biologicznej, działaniem centrum ratownictwa w zakresie ochrony przeciwpożarowej został objęty obszar o powierzchni 1 139 km².

Realizacja projektu zakończyła się w 2013 r.

10. „Budowa budynku dla Jednostki Ratowniczo-Gaśniczej PSP przy ul. Kosmonautów we Wrocławiu” – beneficjent Miasto Wrocław

Celem projektu było utworzenie Centrum, w którym zgrupowano 3 jednostki ratownicze na terenie Wrocławia (straż pożarna, straż miejska i pogotowie ratunkowe). Przedmiotem projektu była budowa budynku dla Jednostki Ratowniczo-Gaśniczej we Wrocławiu, umożliwiająca prowadzenie działań ratowniczych podczas zdarzeń stwarzających bezpośrednie zagrożenie dla środowiska naturalnego, a także zdrowia lub życia ludzi. Projekt miał charakter nowatorski – wybudowano obiekt, który stanowi centrum ratownictwa, oprócz pracowników Państwowej Straży Pożarnej pełnią dyżury również funkcjonariusze Straży Miejskiej i pracownicy Pogotowia Ratunkowego. Realizacja inwestycji przyczyniła się do wzrostu bezpieczeństwa na obszarze Dolnego Śląska, skrócenia czasu reakcji służb ratowniczo-gaśniczych na zagrożenia losowe poprzez dogodne ulokowanie budynku w pobliżu obwodnicy śródmiejskiej i Autostradowej Obwodnicy Wrocławia.

W wyniku realizacji projektu wybudowano 1 obiekt, w którym pracuje 55 osób.

Realizacja projektu zakończyła się w 2013 r.

11. „Bezpieczny Dolny Śląsk – budowa mobilnego systemu monitoringu i usuwania zagrożeń środowiska” – beneficjent Komenda Wojewódzka Państwowej Straży Pożarnej we Wrocławiu

Celem projektu było wsparcie służb ratowniczych w zakresie wyposażenie w sprzęt umożliwiający sprawne i szybkie reagowanie na zagrożenia bezpieczeństwa ludzi i środowiska naturalnego.

Projekt obejmował zakup 22 nowoczesnych pojazdów ratowniczych, w tym 12 samochodów do monitoringu zagrożeń oraz 10 samochodów ratowniczo-gaśniczych do usuwania skutków zagrożeń środowiska. Pojazdy ulokowano w 18 komendach miejskich i powiatowych Państwowej Straży Pożarnej w województwie dolnośląskim.

W wyniku realizacji projektu zakupiono 22 wozy pożarnicze wyposażone w sprzęt do prowadzenia akcji ratowniczych i usuwania skutków katastrof, dodatkowe wyposażenie uzyskało 18 jednostek straży pożarnej.

Realizacja projektu zakończyła się w 2013 r.

Projekty realizowane w ramach innych programów operacyjnych

Na terenie województwa dolnośląskiego w sektorze środowiska realizowanych było 98 projekty, które otrzymały wsparcie w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko w zakresie gospodarki odpadami, gospodarki wodno-ściekowej, ochrony powietrza, ochrony siedlisk, zarządzania środowiskowego oraz zapewnienia bezpieczeństwa

Dodatkowe informacje o liczbie i wartości projektów realizowanych na terenie województwa dolnośląskiego w ramach innych programów operacyjnych – Załącznik nr XII do sprawozdania Opis sytuacji społeczno-gospodarczej województwa dolnośląskiego w 2015 r.- punkt 5.2 Projekty realizowane na terenie województwa dolnośląskiego w ramach innych programów operacyjnych.

Postęp rzeczowy realizacji Priorytetu 4

Tabela. Wartość wskaźników Priorytetu 4 Środowisko i bezpieczeństwo ekologiczne określona na podstawie 160 zakończonych projektów.

Wskaźniki	Jednostka miary	Wartość docelowa		Wartość wskaźnika osiągnięta w wyniku realizacji RPO WD 2007-2013	% realizacji wartości docelowej dla 2015 r.
		2013	2015		
Priorytet 4 Środowisko i bezpieczeństwo ekologiczne					
Wskaźniki produktu					
Długość wybudowanej sieci wodociągowej	km	130	160	218,72	136,70%
Długość wybudowanej sieci kanalizacyjnej	km	430	540	354,90	65,72%
Liczba projektów dotyczących gospodarki odpadami	szt.	12	16	30	187,50%
Liczba projektów mających na celu poprawę jakości powietrza	szt.	25	32	11	34,38%
Liczba projektów z zakresu prewencji zagrożeń (Działanie 4.4 i 4.6)	szt.	12	15	16	106,67%
w tym:					

Wskaźniki	Jednostka miary	Wartość docelowa		Wartość wskaźnika osiągnięta w wyniku realizacji RPO WD 2007-2013	% realizacji wartości docelowej dla 2015 r.
		2013	2015		
liczba projektów dotyczących infrastruktury zapobiegania powodziom i suszy	szt.	4	5	9	180,00%
Wskaźniki rezultatu					
Powierzchnia zrekultywowana/odzyskana (Działanie 4.1 i 4.5)	ha	30	60	73,98	123,30%
Liczba osób przyłączonych do sieci kanalizacyjnej w wyniku realizacji projektów	osoby	32 000	40 000	21 129	52,82%
Liczba osób przyłączonych do sieci wodociągowej w wyniku realizacji projektów	osoby	16 000	20 000	13 682	68,41%
Liczba osób objętych selektywną zbiórką odpadów w wyniku realizacji projektów	osoby	16 000	200 000	162 893	81,45%

Długość wybudowanej sieci wodociągowej oraz Liczba osób przyłączonych do sieci wodociągowej w wyniku realizacji projektów

Przekroczenie wartości docelowej wskaźnika *Długość wybudowanej sieci wodociągowej* należy wiązać z dużym zainteresowaniem naborami potencjalnych beneficjentów, które wpłynęło na realizację większej liczby projektów. Zainteresowanie tego typu projektami wiązało się z potrzebą realizacji inwestycji, szczególnie na terenach oddalonych od ośrodków miejskich (obszary wiejskie, górskie). Ponadto koszt zrealizowanych projektów okazał się niższy niż zakładano na etapie programowania, co wpłynęło na możliwość realizacji większej liczby projektów. Dolny Śląsk charakteryzował się dobrym wyposażeniem w wodociągi, natomiast znaczne braki infrastruktury, obserwowano na obszarach wiejskich, gdzie mimo widocznej w ostatnich latach poprawy zaopatrzenia ludności wiejskiej w wodę, nadal wiele wsi zaopatrywanych jest z indywidualnych źródeł – przeważnie z przydomowych studni kopanych. Natomiast niska gęstość zaludnienia na terenach wiejskich i górskich przyczyniła się do niepełnego osiągnięcia wskaźnika rezultatu *Liczba osób przyłączonych do sieci wodociągowej*. Liczba osób przyłączonych do sieci wodociągowej w porównaniu z długością wybudowanej sieci wynika z faktu, że ponad 88% projektów zrealizowanych zostało na obszarach wiejskich i górskich. Duże odległości i małe zagęszczenie domostw na tych terenach wymusiły wybudowanie dłuższych sieci wodociągowych, do których mogła zostać przyłączona mniejsza liczba użytkowników w porównaniu z realizacją podobnych inwestycji na obszarach miejskich. Ponadto z 22 projektów, w ramach których wybudowano sieć wodociągową w 6 nie zakładano przyłączenia do sieci wodociągowej mieszkańców, dotyczyły one m.in. budowy sieci do specjalnej strefy ekonomicznej oraz poprawy warunków dostaw wody. Instytucja Zarządzająca nie podejmowała działań naprawczych związanych z realizacją powyższych wskaźników, ze względu na fakt, że podjęcie dodatkowych działań spowodowałoby znaczne przekroczenie wskaźnika produktu.

Długość wybudowanej sieci kanalizacyjnej oraz Liczba osób przyłączonych do sieci kanalizacyjnej w wyniku realizacji projektów

Niższa wartość zrealizowanych wskaźników w porównaniu z wartością docelową wynika z tego, że zrealizowane projekty oprócz budowy sieci kanalizacyjnej obejmowały budowę i modernizację oczyszczalni ścieków lub były to kompleksowe projekty dotyczące modernizacji oczyszczalni ścieków wraz z budową kanalizacji (wśród zrealizowanych 52 projektów, 6 dotyczy budowy oczyszczalni ścieków oraz 10 przebudowy oczyszczalni). Na etapie programowania zakładano większą liczbę projektów dotyczących budowy jedynie sieci kanalizacyjnej. Ze względu na wysoki koszt budowy/ przebudowy oczyszczalni ścieków mniej środków zostało przeznaczonych przez beneficjentów na budowę jedynie sieci kanalizacyjnych. Znaczna część sieci kanalizacyjnej w regionie związana była przestrzennie z miastami, a jednocześnie widoczne były wyraźne dysproporcje w rozmieszczeniu oczyszczalni ścieków. Na terenach wiejskich sukcesywnie buduje się sieć kanalizacji sanitarnej odprowadzającą ścieki do istniejącej oczyszczalni miejskiej, jednak to głównie niska gęstość zaludnienia na tych terenach przyczyniła się do niepełnego osiągnięcia wskaźnika rezultatu *Liczba osób przyłączonych do sieci kanalizacyjnej w wyniku realizacji projektów*. Ponadto wysoka kosztochłonność inwestycji dotyczących budowy/ przebudowy oczyszczalni ścieków spowodowała, iż mniejsza ilość środków została wykorzystana przez beneficjentów na budowę wyłącznie sieci kanalizacyjnych. Uwzględniając

powyższe wartość wskaźników dotyczących sieci kanalizacyjnych nie została zrealizowana. Instytucja Zarządzająca nie podejmowała działań naprawczych związanych z realizacją powyższych wskaźników.

Liczba projektów z zakresu gospodarki odpadami

oraz Liczba osób objętych selektywną zbiórką odpadów w wyniku realizacji projektów

W ramach Priorytetu 4 zrealizowano 30 projektów z zakresu gospodarki odpadami (187,5% wartości docelowej). Należy zaznaczyć, że nabory na ten typ projektów przeprowadzone w 2011 r. i 2013 r. cieszyły się ogromnym zainteresowaniem (złożone wnioski o dofinansowanie przekroczyły w naborze z 2011 r. trzykrotnie założoną alokację na nabór, a w 2013 r. ponad pięciokrotnie). Pod względem ogólnej powierzchni składowisk odpadów region zajmuje 1 miejsce w kraju, jednak stan składowisk wymagał ich rekultywacji, zabezpieczenia. Problemem regionu była ponadto konieczność likwidacji „dzikich wysypisk śmieci” oraz odbywająca się na niewielką skalę selektywna zbiórka odpadów i ich recykling. Ponadto na przekroczenie wskaźnika w zakresie liczby zrealizowanych projektów wpływ miała wartość projektów. Na etapie programowania założono mniejszą liczbę projektów o wyższej wartości, natomiast w wyniku przeprowadzonych naborów wsparcie otrzymały projekty o niższej wartości. Pierwotna alokacja przeznaczona na realizację działań związanych z gospodarką odpadami, ze względu na duże zainteresowanie realizacją tego typu projektów, została zwiększona o 18 %, co również przyczyniło się do przekroczenia wartości docelowej wskaźników. IZ RPO wystąpiła do KE o zmianę wartości wskaźnika. W 2014 r. KE wyraziła zgodę na zwiększenie wartości docelowej dla wskaźnika rezultatu *Liczba osób objętych selektywną zbiórką odpadów* z 40 tys. do 200 tys. osób. W efekcie wskaźnik został zrealizowany poziomie na 81,45% wartości docelowej.

Liczba projektów mających na celu poprawę jakości powietrza

Na niską realizację wartości docelowej wskaźnika wpływ miało niskie zainteresowanie beneficjentów tego typu projektami. W wyniku przeprowadzonego w 2012 r. naboru, na etapie preselekcji wnioskodawcy złożyli propozycje projektów absorbujących 53% alokacji przewidzianej na nabór. Natomiast na etapie składania wniosków o dofinansowanie wycofało się dwóch wnioskodawców i ostatecznie złożono wnioski o dofinansowanie na 48% alokacji przewidzianej na nabór. Należy też zaznaczyć, że potencjalni beneficjenci Działania 4.3 Poprawa jakości powietrza w większości przypadków realizowali projekty w ramach Działania 5.4 Zwiększanie efektywności energetycznej w zakresie termomodernizacji, w którym projekty dotyczące ochrony powietrza i termomodernizacji w placówkach służby zdrowia i oświaty mogły być realizowane bardziej kompleksowo. Zainteresowanie naborami w Działaniu 5.4 przekroczyło pierwotne alokacje na nabory. W związku z brakiem zainteresowania beneficjentów realizacją projektów dotyczących poprawy jakości powietrza w ramach Działania 4.3, pierwotna alokacja została zmniejszona o 88%, co w istotny sposób przyczyniło się do niżej realizacji wartości wskaźnika. Niewykorzystane środki z Działania 4.3 zostały przeznaczone na projekty dotyczące ochrony środowiska, które nie mogły być realizowane w innych Priorytetach, tj. dotyczące gospodarki odpadami, ochrony bioróżnorodności i edukacji ekologicznej oraz działania mające na celu wsparcie instytucji zajmujących się ochroną środowiska naturalnego i przeciwdziałających zagrożeniom. Instytucja Zarządzająca nie podejmowała działań naprawczych związanych z realizacją wskaźnika.

Liczba projektów z zakresu prewencji zagrożeń

w tym Liczba projektów dotyczących infrastruktury zapobiegania powodziom i suszy

Wskaźnik z zakresu prewencji zagrożeń zrealizowano na poziomie zbliżonym do założonej wartości docelowej. Wskaźnik z zakresu zapobiegania powodziom i suszy został zrealizowany na poziomie 180%. Przekroczenie wartości wskaźnika dotyczącego liczby projektów w zakresie infrastruktury zapobiegania powodziom, wynika ze specyfiki regionu, w którym występują liczne powodzie. System zabezpieczeń przeciwpowodziowych w regionie był wyeksploatowany (pochodził głównie z lat 1915-1936). Skuteczność ochrony przed powodzią w regionie była ograniczona z powodu niedostatecznych nakładów na utrzymanie obiektów oraz realizacją inwestycji, a także działań prewencyjnych. Powodzie, a w konsekwencji także ich skutki należało znacznie ograniczyć. W związku z tym dla zapewnienia ochrony przeciwpowodziowej mieszkańców konieczna była realizacja projektów dotyczących odbudowy i przebudowy przeciwpowodziowej infrastruktury hydrotechnicznej. W ramach tego rodzaju projektów preferowane były przedsięwzięcia dotyczące budowy, odbudowy lub rozbudowy istniejących systemów zabezpieczenia przed zagrożeniami hydrologicznymi dla ochrony skupisk ludzi, gdzie zjawiska te mają największą skalę i powodują największe straty, a także przedsięwzięcia dotyczące obszarów górskich i podgórskich, na których ma miejsce gwałtowny i nieoczekiwany przybór wód powodujący straty materialne. Działania związane z ochroną przeciwpowodziową były wdrażane w kompleksowy sposób zgodnie z przepisami Ramowej Dyrektywy Wodnej oraz innym prawodawstwem wspólnotowym. Jednocześnie projekty w tym obszarze stanowiły element realizacji Programu dla Odry 2006, który uwzględniał zintegrowane podejście do ochrony przed powodzią z zachowaniem następującej hierarchii działań: retencja wody, zapobieganie powodziom, zarządzanie ryzykiem w sytuacji wystąpienia powodzi.

Dlatego też IZ RPO realizowała w tym zakresie w ramach Programu projekty strategiczne dla regionu, które umieszczone zostały w Indykatorywnym Wykazie Projektów Kluczowych (6 projektów). Ponadto w wyniku przeprowadzonego naboru w 2012 r. zainteresowanie realizacją projektów było duże i na etapie preselekcji projektów przekroczyło czterokrotnie założoną kwotę alokacji na nabór. Wymienione wyżej czynniki miały znaczący wpływ na przekroczenie wartości docelowej wskaźnika dotyczącego liczby projektów z zakresu infrastruktury zapobiegania powodziom. W ramach RPO WD nie były realizowane projekty z zakresu infrastruktury zapobiegania suszy. Instytucja Zarządzająca nie podejmowała działań naprawczych związanych z realizacją wskaźnika.

Powierzchnia zrehabilitowana/odzyskana

W wyniku zrealizowanych projektów zrehabilitowane/odzyskane zostało 73,98 ha powierzchni (123,30% wartości docelowej). Na wniosek IZ RPO w 2014 r. KE wyraziła zgodę na zmianę wartości docelowej wskaźnika dla 2015 r. z 6 do 60 ha. Przekroczenie wartości wskaźnika wynikało z tego, że pierwotnie wartość docelową oszacowano w oparciu o możliwość sfinansowania inwestycji polegających na kompleksowej rekultywacji terenu. Natomiast część z realizowanych projektów wymagała jedynie węższego zakresu prac (np. w odniesieniu do likwidacji dzikich wysypisk śmieci), co miało wpływ na ich koszt i pozwoliło na rekultywację większego obszaru.

Nowe miejsca pracy powstałe w wyniku zrealizowania projektów

W ramach Priorytetu 4 Środowisko i bezpieczeństwo ekologiczne utworzono 125,25 nowych miejsc pracy, z czego 31,25 etatów przeznaczono dla kobiet.

Równość szans kobiet i mężczyzn

W ramach Priorytetu 4 Środowisko i bezpieczeństwo ekologiczne zrealizowanych zostało 79 projektów pozytywnie wpływających na politykę równych szans, głównie w aspekcie generowania nowych miejsc pracy.

Cross-financing

W ramach Priorytetu 4 zrealizowano 1 projekt, w którym wykorzystano instrument cross-financing. Wartość środków w ramach mechanizmu cross-financing wyniosła 32 777,26 EUR. W ramach projektu został zrealizowany startowy program z zakresu zajęć edukacji ekologicznej.

Komplementarność

Analiza poszczególnych obszarów wsparcia w ramach RPO WD, w kontekście komplementarności międzyprogramowej wskazywała na wysoki stopień komplementarności Priorytetu 4 z Programem Operacyjnym Infrastruktura i Środowisko (PO IŚ). Najszerszy wachlarz powiązań z innymi Programami wyróżniono w Działaniu 4.7 Ochrona bioróżnorodności i edukacja ekologiczna RPO WD. Projekty o charakterze regionalnym zrealizowane w ramach Działania 4.7 wykazywały komplementarność wobec działań PO IŚ dotyczących ochrony przyrody i kształtowanie postaw ekologicznych.

Ponadto projekty zrealizowane w ramach Działania 4.7 RPO WD wykazywały komplementarność z Osią 2 Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW) dotyczącą poprawy środowiska naturalnego i obszarów wiejskich, a także Priorytetami 2, 3, 4 Programu Operacyjnego Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich (PO RYBY).

Tabela. Powiązanie Działań podejmowanych w ramach Priorytetu 4 z innymi programami finansowanymi z funduszy UE.

Priorytet 4 RPO WD	Komplementarność międzyprogramowa				
	PO IG	PO IŚ	PO KL	PROW	PO RYBY
Działanie 4.1 Gospodarka odpadami					
Działanie 4.2 Infrastruktura wodno-ściekowa					
Działanie 4.3 Poprawa jakości powietrza					
Działanie 4.4 Zabezpieczenie przeciwpowodziowe i zapobieganie suszom					
Działanie 4.5 Rekultywacja obszarów zdegradowanych					
Działanie 4.6 Wsparcie instytucji zajmujących się zabezpieczeniem środowiska naturalnego					
Działanie 4.7 Ochrona bioróżnorodności i edukacja ekologiczna					

Opracowanie własne na podstawie zapisów Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013 oraz Szczegółowego Opisu Priorytetów Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013, a także wyników badania przeprowadzonego na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego na temat komplementarności wsparcia z PO KL z innymi programami UE oraz doświadczeń z wdrażanych projektów.

Interwencje zrealizowane w ramach Działań 4.1-4.7 RPO WD wykazały komplementarność względem siebie, a także wobec Priorytetu 1, 6 i 9 RPO WD. Projekty zrealizowane w ramach Działania 4.1 i 4.3 korelowały z interwencjami w ramach Priorytetu 5 RPO WD. Ponadto projekty w Działaniu 4.7 stanowiły uzupełnienie działań podejmowanych w ramach Priorytetu 5 oraz Priorytetu 7 RPO WD.

Tabela. Komplementarność wewnątrzprogramowa w Priorytecie 4 przedstawia.

Priorytet 4 Środowisko i bezpieczeństwo ekologiczne	Priorytety wskazane jako komplementarne z Działaniami Priorytetu 4 Środowisko i bezpieczeństwo ekologiczne								
	1. Przedsiębiorstwa i innowacyjność	2. Społeczeństwo Informacyjne	3. Transport	4. Środowisko i bezpieczeństwo ekologiczne	5. Energetyka	6. Turystyka i Kultura	7. Edukacja	8. Zdrowie	9. Miasta
Działanie 4.1 Gospodarka odpadami									
Działanie 4.2 Infrastruktura wodno-ściekowa									
Działanie 4.3 Poprawa jakości powietrza									
Działanie 4.4 Zabezpieczenie przeciwpowodziowe i zapobieganie suszom									
Działanie 4.5 Rekultywacja obszarów zdegradowanych									
Działanie 4.6 Wsparcie instytucji zajmujących się zabezpieczeniem środowiska naturalnego									
Działanie 4.7 Ochrona bioróżnorodności i edukacja ekologiczna									

Opracowanie własne na podstawie zapisów Szczegółowego Opisu Priorytetów Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013 oraz doświadczeń z wdrażanych projektów.

Mając na względzie identyfikację obszarów, w których beneficjenci wskazywali na komplementarność projektów, przeanalizowano wnioski o dofinansowanie zrealizowanych projektów. W wyniku przedmiotowej analizy stwierdzono, że 68% projektów z Priorytetu 4 wskazało komplementarność projektu, w tym najwięcej komplementarność wewnątrzprogramową w ramach RPO WD – 44%, a także międzyokresową z projektami

zrealizowanymi w ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego 2004-2006 (ZPORR).

Tabela. Komplementarność projektów w ramach Priorytetu 4 RPO WD, na podstawie zapisów wniosków o dofinansowanie.

Komplementarność projektów w Priorytecie 4 wg źródła pochodzenia środków		
	Liczba projektów	%
Projekty realizowane w ramach Priorytetu 4 Środowisko i bezpieczeństwo ekologiczne	160	100%
Projekty komplementarne, w tym	110	69%
• komplementarność wewnątrzprogramowa (RPO WD)	51	46%
• komplementarność zewnątrzprogramowa, w tym:	78	71%
– z Programem Operacyjnym Kapitał Ludzki (PO KL)	3	3%
– z Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW)	12	11%
– z Programem Operacyjnym Europejska Współpraca Terytorialna (EWT)	3	3%
– z Programem Operacyjnym Infrastruktura i Środowisko (PO IŚ)	6	5%
– z Zintegrowanym Programem Operacyjnym Rozwoju Regionalnego (ZPORR)	19	17%
– z innymi	52	47%

Opracowanie własne - na podstawie zapisów wniosków o dofinansowanie

Ewaluacje

- 1) W 2011 r. przeprowadzono badanie ewaluacyjne pn. *„Ocena stanu realizacji wybranych priorytetów Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013 w kontekście przeglądu Programu w 2011 r.”*

Celem badania była ocena optymalizacji realizacji wybranych Priorytetów RPO WD z uwzględnieniem potencjalnych realokacji środków oraz alokacji środków Dostosowania Technicznego i Krajowej Rezerwy Wykonania. Cel główny badania został osiągnięty poprzez analizę szczegółowych obszarów, w tym analizę zapotrzebowania na środki dotyczące inwestycji w infrastrukturę przeciwpowodziową.

W wyniku przeprowadzonego badania rekomendowano rozważenie możliwości zwiększenia środków finansowych na ochronę przeciwpowodziową wyłącznie na projekty o wysokim stopniu zaawansowania.

- 2) W 2013 r. przeprowadzono badanie ewaluacyjne pn. *„Ewaluacja wpływu projektów realizowanych w Priorytecie 4 Środowisko i bezpieczeństwo ekologiczne i Priorytecie 5 „Energetyka” RPO WD oraz wyznaczenie pożądanych kierunków działań na przyszłość w obszarach objętych tymi priorytetami.*

Celem głównym badania było dostarczenie odpowiedzi na pytanie, czy realizacja projektów dofinansowanych w ramach Priorytetu 4 i 5 RPO WD przyczynia się/przyczyniła się do realizacji zakładanych w programie celów, a także czy wyznaczone obszary wsparcia oraz podział środków na Priorytety i Działania został właściwie zaplanowany i czy można było wdrażać te Priorytety skuteczniej i efektywniej.

W wyniku przeprowadzonej analizy stwierdzono wpływ zrealizowanych projektów na poprawę stanu środowiska w województwa – w pewnych obszarach wpływ ten jest bardzo duży (gospodarka odpadami, gospodarka wodno-ściekowa), a w innych niewielki (infrastruktura przeciwpowodziowa).

Przeprowadzono ocenę realizacji celów i wskaźników RPO WD, a także wybranych strategii poprzez projekty objęte badaniem w zakresie:

- wpływu projektów na poprawę stanu środowiska naturalnego oraz zapobieganie jego degradacji poprzez uporządkowanie gospodarki odpadami – przeprowadzona analiza pozwoliła na sformułowanie wniosku, że badane projekty zrealizowane w ramach RPO WD w dużym stopniu przyczyniły się do uporządkowania gospodarki odpadami na terenie województwa, a co za tym idzie do poprawy stanu środowiska naturalnego. Efekty realizowanych projektów mają duży wpływ na poprawę stanu gospodarki odpadami w poszczególnych gminach;
- wpływu projektów na poprawę jakości środowiska naturalnego i warunków życia mieszkańców poprzez uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej oraz rozbudowę infrastruktury wodociągowej – w analizie wskazano, że projekty zrealizowane w ramach RPO WD miały duży wpływ na sytuację w zakresie gospodarki wodno-ściekowej; w okresie objętym badaniem wybudowano 218,72 km sieci wodociągowej, co stanowiło ponad 20% sieci wybudowanej w okresie 2007-2012, do sieci wodociągowej przyłączono 13 515 osób, co stanowiło ponad 23% przyrostu liczby osób korzystających z sieci wodociągowej; liczba osób korzystających z sieci kanalizacji zwiększyła się o ponad 119 tys. osób, tj. 10%; w badaniu wskazano, że największe potrzeby w zakresie budowy sieci kanalizacji występują na obszarach wiejskich;

- wpływu projektów na poprawę jakości powietrza poprzez obniżenie emisji zanieczyszczeń z obiektów użyteczności publicznej – w wyniku analizy ustalono, że projekty zrealizowane w ramach RPO WD w niewielki stopniu będą miały wpływ na poprawę jakości powietrza w województwie, natomiast przyczynią się do poprawy jakości powietrza poprzez zmniejszenie emisji i koncentracji zanieczyszczeń na obszarach gdzie były realizowane; wskazano również, że potrzeby w obszarze ochrony powietrza są bardzo duże, a największym wezwaniem jest likwidacja niskiej emisji;
- wpływu projektów na zmniejszenie zagrożenia przeciwpowodziowego oraz zapobieganie i zwalczanie ich skutków poprzez wsparcie budowy i modernizacji niezbędnej infrastruktury – w wyniku badania stwierdzono, że z uwagi na zakres potrzeb w regionie z zakresu infrastruktury przeciwpowodziowej można wskazać, że realizacja projektów w ramach RPO WD w niewielkim stopniu przyczyni się do zmniejszenia zagrożenia przeciwpowodziowego oraz zapobiegania i zwalczania ich skutków;
- wpływu projektów na poprawę jakości środowiska naturalnego poprzez rekultywację obszarów zdegradowanych – w wyniku analizy stwierdzono, że badane projekty zrealizowane w ramach RPO wpływają na poprawę stanu środowiska poprzez wykonanie prac rekultywacyjnych, jednak zwrócono uwagę, że na terenie województwa dolnośląskiego istnieją bardzo duże potrzeby z zakresu rekultywacji, co powoduje, że zrealizowane projekty w niewielkim stopniu przyczyniły się do zmniejszenia powierzchni gruntów wymagających rekultywacji;
- wpływu projektów na zwiększenie ochrony przed skutkami zagrożeń naturalnych i technologicznych, usuwanie ich skutków, przywracanie środowiska do stanu właściwego oraz wzmocnienie wybranych elementów systemu zarządzania środowiskiem – na podstawie analizy realizowanych projektów sformułowano wnioski o znaczącym wpływie projektów na zwiększenie ochrony przed skutkami zagrożeń oraz usuwania ich skutków, przyczyniły się także do przywrócenia środowiska do stanu właściwego oraz wzmocnienia wybranych elementów systemu zarządzania środowiskiem;
- wpływu projektów na zachowanie potencjału środowiskowego regionu poprzez edukację ekologiczną i stworzenie w regionie mechanizmów umożliwiających ochronę i rozwój bioróżnorodności, terenów zielonych oraz ogrodów specjalnych – w wyniku badania nie sformułowano wniosku w jakim stopniu projekty przyczyniły się do zachowania potencjału środowiskowego regionu, natomiast w wyniku analizy stwierdzono, że realizacja projektów przyczyniła się do zwiększenia poziomu świadomości i wiedzy ekologicznej mieszkańców województwa.

Realizacja zaleceń i rekomendacji Komisji Europejskiej odnoszących się do Priorytetu 4

1. Włączenie się w prace sieci ENEA (European Network of Environmental Authorities) – 2011 r.

Działaniem na rzecz prowadzenia wspólnych prac na rzecz ochrony środowiska było powołanie European Network of Environmental Authorities.

Polska jest członkiem Europejskiej Sieci Instytucji Ochrony Środowiska (ENEA). Inauguracja istnienia Sieci w Polsce nastąpiła dn. 26 maja 2010 r. Został wówczas podpisany przez Ministra Środowiska, Ministra Rozwoju Regionalnego oraz Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska list intencyjny dotyczący współpracy krajowej sieci organów środowiskowych i instytucji zarządzających funduszami unijnymi „Partnerstwo: Środowisko dla Rozwoju”. Nadrzędnym celem działania Sieci było stworzenie forum współpracy pomiędzy organami odpowiedzialnymi za ochronę środowiska oraz za zarządzanie funduszami unijnymi. Sieć rozpoczęła swoją działalność na różnych poziomach administracyjnych na rzecz włączenia aspektów środowiskowych w przygotowanie, zarządzanie, wdrażanie, monitorowanie i ewaluację programów operacyjnych współfinansowanych z funduszy unijnych. Celem sieci było zatem kreowanie oraz inspirowanie wymiany wiedzy i doświadczeń pomiędzy wszystkimi organami i instytucjami działającymi na rzecz integracji wymiaru środowiskowego w ramach realizacji polityki spójności.

Przedstawiciel IZ RPO uczestniczył w grupach roboczych „Nowa perspektywa”, Grupie ds. Gospodarki wodno-ściekowej oraz Grupie ds. Ocen Oddziaływania na Środowisko.

2. Efektywność i ekonomiczność wdrażania Priorytetu 4 Środowisko i bezpieczeństwo ekologiczne – 2011 r.

Realizacja projektów w ramach Priorytetu 4 związana była z koniecznością przygotowania dokumentacji projektu wymagającej licznych uzgodnień, w tym środowiskowych. Stąd na początkowym etapie wdrażania Programu postęp w realizacji nie był wysoki. Dodatkowy na wdrażanie Priorytetu 4 wpływały problemy związane z brakiem implementacji przepisów wspólnotowych do prawa krajowego, w tym Ramowej Dyrektywy Wodnej, dyrektyw środowiskowych. Na opóźnienia wpływał również brak aktualizacji Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych.

3. Zgodność projektów przeciwpowodziowych z zapisami Ramowej Dyrektywy Wodnej – 2012 r.

W 2011 r. pojawił się problem zgodności projektów przeciwpowodziowych i energetyki wodnej z zapisami Ramowej Dyrektywy Wodnej (2000/60/WE). Komisja Europejska wskazała na brak implementacji przepisów Ramowej Dyrektywy Wodnej (RDW) do przepisów krajowych. Jako przedsięwzięcia „problemowe”

wymieniono wówczas przedsięwzięcia przeciwpowodziowe oraz dotyczące energetyki wodnej. W związku z powyższym IZ RPO podjęła szereg działań naprawczych. W tym celu nawiązano ścisłą współpracę z Regionalnym Zarządem Gospodarki Wodnej we Wrocławiu (RZGW), Regionalną Dyрекcją Ochrony Środowiska we Wrocławiu (RDOŚ) i Wojewódzkim Inspektoratem Ochrony Środowiska we Wrocławiu. Wykorzystano również zalecany pakiet materiałów opracowanych przez IK NSRO we współpracy z Ministerstwem Środowiska. Zobowiązano również beneficjentów do składania dodatkowych załączników do wniosku o dofinansowanie, tj. list sprawdzających wraz z ekspertyzą z RZGW oraz RDOŚ. Dokumentacja ta ponadto była badana przez dwóch niezależnych ekspertów zewnętrznych w trakcie oceny projektów. Podjęte przez IZ RPO działania zapewniły, iż realizacja projektów przeciwpowodziowych jak i zakresu energetyki wodnej była zgodna z Ramową Dyrektywą Wodną. Istotnym był fakt, iż w przypadku przedsięwzięć przeciwpowodziowych, projekty te nie stanowiły „nowej inwestycji” i dotyczyły przede wszystkim regulacji wałów przeciwpowodziowych. Były to prace modernizacyjne, remontowe i nie związane z budową lub modernizacją zbiorników retencyjnych. Realizacja inwestycji nie stanowiła zagrożenia dla celów środowiskowych RDW. Tym niemniej KE wstrzymała certyfikację wydatków dla projektów do 2015 r.

W 2012 r. Komisja Europejska zwróciła uwagę na zapewnienie zgodności projektów realizowanych w ramach Priorytetu 4 z dyrektywami środowiskowymi, w tym dyrektywą wodną oraz dyrektywą oczyszczania ścieków komunalnych. IZ RPO przeanalizowała realizowane projekty z zakresu budowy/modernizacji oczyszczalni ścieków w aglomeracjach od 10 do 15 tys. RLM pod względem zapewnienia podwyższonego stopnia usuwania biogenów w myśl art. 4 ust 3 oraz art. 5 ust 2 dyrektywy ściekowej. W RPO WD problematyka ta dotyczyła trzech projektów. Na podstawie dokumentacji aplikacyjnej oraz wyjaśnień beneficjentów stwierdzono, że wszystkie spełniają wymogi dyrektywy ściekowej. W 2012 r. Komitet Monitorujący RPO WD wprowadził zmiany „Kryteriów wyboru operacji finansowanych w ramach RPO WD”, tj. przeniesienie z etapu oceny formalnej kryterium dotyczącego zgodności z Ramową Dyrektywą Wodną do etapu oceny merytorycznej dokonywanej przez ekspertów.

W 2013 r. dokonano ponownej (pierwszy raz w 2011 r.) analizy projektów z zakresu budowy/modernizacji oczyszczalni ścieków w aglomeracjach od 10 do 15 tys. RLM pod względem zapewnienia zgodności z dyrektywą 91/271/EWG dotyczącą oczyszczania ścieków komunalnych (tzw. dyrektywą ściekową). Czynności te wynikały z podjętej przez Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej – IV aktualizacji Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych i ewentualnej potrzeby dostosowania realizowanych projektów do wymogów art. 5.2 dyrektywy ściekowej, tj. zapewnienia podwyższonego stopnia usuwania biogenów. IZ RPO dokonała oceny stanu realizacji zastrzonych wymagań ww. dyrektywy oraz identyfikacji potrzeb finansowych w tym zakresie. Na podstawie dokumentacji aplikacyjnej zidentyfikowano 7 projektów dotyczących budowy/modernizacji oczyszczalni ścieków w aglomeracjach od 10 do 15 tys. RLM. W celu oceny ich pod względem spełnienia powyższych warunków, zweryfikowano sprawozdania z wykonania KPOŚK za 2011 r. Uzyskano również wyjaśnienia beneficjentów potwierdzające, że wymienione projekty spełniają wymogi dyrektywy ściekowej. Nie zidentyfikowano zatem potrzeb finansowych oraz działań naprawczych koniecznych do podjęcia w celu dostosowania do zastrzonych wymogów dyrektywy dotyczącej oczyszczania ścieków.

Rekomendacje Instytucji Zarządzającej

W ramach Priorytetu 4 Instytucja Zarządzająca RPO nie wydała rekomendacji.

3.4.2 Opis istotnych problemów we wdrażaniu wraz z podjętymi środkami zaradczymi

Aspekty środowiskowe – 2008 r.

Ze względu na zmianę prawa w zakresie ochrony środowiska projekty przygotowane przez wnioskodawców do realizacji w ramach RPO WD wymagały uzupełnienia dokumentów procedury oceny oddziaływania na środowisko. Szczególnie istotne było to dla projektów ujętych w Indykatorywnym Wykazie Indywidualnych Projektów Kluczowych, których wnioskodawcy z tego powodu przesuwali okres przygotowania projektu do realizacji nawet o rok.

Na etapie oceny projektów Instytucja Zarządzająca wydała 40 opinii dla projektów budzących wątpliwości w zakresie poprawności ocen oddziaływania na środowisko zgodnie z dyrektywą 85/337/EWG z 27 czerwca 1985 r. w sprawie oceny skutków wywieranych przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko naturalne.

W ramach środków zaradczych Instytucja Zarządzająca prowadziła cykle szkoleniowe w zakresie przygotowania OOS skierowane do wszystkich beneficjentów.

Należy również zauważyć, że problemy we wdrażaniu Priorytetu 4 związane były także z brakiem ostatecznego wyznaczenia potencjalnych obszarów NATURA 2000, tzw. shadow list.

W związku z w/w problemami szczególnej wagi we wdrażaniu Programu nabrała funkcja Menadżera ds. Środowiska (funkcja wprowadzona w struktury IZ RPO), który wspierał pracowników dokonujących ocenę formalną projektów oraz wnioskodawców Programu. Był on odpowiedzialny za utrzymywanie bieżących kontaktów z przedstawicielami organów środowiskowych oraz organizacji ekologicznych, z którymi konsultowane były kwestie środowiskowe dotyczące przygotowania, oceny i realizacji projektów.

Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych – 2009 r.

Wśród czynników znacznie utrudniających prowadzenie inwestycji była nieuregulowana kwestia dotycząca Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych (KPOŚK). W RPO WD zamieszczono zapisy bezpośrednio do niego się odnoszące. KPOŚK był dokumentem niezbędnym do podjęcia decyzji o wyborze projektów do dofinansowania w ramach naboru wniosków w Priorytecie 4 w zakresie infrastruktury wodno – ściekowej. W 2009 r. po ogłoszeniu naboru wniosków o dofinansowanie IZ RPO podjęła decyzję o przedłużeniu terminu oceny formalnej propozycji projektów.

Instytucja Zarządzająca zwróciła się do Komisji Europejskiej o rozwiązanie powstałego problemu poprzez uznanie rozporządzenia wojewody w sprawie utworzenia aglomeracji za zgodne, co do zasady z KPOŚK. Rozporządzenie to było podstawą do umieszczenia aglomeracji w KPOŚK.

Komisja Europejska przyjęła rozwiązanie zaproponowane przez IZ RPO dotyczące możliwości oceny zgłoszonych propozycji projektów na podstawie zgodności z rozporządzeniami wojewody w zakresie wyznaczania aglomeracji, przyjmując jednak że jest to rozwiązanie tymczasowe oraz zobowiązując IZ RPO do zachowania zgodności projektów z KPOŚK na etapie podpisywania umów o dofinansowanie. IZ RPO podczas podpisywania umów weryfikowała zgodność projektu z KPOŚK.

Kwestia dofinansowania w oparciu o rekompensaty – 2009 r.

Przekazywanie dofinansowania na realizację projektów przez gminy, związanych ze świadczeniem usług publicznych w gospodarce odpadami (Działanie 4.1) odbywało się na podstawie Wytycznych IK NSRO dotyczących zasad dofinansowania z programów operacyjnych podmiotów realizujących obowiązek świadczenia usług publicznych w ramach zadań własnych jednostek samorządu terytorialnego w gospodarce odpadami. Stosowanie Wytycznych zrodziło wiele trudności interpretacyjnych, co doprowadziło do błędów popełnianych przez beneficjentów we wnioskach o dofinansowanie. IZ RPO opracowała dokument uszczegóławiający pn. „Metodologia obliczania rekompensaty dla inwestycji planowanych do realizacji w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013 dla Działania 4.1 Gospodarka odpadami” (przyjęty dnia 2.03.2010 r.) Dnia 31 stycznia 2012 r. (tj. w trakcie oceny formalnej dla naboru) opublikowana została i weszła w życie Decyzja KE z dnia 20 grudnia 2011 r. w sprawie stosowania art. 106. ust. 2 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej do pomocy państwa w formie rekompensaty z tytułu świadczenia usług publicznych, przyznanej przedsiębiorstwom zobowiązanym do wykonywania usług świadczonych w ogólnym interesie gospodarczym (dalej „Decyzja SGEI”). Decyzja SGEI znacznie modyfikowała w niektórych aspektach zasady przyznawania pomocy publicznej przedsiębiorstwom. Implikowało to konieczność aktualizacji Wytycznych IK NSRO oraz dokumentu wypracowanego przez IZ RPO „Metodologia obliczania rekompensaty dla inwestycji planowanych do realizacji w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013 dla Działania 4.1 Gospodarka odpadami”. W związku z tym, że w ramach Programu prowadzony był nabór wniosków o dofinansowanie IZ RPO wstrzymała oceny złożonych wniosków do września 2012 r. tj. do czasu, kiedy zaktualizowano dokumenty pozwalające na prawidłową ocenę dokumentacji aplikacyjnej

Dyrektywy siedliskowa i ptasia – 2012 r.

W 2012 r. IK NSRO zwróciła uwagę na konieczność stosowania przepisów z zakresu ochrony gatunkowej w ramach realizacji przedsięwzięć współfinansowanych ze środków UE. Związane to było z implementacją do przepisów krajowych zapisów dyrektywy 92/43/EWG w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (tzw. dyrektywa siedliskowa) oraz dyrektywy 2009/147/EC w sprawie dzikiego ptactwa (tzw. dyrektywa ptasia). Wymagania powyższe zostały spełnione poprzez realizację przez IZ RPO procedury związanej z opiniowaniem projektów ubiegających się o dofinansowanie z przedstawicielami pozarządowych organizacji ekologicznych i Regionalnego Konserwatora Przyrody. Uzyskane opinie pozwalały na wypełnienie przedmiotowych wymogów.

Ramowa Dyrektywa Wodna – 2012 r.

W 2012 r. Komisja Europejska w związku z brakiem implementacji do prawa krajowego Ramowej Dyrektywy Wodnej wstrzymała certyfikację wydatków z kategorii 53 - *Zapobieganie zagrożeniom (w tym opracowanie i wdrażanie planów i działań w celu zapobiegania ryzyka naturalnego i technologicznego)*. Certyfikacja wydatków stała się możliwa dopiero w 2015 r.

Podatek od towarów i usług – 2015

W 2015 r. z związku z wyrokiem Trybunału Sprawiedliwości UE z dn. 29.09.2015 r. oraz wyrokiem Naczelnego Sądu Administracyjnego z dn. 26.10.2015 r. wystąpiła konieczność weryfikacji kwalifikowalności podatku VAT w projektach realizowanych w ramach Priorytetu 4.

Ze względu na zmianę kwalifikowalności podatku VAT, kwota niekwalifikowalna została wycofana z projektów, w których taki VAT stwierdzono. Wycofanie kwoty niekwalifikowalnych wydatków, pod koniec okresu wdrażania Programu zrodziło ryzyko niewykorzystania środków alokacji ze względu na brak projektów, w których istniałaby jeszcze możliwość kontraktacji środków.

Podsumowanie wdrażania Priorytetu 4

Realizacja celów

Głównym celem Priorytetu 4 Środowisko i bezpieczeństwo ekologiczne była poprawa stanu środowiska naturalnego, zapobieganie jego degradacji i zachowanie różnorodności biologicznej oraz walorów przyrodniczych Dolnego Śląska, a także poprawa poziomu bezpieczeństwa w regionie, poprzez przeciwdziałanie naturalnym i technologicznym zagrożeniom, likwidację ich skutków oraz wspieranie działających w tym zakresie służb ratowniczych.

Wdrażanie Priorytetu 4 przyczyniło się do realizacji drugiego celu szczegółowego Programu, tj. *Rozwój infrastruktury służącej poprawie jakości środowiska, warunków inwestowania i prowadzenia działalności gospodarczej.*

Wieloletnie zapóźnienia infrastrukturalne na Dolnym Śląsku w zakresie ochrony środowiska wymagały działań zmierzających do eliminacji występujących zagrożeń dla stanu środowiska naturalnego, a także ochrony i racjonalnego wykorzystania istniejących wartości i zasobów przyrodniczych. W celu osiągnięcia głównych założeń Priorytetu określono szereg różnorodnych działań skierowanych przede wszystkim na zapobieganie degradacji oraz poprawę stanu środowiska, a także podniesieniu świadomości ekologicznej mieszkańców regionu.

W analizie SWOT Programu wskazano, że słabą stroną regionu była niedostatecznie rozwinięta selektywna zbiórka odpadów oraz zniszczenie i zagrożenie lasów. Region zajmował wysokie miejsce w kraju pod względem posiadania dużej powierzchni, w większości wyeksploatowanych, wysypisk odpadów komunalnych oraz zidentyfikowanych „dzikich wysypisk śmieci” także na terenach leśnych. W celu przeciwdziałania ww. problemom w ramach Priorytetu 4 realizowane były projekty dotyczące budowy i rozbudowy nowoczesnych obiektów zajmujących się zbiórką, segregacją, składowaniem, recyklingiem i unieszkodliwianiem różnego typu odpadów oraz projekty przyczyniające się do likwidacji „dzikich wysypisk śmieci” zwłaszcza na obszarach turystycznych czy uzdrowiskowych oraz objętych ochroną, np. siecią Natura 2000. Zrealizowane zostały także projekty, w ramach których 15 składowisk odpadów wyłączonych z eksploatacji szczególnie zagrażających środowisku poddano rekultywacji. W celu uporządkowania selektywnej gospodarki odpadami wybudowano 6 sortowni odpadów i zmodernizowano 4, wybudowano 7 kompostowni i jedną zmodernizowano, zakupiono 162 pojemniki do segregacji odpadów. Ponadto zlikwidowano 74 dzikie wysypiska śmieci.

Projekty zrealizowane w ramach Priorytetu 4 były odpowiedzią na zdiagnozowane w analizie SWOT Programu zagrożenia i słabe strony regionu. Dużą słabością regionu była jakość wód powierzchniowych (zanieczyszczonych głównie działalnością bytową i gospodarczą) oraz niewystarczająca ochrona wód podziemnych. Jak wykazano w analizie społeczno-gospodarczej regionu, miasta charakteryzowały się dobrym wyposażeniem w wodociągi i kanalizację. Natomiast znaczne braki infrastruktury, zwłaszcza w odniesieniu do kanalizacji i oczyszczania ścieków obserwowano na obszarach wiejskich i górskich (w 2004 r. jedynie niewiele ponad 20% mieszkańców wsi korzystało z kanalizacji), a istniejąca infrastruktura odznaczała się niewystarczającą efektywnością. Dodatkowo widoczne były dysproporcje w przestrzennym ich rozmieszczeniu i dostępności na niekorzyść obszarów wiejskich. Dlatego działania w ramach Programu w tym obszarze koncentrowały się przede wszystkim na ochronie wód powierzchniowych i podziemnych, poprzez wspieranie przedsięwzięć polegających na wodociągowaniu i kanalizowaniu głównie obszarów wiejskich i górskich oraz budowę i rozbudowę oczyszczalni ścieków. Na realizację projektów z tego zakresu przeznaczono ponad 45% alokacji Priorytetu. W ramach gospodarki wodno-ściekowej zrealizowano 52 projekty, w tym 48 na terenach wiejskich i górskich. W wyniku realizacji 22 projektów z zakresu budowy kanalizacji wodociągowej wybudowano 218,72 km sieci wodociągowej, a także wybudowano 8 stacji uzdatniania wody i zmodernizowano 9. Zrealizowano 30 projektów oczyszczania ścieków, w ramach których wybudowano 354,90 km sieci kanalizacyjnej oraz wybudowano lub zmodernizowano 16 oczyszczalni ścieków.

Należy zwrócić uwagę, że utrzymano tendencję wzrostową w województwie w zakresie zwiększania się liczby ludności korzystającej z kanalizacji (od 1 924 740 os. w 2007 r. do 2 199 585 os. w 2015 r.) oraz wodociągów

(od 2 622 028 os. w 2007 r. do 2 754 908 os. w 2015 r.). Ponadto corocznie zwiększał się odsetek ludności obsługiwanej przez oczyszczalnie ścieków (od 75,34% w 2007 r. do 79,70% w 2015 r.). Natomiast wskaźnik mieszkańców wsi korzystających z kanalizacji wzrósł do poziomu 43,2% (dane z 2015 r.).

W ramach Priorytetu 4 nie przewidziano realizacji projektów przeciwdziałających suszy.

W ramach Priorytetu 4 zrealizowano 11 projektów, które miały na celu poprawę jakości powietrza w zakresie zmniejszenia zanieczyszczeń pyłowych i gazowych (dwutlenku siarki, tlenki azotu, dwutlenku węgla). Wszystkie zrealizowane projekty dotyczyły modernizacji kotłowni i wymiany źródeł ciepła na gaz, bądź źródła alternatywne, jak instalacja solarów czy korzystanie z źródeł geotermalnych. W ramach projektów źródła ciepła wymieniono w 16 obiektach użyteczności publicznej. W wyniku realizacji projektów zmniejszenie emisji zanieczyszczeń pyłowych i gazowych wyniosło 1 009 tony/rok.

W związku z położeniem regionu w dorzeczu rzeki Odry oraz w związku z tym, że część województwa stanowią obszary górskie, na których często występują zagrożenia powodziowe, niezwykle istotna była realizacja inwestycji zabezpieczających mieszkańców przed powodzią. Ponadto w 2010 r. województwo dolnośląskie nawiedziła powódź o dużych rozmiarach i realizacja projektów z zakresu likwidacji skutków powodzi stanowiła ważne działanie w ramach Programu. Wyeksploatowany i nieodpowiedni system zabezpieczeń przeciwpowodziowych wskazano w analizie SWOT Programu jako słabą stronę regionu. W ramach Priorytetu 4 zrealizowano 8 projektów z zakresu remontu, modernizacji oraz odbudowy wałów stanowiących ochronę przeciwpowodziową (ponadto w ramach Priorytetu 9 zrealizowano jeden projekt dotyczący odbudowy murów oporowych zniszczonych w wyniku powodzi z 2010 r.). W celu umożliwienia szybkiego reagowania w przypadku zagrożenia powodziowego w 5 miejscach na terenie województwa dolnośląskiego wybudowano magazyny do przechowywania sprzętu niezbędnego podczas zagrożenia powodziowego. Ponadto służby ratownicze zostały wyposażone w środki transportu oraz sprzęt służący do przeprowadzania akcji ratowniczych, jak i skutków usuwania klęsk żywiołowych. W zakresie zabezpieczenia przeciwpowodziowego uregulowano 33,5 km cieków wodnych oraz zmodernizowano lub wybudowano 6 obiektów hydrotechnicznych w zakresie ochrony przeciwpowodziowej, ponadto zmodernizowano wały przeciwpowodziowe o długości 9,14 km. Działania podejmowane podczas realizacji projektów miały na celu zabezpieczenie ludności przed powodzią, jak i miały na celu przywrócenie dawnej infrastruktury zniszczonej w wyniku powodzi, wpływając na wzmocnienie bezpieczeństwa mieszkańców regionu.

W zakresie rekultywacji, obok rekultywacji wysypisk śmieci, zrealizowano projekty, które dotyczyły rekultywacji obszarów zdegradowanych przez działalność górnictw, obszarów zanieczyszczonych w wyniku funkcjonowania stacji paliw, czy przywrócenia obszarom powojennym leżącym na terenie parku krajobrazowego użyteczności publicznej. Wszystkie projekty zrealizowane w zakresie rekultywacji miały na celu przywrócenie obszarom zdegradowanym walorów przyrodniczych.

W ramach Priorytetu 4 zrealizowano 44 projekty w zakresie ochrony bioróżnorodności przyrodniczej. Celem zrealizowanych projektów była promocja bioróżnorodności, upowszechnienie wiedzy w zakresie ekologii jak również ochrona przyrody. Zrealizowano 15 projektów, w ramach których utworzono centra poznawcze, edukacji ekologicznej. Utworzono 40,82 km ścieżek dydaktyczno-przyrodniczych.

Efekty rzeczowe:

W Priorytecie 4 Środowisko i bezpieczeństwo ekologiczne zrealizowano 160 projektów, w ramach których:

- wodociągi:
 - wybudowano sieć wodociągową o długości 218,72 km, do której przyłączono 13 682 osób oraz 11 przedsiębiorstw,
 - zmodernizowano 8,02 km sieci wodociągowej,
 - wybudowano 8 i zmodernizowano 9 stacji uzdatniania wody,
- kanalizacja:
 - wybudowano sieć kanalizacyjną o długości 354,90 km, do której przyłączono 21 129 osób,
 - wybudowano 6 i zmodernizowano 10 oczyszczalni ścieków, oczyszczono 2 352 038 m³ ścieków,
- gospodarka odpadami:
 - wybudowano 6 sortowni odpadów oraz zmodernizowano 4 sortownie odpadów,
 - 163 tys. osób objęto selektywną zbiórką odpadów,
 - zrehabilitowano 15 składowisk odpadów oraz zrehabilitowano 73,98 ha powierzchni i zlikwidowano 74 dzikie wysypiska śmieci,
- ochrona powietrza:
 - zrealizowano 11 inwestycji mających na celu poprawę jakości powietrza,
- prewencja zagrożeń:

- zrealizowano 16 projektów z zakresu prewencji zagrożeń, w tym 9 dotyczących infrastruktury zapobiegania powodziom,
- 9 135 ha objęto ochroną przeciwpowodziową i zabezpieczono 59 327 osób przed powodzią,
- zakupiono 61 wozów pożarniczych wyposażonych w sprzęt do prowadzenia akcji ratowniczych i usuwania skutków katastrof, a 18 jednostek straży pożarnej doposażono w sprzęt w zakresie przeciwdziałania zagrożeniom,
- bezpieczeństwo ekologiczne:
 - zrekultywowano 73,98 ha obszarów cennych przyrodniczo,
 - utworzono 40,82 km ścieżek przyrodniczych,
 - wsparto 15 centrów edukacji ekologicznej.

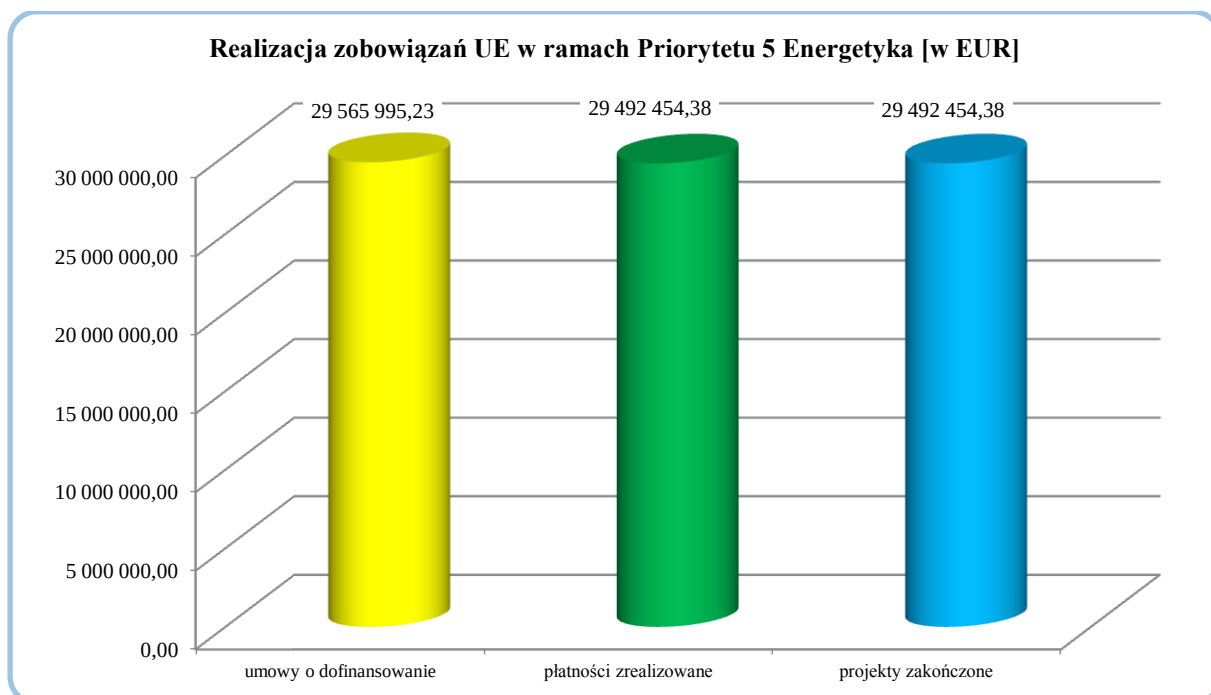
3.5 Priorytet 5. Regionalna infrastruktura energetyczna przyjazna środowisku (Energetyka)

3.5.1 Osiągnięcie celów i analiza postępów (fizyczny i finansowy postęp priorytetu)

Cel Priorytetu 5

Celem Priorytetu była poprawa stanu infrastruktury energetycznej regionu poprzez modernizację sieci dystrybucji energii w celu zmniejszenia strat i zapewnienia bezpieczeństwa dostaw energii. Istotne było również zmniejszenie udziału paliw stałych oraz uwzględnienie wymagań ochrony środowiska w procesie wytwarzania energii, w tym z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii.

INFORMACJA NA TEMAT FIZYCZNYCH I FINANSOWYCH POSTĘPÓW PRIORYTETU

W ramach Priorytetu 5 Energetyka w okresie realizacji Programu zawarto 113 umów o dofinansowanie o wartości ogółem 82 979 072,90 EUR (367 588 995,06 PLN), w tym łączne dofinansowanie w wysokości 31 857 155,84 EUR (141 124 014,66 PLN) oraz dofinansowanie z EFRR 29 565 995,23 EUR (130 974 402,25 PLN), co stanowi 100,25% alokacji Priorytetu.

Na rzecz beneficjentów dokonano płatności na kwotę dofinansowania w wysokości 31 783 614,99 EUR (140 798 236,05 PLN), w tym dofinansowanie z EFRR wyniosło 29 492 454,38 EUR (130 648 623,64 PLN), co stanowi 100,00% alokacji Priorytetu.

Wszystkie projekty zostały zakończone, a wartość łącznego dofinansowania wyniosła 31 783 614,99 EUR (140 798 236,05 PLN), w tym dofinansowanie z EFRR wyniosło 29 492 454,38 EUR (130 648 623,64 PLN), co stanowi 100,00% alokacji Priorytetu.

Liczba/wartość projektów	Podpisane umowy	Płatności dla beneficjentów	Projekty zakończone
Liczba	113	-	113
Wartość dofinansowania z EFRR [EUR]	29 565 995,23	29 492 454,38	29 492 454,38
% alokacji	100,25%	100,00%	100,00%

IZ RPO WD mając na względzie pełne wykorzystanie środków EFRR podjęła decyzję o zastosowaniu mechanizmu elastyczności, wynikającego ze znowelizowanego art. 77 Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11.07.2006 r. W wyniku tej decyzji wartość alokacji wynikająca z mechanizmu elastyczności wyniosła 31 152 000 EUR, natomiast alokacja dla Priorytetu 5 w Programie wynosiła 36 394 347 EUR, zatem środki EFRR zostały zmniejszone o 5 242 347 EUR, tj.14,40% i wykorzystane zostały na realizację projektów w innych Priorytetach.

Tabela finansowa Programu z uwzględnieniem mechanizmu elastyczności w wartości alokacji Priorytetu 5.

Oś priorytetowa	Finansowanie ogółem [EUR]	Wkład wspólnotowy zgodnie z tabelą finansową Programu [EUR]	Wkład wspólnotowy po zastosowaniu mechanizmu elastyczności [EUR]	Wkład krajowy [EUR]	Indykatorywny podział wkładu krajowego		Poziom współfinansowania
					Krajowe środki publiczne [EUR]	Krajowe środki prywatne [EUR]	
	1=2+3	2	2'	3=4+5	4	5	6=2/1
5.Energetyka	42 816 879	36 394 347	31 152 000	6 422 532	1 091 830	5 330 702	85,00%

W ramach Priorytetu 5 wartość wydatków kwalifikowalnych poniesionych przez beneficjentów, poświadczonych i ujętych w deklaracjach do Komisji Europejskiej wyniosła 61 660 648,69 EUR. Natomiast w tabelach finansowych Programu założono, że wartość wydatków kwalifikowalnych wyniesie 42 816 879 EUR. Poziom realizacji wydatków kwalifikowalnych wyniósł 144,01% w stosunku do wydatków założonych w tabeli finansowej Programu.

Na realizację projektów w ramach Priorytetu 5 wydatkowano więcej krajowych środków publicznych, niż założono w Programie. W tabelach finansowych założono, że wartość krajowych środków publicznych osiągnie wysokość 1 091 830 EUR, natomiast wartość wydatków poniesionych przez beneficjentów finansowanych ze źródeł publicznych, które zostały poświadczone i certyfikowane do KE wyniosła 5 236 373,65 EUR.

Tabela. Wartość poświadczonych wydatków z projektów zrealizowanych w ramach Programu przekazanych w deklaracjach przekazanych do Komisji Europejskiej.

Priorytet	Wydatki kwalifikowane stanowiące podstawę certyfikacji [EUR]	Wydatki publiczne poświadczane do KE			Środki prywatne [EUR]	Poziom współfinansowania UE wynikający z certyfikacji do KE
		Wydatki publiczne [EUR]	w tym środki z EFRR [EUR]	w tym krajowe środki publiczne [EUR]		
	1=2+6	2=3+4	3	4	6	7=3/1
5.Energetyka	61 660 648,69	36 387 356,17	31 150 982,52	5 236 373,65	25 273 292,52	50,52%

Informacje na temat postępów rzeczowych znajdują się w załączniku nr IV do sprawozdania Tabela 4. Postęp fizyczny wg Priorytetów RPO WD.

ANALIZA JAKOŚCIOWA

Informacja o przeprowadzonych w ramach Priorytetu konkursach

W ramach Priorytetu 5 Energetyka przeprowadzono 11 naborów wniosków o dofinansowanie (w tym 3 w trybie systemowym) o łącznej alokacji z EFRR w wysokości 78 138 177,35 EUR. Stanowiło to 250,83% alokacji przeznaczonej na realizację Priorytetu.

Tryb naboru	Liczba naborów	Kwota alokacji zaangażowana w naborach [mln EUR]
tryb konkursowy	8	65,78
tryb systemowy	3	12,36
ogółem	11	78,14

Rozkład projektów realizowanych w ramach Priorytetu na obszary realizacji, typy projektów i typy beneficjentów

W ramach Priorytetu 5 zrealizowano 113 projektów o wartości dofinansowania z EFRR 29 492 454,38 EUR (130 648 623,64 PLN).

W ramach Priorytetu wspierane były działania z zakresu:

- budowy i modernizacji jednostek wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych opartych o energię wodną (w tym geotermalną) oraz biomasę wraz z infrastrukturą przyłączeniową do istniejącej sieci (Działanie 5.1) – 13 projektów o wartości dofinansowania z EFRR 4 029 870,23 EUR (17 851 922,12 PLN),
- budowy i przebudowy sieci dystrybucji energii elektrycznej niskiego i średniego napięcia oraz sieci dystrybucji gazu (Działanie 5.2) – 28 projektów o wartości dofinansowania EFRR 8 485 217,70 EUR (37 588 665,88 PLN),
- budowy, modernizacji i wyposażenia ciepłowni wykorzystujących odnawialne źródła energii, inwestycji w zakresie produkcji ciepła i energii elektrycznej w układzie kogeneracji oraz budowy i modernizacji sieci dystrybucji ciepła (Działanie 5.3) – 8 projektów o wartości dofinansowania EFRR 2 254 581,76 EUR (9 987 571,72 PLN),
- termomodernizacji podmiotów leczniczych działających w publicznym systemie opieki zdrowotnej oraz placówek edukacyjnych (Działanie 5.4) - 64 projektów o wartości dofinansowania EFRR 14 722 784,69 EUR (65 220 463,92 PLN).

Rozkład terytorialny projektów

Obszar realizacji	Wartość dofinansowania z EFRR [EUR]	% alokacji Priorytetu
01 Obszar miejski	20 441 843,78	69,31%
05 Obszar wiejski	9 050 610,60	30,69%
Razem	29 492 454,38	100,00%

W Priorytecie przeważała realizacja projektów na obszarach miejskich (74 projekty), których wartość stanowiła ponad 69% wszystkich projektów. Na obszarach wiejskich zrealizowano 9 projektów.

Obszary wiejskie i małe miasta

Wartość projektów zrealizowanych na obszarach wiejskich i małych miast w ramach Priorytetu 5 wynosi 12 195 677,00 EUR (54 025 629,56 PLN) EFRR, co stanowi 41,35% alokacji Priorytetu. Wartość ta przekroczyła minimalny poziom założony dla Priorytetu 5 w Programie, tj. 38% alokacji Priorytetu.

Rozkład projektów wg powiatów województwa dolnośląskiego

Powiat	Wartość ogółem [EUR]	w tym EFRR [EUR]	udział % w wartości dofinansowania z EFRR	Liczba umów
Powiat bolesławiecki	3 146 105,12	1 210 460,16	4,10%	3
Powiat dzierzoniowski	3 112 907,22	1 511 674,06	5,13%	4
Powiat głogowski	292 206,96	226 013,30	0,77%	1
Powiat górowski	1 500 690,26	424 132,82	1,44%	1
Powiat jaworski	1 852 075,64	1 388 397,60	4,71%	8
Powiat jeleniogórski	8 505 854,36	2 739 618,43	9,29%	11
Powiat kamiennogórski	1 251 818,82	606 575,75	2,06%	5
Powiat kłodzki	3 032 684,13	1 868 242,93	6,33%	9
Powiat legnicki	322 869,39	250 217,88	0,85%	1
Powiat lubański	1 241 562,30	441 611,17	1,50%	2
Powiat lubiński	1 548 019,26	391 902,45	1,33%	2
Powiat m. Jelenia Góra	441 376,37	360 104,13	1,22%	2
Powiat m. Legnica	2 030 973,09	805 219,09	2,73%	4
Powiat m. Wałbrzych	2 999 309,70	1 956 281,35	6,63%	5
Powiat m. Wrocław	5 481 375,61	1 989 816,50	6,75%	6
Powiat milicki	997 068,22	548 305,63	1,86%	1
Powiat oleśnicki	1 789 031,28	830 166,67	2,81%	3
Powiat polkowicki	636 312,64	330 852,23	1,12%	2
Powiat strzeliński	2 232 612,90	1 579 418,76	5,36%	5

Powiat	Wartość ogółem [EUR]	w tym EFRR [EUR]	udział % w wartości dofinansowania z EFRR	Liczba umów
Powiat średzki	1 269 030,84	441 961,21	1,50%	2
Powiat świdnicki	792 487,61	369 107,89	1,25%	6
Powiat trzebnicki	2 303 458,79	905 518,14	3,07%	5
Powiat wałbrzyski	166 199,89	123 709,21	0,42%	2
Powiat wołowski	9 904 483,71	2 421 306,24	8,21%	3
Powiat wrocławski	3 142 197,44	948 311,07	3,22%	7
Powiat ząbkowicki	218 201,80	83 156,44	0,28%	1
Powiat zgorzelecki	689 217,38	584 297,65	1,98%	1
Powiat złotoryjski	1 686 942,56	565 934,24	1,92%	3
woj. dolnośląskie*	18 775 081,56	3 590 141,39	12,17%	8
Razem	81 362 154,84	29 492 454,38	100,00%	113

* w ramach kategorii „województwo dolnośląskie” ujęto projekty realizowane na terenie więcej niż jednego powiatu.

Projekty w ramach Priorytetu 5 Energetyka były realizowane na terenie 28 powiatów (na terenie 2 powiatów nie realizowano projektów), w których wyróżniał się powiat jeleniogórski (zrealizowano 11 projektów o wartości dofinansowania EFRR 2,74 mln EUR) oraz powiat wołowski (wartość dofinansowania ponad 2,42 mln EUR). Duży udział w dofinansowaniu (12,17%) stanowiły projekty zakwalifikowane do kategorii województwo dolnośląskie. W kategorii tej ujęto projekty zrealizowane na terenie większym niż jeden powiat i w większości były to projekty z zakresu przesyłu energii elektrycznej.

Podział na sektory wsparcia (typy projektów)

Sektor wsparcia	Wartość ogółem [EUR]	w tym EFRR [EUR]	Udział % w wartości dofinansowania z EFRR	Liczba umów
termomodernizacja	23 469 833,27	14 722 784,69	49,92%	64
energetyka	34 270 930,70	7 280 987,40	24,69%	14
energetyka wodna	7 420 282,21	2 856 284,83	9,68%	11
energetyka i ciepłownictwo	4 221 909,15	1 250 050,27	4,24%	3
gazociąg	6 201 957,54	1 204 230,29	4,08%	14
biogazownia i biomasa	2 415 141,27	1 173 585,40	3,98%	2
ciepłownictwo	3 362 100,71	1 004 531,48	3,41%	5
Razem	81 362 154,84	29 492 454,38	100,00%	113

Projekty dotyczące termomodernizacji (64 projekty) wykorzystały blisko połowę alokacji Priorytetu. Istotny udział w dofinansowaniu miały projekty z zakresu modernizacji sieci energetycznej (ok. 25%). Pozostałe środki przeznaczono na mniejsze wartościowo projekty dotyczące budowy i modernizacji elektrowni wodnych (11 projektów), budowy biogazowni i kotłowni z biomasą (2 projekty), energetyki i ciepłownictwa (8 projektów), budowy gazociągu (14 projektów).

Typy beneficjentów

Typ beneficjenta	Wartość ogółem [EUR]	w tym EFRR [EUR]	udział % w wartości dofinansowania z EFRR	Liczba umów
przedsiębiorca lub przedsiębiorstwo	57 219 095,95	14 750 844,29	50,02%	49
jednostka samorządu terytorialnego, związek lub stowarzyszenie jednostek samorządu terytorialnego	13 264 757,03	8 190 050,11	27,77%	39
zakład opieki zdrowotnej	10 341 098,65	6 109 222,19	20,71%	24
kościół lub związek wyznaniowy lub osoba prawna kościołów i związków wyznaniowych	537 203,21	442 337,78	1,50%	1
Razem	81 362 154,84	29 492 454,38	100,00%	113

Najwięcej projektów z zakresu energetyki realizowanych było przez przedsiębiorstwa, drugą grupę beneficjentów stanowiły jednostki samorządu terytorialnego (39 projektów) realizujące projekty z zakresu

termomodernizacji placówek oświatowych oraz zakładów opieki zdrowotnej (24 projekty). Jeden projekt w zakresie termomodernizacji realizowany był przez kościół.

Projekty indywidualne

Indykatorywny Wykaz Indywidualnych Projektów Kluczowych nie zawiera projektów z Priorytetu 5 Energetyka.

Projekty realizowane w ramach innych programów operacyjnych

Na terenie województwa dolnośląskiego zrealizowano 72 projekty, które otrzymały wsparcie w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko w dziedzinach energii elektrycznej, gazu, odnawialnych źródeł energii i termomodernizacji, gospodarki niskoemisyjnej.

Dodatkowe informacje o liczbie i wartości projektów realizowanych na terenie województwa dolnośląskiego w ramach innych programów operacyjnych – Załącznik nr XII do sprawozdania Opis sytuacji społeczno-gospodarczej województwa dolnośląskiego w 2015 r. - punkt 5.2 Projekty realizowane na terenie województwa dolnośląskiego w ramach innych programów operacyjnych.

Postęp rzeczowy realizacji Priorytetu 5

Tabela. Wartość wskaźników Priorytetu 5 Energetyka określona została na podstawie 113 zakończonych projektów.

Wskaźniki	Jednostka miary	Wartość docelowa		Wartość wskaźnika osiągnięta w wyniku realizacji RPO WD 2007-2013	% realizacji wartości docelowej dla 2015 r.
		2013	2015		
Priorytet 5 Energetyka					
Wskaźniki produktu					
Liczba projektów dotyczących energii odnawialnej	szt.	4	6	13	216,67%
Długość sieci dystrybucji energii elektrycznej	km	80	100	146,74	146,74%
Długość wybudowanych gazociągów dystrybucyjnych	km	32	40	57,08	142,70%
Wskaźniki rezultatu					
Dodatkowa moc produkcji energii ze źródeł odnawialnych	MW	4	5	4,10	82,00%
Liczba odbiorców energii elektrycznej podłączonych do nowowbudowanej lub zmodernizowanej sieci elektrycznej	szt.	0	500 000	567 055	113,41%
Dodatkowa roczna produkcja energii ze źródeł odnawialnych	MWh/rok	24 000	30 000	19 384	64,61%
Liczba użytkowników wybudowanego/zmodernizowanego gazociągu	szt.	800	1000	4 563	456,30%

Liczba projektów dotyczących energii odnawialnej

Wpływ na przekroczenie wartości docelowej wskaźnika dotyczących energii odnawialnej miała szczególnie realizacja projektów z zakresu tworzenia źródeł energii opartych o biomasę. Na etapie programowania przewidywano realizację mniejszej liczby projektów o wyższej wartości, natomiast zrealizowano projekty w niższej wartości, co wpłynęło na przekroczenie wartości docelowej wskaźnika. IZ RPO nie podejmowała działań związanych ze zmianą wartości docelowej, ze względu na fakt, że projekty z tego zakresu w większości zrealizowane były pod koniec okresu programowego 2007-2013.

Długość sieci dystrybucji energii elektrycznej

Na przekroczenie wartości docelowej wskaźnika wpływ miały potrzeby regionu związane ze złym stanem sieci dystrybucyjnej i konieczności zapewnienia bezpieczeństwa dostaw energii elektrycznej. Rozwój gospodarczy regionu wpływa na zwiększone zapotrzebowanie na energię elektryczną, dystrybuowaną sieciami średniego i niskiego napięcia. Nie bez znaczenia pozostawała struktura wiekowa sieci w regionie. Często starszą się i niedoinwestowana, co powodowało postępujące pogorszenie się stanu technicznego linii dystrybucyjnych. W większości przypadków nie były one wymieniane lub modernizowane, a przechodziły jedynie niezbędne przeglądy i remonty. Działania inwestycyjne realizowane przez beneficjentów miały zatem za zadanie

zwiększenie niezawodności dostaw energii elektrycznej. Ponadto projekty zrealizowane były również na obszarach wiejskich, gdzie duże odległości i małe zagęszczenie ludności wymusiło budowę/modernizację dłuższych odcinków sieci. Z 7 projektów realizujących ten wskaźnik, 3 projekty dotyczyły modernizacji sieci energetycznej na obszarach wiejskich o długości 107,16 km, co stanowi 73% wartości wskaźnika.

W 2011 r. w związku ze zmianą Programu zmieniono wartość docelową wskaźnika z 330 do 100 km. IZ RPO nie podejmowała innych działań naprawczych.

Długość wybudowanych gazociągów dystrybucyjnych

W ramach Priorytetu 5 Energetyka zrealizowano 8 projektów polegających na budowie i rozbudowie sieci dystrybucji gazu w celu, m.in. większego upowszechnienia tego źródła energii. Województwo dolnośląskie charakteryzuje się stosunkowo gęstą siecią przewodów gazowych. Jednak z sieci korzysta ok. 85% ludności miejskiej regionu, natomiast odsetek ludności wiejskiej nie sięga 10%. Znaczna część mieszkań szczególnie w starej zabudowie wyposażona jest w indywidualne urządzenia grzewcze funkcjonujące na paliwo stałe lub gaz butlowy. Na przekroczenie wartości docelowej wskaźnika wpływ miały projekty zrealizowane na obszarach wiejskich (z 8 realizowanych w tym zakresie projektów 5 dotyczyło obszarów wiejskich). Duże odległości i małe zagęszczenie ludności na tych obszarach wymuszały wybudowanie dłuższych odcinków sieci gazowniczych niż zakładano na etapie programowania. Beneficjenci wybudowali na obszarze wiejskim gazociągi o długości 51,32 km, co stanowi 90% wszystkich wybudowanych gazociągów w ramach Programu. W 2011 r. podczas zmiany Programu IZ RPO wprowadziła ten wskaźnik do Programu w wysokości 40 km. IZ RPO nie podejmowała działań związanych ze zmianą wartości docelowej, ze względu na fakt, że większość projektów z tego zakresu w większości zrealizowana została pod koniec okresu programowego 2007-2013.

Dodatkowa moc produkcji energii ze źródeł odnawialnych

Dodatkowa roczna produkcja energii ze źródeł odnawialnych

Wskaźnik dotyczący *Dodatkowej mocy produkcji energii ze źródeł odnawialnych* został zrealizowany na poziomie nieznacznie odbiegającym od założonej wartości docelowej (uzyskano 4,1 MW, zamiast założonych 5 MW). Natomiast drugi ze wskaźników dotyczący *Dodatkowej rocznej produkcji energii ze źródeł odnawialnych* nie został zrealizowany na zakładanym poziomie. Realizacja wskaźnika w niepełnej wysokości wynika w głównej mierze z rozwiązywania umów, które miały duży wpływ na realizację wskaźnika. W związku z tym, że rozwiązywanie umów miało miejsce pod koniec okresu wdrażania Programu, IZ RPO nie miała już możliwości ogłoszenia kolejnych naborów, aby zwiększyć realizację wskaźnika. IZ RPO nie podejmowała działań związanych ze zmianą wartości docelowej.

Liczba odbiorców energii elektrycznej podłączonych do nowowytbudowanej lub zmodernizowanej sieci elektrycznej

Na etapie programowania zakładano, że wskaźnik powinien obejmować nowych odbiorców energii elektrycznej, którzy zostali do sieci podłączeni w wyniku realizacji projektów, a którzy przed realizacją projektu nie byli do tej sieci podłączeni. W 2014 r. KE wyraziła zgodę na zmianę wartości docelowej wskaźnika z 500 szt. do 500 000 szt. Wniosek IZ RPO o zmianę wartości wskaźnika związany był z koniecznością zmiany definicji wskaźnika, ze względu na fakt, że wszystkie projekty realizowane w ramach Priorytetu 5 dotyczyły przebudowy i modernizacji istniejących sieci energetycznych, których celem było ze względu na wysoką degradację sieci podniesienie bezpieczeństwa przesyłowego sieci, a nie budowa nowych odcinków sieci i przyłączenie nowych odbiorców. Po zmianie wartości docelowej wskaźnik nieznacznie przekracza poziom założony w Programie.

Liczba użytkowników wybudowanego/zmodernizowanego gazociągu

W ramach Priorytetu 5 zrealizowanych zostało 14 projektów z zakresu gazownictwa. Projekty dotyczyły zarówno modernizacji (6 projektów), jak i budowy gazociągów (8 projektów). Na przekroczenie wartości docelowej wskaźnika rezultatu wpływ miały projekty zrealizowane na obszarach miejskich (na 14 projektów 9 realizowanych było na tym obszarze), gdzie zaludnienie jest o wiele większe niż na obszarach wiejskich. Liczba użytkowników sieci gazowych na obszarach miejskich ukształtowała się na poziomie 4 263 szt., co stanowi 93% wszystkich użytkowników wybudowanego/zmodernizowanego gazociągu. Znaczący wpływ na przekroczenie realizacji wskaźnika miał projekt Dolnośląskiej Spółki Gazownictwa, który dotyczył modernizacji i poprawy parametrów technicznych gazociągu w Żarowie. W projekcie tym wskaźnik osiągnął poziom 2 305 osób, co stanowi 230,5% wartości docelowej założonej w Programie i stanowi 54,1% wartości wskaźnika zadeklarowanego we wszystkich projektach. W 2011 r. podczas zmiany Programu IZ RPO wprowadziła ten wskaźnik do Programu w wysokości 1000 szt. IZ RPO nie podejmowała działań związanych ze zmianą wartości docelowej, ze względu na fakt, że większość projektów z tego zakresu zrealizowana została pod koniec okresu programowego 2007-2013.

Nowe miejsca pracy powstałe w wyniku zrealizowania projektów

W ramach Priorytetu 5 Energetyka utworzono 14,5 nowych miejsc pracy, z czego 1,5 etatu przeznaczono dla kobiet.

Równość szans

W ramach Priorytetu 5 Energetyka zrealizowano 51 projektów pozytywnie wpływających na politykę równych szans, poprzez równy dostęp mieszkańców regionu do sieci gazowej.

Cross-financing

W ramach Priorytetu 5 nie przewidziano wykorzystania mechanizmu cross-financing.

Komplementarność

Analiza poszczególnych obszarów wsparcia w ramach RPO WD, w kontekście komplementarności międzyprogramowej wykazała komplementarność Priorytetu 5 z Programem Operacyjnym Infrastruktura i Środowisko (PO IŚ) oraz Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW). Szeroki wachlarz powiązania z interwencjami podejmowanymi w ramach PO IŚ prezentuje Działanie 5.2 Dystrybucja energii elektrycznej i gazu RPO WD. Projekty o charakterze regionalnym zrealizowane w ramach Działania 5.2 były komplementarne wobec działań PO IŚ dotyczących, m.in. budowy systemów dystrybucji gazu ziemnego na terenach niezgazyfikowanych i modernizacji istniejących sieci dystrybucji, a także efektywnej dystrybucji energii.

Tabela. Powiązanie działań podejmowanych w ramach Priorytetu 5 z innymi programami finansowanymi z funduszy UE.

Priorytet 5 RPO WD	Komplementarność międzyprogramowa				
	PO IG	PO IŚ	PO KL	PROW	PO RYBY
<i>Działanie 5.1 Odnawialne źródła energii</i>					
<i>Działanie 5.2 Dystrybucja energii elektrycznej i gazu</i>					
<i>Działanie 5.3 Ciepłownictwo i kogeneracja</i>					
<i>Działanie 5.4 Zwiększenie efektywności energetycznej</i>					

Opracowanie własne na podstawie zapisów Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013 oraz Szczegółowego Opisu Priorytetów Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013 oraz doświadczeń z wdrażanych projektów.

Interwencje podejmowane w ramach Działań 5.1-5.4 RPO WD wykazywały komplementarność względem siebie, a także wobec Priorytetu 9 RPO WD. Najbardziej komplementarnym wewnątrz było Działanie 5.1, które wykazało komplementarność z interwencjami podejmowanymi w ramach Priorytetu 1, 4, 6, 7 oraz 8 RPO WD.

Tabela. Komplementarność wewnątrzprogramowa w Priorytecie 5

Priorytety wskazane jako komplementarne z Działaniami Priorytetu 5 Energetyka									
Priorytet 5 Energetyka	1. Przedsiębiorstwa i innowacyjność	2. Społeczeństwo Informacyjne	3. Transport	4. Środowisko i bezpieczeństwo ekologiczne	5. Energetyka	6. Turystyka i Kultura	7. Edukacja	8. Zdrowie	9. Miasta
Działanie 5.1 Odnawialne źródła energii									
Działanie 5.2 Dystrybucja energii elektrycznej i gazu									
Działanie 5.3 Ciepłownictwo i kogeneracja									
Działanie 5.4 Zwiększenie efektywności energetycznej									

Opracowanie własne na podstawie zapisów Szczegółowego Opisu Priorytetów Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013 oraz doświadczeń z wdrażanych projektów.

Mając na względzie identyfikację obszarów, w których beneficjenci wskazywali na komplementarność projektów, przeanalizowano wnioski o dofinansowanie w projektach zrealizowanych w ramach Priorytetu. W ramach Priorytetu 5 poddano weryfikacji jedynie projekty, dla których zgodnie z przyjętymi Kryteriami oceny premiowana była komplementarność wsparcia. W wyniku przedmiotowej analizy stwierdzono, że 70% projektów z Priorytetu 5 wykazało komplementarność projektu, w tym komplementarność wewnątrzprogramową - 57%, komplementarność międzyprogramową - 67%. Duża część projektów była komplementarna w ramach PO IS – 29%, a także POKL- 19%.

Tabela. Komplementarność projektów w ramach Priorytetu 5 RPO WD, na podstawie zapisów wniosków o dofinansowanie.

Komplementarność projektów w Priorytecie 5 wg źródła pochodzenia środków		
	Liczba projektów	%
Projekty realizowane w ramach Priorytetu 5	113	100%
Projekty komplementarne, w tym	79	70%
• komplementarność wewnątrzprogramowa (RPO WD)	45	57%
• komplementarność zewnątrzprogramowa, w tym:	53	67%
– z Programem Operacyjnym Kapitał Ludzki (PO KL)	15	19%
– z Programem Operacyjnym Infrastruktura i Środowisko (PO IS)	23	29%
– z Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata (PROW)	4	5%
– z Programem Europejskiej Współpracy Terytorialnej (EWT)	1	1%
– z Zintegrowanym Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego (ZPORR)	1	1%
– z innymi	25	32%

Opracowanie własne na podstawie zapisów wniosków o dofinansowanie

Ewaluacje

W 2014 r. zakończono badanie ewaluacyjne pn.: „Ewaluacja wpływu projektów realizowanych w Priorytecie 4 „Środowisko i bezpieczeństwo ekologiczne” i Priorytecie 5 „Energetyka” RPO WD oraz wyznaczenie pożądanych kierunków działań na przyszłość w obszarach objętych tymi priorytetami”.

Celem głównym badania było dostarczenie odpowiedzi na pytanie, czy realizacja projektów dofinansowanych w ramach Priorytetu 5 przyczynia się/przyczyniła się do realizacji zakładanych w programie celów, a także czy wyznaczone obszary wsparcia oraz podział środków na priorytety i działania został właściwie zaplanowany i czy można było wdrażać te priorytety skuteczniej i efektywniej.

W wyniku badania ustalono, że badane projekty realizowane w ramach RPO WD będą miały pozytywny wpływ na zwiększenie udziału energii produkowanej ze źródeł odnawialnych, dystrybucji energii elektrycznej,

upowszechniania gazu jako źródła energii. Ze względu na stopień zaawansowania realizacji badanych projektów ich realny wpływ w województwie na stan energetyki w regionie będzie widoczny dopiero w kolejnych latach. W niewielkim natomiast stopniu przyczynią się one do poprawy stanu środowiska na terenie województwa poprzez wsparcie przedsięwzięć dotyczących produkcji energii cieplnej oraz produkcji ciepła i energii elektrycznej w układzie kogeneracji.

W ramach badania przeprowadzono ocenę realizacji celów i wskaźników RPO oraz wybranych strategii przez projekty objęte badaniem w zakresie:

- wpływu projektów na zwiększenie udziału energii wytwarzanej ze źródeł odnawialnych – w wyniku analizy stwierdzono, że badane projekty będą miały wpływ na zwiększenie ilości energii produkowanej ze źródeł odnawialnych, a także udział w produkcji energii elektrycznej ogółem;
- wpływu projektów na poprawę dystrybucji energii elektrycznej oraz upowszechnienie wykorzystania gazu jako źródła energii – w wyniku analizy stwierdzono, że realizowane projekty wpłyną na upowszechnienie wykorzystania gazu jako źródła energii, a liczba ich użytkowników wzrośnie, natomiast w zakresie energii elektrycznej realizowane projekty w głównej mierze przyczynią się do poprawy dystrybucji energii elektrycznej na terenach wiejskich;
- wpływu projektów na poprawę stanu środowiska poprzez wspieranie przedsięwzięć dotyczących produkcji energii cieplnej oraz produkcji ciepła i energii elektrycznej w układzie kogeneracji – w wyniku analizy stwierdzono, że ze względu na małą skalę projektów, w niewielkim stopniu przyczyniają się do poprawy stanu środowiska na terenie województwa;
- wpływu projektów na zwiększenie efektywności energetycznej oraz zmniejszenie emisji dwutlenku węgla poprzez działania termomodernizacyjne w obiektach służby zdrowia – w wyniku analizy stwierdzono, że realizacja projektów termomodernizacyjnych spowoduje roczne oszczędności energii w ilości 9 094,36MWh, określono, że projekty mają niewielki wpływ na poprawę infrastruktury energetycznej.

Realizacja zaleceń i rekomendacji Komisji Europejskiej odnoszących się do Priorytetu

1. Przyspieszenie wdrażania Priorytetu 5 Energetyka – 2010 r.

W początkowym okresie realizacji Priorytetu 5 podstawowym problemem było niskie zainteresowanie potencjalnych beneficjentów ogłaszanymi naborami, szczególnie w zakresie budowy i modernizacji sieci energii elektrycznej, jak również budowy infrastruktury dla odnawialnych źródeł energii. W naborach dotyczących energii odnawialnej (Działanie 5.1 i częściowo 5.3), powodem niskiego zainteresowania aplikowaniem o środki, mogła być niska kwota przewidziana na dofinansowanie projektów w stosunku do potrzeb inwestycyjnych oraz typ projektów, które można było realizować w RPO WD. Złożone wnioski aplikacyjne były niskiej jakości, co spowodowało, że w ramach naboru projektów ponad 40% wniosków uzyskało ocenę negatywną. W związku z tym Instytucja Zarządzająca zdecydowała o powtórzeniu konkursu w II kwartale w 2012 r. i rozszerzyła katalog beneficjentów o jednostki sektora finansów publicznych, związki i stowarzyszenia jednostki samorządu terytorialnego, przedsiębiorstwa energetyczne w rozumieniu ustawy Prawo energetyczne, regionalne zarządy gospodarki wodnej, organizacje pozarządowe, szkoły wyższe. W wyniku tej zmiany naborze ogłoszonym w ramach Działania 5.1 wartość złożonych projektów wyniosła 87% alokacji, natomiast wnioski o dofinansowanie złożone w naborze ogłoszonym w 2013 r. przekroczyły alokację przewidzianą na nabór o 36%

W zakresie realizacji projektów dotyczących dystrybucji energii elektrycznej (Działanie 5.2), niskie zainteresowanie naborami spowodowało, że Instytucja Zarządzająca RPO wystąpiła do Komitetu Koordynacyjnego NSRO z propozycją zmiany linii demarkacyjnej z PO IŚ na projekty z zakresu energetyki dotyczące lokalnej i regionalnej infrastruktury przesyłu i dystrybucji energii elektrycznej. Zaproponowana zmiana polegała na zwiększeniu maksymalnej wartości projektu objętego wsparciem z RPO z 20 mln do 50 mln PLN. Potencjalni beneficjenci RPO WD wykazywali potrzebę realizacji inwestycji o znacznie większej wartości, niż obowiązujące w Programie limity i z tego wynikało ich niskie zainteresowanie naborami. Decyzją z dnia 05.04.2012 r. KK NSRO wprowadził odstępstwo od obowiązującej w Programie linii demarkacyjnej dla projektów dotyczących lokalnej i regionalnej infrastruktury przesyłu i energii elektrycznej.

W 2011 r., w wyniku renegocjacji Programu, IZ RPO dokonała zmian mających na celu poprawę realizacji Priorytetu 5, m.in.:

- utworzono nowe Działanie 5.4 Zwiększanie efektywności energetycznej, na które realokowano środki w wysokości 2 300 000 EUR z Działania 5.2. Środki przeznaczone zostały na termomodernizację placówek ochrony zdrowia oraz placówek edukacyjnych,
- obniżono wartości wskaźników dotyczących długości sieci dystrybucji energii elektrycznej i liczby odbiorców energii elektrycznej podłączonych do nowowyprowadzonej lub zmodernizowanej sieci elektrycznej

- dodano wskaźniki dotyczące długości wybudowanych gazociągów dystrybucyjnych oraz liczby użytkowników wybudowanego/zmodernizowanego gazociągu.
2. Wsparcie produkcji urządzeń dla celów odnawialnych źródeł energii, które opóźniło się i było zdecydowanie niewystarczające w porównaniu ze wsparciem na zieloną energię elektryczną – 2012 r.

Komisja Europejska zwróciła uwagę, że rynek nowoczesnych urządzeń jest zbyt mały do zmobilizowania kapitału prywatnego do inwestowania w nowe technologie lub do wdrażania mechanizmów transferu technologii, a fundusze strukturalne mogą odegrać bardzo ważną rolę w praktycznym stymulowaniu tego rodzaju inwestycji.

IZ RPO mając na względzie niską jakość wniosków aplikacyjnych w ramach naboru z zakresu odnawialnych źródeł energii, rozszerzyła katalog beneficjentów o jednostki sektora finansów publicznych, związki i stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego, przedsiębiorstwa energetyczne, regionalne zarządy gospodarki wodnej, organizacje pozarządowe i szkoły wyższe. Instytucja Zarządzająca zdecydowała również o powtórzeniu konkursu w zakresie OZE w 2012 r., w odpowiedzi na który wartość złożonych wniosków o dofinansowanie wyniosła 87,04% alokacji naboru. Ponadto ogłoszono również konkurs z zakresu OZE w 2013 r., w wyniku którego złożono wnioski na 136% alokacji przeznaczonej na nabór.

Rekomendacje Instytucji Zarządzającej

W ramach Programu, w związku z uzyskaniem dodatkowych środków z wynikających z podziału Krajowej Rezerwy Wykonania, Instytucja Zarządzająca RPO wydała rekomendacje w zakresie przeznaczenia środków na działania dotyczące termomodernizacji w ramach Priorytetu 5 Energetyka (Działanie 5.4. Zwiększenie efektywności energetycznej).

3.5.2 Opis istotnych problemów we wdrażaniu wraz z podjętymi środkami zaradczymi

Pomoc publiczna – 2008 r. i 2009 r.

W 2008 r. ze względu na brak uregulowań w zakresie pomocy publicznej Instytucja Zarządzająca nie zaplanowała ogłoszenia naboru wniosków o dofinansowanie. Rozporządzenie w sprawie udzielania pomocy na inwestycje w zakresie: energetyki, infrastruktury telekomunikacyjnej, infrastruktury sfery badawczo - rozwojowej, lecznictwa uzdrowiskowego w ramach regionalnych programów operacyjnych weszło w życie dn. 21.12.2009 r.

W 2010 r. istotnym problemem we wdrażaniu Priorytetu 5 były kwestie związane z pomocą publiczną. Program pomocowy w tym zakresie, tj. Rozporządzenie w sprawie udzielania pomocy na inwestycje w zakresie: energetyki, infrastruktury telekomunikacyjnej, infrastruktury sfery badawczo – rozwojowej, lecznictwa uzdrowiskowego w ramach regionalnych programów operacyjnych nie rozwiązywał wszystkich problemów beneficjentami. Wsparcia mogły uzyskać wyłącznie przedsiębiorstwa energetyczne. W Programie w katalogu beneficjentów Priorytetu 5 przewidziano również innych beneficjentów (jednostki samorządu terytorialnego, szkoły wyższe, organizacje pozarządowe), których program pomocy publicznej nie obejmował.

Momentem, w którym najpóźniej można było określić status beneficjenta jako przedsiębiorstwa energetycznego, był dzień podpisania umowy o dofinansowanie. Tym samym w sytuacji, gdy projekt dotyczył inwestycji, w wyniku której wytworzona została infrastruktura umożliwiająca prowadzenie działalności gospodarczej w sektorze energetyki w przyszłości, uzyskanie dofinansowania było niemożliwe ze względu na niezgodność projektu z programem pomocowym. W związku z tym nie mogły uzyskać dofinansowania podmioty, które dopiero planowały rozpoczęcie działalności w sektorze energetyki.

Procedura przygotowania projektów – 2010 r.

W 2010 r. w ramach naboru wniosków w Działaniu 5.2 największym problemem okazały się kwestie związane ze złożonością procesu przygotowania inwestycji do realizacji, przede wszystkim procedura oceny oddziaływania na środowisko oraz uzyskanie niezbędnych decyzji i/lub zezwoleń budowlanych, dokumentów związanych z zagospodarowaniem przestrzennym oraz uzyskaniem prawa do dysponowania nieruchomością. Wynikało to w znacznej mierze z liniowego charakteru inwestycji wyróżniających się dużą liczbą właścicieli nieruchomości. Część gmin nie posiadała ważnych planów zagospodarowania przestrzennego, co rodziło konieczność wszczynania wielu procedur administracyjnych celem uzyskania decyzji o warunkach zabudowy lub ustanowienia lokalizacji inwestycji celu publicznego.

Znalazło to odzwierciedlenie w postaci stosunkowo małej liczby złożonych wniosków, które wyczerpały jedynie ok. 25% alokacji przeznaczonej na konkurs w zakresie energii elektrycznej i gazu. Prawie wszystkie złożone projekty (8) dotyczyły dystrybucji gazu, jeden projekt dotyczył dystrybucji energii.

Linia demarkacyjna – 2010 r.

Jednym z najistotniejszych powodów niepowodzenia konkursu ogłoszonego w 2010 r. przez IZ RPO w zakresie sieci energetycznych, była rezygnacja z aplikowania głównego potencjalnego beneficjenta, z którym przeprowadzono liczne spotkania informacyjne i uzyskano wstępną deklarację aplikowania. Potencjalni beneficjenci zwracali uwagę, że wartość projektów możliwych do realizacji była zbyt niska. Instytucje Zarządzające podjęła działania polegające na zniesieniu limitu dotyczącego maksymalnej wartości projektów w ramach RPO WD, tj. do 20 mln PLN. W dn. 5.04.2012 r. Komitet Koordynacyjny NSRPO podjął decyzję o odstępstwie od ustalonej linii demarkacyjnej w zakresie lokalnej i regionalnej infrastruktury przesyłu i dystrybucji energii elektrycznej. W kolejnym konkursie ogłoszonym przez IZ RPO wykorzystana została cała alokacja dostępna na nabór w zakresie sieci energetycznych.

Kwestie związane z energetyką – 2011 r. i 2012 r.

W 2011 r. ze względu na przepisy prawa krajowego w dziedzinie OZE, a także ich zmianę, część potencjalnych wnioskodawców nie zdecydowała się na aplikowanie ze względów finansowych. Także przedsiębiorcy, których projekty zostały pozytywnie ocenione i wybrane do realizacji, rezygnowali z podpisywania umów z powodu skomplikowanych i długotrwałych procedur związanych z realizacją inwestycji. Dotyczyło to głównie elektrowni wodnych, ze względu na przepisy środowiskowe i pozwolenia wodno-prawne. Mając na względzie niską jakość wniosków aplikacyjnych w ramach naboru z zakresu odnawialnych źródeł energii, rozszerzono katalog beneficjentów o jednostki sektora finansów publicznych, związki i stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego, przedsiębiorstwa energetyczne, energetyczne, regionalne zarządy gospodarki wodnej, organizacje pozarządowe i szkoły wyższe.

W 2012 r. Instytucja Zarządzająca zdecydowała o powtórzeniu konkursu w zakresie OZE, w odpowiedzi na który wartość złożonych wniosków o dofinansowanie wyniosła 87,04% alokacji naboru. W 2013 r. w wyniku kolejnego konkursu z zakresu OZE, wartość złożonych wniosków o dofinansowanie wyniosła 136% alokacji naboru.

W 2012 r. niskie zainteresowanie konkursem w ramach Działania 5.3 Ciepłownictwo i Kogeneracja wynikało częściowo z ograniczonej grupy beneficjentów - o wsparcie ubiegać się mogli wyłącznie przedsiębiorstwa mające status przedsiębiorstwa energetycznego, tj. przedsiębiorstwa, które prowadzili działalność gospodarczą w zakresie wytwarzania, przetwarzania, magazynowania, przesyłania, dystrybucji paliw albo energii lub obrotu nimi. Wartość złożonych wniosków o dofinansowanie w ramach ogłoszonego konkursu stanowiła 35,39% alokacji przeznaczonej na nabór. Biorąc pod uwagę powyższe IZ RPO zdecydowała się na przeniesienie niewykorzystanej alokacji z Działania 5.3 do Działania 5.4. Zwiększenie efektywności energetycznej.

Podsumowanie wdrażania Priorytetu 5

Realizacja celów

Głównym celem Priorytetu 5 Energetyka była poprawa stanu infrastruktury energetycznej regionu poprzez modernizację sieci dystrybucji energii w celu zmniejszenia strat i zapewnienia bezpieczeństwa dostaw energii. Wynikało to ze zdiagnozowanej słabej strony regionu polegającej na niewystarczającym stanie technicznym sieci energetycznych (zwłaszcza na obszarach wiejskich). Istotne było również zmniejszenie udziału paliw stałych oraz uwzględnienie wymagań ochrony środowiska w procesie wytwarzania energii, w tym z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii.

Wdrażanie Priorytetu 5 Energetyka przyczyniło do realizacji drugiego celu szczegółowego Programu, tj. *Rozwój infrastruktury służącej poprawie jakości środowiska, warunków inwestowania i prowadzenia działalności gospodarczej.*

Infrastruktura energetyczna odgrywa strategiczną rolę dla rozwoju każdego regionu i stanowi istotny element jego bezpieczeństwa. Niedostateczne środki finansowe dostępne w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego nie pozwoliły w pełni zapewnić bezpieczeństwa energetycznego w regionie. Dlatego w ramach Priorytetu 5 skoncentrowano się na niezbędnych inwestycjach, w tym na obszarach wiejskich i małych miast oraz na podniesieniu jakości sieci dystrybucji energii elektrycznej na potrzeby inwestycyjne. W ramach Priorytetu wspierane było także wytwarzanie energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych. Prowadzone były inwestycje w zakresie sieci dystrybucji gazu mające na celu rozbudowę sieci na terenach wiejskich i ograniczenie niskiej emisji. Zrealizowano także projekty wpływające na efektywniejsze funkcjonowanie pod względem energetycznym ciepłowni, ze szczególnym uwzględnieniem wytwarzania energii cieplnej i elektrycznej w układzie kogeneracji.

Przed rozpoczęciem wdrażania Programu energia elektryczna produkowana z OZE stanowiła 257,4 GWh, natomiast do 2015 r. poziom ten wzrósł prawie czterokrotnie i wyniósł 1013 GWh. W zakresie energii odnawialnej w województwie dolnośląskim corocznie następował procentowy wzrost udziału produkcji energii z OZE w produkcji ogółem (od 1,7% w 2007 r. do 9,4% w 2015 r.). W ramach Programu zrealizowano

13 projektów w zakresie budowy lub modernizacji infrastruktury mającej na celu produkcję energii ze źródeł odnawialnych, tj. produkcja energii w oparciu o elektrownie wodne (11 projektów) oraz biomasę (2 projekty). W wyniku realizacji projektów w ramach Priorytetu 5 uzyskano dodatkową roczną produkcję energii ze źródeł odnawialnych wielkości 17 364 MWh.

W założeniach Programu zwrócono również uwagę na fakt, że od ponad 20 lat elektryfikacja obszarów o słabszym zaludnieniu (wsi i małych miast) nie była finansowana ze środków publicznych. Jednocześnie brak było innych źródeł mogących finansować tego typu inwestycje. Skutkowało to starzeniem się sieci elektroenergetycznych oraz obniżeniem jakości dystrybucji energii elektrycznej dostarczanej odbiorcom. Prowadziło też to do osłabienia bezpieczeństwa energetycznego obszarów wiejskich i małych miast oraz stanowiło istotną barierę dla lokowania nowych inwestycji oraz rozwoju budownictwa mieszkaniowego. W ramach Priorytetu 5 na modernizację sieci dystrybucji energii elektrycznej przeznaczono 24,69% alokacji Priorytetu. Zmodernizowano sieć dystrybucji energii elektrycznej o długości 146,74 km, w tym na obszarach wiejskich 107,16 km.

W ramach Priorytetu 5 zrealizowano 14 projektów dotyczących budowy lub modernizacji sieci gazowniczej. Należy zauważyć, że projekty związane z budową gazociągu były projektami, w których stosowano rozwiązania kompleksowe obejmując siecią gazowniczą całe miejscowości lub dzielnice miast, które jeszcze takiej sieci nie posiadały. Realizacja projektów umożliwiła podłączenie do sieci gazowniczej kolejnych miejscowości w województwie. Infrastrukturę gazową wybudowano w 13 miejscowościach na terenach wiejskich oraz na terenie 2 miast, natomiast modernizację istniejącej sieci gazowniczej przeprowadzono w 6 miastach. W efekcie wybudowano 57,08 km i zmodernizowano 22,06 km gazociągów dystrybucyjnych.

Z zakresu ciepłownictwa i kogeneracji realizowane były inwestycje zmierzające do budowy ciepłowni oraz ich przebudowy lub rozbudowy w celu poprawy wydajności energetycznej. Realizowane były również inwestycje w zakresie produkcji ciepła i energii elektrycznej w układzie kogeneracji. Projekty zrealizowane w ramach Programu przyczyniają się więc do wzrostu energii cieplnej produkowanej w skojarzeniu (kogeneracja), która w porównaniu z 2008 r. wzrosła w województwie dolnośląskim o 25%. Zrealizowano również inwestycje dotyczące budowy, przebudowy oraz rozbudowy sieci dystrybucji ciepła, co pozwoliło przyłączyć nowych odbiorców do wybudowanej sieci.

W 2011 r. w związku z dużym zainteresowaniem potencjalnych beneficjentów, Instytucja Zarządzająca złożyła wniosek do Komisji Europejskiej o możliwość realizacji inwestycji mających wpływ na efektywność energetyczną w zakresie termomodernizacji budynków. W wyniku renegocjacji, Komisja Europejska wyraziła zgodę na dokonanie realokacji środków i realizację zadań związanych z termomodernizacją placówek ochrony zdrowia oraz infrastruktury edukacyjnej. Na realizację inwestycji termomodernizacyjnych przeznaczono prawie 50% alokacji Priorytetu. Zrealizowano 64 projekty, które przede wszystkim wpłynęły na oszczędność energii, ale też ich efektem była poprawa stanu budynków. Beneficjenci wprowadzali również alternatywne źródła energii w postaci kolektorów słonecznych, czy też instalacji fotowoltaicznych, które poprawiły efektywność wykorzystania energii i wpłynęły na zmniejszenie emisji dwutlenku węgla.

Biorąc pod uwagę efekty zrealizowanych projektów z zakresu energetyki, można stwierdzić, że realizacja Programu przyczyniła się do poprawy infrastruktury energetycznej i gazowej oraz podniesienia poziomu jakości usług w tym zakresie poprzez modernizację i budowę sieci, a także wpłynęła na ograniczenie emisji substancji zanieczyszczających środowisko i oszczędności energii.

Efekty rzeczowe:

W Priorytecie 5 Energetyka zrealizowano 113 projektów, w ramach których:

- wybudowano 57,08 km sieci energii gazowej oraz zmodernizowano 22,06 km sieci, do której podłączono 4 563 osób,
- zmodernizowano 146,74 km sieci dystrybucji energii elektrycznej, w tym na terenach wiejskich 107,16 km,
- przeprowadzono termomodernizację 76 obiektów służby zdrowia, w tym 56 wykorzystujące odnawialne źródła energii w wyniku czego uzyskano oszczędności energii w wysokości 25 427 MWh/rok,
- przeprowadzono termomodernizację 59 obiektów infrastruktury edukacyjnej, w tym 39 wykorzystujące odnawialne źródła energii w wyniku czego uzyskano oszczędności energii w wysokości 19 919 MWh/rok,
- wybudowano 1 biogazownię oraz 1 kotłownię opalaną biomasą,
- wybudowano 3 elektrownie wodne,
- przebudowano 13,33 km sieci ciepłowniczej,
- w 95 obiektach dokonano zmiany źródeł pozyskiwania energii wprowadzając m.in. kolektory słoneczne, ekologiczne kotłownie.

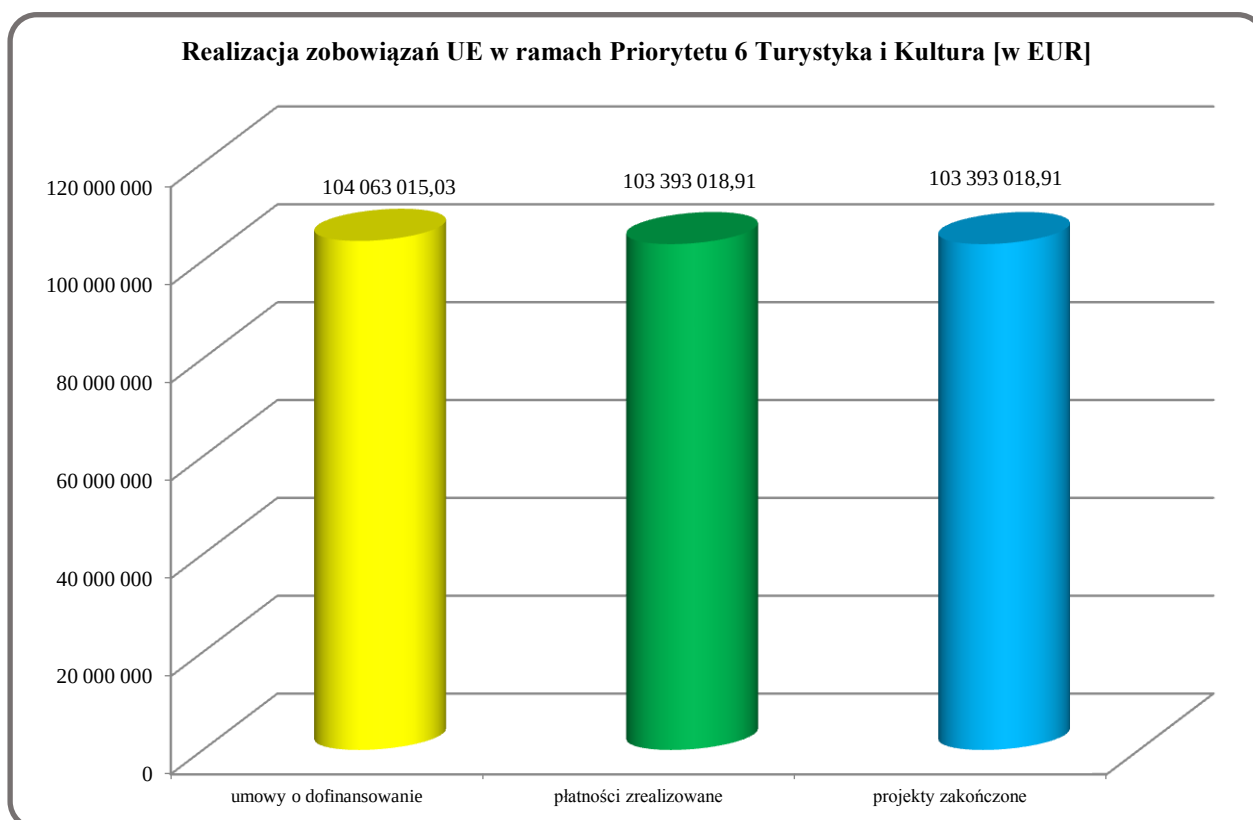
3.6 Priorytet 6. Wykorzystanie i promocja potencjału turystycznego i kulturowego Dolnego Śląska (Turystyka i Kultura)

3.6.1 Osiągnięcie celów i analiza postępów (fizyczny i finansowy postęp priorytetu)

Cel Priorytetu 6

Głównym celem Priorytetu był wzrost konkurencyjności dolnośląskiej oferty turystycznej oraz wykorzystanie potencjału kultury i dziedzictwa przeszłości dla podniesienia atrakcyjności regionu na rynku krajowym i międzynarodowym.

INFORMACJA NA TEMAT FIZYCZNYCH I FINANSOWYCH POSTĘPÓW PRIORYTETU

W ramach Priorytetu 6 Turystyka i Kultura podpisano 243 umowy o dofinansowanie o wartości ogółem 211 080 570,87 EUR (935 065 820,91 PLN), w tym dofinansowanie z EFRR 104 063 015,03 EUR (460 988 750,26 PLN), co stanowi 100,63% alokacji przeznaczonej na Priorytet.

Na rzecz beneficjentów dokonano płatności o wartości dofinansowania z EFRR 103 393 018,91 EUR (458 020 734,45 PLN), co stanowi 99,98% alokacji Priorytetu.

Wszystkie projekty zostały zakończone, a ich wartość dofinansowania z EFRR wyniosła 103 393 018,91 EUR (458 020 734,45 PLN), co stanowi 99,98% alokacji na Priorytet.

Liczba/wartość projektów	Podpisane umowy	Płatności dla beneficjentów	Projekty zakończone
Liczba	243	-	243
Wartość dofinansowania z EFRR [EUR]	104 063 015,03	103 393 018,91	103 393 018,91
% alokacji	100,63%	99,98%	99,98%

IZ RPO WD mając na względzie pełne wykorzystanie środków EFRR podjęła decyzję o zastosowaniu mechanizmu elastyczności, wynikającego ze znowelizowanego art. 77 Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11.07.2006 r. W wyniku tej decyzji wartość alokacji wynikająca z mechanizmu elastyczności wyniosła 110 187 614 EUR, natomiast alokacja dla Priorytetu 6 w Programie wynosiła 108 479 487 EUR, zatem środki EFRR zostały zwiększone o 1 708 127 EUR, tj. o 1,57%.

Tabela finansowa Programu z uwzględnieniem mechanizmu elastyczności w wartości alokacji Priorytetu 6.

Oś priorytetowa	Finansowanie ogółem [EUR]	Wkład wspólnotowy zgodnie z tabelą finansową Programu [EUR]	Wkład wspólnotowy po zastosowaniu mechanizmu elastyczności [EUR]	Wkład krajowy [EUR]	Indykatorywny podział wkładu krajowego		Poziom współfinansowania
					Krajowe środki publiczne [EUR]	Krajowe środki prywatne [EUR]	
	1=2+3	2	2'	3=4+5	4	5	6=2/1
6.Turystyka i Kultura	120 532 763	108 479 487	110 187 614	12 053 276	9 160 490	2 892 786	90,00%

W ramach Priorytetu 6 wartość wydatków kwalifikowalnych poniesionych przez beneficjentów, poświadczonych i ujętych w deklaracjach do Komisji Europejskiej wyniosła 182 586 336,10 EUR. Natomiast w tabelach finansowych Programu założono, że wartość wydatków kwalifikowalnych wyniesie 120 532 763 EUR. Poziom realizacji wydatków kwalifikowalnych wyniósł 151,48% w stosunku do wydatków założonych w tabeli finansowej Programu.

Na realizację projektów w ramach Priorytetu 6 wydatkowano więcej krajowych środków publicznych, niż założono w Programie. W tabelach finansowych założono, że wartość krajowych środków publicznych osiągnie wysokość 9 160 490 EUR, natomiast wartość wydatków poniesionych przez beneficjentów finansowanych ze źródeł publicznych, które zostały poświadczone i certyfikowane do KE wyniosła 55 310 104,81 EUR.

Tabela. Wartość poświadczonych wydatków z projektów zrealizowanych w ramach Programu przekazanych w deklaracjach przekazanych do Komisji Europejskiej.

Priorytet	Wydatki kwalifikowane stanowiące podstawę certyfikacji [EUR]	Wydatki publiczne poświadczone do KE			Środki prywatne [EUR]	Poziom współfinansowania UE wynikający z certyfikacji do KE
		Wydatki publiczne [EUR]	w tym środki z EFRR [EUR]	w tym krajowe środki publiczne [EUR]		
	1=2+6	2=3+4	3	4	6	7=3/1
6.Turystyka i Kultura	182 586 336,10	165 467 007,91	110 156 903,10	55 310 104,81	17 119 328,19	60,33%

Projekty zawieszone

W ramach Programu toczą się postępowania sądowe w zakresie 4 projektów zrealizowanych w Priorytecie 6:

- postępowanie sądowe – wydatki kwalifikowalne, które z tego tytułu nie zostały zadeklarowane do KE wynoszą 12 352,89 EUR (54 722,07 PLN), w tym wkład UE 11 117,60 EUR (49 249,87 PLN).

Załącznik nr XX. Tabela zbiorcza projektów zawieszonych.

Informacje na temat postępów rzeczowych znajdują się w załączniku nr IV do sprawozdania Tabela 4. Postęp fizyczny wg Priorytetów RPO WD.

ANALIZA JAKOŚCIOWA

Informacja o przeprowadzonych w ramach Priorytetu konkursach

W ramach Priorytetu 6 Turystyka i Kultura przeprowadzono 21 naborów wniosków o dofinansowanie o łącznej alokacji z EFRR w wysokości 94 815 430,00 EUR. Stanowiło to 86,05% alokacji Priorytetu. Alokację w wysokości 16 897 362,29 EUR (tj. 15,34%) przeznaczono na realizację 11 projektów umieszczonych w Indykatoryjnym Wykazie Indywidualnych Projektów Kluczowych.

Tryb naboru	Liczba naborów	Kwota alokacji zaangażowana w naborach [mln EUR]
tryb konkursowy	21	94,82
ogółem	21	94,82

Rozkład projektów realizowanych w ramach Priorytetu na obszary realizacji, typy projektów i typy beneficjentów

W ramach Priorytetu 6 zrealizowano 243 projekty o wartości dofinansowania z EFRR 103 393 018,91 EUR (458 020 734,45 PLN).

W ramach Priorytetu realizowane były projekty przede wszystkim w zakresie:

- turystyki uzdrowiskowej, w tym projekty dotyczące odbudowy i renowacji architektury zdrojowej (Działanie 6.1) - 20 projektów o wartości dofinansowania z EFRR 12 522 432,78 EUR (55 473 124,96 PLN),
- turystyki aktywnej, w tym projekty dotyczące budowy i modernizacji obiektów rekreacyjnych i sportowych do uprawiania aktywnych form turystyki, m.in. narciarskiej, górskiej, rowerowej, pieszej i wodnej (Działanie 6.2) - 36 projektów o wartości dofinansowania z EFRR 25 672 779,43 EUR (113 727 845,61 PLN),
- turystyki biznesowej, w tym projekty dotyczące tworzenia i rozwoju centrów wystawienniczych i kongresowych o charakterze co najmniej regionalnym (Działanie 6.3) - 4 projekty o wartości dofinansowania z EFRR 7 382 140,62 EUR (32 702 144,75 PLN),
- turystyki kulturowej, w tym projekty dotyczące renowacji zabytków, poprawy stanu i wyposażenie obiektów zajmowanych przez instytucje kultury (Działanie 6.4) - 120 projektów o wartości dofinansowania z EFRR 44 496 622,33 EUR (197 115 587,22 PLN),
- działań wspierających infrastrukturę turystyczną i kulturową, w tym projekty mające wpływ na rozwój turystycznej bazy noclegowej (Działanie 6.5) - 63 projekty o wartości dofinansowania z EFRR 13 319 043,75 EUR (59 002 031,91 PLN).

W ramach Priorytetu 6 Turystyka i Kultura wspierane były również projekty z zakresu informacji i promocji turystycznej i kulturowej, w tym projekty z wykorzystaniem technologii informacyjno-komunikacyjnych. Uzupełnieniem działań w zakresie turystyki i kultury było wsparcie zapewniające bezpieczeństwo turystom skierowane na zakup sprzętu i modernizację infrastruktury służb i organizacji ratowniczych, działających na obszarach turystycznych (m.in. Straż Miejska, Policja, Górskie Ochotnicze Pogotowie Ratownicze, Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratownicze).

Rozkład terytorialny projektów

Obszar realizacji	Wartość dofinansowania z EFRR [EUR]	% alokacji Priorytetu
00 Nie dotyczy*	5 662 198,42	5,48%
01 Obszar miejski	82 965 284,89	80,23%
02 Obszar górski	2 081 928,04	2,01%
05 Obszar wiejski	12 683 607,56	12,27%
Razem	103 393 018,91	99,98%

* w kat. „Nie dotyczy” ujęto projekty dotyczące promocji turystycznej obejmujące kilka powiatów lub całe województwo

Przewaga obszarów miejskich w prezentowanym powyżej zestawieniu wynika z lokalizacji obiektów turystycznych, a przede wszystkim kulturowych na terenie miast (zabytki, obiekty dziedzictwa kulturowego, instytucje kultury).

Obszary wiejskie i małe miasta

Wartość projektów realizowanych na obszarach wiejskich i małych miast w ramach Priorytetu 6 wyniosła 34 946 396,79 EUR (154 809 043,13 PLN) EFRR, co stanowi 33,79% alokacji Priorytetu. W Programie nie określono minimalnego limitu środków dla obszarów wiejskich i małych miast.

Rozkład projektów wg powiatów województwa dolnośląskiego

Powiat	Wartość ogółem [EUR]	w tym EFRR [EUR]	udział % w wartości dofinansowania z EFRR	Liczba umów
Powiat bolesławiecki	5 110 691,68	1 761 940,17	1,70%	4
Powiat dzierzoniowski	553 350,71	360 955,26	0,35%	6
Powiat głogowski	971 229,10	588 142,19	0,57%	3
Powiat górowski	319 932,87	121 556,62	0,12%	1
Powiat jaworski	1 374 908,45	852 325,47	0,82%	5
Powiat jeleniogórski	2 367 696,58	1 364 155,65	1,32%	8
Powiat kamiennogórski	943 357,31	657 822,18	0,64%	1
Powiat kłodzki	24 366 495,32	15 157 696,99	14,66%	33
Powiat lubański	3 100 583,80	1 977 793,62	1,91%	4
Powiat lubiński	1 483 983,82	429 950,92	0,42%	2
Powiat lwówecki	1 379 694,43	490 424,48	0,47%	5
Powiat m. Jelenia Góra	10 947 008,87	6 853 724,54	6,63%	10
Powiat m. Legnica	2 679 370,60	1 567 692,17	1,52%	7
Powiat m. Wałbrzych	13 316 576,00	4 790 961,00	4,63%	9
Powiat m. Wrocław	74 732 257,79	35 330 026,68	34,17%	56
Powiat milicki	10 115 149,07	5 683 286,74	5,50%	7
Powiat oleśnicki	6 112 617,03	1 302 801,88	1,26%	4
Powiat oławski	4 754 255,41	1 218 680,19	1,18%	4
Powiat polkowicki	291 309,17	197 622,81	0,19%	2
Powiat strzeliński	4 440 590,13	767 684,95	0,74%	2
Powiat średzki	5 112 972,97	1 924 367,54	1,86%	7
Powiat świdnicki	2 783 515,48	1 461 994,38	1,41%	6
Powiat trzebnicki	10 403 627,13	4 156 868,58	4,02%	13
Powiat wałbrzyski	6 837 903,26	4 445 968,96	4,30%	10
Powiat wołowski	1 505 600,92	1 044 758,05	1,01%	2
Powiat wrocławski	3 250 405,13	1 530 038,92	1,48%	3
Powiat ząbkowicki	2 384 144,90	1 425 723,46	1,38%	5
Powiat zgorzelecki	520 826,74	326 436,80	0,32%	3
Powiat zlotoryjski	1 364 788,57	778 799,44	0,75%	5
woj. dolnośląskie*	7 514 862,46	4 822 818,28	4,66%	16
Razem	211 039 705,69	103 393 018,91	100,00%	243

*w ramach kategorii „woj. dolnośląskie” ujęto projekty realizowane na terenie więcej niż jednego powiatu.

Z zestawienia wynika, że w każdym z powiatów (z wyjątkiem powiatu górskiego i legnickiego) realizowany był przynajmniej 1 projekt z zakresu turystyki lub kultury. We Wrocławiu realizowanych było najwięcej projektów (56), które też uzyskały największe dofinansowanie. Liczba zrealizowanych na terenie Wrocławia projektów wynikała z tego, że wiele z nich miało charakter regionalny. Drugim powiatem pod względem liczby oraz wartości zrealizowanych projektów był Powiat kłodzki, w którym zlokalizowana jest większość dolnośląskich uzdrowisk, duża liczba zabytków i atrakcji turystycznych (region górski).

Kolejną grupę powiatów, które zrealizowały znaczną liczbę projektów stanowiły powiaty: wałbrzyski wraz z Miastem Wałbrzych (razem 19 projektów) i jeleniogórski wraz z Miastem Jelenia Góra (razem 18). Są to powiaty, które ze względu na swe położenie i walory krajobrazowe odgrywają istotną rolę w turystyce Dolnego Śląska. Istotne jest to, że na terenie tych powiatów zrealizowane były także projekty związane z podniesieniem atrakcyjności miast uzdrowiskowych.

Podział na sektory wsparcia (typy projektów)

Sektor wsparcia	Wartość ogółem [EUR]	w tym EFRR [EUR]	udział % w wartości dofinansowania z EFRR	Liczba umów
budowa i/lub rozbudowa obiektów turystycznych	50 329 947,33	28 200 261,18	27,27%	42

Sektor wsparcia	Wartość ogółem [EUR]	w tym EFRR [EUR]	udział % w wartości dofinansowania z EFRR	Liczba umów
modernizacja obiektów zabytkowych	36 364 971,71	20 803 878,73	20,12%	38
budowa lub modernizacja basenu	36 322 671,20	11 577 070,74	11,20%	11
centrum konferencyjne	22 403 608,68	7 382 140,62	7,14%	4
modernizacja lub budowa obiektów sportowych	19 180 883,46	7 176 948,27	6,94%	9
rewaloryzacja parku zdrojowego	8 243 079,91	5 459 420,82	5,28%	8
szlaki spacerowe i rowerowe	8 803 836,27	5 219 257,92	5,05%	12
promocja terenów turystycznych	6 555 721,31	4 458 380,55	4,31%	25
informatyzacja (digitalizacja)	5 455 976,34	3 186 547,74	3,08%	24
informatyzacja	3 995 462,16	2 492 828,36	2,41%	25
modernizacja infrastruktury bezpieczeństwa i zakup wyposażenia	3 655 725,72	2 292 579,32	2,22%	5
organizacja i promocja wydarzeń kulturalnych	5 019 520,98	2 275 592,91	2,20%	18
monitoring miejski i monitoring obiektów	2 814 326,31	1 856 939,90	1,80%	17
informacja turystyczna	1 893 974,32	1 011 171,83	0,98%	5
Razem	211 039 705,69	103 393 018,91	100,00%	243

W ramach Priorytetu 6 dominowały pod względem wartości projekty związane z modernizacją lub budową obiektów turystycznych. Drugą pod względem wartości dofinansowania z EFRR grupę stanowiły projekty dotyczące modernizacji lub rozbudowy instytucji kultury oraz restauracji obiektów zabytkowych. Duża liczba projektów z Priorytetu 6 dotyczyła wprowadzenia monitoringu obiektów zabytkowych, informatyzacji i digitalizacji zasobów w instytucjach kultury (łącznie 66 projektów).

Podział projektów na typy beneficjentów

Typ beneficjenta	Wartość ogółem [EUR]	w tym EFRR [EUR]	udział % w wartości dofinansowania z EFRR	Liczba umów
jednostka samorządu terytorialnego, związek lub stowarzyszenie jst	124 276 889,43	62 940 211,57	60,87%	142
instytucja kultury	29 424 347,25	13 186 878,03	12,75%	47
kościół lub związek wyznaniowy lub osoba prawna kościołów i związków wyznaniowych	16 957 933,87	11 236 263,22	10,87%	22
przedsiębiorca lub przedsiębiorstwo	26 598 931,90	7 681 677,39	7,43%	7
szkoła wyższa	7 962 140,61	4 806 658,81	4,65%	10
fundacja, stowarzyszenie, organizacja społeczna lub pozarządowa	3 122 071,89	1 771 510,49	1,71%	12
administracja rządowa	2 697 390,74	1 769 819,40	1,71%	3
Razem	211 039 705,69	103 393 018,91	100,00%	243

Ponad 60% projektów zrealizowanych zostało przez jednostki samorządu terytorialnego (142 projekty), instytucje kultury zrealizowały 47 projektów, kościoły i związki wyznaniowe - 22, fundacje, stowarzyszenia, organizacje pozarządowe lub organizacje społeczne - 12, szkoły wyższe - 10, przedsiębiorstwa - 7, a 3 projekty administracja rządowa.

Projekty indywidualne

W ramach Priorytetu 6 Turystyka i Kultura zrealizowano 11 projektów. Wartość całkowita projektów wyniosła 42 099 441,71 EUR (186 496 316,83 PLN), w tym dofinansowanie EFRR 16 354 756,92 EUR (72 449 937,68 PLN), tj. 15,82% alokacji Priorytetu. Realizacja wszystkich projektów została zakończona.

Płatności przekazane na rzecz beneficjentów projektów kluczowych wyniosły 16 354 756,92 EUR (72 449 937,68 PLN), co stanowi 100% środków EFRR w zrealizowanych projektach.

Umieszczenie projektów z zakresu turystyki i kultury w Indykatorywnym Wykazie Indywidualnych Projektów Kluczowych wynikało z ich dużego znaczenia dla regionu i wpływu na realizację celu szczegółowego Regionalnego Programu Operacyjnego, tj. Rozwój infrastruktury służącej poprawie jakości środowiska, warunków inwestowania i prowadzenia działalności gospodarczej.

Wskaźniki realizowane przez projekty indywidualne w Priorytecie 6 Turystyka i Kultura

Liczba projektów z zakresu turystyki

W ramach projektów indywidualnych zrealizowano 11 projektów z zakresu turystyki, co stanowi 9,82% wartości docelowej wskaźnika.

Liczba wspartych instytucji kultury

W ramach projektów indywidualnych wsparto 6 instytucji kultury, co stanowi 85,71% wartości docelowej wskaźnika..

Liczba utworzonych miejsc pracy w turystyce

W ramach projektów indywidualnych utworzono 31,75 miejsc pracy w turystyce, co stanowi 15,88% wartości docelowej wskaźnika Priorytetu, w tym dla kobiet powstało 19,25 etatów, co stanowi 19,25% wartości docelowej wskaźnika.

Liczba osób odwiedzających instytucje kultury, wsparte w ramach Priorytetu

W ramach zrealizowanych projektów indywidualnych, instytucje kultury odwiedziło 673 188 osób, co stanowi 89,76% wartości docelowej wskaźnika.

Zestawienie projektów indywidualnych zrealizowanych w ramach Priorytetu 6 Kultura i Turystyka

Lp.	Tytuł projektu	Data podpisania umowy o dofinansowanie	Data rozpoczęcia realizacji projektu	Data zakończenia realizacji projektu	Całkowita wartość projektu	Wartość dofinansowania ze środków EFRR
6.3 Turystyka biznesowa						
1	Utworzenie Regionalnego Centrum Turystyki Biznesowej we Wrocławiu	31.03.2009	01.04.2009	04.06.2012	17 968 260,87 EUR (79 597 598,84 PLN)	5 320 567,78 EUR (23 569 583,22 PLN)
2	Modernizacja Zespołu pałacowo-folwarcznego na potrzeby Ponadregionalnego Rolniczego Centrum Kongresowego w Pawłowicach	16.11.2009	17.02.2009	27.06.2013	1 398 326,81 EUR (6 194 447,92 PLN)	430 076,67 EUR (1 905 196,62 PLN)
3	Przebudowa i modernizacja III piętra na cele wystawiennicze i konferencyjne – Centrum Kongresowo- Kulturalne Zamek Książ	11.05.2011	31.12.2008	27.06.2014	2 405 956,68 EUR (10 658 147,50 PLN)	1 279 335,94 EUR (5 667 330,28 PLN)
4	Centrum Konferencyjno-Wystawiennicze w Zamku Książąt Głogowskich w Głogowie	07.06.2013	20.10.2010	25.02.2015	631 064,32 EUR (2 795 551,84 PLN)	352 160,24 EUR (1 560 034,63 PLN)
6.4 Turystyka kulturowa						
5	Modernizacja Teatru Dramatycznego im. Jerzego Szaniawskiego w Wałbrzychu	27.01.2010	02.05.2007	15.05.2012	2 018 041,13 EUR (8 939 720,38 PLN)	973 705,03 EUR (4 313 415,91 PLN)
6	Przebudowa poddasza nieużytkowego budynku Muzeum Narodowego we Wrocławiu na prezentację kolekcji sztuki współczesnej Muzeum Narodowego we Wrocławiu z uwzględnieniem dużego zespołu prac Magdaleny Abakanowicz	22.05.2009	04.03.2009	19.10.2011	2 997 557,98 EUR (13 278 882,11 PLN)	1 424 178,39 EUR (6 308 967,83 PLN)
7	Modernizacja i rozbudowa Muzeum Karkonoskiego w Jeleniej Górze	26.04.2010	16.10.2007	12.06.2012	2 69 900,68 EUR (9 612 443,02 PLN)	1 109 302,82 EUR (4 914 100,58 PLN)
8	Dolnośląskie Centrum Filmowe (przebudowa Kina „Warszawa” we Wrocławiu)	21.04.2010	02.01.2007	30.10.2012	4 190 408,40 EUR (18 563 090,18 PLN)	1 103 634,42 EUR (4 888 990,12 PLN)
9	„Kamienne Piekło KL Gross-Rosen I” – projekt konserwatorsko-budowlany na terenie Muzeum Gross-Rosen w Rogoźnicy	21.10.2009	30.04.2009	12.11.2012	1 680 455,70 EUR (7 444 250,70 PLN)	835 962,71 EUR (3 703 231,23 PLN)
10	Modernizacja sceny im. J. Grzegorzewskiego w Teatrze Polskim we Wrocławiu wraz z zakupem niezbędnego sprzętu	22.12.2011	15.11.2007	21.12.2015	5 409 175,21 EUR (23 962 105,27 PLN)	2 886 007,58 EUR (12 784 724,98 PLN)
11	Utworzenie powierzchni magazynowej na dekoracje i kostiumy dla Opery Wrocławskiej na terenie MPWiK	27.11.2012	29.06.2012	03.11.2014	1 230 293,93 EUR (5 450 079,07 PLN)	639 825,34 EUR (2 834 362,28 PLN)
Łączna wartość projektów indywidualnych w Priorytecie 6					42 099 441,71 EUR (186 496 316,83 PLN)	16 354 756,92 EUR (72 449 937,68 PLN)

1. „*Utworzenie Regionalnego Centrum Turystyki Biznesowej we Wrocławiu*” – beneficjent Wrocławskie Przedsiębiorstwo Hala Ludowa sp. z o.o.

Celem projektu było utworzenie regionalnego Centrum Turystyki Biznesowej we Wrocławiu, w budynku pawilonu restauracyjnego w zespole Hali Stulecia, która została wpisana na listę UNESCO. Budynek będący przedmiotem projektu został przebudowany i rozbudowany, a także zmieniono w części jego funkcję. W ramach projektu powstała wielofunkcyjna sala audytoryjna dla 1000 osób, sala wielofunkcyjna dla 1000 osób, sala reprezentacyjna VIP dla 30 osób oraz 4 wielofunkcyjne sale konferencyjno-bankietowe wraz z zapleczem gastronomiczno-usługowym z przeznaczeniem łącznie dla około 600 osób. Zmodernizowano 8 792,53 m² obiektu oraz utworzono 6 nowych miejsc pracy, w tym 3 dla kobiet.

Dzięki organizacji w Centrum Turystyki Biznesowej licznych konferencji, targów, wystaw i spotkań biznesowych ponad 143 tys. osób odwiedziło obiekt w rok po zakończeniu realizacji projektu.

Realizacja projektu zakończyła się w 2012 r.

2. „*Modernizacja Zespołu pałacowo-folwarcznego na potrzeby Ponadregionalnego Rolniczego Centrum Kongresowego w Pawłowicach*” – beneficjent Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu

Celem projektu było powstanie ośrodka konferencyjnego o znaczeniu ponadregionalnym przeznaczonym na organizację konferencji, szkoleń, sympozjów. Realizacja projektu w związku z licznymi powiązaniami i prowadzoną współpracą Uniwersytetu Przyrodniczego z innymi ośrodkami naukowymi, przyczynia się do rozwoju turystyki biznesowej we Wrocławiu.

Przedmiotem projektu była modernizacja zespołu pałacowo-folwarcznego na potrzeby Ponadregionalnego Rolniczego Centrum Kongresowego w Pawłowicach. Zespół Pałacowy jest wpisany do rejestru zabytków.

W wyniku realizacji projektu zmodernizowano 2 sale konferencyjne, salę seminaryjną, 17 pokoi dwuosobowych, hol wystawienniczy, pomieszczenia magazynowo-techniczne. W okolicy otaczającej centrum powstały ciągi piesze, tereny zielone, parking dla samochodów osobowych i autobusów oraz oświetlenie terenu.

W wyniku realizacji projektu odrestaurowany i zmodernizowany został budynek, który dostosowano także dla potrzeb osób niepełnosprawnych. Z usług Centrum skorzystało 10 355 osób w rok po zakończeniu realizacji projektu.

Realizacja projektu zakończyła się w 2013 r.

3. „*Przebudowa i modernizacja III piętra na cele wystawiennicze i konferencyjne - Centrum Kongresowo-Kulturalne Zamek Książ*” – beneficjent Gmina Wałbrzych

Celem projektu było przystosowanie części obiektu do pełnienia innych funkcji, niż tylko turystyczne. Zamek Książ jest jednym z największych zamków w Polsce, chętnie odwiedzany przez turystów.

Przedmiotem projektu była modernizacja pomieszczeń III piętra Zamku Książ celem uzyskania infrastruktury pełniącej funkcję regionalnego ośrodka kongresowo-biznesowego o standardach europejskich. W wyniku projektu powstały pomieszczenia wystawiennicze, wystawienniczo – konferencyjne, biurowe, sanitarne oraz pomocnicze.

W wyniku realizacji projektu zmodernizowana została powierzchnia 2 051 m², obiekt dostosowano dla potrzeb osób niepełnosprawnych. Zorganizowano 67 konferencji w rok po zakończeniu realizacji projektu.

Realizacja projektu zakończyła się w 2014 r.

4. „*Centrum Konferencyjno-Wystawiennicze w Zamku Książąt Głogowskich w Głogowie*” – beneficjent Gmina Miejska Głogów

Celem projektu było utworzenie centrum konferencyjno-wystawienniczego poza centralnymi ośrodkami, takimi jak Wrocław, czy Wałbrzych, a tym samym wpływ na wzrost ruchu turystycznego w Zamku Książąt Głogowskich. W ramach projektu powstało Centrum, które jest uzupełnieniem oferty zarówno turystycznej, jak i skierowanej do przedsiębiorców i inwestorów.

Prace modernizacyjne, w tym budowlane związane były z dostosowaniem pomieszczeń do pełnienia nowych funkcji. Zakupiono również wyposażenie.

W wyniku realizacji projektu zmodernizowano jeden budynek, który został poddany także procesowi termomodernizacji, ponadto dostosowany został do potrzeb osób niepełnosprawnych. Zakupiono 312 sztuk sprzętu i wyposażenia. Z usług Centrum skorzystało 4 409 osób w rok po zakończeniu realizacji projektu.

Realizacja projektu zakończyła się w 2015 r.

5. „*Modernizacja Teatru Dramatycznego im. Jerzego Szaniawskiego w Wałbrzychu*” – beneficjent Teatr Dramatyczny im. Jerzego Szaniawskiego w Wałbrzychu

Celem projektu był wzrost atrakcyjności instytucji kultury oraz wzbogacenie oferty artystycznej i propozycji kulturalnej regionu wałbrzyskiego.

Przedmiotem realizacji projektu była modernizacja infrastruktury budynku teatru w Wałbrzychu. Umożliwiło to rozszerzenie oferty kulturalnej w wyniku doposażenia w sprzęt niezbędny do prawidłowego funkcjonowania instytucji. Stan techniczny obiektu teatru sprzed modernizacji i jego wyposażenie wymagało podjęcia działań inwestycyjnych, których realizacja zapewniła standard odpowiedni do funkcjonowania tego typu instytucji kultury.

W wyniku realizacji projektu zmodernizowano obiekt, poddano go procesowi termomodernizacji, zakupiono 24 sztuk sprzętu i wyposażenia. Teatr odwiedziło 25 237 osób w rok po zakończeniu realizacji projektu.

Realizacja projektu zakończyła się w 2012 r.

6. „Przebudowa poddasza nieużytkowego budynku Muzeum Narodowego we Wrocławiu na prezentację kolekcji sztuki współczesnej Muzeum Narodowego we Wrocławiu z uwzględnieniem dużego zespołu prac Magdaleny Abakanowicz” – beneficjent Muzeum Narodowe we Wrocławiu

Celem projektu była adaptacja strychu muzeum przeznaczonego na stworzenie nowoczesnej przestrzeni wystawienniczej, na stałą ekspozycję kolekcji sztuki współczesnej oraz miejsca prezentacji wystaw w ramach współpracy międzynarodowej.

Projekt obejmował przebudowę nieużytkowego poddasza w budynku Muzeum Narodowego na cele wystawiennicze (prezentacja kolekcji sztuki współczesnej) oraz magazynowe. W ramach przebudowy wykonano prace na całej powierzchni poddasza.

W wyniku realizacji projektu przebudowano 2 722 m² powierzchni, utworzono 8 miejsc pracy, a 414 470 osób odwiedziło muzeum w rok po zakończeniu realizacji projektu.

Realizacja projektu zakończyła się w 2011 r.

7. „Modernizacja i rozbudowa Muzeum Karkonoskiego w Jeleniej Górze” – beneficjent Muzeum Karkonoskie w Jeleniej Górze

Celem projektu było podniesienie jakości świadczenia usług wystawienniczych poprzez unowocześnienie infrastruktury oraz powiększenie powierzchni wystawienniczej. Dzięki realizacji projektu umożliwiono ekspozycję zasobów muzealnych przechowywanych w magazynach. W efekcie, powstała nowoczesna placówka pełniąca nie tylko funkcje wystawiennicze, ale też edukacyjne.

Realizacja projektu obejmowała modernizację i rozbudowę siedziby głównej Muzeum Karkonoskiego w Jeleniej Górze. W celu zniwelowania istniejących braków infrastrukturalnych przeprowadzono prace remontowe w istniejącym budynku i kompleksowo go unowocześniono. Dzięki przebudowie możliwe jest prawidłowe przechowywanie i eksponowanie muzealiów stanowiących dorobek historyczny i kulturowy regionu. Zarówno istniejący budynek, jak i teren na którym jest on posadowiony podlegają ochronie na podstawie wpisu do rejestru zabytków.

W wyniku realizacji projektu zmodernizowano i dostosowano dla osób niepełnosprawnych obiekt instytucji kultury, utworzono 5 miejsc pracy, a muzeum odwiedziło 15 643 osób w rok po zakończeniu realizacji projektu.

Realizacja projektu zakończyła się w 2012 r.

8. „Dolnośląskie Centrum Filmowe (przebudowa Kina „Warszawa” we Wrocławiu)” – beneficjent Odra-Film

Celem projektu była przebudowa budynku dawnego kina i utworzenie centrum filmowego. Utworzono kompleks, który prowadzi różnorodną działalność związaną z szeroko rozumianą promocją sztuki filmowej, stanowi także alternatywę dla oferty filmowej multipleksów. W Centrum prezentowane są także filmy niszowe, skierowane do określonej grupy odbiorców, w tym seniorów.

W wyniku realizacji projektu przebudowano 17 558 m² powierzchni, zakupiono 1 654 sztuk sprzętu i wyposażenia, utworzono 6 miejsc pracy, a 176 148 osób odwiedziło instytucję w rok po zakończeniu realizacji projektu.

Realizacja projektu zakończyła się w 2012 r.

9. „Kamienne Piekło KL Gross-Rosen I” - projekt konserwatorsko-budowlany na terenie Muzeum Gross-Rosen w Rogoźnicy” – beneficjent Muzeum Gross-Rosen w Rogoźnicy

Celem projektu było zachowanie istniejącego dziedzictwa kulturowego byłego hitlerowskiego obozu koncentracyjnego Gross-Rosen w Rogoźnicy oraz przygotowanie go do szerokiego udostępnienia zwiedzającym z kraju i zagranicy. W ramach projektu wykonano prace konserwatorskie i rekonstrukcyjne historycznych obiektów poprzez usunięcie inwazji zieleni na terenie Muzeum Gross-Rosen w Rogoźnicy oraz stworzenie przestrzeni wystawienniczej. Stworzono nowoczesną placówkę muzealno-edukacyjną będącą znaczącym miejscem na mapie turystyczno-historycznej Dolnego Śląska, Polski i Europy.

W wyniku realizacji projektu zmodernizowano 126 754 m² powierzchni, konserwacji/restauracji poddano 31 obiektów, utworzono 3 miejsca pracy, a 31 690 osób odwiedziło muzeum w rok po zakończeniu realizacji projektu.

Realizacja projektu zakończyła się w 2012 r.

10. „Modernizacja sceny im. J. Grzegorzewskiego w Teatrze Polskim we Wrocławiu wraz z zakupem niezbędnego sprzętu” – beneficjent Teatr Polski we Wrocławiu

Celem projektu była przebudowa sceny teatru i wyposażenie jej w urządzenia techniczne odpowiadające aktualnemu poziomowi technologii inscenizacyjnej.

W ramach projektu wykonano kompleksową modernizację sceny głównej Teatru Polskiego poprzez wykonanie robót ogólnobudowlanych, instalacyjnych, elektrycznych i sanitarnych. Efektem realizacji projektu była poprawa jakości spektakli teatralnych i poprawa standardu pracy aktorów i techników scenicznych, zdecydowana poprawa stanu bezpieczeństwa funkcjonalnego sceny, dostosowanie sceny do europejskich standardów, oparcie realizacji i rejestracji obrazu i dźwięku na formatach cyfrowych oraz obniżenie kosztów produkcji i eksploatacji spektakli.

W wyniku realizacji projektu został zmodernizowany obiekt, zakupiono 6 sztuk sprzętu, rok po zakończeniu realizacji projektu teatr odwiedziło 10 tys. osób.

Realizacja projektu zakończyła się w 2015 r.

11. „Utworzenie powierzchni magazynowej na dekoracje i kostiumy dla Opery Wrocławskiej na terenie MPWiK” - beneficjent Opera Wrocławska

Projekt polegał na adaptacji budynku starej przepompowni na magazyn dekoracji i kostiumów na potrzeby Opery Wrocławskiej. Jego realizacja umożliwiła dostosowanie zaplecza technicznego Opery Wrocławskiej do potrzeb stale rozwijającej się instytucji, dostosowanie powierzchni składowania do rodzaju przechowywanych dekoracji, poprawę warunków logistycznych transportu i przeładunku wielkogabarytowych scenografii.

W wyniku realizacji projektu zmodernizowano jeden obiekt, kubatura powierzchni zmodernizowanej wyniosła 40 100 m³, utworzono 2,5 miejsca pracy, a 180 267 osób odwiedziło operę w rok po zakończeniu realizacji projektu.

Realizacja projektu zakończyła się w 2014 r.

Projekty realizowane w ramach innych programów operacyjnych

Na terenie województwa dolnośląskiego realizowanych było 11 projektów w ramach innych programów operacyjnych, tj. 3 projekty w ramach Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka z zakresu usług turystycznych oraz 8 projektów z zakresu turystyki i kultury (ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój infrastruktury kulturalnej), które otrzymały dofinansowanie z Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko.

Dodatkowe informacje o liczbie i wartości projektów realizowanych na terenie województwa dolnośląskiego w ramach innych programów operacyjnych – Załącznik nr XII do sprawozdania Opis sytuacji społeczno-gospodarczej województwa dolnośląskiego w 2015 r.- punkt 5.2 Projekty realizowane na terenie województwa dolnośląskiego w ramach innych programów operacyjnych.

Postęp rzeczowy realizacji Priorytetu 6

Tabela. Wartość wskaźników Priorytetu 6 Turystyka i Kultura określona na podstawie 243 zakończonych projektów.

Wskaźniki	Jednostka miary	Wartość docelowa		Wartość wskaźnika osiągnięta w wyniku realizacji RPO WD 2007-2013	% realizacji wartości docelowej dla 2015 r.
		2013	2015		
Priorytet 6 Turystyka i Kultura					
Wskaźniki produktu					
Liczba projektów z zakresu turystyki	szt.	90	112	243	216,96%
w tym:					
liczba projektów dotyczących informacji i promocji turystycznej	szt.	40	50	60	120,00%
Liczba obiektów dziedzictwa kulturowego udostępnionych dla ruchu turystycznego	szt.	18	23	14	60,87%

Wskaźniki	Jednostka miary	Wartość docelowa		Wartość wskaźnika osiągnięta w wyniku realizacji RPO WD 2007-2013	% realizacji wartości docelowej dla 2015 r.
		2013	2015		
Liczba wspartych instytucji kultury	szt.	5	7	8	114,29%
Wskaźniki rezultatu					
Liczba utworzonych miejsc pracy w turystyce	etat	160	200	377,35	188,68%
w tym:					
kobiety	etat	80	100	217,60	217,60%
mężczyźni	etat	80	100	159,75	159,75%
Liczba osób odwiedzających instytucje kultury, wsparte w ramach Priorytetu	osoby	750 000	750 000	764 402	101,92%

Liczba projektów z zakresu turystyki

w tym liczba projektów dotyczących informacji i promocji turystycznej

Przekroczenie wartości wskaźnika wynika bezpośrednio ze specyfiki województwa, którego położenie geograficzne, warunki środowiska przyrodniczego oraz historia powodują, że turystyka na Dolnym Śląsku jest jedną z wiodących branż regionalnej gospodarki. Rozwijający się sektor turystyczny, odgrywa coraz istotniejszą rolę jako czynnik stymulujący rozwój gospodarczy. Województwo dolnośląskie jest stosunkowo dobrze wyposażone w infrastrukturę turystyczną, jednak jej jakość znacznie odbiegała od standardów oczekiwanych przez turystów, zwłaszcza gości zagranicznych. Zjawisko to było szczególnie niepokojące w odniesieniu do stałego, szybkiego wzrostu zainteresowania regionem ze strony turystów. W regionie znajduje się wiele obiektów zabytkowych, które wymagają renowacji, przystosowania do potrzeb turystów, czy też wprowadzenia nowoczesnych systemów obsługi i promocji. Duże znaczenie w gospodarce regionu ma również sektor usług związanych z turystyką uzdrowską, który odgrywa coraz większą rolę, między innymi ze względu na postępujące starzenie się społeczeństwa oraz modę na zdrowy styl życia. Bogate zasoby surowców leczniczych oraz wyjątkowy mikroklimat regionu sprzyjają rozwojowi turystyki uzdrowskiej. Na terenie Dolnego Śląska funkcjonuje największa liczba uzdrowisk w Polsce (11 uzdrowisk statutowych spośród 43 w kraju). Infrastruktura uzdrowisk charakteryzowała się jednak wieloletnimi zaniedbaniami obejmującymi obiekty uzdrowskie, jak i ich otoczenie (parki, pijalnie wód, baseny). Dodatkowo bogactwo i różnorodność walorów naturalnych Dolnego Śląska stwarza atrakcyjne warunki do rozwoju różnych form turystyki aktywnej. Bariere rozwoju usług turystycznych stanowił brak bazy turystycznej (ścieżki rowerowe, punkty informacji, miejsca noclegowe). Powyższe czynniki sprawiły, że nabory na realizację projektów z zakresu turystyki cieszyły się dużym zainteresowaniem potencjalnych beneficjentów. Ze względu na to IZ RPO obniżyła poziom dofinansowania do poziomu 70%. W związku z tym mogła zostać zrealizowana większa liczba projektów. Ponadto wartość zrealizowanych projektów była niższa niż zakładano na etapie programowania. IZ RPO zakładała, że w ramach Programu mogą być realizowane projekty w zakresie kompleksowej restauracji obiektów zabytkowych, która jest wysokokosztowa. Natomiast zrealizowane projekty były projektami o mniejszym zakresie prac renowacyjnych. Te same czynniki miały wpływ na przekroczenie wartości wskaźnika *Liczba projektów dotyczących informacji i promocji turystycznej*. IZ RPO nie podejmowała działań naprawczych związanych ze zmianą wartości docelowej wskaźnika.

Liczba obiektów dziedzictwa kulturowego udostępnionych dla ruchu turystycznego

Województwo dolnośląskie charakteryzuje się największym skupieniem zabytków objętych ochroną prawną w Polsce. Region posiada wyjątkowe w skali kraju zabytki wpisane na listę światowego dziedzictwa kultury i przyrody UNESCO oraz zabytki uznane za pomniki historii. Większość obiektów dziedzictwa kulturowego, które uzyskały wsparcie, już wcześniej było udostępnionych dla turystów, a w wyniku uzyskanego dofinansowania obiekty te były restaurowane lub przystosowywane dla osób niepełnosprawnych, bądź rozszerzano w nich ofertę turystyczną. Niskie zainteresowanie realizacją projektów w obiektach nieudostępnionych dotychczas turystom spowodowane było, m.in. złym stanem technicznym obiektów i zespołów dziedzictwa kulturowego, a także brakiem środków finansowych na odbudowę, rewaloryzację czy też konserwację oraz brakiem współpracy między jednostkami publicznymi a partnerami prywatnymi. Wynikiem tego było stosunkowo mało projektów obejmujących zabytki, które są wyłączone z użytkowania (zrealizowano 14 projektów). Odrestaurowywanie i zachowywanie budynków wpisanych do rejestru zabytków wiąże się z szeregiem szczególnych wyzwań, takich jak uzgodnienia konserwatorskie, pozyskanie specjalnych materiałów, konieczność zaangażowania ekspertów branż specjalistycznych, co wpływa na wysokie koszty inwestycyjne.

Ponadto kluczową kwestią prowadzenia takich inwestycji jest konieczność posiadania specjalistycznej wiedzy fachowej na temat rzemiosł tradycyjnych i materiałoznawstwa. Mimo nieosiągnięcia zakładanej wartości wskaźnika *Liczba obiektów dziedzictwa kulturowego udostępnionych dla ruchu turystycznego* należy zaznaczyć, że w wyniku realizacji projektów 45 obiektów zabytkowych poddano procesowi konserwacji lub restauracji, co wpłynęło na zwiększenie oferty turystycznej i podniosło stan techniczny zabytkowych obiektów. IZ RPO nie podejmowała działań naprawczych związanych ze zmianą wartości docelowej wskaźnika.

Liczba wspartych instytucji kultury

Liczba osób odwiedzających instytucje kultury, wsparte w ramach Priorytetu

W wartości wskaźnika ujęto jedynie liczbę instytucji kultury o strategicznym znaczeniu dla regionu. Wskaźnik *Liczba wspartych instytucji kultury* zrealizowany został na poziomie 114,29% zakładanej wartości docelowej. Biorąc jednak pod uwagę liczbę projektów, wartość wskaźnika została przekroczona tylko o jeden projekt, nie ma to więc znaczącego wpływu na odchylenia od założonej wartości docelowej.

Wskaźnik *Liczba osób odwiedzających instytucje kultury* zrealizowany został na poziomie zbliżonym do założonej wartości docelowej.

Liczba utworzonych miejsc pracy w turystyce

w tym kobiety i mężczyźni

Znaczące przekroczenie wartości docelowej wskaźnika *Liczba utworzonych miejsc pracy w turystyce* potwierdza, że turystyka na Dolnym Śląsku jest jedną z wiodących branż regionalnej gospodarki, a dzięki dofinansowaniu projektów z zakresu turystyki, poprzez wytworzenie nowych miejsc pracy, odgrywa coraz istotniejszą rolę jako czynnik stymulujący rozwój gospodarczy. Liczba utworzonych miejsc pracy jest konsekwencją przekroczenia o prawie 117% wartości wskaźnika *Liczba projektów z zakresu turystyki*. Z kolei specyfika sektora sprawia, że w zakresie utworzonych miejsc pracy dominują miejsca pracy przeznaczone dla kobiet. Przekroczenie wartości wskaźnika niweluje znaczne niewykonanie wskaźnika celu głównego dotyczącego utworzenia miejsc pracy brutto, dlatego IZ RPO nie podejmowała działań naprawczych związanych z wykonaniem tego wskaźnika.

Nowe miejsca pracy powstałe w wyniku zrealizowania projektów

W ramach Priorytetu 6 utworzono 377,35 nowych miejsc pracy, z czego 217,60 etatu przeznaczono dla kobiet.

Równość szans

W ramach Priorytetu 6 Turystyka i Kultura zrealizowano 204 projekty pozytywnie wpływające na politykę równych szans, poprzez promocję szlaków, tras i miejsc dostępnych dla rodzin z dziećmi oraz osób starszych i niepełnosprawnych, a także generowanie nowych miejsc pracy, przyczyniając się tym samym do aktywizacji zawodowej kobiet. Warto też zaznaczyć, że 63 obiekty dostosowano do potrzeb osób niepełnosprawnych.

Cross-financing

W ramach Priorytetu 6 nie przewidziano wykorzystania mechanizmu cross-financing.

Komplementarność

Analiza poszczególnych obszarów wsparcia w ramach RPO WD, w kontekście diagnozowania komplementarności międzyprogramowej wykazała wysoki stopień komplementarności Priorytetu 6 z Programem Operacyjnym Innowacyjna Gospodarka (PO IG) oraz Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW). Najszerzy wachlarz powiązań z działaniami z innych Programów wykazuje Działanie 6.1 Turystyka uzdrowiskowa i Działanie 6.2 Turystyka aktywna RPO WD. Realizacja projektów o charakterze regionalnym z zakresu turystyki uzdrowiskowej oraz turystyki aktywnej wykazują komplementarność wobec działań PO IG dotyczących promowania turystycznych walorów Polski oraz inwestycji w produkty turystyczne o znaczeniu ponadregionalnym, a także stanowiły uzupełniane inwestycji z PROW (Odnowa i rozwój wsi) i Programu Operacyjnego Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich (PO RYBY).

Tabela. Powiązanie działań podejmowanych w ramach Priorytetu 6 z innymi programami finansowanymi z funduszy UE.

Priorytet 6 RPO WD	Komplementarność międzyprogramowa w ramach Priorytetu 6 RPO WD				
	PO IG	PO IS	PO KL	PROW	PO RYBY
<i>Działanie 6.1 Turystyka uzdrowiskowa</i>					
<i>Działanie 6.2 Turystyka aktywna</i>					
<i>Działanie 6.3 Turystyka aktywna</i>					
<i>Działanie 6.4 Turystyka kulturowa</i>					
<i>Działanie 6.5 Działania wspierające infrastrukturę turystyczną i kulturową</i>					

Opracowanie własne na podstawie zapisów Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013 oraz Szczegółowego Opisu Priorytetów Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013, a także wyników badania przeprowadzonego na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego na temat komplementarności wsparcia z PO KL z innymi programami UE oraz doświadczeń z wdrażanych projektów.

Interwencje podejmowane w ramach Działania 6.1-6.5 RPO WD wykazały komplementarność względem siebie, a także wobec Priorytetu 1 i 9 RPO WD. Ponadto projekty zrealizowane w ramach Działania 6.1 były komplementarne z interwencjami podejmowanymi w ramach Priorytet 4 i 8 RPO WD.

Tabela. Komplementarność wewnątrzprogramowa w Priorytecie 6.

Priorytet 6 Turystyka i Kultura	Priorytety wskazane jako komplementarne z Działaniami Priorytetu 6 Turystyka i Kultura								
	1. Przedsiębiorstwa i innowacyjność	2. Społeczeństwo Informacyjne	3. Transport	4. Środowisko i bezpieczeństwo ekologiczne	5. Energetyka	6. Turystyka i Kultura	7. Edukacja	8. Zdrowie	9. Miasta
<i>Działanie 6.1 Turystyka uzdrowiskowa</i>									
<i>Działanie 6.2 Turystyka aktywna</i>									
<i>Działanie 6.3 Turystyka aktywna</i>									
<i>Działanie 6.4 Turystyka kulturowa</i>									
<i>Działanie 6.5 Działania wspierające infrastrukturę turystyczną i kulturową</i>									

Opracowanie własne na podstawie zapisów Szczegółowego Opisu Priorytetów Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013 oraz doświadczeń z wdrażanych projektów.

Mając na względzie identyfikację obszarów, w których beneficjenci wskazywali na komplementarność projektów, przeanalizowano wnioski o dofinansowanie w projektach zakończonych. W wyniku przedmiotowej analizy stwierdzono, że 81% projektów z Priorytetu 6 wykazało komplementarność projektu, w tym komplementarność wewnętrzną w ramach RPO WD – 62%, komplementarność zewnętrzną 66%.

Tabela. Komplementarność projektów w ramach Priorytetu 6 RPO WD, na podstawie zapisów wniosków o dofinansowanie.

Komplementarność projektów w Priorytecie 6 wg źródła pochodzenia środków		
	Liczba projektów	%
Projekty realizowane w ramach Priorytetu 6	243	100%
Projekty komplementarne, w tym	196	81%
• komplementarność wewnątrzprogramowa (RPO WD)	121	62%
• komplementarność zewnątrzprogramowa, w tym:	129	66%
– z Programem Operacyjnym Kapitał Ludzki (PO KL)	5	3%
– z Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW)	5	3%
– z Programem Operacyjnym Europejska Współpraca Terytorialna (EWT)	23	12%
– z Programem Operacyjnym Innowacyjna Gospodarka (PO IG)	5	3%
– z Programem Operacyjnym Infrastruktura i Środowisko (PO IŚ)	5	3%
– z Zintegrowanym Programem Operacyjnym Rozwoju Regionalnego (ZPORR)	39	20%
– z innymi	78	40%

Opracowanie własne na podstawie zapisów wniosków o dofinansowanie.

Ewaluacje

W 2014 r. przeprowadzono badanie ewaluacyjne pn.: *„Ewaluacja wpływu projektów realizowanych w RPO WD w kategoriach interwencji 10, 11, 13 wraz z wyznaczeniem typów projektów preferowanych do wsparcia w perspektywie finansowej 2014+.”*

Celem głównym badania była ocena wpływu inwestycji realizowanych w RPO WD 2007-2013 w kategoriach interwencji: 10, 11, 13 na osiągnięcie zakładanych w Programie celów oraz weryfikacja czy wyznaczone obszary wsparcia/typy projektów i podział środków zostały właściwie zaplanowane, tak aby skutecznie przyczyniały się do rozwoju społeczeństwa informacyjnego. Badanie miało także na celu udzielenie odpowiedzi na pytanie, czy projekty realizowane w ramach RPO WD 2007-2013 przyczyniły się do zwiększenia wykorzystania e-usług i aplikacji dla obywateli oraz rozwiązań z zakresu technologii informacyjnych i komunikacyjnych.

Analizie na potrzeby niniejszego badania poddano projekty realizujące kategorie interwencji, zdefiniowane w następujący sposób:

- kategoria interwencji 10 Infrastruktura telekomunikacyjna (w tym sieci szerokopasmowe);
- kategoria interwencji 11 Technologie informacyjne i komunikacyjne (dostęp, bezpieczeństwo, interoperacyjność, zapobieganie zagrożeniom, badania, innowacje, treści cyfrowe);
- kategoria interwencji 13 Usługi i aplikacje dla obywateli (e-zdrowie, e-administracja, e-edukacja, e-integracja).

W ramach Priorytetu 6 Turystyka i Kultura w kategoriach interwencji 11 i 13 umożliwiono realizację projektów z zakresu monitoringu wizyjnego, instalacji bezpłatnego publicznego bezprzewodowego dostępu do Internetu (hotspot), instalacji infokiosków z informacją turystyczną, tworzenia stron internetowych promujących turystykę aktywną i kulturową oraz prowadzenie promocji na portalach internetowych.

Wspierano także realizację projektów z zakresu digitalizacji zasobów instytucji kultury i ich upowszechnienia w sieci internetowej.

Do rozwoju e-usług przyczyniły się następujące projekty w ramach Priorytetu 6:

- dotyczące upowszechniania informacji o dziedzictwie przeszłości - digitalizacja i upowszechnianie zasobów - 8 projektów;
- dotyczące turystyki kulturowej - informatyzacja instytucji kultury oraz upowszechnianie informacji o dziedzictwie przeszłości oraz o przedsięwzięciach jednostek kultury - 26 projektów;
- dotyczące turystyki kulturowej – tworzenie baz danych - 2 projekty;
- dotyczące działań wspierających infrastrukturę turystyczną i kulturową - e-usługi – 9 projektów;
- dotyczące działań wspierających infrastrukturę turystyczną i kulturową - e-usługi w dziedzinie turystyki i kultury oraz elektroniczne systemy służące bezpieczeństwu turystów - 24 projekty.

Projekty polegające na digitalizacji zasobów dziedzictwa kulturowego oraz ich udostępniania w sieci, jak również projekty dotyczące wdrażania nowych e-usług w instytucjach kultury oraz gminach, a także dotyczące budowy i modernizacji punktów informacji turystycznej przyczyniły się do wzrostu dostępności oferty turystycznej i kulturalnej regionu. Zauważalna była bardzo wysoka koncentracja wsparcia w obszarze digitalizacji zasobów obiektów dziedzictwa kulturowego oraz instytucji kultury w stolicy województwa.

W regionie widoczne były dysproporcje pod względem stopnia informatyzacji samorządowych ośrodków kultury oraz wykorzystania technologii informacyjnych i komunikacyjnych ukierunkowanych na bezpieczeństwo turystów.

W wyniku badania ustalono, że projekty zrealizowane w ramach Priorytetu 6 poprzez wykorzystanie nowoczesnych technik i narzędzi informacyjno-komunikacyjnych przyczyniły się do wzrostu dostępności zasobów kulturowych regionu, w tym także oferty kulturalnej regionu, a tym samym również popytu na kulturę. Dzięki wsparciu RPO WD w ramach Priorytetu 6 dofinansowano kilkadziesiąt projektów w bezpośredni sposób przyczyniających się do wzrostu konkurencyjności dolnośląskiej oferty turystycznej i kulturowej.

Realizacja zaleceń i rekomendacji Komisji Europejskiej odnoszących się do Priorytetu

Zmniejszenie ubóstwa, poprzez koncentrację funduszy w szczególnie zaniedbanych obszarach i grupach docelowych – 2012 r.

Działania skierowane do osób niepełnosprawnych

W ramach Priorytetu 6 zrealizowano projekty, w których 23 obiekty dziedzictwa kulturowego (obiekty zabytkowe) zostały dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych. Modernizacja budynków w zakresie dostosowywania ich do potrzeb osób niepełnosprawnych dotyczyła także 16 obiektów infrastruktury turystyki aktywnej, 13 innych obiektów o przeznaczeniu turystycznym oraz 3 centrów wystawienniczych i kongresowych. Do potrzeb osób niepełnosprawnych przystosowano także 7 obiektów pełniących funkcje schronisk turystycznych. Umożliwienie osobom niepełnosprawnym korzystanie z obiektów historycznych, infrastruktury turystycznej wpływa na likwidację barier oraz umożliwia wzrost aktywności osób niepełnosprawnych. W ramach projektów wprowadzano także e-usługi, z których również mogą korzystać osoby niepełnosprawne. Inwestycje zrealizowane w ramach Programu miały na celu włączenie osób niepełnosprawnych w życie kulturalne i społecznie, a także pobudzenie ich aktywności.

Rekomendacje Instytucji Zarządzającej

W ramach Priorytetu 6 Instytucja Zarządzająca RPO nie wydała rekomendacji.

3.6.2 Opis istotnych problemów we wdrażaniu wraz z podjętymi środkami zaradczymi

Aspekty środowiskowe

W 2008 r. ze względu na zmianę prawa w zakresie ochrony środowiska projekty przygotowane przez wnioskodawców do realizacji w ramach Programu wymagały uzupełnienia dokumentów procedury oceny oddziaływania na środowisko. Szczególnie istotne było to dla projektów ujętych w Indykatorywnym Wykazie Indywidualnych Projektów Kluczowych, których wnioskodawcy z tego powodu przesuwali okres przygotowania projektu.

W związku z w/w problemami szczególną wagę we wdrażaniu Programu miała funkcja Menadżera ds. Środowiska (funkcja wprowadzona w struktury IZ RPO), który wspierał pracowników dokonujących oceną formalną projektów oraz wnioskodawców Programu. Był on odpowiedzialny za utrzymywanie bieżących kontaktów z przedstawicielami organów środowiskowych oraz organizacji ekologicznych, z którymi konsultowane były kwestie środowiskowe dotyczące przygotowania, oceny i realizacji zarówno Programu, jak i projektów.

Kwestie dotyczące rozliczania dochodu

W 2011 r. w ramach Priorytetu 6 wystąpił problem z wyborem przez beneficjentów operatorów w trybie konkurencyjnym do zarządzania infrastrukturą powstałą w wyniku realizacji projektu. W celu pomocy beneficjentom, IZ RPO zamieściła na stronie internetowej ogólne zasady przeprowadzenia konkurencyjnego wyboru operatora do zarządzania infrastrukturą powstałą w wyniku realizacji projektu.

Podsumowanie wdrażania Priorytetu 6

Realizacja celów

Głównym celem Priorytetu 6 Turystyka i Kultura był wzrost konkurencyjności dolnośląskiej oferty turystycznej oraz wykorzystanie potencjału kultury i dziedzictwa przeszłości dla podniesienia atrakcyjności regionu na rynku krajowym i międzynarodowym. Realizacja Priorytetu przyczyniła się do wzrostu znaczenia turystyki i kultury, jako czynnika stymulującego rozwój gospodarczy i społeczny województwa.

Wdrażanie Priorytetu 6 Turystyka i Kultura przyczyniło się do realizacji drugiego celu szczegółowego Programu, tj. *Rozwój infrastruktury służącej poprawie jakości środowiska, warunków inwestowania i prowadzenia działalności gospodarczej.*

Dynamiczne przemiany zachodzące w regionie, obok jego bogatej oferty kulturalnej oraz różnorodnych atrakcji turystycznych, sprawiają, że jest on coraz częściej odwiedzany przez turystów zarówno z Polski, jak i z zagranicy. W celu utrzymania tego trendu niezbędnym było podniesienie stanu technicznego obiektów zabytkowych, udostępnienie kolejnych zabytków dla odwiedzających i osób niepełnosprawnych, czy też podniesienie jakości świadczonych usług turystycznych, czyli efektywne wykorzystanie oraz zagospodarowanie walorów naturalnych i kulturowych Dolnego Śląska.

Projekty zrealizowane w ramach Priorytetu 6 były odpowiedzią na zdiagnozowane w analizie SWOT Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego zagrożenia i słabe strony, jakimi było niedostosowanie do standardów europejskich poziomu bazy noclegowo-gastronomicznej oraz infrastruktury turystycznej. Ponadto wykorzystanie szans i mocnych stron takich jak walory kulturowe czy geograficzne regionu, atrakcyjne turystycznie przygraniczne położenie, obfite zasoby leczniczych wód mineralnych, rozwój aktywnej turystyki zimowej i letniej w miejscowościach górskich oraz rozwój turystyki biznesowej, kongresowej, uzdrowskiej i kulturowej były podstawą do wsparcia w ramach Programu sektora turystyki i kultury w celu zwiększenia konkurencyjności regionu.

Rejon Dolnego Śląska, ze względu na położenie geograficzne, zróżnicowany krajobraz (góry, lasy, akweny wodne, rzeki) oraz historię, dysponuje bogactwem obiektów dziedzictwa kulturowego, zasobami naturalnymi, czy też różnymi atrakcjami turystycznymi. Ze względu na te walory kulturowo-turystyczne, sektor turystyki jest jednym ze strategicznych kierunków rozwoju województwa. W ramach Priorytetu 6 najwięcej projektów (120 projektów) zrealizowano w zakresie renowacji zabytków oraz poprawy stanu instytucji kultury, które również często mają swoją siedzibę w obiektach zabytkowych. Kolejną grupą projektów były projekty zrealizowane w zakresie rozwoju turystyki aktywnej, które miały na celu poprawę infrastruktury obiektów turystycznych, sportowych i rekreacyjnych, a także podniesie poziomu świadczonych usług noclegowych i gastronomicznych.

Można stwierdzić, że realizacja projektów w zakresie modernizacji i budowy bazy turystycznej, wpłynęła na poprawę jakości świadczonych usług w turystyce, a w efekcie wpływa na zwiększenie liczby turystów.

Dane statystyczne wskazują, że z roku na rok wzrasta liczba turystów odwiedzających Dolny Śląsk, co było głównym celem projektów zrealizowanych w ramach Priorytetu 6.

Tabela. Liczba noclegów udzielonych turystom na terenie województwa dolnośląskiego.

<i>Nazwa wskaźnika</i>	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
<i>Udzielone noclegi w turystycznych obiektach noclegowych [szt.]</i>	4 762 517	4 814 319	4 998 693	5 718 092	5 921 122	6 397 928	6 829 669
<i>Udzielone noclegi turystom zagranicznym w turystycznych obiektach noclegowych [szt.]</i>	926 058	1 016 644	1 028 065	1 128 799	1 107 198	1 128 234	1 156 714

Źródło danych- Główny Urząd Statystyczny

Województwo dolnośląskie jest regionem o największej liczbie uzdrowisk w kraju. Funkcjonuje tu 11 uzdrowisk mających historyczny charakter. Niezwykle istotne było więc skierowanie wsparcia w ramach Programu na realizację projektów na terenie miejscowości uzdrowskich. Zrealizowano 20 projektów, które miały na celu renowację zabytkowej infrastruktury zdrojowej, w tym zabytkowych obiektów uzdrowskich, parków zdrojowych. Realizacja tego typu projektów ma duże znaczenie dla regionu ze względu na podniesienie poziomu jakości usług świadczonym kuracjom polskim i zagranicznym, ale też podniesienie poziomu atrakcyjności turystycznej miejscowości uzdrowskich.

W analizie SWOT Programu wskazano, że szansą dla rozwoju regionu jest także rozwój turystyki biznesowej i kongresowej. W ramach Priorytetu 6 utworzono 4 centra kongresowe, które umożliwiają organizację dużych spotkań międzynarodowych. Dodatkowym efektem jaki osiągnięto dzięki realizacji tych projektów było zwiększenie atrakcyjności turystycznej obiektów, w których utworzono centra kongresowe. Wszystkie centra kongresowe mieszczą się w obiektach zabytkowych.

W celu podniesienia jakości świadczonych usług turystycznych oraz rozpowszechnienia atrakcji kulturalnych i zwiększenia atrakcyjności obiektów zabytkowych w ramach Priorytetu 6 zrealizowano projekty dotyczące wprowadzenia e-usług w centrach obsługi turystów oraz e-usług dostępnych poprzez strony internetowe, utworzono także infokioski ogólnie dostępne dla turystów. Ponadto w instytucjach kultury przeprowadzono digitalizację zbiorów, których zasoby udostępnione zostały w sieci internetowej. Wykorzystanie nowoczesnych technik i narzędzi informacyjno-komunikacyjnych przyczyniło się do wzrostu dostępności zasobów kulturowych regionu, w tym także oferty kulturalnej, a tym samym wpłynęło na wzrost popytu na kulturę. Ponadto w ramach Priorytetu 6 zrealizowano projekty promujące walory turystyczne i kulturowe Dolnego Śląska poprzez ogólnopolską kampanię promującą region i turystykę aktywną na Dolnym Śląsku oraz projekty promujące na rynkach europejskich i rynku polskim markowe produkty turystyki kulturowej regionu. Dzięki zrealizowanym

projektom zwiększyła się atrakcyjność Dolnego Śląska, jak również zostały szeroko upowszechnione walory turystyczne i przyrodnicze regionu.

Efekty rzeczowe

W Prioryecie 6 Turystyka i Kultura zrealizowano 243 projekty, w ramach których:

- wsparcie uzyskało 106 obiektów zabytkowych nieruchomości,
- obiekty zabytkowe poddane konserwacji i/lub restauracji odwiedziło ponad 1,45 mln osób,
- w 63 obiektach zapewniono dostęp osobom niepełnosprawnym,
- wybudowano 38 obiektów turystycznych i rekreacyjnych, 14 obiektów przebudowano,
- 10 obiektów turystycznych zostało objętych termomodernizacją,
- zrewitalizowano 7 parków oraz zmodernizowano 24 inne obiekty rekreacyjne w uzdrowiskach,
- powstało 75 nowych produktów turystycznych, a 39 produktów zmodyfikowano,
- wybudowano 33,55 km szlaków turystycznych,
- zmodernizowano 9 obiektów pełniących rolę schronisk turystycznych, dodatkowo 7 schronisk udostępniono osobom niepełnosprawnym,
- zmodernizowano 3 punkty informacji turystycznej, z których usług skorzystało 12 471 osób,
- z usług turystycznych skorzystało ponad 7,1 mln osób,
- zakupiono 2 958 szt. sprzętu służącemu wyposażeniu instytucji kultury,
- instytucje kultury odwiedziło 1,17 mln osób,
- wdrożono 15 nowych e-usług w instytucjach kultury, z których skorzystało 881 tys. osób,
- wsparto 29 wydarzeń kulturalnych na całym Dolnym Śląsku,
- zrealizowano 60 projektów dotyczących informacji i promocji turystycznej i kulturalnej regionu,
- w imprezach kulturalnych uczestniczyło 39 566 osób.

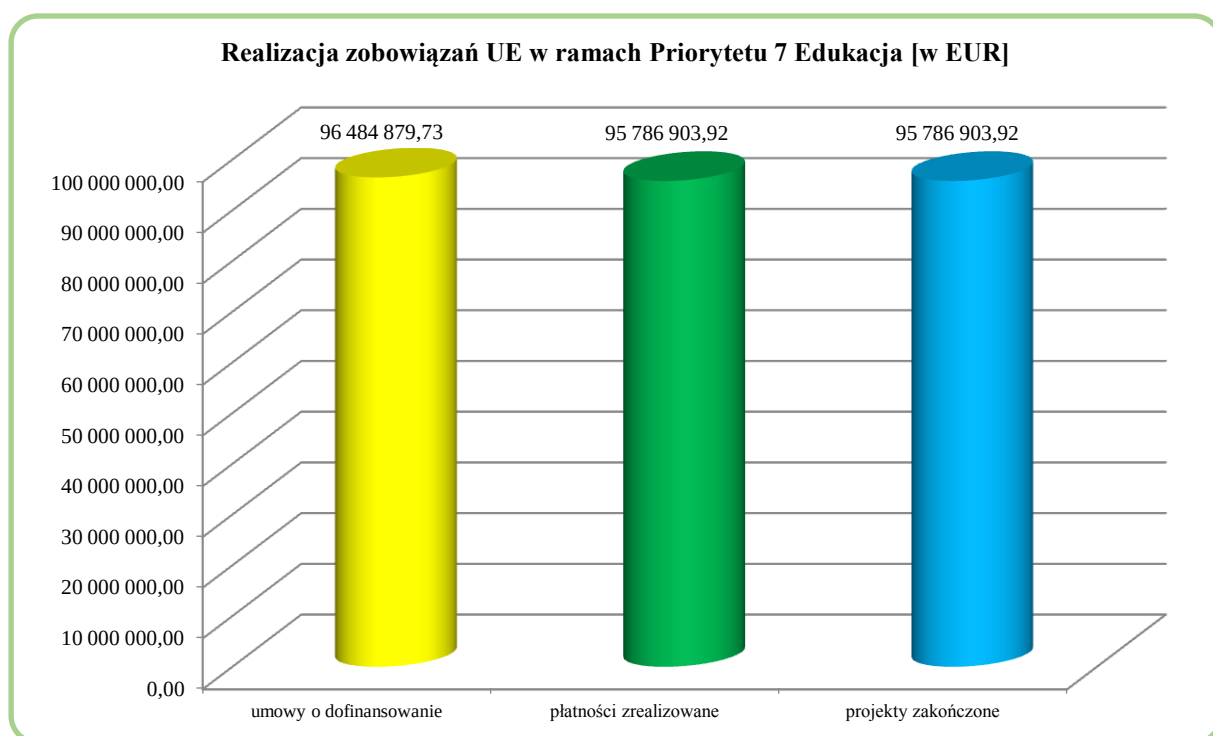
3.7 Priorytet 7. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury edukacyjnej na Dolnym Śląsku (Edukacja)

3.7.1 Osiągnięcie celów i analiza postępów (fizyczny i finansowy postęp priorytetu)

Cel Priorytetu 7

Głównym celem Priorytetu było podniesienie jakości i efektywności systemu kształcenia i szkolenia poprzez inwestycje w bazę dolnośląskich placówek edukacyjnych.

INFORMACJA NA TEMAT FIZYCZNYCH I FINANSOWYCH POSTĘPÓW PRIORYTETU

W ramach Priorytetu 7 Edukacja w okresie realizacji Programu zawarto 88 umów o dofinansowanie o wartości ogółem 173 483 384,54 EUR (768 514 045,17 PLN), w tym dofinansowanie z EFRR 96 484 879,73 EUR (427 418 368,73 PLN), co stanowi 100,65% alokacji Priorytetu.

Na rzecz beneficjentów dokonano płatności na kwotę dofinansowania z EFRR 95 786 903,92 EUR (424 326 405,68 PLN), co stanowi 99,92% alokacji Priorytetu.

Wszystkie projekty zostały zakończone, a ich wartość dofinansowania z EFRR wyniosła 95 786 903,92 EUR (424 326 405,68 PLN), co stanowi 99,92% alokacji na Priorytet.

Liczba/wartość projektów	Podpisane umowy	Płatności dla beneficjentów	Projekty zakończone
Liczba	88	-	88
Wartość dofinansowania z EFRR [EUR]	96 484 879,73	95 786 903,92	95 786 903,92
% alokacji	100,65%	99,92%	99,92%

IZ RPO WD mając na względzie pełne wykorzystanie środków EFRR podjęła decyzję o zastosowaniu mechanizmu elastyczności, wynikającego ze znowelizowanego art. 77 Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11.07.2006 r. W wyniku tej decyzji wartość alokacji wynikająca z mechanizmu elastyczności wyniosła 103 068 600 EUR, natomiast alokacja dla Priorytetu 7 w Programie wynosiła 99 050 316 EUR, zatem środki EFRR zostały zwiększone o 4 018 284 EUR, tj. 4,06%.

Tabela finansowa Programu z uwzględnieniem mechanizmu elastyczności w wartości alokacji.

Oś priorytetowa	Finansowanie ogółem [EUR]	Wkład wspólnotowy zgodnie z tabelą finansową Programu [EUR]	Wkład wspólnotowy po zastosowaniu mechanizmu elastyczności [EUR]	Wkład krajowy [EUR]	Indykatorywny podział wkładu krajowego		Poziom współfinansowania
					Krajowe środki publiczne [EUR]	Krajowe środki prywatne [EUR]	
	1=2+3	2	2'	3=4+5	4	5	6=2/1
7.Edukacja	116 529 784	99 050 316	103 068 600	17 479 468	16 605 494	873 974	85,00%

W ramach Priorytetu 7 wartość wydatków kwalifikowalnych poniesionych przez beneficjentów, poświadczonych i ujętych w deklaracjach do Komisji Europejskiej wyniosła 173 410 611,00 EUR. Natomiast w tabelach finansowych Programu założono, że wartość wydatków kwalifikowalnych wyniesie 116 529 784 EUR. Poziom realizacji wydatków kwalifikowalnych wyniósł 148,81% w stosunku do wydatków założonych w tabeli finansowej Programu.

Na realizację projektów w ramach Priorytetu 7 wydatkowano więcej krajowych środków publicznych, niż założono w Programie. W tabelach finansowych założono, że wartość krajowych środków publicznych osiągnie wysokość 16 605 494 EUR, natomiast wartość wydatków poniesionych przez beneficjentów finansowanych ze źródeł publicznych, które zostały poświadczone i certyfikowane do KE wyniosła 66 744 259,58 EUR.

Tabela. Wartość poświadczonych wydatków z projektów zrealizowanych w ramach Programu przekazanych w deklaracjach przekazanych do Komisji Europejskiej.

Priorytet	Wydatki kwalifikowane stanowiące podstawę certyfikacji [EUR]	Wydatki publiczne poświadczane do KE			Środki prywatne [EUR]	Poziom współfinansowania UE wynikający z certyfikacji do KE
		Wydatki publiczne [EUR]	w tym środki z EFRR [EUR]	w tym krajowe środki publiczne [EUR]		
	1=2+6	2=3+4	3	4	6	7=3/1
7.Edukacja	173 410 611,00	169 638 834,68	102 894 575,10	66 744 259,58	3 771 776,32	59,34%

Projekty zawieszone

W ramach Programu toczy się postępowanie sądowe w zakresie 1 projektu zrealizowanego w Priorytecie 7:

- postępowanie sądowe – wydatki kwalifikowalne, które z tego tytułu nie zostały zadeklarowane do KE wynoszą 323 560,33 EUR (1 433 339,91 PLN), w tym wkład UE 275 026,28 EUR (1 218 338,92 PLN).

Załącznik nr XX. Tabela zbiorcza projektów zawieszonych.

Informacje na temat postępów rzeczowych znajdują się w Załączniku nr IV do sprawozdania Tabela 4. Postęp fizyczny wg Priorytetów RPO WD.

ANALIZA JAKOŚCIOWA

Informacja o przeprowadzonych w ramach Priorytetu konkursach

W ramach Priorytetu 7 Edukacja przeprowadzono 8 naborów wniosków o dofinansowanie, w tym 4 w trybie systemowym o łącznej alokacji z EFRR w wysokości 52 088 549,06 EUR. Stanowiło to 50,54% alokacji przeznaczonej na realizację Priorytetu. Indykatory Wykaz Indywidualnych Projektów Kluczowych obejmował 8 projektów angażujących alokację w wysokości 41 536 699,49 EUR (40,30% alokacji Priorytetu).

Tryb naboru	Liczba naborów	Kwota alokacji zaangażowana w naborach [mln EUR]
tryb konkursowy	4	10,06
tryb systemowy	4	42,03
ogółem	8	52,09

Rozkład projektów realizowanych w ramach Priorytetu na obszary realizacji, typy projektów i typy beneficjentów

W ramach Priorytetu 7 zrealizowano 88 projektów o wartości dofinansowania z EFRR 95 786 903,92 EUR (424 326 405,68 PLN), z zakresu budowy i modernizacji infrastruktury dydaktycznej szkół i przedszkoli, infrastruktury sportowej, zakupu wyposażenia, uruchomienia e-usług, w tym:

- szkoły wyższe (Działanie 7.1) - 19 projektów o wartości EFRR 41 889 065,84 EUR (185 564 372,75 PLN),
- szkoły podstawowe i gimnazja (Działanie 7.2) - 35 projektów o wartości EFRR 23 224 204,97 EUR (102 880 905,62 PLN),
- przedszkola (Działanie 7.2) – 13 projektów o wartości EFRR 2 263 102,23 EUR (10 025 316,59 PLN),
- szkoły zawodowe (Działanie 7.2) - 12 projektów o wartości EFRR 17 812 323,69 EUR (78 906 812,71 PLN),
- szkoły specjalne (Działanie 7.2) - 9 projektów o wartości EFRR 10 598 207,19 EUR (46 948 998,01 PLN).

Rozkład terytorialny projektów

Obszar realizacji	Wartość dofinansowania z EFRR [EUR]	% alokacji Priorytetu
01 Obszar miejski	76 236 735,51	79,53%
05 Obszar wiejski	19 550 168,41	20,39%
Razem	95 786 903,92	99,92%

Przewaga obszarów miejskich wynikała głównie z lokalizacji projektów zrealizowanych przez szkoły wyższe na terenie miast. Projekty z zakresu edukacji (szkoły, przedszkola) wdrażane w ramach Działania 7.2 Rozwój Infrastruktury placówek edukacyjnych, realizowane były zarówno na terenach miejskich, jak i wiejskich.

Obszary wiejskie i małe miasta

Wartość środków z EFRR projektów zrealizowanych na obszarach wiejskich i małych miast w ramach Priorytetu 7 wynosi 23 291 721,51 EUR (103 179 997,10 PLN), co stanowi 24,30% alokacji Priorytetu. Wartość ta przekracza poziom określony dla Priorytetu 7 w Programie, tj. 15% alokacji Priorytetu.

Rozkład projektów wg powiatów województwa dolnośląskiego

Powiat	Wartość ogółem [EUR]	w tym EFRR [EUR]	udział % w wartości dofinansowania z EFRR	Liczba umów
Powiat bolesławiecki	581 597,40	263 699,23	0,28%	1
Powiat dzierzoniowski	1 165 046,52	795 972,00	0,83%	2
Powiat głogowski	4 406 970,57	2 159 010,03	2,25%	4
Powiat jaworski	3 522 108,02	2 077 178,46	2,17%	4
Powiat kamiennogórski	121 053,19	73 029,71	0,08%	1
Powiat kłodzki	2 805 488,27	2 125 666,49	2,22%	2
Powiat legnicki	2 064 008,65	1 245 093,84	1,30%	3

Powiat	Wartość ogółem [EUR]	w tym EFRR [EUR]	udział % w wartości dofinansowania z EFRR	Liczba umów
Powiat lubański	13 586,21	9 172,98	0,01%	1
Powiat lubiński	2 832 198,49	1 595 406,27	1,67%	7
Powiat lwówecki	1 112 873,45	685 603,05	0,72%	1
Powiat m. Jelenia Góra	4 329 129,95	2 310 151,55	2,41%	3
Powiat m. Legnica	5 692 770,65	1 024 898,37	1,07%	2
Powiat m. Wałbrzych	1 675 061,12	828 296,14	0,86%	1
Powiat m. Wrocław	93 619 056,56	50 030 280,99	52,23%	21
Powiat milicki	3 228 998,30	1 606 193,57	1,68%	3
Powiat oleśnicki	9 338 322,96	4 751 019,14	4,96%	4
Powiat oławski	585 764,52	253 192,05	0,26%	2
Powiat polkowicki	765 246,82	364 705,73	0,38%	1
Powiat strzeliński	2 010 626,62	1 325 484,07	1,38%	5
Powiat średzki	2 238 748,18	1 064 853,67	1,11%	4
Powiat świdnicki	1 852 930,97	937 753,41	0,98%	1
Powiat trzebnicki	1 080 806,38	645 136,47	0,67%	1
Powiat wałbrzyski	1 366 761,46	929 787,15	0,97%	2
Powiat wrocławski	1 438 928,35	774 385,28	0,81%	3
Powiat ząbkowicki	1 350 943,61	846 817,76	0,88%	1
Powiat zgorzelecki	116 841,94	81 097,27	0,08%	1
Powiat złotoryjski	3 015 422,05	1 717 553,52	1,79%	4
woj. dolnośląskie*	21 129 808,92	15 265 465,73	15,94%	3
Razem	173 461 100,13	95 786 903,92	100,00%	88

* w kategorii „województwo dolnośląskie” ujęto projekty realizowane na terenie więcej niż jednego powiatu.

Najwięcej projektów i o największym dofinansowaniu było realizowane w mieście Wrocław. Wynikało to z faktu, że na terenie miasta zlokalizowana jest większość szkół wyższych o zasięgu regionalnym. We Wrocławiu szkoły wyższe zrealizowały 15 projektów, spośród 19 projektów zrealizowanych przez szkoły wyższe. Biorąc pod uwagę projekty z zakresu edukacji ich rozkład terytorialny pomiędzy powiaty wydaje się być równomierny. Jedynie w trzech powiatach nie był realizowany żaden projekt (powiat górowski, jeleniogórski i wołowski).

Podział na sektory wsparcia (typy projektów)

Sektor wsparcia	Wartość ogółem [EUR]	w tym EFRR [EUR]	udział % w wartości dofinansowania z EFRR	Liczba umów
budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury szkół wyższych	82 788 364,96	41 889 065,84	43,73%	19
budowa i modernizacja infrastruktury dydaktycznej	56 022 018,39	33 878 829,01	35,37%	30
budowa i modernizacja infrastruktury sportowej	24 325 316,14	13 149 037,95	13,73%	20
modernizacja infrastruktury sportowej i edukacyjnej	5 398 849,81	4 525 771,62	4,72%	5
budowa i rozbudowa przedszkola	4 796 122,69	2 253 929,26	2,35%	12
zakup wyposażenia na cele edukacyjne	130 428,15	90 270,25	0,09%	2
Razem	173 461 100,13	95 786 903,92	100,00%	88

W ramach Priorytetu 7 na budowę, bądź modernizację obiektów szkół wyższych wykorzystano 43,73% środków EFRR. Ponad 35% środków EFRR przeznaczono na rozbudowę infrastruktury dydaktycznej w placówkach oświatowych.

Podział na typy beneficjentów

Typ beneficjenta	Wartość ogółem [EUR]	w tym EFRR [EUR]	Udział % w wartości dofinansowania z EFRR	Liczba umów
jednostka samorządu terytorialnego, związek lub stowarzyszenie jst	88 047 044,11	52 396 920,31	54,70%	66
szkoła wyższa	82 788 364,96	41 889 065,84	43,73%	19
osoba prawna lub fizyczna będąca organem prowadzącym szkoły i placówki	1 946 380,79	1 026 972,20	1,07%	2
fundacja, stowarzyszenie, organizacja społeczna lub pozarządowa	679 310,28	473 945,58	0,49%	1
Razem	173 461 100,13	95 786 903,92	100,00%	88

Projekty w Priorytecie 7 realizowali beneficjenci należący przede wszystkim do jednostek samorządu terytorialnego - 66 projektów, z zakresu przedszkoli i szkół gimnazjalnych. Ponadto projekty były realizowane przez 19 szkół wyższych. Jedynie dwa projekty zostały zrealizowane przez fundacje i stowarzyszenia oraz jeden przez podmiot prowadzący ośrodek szkolenia zawodowego.

Projekty indywidualne

W ramach Priorytetu 7 Edukacja zrealizowano 8 projektów z Wykazu Indywidualnych Projektów Kluczowych. Wartość całkowita projektów wyniosła 71 924 523,36 EUR (318 618 446,03 PLN), w tym dofinansowanie EFRR 42 165 002,64 EUR (186 786 745,19 PLN), tj. 43,99% alokacji Priorytetu. Realizacja wszystkich projektów została zakończona.

Płatności przekazane na rzecz beneficjentów projektów kluczowych wyniosły 42 165 002,64 EUR (186 786 745,19 PLN), co stanowi 100% środków EFRR w zrealizowanych projektach.

Umieszczenie projektów z zakresu edukacji w Indykatywnym Wykazie Indywidualnych Projektów Kluczowych wynikało z ich dużego znaczenia dla regionu i wpływu na realizację celu szczegółowego Regionalnego Programu Operacyjnego, tj. Poprawa bytu mieszkańców i wzrost konkurencyjności regionu poprzez modernizację i rozbudowę infrastruktury społecznej.

Wskaźniki realizowane przez projekty indywidualne w Priorytecie 7

Liczba projektów z zakresu edukacji

W ramach projektów indywidualnych zrealizowano 8 projektów z zakresu edukacji, co stanowi 10,26% wartości docelowej wskaźnika.

w tym liczba projektów dotyczących infrastruktury szkolnictwa wyższego

W ramach projektów indywidualnych zrealizowano 6 projektów dotyczących infrastruktury szkolnictwa wyższego, co stanowi 50,00% wartości docelowej wskaźnika.

Liczba uczniów korzystających z efektów projektów (z wyłączeniem e-edukacji)

W ramach projektów indywidualnych 27 351 uczniów skorzystało z ich efektów, co stanowi 188,63% wartości docelowej wskaźnika.

Liczba studentów korzystających z efektów projektów (z wyłączeniem e-edukacji)

W ramach projektów indywidualnych z efektów projektów skorzystało 14 040 studentów, co stanowi 43,88% wartości docelowej wskaźnika.

Liczba studentów kierunków inżynierijno-technicznych, matematycznych (w tym informatycznych i przyrodniczych) korzystających z efektów projektów

W ramach projektów indywidualnych z efektów projektów skorzystało 6 634 studentów kierunków inżynierijno-technicznych, matematycznych (w tym informatycznych i przyrodniczych), co stanowi 55,28% wartości docelowej wskaźnika.

Zestawienie projektów indywidualnych zrealizowanych w ramach Priorytetu 7 Edukacja

Lp.	Tytuł projektu	Data podpisania umowy o dofinansowanie	Data rozpoczęcia realizacji projektu	Data zakończenia realizacji projektu	Całkowita wartość projektu	Wartość dofinansowania ze środków EFRR
7.1 Rozwój infrastruktury szkolnictwa wyższego						
1.	Centrum Nauk o Żywności i Żywieniu	31.03.2009	23.03.2007	29.01.2014	14 624 165,06 EUR (64 783 588,80 PLN)	5 982 578,95 EUR (26 502 226,49 PLN)
2.	Budowa kompleksu boisk do gier otwartych wraz z zapleczem dydaktyczno-naukowym na terenie Pól Marsowych w kompleksie Stadionu Olimpijskiego we Wrocławiu	24.08.2009	28.02.2007	05.08.2015	7 505 173,90 EUR (33 247 169,86 PLN)	5 176 390,31 EUR (22 930 891,45 PLN)
3.	Dolnośląskie Centrum Informacji Naukowej i Ekonomicznej	29.12.2008	20.02.2007	21.11.2012	8 482 994,62 EUR (37 578 817,86 PLN)	5 071 762,03 EUR (22 467 398,61 PLN)
4.	Budowa i wyposażenie Ośrodka Badawczo-Naukowo-Dydaktycznego Dolnośląskiej Farmacji we Wrocławiu	31.12.2008	28.12.2007	26.05.2015	16 065 583,98 EUR (71 168 930,48 PLN)	7 836 562,53 EUR (34 715 188,37 PLN)
5.	Budowa kompleksu edukacyjno-badawczego GEOCENTRUM Politechniki Wrocławskiej (etap I)	11.10.2010	25.1.2008	06.12.2013	15 924 968,70 EUR (70 546 018,85 PLN)	10 096 858,34 EUR (44 728 072,76 PLN)
6.	Modernizacja budynku Instytutu Historycznego Uniwersytetu Wrocławskiego – etap I	11.06.2012	12.10.2009	24.07.2014	725 305,74 EUR (3 213 031,89 PLN)	500 338,79 EUR (2 216 450,80 PLN)
7.2 Rozwój infrastruktury placówek edukacyjnych						
7.	Pracownia przyrodnicza w każdej gminie	18.05.2010	13.10.2009	11.10.2012	5 248 433,44 EUR (23 250 035,31 PLN)	4 213 967,21 EUR (18 667 453,36 PLN)
8.	Budowa infrastruktury sportowo-rehabilitacyjnej w Ośrodku Szkolno-Wychowawczym Dzieci Niewidomych we Wrocławiu	24.03.2009	10.10.2007	17.09.2012	3 347 897,92 EUR (14 830 852,98 PLN)	3 286 544,47 EUR (14 559 063,35 PLN)
Łączna wartość projektów indywidualnych w Priorytecie 7					71 924 523,36 EUR (318 618 446,03 PLN)	42 165 002,64 EUR (186 786 745,19 PLN)

1. „Centrum Nauk o Żywności i Żywieniu” - beneficjent Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu

Celem projektu była poprawa warunków infrastrukturalnych Uniwersytetu Przyrodniczego służących podniesieniu jakości i zwiększeniu dostępności kształcenia.

Projekt obejmował budowę budynku i zakup wyposażenia specjalistycznego. W nowym budynku zostały umiejscowione sale wykładowe, seminaryjno-wykładowe, pracownice komputerowe, laboratoria badawcze i pracownice specjalistyczne (w tym pracownia chromatograficzna, reologiczna, mikrobiologiczna, sensoryczna). Realizacja projektu przyczyniła się do znacznej poprawy warunków edukacyjnych i bezpośrednio wpłynęła na poprawę standardów kształcenia.

W wyniku realizacji projektu wybudowano jeden obiekt, zakupiono wyposażenie, utworzono 4 miejsca pracy, a z efektów projektu skorzystało 2 200 studentów rok po zakończeniu realizacji projektu.

Realizacja projektu zakończyła się w 2014 r.

2. „Budowa kompleksu boisk do gier otwartych wraz z zapleczem dydaktyczno-naukowym na terenie Pól Marsowych w kompleksie Stadionu Olimpijskiego we Wrocławiu” - beneficjent Akademia Wychowania Fizycznego we Wrocławiu

Celem projektu była poprawa infrastruktury Akademii Wychowania Fizycznego we Wrocławiu prowadząca do zwiększenia dostępności i podniesienia jakości kształcenia.

Projekt polegał na rozbiórce istniejącego obiektu dawnej trybuny na Polach Marsowych na terenie Stadionu Olimpijskiego we Wrocławiu i zagospodarowaniu tego terenu na boiska do gier otwartych o łącznej powierzchni 36 650,00 m² wraz z ich wyposażeniem. Ponadto wybudowano budynek trybuny głównej wraz z pomieszczeniami dydaktyczno-naukowymi przeznaczonymi dla studentów Akademii Wychowania Fizycznego i widownią, zakupiono wyposażenie oraz zagospodarowano wały przeciwpowodziowe przylegające do Stadionu.

W wyniku realizacji projektu wybudowano 3 obiekty dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych, utworzono 4 miejsca pracy, a z efektów projektu skorzystało 4 513 studentów rok po zakończeniu projektu.

Realizacja projektu zakończyła się w 2015 r.

3. „Dolnośląskie Centrum Informacji Naukowej i Ekonomicznej” - beneficjent Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

Celem projektu było podniesienie jakości świadczonych usług oraz rozwój edukacji ekonomicznej społeczeństwa poprzez utworzenie centrum informacji naukowej i ekonomicznej. W wyniku realizacji projektu przekształcono bibliotekę Uniwersytetu Ekonomicznego w Centrum Informacji, efektem było udostępnienie zgromadzonych zbiorów, w tym w formie elektronicznej nie tylko studentom, ale także społeczności regionu.

Utworzono nowoczesną bibliotekę, w której za pośrednictwem zakupionych komputerów oraz Internetu udostępniono zdigitalizowane zbiory własne i zewnętrzne.

W wyniku realizacji projektu wybudowano obiekt dostosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych, zakupiono 140 zestawów komputerowych, utworzono 7 miejsc pracy, a z efektów projektu skorzystało on-line 670 000 osób.

Realizacja projektu zakończyła się w 2012 r.

4. „Budowa i wyposażenie Ośrodka Badawczo-Naukowo-Dydaktycznego Dolnośląskiej Farmacji we Wrocławiu” - beneficjent Akademia Medyczna im. Piastów Śląskich we Wrocławiu

Celem projektu była poprawa warunków infrastrukturalnych Akademii Medycznej we Wrocławiu prowadząca do podniesienia jakości i efektywności oraz zwiększenia dostępności kształcenia.

Przedmiotem projektu była budowa Ośrodka Badawczo-Naukowo-Dydaktycznego Dolnośląskiej Farmacji we Wrocławiu, który stanowi nową siedzibę Wydziału Farmacji Akademii Medycznej. Dla prawidłowego funkcjonowania Ośrodka zapewniono wyposażenie obiektów. W związku z tym w ramach projektu zakupiony został sprzęt laboratoryjny, dygestoria oraz pozostałe wyposażenie wykorzystywane na cele dydaktyczne.

W wyniku realizacji projektu wybudowano 2 obiekty dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych, utworzono 26,75 etatów, a z efektów projektu skorzystało 1 417 studentów rok po zakończeniu projektu.

Realizacja projektu zakończyła się w 2015 r.

5. „Budowa kompleksu edukacyjno-badawczego GEOCENTRUM Politechniki Wrocławskiej (etap I)” - beneficjent Politechnika Wrocławska

Celem projektu była poprawa infrastruktury Politechniki Wrocławskiej służąca zwiększeniu dostępności i podniesieniu jakości kształcenia poprzez budowę nowego kompleksu edukacyjno-badawczego.

Przedmiotem projektu była budowa i wyposażenie obiektu dydaktyczno-badawczego dla trzech wydziałów Politechniki Wrocławskiej z dziedzin geologii i budownictwa o powierzchni 12 264 m². Obiekt obejmuje

pomieszczenia dydaktyczno-laboratoryjne wraz z dodatkowymi pomieszczeniami dla pracowników naukowo-dydaktycznych o charakterze biurowym oraz administracji obsługującej proces dydaktyczny. Pomieszczenia wyposażone zostały w meble oraz nowoczesny sprzęt laboratoryjny. Zapewniono bezprzewodowy dostęp do Internetu oraz pozostałą infrastrukturę teleinformatyczną wysokiej jakości. Dzięki realizacji projektu możliwa jest integracja grup badawczych oraz tworzenie makro kierunków studiów. Inwestycja pozwoliła na rozpoczęcie zupełnie nowych działań edukacyjno-badawczych i umożliwiła kształcenie wysokiej klasy specjalistów.

W wyniku realizacji projektu wybudowano obiekt, zakupiono 351 sztuk zestawów komputerowych posiadających dostęp do szerokopasmowego internetu, utworzono 5 miejsc pracy, a z efektów projektu skorzystało 4 434 studentów, w tym 62 studentów niepełnosprawnych rok po zakończeniu projektu.

Realizacja projektu zakończyła się w 2013 r.

6. „*Modernizacja budynku Instytutu Historycznego Uniwersytetu Wrocławskiego – etap I*” – beneficjent Uniwersytet Wrocławski

Celem projektu była poprawa infrastruktury Instytutu Historycznego Uniwersytetu Wrocławskiego prowadząca do podniesienia jakości i efektywności oraz zwiększenia dostępności kształcenia. Realizacja projektu umożliwiła poprawę warunków kształcenia w Instytucie, stworzenie warunków dla właściwego magazynowania i udostępniania zbiorów bibliotecznych, zwiększenie dostępności kształcenia na poziomie wyższym dla osób niepełnosprawnych oraz renowację zabytkowego obiektu-siedziby Instytutu.

W ramach projektu został zmodernizowany budynek o łącznej powierzchni 696,5 m², dostosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych. Z efektów projektu skorzystało 1 476 studentów rok po zakończeniu projektu.

Realizacja projektu zakończyła się w 2014 r.

7. „*Pracownia przyrodnicza w każdej gminie*” - beneficjent Samorząd Województwa Dolnośląskiego

Celem projektu była poprawa warunków nauczania i możliwości rozwoju osób uczących się w szkołach podstawowych w całym regionie.

Przedmiotem projektu był zakup wyposażenia 118 pracowni przyrodniczych służących realizacji zajęć, w ramach bloku przedmiotowego przyroda w klasach IV-VI szkół podstawowych oraz dwóch pracowni specjalistycznych, zlokalizowanych w ośrodkach edukacji ekologicznej. Na wyposażenie pracowni złożyły się multimedia pozwalające na wizualizację przebiegu prowadzonych eksperymentów, a także interaktywne systemy informatyczne. Realizacja projektu przyczyniła się do podniesienia jakości nauczania i wprowadzenia nowoczesnych rozwiązań technologicznych do szkół.

W wyniku realizacji projektu zakupiono 722 sztuk sprzętu, w który wyposażono 120 pracowni, z efektów projektu skorzystało 27 111 uczniów rok po zakończeniu realizacji projektu.

Realizacja projektu zakończyła się w 2012 r.

8. „*Budowa infrastruktury sportowo-rehabilitacyjnej w Ośrodku Szkolno-Wychowawczym Dzieci Niewidomych we Wrocławiu*” - beneficjent Samorząd Województwa Dolnośląskiego

Celem projektu była poprawa możliwości rozwoju i nauki osób uczących się w Ośrodku Szkolno-Wychowawczym Dzieci Niewidomych poprzez budowę zespołu sportowo-rehabilitacyjnego.

Przedmiotem projektu była budowa sali sportowej, basenu, sali gimnastyki korekcyjnej oraz siłowni. Rozbudowa Ośrodka Szkolno-Wychowawczego dla Dzieci Niewidomych była istotna z punktu widzenia rehabilitacji niepełnosprawnych niewidomych dzieci.

W wyniku realizacji projektu wybudowano obiekt o powierzchni 2 935,85 m², utworzono 5 miejsc pracy, a z efektów projektu skorzystało 240 uczniów rok po zakończeniu realizacji projektu.

Realizacja projektu zakończyła się w 2012 r.

Projekty realizowane w ramach innych programów operacyjnych

Na terenie województwa dolnośląskiego w ramach innych programów operacyjnych w sektorze edukacji realizowanych było łącznie 1 704 projekty, w tym 9 projektów w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko (PO IŚ) oraz 1 695 projektów w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki (PO KL) dotyczących wyrównywania szans edukacyjnych i zapewnienia wysokiej jakości usług edukacyjnych świadczonych w systemie oświaty (Priorytet 3 i Priorytet 4 PO KL).

Dodatkowe informacje o liczbie i wartości projektów realizowanych na terenie województwa dolnośląskiego w ramach innych programów operacyjnych – Załącznik nr XII do sprawozdania Opis sytuacji społeczno-gospodarczej województwa dolnośląskiego w 2015 r.- punkt 5.2 Projekty realizowane na terenie województwa dolnośląskiego w ramach innych programów operacyjnych.

Postęp rzeczowy realizacji Priorytetu 7

Tabela. Wartość wskaźników Priorytetu 7 Edukacja określona na podstawie 88 zakończonych projektów.

Wskaźniki	Jednostka miary	Wartość docelowa		Wartość wskaźnika osiągnięta w wyniku realizacji RPO WD 2007-2013	% realizacji wartości docelowej dla 2015 r.
		2013	2015		
Priorytet 7 Edukacja					
Wskaźniki produktu					
Liczba projektów z zakresu edukacji	szt.	62	78	88	112,82%
w tym					
Liczba projektów dotyczących infrastruktury szkolnictwa wyższego	szt.	10	12	19	158,33%
Liczba projektów dotyczących infrastruktury kształcenia ustawicznego i zawodowego	szt.	4	6	12	200,00%
Wskaźniki rezultatu					
Liczba uczniów korzystających z efektów projektów (z wyłączeniem e-edukacji)	osoby	11 000	14 500	79 264	546,65%
Liczba studentów korzystających z efektów projektów (z wyłączeniem e-edukacji)	osoby	25 000	32 000	31 975	99,92%
Liczba miejsc w przedszkolach na obszarach wiejskich wspartych w ramach priorytetu	osoby	240	300	949	316,33%

Liczba projektów z zakresu edukacji

Wskaźnik został zrealizowany na poziomie zbliżonym do założonej wartości docelowej, zrealizowano 10 projektów więcej.

w tym Liczba projektów dotyczących infrastruktury szkolnictwa wyższego

Przekroczenie wartości wskaźnika *Liczba projektów dotyczących infrastruktury szkolnictwa wyższego*, wynika głównie ze specyfiki regionu województwa dolnośląskiego, które charakteryzuje się stosunkowo wysokimi wskaźnikami w zakresie liczby osób studiujących oraz dobrze rozwiniętą siecią placówek kształcących na poziomie wyższym. Liczba studiujących na 10 tys. ludności wynosi na Dolnym Śląsku 457 i plasuje województwa na 4 miejscu w kraju. Rozwojowi szkolnictwa wyższego nie towarzyszył jednak rozwój infrastruktury naukowo-dydaktycznej. W związku z powyższym, w ramach Priorytetu wsparto inwestycje dotyczące w szczególności budowy, rozbudowy i przebudowy obiektów infrastruktury szkół wyższych oraz naukowo-badawczej powiązanej z dydaktyką, jak również budowy, rozbudowy, przebudowy obiektów sportowych funkcjonujących przy szkołach wyższych, ich bazy socjalnej oraz wyposażenia obiektów w niezbędny sprzęt. Preferowano projekty dotyczące kierunków studiów istotnych dla rozwoju gospodarki opartej na wiedzy, czyli inżyniersko-technicznych, matematycznych (w tym informatycznych) i przyrodniczych. Do przekroczenia wartości docelowej przyczyniła się wartość zrealizowanych projektów. Na etapie programowania zakładano mniejszą ilość projektów o wyższej wartości. Ponadto IZ RPO podjęła decyzję o obniżeniu dofinansowania dla projektów realizowanych przez szkoły wyższe do poziomu 60%, co spowodowało, że w wyniku przeprowadzonych naborów złożono projekty o mniejszym dofinansowaniu, dzięki czemu więcej projektów mogło zostać zrealizowanych. IZ RPO nie podejmowała działań naprawczych związanych ze zmianą wartości docelowej wskaźnika.

w tym Liczba projektów dotyczących infrastruktury kształcenia ustawicznego i zawodowego

Wartość docelowa wskaźnika została znacznie przekroczona ze względu na zainteresowanie potencjalnych beneficjentów realizacją tego typu projektów. Zmieniający się rynek pracy, nowe technologie, nowe zawody i specjalności powodują, że stopniowo wzrasta znaczenie kształcenia ustawicznego, podnoszenia jakości kształcenia i doskonalenia zawodowego. Stąd większe niż planowane na etapie programowania zainteresowanie wnioskodawców naborami dotyczącymi infrastruktury placówek edukacyjnych. Odpowiadając na realne potrzeby, IZ RPO dokonała realokacji środków z Działania 7.1 Rozwój infrastruktury szkolnictwa wyższego do Działania 7.2 Rozwój infrastruktury placówek edukacyjnych oraz na końcowym

etapie wdrażania Programu, zastosowano mechanizm elastyczności. Pierwotna alokacja na projekty związane z kształceniem ustawicznym i zawodowym została zwiększona o 54%. Ponadto na przekroczenie wartości docelowej wpływ miała również wartość projektów. Na etapie programowania zakładano realizację mniejszej liczby projektów o wyższej wartości. W efekcie zostały zrealizowane projekty o niższym dofinansowaniu, i wsparcie mogła uzyskać większa liczba projektów. IZ RPO nie podejmowała działań naprawczych związanych ze zmianą wartości docelowej wskaźnika.

Liczba uczniów korzystających z efektów projektów (z wyłączeniem e-edukacji)

Znaczne przekroczenie wartości docelowej wskaźnika wynikało z dużego zainteresowania wnioskodawców realizacją projektów z zakresu rozwoju infrastruktury edukacyjnej. Nabory z zakresu infrastruktury placówek edukacyjnych cieszyły się bardzo dużym zainteresowaniem. W związku z tym, że wnioskowana wartość dofinansowania wielokrotnie przekraczała alokację przewidzianą na dany konkurs, IZ RPO WD podjęła decyzję o realokacji środków z Działania 7.1 Rozwój infrastruktury szkolnictwa wyższego do Działania 7.2 Rozwój infrastruktury placówek edukacyjnych. W efekcie alokacja przewidziana na realizację projektów z zakresu infrastruktury placówek edukacyjnych w stosunku do zakładanej pierwotnej alokacji, w wyniku realokacji środków z Działania 7.1 oraz zastosowania mechanizmu elastyczności na końcowym etapie wdrażania Programu, zwiększona została o 54%. Ponadto w związku z tym, że beneficjenci w większości przeprowadzali przebudowę lub modernizację istniejących budynków, wartość zrealizowanych inwestycji była niższa niż zakładano na etapie programowania (zakładano budowę nowych obiektów, których realizacja jest o wiele kosztowniejsza). Wpłynęło to na możliwość zrealizowania większej liczby projektów – większa liczba szkół otrzymała wsparcie ze środków EFRR. Miało to wpływ na liczbę uczniów korzystających z efektów zrealizowanych projektów i było bezpośrednią przyczyną przekroczenia wartości docelowej wskaźnika.

Liczba studentów korzystających z efektów projektów (z wyłączeniem e-edukacji)

Wartość wskaźnika została osiągnięta na poziomie zbliżonym do wartości docelowej, tj. 99,92%. Należy zaznaczyć, że w wyliczeniu wskaźnika uwzględniono wartości z projektów zrealizowanych w ramach Priorytetu 9 Miasta, w którym również realizowane były projekty z zakresu szkolnictwa wyższego.

Liczba miejsc w przedszkolach na obszarach wiejskich wspartych w ramach Priorytetu

Przekroczenie wartości docelowej wskaźnika było efektem skierowania przez IZ RPO interwencji na obszary wiejskie, na których praktycznie nie istniała infrastruktura przedszkolna bądź obiekty, w których mieściły się placówki przedszkolne wymagały modernizacji. Ze względu na znacznie mniejszą dostępność do infrastruktury przedszkolnej przez mieszkańców obszarów wiejskich, IZ RPO przeprowadziła nabory wniosków o dofinansowanie dedykowane tylko tym obszarom. Nabory dotyczące dofinansowania infrastruktury placówek przedszkolnych cieszyły się bardzo dużym zainteresowaniem, wartość dofinansowania w złożonych dokumentach aplikacyjnych dziewięciokrotnie przekraczała alokację przewidzianą przez IZ RPO na konkursy. W związku z tym Instytucja Zarządzająca zwiększyła alokacji na nabory w ramach Działania 7.2 Rozwój infrastruktury placówek edukacyjnych. Alokację pierwotną na nabory zwiększono o 28%. Pojawiła się możliwość zrealizowania większej liczby projektów, niż zakładano na etapie programowania. Miało to bezpośredni wpływ na przekroczenie wartości wskaźnika. IZ RPO nie podejmowała działań naprawczych związanych ze zmianą wartości docelowej wskaźnika.

Nowe miejsca pracy powstałe w wyniku zrealizowania projektów

W ramach Priorytetu 7 Edukacja utworzono 283,53 nowych miejsc pracy, z czego 206,26 etatu przeznaczono dla kobiet.

Równość szans

W ramach Priorytetu 7 Edukacja zrealizowano 86 projektów pozytywnie wpływających na politykę równych szans, poprzez wzrost dostępności i jakości edukacji elementarnej na obszarach wiejskich, podniesienie standardu jakości nauczania oraz pracy nauczycieli, specjalistyczne wyposażenie sal, a także generowanie nowych miejsc pracy, przyczyniając się tym samym do aktywizacji zawodowej kobiet. Zasada równości szans realizowana była również poprzez dostosowanie obiektów infrastruktury szkół wyższych, a także placówek edukacyjnych i specjalnych do potrzeb osób niepełnosprawnych. Ponadto osoby niepełnosprawne mogły korzystać z projektów z zakresu e-learningu.

Mając na względzie potrzeby edukacyjne osób niepełnosprawnych w ramach Działania 7.2 Rozwój infrastruktury placówek edukacyjnych wyodrębniono alokację i w 2008 r. przeprowadzono odrębny nabór na realizację projektów dotyczących szkół specjalnych (dla dzieci niewidomych, niedosłyszących, o szczególnych wymaganiach). Działania dotyczące równości szans były również skierowane do młodzieży, w tym do młodzieży niepełnosprawnej, szerzej zostało to przedstawione przy rekomendacjach KE.

Cross-financing

W ramach Priorytetu 7 zastosowanie mechanizmu cross-financing przewidziane zostało w ramach Działania 7.2 Rozwój infrastruktury placówek edukacyjnych. Beneficjenci nie skorzystali z tego instrumentu w ramach Programu. Wynikało to ze ścisłego powiązania realizowanych w RPO WD inwestycji z działaniami finansowanym w ramach PO Kapitał Ludzki. Beneficjenci RPO WD aplikowali o dofinansowanie w ramach komplementarnych projektów z PO KL.

Komplementarność

Analiza poszczególnych obszarów wsparcia w ramach RPO WD, w kontekście komplementarności międzyprogramowej wykazała wysoki stopień komplementarności Priorytetu 7 z Programem Operacyjnym Kapitał Ludzki (PO KL) oraz Programem Operacyjnym Innowacyjna Gospodarka (PO IG) i Programem Operacyjnym Infrastruktura i Środowisko (PO IŚ). Najszerzy wachlarz powiązań z Działaniami z innych Programów wykazuje Działanie 7.1 Rozwój infrastruktury szkolnictwa wyższego RPO WD. Zapisy programowe wskazały, iż projekty o charakterze regionalnym z zakresu infrastruktury szkolnictwa wyższego były komplementarne wobec działań PO IG dotyczących infrastruktury sfery B+R, a także PO KL dotyczących jakości systemu oświaty oraz szkolnictwa wyższego i nauki.

Tabela. Powiązanie działań podejmowanych w ramach Priorytetu 7 RPO WD z innymi programami finansowanymi z funduszy UE.

Priorytet 7 RPO WD	Komplementarność międzyprogramowa				
	PO IG	PO IŚ	PO KL	PROW	PO RYBY
<i>Działanie 7.1 Rozwój infrastruktury szkolnictwa wyższego</i>					
<i>Działanie 7.2 Rozwój infrastruktury placówek edukacyjnych</i>					

Opracowanie własne na podstawie zapisów Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013 oraz Szczegółowego Opisu Priorytetów Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013, a także wyników badania przeprowadzonego na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego na temat komplementarności wsparcia z PO KL z innymi programami UE oraz doświadczeń z wdrażanych projektów.

Interwencje podejmowane w ramach Działan 7.1 i 7.2 RPO WD wykazywały komplementarność względem siebie, a także wobec Priorytetu 9 RPO WD. Ponadto projekty realizowane w ramach Działania 7.1 były komplementarne z interwencjami podejmowanymi w ramach Priorytet 1 i 2 RPO WD. Projekty zrealizowane w ramach Działania 7.2 wykazywały komplementarność z interwencjami podejmowanymi w ramach Priorytetu 5 RPO WD (Działanie 5.4) w zakresie szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych.

Tabela. Komplementarność wewnątrzprogramowa w Priorytecie 7.

Priorytet 7 Edukacja	Priorytety wskazane jako komplementarne z Działaniami Priorytetu 7 Edukacja								
	1. Przedsiębiorstwa i innowacyjność	2. Społeczeństwo Informacyjne	3. Transport	4. Środowisko i bezpieczeństwo ekologiczne	5. Energetyka	6. Turystyka i Kultura	7. Edukacja	8. Zdrowie	9. Miasta
<i>Działanie 7.1 Rozwój infrastruktury szkolnictwa wyższego</i>									
<i>Działanie 7.2 Rozwój infrastruktury placówek edukacyjnych</i>									

Opracowanie własne na podstawie zapisów Szczegółowego Opisu Priorytetów Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013 oraz doświadczeń z wdrażanych projektów.

Mając na względzie identyfikację obszarów, w których beneficjenci wskazywali na komplementarność projektów, przeanalizowano wnioski o dofinansowanie w projektach zakończonych. W wyniku przedmiotowej analizy stwierdzono, że 65% beneficjentów z Priorytetu 7 wskazywała na komplementarność projektu, w tym komplementarność wewnątrzprogramową w ramach RPO WD – 26%, natomiast komplementarność międzyprogramową wykazywało 91%.

Tabela. Komplementarność projektów w ramach Priorytetu 7 RPO WD, na podstawie zapisów wniosków o dofinansowanie.

Komplementarność projektów w Priorytecie 7 wg źródła pochodzenia środków		
	Liczba projektów	%
Projekty realizowane w ramach Priorytetu 7	88	100%
Projekty komplementarne, w tym	57	65%
• komplementarność wewnątrzprogramowa (RPO WD)	15	26%
• komplementarność zewnątrzprogramowa, w tym:	52	91%
– z Programem Operacyjnym Kapitał Ludzki (PO KL)	11	19%
– z Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW)	1	2%
– z Programem Operacyjnym Infrastruktura i Środowisko (PO IS)	2	4%
– z Zintegrowanym Programem Operacyjnym Rozwoju Regionalnego (ZPORR)	9	16%
– z innymi	36	63%

Opracowanie własne na podstawie zapisów wniosków o dofinansowanie

Ewaluacje

1. W 2012 r. zakończono badanie ewaluacyjne pn. „Ewaluacja wpływu projektów wybranych do dofinansowania przez IZ RPO WD dotyczących infrastruktury społecznej w zakresie Priorytetu 7 Edukacja i Priorytetu 8 Zdrowie na poprawę warunków bytowych ludności Dolnego Śląska oraz podniesienie konkurencyjności regionu”.

Ewaluacja miała na celu dostarczenie informacji na temat spodziewanego wpływu projektów wybranych do dofinansowania przez IZ RPO w zakresie infrastruktury społecznej, m.in. w dziedzinie dostępności i standardów usług edukacyjnych oraz podniesienie konkurencyjności regionu.

W badaniu stwierdzono, że obszarze edukacji w województwie dolnośląskim można obserwować pozytywne zmiany na przestrzeni lat 2007-2010, takie jak wzrost liczby miejsc w przedszkolach, czy wzrost liczby przedszkoli na obszarach wiejskich. Poprawiał się też stan komputeryzacji szkół w województwie, zmniejszyła się liczba uczniów przypadających na jedno stanowisko komputerowe. Poprawiła się również infrastruktura szkolnictwa na obszarach wiejskich. Negatywne tendencje dotyczą spadku liczby średnich szkół zawodowych. Stałego zmniejszenia liczebności uczniów w szkole ze względu na niż demograficzny.

Warto wspomnieć, że województwo dolnośląskie zajmuje bardzo ważne miejsce na mapie edukacyjnej kraju w zakresie szkolnictwa wyższego. Pod względem liczby studentów zajmuje czołowe miejsce w kraju. Co ważne na obszarze województwa na przestrzeni lat 2007 i 2010 wzrosła liczba studentów na kierunkach technicznych.

W ramach infrastruktury szkolnictwa wyższego, realizowane inwestycje miały wymiar przede wszystkim związany z podniesieniem jakości nauczania oraz zwiększenia dostępu uczniów do bazy dydaktycznej, natomiast w mniejszym stopniu służyły wprowadzeniu na teren placówki nowych zajęć dydaktycznych, nowego zakresu świadczonych usług, nowoczesnych technik nauczania, czy też udostępnieniu placówki na potrzeby kształcenia zawodowego.

W ramach infrastruktury placówek edukacyjnych, w szkołach podstawowych i gimnazjalnych wsparcie uzyskały przede wszystkim przedsięwzięcia mające na celu zwiększenie efektywności, atrakcyjności programowej, unowocześnienie poprzez inwestycje związane z infrastrukturą obiektów edukacyjnych (wraz z wyposażeniem dydaktycznym) i zaplecza sportowego. W szkołach podstawowych, gimnazjach i zespołach szkół zostało zrealizowanych łącznie 30 projektów. Wsparcie ukierunkowane było przede wszystkim na obszary wiejskie i tereny małych miast.

W zakresie szkolnictwa zawodowego wsparcie uzyskały przede wszystkim projekty wzmacniające zaplecze szkół służące praktycznej nauce zawodu (łącznie zrealizowano 10 projektów), w tym jeden z projektów o zasięgu ogólnoregionalnym, zrealizowany na terenie 9 powiatów.

Dofinansowana została również budowa lub modernizacja obiektów przedszkolnych w tym przede wszystkim z obszarów wiejskich i małych miast (łącznie zrealizowano 13 projektów). Realizacja wszystkich projektów

wynikała z faktycznego zapotrzebowania danej gminy (brak przedszkola lub brak wystarczającej liczby miejsc w istniejących oddziałach przedszkolnych).

W opinii beneficjentów Priorytetu 7, biorących udział w badaniu ewaluacyjnym, wśród efektów zrealizowanych inwestycji wymieniane były przede wszystkim: polepszenie warunków nauki studentów/uczniów, polepszenie warunków pracy kadry dydaktycznej, polepszenie jakości świadczonych dotychczas usług edukacyjnych, zwiększenie dostępu uczniów do bazy dydaktycznej, a także zwiększenie dostępu uczniów z niepełnosprawnościami do usług oferowanych przez placówki.

Jednym z ważnych efektów inwestycji realizowanych w ramach Priorytetu 7 Edukacja, zarówno z punktu widzenia celów Programu, jak i założeń i celów Strategii Lizbońskiej oraz Strategii Europa 2020, był wzrost zatrudnienia (utworzenie nowych etatów) – w badaniu 62,7% beneficjentów deklarowało utworzenie na terenie placówki nowych miejsc pracy w wyniku zrealizowanej inwestycji. Badanie potwierdziło skuteczność systemu zarządzania wyborem projektów. Zastosowane w obszarze edukacji nabory celowane (konkursy tematyczne) pozwoliły ukierunkować wsparcie na obszary małych miast i wsi oraz spełnić główne cele i założenia Programu i Priorytetu.

2. W 2014 r. zakończono badanie ewaluacyjne pn.: **„Ewaluacja wpływu projektów realizowanych w RPO WD w kategoriach interwencji 10, 11, 13 wraz z wyznaczeniem typów projektów preferowanych do wsparcia w perspektywie finansowej 2014+.”**

Celem głównym badania była ocena wpływu inwestycji realizowanych w ramach RPO WD 2007-2013 w kategoriach interwencji 10, 11, 13 na osiągnięcie zakładanych w Programie celów oraz weryfikacja czy wyznaczone obszary wsparcia/typy projektów i podział środków zostały właściwie zaplanowane tak, aby skutecznie przyczyniały się do rozwoju społeczeństwa informacyjnego. Badanie miało także na celu udzielenie odpowiedzi na pytanie, czy projekty realizowane w ramach RPO WD 2007-2013 przyczyniły się do zwiększenia wykorzystania e-usług i aplikacji dla obywateli oraz rozwiązań z zakresu technologii informacyjnych i komunikacyjnych.

Na potrzeby badania analizie poddano projekty realizujące kategorie interwencji, zdefiniowane w następujący sposób:

- kategoria interwencji 10 Infrastruktura telekomunikacyjna (w tym sieci szerokopasmowe);
- kategoria interwencji 11 Technologie informacyjne i komunikacyjne (dostęp, bezpieczeństwo, interoperacyjność, zapobieganie zagrożeniom, badania, innowacje, treści cyfrowe);
- kategoria interwencji 13 Usługi i aplikacje dla obywateli (e-zdrowie, e-administracja, e-edukacja, e-integracja).

Wskazane powyżej kategorie „Infrastruktura telekomunikacyjna”, „Technologie informacyjne i komunikacyjne” oraz kategoria „Usługi i aplikacje dla obywateli” stanowiły narzędzie pomocne przy określaniu wpływu projektów realizowanych w ramach Programu na rozwój społeczeństwa informacyjnego.

W ramach Priorytetu 7 Edukacja w ramach kategorii interwencji 13 w obszarze edukacji, umożliwiono realizację projektów dotyczących, np. wyposażenia pracowni szkolnych w sprzęt komputerowy, wpływając na rozwój umiejętności obsługi urządzeń informatycznych. W ramach Priorytetu wspierano także przedsięwzięcia dążące do wprowadzenia nowych e-usług, np. w zakresie e-learningu na uczelniach wyższych.

W wyniku badania ustalono, że realizowane w dziedzinie edukacji w ramach Priorytetu 7 projekty przyczyniły się do rozwoju e-usług, w tym e-learningu jako formy kształcenia. Wsparcie w ramach RPO WD otrzymało 6 projektów szkół wyższych o wartości dofinansowania z EFRR ponad 4 mln EUR, co stanowi około 9% wartości środków zakontraktowanych w ramach Działania 7.1 Rozwój infrastruktury szkolnictwa wyższego oraz ponad 4% alokacji Priorytetu 7. Liczba studentów korzystających z usług on-line, zgodnie z treścią zawartych umów o dofinansowanie, ma wynieść ponad 697 tys. osób (dane z 2013 r. przekazane na potrzeby badania).

Ponadto stwierdzono, że projekty objęte badaniem poprzez budowę systemu zarządzania oświatą w poszczególnych gminach i powiatach, wyposażanie poszczególnych placówek w niezbędną infrastrukturę informatyczną oraz wdrażanie e-usług z zakresu edukacji miały istotny wpływ na poprawę funkcjonowania sektora oświaty, przyczyniając się do poprawy jakości i efektywności systemu kształcenia w dolnośląskich placówkach edukacyjnych, w tym także w obszarze szkolnictwa wyższego.

Wskazane w badaniu rekomendacje dotyczyły niskiego zaspokojenia popytu na publiczne e-usługi o wyższym poziomie zaawansowania. W największym stopniu dostępne były proste e-usługi informacyjne. Mieszkańcy (ponad 87% ankietowanych w badaniu PAPI) wskazali na konieczność dalszego rozwoju e-usług, w szczególności zgłaszane były potrzeby w zakresie e-usług ze złożonymi interakcjami, np. w zakresie komunikacji oraz składania i otrzymywania dokumentów drogą elektroniczną w obszarze szkolnictwa oraz w związku z kwestiami społecznymi. Deficyt dotyczy usług, na które istnieje duże zapotrzebowanie, ułatwiających codzienne życie np. e-rejestracja (rezerwacja książek w bibliotekach).

Realizacja zaleceń i rekomendacji Komisji Europejskiej odnoszących się do Priorytetu

1. Zgodność projektów realizowanych w ramach Priorytetu 7 ze Strategią Rozwoju Edukacji - 2011 r.

Zgodnie z zapisami programowymi działania podejmowane w ramach Priorytetu 7 Edukacja realizowały cele Strategii Rozwoju Edukacji 2007-2013, której wszystkie działania były zgodne z trzema priorytetowymi obszarami Strategii Lizbońskiej: zwiększanie dostępu do edukacji, wspieranie otwartości systemu edukacji oraz doskonalenie jakości edukacji.

W Strategii Rozwoju Edukacji 2007-2013 założono inwestowanie w bazę materialną – jej rozbudowę oraz utrzymanie i modernizację dla potrzeb nowoczesnej dydaktyki i badań. Kierunki inwestowania powinny uwzględniać dziedziny priorytetowe, tj. nauki techniczne, ścisłe i przyrodnicze, a także nowe technologie.

Projekty w ramach Priorytetu 7 Edukacja ukierunkowane były głównie na dofinansowanie inwestycji w placówkach oświatowych, w szkolnictwie wyższym oraz w kształceniu ustawicznym. Poza modernizacją i rozbudową obiektów infrastruktury w ramach RPO WD dofinansowany był zakup wyposażenia, w tym wyposażenia informatycznego. Realizowane były również projekty w ramach e-lerningu, co wpłynęło na zwiększenie możliwości kształcenia na odległość. Wszystkie obiekty infrastrukturalne zrealizowane w ramach RPO WD dostosowane były dla osób niepełnosprawnych. Działania te wpłynęły na podniesienie poziomu jakości kształcenia, co było głównym celem rozwoju edukacji w Polsce.

Strategia Rozwoju Edukacji określała kierunki priorytetowe rozwoju nauki – nauki techniczne, matematyczno – przyrodnicze. Wsparcie w ramach RPO skierowane było na te kierunki. Wynika to też ze wskaźników, 14 520 studentów kierunków inżynierijsko-technicznych, matematycznych (w tym informatycznych i przyrodniczych) skorzystało z efektów projektów.

2. Wpływ wdrażania RPO WD na infrastrukturę edukacyjną i społeczną województwa dolnośląskiego-2012 r.
3. Wpływ interwencji podejmowanych w ramach Programu na ograniczenie ubóstwa w obszarze edukacji, zdrowia i rewitalizacji – 2013 r.

Działania skierowane do młodzieży, w tym do młodzieży niepełnosprawnej

Wsparcie w ramach Priorytetu 7 skierowane było na rozwój szkolnictwa, w tym szkolnictwa specjalistycznego skierowanego do osób niepełnosprawnych, jak również zawodowego na podniesienie umiejętności oraz rozwój zawodowy zawiązany z rynkiem pracy. Zrealizowano 9 projektów prowadzących działalność edukacyjną w zakresie szkolnictwa specjalnego, szkół integracyjnych dla dzieci niepełnosprawnych dotyczące, m.in.:

- budowy i modernizacji infrastruktury socjalnej (w tym bursy, internaty) służącej dzieciom niepełnosprawnym uczącym się w szkołach specjalnych i integracyjnych,
- inwestycji związanych z usuwaniem barier infrastrukturalnych dla osób niepełnosprawnych.

W ramach wyrównywania szans dzieci i młodzieży w dostępie do edukacji 20,39% środków alokacji w ramach Priorytetu 7 skierowano na realizację inwestycji na obszarach wiejskich. Inwestycje realizowane w ramach Programu obejmowały budowę, modernizację szkół oraz przedszkoli i służyły podniesieniu jakości nauczania. W placówkach szkolnych położonych na obszarach wiejskich tworzone również pracownie dydaktyczne, które w ramach zrealizowanych projektów wyposażono w sprzęt niezbędny do prowadzenia zajęć dydaktycznych (np. utworzenie pracowni przyrodniczych), jak również utworzenie pracowni komputerowych podłączonych do internetu.

W dziedzinie polityki równych szans ważną rolę pełniły przedszkola utworzone na terenach wiejskich. W ramach RPO WD przeprowadzony był specjalny nabór na projekty związane z budową/modernizacją infrastruktury przedszkolnej oraz zakupem niezbędnego wyposażenia. Placówki przedszkolne tworzone często były na terenach, na których nie funkcjonowały tego typu obiekty. Wybudowano/zmodernizowano 17 obiektów o wartości dofinansowania z EFRR ponad 3,1 mln EUR, co stanowi ponad 3,23% wartości alokacji w ramach Działania 7.2. Wybudowano 9, a zmodernizowano 8 obiektów infrastruktury przedszkolnej. Pozwoliło to na stworzenie 949 miejsc dla dzieci w przedszkolach. Możliwość uczestnictwa w zajęciach prowadzonych w placówkach przedszkolnych podnosi kompetencje edukacyjne dzieci, zwiększa również kompetencje i umiejętności społeczne, umożliwia nawiązywanie więzi, co prowadzi do lepszego ich rozwoju. Ważnym efektem zrealizowanych inwestycji było też umożliwienie matkom na powrót na rynek pracy.

W ramach Priorytetu 7 Edukacja zrealizowano 32 projekty o wartości ogółem ponad 77 mln EUR, w tym dofinansowanie z EFRR ponad 40 mln EUR (ponad 41% alokacji z EFRR dla Priorytetu 7), które były skierowane na zaspokojenie potrzeb osób niepełnosprawnych. W ramach projektów dostęp dla osób niepełnosprawnych został zapewniony w 43 obiektach, z czego 31 to obiekty infrastruktury edukacji specjalnej, a 12 to obiekty szkół wyższych. Z infrastruktury wspartej w ramach Priorytetu 7 skorzystało 666 uczniów niepełnosprawnych i 262 studentów niepełnosprawnych.

Wybudowano 42 obiekty infrastruktury szkolnej, kształcenia zawodowego i ustawicznego oraz edukacji dzieci i młodzieży, których oferta skierowana jest do uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych. Wartość ogółem projektów wynosiła ponad 33 mln EUR, w tym dofinansowanie ponad 15 mln EUR, co stanowiło ponad 29% alokacji Działania 7.2. Ponadto zmodernizowano 24 obiekty infrastruktury szkolnej, kształcenia zawodowego i ustawicznego oraz edukacji dzieci i młodzieży o specjalnych potrzebach edukacyjnych, o wartości ogółem ponad 19 mln EUR, w tym dofinansowanie z EFRR stanowiło ponad 11 mln EUR, tj. ponad 20% alokacji Działania 7.2 Rozwój infrastruktury placówek edukacyjnych.

Projekty zrealizowane w dziedzinie edukacji obejmowały także e-usługi, w tym e-learning jako formę kształcenia. Realizacja takich projektów miała znaczenie dla zwiększenia dostępności do kształcenia na odległość, szczególne znaczenie miało to w kontekście osób niepełnosprawnych. Wsparcie w ramach RPO WD otrzymało 6 projektów szkół wyższych w zakresie e-usług o wartości dofinansowani z EFRR ponad 5 mln EUR, co stanowiło około 14% wartości alokacji Działania 7.1 Rozwój infrastruktury szkolnictwa wyższego oraz prawie 6% alokacji z EFRR dla Priorytetu 7 Edukacja. Liczba osób korzystających z usług on-line wyniosła ponad 699 tys.

Przykładowe projekty mające na celu walkę z ubóstwem i wykluczeniem społecznym

Beneficjent: *Fundacja Promyk Słońca*

Tytuł projektu: *Wyrównywanie szans edukacyjnych na terenach wiejskich poprzez budowę pięciu przedszkoli integracyjnych w gminach wiejskich: Siechnice, Ruja, Kunice oraz Dzierżoniów*

W ramach projektu wybudowano i uruchomiono 5 przedszkoli integracyjnych na obszarach wiejskich, w których zanotowano niski stopień upowszechniania wychowania przedszkolnego lub jego brak. Celem głównym projektu była poprawa efektywności funkcjonowania edukacji przedszkolnej na terenach wiejskich oraz wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci, a także wczesne zapobieganie ich wykluczeniu społecznemu z powodu dysfunkcji w rozwoju psychoruchowym i socjalnym. Pozwoliło to na wczesne objęcie wsparciem dzieci, u których wykryto zaburzenia rozwojowe lub problemy zdrowotne. Przedszkole integracyjne zapewnia uczestnictwo we wspólnotcie, co daje szansę poznania się i zaakceptowania poprzez zabawę i naukę dzieciom z różnych środowisk i dotkniętych różnymi rodzajami niepełnosprawności.

Beneficjent: *Gmina Udanin*

Tytuł projektu: *Modernizacja byłej Szkoły Podstawowej w Ujeździe Górnym pod placówkę przedszkolną*

W ramach projektu przeprowadzono prace remontowo-adaptacyjne w budynku byłej Szkoły Podstawowej w Ujeździe Górnym celem utworzenia placówki przedszkolnej. Uzupełnieniem przeprowadzonych działań inwestycyjnych był projekt w ramach PO KL - *Nowe przedszkole w Gminie Udanin*, dzięki któremu zatrudniona została wykwalifikowana kadra przedszkolna. Zrealizowane projekty przeciwdziałają ubóstwu na terenach wiejskich zarówno poprzez zatrudnienie kadry w przedszkolu, jak również stwarzając dogodne warunki do aktywności zawodowej rodziców, a także rozpoczęcie edukacji przedszkolnej dzieci.

Rekomendacje Instytucji Zarządzającej

W ramach Priorytetu 7 Instytucja Zarządzająca RPO nie wydała rekomendacji.

3.7.2 Opis istotnych problemów we wdrażaniu wraz z podjętymi środkami zaradczymi

W 2008 r. ze względu na brak rozstrzygnięć w zakresie występowania pomocy publicznej w projektach realizowanych przez szkoły wyższe (w szczególności niepubliczne) oraz centra kształcenia ustawicznego Instytucja Zarządzająca szacowała, że została „zablokowana” kwota EFRR 77,2 mln euro przeznaczonych na nabory wniosków o dofinansowanie. W 2009 r. problem ten został rozwiązany i nabory mogły ogłoszone.

Podsumowanie wdrażania Priorytetu 7

Realizacja celów

Głównym celem Priorytetu 7 było podniesienie jakości i efektywności systemu kształcenia i szkolenia poprzez inwestycje w bazę dolnośląskich placówek edukacyjnych.

Wdrażanie Priorytetu 7 przyczyniło się do realizacji trzeciego celu szczegółowego Programu tj. *Poprawa bytu mieszkańców i wzrost konkurencyjności regionu poprzez modernizację i rozbudowę infrastruktury społecznej.*

Projekty zrealizowane w ramach Priorytetu 7 były odpowiedzią na zdiagnozowane w analizie SWOT Programu zagrożenia i słabe strony regionu. Projekty w dziedzinie edukacji miały na celu poprawę przestarzałej bazy edukacyjnej i uelastycznienie szkolnictwa, szczególnie zawodowego. Ponadto miały pozytywnie wpłynąć na słabo rozwiniętą sieć i ofertę kształcenia zawodowego oraz na dostosowanie profili i kierunków kształcenia do specyfiki regionalnego rynku pracy.

Biorąc pod uwagę zrealizowane projekty w zakresie edukacji można stwierdzić, że poprzez ich realizację poprawiała się baza edukacyjna i warunki nauczania. Wpływ na to miały projekty dotyczące modernizacji, przebudowy, budowy infrastruktury edukacyjnej. Niezwykle istotne dla podniesienia jakości kształcenia było również wyposażenie szkół i placówek naukowych w specjalistyczny sprzęt, w tym również informatyczny oraz uruchomienie e-usług w edukacji.

Zrealizowane w ramach Priorytetu 7 inwestycje z zakresu budowy lub modernizacji obiektów, wpłynęły na podniesienie jakości nauczania, szczególnie poprzez unowocześnienie wyposażenia szkół, tworzenie nowych pracowni dydaktycznych i pracowni komputerowych wraz z podłączeniem do sieci internet, co miało szczególne znaczenie dla podniesienia poziomu edukacji na terenach wiejskich i górskich. W efekcie zwiększył się dostęp uczniów do bazy dydaktycznej i nastąpiła poprawa jakości nauczania.

Dzięki utworzeniu placówek przedszkolnych na terenach wiejskich i małych miast, gdzie nie istniały takie placówki lub dysponowały zbyt małą liczbą miejsc, zwiększyła się liczba dzieci, które mogą uczestniczyć we wczesnej edukacji. Rezultatem takiego działania było również umożliwienie matkom powrotu na rynek pracy.

Działania Instytucji Zarządzającej były skierowane na rozwój nauczania na kierunkach przyrodniczych, matematycznych i technicznych zarówno w szkołach podstawowych, jak i na uczelniach wyższych. Realizowano również projekty w szkołach zawodowych w zakresie utworzenia i rozwoju bazy dydaktycznej służącej praktycznej nauce zawodu w kierunkach wynikających z zapotrzebowania rynku pracy.

Ponadto, należy dodać, że beneficjenci wprowadzali w placówkach oświatowych e-usługi ułatwiające kontakt pomiędzy uczniem, rodzicami i nauczycielem czy władzami uczelni, takie jak e-dziennik, e-indeks. Wprowadzono również rozwiązania związane z zarządzaniem oświatą i edukacją. Beneficjenci rozwijali również dostęp do edukacji na odległość poprzez wprowadzanie e-learningu.

W ramach projektów zrealizowanych w szkołach wyższych wprowadzono również elektroniczne systemy obsługi bibliotek, które stały się dostępne nie tylko dla studentów, ale również ogółu społeczeństwa.

W ramach Priorytetu realizowano inwestycje w zakresie budowy, rozbudowy oraz modernizacji infrastruktury szkół wyższych. Inwestycje te wpłynęły na poniesienie jakości i poziomu nauczania. Realizacja projektów wpłynęła również na podniesienie standardów bazy dydaktycznej oraz socjalnej przeznaczonej dla studentów.

Efekty rzeczowe

W Priorytecie 7 Edukacja zrealizowano 88 projektów, w ramach których:

- szkoły wyższe:
 - wybudowano 13 obiektów szkół wyższych, zmodernizowano 7, do potrzeb osób niepełnosprawnych dostosowano 12 obiektów,
 - z efektów realizacji projektów skorzystało 31 975 studentów, w tym kierunków inżyniersko-technicznych i matematycznych 14 520 studentów,
 - z infrastruktury wspartej w wyniku realizacji projektów skorzystało 262 niepełnosprawnych studentów,
- edukacja podstawowa, zawodowa i kształcenie ustawiczne:
 - wybudowano 43 obiekty, przebudowano 24, do potrzeb osób niepełnosprawnych dostosowano 31 obiektów,
 - wybudowano 9 obiektów przedszkolnych, a 8 zmodernizowano, dodatkowo udostępniono 949 miejsc w przedszkolach na obszarach wiejskich,
 - wyposażono w sprzęt 120 szkolnych pracowni przyrodniczych,
 - zakupiono ponad 21 tys. sztuk sprzętu do wyposażenia szkół/przedszkoli,
 - z efektów realizacji projektów skorzystało 79 792 uczniów (w tym 666 uczniów niepełnosprawnych).

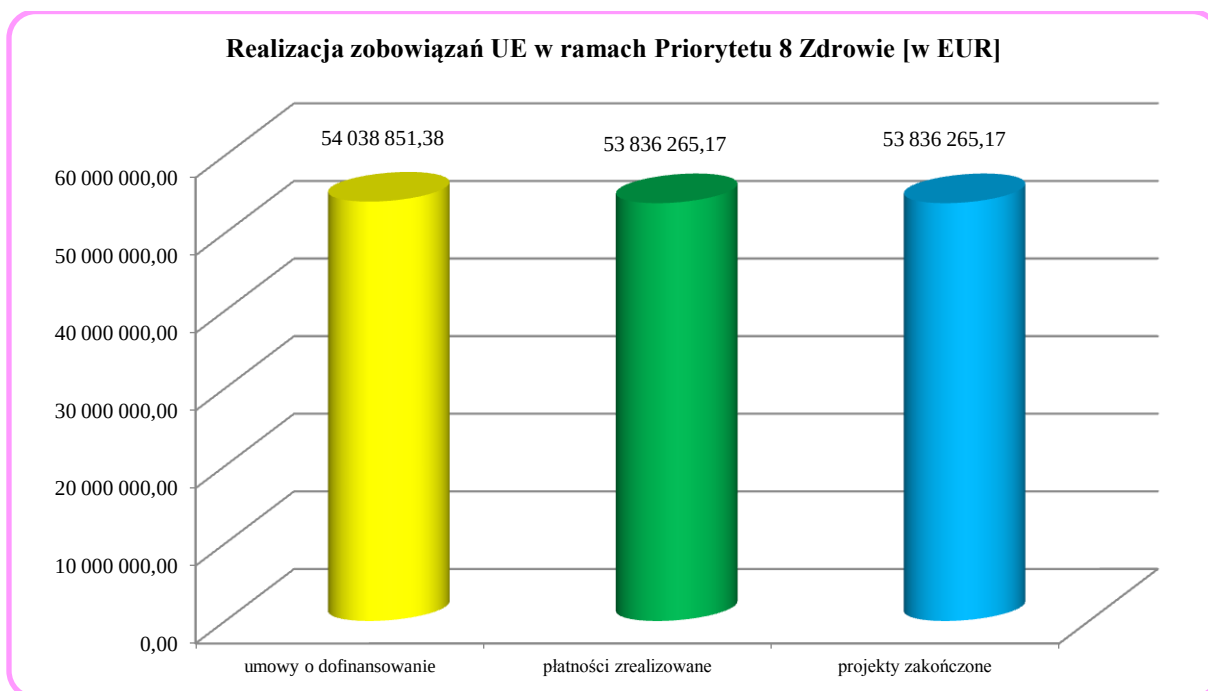
3.8 Priorytet 8. Modernizacja infrastruktury ochrony zdrowia na Dolnym Śląsku (Zdrowie)

3.8.1 Osiągnięcie celów i analiza postępów (fizyczny i finansowy postęp priorytetu)

Cel Priorytetu 8

Głównym celem Priorytetu była poprawa jakości opieki zdrowotnej poprzez podniesienie standardu usług medycznych oraz zwiększenie dostępności do usług świadczonych przez zakłady opieki zdrowotnej.

INFORMACJA NA TEMAT FIZYCZNYCH I FINANSOWYCH POSTĘPÓW PRIORYTETU

W ramach Priorytetu 8 Zdrowie podpisano 93 umowy o dofinansowanie o wartości ogółem 82 675 238,90 EUR (366 243 040,79 PLN), w tym dofinansowanie z EFRR 54 038 851,38 EUR (239 386 707,75 PLN), co stanowi 100,38% alokacji Priorytetu.

Na rzecz beneficjentów dokonano płatności o wartości dofinansowania z EFRR 53 836 265,17 EUR (238 489 271,07 PLN), co stanowi 100,01% alokacji Priorytetu.

Wszystkie projekty zostały zakończone, a ich wartość dofinansowania z EFRR wyniosła 53 836 265,17 EUR (238 489 271,07 PLN), co stanowi 100,01% alokacji Priorytetu.

Liczba/wartość projektów	Podpisane umowy	Płatności dla beneficjentów	Projekty zakończone
Liczba	93	-	93
Wartość dofinansowania z EFRR [EUR]	54 038 851,38	53 836 265,17	53 836 265,17
% alokacji	100,38%	100,01%	100,01%

IZ RPO WD mając na względzie pełne wykorzystanie środków EFRR podjęła decyzję o zastosowaniu mechanizmu elastyczności, wynikającego ze znowelizowanego art. 77 Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11.07.2006 r. W wyniku tej decyzji wartość alokacji dla Priorytetu 8 wynikająca z mechanizmu elastyczności wyniosła 57 953 087 EUR, natomiast alokacja w Programie wynosiła 52 722 970 EUR, zatem środki EFRR zostały zwiększone o 5 230 117 EUR, tj. 9,92% alokacji Priorytetu.

Tabela finansową Programu z uwzględnieniem mechanizmu elastyczności w wartości alokacji Priorytetu 8.

Oś priorytetowa	Finansowanie ogółem [EUR]	Wkład wspólnotowy zgodnie z tabelą finansową Programu [EUR]	Wkład wspólnotowy po zastosowaniu mechanizmu elastyczności [EUR]	Wkład krajowy [EUR]	Indykatorywny podział wkładu krajowego		Poziom współfinansowania
					Krajowe środki publiczne [EUR]	Krajowe środki prywatne [EUR]	
	1=2+3	2	2'	3=4+5	4	5	6=2/1
8.Zdrowie	52 722 970	52 722 970	57 953 087	0	0	0	100,00%

W ramach Priorytetu 8 wartość wydatków kwalifikowalnych poniesionych przez beneficjentów, poświadczonych i ujętych w deklaracjach do Komisji Europejskiej wyniosła 73 240 140,23 EUR. Natomiast w tabelach finansowych Programu założono, że wartość wydatków kwalifikowalnych wyniesie 52 722 970 EUR. Poziom realizacji wydatków kwalifikowalnych wyniósł 138,92% w stosunku do wydatków założonych w tabeli finansowej Programu.

Na realizację projektów w ramach Priorytetu 8 wydatkowano więcej krajowych środków publicznych, niż założono w Programie. W tabelach finansowych nie założono wydatkowania krajowych środków publicznych, natomiast wartość wydatków poniesionych przez beneficjentów finansowanych ze źródeł publicznych, które zostały poświadczone i certyfikowane do KE wyniosła 13 587 197,24 EUR.

Tabela. Wartość poświadczonych wydatków z projektów zrealizowanych w ramach Programu przekazanych w deklaracjach przekazanych do Komisji Europejskiej.

Priorytet	Wydatki kwalifikowane stanowiące podstawę certyfikacji [EUR]	Wydatki publiczne poświadczone do KE			Środki prywatne [EUR]	Poziom współfinansowania UE wynikający z certyfikacji do KE
		Wkład publiczny [EUR]	w tym środki z EFRR [EUR]	w tym krajowe środki publiczne [EUR]		
	1=2+6	2=3+4	3	4	6	7=3/1
8.Zdrowie	73 240 140,23	71 544 829,78	57 957 632,54	13 587 197,24	1 695 310,45	79,13%

Informacje na temat postępów rzeczowych znajdują się w Załączniku nr IV do sprawozdania Tabela 4. Postęp fizyczny wg Priorytetów RPO WD.

ANALIZA JAKOŚCIOWA

Informacja o przeprowadzonych w ramach Priorytetu konkursach

W ramach Priorytetu 8 Zdrowie przeprowadzono 6 naborów wniosków o dofinansowanie, w tym 3 w trybie systemowym o łącznej alokacji z EFRR 38 217 817 EUR. Stanowiło to 65,95% alokacji Priorytetu. Alokację w wysokości 10 757 926,45 EUR, tj. 18,56% przeznaczono na realizację projektu znajdującego się w Indykatorywnym Wykazie Indywidualnych Projektów Kluczowych.

Tryb naboru	Liczba naborów	Kwota alokacji zaangażowana w naborach [mln EUR]
tryb konkursowy	3	5,97
tryb systemowy	3	32,25
ogółem	6	38,22

Rozkład projektów realizowanych w ramach Priorytetu na obszary realizacji, typy projektów i typy beneficjentów

W ramach Priorytetu 8 zrealizowano 93 projekty o wartości dofinansowania z EFRR 53 836 265,17 EUR (238 489 271,07 PLN). Projekty realizowane były w zakresie:

- budowy, rozbudowy i modernizacji jednostek ochrony zdrowia i wyposażenia w nowoczesny sprzęt – 54 projekty o wartości dofinansowania z EFRR 41 034 448,83 EUR (181 778 504,88 PLN),
- zakupu specjalistycznego sprzętu do diagnostyki - 16 projektów o wartości dofinansowania z EFRR 9 372 068,48 EUR (41 517 326,15 PLN),
- infrastruktury informatycznej (projekty z zakresu e-usług) w placówkach medycznych – 23 projekty o wartości dofinansowania z EFRR 3 429 747,86 EUR (15 193 440,04 PLN).

Rozkład terytorialny projektów

Obszar realizacji	Wartość dofinansowania z EFRR [EUR]	% alokacji Priorytetu
01 Obszar miejski	50 721 535,26	94,22%
02 Obszar górski	136 928,84	0,25%
05 Obszar wiejski	2 977 801,06	5,53%
Razem	53 836 265,17	100,01%

Większość projektów (75 szt.) zrealizowana została na obszarze miejskim. Związane było to z faktem, że 52 projekty zrealizowały szpitale, zlokalizowane w miastach. Ponadto specjalistyczne usługi medyczne, jak i specjalistyczne badania w dużej mierze świadczą placówki medyczne na obszarach miejskich.

Zrealizowane projekty w ramach Priorytetu 8 wpływają na zwiększanie dostępności do opieki medycznej i podniesieniu jakości świadczonych usług. Dofinansowanie uzyskały placówki medyczne z terenu całego województwa (potwierdza to względnie równomierny rozkład projektów według powiatów). Przekłada się to także na obszary defaworyzowane, a więc obszary, na których ludność ma utrudniony, w porównaniu z mieszkańcami większych miast, dostęp do usług medycznych.

Obszary wiejskie i małe miasta

Wartość projektów zrealizowanych na obszarach wiejskich i małych miast w ramach Priorytetu 1 wynosi 6 795 156,32 EUR (30 101 863 PLN) EFRR, co stanowi 12,62% alokacji Priorytetu. W Programie nie wyznaczono limitów dla obszarów wiejskich i małych miast.

Rozkład projektów wg powiatów województwa dolnośląskiego

Powiat	Wartość ogółem [EUR]	w tym EFRR [EUR]	udział % w wartości dofinansowania z EFRR	Liczba umów
Powiat bolesławiecki	2 323 546,11	1 105 591,29	2,05%	2
Powiat dzierzoniowski	2 519 519,19	1 664 807,30	3,09%	2
Powiat głogowski	1 581 709,92	738 644,55	1,37%	2
Powiat górowski	713 291,51	331 714,19	0,62%	1
Powiat jaworski	250 639,10	186 837,40	0,35%	3
Powiat jeleniogórski	2 661 249,11	1 708 739,12	3,17%	5
Powiat kamiennogórski	3 102 913,80	1 862 646,49	3,46%	5
Powiat kłodzki	96 111,59	77 207,78	0,14%	2
Powiat legnicki	419 642,50	141 747,61	0,26%	1
Powiat lubiński	1 173 984,68	850 333,99	1,58%	3

Powiat	Wartość ogółem [EUR]	w tym EFRR [EUR]	udział % w wartości dofinansowania z EFRR	Liczba umów
Powiat lwówecki	662 307,53	393 499,81	0,73%	3
Powiat m. Jelenia Góra	2 005 932,46	1 309 776,11	2,43%	3
Powiat m. Legnica	2 879 530,87	2 162 026,26	4,02%	3
Powiat m. Wałbrzych	11 787 378,06	6 859 384,01	12,74%	8
Powiat m. Wrocław	32 761 419,48	23 254 914,86	43,20%	18
Powiat milicki	479 485,52	260 539,17	0,48%	1
Powiat oleśnicki	1 626 150,58	1 239 387,34	2,30%	5
Powiat oławski	2 438 558,54	1 412 206,22	2,62%	2
Powiat strzeliński	2 499 135,38	1 698 376,04	3,15%	7
Powiat średzki	511 127,53	291 068,33	0,54%	1
Powiat świdnicki	284 766,99	209 749,47	0,39%	2
Powiat trzebnicki	6 196 617,19	3 747 042,75	6,96%	6
Powiat wałbrzyski	347 801,53	136 928,84	0,25%	1
Powiat wołowski	301 210,88	202 801,58	0,38%	1
Powiat wrocławski	40 458,92	31 785,90	0,06%	1
Powiat zgorzelecki	1 565 918,18	1 235 811,10	2,30%	1
Powiat zlotoryjski	1 033 141,29	722 697,65	1,34%	4
Razem	82 263 548,45	53 836 265,17	100,00%	93

Z zestawienia wynika, że najwięcej projektów zrealizowano na terenie Wrocławia – 18 projektów. Liczba zrealizowanych projektów na tym obszarze wynika z faktu, że Wrocław jest miastem wojewódzkim, w którym funkcjonują duże, jedyne w województwie placówki medyczne obejmujące swoim zasięgiem cały region, w tym szpitale specjalistyczne. Warto także zaznaczyć, że duża liczba projektów o wysokiej wartości zrealizowana była w Wałbrzychu, na terenie którego występują istotne problemy zdrowotne, związane głównie z opieką medyczną nad grupą byłych górników.

Podział na sektory wsparcia (typy projektów)

Sektor wsparcia	Wartość ogółem [EUR]	w tym EFRR [EUR]	udział % w wartości dofinansowania z EFRR	Liczba umów
budowa i modernizacja szpitala oraz zakup sprzętu	48 929 120,38	31 035 355,93	57,65%	22
zakup wyposażenia dla szpitali	9 257 721,32	7 193 787,57	13,36%	11
pulmonologia	9 224 824,18	6 024 302,01	11,19%	5
budowa, rozbudowa i wyposażenie ZOZ	10 325 833,94	5 908 528,23	10,97%	30
teleradiologia	2 215 432,52	1 828 421,49	3,40%	11
informatyzacja szpitala	1 583 523,22	1 292 680,76	2,40%	6
zakup wyposażenia dla ZOZ	453 615,19	347 680,95	0,65%	3
informatyzacja ZOZ	273 477,71	205 508,23	0,38%	5
Razem	82 263 548,45	53 836 265,17	100,00%	93

W Priorytecie 8 dominowały pod względem wartościowym projekty dotyczące modernizacji szpitali oraz zakupu specjalistycznego sprzętu – łącznie 22 projekty o wartości dofinansowania z EFRR 31 035 355,93 EUR. Wspierane były zarówno kompleksowe inwestycje związane z modernizacją obiektów i zakupem sprzętu medycznego, jak i mniejsze projekty dotyczące, np. uzupełnienia wyposażenia, czy też poprawy standardu świadczonych usług.

Podział na typy beneficjentów

Typ beneficjenta	Wartość ogółem [EUR]	w tym EFRR [EUR]	udział % w wartości dofinansowania z EFRR	Liczba umów
zakład opieki zdrowotnej	71 435 091,14	47 777 889,09	88,75%	71
jednostka samorządu terytorialnego, związek lub	10 512 860,08	5 814 436,65	10,80%	21

Typ beneficjenta	Wartość ogółem [EUR]	w tym EFRR [EUR]	udział % w wartości dofinansowania z EFRR	Liczba umów
stowarzyszenie jst				
fundacja, stowarzyszenie, organizacja społeczna lub pozarządowa	315 597,23	243 939,43	0,45%	1
Razem	82 263 548,45	53 836 265,17	100,00%	93

Wśród beneficjentów Priorytetu 8 największą grupę beneficjentów stanowiły zakłady opieki zdrowotnej, które zrealizowały 71 projektów, a do których zakwalifikowano szpitale, przychodnie zdrowia, w tym gabinety prowadzące praktykę lekarską. Jednostki samorządu terytorialnego zrealizowały 21 projektów, a stowarzyszenie 1 projekt.

Projekty indywidualne

W ramach Priorytetu 8 Zdrowie w Indykatoryjnym Wykazie Indywidualnych Projektów Kluczowych znajdował się jeden projekt pn. *Budowa pawilonu pediatrycznego na terenie Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego im. J. Gromkowskiego we Wrocławiu*, którego beneficjent był Samorząd Województwa Dolnośląskiego.

Wartość całkowita projektu wyniosła 13 109 606,98 EUR (58 074 247,97 PLN), w tym dofinansowanie EFRR 10 509 735,73 EUR (46 557 078,31 PLN), tj. 19,52% alokacji Priorytetu.

Płatności przekazane na rzecz beneficjenta projektu kluczowego wyniosły 10 509 735,73 EUR (46 557 078,31 PLN), co stanowi 100% środków EFRR w zrealizowanym projekcie.

Przedmiotem projektu była budowa pawilonu pediatrycznego na terenie Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego im. J. Gromkowskiego we Wrocławiu. Nowy obiekt dostosowany został do obowiązujących przepisów prawa w zakresie wymogów stawianych placówkom medycznym. W projekcie zakupiono również wyposażenie i sprzęt medyczny. Do wybudowanego budynku zostało przeniesione Dolnośląskie Centrum Pediatryczne mieszczące się w zdekapitalizowanych budynkach.

W wyniku realizacji projektu powstał wieloprofilowy ośrodek na poziomie wojewódzkim, który pozwala na zapewnienie w jednym miejscu diagnostyki i leczenia dzieci, odpowiadający europejskim normom i standardom medycznym.

Realizacja projektu zakończyła się w 2014 r.

W wyniku realizacji projektu dostosowano jeden oddział szpitala do wymogów określonych prawem o powierzchni 10 483,20 m² i wykonano 25 000 specjalistycznych badań na sprzęcie zakupionym w ramach projektu. Utworzono również 5 miejsc pracy.

Umieszczenie projektu z zakresu infrastruktury zdrowotnej w IWIPK wynikało z jego dużego znaczenia dla regionu i wpływu na realizację celu szczegółowego Regionalnego Programu Operacyjnego, tj. Poprawa bytu mieszkańców i wzrost konkurencyjności regionu poprzez modernizację i rozbudowę infrastruktury społecznej.

Lp.	Tytuł projektu	Data podpisania umowy o dofinansowanie	Data rozpoczęcia realizacji projektu	Data zakończenia realizacji projektu	Całkowita wartość projektu	Wartość dofinansowania ze środków EFRR
8.1 Poprawa jakości opieki zdrowotnej						
1.	Budowa pawilonu pediatrycznego na terenie Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego im. J. Gromkowskiego we Wrocławiu	27.03.2009	25.07.2007	03.06.2014	13 109 606,98 EUR (58 074 247,97 PLN)	10 509 735,73 EUR (46 557 078,31 PLN)

Projekty realizowane w ramach innych programów operacyjnych

Na terenie województwa dolnośląskiego realizowanych było 18 projektów z zakresu ratownictwa medycznego i ochrony zdrowia, które otrzymały wsparcie w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko. Projekty z zakresu wsparcia ochrony zdrowia były ponadto realizowane w ramach PO KL – 46 projektów w ramach Działania 2.3 PO KL.

Dodatkowe informacje o liczbie i wartości projektów realizowanych na terenie województwa dolnośląskiego w ramach innych programów operacyjnych – Załącznik nr XII do sprawozdania Opis sytuacji społeczno-gospodarczej województwa dolnośląskiego w 2015 r.- punkt 5.2 Projekty realizowane na terenie województwa dolnośląskiego w ramach innych programów operacyjnych.

Postęp rzeczowy realizacji Priorytetu 8

Tabela. Wartość wskaźników Priorytetu 8 Zdrowie określona na podstawie 93 zakończonych projektów.

Wskaźniki	Jednostka miary	Wartość docelowa		Wartość wskaźnika osiągnięta w wyniku realizacji RPO WD 2007-2013	% realizacji według projektów zakończonych dla 2015 r.
		2013	2015		
Priorytet 8 Zdrowie					
Wskaźniki produktu					
Liczba projektów z zakresu ochrony zdrowia	szt.	48	60	93	155,00%
w tym:					
liczba projektów dotyczących wyłącznie zakupu aparatury i sprzętu medycznego	szt.	20	25	16	64,00%
Wskaźniki rezultatu					
Liczba oddziałów/jednostek/działów zakładów opieki zdrowotnej dostosowanych do wymogów określonych prawem	szt.	60	75	129	172,00%
Potencjalna liczba specjalistycznych badań przeprowadzonych sprzętem zakupionym w wyniku realizacji RPO	szt.	80 000	100 000	240 001	240,00%

Liczba projektów z zakresu ochrony zdrowia

Przekroczenie wartości wskaźnika odzwierciedla popyt na poprawę jakości opieki zdrowotnej poprzez podniesienie standardu usług medycznych oraz zwiększenie dostępności do usług świadczonych przez zakłady opieki zdrowotnej w województwie dolnośląskim. Najistotniejszym problemem była niewłaściwa struktura oraz zbyt mała liczba łóżek opieki długoterminowej wobec liczby w opiece krótkoterminowej. Z problemem tym wiązało się występowanie regionalnej asymetrii w dostępie do świadczeń w niektórych specjalnościach i nieekonomiczne wykorzystanie dostępnych zasobów medycznych. Ponadto występowały znaczące dysproporcje jakościowe w poziomie infrastruktury obiektów ochrony zdrowia. Infrastruktura nie była również adekwatna do uwarunkowań demograficznych i epidemiologicznych, nie odpowiadała także standardom jakości nowoczesnej medycyny. Problemy w tym zakresie dotyczyły niespełnienia wymagań, jakim powinny odpowiadać pod względem standardów oraz sanitarnym pomieszczenia i urządzenia zakładów opieki zdrowotnej. Na Dolnym Śląsku podmioty ochrony zdrowia zlokalizowane są często w starych, zdekapitalizowanych obiektach, niedostosowanych do obowiązujących wymogów. Należy podkreślić, że część budynków, w których funkcjonują szpitalne przychodnie objętych jest opieką konserwatora zabytków, wybudowanych przed 1939 r. Zdecydowana większość zrealizowanych projektów dotyczyła modernizacji/przebudowy oraz zakupu sprzętu, z kolei niewiele projektów miało na celu budowę nowej infrastruktury zdrowotnej. Tym samym wpłynęło to na obniżenie kosztu jednostkowego projektu, co pozwoliło na wsparcie większej liczby projektów niż zakładano w Programie. IZ RPO nie podejmowała działań naprawczych związanych ze zmianą wartości docelowej wskaźnika.

w tym liczba projektów dotyczących wyłącznie zakupu aparatury i sprzętu medycznego

Niski poziom realizacji wskaźnika związany był z koniecznością przeprowadzenia przebudowy obiektów, do których sprzęt był zakupiony. Wynikało to z faktu, że placówki służby zdrowia mieszczą się w obiektach o starej architekturze, która nie jest przystosowana do montażu i obsługi specjalistycznych urządzeń i aparatury medycznej. Beneficjenci oprócz zakupu sprzętu, dokonywali też niezbędnej przebudowy obiektu, w celu utworzenia pracowni specjalistycznych, w których montowany był zakupiony sprzęt. Jedynie w przypadku

16 projektów wyposażenie placówki w sprzęt medyczny nie wymagało przeprowadzenia dodatkowej przebudowy obiektu. IZ RPO nie podejmowała działań naprawczych związanych ze zmianą wartości docelowej wskaźnika.

Liczba oddziałów/jednostek/działów zakładów opieki zdrowotnej dostosowanych do wymogów określonych prawem

Wskaźnik powiązany jest ze wskaźnikiem *Liczba projektów z zakresu ochrony zdrowia*, którego wartość została także przekroczona, ze względu na wysokie zainteresowanie beneficjentów realizujących tego typu projekty, jak i potrzeb podniesienia jakości infrastruktury obiektów ochrony zdrowia. Placówki służby zdrowia na Dolnym Śląsku mieszczą się często w obiektach historycznych o starej architekturze i często nie spełniały standardów jakościowych. Na etapie programowania IZ RPO założyła, że podniesienie jakości infrastruktury w placówkach ochrony zdrowia, będzie wymagało gruntownej i kosztownej przebudowy. Natomiast w ramach Programu zrealizowano projekty w zakresie modernizacji obiektów, które umożliwiły podniesienie jakości infrastruktury do wymaganych prawem standardów, lecz nie były tak kosztowne, jak zakładano na etapie programowania. Dzięki temu pojawiła się możliwość dostosowania większej liczby jednostek do wymogów prawnych. Nie bez znaczenia było też zwiększenie alokacji Priorytetu o 10% w stosunku do założonej wartości pierwotnej na końcowym etapie wdrażania. IZ RPO nie podejmowała działań naprawczych związanych ze zmianą wartości docelowej wskaźnika.

Potencjalna liczba specjalistycznych badań przeprowadzonych sprzętem zakupionym w wyniku realizacji RPO

Przekroczenie wartości docelowej wskaźnika pozostaje w korelacji z przekroczeniem zakładanej wartości docelowej dla wskaźnika *Liczba projektów z zakresu ochrony zdrowia* i związany jest z realizacją projektów, w ramach których dokonano zakupu sprzętu. Beneficjenci zakupili 2 014 szt. sprzętu i aparatury medycznej. Ponadto wskaźnik *Potencjalna liczba specjalistycznych badań przeprowadzonych sprzętem zakupionym w wyniku realizacji RPO* obciążony był poważnym ryzykiem szacowania dotyczącym określenia wartości docelowej na etapie programowania, co wynikało z braku precyzyjnej definicji przedmiotu pomiaru, którym były specjalistyczne badania. W ramach tego wskaźnika wykazywane były przez beneficjentów badania dokonywane na zróżnicowanym, nieporównywalnym sprzęcie medycznym. W efekcie uśredniona liczba dokonywanych badań podatna była na znaczne wahania, co uniemożliwiało precyzyjne określenie ex-ante wartości docelowej wskaźnika na etapie programowania. IZ RPO nie podejmowała działań naprawczych związanych ze zmianą wartości docelowej wskaźnika.

Nowe miejsca pracy powstałe w wyniku zrealizowania projektów

W ramach Priorytetu 8 Zdrowie utworzono 169,26 nowych miejsc pracy, z czego 128,25 etatu przeznaczono dla kobiet.

Równość szans

W ramach Priorytetu 8 Zdrowie zrealizowano 74 projekty pozytywnie wpływające na politykę równych szans, poprzez zmniejszenie dysproporcji w dostępie do wysokiej jakości usług medycznych, a także generowanie nowych miejsc pracy, w tym miejsc pracy dla kobiet, przyczyniając się tym samym do aktywizacji zawodowej kobiet. Równość szans można również wskazać w 33 projektach, w których 43 obiekty służby zdrowia przystosowano dla potrzeb osób niepełnosprawnych.

Cross-financing

W ramach Priorytetu 8 Zdrowie nie zastosowano mechanizmu cross-financing.

Komplementarność

Analiza poszczególnych obszarów wsparcia w ramach RPO WD, w kontekście diagnozowania komplementarności międzyprogramowej wykazała komplementarność Priorytetu 8 z Programem Operacyjnym Infrastruktura i Środowisko (PO IŚ). Projekty o charakterze regionalnym z zakresu poprawy jakości opieki zdrowotnej były komplementarne wobec działań PO IŚ dotyczących bezpieczeństwa zdrowotnego i poprawy efektywności systemu ochrony zdrowia.

Tabela. Powiązanie Działań podejmowanych w ramach Priorytetu 8 z innymi programami finansowanymi z funduszy UE.

Priorytet 8 RPO WD	Komplementarność międzyprogramowa				
	PO IG	PO IS	PO KL	PROW	PO RYBY
<i>Działanie 8.1 Poprawa jakości opieki zdrowotnej</i>					

Opracowanie własne na podstawie zapisów Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013 oraz Szczegółowego Opisu Priorytetów Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013 oraz doświadczeń z wdrażanych projektów.

Interwencje podejmowane w ramach Działania 8.1 RPO WD wykazały komplementarność wobec Priorytetu 1, 2 oraz 8 RPO WD, a także wobec Działania 5.4, w ramach, którego realizowana była termomodernizacja placówek służby zdrowia.

Tabela Komplementarność wewnątrzprogramowa w Priorytecie 8.

Priorytet 8 Zdrowie	Priorytety wskazane jako komplementarne z Działaniami Priorytetu 8 Zdrowie								
	1. Przedsiębiorstwa i innowacyjność	2. Społeczeństwo Informacyjne	3. Transport	4. Środowisko i bezpieczeństwo ekologiczne	5. Energetyka	6. Turystyka i Kultura	7. Edukacja	8. Zdrowie	9. Miasta
<i>Działanie 8.1 Poprawa jakości opieki zdrowotnej</i>									

Opracowanie własne na podstawie zapisów Szczegółowego Opisu Priorytetów Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013

Mając na względzie identyfikację obszarów, w których beneficjenci wskazywali na komplementarność projektów, przeanalizowano wnioski o dofinansowanie w projektach zakończonych. W wyniku przedmiotowej analizy stwierdzono, że 53% projektów z Priorytetu 8 wykazało komplementarność projektu, w tym najwyższą komplementarność międzyprogramową 82%, komplementarność międzyokresową w ramach projektów ZPORR 2004-2006 - 39% projektów.

Tabela. Komplementarność projektów w ramach Priorytetu 8 RPO WD, na podstawie zapisów wniosków o dofinansowanie

Komplementarność projektów w Priorytecie 8 wg źródła pochodzenia środków		
	Liczba projektów	%
Projekty realizowane w ramach Priorytetu 8	93	100%
Projekty komplementarne, w tym	49	53%
• komplementarność wewnątrzprogramowa (RPO WD)	19	39%
• komplementarność zewnątrzprogramowa, w tym:	40	82%
– z Programem Operacyjnym Infrastruktura i Środowisko (PO IS)	3	6%
– z Zintegrowanym Programem Operacyjnym Rozwoju Regionalnego (ZPORR)	19	39%
– z innymi	22	45%

Opracowanie własne na podstawie zapisów wniosków o dofinansowanie.

Ewaluacje

1. W 2012 r. zakończono badanie ewaluacyjne pn. **„Ewaluacja wpływu projektów wybranych do dofinansowania przez IZ RPO WD dotyczących infrastruktury społecznej w zakresie Priorytetu 7 Edukacja i Priorytetu 8 Zdrowie na poprawę warunków bytowych ludności Dolnego Śląska oraz podniesienie konkurencyjności regionu”**.

Celem ewaluacji było dostarczenie informacji na temat spodziewanego wpływu projektów wybranych do dofinansowania przez IZ RPO WD w zakresie infrastruktury społecznej, m.in. w zakresie dostępności i standardów usług zdrowotnych oraz podniesienie konkurencyjności regionu.

Kształt systemu ochrony zdrowia na Dolnym Śląsku jest silnie uwarunkowany czynnikami historyczno-politycznymi. Region ten do lat 80-tych XX wieku stanowił zaplecze szpitalno-rehabilitacyjne dla wojsk Układu Warszawskiego, co doprowadziło do sytuacji ewidentnej dysproporcji liczby i charakteru łóżek szpitalnych w stosunku do uwarunkowań demograficznych i epidemiologicznych oraz ich niekompatybilności wobec standardów nowoczesnej medycyny. W konsekwencji spowodowało to zbyt małą, w stosunku do potrzeb, liczbę łóżek opieki długoterminowej, przy jednoczesnym nadmiarze liczby łóżek krótkoterminowych, co wiązało się z wystąpieniem zjawiska lokalnej asymetrii w dostępie do świadczeń wybranych specjalności oraz niskim poziomem wykorzystania dostępnych zasobów medycznych.

Na przestrzeni lat 2007-2010 na Dolnym Śląsku doszło do istotnych zmian w zakresie liczebności i struktury placówek leczenia stacjonarnego. W 2007 r. działały ogółem 64 szpitale, w tym 18 niepublicznych. W 2010 r. odnotowano już 67 szpitali, w tym aż 32 niepubliczne. Widoczny jest trend zmiany formy prawnej placówek, tym samym wysoki wzrost liczby placówek niepublicznych.

Na przestrzeni lat 2007-2010 doszło również do polepszenia stanu systemu ochrony zdrowia na Dolnym Śląsku, m.in. przez działania sanacyjne i restrukturyzacyjne, które doprowadziły do odwrócenia negatywnego trendu finansowego.

Działania podejmowane w ramach RPO WD związane z obszarem „Zdrowia” były zgodne z następującymi założeniami (działaniami) zawartymi w Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego:

- zwiększenie skuteczności zapobiegania, wczesnego wykrywania i leczenia chorób;
- zapewnienie dostępu do specjalistycznych świadczeń zdrowotnych wykonywanych w optymalny i efektywny sposób (racjonalizacja i lepsze wykorzystanie placówek służby zdrowia).

Projekty realizowane w ramach Priorytetu 8 wprowadzały niezbędne i wymagane prawem modernizacje obiektów już istniejących zakładów opieki zdrowotnej, zakup nowoczesnego sprzętu medycznego i wdrożenie systemów informatycznych wspomagających zarządzanie i związanych z e-zdrowiem.

Zrealizowane w ramach Priorytetu 8 Zdrowie inwestycje możemy podzielić na związane z:

- zakupami sprzętu medycznego;
- systemami IT w tym systemami telemedycznymi;
- budową lub modernizacją obiektów.

Jeśli chodzi o inwestycje związane z zakupami sprzętu medycznego kupowano sprzęt reanimująco-monitorujący (w przypadku 18 projektów), EKG (w przypadku 16 projektów), sprzęt USG (w przypadku 14 projektów), wyposażenie sal operacyjnych i gabinetów zabiegowych (w przypadku 14 projektów), dezynfekcyjno-myjacy (11 projektów), sprzęt anestezjologiczny (10 projektów), sprzęt z dziedziny pulmonologicznej (9 projektów). W przypadku 7 projektów kupiono sprzęt RTG, natomiast 2 projektów tomograf komputerowy.

Drugi typ inwestycji dotyczył systemów IT. Systemy telemedyczne zostały zakupione w przypadku 12 projektów, oprogramowanie informatyczne w przypadku 13 projektów, strona internetowa w przypadku 1 projektu.

Trzeci typ inwestycji z obszaru zdrowia dotyczył budowy lub modernizacji obiektów/oddziałów – budowa nowych obiektów została przeprowadzona w przypadku 17 inwestycji, w tym 15 inwestycji dotyczyło dostosowania obiektów do określonych prawem wymogów, a modernizacja dotyczyła 42 inwestycji.

Efekty zrealizowanych inwestycji to przede wszystkim: poprawa bezpieczeństwa pacjentów i poprawa jakości leczenia pacjentów.

W opinii beneficjentów biorących udział w badaniu ewaluacyjnym zrealizowane inwestycje w największym stopniu przyczyniły się do poprawy bezpieczeństwa pacjentów i poprawy warunków leczenia pacjentów (ponad 90% wskazań), z kolei na inwestycji, które przyczyniły się do zwiększenia liczby specjalistycznego sprzętu medycznego (wskazało 73% badanych), oraz objęcie większej liczby pacjentów usługami medycznymi (69%), zwiększono liczbę typów świadczeń medycznych (64%), skrócono czas oczekiwania na wykonanie badania i zabiegów (58%).

2. W 2014 r. zakończono badanie ewaluacyjne pn. „Ewaluacja wpływu projektów realizowanych w RPO WD w kategoriach interwencji 10, 11, 13 wraz z wyznaczeniem typów projektów preferowanych do wsparcia w perspektywie finansowej 2014+.”

Celem głównym badania była ocena wpływu inwestycji realizowanych w RPO WD 2007-2013 w kategoriach interwencji: 10, 11, 13 na osiągnięcie zakładanych w Programie celów oraz weryfikacja czy wyznaczone obszary wsparcia/typy projektów i podział środków zostały właściwie zaplanowane, tak aby skutecznie przyczyniały się do rozwoju społeczeństwa informacyjnego. Badanie miało także na celu udzielenie odpowiedzi na pytanie, czy projekty realizowane w ramach RPO WD 2007-2013 przyczyniły się do zwiększenia wykorzystania e-usług i aplikacji dla obywateli, m.in. w kategorii (e-zdrowie) oraz rozwiązań z zakresu technologii informacyjnych i komunikacyjnych.

Analizie na potrzeby badania poddano projekty realizowane w trzech kategoriach interwencji, zdefiniowanych w następujący sposób:

- kategoria interwencji 10 Infrastruktura telekomunikacyjna (w tym sieci szerokopasmowe);
- kategoria interwencji 11 Technologie informacyjne i komunikacyjne (dostęp, bezpieczeństwo, interoperacyjność, zapobieganie zagrożeniom, badania, innowacje, treści cyfrowe);
- kategoria interwencji 13 Usługi i aplikacje dla obywateli (e-zdrowie, e-administracja, e-edukacja, e-integracja).

Wskazane powyżej kategorie „Infrastruktura telekomunikacyjna”, „Technologie informacyjne i komunikacyjne” oraz kategoria „Usługi i aplikacje dla obywateli” stanowią narzędzie pomocne przy określaniu wpływu projektów realizowanych w ramach Programu na rozwój społeczeństwa informacyjnego.

Analiza przeprowadzona w ramach badania wykazała, że objęte badaniem projekty realizowane w Priorytecie 8 przyczyniły się do znacznego podniesienia jakości świadczonych usług przez dolnośląskie placówki ochrony zdrowia, dzięki zwiększeniu dostępności narzędzi informatycznych, zarówno w obsłudze pacjentów, diagnostyce, organizacji pracy, jak i wymianie informacji z innymi ośrodkami leczniczymi. Rozbudowa szpitalnych serwerowni, stworzenie elektronicznej dokumentacji medycznej, czy system teleradiologii pozwalający na analizę zdjęć RTG i diagnozowanie na odległość, to tylko niektóre z rozwiązań znacznie ułatwiających pracę szpitali i przychodni. Tym samym pod względem usług elektronicznych, dotyczących sektora zdrowia, dolnośląskie placówki znacznie podniosły jakość świadczonych usług oraz zwiększyły ich dostępność.

W ramach w Priorytecie 8 realizowano projekty dotyczące zakupu wysokiej jakości aparatury medycznej, która jest wykorzystywana do zabiegów oraz intensywnej opieki nad pacjentem. Beneficjenci wdrażali również systemy informatyczne i teleinformatyczne oraz dokonywali wymiany instalacji, w tym telekomunikacyjnej i komputerowej, co stwarza warunki do wdrożenia nowych technologii informacyjnych służących poprawie jakości usług, rozwojowi możliwości przesyłania danych na odległość.

Osiągnięte w ramach Priorytetu 8 efekty rzeczowe, to wdrożenie systemów informatycznych w 23 placówkach medycznych, w tym 11 w zakresie teleradiologii i 4 systemy zintegrowanego zarządzania. Pozwoliło to na uruchomienie 10 usług on-line, w tym 5 na poziomie 1-interakcja oraz 5 na poziomie 3 -dwustronna interakcja. Z kolei liczba osób, które skorzystały z wdrożonych e-usług wyniosła 14 008 osób (zgodnie z założeniami miało ich być co najmniej 2 553 osób).

Wskazane w badaniu rekomendacje dotyczą przede wszystkim zwiększenia dostępności środków na realizację publicznych e-usług o wyższym stopniu zaawansowania. Zaobserwowano stosunkowo niskie zaspokojenie popytu na publiczne e-usługi o wyższym poziomie zaawansowania. Obecnie w największym stopniu dostępne są proste e-usługi informacyjne. Ankietowani podczas badania (ponad 87%) wskazują na konieczność dalszego rozwoju e-usług, w szczególności zgłaszane są potrzeby w zakresie e-usług ze złożonymi interakcjami, np. w zakresie komunikacji oraz składania i otrzymywania dokumentów drogą elektroniczną w obszarze zdrowia. Deficyt dotyczy usług, na które istnieje duże zapotrzebowanie, ułatwiających codzienne życie, np. e-rejestracja do lekarza.

Realizacja zaleceń i rekomendacji Komisji Europejskiej odnoszących się do Priorytetu 8

1. Wpływ wdrażania RPO WD na infrastrukturę edukacyjną i społeczną województwa dolnośląskiego – 2012 r.
2. Wpływ interwencji podejmowanych w ramach Programu na ograniczenie ubóstwa w obszarze edukacji, zdrowia, rewitalizacji – 2013 r.
3. Wpływ RPO WD na zmniejszenie ubóstwa, poprzez koncentrację funduszy w szczególnie zaniedbanych obszarach i grupach docelowych – 2013 r.

Działania skierowane do osób niepełnosprawnych

W ramach zrealizowanych projektów w Prioryecie 8 Zdrowie dla potrzeb osób niepełnosprawnych przystosowano 43 obiekty służby zdrowia. Wartość dofinansowania z EFRR w projektach wyniosła ponad 23 mln EUR, tj. około 44% alokacji Priorytetu.

W przypadku działań skierowanych do osób niepełnosprawnych, niezwykle istotne jest również ułatwienie dotarcia do placówek świadczących usługi zdrowotne poprzez rozwój placówek ochrony zdrowia jak najbliżej miejsca zamieszkania. W związku z tym w ramach interwencji w Programie, wsparcie było skierowane na obszary wiejskie i górskie, gdzie zrealizowano 18 projektów (ponad 19% wszystkich projektów), których wartość dofinansowania EFRR stanowiła ponad 3 mln EUR.

Przykładowe projekty mające na celu walkę z ubóstwem i wykluczeniem społecznym

Beneficjent: Gmina Kondratowice

Tytuł Projektu: *Budowa budynku Gabinetu Lekarza Rodzinnego wraz z gabinetami specjalistycznymi i wyposażeniem w Prusach*

Celem projektu była poprawa jakości opieki zdrowotnej w Gminie Kondratowice poprzez podniesienie standardu usług świadczonych przez placówkę zdrowia w Prusach i zwiększenie liczby pacjentów korzystających z usług placówki, dzięki przystosowania obiektu do potrzeb osób niepełnosprawnych. Poza tym rozszerzony został wachlarz usług świadczonych na terenie Gminy przez lekarzy specjalistów (poradnia pulmonologiczna, gabinet położnej). Dzięki przeprowadzonej inwestycji zapewniona została również równość szans w dostępie do usług zdrowotnych dla osób dotkniętych wykluczeniem społecznym- niepełnosprawnych oraz rozszerzono zakres usług świadczonych na terenach wiejskich.

Beneficjent: Zakład Opiekuńczo-Leczniczego dla Dzieci imienia Jana Pawła II

Tytuł projektu: *Zakup sprzętu medycznego do kompleksowej rehabilitacji niepełnosprawnych dzieci ZOL w Jaskotlu*

W ramach projektu zakupiono urządzenia medyczne do diagnozowania, leczenia i rehabilitacji niepełnosprawnych dzieci, w tym zestaw urządzeń do krioterapii, zestaw urządzeń do terapii światłem i ultradźwiękami, zestaw urządzeń medycznych do alternatywnego komunikowania umożliwiającego kontakt z upośledzonymi pacjentami. Inwestycja zrealizowana w ramach RPO WD stanowiła kontynuację działań podejmowanych wcześniej w placówce. W ramach środków ze ZPORR 2004-2006 zrealizowano projekt pn. Remont pomieszczeń higieniczno-sanitarnych dla niepełnosprawnych dzieci ZOL w Jaskotlu oraz projekt pn. Zakup urządzeń medycznych do rehabilitacji niepełnosprawnych dzieci ZOL w Jaskotlu, w ramach którego zakupiono sprzęt do magnetoterapii i terapii ruchowej. Dzięki podjętym działaniom Zakład zapewnia kompleksowość usług leczniczych adekwatną do potrzeb niepełnosprawnych pacjentów.

Rekomendacje Instytucji Zarządzającej

W ramach Priorytetu 8 Instytucja Zarządzająca RPO nie wydała rekomendacji.

3.8.2 Opis istotnych problemów we wdrażaniu wraz z podjętymi środkami zaradczymi

Pomoc publiczna

W 2008 r. w zakresie Priorytetu 8 Zdrowie brak było stanowiska IK NSRO w zakresie ewentualnego występowania pomocy publicznej w projektach dotyczących infrastruktury ochrony zdrowia. Problematyka występowania pomocy w projektach z zakresu infrastruktury ochrony zdrowia była tematem prac grupy roboczej ds. pomocy publicznej powołanej przez IK NSRO. Stanowisko wykluczające występowanie pomocy publicznej w tego typu projektach zostało przedstawione w dniu 16.10.2008 r. Dopiero wówczas IZ RPO mogła przeprowadzić nabór i ocenę projektów.

W 2008 r. pojawił się też problem związany z prowadzeniem usług komercyjnych przez placówki ochrony zdrowia, które realizowały projekty w ramach RPO WD. Istotną kwestią było świadczenie usług w zakresie ochrony zdrowia przez placówki niepubliczne. W związku z tym, IZ RPO opracowała *Wytyczne dotyczące zasad dofinansowania projektów w ramach Priorytetu 8. Modernizacja infrastruktury ochrony zdrowia na Dolnym Śląsku (Zdrowie)* w ramach, których określono zasady kwalifikowania wnioskodawców funkcjonujących w publicznym systemie ochrony zdrowia oraz metodologię wyznaczania poziomu dofinansowania projektów.

Podsumowanie wdrażania Priorytetu 8

Realizacja celów

Głównym celem Priorytetu 8 była poprawa jakości opieki zdrowotnej poprzez podniesienie standardu usług medycznych oraz zwiększenie dostępności do usług świadczonych przez zakłady opieki zdrowotnej. Zostało to osiągnięte poprzez niezbędne i wymagane prawem modernizacje obiektów szpitalnych, zakładów opieki zdrowotnej, zakup nowoczesnego sprzętu medycznego i wdrożenie systemów informatycznych wspomagających zarządzanie, a także usług związanych z e-zdrowiem.

Wdrażanie Priorytetu 8 Zdrowie przyczyniło się do osiągnięcia trzeciego celu szczegółowego Programu, tj. *Poprawa bytu mieszkańców i wzrost konkurencyjności regionu poprzez modernizację i rozbudowę infrastruktury społecznej.*

W ramach Priorytetu 8 realizowane były projekty polegające na budowie nowych, rozbudowie bądź modernizacji istniejących placówek. Ponadto dofinansowywany był zakup nowoczesnego sprzętu i aparatury medycznej, w tym specjalistycznych urządzeń diagnostycznych. Projekty zrealizowane w ramach Priorytetu 8 były odpowiedzią na zdiagnozowane w analizie SWOT Programu zagrożenia i słabe strony związane z niewłaściwą strukturą bazy szpitalnej na Dolnym Śląsku, niedoinwestowaniem i złym stanem infrastruktury. Realizacja Priorytetu miała przyspieszyć modernizację infrastruktury społecznej, jak również miała zwiększyć stabilność oraz wpłynąć na wdrożenie uregulowań prawnych. Niezwykle istotnym aspektem było podniesienie jakości świadczonych usług, także poprzez wprowadzenie informatyzacji w dostępie do opieki zdrowotnej (e-usługi), jak i wprowadzenie systemów zarządzania w placówkach medycznych.

W ramach Priorytetu poprzez realizację projektów w zakresie budowy, rozbudowy oraz modernizacji infrastruktury szpitali, placówek służby zdrowia w zakresie dostosowania ich do wymagań prawa budowlanego, przeciwpożarowego czy też wymagań, jakie muszą spełniać obiekty funkcjonujące w opiece zdrowotnej, podniesiono standardy tych obiektów, a przez to podniesiono poziom obsługi pacjentów.

Realizacja projektów z zakresu e-usług przyczyniła się do znacznego podniesienia jakości świadczonych usług przez dolnośląskie placówki ochrony zdrowia, dzięki zwiększeniu dostępności narzędzi informatycznych, zarówno w obsłudze pacjentów, diagnostyce, organizacji pracy, jak i wymianie informacji z innymi ośrodkami leczniczymi. Rozbudowa szpitalnych serwerowni, stworzenie elektronicznej dokumentacji medycznej pacjenta, czy system teleradiologii pozwalający na analizę zdjęć RTG i diagnozowanie na odległość, to tylko niektóre z rozwiązań znacznie ułatwiających pracę szpitali i przychodni oraz poprawiające obsługę pacjenta. Tym samym pod względem usług elektronicznych, dotyczących sektora zdrowia, dolnośląskie placówki znacznie podniosły jakość świadczonych usług oraz zwiększyły ich dostępność.

W Priorytecie 8 Zdrowie zrealizowano również projekty dotyczące zakupu wysokiej jakości aparatury medycznej, która jest wykorzystywana do zabiegów oraz intensywnej opieki nad pacjentem. Beneficjenci wdrażali również systemy informatyczne i teleinformatyczne oraz dokonywali wymiany instalacji, w tym telekomunikacyjnej i komputerowej, co stworzyło warunki do wdrożenia nowych technologii informacyjnych służących poprawie jakości usług, rozwojowi możliwości przesyłania danych na odległość.

W efekcie realizacja projektów wpłynęła na podniesienie jakości świadczonych usług, poprawę bezpieczeństwa pacjentów oraz poprawę warunków leczenia. Realizacja projektów w zakresie zakupu sprzętu wpłynęła również na skrócenie czasu oczekiwania na zabiegi lecznicze i badania

Efekty rzeczowe

W Priorytecie 8 Zdrowie zrealizowano 93 projekty, w ramach których:

- wybudowano 12 nowych obiektów służby zdrowia (przychodnie, ośrodki zdrowia, ośrodki rehabilitacji, gabinety lekarskie),
- zmodernizowano 29 placówek służby zdrowia o powierzchni 50 683 m²,
- 43 obiekty przystosowano dla potrzeb osób niepełnosprawnych,
- zakupiono 2 014 szt. sprzętu i aparatury specjalistycznej, na którym przeprowadzono 244 tys. badań,
- 6 budynków objęto termomodernizacją,
- utworzono 30 łóżek opieki długoterminowej,
- wdrożono systemy informatyczne w 23 placówkach medycznych, w tym 11 w zakresie teleradiologii i 4 systemy zintegrowanego zarządzania,
- uruchomiono 10 usług on-line, z których skorzystało 14 tys. osób,
- utworzono 7 baz danych.

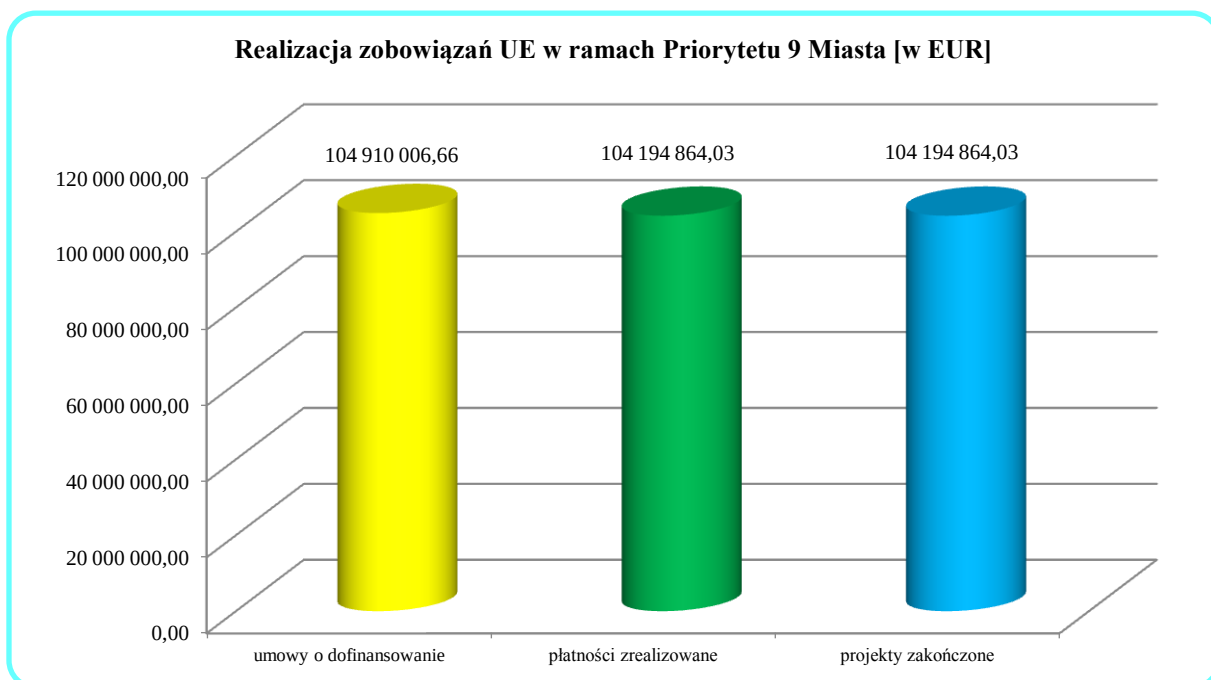
3.9 Priorytet 9. Odnowa zdegradowanych obszarów miejskich na terenie Dolnego Śląska (Miasta)

3.9.1 Osiągnięcie celów i analiza postępów (fizyczny i finansowy postęp priorytetu)

Cel Priorytetu 9

Głównym celem Priorytetu było przeciwdziałanie marginalizacji obszarów miast województwa dolnośląskiego, na których nasilają się negatywne zjawiska społeczne i ekonomiczne oraz ulega degradacji stan fizyczny przestrzeni.

INFORMACJA NA TEMAT FIZYCZNYCH I FINANSOWYCH POSTĘPÓW PRIORYTETU

W ramach Priorytetu 9 Miasta zawarto 430 umów o dofinansowanie o wartości ogółem 192 613 878,85 EUR (853 260 221,92 PLN), w tym łączne dofinansowanie w wysokości 104 954 441,14 EUR (464 937 678,79 PLN) oraz dofinansowanie z EFRR w wysokości 104 910 006,66 EUR (464 740 838,49 PLN), co stanowi 100,38% alokacji Priorytetu.

Na rzecz beneficjentów dokonano płatności dofinansowania w wysokości 104 239 298,51 EUR (461 769 668,46 PLN), w tym dofinansowanie z EFRR wyniosło 104 194 864,03 EUR (461 572 828,16 PLN), co stanowi 99,70% alokacji Priorytetu.

Wszystkie projekty zostały zakończone, a wartość łącznego dofinansowania wyniosła 104 239 298,51 EUR (461 769 668,46 PLN), w tym dofinansowanie z EFRR wyniosło 104 194 864,03 EUR (461 572 828,16 PLN), co stanowi 99,70% alokacji Priorytetu.

Liczba/wartość projektów	Podpisane umowy	Płatności dla beneficjentów	Projekty zakończone
Liczba	430	-	430
Wartość dofinansowania z EFRR [EUR]	104 910 006,66	104 194 864,03	104 194 864,03
% alokacji	100,38%	99,70%	99,70%

IZ RPO WD mając na względzie pełne wykorzystanie środków EFRR podjęła decyzję o zastosowaniu mechanizmu elastyczności, wynikającego ze znowelizowanego art. 77 Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11.07.2006 r. W wyniku tej decyzji wartość alokacji dla Priorytetu 9 wynikająca z mechanizmu elastyczności wyniosła 110 689 424 EUR, natomiast alokacja w Programie wynosi 107 160 013 EUR, zatem środki EFRR zostały zwiększone o 3 529 411 EUR, tj. 3,29% alokacji Priorytetu.

W ramach Priorytetu 9 Miasta beneficjenci realizowali projekty ujęte w ramach Lokalnych Programów Rewitalizacji (LPR). Poszczególne miasta objęte wsparciem w ramach Działania 9.1 Odnowa zdegradowanych obszarów miejskich w miastach powyżej 10 000 mieszkańców opracowały LPR (w sumie 37), w których zostały określone obszary rewitalizacji. Wnioski o dofinansowanie składane w naborach ogłaszanych w tym Działaniu, musiały dotyczyć obszarów wskazanych w LPR. We wszystkich naborach w Działaniu 9.1 obowiązywał limit alokacji wyznaczony przez IZ RPO dla poszczególnych miast (limit ten został za zgodą KE zniesiony w przypadku ostatniego naboru przeprowadzonego w 2013 r. w związku z wolną alokacją środków w Działaniu).

Tabela finansowa Programu z uwzględnieniem mechanizmu elastyczności w wartości alokacji Priorytetu 9.

Oś priorytetowa	Finansowanie ogółem [EUR]	Wkład wspólnotowy zgodnie z tabelą finansową Programu [EUR]	Wkład wspólnotowy po zastosowaniu mechanizmu elastyczności [EUR]	Wkład krajowy [EUR]	Indykatorywny podział wkładu krajowego		Poziom współfinansowania
					Krajowe środki publiczne [EUR]	Krajowe środki prywatne [EUR]	
	1=2+3	2	2'	3=4+5	4	5	6=2/1
9.Miasta	119 066 681	107 160 013	110 689 424	11 906 668	10 596 935	1 309 733	90,00%

W ramach Priorytetu 9 wartość wydatków kwalifikowalnych poniesionych przez beneficjentów, poświadczonych i ujętych w deklaracjach do Komisji Europejskiej wyniosła 164 514 784,80 EUR. Natomiast w tabelach finansowych Programu założono, że wartość wydatków kwalifikowalnych wyniesie 119 066 681 EUR. Poziom realizacji wydatków kwalifikowalnych wyniósł 138,17% w stosunku do wydatków założonych w tabeli finansowej Programu.

Na realizację projektów w ramach Priorytetu 9 wydatkowano więcej krajowych środków publicznych, niż założono w Programie. W tabelach finansowych założono, że wartość publicznych środków krajowych osiągnie wysokość 10 596 935 EUR, natomiast wartość wydatków poniesionych przez beneficjentów finansowanych ze źródeł publicznych, które zostały poświadczane i certyfikowane do KE wyniosła 48 016 356,17 EUR.

Tabela. Wartość poświadczonych wydatków z projektów zrealizowanych w ramach Programu przekazanych w deklaracjach przekazanych do Komisji Europejskiej.

Priorytet	Wydatki kwalifikowane stanowiące podstawę certyfikacji [EUR]	Wydatki publiczne poświadczane do KE			Środki prywatne [EUR]	Poziom współfinansowania UE wynikający z certyfikacji do KE
		Wydatki publiczne [EUR]	w tym środki z EFRR [EUR]	w tym krajowe środki publiczne [EUR]		
	1=2+6	2=3+4	3	4	6	7=3/1
9.Miasta	164 514 784,80	158 376 502,42	110 360 146,25	48 016 356,17	6 138 282,38	67,08%

Projekty zawieszone

W ramach Programu toczą się postępowania sądowe w zakresie 9 projektów:

- postępowanie sądowe – wydatki kwalifikowalne, które z tego tytułu nie zostały zadeklarowane do KE wynoszą 342 030,51 EUR (1 515 160,98 PLN), w tym wkład UE 307 827,48 EUR (1 363 644,90 PLN).

Załącznik nr XX. Tabela zbiorcza projektów zawieszonych.

Informacje na temat postępów rzeczowych znajdują się w załączniku nr IV do sprawozdania Tabela 4. Postęp fizyczny wg Priorytetów RPO WD.

ANALIZA JAKOŚCIOWA

Informacja o przeprowadzonych w ramach Priorytetu konkursach

W ramach Priorytetu 9 Miasta przeprowadzono 15 naborów wniosków o dofinansowanie na kwotę alokacji 138 781 530,00 EUR, tj. 125,38% alokacji Priorytetu.

Alokację w wysokości 257 741,61 EUR (tj. 0,23% alokacji Priorytetu) przeznaczono na realizację jednego projektu umieszczonego w Indykatorywnym Wykazie Indywidualnych Projektów Kluczowych.

Tryb naboru	Liczba naborów	Kwota alokacji zaangażowana w naborach [mln EUR]
tryb konkursowy	15	138,78
ogółem	15	138,78

Rozkład projektów realizowanych w ramach Priorytetu na obszary realizacji, typy projektów i typy beneficjentów

W ramach Priorytetu 9 zrealizowano 430 projektów o wartości dofinansowania z EFRR 104 194 864,03 EUR (461 572 828,16 PLN).

Wszystkie projekty realizowane były na terenie miast (kategoria interwencji – 01 Obszar miejski).

Realizacja Priorytetu 9 skierowana była na przeciwdziałanie marginalizacji w miastach województwa dolnośląskiego. Podejmowane w tym zakresie działania skupiały się na odnowie zdegradowanych obszarów miejskich, które w tym znaczeniu w porównaniu z innymi obszarami miast, były obszarami defaworyzowanymi. Skutkiem tych działań ograniczono negatywne tendencje w zaniedbanych częściach miast. W ramach Priorytetu 9 projekty realizowane były:

- w zakresie odnowy zdegradowanych obszarów miejskich w miastach powyżej 10 000 mieszkańców (Działanie 9.1) - 386 projektów o wartości dofinansowania z EFRR 98 399 958,28 EUR, (435 901 975,19 PLN),
- w zakresie przedsięwzięć dotyczących mieszkalnictwa w miastach poniżej 10 000 mieszkańców (Działanie 9.2) – 44 projekty o wartości dofinansowania z EFRR 5 794 905,75 EUR (25 670 852,97 PLN).

Rozkład projektów wg powiatów województwa dolnośląskiego

Powiat	Wartość ogółem [EUR]	w tym EFRR [EUR]	udział % w wartości dofinansowania z EFRR	Liczba umów
Powiat bolesławiecki	13 411 680,58	5 651 954,78	5,42%	8
Powiat dzierzoniowski	7 080 350,24	4 658 664,89	4,47%	16
Powiat głogowski	7 677 113,97	3 366 202,64	3,23%	4
Powiat górowski	2 168 984,78	1 182 659,27	1,14%	4
Powiat jaworski	4 921 470,40	2 097 332,31	2,01%	13
Powiat jeleniogórski	2 421 471,57	1 456 790,08	1,40%	6
Powiat kamiennogórski	3 501 090,31	2 255 949,09	2,17%	7
Powiat kłodzki	15 315 877,93	8 951 316,27	8,59%	35
Powiat legnicki	4 270 187,12	2 919 103,24	2,80%	4
Powiat lubański	3 828 494,75	2 341 317,24	2,25%	11
Powiat lubiński	5 690 362,83	3 103 047,10	2,98%	7
Powiat lwówecki	1 402 113,07	629 044,31	0,60%	4
Powiat m. Jelenia Góra	12 127 086,86	5 943 225,23	5,70%	18
Powiat m. Legnica	8 768 441,65	4 740 364,45	4,55%	9
Powiat m. Wałbrzych	10 717 047,89	6 365 268,30	6,11%	60
Powiat m. Wrocław	21 573 882,01	10 312 627,25	9,90%	65
Powiat milicki	4 771 159,42	2 683 741,47	2,58%	11

Powiat	Wartość ogółem [EUR]	w tym EFRR [EUR]	udział % w wartości dofinansowania z EFRR	Liczba umów
Powiat oleśnicki	6 277 007,20	4 144 357,04	3,98%	9
Powiat olawski	9 433 047,26	3 837 136,27	3,68%	16
Powiat polkowicki	5 386 927,36	2 662 176,58	2,55%	6
Powiat strzeliński	2 298 219,64	1 265 646,41	1,21%	6
Powiat średzki	150 663,50	84 000,35	0,08%	1
Powiat świdnicki	16 550 897,76	10 674 055,33	10,24%	35
Powiat trzebnicki	2 847 121,72	1 720 372,43	1,65%	11
Powiat wałbrzyski	2 845 728,20	1 418 906,29	1,36%	14
Powiat wołowski	3 946 997,77	2 426 363,75	2,33%	14
Powiat wrocławski	878 504,99	426 799,70	0,41%	3
Powiat ząbkowicki	3 596 576,20	1 826 714,12	1,75%	13
Powiat zgorzelecki	5 920 383,36	3 406 438,99	3,27%	14
Powiat złotoryjski	2 806 363,04	1 643 288,87	1,58%	6
Razem	192 585 253,36	104 194 864,03	100,00%	430

Projekty realizowane były we wszystkich powiatach województwa. Zdecydowanymi liderami w zakresie liczby zrealizowanych projektów był Wałbrzych i Wrocław, na terenie których najwięcej projektów zrealizowały wspólnoty mieszkaniowe. Pod względem wartości dofinansowania z EFRR najwięcej środków wydatkowano w ramach projektów zrealizowanych na terenie Miasta Wrocław, powiatu kłodzkiego i świdnickiego. Należy jednak zaznaczyć, że wartość dofinansowania dla projektów uzależniona była przede wszystkim od limitów alokacji określonych przez IZ RPO dla poszczególnych miast.

Podział na sektory wsparcia (typy projektów)

Sektor wsparcia	Wartość ogółem [EUR]	w tym EFRR [EUR]	udział % w wartości dofinansowania z EFRR	Liczba umów
rewitalizacja przestrzeni publicznej	33 014 701,11	20 209 067,08	19,40%	62
przebudowa ulic miasta	33 651 204,92	19 953 779,45	19,15%	46
renowacja budynku mieszkalnego	34 109 950,13	17 475 083,68	16,77%	185
modernizacja budynku - cele publiczne	18 117 008,52	9 406 220,35	9,03%	24
modernizacja budynku - cele kulturalne	16 887 107,16	7 987 053,30	7,67%	24
modernizacja budynków szkolnych	9 670 716,74	5 312 781,93	5,10%	15
rewitalizacja/budowa parku miejskiego	6 930 249,81	4 362 506,67	4,19%	12
budowa i modernizacja pływalni	9 315 680,05	4 185 522,09	4,02%	4
budowa/modernizacja przedszkola	4 572 379,69	2 432 443,72	2,33%	7
odbudowa kanału rzeki oraz zbiornika retencyjnego	4 586 112,05	2 331 825,33	2,24%	3
renowacja ratusza miejskiego/wieży	5 488 025,32	2 132 522,56	2,05%	6
budowa/przebudowa boisk sportowych	5 767 062,47	2 071 397,03	1,99%	7
rewitalizacja wnętrza podwórzowego	3 180 376,48	1 803 925,17	1,73%	10
budowa trasy turystycznej	1 663 293,01	1 140 605,73	1,09%	4
budowa parku zabaw	1 848 232,30	1 121 457,10	1,08%	5
zakup wyposażenia obiektów zrewitalizowanych	1 285 446,63	808 098,02	0,78%	3
rewitalizacja obiektów powojennych	1 002 950,56	638 458,65	0,61%	2
monitoring miasta	785 503,75	462 239,47	0,44%	4
modernizacja budynku - cele turystyczne	319 847,04	112 847,95	0,11%	1
promocja terenów miejskich	160 456,64	101 419,51	0,10%	2
promocja obszaru rewitalizacji	105 576,81	73 233,66	0,07%	2
zapewnienie bezpieczeństwa	123 372,17	72 375,58	0,07%	2
Razem	192 585 253,36	104 194 864,03	100,00%	430

Spośród wszystkich zrealizowanych w ramach Priorytetu 9 projektów zdecydowaną większość stanowiły przedsięwzięcia związane z rewitalizacją budynków mieszkalnych i przestrzeni publicznej oraz przebudowy dróg lokalnych leżących w obszarze poddanym rewitalizacji.

Podział na typy beneficjentów

Typ beneficjenta	Wartość ogółem [EUR]	w tym EFRR [EUR]	udział % w wartości dofinansowania z EFRR	Liczba umów
jednostka samorządu terytorialnego, związek lub stowarzyszenie jst	175 406 258,96	95 846 399,86	91,99%	308
spółdzielnia lub wspólnota mieszkaniowa, TBS	8 979 681,41	4 400 681,28	4,22%	108
szkoła wyższa	5 057 451,82	2 305 520,86	2,21%	3
kościół lub związek wyznaniowy lub osoba prawna kościołów i związków wyznaniowych	1 203 327,92	767 876,47	0,74%	5
administracja rządowa, jednostka państwowa (w tym agencje)	1 581 431,74	738 573,83	0,71%	4
fundacja, stowarzyszenie, organizacja społeczna lub pozarządowa	319 847,04	112 847,95	0,11%	1
jednostka sektora finansów publicznych	37 254,48	22 963,78	0,02%	1
Razem	192 585 253,36	104 194 864,03	100,00%	430

Większość projektów została zrealizowana przez jednostki samorządu terytorialnego – miasta (308 projektów). Drugą istotną grupą beneficjentów stanowiły spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe (108 projektów).

Projekty indywidualne

W ramach Priorytetu 9 Miasta w Indykatorywnym Wykazie Indywidualnych Projektów Kluczowych znajdował się jeden projekt pn. *Odbudowa zniszczeń popowodziowych przy ul. Waryńskiego*, którego beneficjentem była Gmina Bogatynia.

Wartość całkowita podpisanej umowy wyniosła 526 742,06 EUR (2 333 414,66 PLN), w tym dofinansowanie EFRR 251 795,38 EUR (1 115 428,36 PLN), tj. 0,24% alokacji Priorytetu.

Płatności przekazane beneficjentowi wyniosły 251 795,38 EUR (1 115 428,36 PLN), tj. co stanowi 100% środków EFRR w zrealizowanym projekcie.

Projekt polegał na częściowej odbudowie murów oporowych oraz przejść przez rzekę Miedziankę i był komplementarny do projektu realizowanego przez Samorząd Województwa Dolnośląskiego w zakresie odbudowy koryta rzeki Miedzianki na całym jej polskim odcinku po zniszczeniach w wyniku powodzi. Projekt został wybrany do dofinansowania w związku ze zniszczeniami spowodowanymi przez powódź w 2010 r. Realizacja projektu zakończyła się w 2014 r.

W wyniku realizacji projektu odbudowano 403 m muru oporowego nad rzeką, w związku z czym zabezpieczonych przed powodzią zostało 1 000 osób.

Umieszczenie projektu z zakresu infrastruktury przeciwpowodziowej w IWIPK wynikało z jego dużego znaczenia dla poprawy bezpieczeństwa mieszkańców miasta Bogatynia, w zakresie odbudowy zniszczeń powstałych w wyniku powodzi, która nawiedziła ten region w 2010 r. oraz zabezpieczenia miasta przed skutkami kolejnych powodzi.

Lp.	Tytuł projektu	Data podpisania umowy o dofinansowanie	Data rozpoczęcia realizacji projektu	Data zakończenia realizacji projektu	Całkowita wartość projektu	Wartość dofinansowania ze środków EFRR
9.1 Odnowa zdegradowanych obszarów miejskich w miastach powyżej 10 tysięcy mieszkańców						
1.	Odbudowa zniszczeń popowodziowych przy ul. Waryńskiego	9.05.2013	05.06.2012	13.11.2014	526 742,06 EUR (2 333 414,66 PLN)	251 795,38 EUR (1 115 428,36 PLN)

Projekty realizowane w ramach innych programów operacyjnych

W ramach innych programów operacyjnych nie były w województwie dolnośląskim realizowane projekty z zakresu rewitalizacji miast

Postęp rzeczowy realizacji Priorytetu 9

Tabela. Wartość wskaźników Priorytetu 9 Miasta określona na podstawie 430 zakończonych projektów.

Wskaźniki	Jednostka miary	Wartość docelowa		Wartość wskaźnika osiągnięta w wyniku realizacji RPO WD 2007-2013	% realizacji dla 2015 r. według projektów zakończonych dla 2015 r.
		2013	2015		
Priorytet 9 Miasta					
Wskaźniki produktu					
Liczba Lokalnych Programów Rewitalizacji, które otrzymały wsparcie	szt.	37	37	37	100,00%
w tym:					
uwzględniające obszary przemysłowe	szt.	8	8	9	112,50%
uwzględniające obszary powojskowe	szt.	3	3	8	266,67%
Liczba projektów zapewniających zrównoważony rozwój oraz poprawiających atrakcyjność miast	szt.	88	111	210	189,19%
Liczba projektów oferujących usługi promujące równość szans i zapobiegających wykluczeniu społecznemu przedstawicieli mniejszości narodowych i ludzi młodych	szt.	8	10	35	350,00%
Liczba osób zamieszkujących budynki mieszkalne odnowione w ramach Priorytetu (Działanie 9.1 i 9.2)	osoby	11 000	15 700	17 758	113,11%
Powierzchnia zagospodarowana w ramach Priorytetu	ha	2 050	2 050	2 786,13	135,91%

Liczba Lokalnych Programów Rewitalizacji, które otrzymały wsparcie

Wskaźnik został zrealizowany na poziomie wartości docelowej.

w tym uwzględniające obszary przemysłowe i uwzględniające obszary powojskowe

W ramach 37 Lokalnych Programów Rewitalizacji, które otrzymały wsparcie, w 9 poddano rewitalizacji obszary przemysłowe (112,50% wartości docelowej), wartość docelowa wskaźnika została przekroczona o jedną jednostkę. W zakresie obszarów powojskowych w ramach 37 Lokalnych Programów Rewitalizacji, które otrzymały wsparcie w 8 zrewitalizowano obszary powojskowe (266,67% wartości docelowej).

Ze względu na duże zainteresowanie beneficjentów realizacją tego typu projektów, w 2013 r. IZ RPO ogłosiła nabór dedykowany obszarom powojskowym i przemysłowym. Liczba projektów zrealizowanych przez beneficjentów wpłynęła na przekroczenie wartości docelowej wskaźników. Związane to było głównie z tym, że nadal wiele terenów przemysłowych i powojskowych jest nieużytkowanych i nie zostało jeszcze poddanych rewitalizacji. Na Dolnym Śląsku występują duże obszary, które były zamkniętymi terenami wojskowymi. Ponadto przemiany gospodarcze doprowadziły do upadku przemysłu w regionie, pozostawiając zdegradowane obszary dawnych fabryk mieszczących się w obrębie miast. Niejednokrotnie obszary te zakłócały zrównoważony rozwój przestrzeni miejskich stwarzając niejednokrotnie zagrożenie dla zdrowia ludzi i środowiska naturalnego. IZ RPO nie podejmowała działań naprawczych związanych z przekroczeniem wartości docelowej wskaźnika.

Liczba projektów zapewniających zrównoważony rozwój oraz poprawiających atrakcyjność miast

Przekroczenie docelowej wartości wskaźnika należy wiązać z większym niż przewidywano zainteresowaniem beneficjentów realizacją tego typu projektów. Zjawisko degradacji związane jest z wieloletnim brakiem inwestycji w zasobach mieszkaniowych oraz ich otoczenia (parki, skwery), które było wynikiem braku możliwości pozyskania środków finansowych na realizację kompleksowej rewitalizacji. Degradacja obszarów miejskich ma kilka wymiarów, wśród których najistotniejsze to wymiar gospodarczy, społeczny

i środowiskowy. Degradacja środowiska miast przejawia się w postępującej destrukcji tkanki urbanistyczno-architektonicznej. Potrzeby beneficjentów dotyczyły przede wszystkim nieremontowanej od lat zabudowy (często zabytkowej) oraz towarzyszącej jej infrastruktury, np. wodno-kanalizacyjnej, energetycznej, drogowej, terenów tzw. małej architektury czy zieleni miejskiej. Obok fizycznej degradacji tkanki miejskiej, na obszarach tych występowała degradacja gospodarcza i społeczna. Na tych obszarach najczęściej występowała kumulacja negatywnych zjawisk, m.in. niski poziom aktywności gospodarczej, wysokie bezrobocie, wyższe natężenie występowania zjawisk patologicznych, wysoki stopień przestępczości. Ogromne potrzeby dofinansowania inwestycji zdegradowanych obszarów spowodowało większe, niż przewidywane na etapie programowania, zainteresowanie beneficjentów realizacją projektów rewitalizacyjnych. Ponadto przekroczenie wartości docelowej wskaźnika należy wiązać również z niższą niż zakładano na etapie programowania średnią wartością inwestycji, dzięki czemu możliwa była realizacja większej liczby projektów. IZ RPO nie podejmowała działań naprawczych związanych z przekroczeniem wartości docelowej wskaźnika.

Liczba projektów oferujących usługi promujące równość szans i zapobiegających wykluczeniu społecznemu przedstawicieli mniejszości narodowych i ludzi młodych

Znaczne przekroczenie wartości docelowej wskaźnika, wiązało się bezpośrednio z wysokim zainteresowaniem beneficjentów realizacją projektów rewitalizacyjnych na obszarach miejskich. Wsparciem zostały objęte obszary na których nasilały się negatywne zjawiska społeczne. Beneficjenci określając potrzebę przeprowadzenia działań infrastrukturalnych wyznaczali obszary najbardziej zdegradowane, które wymagały zwiększonego finansowania. Należy mieć na uwadze, że obszary takie zamieszkuje ludność wykluczona społecznie, także mniejszości etniczne. Wobec widocznej wieloaspektowej degradacji obszarów miejskich wystąpiła potrzeba ich trwałych przeobrażeń. Realizacja projektów stanowiła szansę na zmniejszenie negatywnych zjawisk wykluczenia społecznego zarówno przedstawicieli mniejszości etnicznych, jak i młodzieży oraz miała wpływ na ożywienie społeczno-gospodarcze nie tylko obszarów miejskich objętych programem rewitalizacji, lecz także terenów sąsiednich. Zróżnicowanie w stanie infrastruktury i zasobów mieszkaniowych pogłębiało zjawisko wykluczenia określonych grup społecznych. Zdekaptalizowane budynki zamieszkiwały głównie osoby starsze, bezrobotna młodzież oraz mniejszości etniczne (np. Romowie), które nie posiadały wystarczających środków, aby partycypować w remontach, a często nawet w kosztach bieżącego utrzymania budynków. Wdrożenie Lokalnych Programów Rewitalizacji, które swoim zasięgiem obejmowały wydzielone obszary miast spowodowało, że działania podejmowane przez beneficjenta były działaniami kompleksowymi. W ramach zrealizowanych projektów realizowano rewitalizację infrastruktury podstawowej, ale także podejmowano działania mające na celu odwrócenie tendencji negatywnych, jak opuszczanie zaniedbanych dzielnic przez ludzi młodych, czy też mających na celu integrację mieszkańców. Zapobieganie wykluczeniu społecznemu było elementem niezbędnym dla pełnej efektywności działań rewitalizacyjnych na terenie wielu dolnośląskich miast w ramach Programu, zatem większe niż przewidywane przez IZ RPO zainteresowanie beneficjentów realizacją projektów infrastrukturalnych, które związane były z promocją równości szans. W rezultacie wśród realizowanych projektów w Prioryecie 9 Miasta, 35 promuje równość szans i zapobiega wykluczeniu społecznemu przedstawicieli mniejszości narodowych i ludzi młodych. IZ RPO nie podejmowała działań naprawczych związanych z przekroczeniem wartości docelowej wskaźnika.

Liczba osób zamieszkujących budynki mieszkalne odnowione w ramach Priorytetu

Wartość wskaźnika zrealizowana została na poziomie 113,11% wartości docelowej. Przekroczenie wartości docelowej związane było, m.in. z tym, że beneficjenci wskazywali w LPR obszary głównie zamieszkane, a interwencja skierowana była na odnowienie zasobów mieszkaniowych. Zainteresowanie beneficjentów realizowaniem tego typu projektów było wysokie. Ponadto w związku z tym, że średnia wartość inwestycji była niższa niż zakładano, beneficjenci (miasta) mogli rozszerzyć obszar rewitalizowany w ramach dostępnego limitu środków określonego w LPR. Biorąc pod uwagę wysokość zrealizowanego wskaźnika, można zauważyć, że nie odbiega ona znacząco od założonej wartości docelowej.

Powierzchnia zagospodarowana w ramach Priorytetu

Przekroczenie wartości docelowej realizacji wskaźnika wynika z tego, że w zrealizowanych projektach została uwzględniona większa powierzchnia, niż pierwotnie zakładano na etapie programowania. W trakcie wdrażania Programu beneficjenci (miasta) rozszerzyli obszary pierwotnie wyznaczony w Lokalnych Programów Rewitalizacji, w wyniku czego wzrosła powierzchnia zagospodarowana w ramach projektów. Wprowadzenie nowych obszarów do LPR przez beneficjentów, było możliwe ze względu wyznaczony limit alokacji dla poszczególnych miast. W ramach limitu, w przypadku uzyskania oszczędności w zrealizowanych projektach, beneficjent mógł przeznaczyć wolne środki na kolejne projekty i w ten sposób rozszerzyć obszar rewitalizacji. Realizacja wskaźnika osiągnęła poziom 135,91% wartości docelowej. IZ RPO nie podejmowała działań naprawczych związanych z przekroczeniem wartości docelowej wskaźnika.

Nowe miejsca pracy powstałe w wyniku zrealizowania projektów

W ramach Priorytetu 9 Miasta utworzono 222,46 nowych miejsc pracy, z czego 152,09 etatu przeznaczono dla kobiet.

Równość szans kobiet i mężczyzn

W ramach Priorytetu 9 Miasta zrealizowano 253 projekty pozytywnie wpływające na politykę równych szans, poprzez eliminowanie podziałów społecznych, klasowych, kulturowych, płciowych w dostępie do świadczeń, w tym zatrudnienia. Projekty dotyczyły realizacji przedsięwzięć z zakresu odnowy zdegradowanych obszarów miejskich, poprawy warunków mieszkaniowych, modernizacji i rozbudowy infrastruktury społecznej. Celem zrealizowanych przedsięwzięć była poprawa sytuacji społecznej mieszkańców najbardziej zdegradowanych obszarach miejskich, prowadząca do niwelowania różnic w ich rozwoju. W projektach dotyczących modernizacji infrastruktury przestrzeni społecznej uwzględniono konieczność likwidacji barier architektonicznych, co szczególnie ważne była dla osób niepełnosprawnych.

W Priorytecie 9 Miasta w zakresie mieszkalnictwa preferowane były projekty dotyczące zapewnienia odpowiednich warunków mieszkaniowych dla:

- gospodarstw domowych o niskich dochodach,
- osób niepełnosprawnych,
- imigrantów, mniejszości narodowych i mniejszości etnicznych lub uchodźców.

Zrealizowane projekty w zakresie równości szans, skierowane były również na ograniczenie ubóstwa i wykluczenia społecznego poprzez, m.in:

- dostosowanie obiektów do potrzeb osób niepełnosprawnych,
- poprawy warunków bytowych osób o niskich dochodach, mniejszości etnicznych,
- rewitalizację najbardziej zdegradowanych części miasta, gdzie nasilają się negatywne zjawiska społeczne i ekonomiczne.

Cross-financing

W ramach Priorytetu 9 zrealizowano 9 projektów, w których wykorzystano instrument cross-financing. Wartość środków w ramach mechanizmu cross-financing wyniosła 82 809,39 EUR (366 837,30 PLN).

Komplementarność

Analiza poszczególnych obszarów wsparcia w ramach RPO WD, w kontekście diagnozowania komplementarności międzyprogramowej wykazała komplementarność Priorytetu 9 z Programem Operacyjnym Kapitał Ludzki (PO KL). Projekty o charakterze regionalnym z zakresu odnowy zdegradowanych obszarów miejskich w miastach powyżej 10 tysięcy mieszkańców były komplementarne wobec działań PO KL dotyczących, m.in. wsparcia osób pozostających bez zatrudnienia na regionalnym rynku pracy, aktywizacji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Istotnym elementem rewitalizacji było rozwiązywanie problemów o wymiarze społecznym. Niezmiennie ważnym aspektem było, aby projekty infrastrukturalne były jednocześnie wspierane projektami „miękkimi”. Występowała także komplementarność podejmowanych działań w Priorytecie 9 RPO WD z interwencjami w ramach PO Infrastruktura i Środowisko.

W przypadku Działania 9.2 wsparcie dla przedsięwzięć w zakresie mieszkalnictwa w miastach poniżej 10 tys. mieszkańców ze względu na znaczenie interwencji dla obszarów wiejskich wystąpiła komplementarność z działaniami PROW.

Tabela. Powiązanie działań realizowanych w ramach Priorytetu 9 z innymi programami finansowanymi z funduszy UE.

Priorytet 9 RPO WD	Komplementarność międzyprogramowa				
	PO IG	PO IS	PO KL	PROW	PO RYBY
<i>Działanie 9.1 Odnowa zdegradowanych obszarów miejskich w miastach powyżej 10 tysięcy mieszkańców</i>					
<i>Działanie 9.2 Wsparcie dla przedsięwzięć w zakresie mieszkalnictwa w miastach poniżej 10 tys. mieszkańców</i>					

Opracowanie własne na podstawie zapisów Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013 oraz Szczegółowego Opisu Priorytetów Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013, a także wyników badania przeprowadzonego na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego na temat komplementarności wsparcia z PO KL z innymi programami UE oraz doświadczeń z wdrażanych projektów.

Interwencje podejmowane w ramach Działań 9.1 i 9.2 RPO WD wykazały przede wszystkim komplementarność względem siebie. Ponadto projekty zrealizowane w ramach Działania 9.1 korelowały z interwencjami w ramach Priorytetu 2, 3, 4, 5, 6 oraz 7 RPO WD.

Tabela. Komplementarność wewnątrzprogramowa w Priorytecie 9.

Priorytet 9 Miasta	Komplementarność międzyprogramowa w ramach Priorytetu 9 Miasta								
	1. Przedsiębiorstwa i innowacyjność	2. Społeczeństwo Informacyjne	3. Transport	4. Środowisko i bezpieczeństwo ekologiczne	5. Energetyka	6. Turystyka i Kultura	7. Edukacja	8. Zdrowie	9. Miasta
<i>Działanie 9.1 Odnowa zdegradowanych obszarów miejskich w miastach powyżej 10 tysięcy mieszkańców</i>									
<i>Działanie 9.2 Wsparcie dla przedsięwzięć w zakresie mieszkalnictwa w miastach poniżej 10 tys. mieszkańców</i>									

Opracowanie własne na podstawie zapisów Szczegółowego Opisu Priorytetów Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013

Mając na względzie identyfikację obszarów, w których beneficjenci wskazywali na komplementarność projektów, przeanalizowano wnioski o dofinansowanie w projektach zakończonych. W wyniku przedmiotowej analizy stwierdzono, że 81% projektów z Priorytetu 9 wykazuje komplementarność projektu, w tym najwięcej komplementarność wewnątrzprogramową w ramach RPO WD – 67%.

Tabela. Komplementarność projektów w ramach Priorytetu 9 RPO WD, na podstawie zapisów wniosków o dofinansowanie.

Komplementarność projektów w Priorytecie 9 wg źródła pochodzenia środków		
	Liczba projektów	%
Projekty realizowane w ramach Priorytetu 9	430	100%
Projekty komplementarne, w tym	349	81%
• komplementarność wewnątrzprogramowa (RPO WD)	234	67%
• komplementarność zewnątrzprogramowa, w tym:	192	55%
– z Programem Operacyjnym Kapitał Ludzki (PO KL)	13	4%
– z Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW)	9	3%
– z Programem Operacyjnym Europejska Współpraca Terytorialna (PO EWT)	21	6%
– z Zintegrowanym Programem Operacyjnym Rozwoju Regionalnego (ZPORR)	49	14%
– z Programem Operacyjnym Infrastruktura i Środowisko (PO IŚ)	1	0,3%
– z Programem Operacyjnym Innowacyjna Gospodarka (PO IG)	1	0,3%
– z innymi	144	41%

Opracowanie własne- na podstawie zapisów wniosków o dofinansowanie.

Ewaluacje

W 2013 r. zakończono badanie ewaluacyjne pn. **„Ocena oraz wyznaczenia pożądanych kierunków działań rewitalizacyjnych realizowanych w ramach Priorytetu 9 Odnowa zdegradowanych obszarów miejskich na terenie Dolnego Śląska”**.

Głównym celem ewaluacji była ocena działań rewitalizacyjnych przewidzianych do realizacji w Priorytecie 9, m.in. sprawdzenie czy przyjęcie Lokalnych Programów Rewitalizacyjnych umożliwiło realizację założenia dotyczącego przeciwdziałania marginalizacji obszarów miast województwa dolnośląskiego, na których nasilały się negatywne zjawiska społeczne i ekonomiczne oraz ulega degradacji stan fizyczny przestrzeni publicznej.

Badanie wykazało, że w stosunku do innych województw IZ RPO WD przyjęła pozytywnie wyróżniające się podejście do procesu rewitalizacji. Wyznaczono określony limit środków (w zależności od ilości mieszkańców) dla wszystkich miast powyżej 10 tys. mieszkańców – beneficjenci już na etapie tworzenia LPR byli świadomi jaką kwotą dysponują. Takie podejście przełożyło się na pełny udział miast w procesie ubiegania się o dofinansowanie. Również była możliwość składania przez miasta nieograniczonej ilości projektów, co także pozwoliło na wykorzystanie dostępnej kwoty przez inne niż gmina podmioty – szczególnie chętnie z tego mechanizmu korzystały wspólnoty mieszkaniowe. Aby uzyskać dofinansowanie w ramach Działania 9.1 miasta były zobowiązane do wyznaczenia obszaru wsparcia tak, aby intensywność wsparcia na jednego mieszkańca wyniosła min. 1100 PLN. Powyższe obwarowania utorowały drogę do powstania wieloaspektowych i kompleksowych LPR, których efektem były projekty rewitalizacyjne widoczne w tkance miejskiej.

O ile Działanie 9.1 pozwoliło na obniżenie stopnia dysproporcji pomiędzy miastami danej grupy, o tyle Działanie 9.2 skierowane do mniejszych miast pogłębiło różnicę między nimi, a resztą regionu. Ograniczenie projektów możliwych do realizacji do jednego z zakresów mieszkalnictwa przełożyło się na zainteresowanie tych miast w aplikowaniu o środki. Wymóg wyznaczania obszaru wsparcia, a także opracowanie LPR zniechęciło niektórych beneficjentów, którzy chętniej partycypowali o środki z innych źródeł.

Efekty działań rewitalizacyjnych pokazują, że obszary wsparcia powoli przestają być terenami marginalnymi, a w niektórych przypadkach impuls wysłany od miasta powraca: powstają nowe miejsca pracy, terenami dotychczas zapomnianymi interesują się inwestorzy, natomiast odnowione centra miast przyciągają turystów, a także mieszkańców korzystających z uroków odremontowanych fragmentów miast.

Ewaluacja wskazała, że Priorytet 9 w zbyt małym stopniu poświęcony był projektom społecznym, od których w dużej mierze zależy sukces podjętych działań. W Wytocznych IZ RPO dotyczących przygotowania Lokalnego Programu Rewitalizacji jako podstawy udzielania wsparcia, nie zawarto konkretnego opisu przebiegu interwencji społecznych, dając tym samym swobodę w podejściu do nich beneficjentom. Nie wszystkie miasta chciały bądź fizycznie mogły podjąć się faktycznej rewitalizacji społecznej zarówno w zakresie przebiegu konsultacji, jak i wpisywania na listy zadań do realizacji w ramach projektów. W efekcie blisko 32% beneficjentów nie zrealizowało żadnych zadań społecznych, natomiast z pozostałych miast, 56%

zrealizowało wyłącznie projekty ujęte w LPR. 44% ankietowanych deklarowało projekty społeczne nie wpisane do LPR, które często przeprowadzane były w wyremontowanych ze środków Priorytetu 9 obiektach. Jedną z barier wskazywanych przez aplikujące w ramach Priorytetu 9 były procedury związane z wprowadzeniem zmian w LPR, w tym ponowne przyjmowanie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, uzyskanie opinii IZ RPO.

Zróżnicowanie wysokości wsparcia w zależności od ilości mieszkańców i określenie kwoty zdefiniowanej przez IZ RPO już na poziomie dokumentów programowych dla każdego z miast było bardzo dobrym rozwiązaniem, co potwierdziło 78% przedstawicieli miast. Negatywne głosy wynikały z nie uwzględnienia w powyższym systemie dochodów i budżetów poszczególnych beneficjentów. Zasadnym wydaje się, aby dla poszczególnych grup wydzielonych na podstawie ilości mieszkańców wprowadzić dodatkową wartość makroekonomiczną rankującą miasta w poszczególnej grupie.

Uzyskane wyniki badania pozwoliły na stwierdzenie, że im mniejsze miasto tym potrzeby z zakresu mieszkalnictwa są mniejsze. Prawdopodobnie trend zostałby zachowany także dla miast poniżej 10 tys. mieszkańców, w związku z czym zasadnym byłoby umożliwienie mniejszym miastom pozyskiwanie wsparcia nie tylko na przedsięwzięcia z zakresu mieszkalnictwa. Najwyżej oceniana była rewitalizacja przestrzeni publicznych, następnie remont infrastruktury drogowej, budynków użyteczności publicznej, budynków mieszkalnych i na końcu wskazywano na projekty społeczne.

Realizacja zaleceń i rekomendacji Komisji Europejskiej odnoszących się do Priorytetu

1. Działania przeciwdziałające marginalizacji miejskich obszarów zdegradowanych - 2012 r.
2. Wpływ interwencji podejmowanych w ramach Programu na ograniczenie ubóstwa w obszarze edukacji, zdrowia i rewitalizacji - 2013 r.

W wyniku realizacji projektów w zakresie Priorytetu 9 Miasta do potrzeb osób niepełnosprawnych dostosowano 19 obiektów, z infrastruktury wspartej w wyniku realizacji projektów skorzystało 207 niepełnosprawnych studentów, w ramach 35 projektów zaoferowano usługi promujące równość szans i zapobiegające wykluczeniu społecznemu przedstawicieli mniejszości etnicznych i ludzi młodych.

Należy mieć natomiast na uwadze, że wsparcie w ramach Programu skierowane było przede wszystkim na realizację projektów infrastrukturalnych. W takim przypadku projekty społeczne nie powinny rozpoczynać się wcześniej niż zakończenie zadań infrastrukturalnych. Tym niemniej beneficjenci wskazywali także w ramach tworzonych Lokalnych Planów Rewitalizacji na realizację działań społecznych, które uzupełniają i wspomagają efekt rewitalizacji. W ramach zadań rewitalizacyjnych można wyróżnić projekty, których działalność służy bezpośrednio działaniom społecznym. Beneficjenci przeprowadzili rewitalizację 11 obiektów, w których mieszczą się instytucje kultury prowadzące działalność skierowane do dzieci i młodzieży, utworzono 8 placówek mających na celu prowadzenie działalności opiekuńczo-wychowawczej o charakterze świetlic środowiskowych dla dzieci i młodzieży, zrewitalizowano budynki, w których lokuje się 31 organizacji pozarządowych, takich jak Centrum Aktywności Lokalnej, Centrum Wspierania Organizacji Pozarządowych, Centrum Integracji Społecznej. Działania te podejmowane były na obszarach miast, gdzie ogniskują się problemy związane z wykluczeniem społecznym i ubóstwem.

Przykłady wybranych Lokalnych Programów Rewitalizacji (LPR):

Wśród celów określonych w LPR Wrocławia (65 projektów) znajdowały się:

- ożywienie społeczno – gospodarcze,
- zmniejszenie dysproporcji w zagospodarowaniu przestrzennym,
- adaptacja budynków na cele społeczne i kulturalne,
- budowa i remont infrastruktury publicznej związanej z pełnieniem funkcji społecznych, turystycznych i sportowych,
- tworzenie stref bezpieczeństwa i zapobiegania przestępczości w zagrożonych patologiami społecznymi częściami miasta.

Wśród celów LPR Wałbrzycha (60 projektów) znajdowały się:

- rozwój infrastruktury społecznej na rzecz osób zagrożonych i dotkniętych wykluczeniem społecznym i zawodowym,
- dostosowanie obiektów, w szczególności użyteczności publicznej i usługowych do potrzeb osób niepełnosprawnych i starszych,
- aktywizacja społeczna mieszkańców,
- zatrzymanie mechanizmów społecznego wykluczenia, zapobieganie społecznej izolacji i marginalizacji najstarszych grup społecznych.

Wśród celów LPR Kłodzko (11 projektów) znajdowały się:

- ożywienie społeczne i gospodarcze miasta,
- inspirowanie rozwoju nowych funkcji obszarów rewitalizowanych,
- przywrócenie zdegradowanym terenom funkcji społeczno – gospodarczych,
- wspieranie współpracy różnych środowisk i instytucji na rzecz rozwiązywania problemów społecznych w mieście,
- podjęcie działań związanych z przeciwdziałaniem wykluczeniu społecznemu oraz podjęcie walki z patologiami społecznymi.

Wśród celów LPR Złotoryja (4 projekty) znajdowały się:

- przeciwdziałanie marginalizacji zdegradowanego społecznie, ekonomicznie i przestrzennie obszaru,
- przeciwdziałanie społecznej izolacji i wykluczeniu mieszkańców,
- rozwój kapitału społecznego oraz zapobieganie i redukcja negatywnych zjawisk społecznych w obszarze rewitalizowanym.

Wytyczne Instytucji Zarządzającej dotyczące Lokalnych Programów Rewitalizacji określały, że w diagnozie sytuacji opisującej obszar przeznaczony do rewitalizacji beneficjent zobowiązany jest badać potrzeby mniejszości etnicznych i narodowych, imigrantów oraz uchodźców. Zdecydowana większość beneficjentów nie realizowała projektów bezpośrednio skierowanych do mniejszości. Wskazywano przy tym, że na terenie miasta takie grupy nie występują lub nawet jeżeli występują to są one dobrze zasymilowane i nie stanowią istotnego problemu z rewitalizacyjnego punktu widzenia. Jeżeli podejmowano działania skierowane na poprawę sytuacji grup dotkniętych wykluczeniem społecznym, to najczęściej były to projekty społeczne finansowane z innych źródeł, które często prowadzone były jeszcze przed podjęciem działań rewitalizacyjnych w ramach RPO.

Przykłady projektów mających na celu walkę z ubóstwem i wykluczeniem społecznym.

1) Projekt rewitalizacji dzielnicy Nadodrze

Przykładem projektów ukazujących w jaki sposób koncentracja funduszy w szczególnie zaniedbanych obszarach przyczyniła się do zmniejszenia ubóstwa były działania podejmowane we wrocławskiej dzielnicy Nadodrze. Położone w północnej części wrocławskiego śródmieścia Nadodrze było jedną z najpiękniejszych, ale jednocześnie najbardziej zaniedbanych i zagrożonych wykluczeniem dzielnic miasta (niektóre kamienice nie były remontowane od ponad 100 lat, nastąpił odpływ ludzi młodych z dzielnicy, zanikła drobna działalność usługowa, rzemieślnicza). Aby przywrócić Nadodrzowi dawną świetność, miasto objęło je Lokalnym Planem Rewitalizacji. Dało to początek wielu inwestycjom finansowanym zarówno z budżetu miasta, jak i ze środków unijnych, a także pobudziło aktywność mieszkańców.

W ramach RPO WD środki z EFRR przeznaczone zostały, m.in. na:

- rewitalizację licznych podwórz w obszarze wsparcia (wraz z placami zabaw i boiskami),
- instalacje monitoringu prewencyjnego,
- modernizację szkół,
- przebudowę zieleńców i parku oraz
- utworzenie Lokalnego Centrum Rozwoju Zawodowego „Krzywy Komin”.

Ponadto utworzono pracownie artystyczne w rewitalizowanych kamienicach - Nadodrzańskie Centrum Wsparcia, w którym uruchomiony został ośrodek interwencji kryzysowej dla kobiet z dziećmi, placówka opiekuńczo-wychowawcza wsparcia dziennego, ośrodek interwencji kryzysowej, w tym dla osób niepełnosprawnych, hostel dla wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz rodzin zastępczych i klub samopomocy. Uruchomiono infopunkt, w którym odbywają się liczne spotkania, warsztaty i integrujące społeczność lokalną.

Utworzono placówki kulturalne tzw. „otwarte pracownie”, gdzie mieszkańcy Nadodrza, w szczególności dzieci i młodzież, przede wszystkim ze środowisk defaworyzowanych, mogą skorzystać z szerokiej gamy bezpłatnych zajęć artystycznych oraz innych różnorodnych form działań kulturalnych i kulturotwórczych. Placówki prowadzone są przez dwie fundacje. Jedną z fundacji funkcjonuje w okolicy, która zamieszkała jest przez osoby narodowości romskiej.

Działania społeczne adresowane, m. in. do osób dotkniętych bezrobociem lub pragnących zdobyć nowe kwalifikacje prowadzone są w Centrum Rozwoju Zawodowego „Krzywy Komin”. Jest to działający w zmodernizowanym budynku ośrodek wsparcia rzemiosła i designu. W obiekcie zlokalizowano wyposażone w najnowocześniejszy sprzęt pracownie ukazujące proces tworzenia od koncepcji do realnego kształtu i wprowadzenia produktu na rynek (m.in. pracownia rzemiosła artystycznego, pracownia projektowa, pracownia fotograficzna, prezentacji wizualnej, sala multimedialna z reżyserką, pokój doradcy zawodowego).

Centrum prowadzi szkolenia oraz jest ośrodkiem wymiany i spotkań z ekspertami w dziedzinie projektowania, sztuki użytkowej, rzemiosła i wzornictwa przemysłowego.

Znaczącym partnerem beneficjenta w zakresie inwestycji społecznych na wrocławskim Nadodrze są organizacje pozarządowe, których włączenie w proces rewitalizacji wynikało, m. in. z faktu, że jednostki te najlepiej znały problemy swego otoczenia, swoich społeczności lokalnych. W związku z tym trafnie wskazywały obszary, gdzie potrzebne było skierowane wsparcie miasta.

2) Projekt rewitalizacji Osiedla Hubala w Polkowicach

W ramach przeprowadzonej rewitalizacji gmina zwróciła szczególną uwagę na pomoc najmłodszej grupie mieszkańców osiedla Hubala. Analiza sytuacji na obszarze przeznaczonym do rewitalizacji wskazała na wysoki poziom ubóstwa i występowanie patologii społecznych, które w znacznym stopniu oddziałują właśnie na dzieci i młodzież. Młodzi mieszkańcy są zagrożeni zjawiskiem dziedziczenia biedy oraz przejmowaniem negatywnych wzorców zachowań. Celem rewitalizacji było przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom mającym wpływ na niekorzystny rozwój psychofizyczny dzieci i młodzieży zamieszkujących obszary o nasilonym zagrożeniu patologiami społecznymi. Infrastrukturalne działania naprawcze zrealizowane zostały w zakresie:

przestrzeni miejskiej poprzez realizację projektów:

- „Budowa Centralnego Parku Zabaw i Wypoczynku w Polkowicach”
- „Zagospodarowanie przestrzeni publicznej wewnątrz Osiedla Hubala w ramach rewitalizacji”

edukacji, sportu i rekreacji poprzez realizację projektów:

- „Budowa przedszkola nr 6 w ramach rewitalizacji Osiedla Hubala”, w tym utworzenie świetlicy środowiskowej,
- „Zagospodarowanie terenów wokół Gimnazjum nr 2 w ramach rewitalizacji Osiedla Hubala – etap II A – budowa boiska”, na potrzeby młodzieży zamieszkującej osiedle,
- „Zagospodarowanie terenów wokół Gimnazjum nr 2 w ramach rewitalizacji Osiedla Hubala – etap II B – infrastruktura sportowa i pozostały zakres”

Wyżej wymienione przedsięwzięcia infrastrukturalne, finansowane w ramach RPO WD były komplementarne z działaniami społecznymi, których realizacja odbywała się z wykorzystaniem nowo wybudowanych obiektów i zagospodarowanej przestrzeni miejskiej.

Zrealizowano także programy i projekty „miękkie” skierowane do mieszkańców Osiedla Hubala przy aktywnym zaangażowaniu organizacji i podmiotów społecznych w ramach PO Kapitał Ludzki.

Celem ogólnym projektów było zminimalizowanie występujących na osiedlu Hubala problemów społecznych wynikających z wykluczenia społecznego lub zagrożenia wykluczeniem poprzez aktywną integrację społeczną i przeciwdziałanie patologiom społecznym wśród mieszkańców osiedla, w tym w szczególności osób młodych. Wsparciem objęto 851 mieszkańców osiedla.

3) Rewitalizacja Centrum Aktywności Lokalnej w Wałbrzychu

Uruchomienie Centrum Aktywności Lokalnej w Wałbrzychu stało się możliwe dzięki realizacji w ramach LPR projektu pn. „Wsparcie infrastruktury instytucji społecznych - Centrum Aktywności przy ul. Mickiewicza 26 w Wałbrzychu”, polegającego na adaptacji zniszczonego budynku po zamkniętej szkole na miejsce przeznaczone do prowadzenia zajęć aktywizujących społecznie i zawodowo dla osób wykluczonych, starszych, niepełnosprawnych, dzieci i młodzieży zagrożonej dysfunkcjonalnością. W ramach wsparcia z RPO WD dokonano przebudowy i modernizacji obiektu. Teren przed budynkiem zagospodarowano zielenią, tworząc miejsce do rekreacji i wypoczynku dla korzystających z Centrum. Dzięki zrealizowanej inwestycji stworzono warunki do:

- prowadzenia działalności organizacjom pozarządowym działającym w sferze pomocy społecznej,
- wyrównywania szans w dostępie do zajęć edukacyjnych i rekreacyjnych mieszkańcom Śródmieścia, a przede wszystkim młodzieży,
- wzrostu integracji i aktywizacji społecznej na poziomie lokalnym,
- zagospodarowania czasu wolnego dzieci i młodzieży ze Śródmieścia, w celu zapobiegania i zwalczania patologii społecznych.

Gmina Wałbrzych we współpracy z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Wałbrzychu, w partnerstwie z lokalną organizacją pozarządową, pozyskała środki z PO Kapitał Ludzki na realizację projektu pn. „Centrum Aktywności Lokalnej”. Celem projektu była aktywizacja społeczna, zawodowa oraz integracja mieszkańców Śródmieścia, a także ograniczenie problemów społecznych i podniesienie jakości ich życia.

W Centrum Aktywności Lokalnej działa, m.in. Klub Integracji Społecznej, Akademia Współczesnego Rodzica, Świetlica Środowiskowa, Klub Młodzieżowy, Centrum Wolontariatu, Klub SENIOR-a, Punkt Konsultacyjny Uzależnień, Punkt Niebieskiej Linii.

Program skierowany był do mieszkańców objętej rewitalizacją dzielnicy Śródmieście, tj. młodych ludzi bezrobotnych, samotnych młodych matek, dzieci i młodzieży, osób niepełnosprawnych ruchowo, lokalnych liderów i osób pracujących na rzecz mieszkańców, osób starszych, nieaktywne zawodowo.

Liczba osób objętych wsparciem wyniosła 841 osób.

Rekomendacje Instytucji Zarządzającej

W ramach Priorytetu 9 Instytucja Zarządzająca RPO nie wydała rekomendacji.

3.9.2 Opis istotnych problemów we wdrażaniu wraz z podjętymi środkami zaradczymi

Kwestie w zakresie mieszkalnictwa – 2008 r.

W 2008 r. poważnym utrudnieniem w aplikowaniu o środki Priorytetu 9 Miasta były znaczne opóźnienia w uzgodnieniach z Komisją Europejską zapisów Wytycznych IK NSRO w zakresie programowania działań dotyczących mieszkalnictwa. Ponadto ustawa o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, która weszła w życie dn. 15.11.2008 r., nałożyła na wnioskodawców wymogi w zakresie przygotowania Strategicznej Oceny Oddziaływania na Środowisko dla Lokalnych Programów Rewitalizacji, co znacznie opóźniło przygotowanie tych dokumentów.

Pomoc publiczna – 2008 r.

Na opóźnienia w realizacji Priorytetu 9 Miasta wpływał brak rozporządzeń w sprawie udzielania pomocy publicznej na rewitalizację w ramach regionalnych programów operacyjnych. Rozporządzenie w sprawie udzielania pomocy na rewitalizację w ramach regionalnych programów operacyjnych weszło w życie w czerwcu 2010 r.

Podsumowanie wdrażania Priorytetu 9

Realizacja celów

Głównym celem Priorytetu 9 było przeciwdziałanie marginalizacji obszarów miast województwa dolnośląskiego, w których nasilają się negatywne zjawiska społeczne i ekonomiczne oraz ulega degradacji stan fizyczny przestrzeni.

Działania podjęte w ramach Priorytetu prowadziły do odnowy zdegradowanych obszarów miejskich oraz wzmocnienia struktur społeczno – ekonomicznych. Wdrażanie Priorytetu 9 Miasta przyczyniło się do osiągnięcia trzeciego celu szczegółowego Programu, tj. *Poprawa bytu mieszkańców i wzrost konkurencyjności regionu poprzez modernizację i rozbudowę infrastruktury społecznej.*

Projekty zrealizowane w ramach Priorytetu 9 Miasta miały przeciwdziałać procesowi degradacji i dewastacji terenów, które zostały zdiagnozowane w Programie jako słaba strona regionu. Szansą na rozwój miast regionu, a tym samym całego województwa było wsparcie w ramach Programu rewitalizacji miejskich terenów sprzyjającej poprawie standardu życia mieszkańców. Projekty zrealizowane w ramach Priorytetu 9 przyczyniły się do odnowy i modernizacji obiektów mieszkalnych, obiektów użyteczności publicznej służących celom edukacyjnym i kulturalnym, a także rewitalizacji przestrzeni miejskiej. W ramach Priorytetu realizowane były projekty w zakresie:

- rewitalizacji budynków mieszkalnych,
- rewitalizacji przestrzeni publicznej, w tym przestrzeń pomiędzy osiedlami, parki, place,
- rewitalizacji budynków użyteczności publicznej,
- rewitalizacji infrastruktury drogowej,
- projekty społeczne realizowane na obszarach rewitalizowanych.

W ramach Priorytetu 9 zrealizowano 430 projektów w zakresie rewitalizacji przestrzeni miejskiej. Celem 210 projektów było osiągnięcie zrównoważonego rozwoju oraz podniesienia atrakcyjności miast, w tym w ramach 35 projektów wsparcie skierowano na promocję równości szans i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu przedstawicieli mniejszości etnicznych i ludzi młodych.

Głównym celem realizowanych projektów była poprawa warunków bytowych ludności zamieszkującej obszary objęte rewitalizacją. Wsparcie było więc skierowane na remont, renowację i modernizację tkanki mieszkaniowej w dzielnicach miast, w których istniały wieloletnie zaniedbania i nasilały się negatywne zjawiska społeczne. Obszary, które beneficjenci klasyfikowali do objęcia programem rewitalizacji wymagały

kompleksowych działań, zarówno w zakresie poprawy jakości infrastruktury wpływającej na poziom warunków bytowych mieszkańców, a także w zakresie eliminacji bądź zatrzymania negatywnych zjawisk społecznych na tych obszarach.

W związku z tym, że Dolny Śląsk jest regionem o dużym potencjale turystycznym, w miastach, które leżą na terenach atrakcyjnych turystycznie (np. rejony górskie), zrealizowano projekty mające na celu podniesienie walorów turystycznych, w tym przeprowadzono renowację zabytkowych kamienic. W ramach Priorytetu 9 wybudowano i zmodernizowano również obiekty infrastruktury turystyki aktywnej, które jednocześnie były dostosowywane do potrzeb osób niepełnosprawnych. Modernizowane i wyposażane w sprzęt były obiekty użyteczności publicznej, w tym świetlice środowiskowe i obiekty dydaktyczne, z uwzględnieniem obiektów przeznaczonych dla dzieci i młodzieży o specjalnych potrzebach edukacyjnych.

W wyniku realizacji projektów w Prioryecie 9 wsparcie objęło 17 758 osoby zamieszkujące zrewitalizowane budynki, powierzchnia zrewitalizowana wyniosła 2 786,13 ha.

Niezwykle istotne było, że 106 projektów zrealizowały wspólnoty mieszkaniowe, tj. 17% wszystkich projektów zrealizowanych w Prioryecie 9. Miało to szczególne znaczenie, ze względu na podniesienie aktywności lokalnej społeczności, która podjęła wysiłek na rzecz poprawy warunków bytowych. Wpłynęło to na nawiązanie współpracy, integrację społeczności i stymulowało do dalszego rozwoju i poprawy warunków życia mieszkańców. Dodatkowo istotny był fakt, że wspólnoty mieszkaniowe nie mające doświadczenia w ubieganiu się o środki z funduszy europejskich, to doświadczenie nabyły.

Idea stworzenia i realizacja Lokalnych Programów Rewitalizacyjnych spowodowała, że wsparcie skierowane na wyznaczone w LPR obszary stworzyło możliwość skoncentrowania interwencji, przeprowadzenia kompleksowych, zintegrowanych działań i uzyskania wzmocnionego efektu na obszarze objętym wsparciem, a także dzięki intensyfikacji pomocy wystąpiło wzmocnienie pozytywnych oddziaływań w obszarze społecznym.

Efekty rzeczowe

W Prioryecie 9 Miasta zrealizowano 430 projektów, w ramach których:

- przeprowadzono remont 315 budynków/kamienic oraz rewitalizację przestrzeni publicznej,
- przeprowadzono renowację 23 zabytków oraz obszarów zabytkowych w miastach,
- przebudowano 19 budynków z przeznaczeniem, m.in. na utworzenie centrów aktywności lokalnej, rozwoju zawodowego, profilaktyki i resocjalizacji, spotkań organizacji pozarządowych oraz ośrodki interwencji kryzysowej, pomocy społecznej,
- przeprowadzono modernizację 19 placówek oświatowych,
- zbudowano lub przebudowano 13 obiektów infrastruktury sportowej,
- przebudowano 6 obiektów z przeznaczeniem na przedszkola, a jedno przedszkole wybudowano,
- zmodernizowano i wyposażono 4 biblioteki miejskie,
- zaadoptowano oraz przeprowadzono rewitalizację 8 obiektów z przeznaczeniem na miejskie domy kultury,
- wybudowano, zmodernizowano i poddano renowacji lub rewitalizacji 27 obiektów, w tym 16 parków,
- wybudowano 3 drogi do stref działalności gospodarczej,
- zmodernizowano/wybudowano drogi/ulice w 24 miastach.

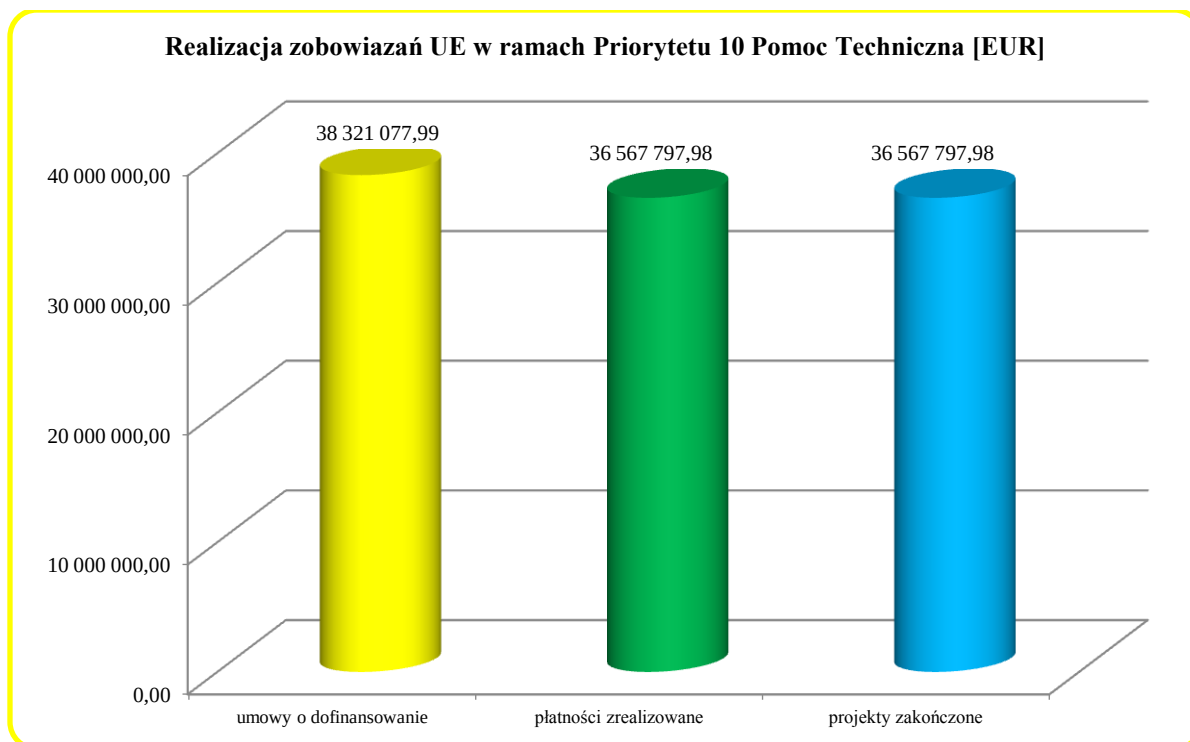
3.10 Priorytet 10. Pomoc Techniczna

3.10.1 Osiągnięcie celów i analiza postępów (fizyczny i finansowy postęp priorytetu)

Cel Priorytetu 10

Celem Priorytetu było podniesienie zdolności absorpcyjnych środków funduszy strukturalnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego na Dolnym Śląsku.

INFORMACJA NA TEMAT FIZYCZNYCH I FINANSOWYCH POSTĘPÓW PRIORYTETU

W ramach Priorytetu 10 Pomoc Techniczna, podpisano/wydano 135 umów/decyzji o wartości ogółem 45 163 260,19 EUR (200 068 726,32 PLN), w tym dofinansowanie z EFRR 38 321 077,99 EUR (169 758 543,39 PLN), co stanowi 104,79% alokacji Priorytetu.

Na rzecz beneficjentów dokonano płatności na kwotę dofinansowania z EFRR 36 567 797,98 EUR (161 991 688,28 PLN). Stanowi to 100,00% alokacji Priorytetu.

W ramach Priorytetu 10 Pomoc Techniczna zakończyła się realizacja 135 projektów. Wartość dofinansowania z EFRR zakończonych projektów wynosi 36 567 797,98 EUR (161 991 688,28 PLN), co stanowi 100,00% alokacji Priorytetu.

Liczba/wartość projektów	Podpisane umowy	Płatności dla beneficjentów	Projekty zakończone
Liczba	135	-	135
Wartość dofinansowania z EFRR [EUR]	38 321 077,99	36 567 797,98	36 567 797,98
% alokacji	104,79%	100,00%	100,00%

IZ RPO WD mając na względzie pełne wykorzystanie środków EFRR podjęła decyzję o zastosowaniu mechanizmu elastyczności, wynikającego ze znowelizowanego art. 77 Rozporządzenia Rady (WE) nr

1083/2006 z dnia 11.07.2006 r. W wyniku tej decyzji wartość alokacji wynikająca z mechanizmu elastyczności wyniosła 38 478 453 EUR, natomiast alokacja dla Priorytetu 10 w Programie wynosi 39 525 790 EUR, zatem środki EFRR zostały zmniejszone o 1 047 337 EUR, tj. 2,65% i wykorzystane zostały na realizację projektów w innych Priorytetach.

Tabela finansowa Programu z uwzględnieniem mechanizmu elastyczności w wartości alokacji Priorytetu 10.

Oś priorytetowa	Finansowanie ogółem [EUR]	Wkład wspólnotowy zgodnie z tabelą finansową Programu [EUR]	Wkład wspólnotowy po zastosowaniu mechanizmu elastyczności [EUR]	Wkład krajowy [EUR]	Indykatorywny podział wkładu krajowego		Poziom współfinansowania
					Krajowe środki publiczne [EUR]	Krajowe środki prywatne [EUR]	
	1=2+3	2	2'	3=4+5	4	5	6=2/1
10.Pomoc Techniczna	39 525 790	39 525 790	38 478 453	0	0	0	100,00%

W ramach Priorytetu 10 wartość wydatków kwalifikowalnych poniesionych przez beneficjentów, poświadczonych i ujętych w deklaracjach do Komisji Europejskiej wyniosła 45 268 819,23 EUR. Natomiast w tabelach finansowych Programu założono, że wartość wydatków kwalifikowalnych wyniesie 39 525 790 EUR. Poziom realizacji wydatków kwalifikowalnych wyniósł 114,53% w stosunku do wydatków założonych w tabeli finansowej Programu.

Na realizację projektów w ramach Priorytetu 10 wydatkowano więcej krajowych środków publicznych, niż założono w Programie. W tabelach finansowych nie założono wydatkowania krajowych środków publicznych, natomiast wartość wydatków poniesionych przez beneficjentów finansowanych ze źródeł publicznych, które zostały poświadczone i certyfikowane do KE wyniosła 6 790 366,73 EUR.

W Programie założono poziom dofinansowania z UE w wysokości 100%, natomiast w ramach projektów zrealizowanych przez beneficjentów Priorytecie 10 poziom współfinansowania wyniósł 85,00%.

Tabela. Wartość poświadczonych wydatków z projektów zrealizowanych w ramach Programu przekazanych w deklaracjach przekazanych do Komisji Europejskiej.

Priorytet	Wydatki kwalifikowane stanowiące podstawę certyfikacji [EUR]	Wydatki publiczne poświadczane do KE			Środki prywatne [EUR]	Poziom współfinansowania UE wynikający z certyfikacji do KE
		Środki wspólnotowe i krajowe [EUR]	w tym środki z EFRR [EUR]	w tym krajowe środki publiczne [EUR]		
	1=2+5	2=3+4	3	4	5	6=3/1
10.Pomoc Techniczna	45 268 819,23	45 268 819,23	38 478 452,50	6 790 366,73	0	85,00%

Zgodnie z zapisami Programu wartość środków EFRR przewidziana na realizację Pomocy Technicznej wynosiła 39 525 790 EUR, tj. 3,19% alokacji Programu. Natomiast wartość wydatków poniesionych ze środków EFRR i poświadczonych w projektach zrealizowanych w ramach Pomocy Technicznej wyniosła 38 478 452,50 EUR, co stanowi 3,10 % alokacji Programu i nie przekracza limitu środków funduszu przeznaczonych na Pomoc Techniczną określoną w art. 46 Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 z dn. 11 lipca 2006 r., tj. 4 % alokacji Programu.

Informacje na temat postępów rzeczowych znajdują się w załączniku nr IV do sprawozdania Tabela 4. Postęp fizyczny wg Priorytetów RPO WD.

ANALIZA JAKOŚCIOWA

Informacja o przeprowadzonych i planowanych w ramach Priorytetu konkursach

W ramach Priorytetu 10 Pomoc Techniczna przeprowadzono 18 naborów wniosków o dofinansowanie (Planów Działań) o łącznej alokacji z EFRR w wysokości 48 752 186,39 EUR (215 967 310,49 PLN), co stanowiło 133,32% alokacji Priorytetu.

Rozkład projektów realizowanych w ramach Priorytetu na obszary realizacji, typy projektów i typy beneficjentów

W ramach Priorytetu 10 zrealizowano 135 projektów o wartości dofinansowania z EFRR 36 567 797,98 EUR (161 991 688,28 PLN).

W ramach Pomocy Technicznej najwięcej projektów dotyczyło informacji i promocji (19 projektów) oraz szkoleń (21 projektów). Ponadto zrealizowano projekty z zakresu wsparcia potencjału administracyjnego (w tym projekty w zakresie zatrudnienia (14 projektów) i wyposażenia, remontu, wynajmu pomieszczeń biurowych (10 projektów) oraz projekty z zakresu wzmocnienia procesu zarządzania i wdrażania RPO (w tym m.in. obsługa prawna, obsługa wyboru i realizacji projektów).

Wszystkie projekty w ramach Priorytetu 10 realizowane były przez administrację publiczną.

Typ beneficjenta	Liczba umów	Wartość ogółem [EUR]	Dofinansowanie z EFRR [EUR]	Udział % w wartości dofinansowania z EFRR
jednostka samorządu terytorialnego	96	27 926 254,90	23 687 772,86	64,78%
jednostka organizacyjna jst	39	15 243 739,96	12 880 025,12	35,22%
Razem	135	43 169 994,85	36 567 797,98	100,00%

Projekty zrealizowane w ramach Priorytetu 10 możemy podzielić na różne typy.

Lp.	Typ projektu	Liczba projektów zakończonych	Całkowita wartość projektów [EUR]	Wartość wydatków kwalifikowalnych projektów [EUR]	Wartość dofinansowania z UE w projektach [EUR]
1.	Szkolenia	21	803 881,99	791 688,52	672 934,02
2.	Promocja	19	3 137 087,25	3 125 777,74	2 656 911,55
3.	Zatrudnienie	14	27 868 893,03	27 868 893,03	23 688 551,82
4.	Sprzęt komputerowy	10	565 641,29	526 761,21	447 747,03
5.	Wyposażenie/ remont/ wynajem powierzchni biurowych	10	5 582 949,84	5 520 450,36	4 692 354,33
6.	Ekspertyzy/ doradztwo	7	594 163,61	588 865,88	500 535,96
7.	Ewaluacje	6	354 708,00	354 208,39	301 077,13
8.	Kontrola/ audyt	2	13 078,34	13 078,34	11 116,51
9.	Organizacja procesu wyboru projektów	14	646 966,74	645 810,64	548 939,00
10.	Organizacja komitetów monitorujących i podkomitetów	5	30 371,51	30 371,51	25 815,77
11.	Inne:	27	3 572 253,25	3 555 081,76	3 021 814,86
	podróże służbowe pracowników	7	167 887,09	167 871,52	142 690,43
	koszty wdrażania powierzonych DIP działań	9	3 010 690,00	3 009 260,68	2 557 868,04
	prowadzenie monitoringu realizacji RPO	3	5 853,18	5 853,18	4 975,20
	zapewnienie środków transportu	2	75 138,32	60 922,26	51 783,69
	współpraca międzynarodowa i międzyregionalna	2	153 118,04	153 118,04	130 150,34
	wsparcie wdrażania RPO	4	159 566,62	158 056,08	134 347,16
Suma		135	43 169 994,85	43 020 987,38	36 567 797,98

Projekty indywidualne

Indykacyjny Wykaz Indywidualnych Projektów Kluczowych nie zawierał projektów z Priorytetu 10 Pomoc Techniczna.

Postęp rzeczowy realizacji Priorytetu 10

Tabela. Wartość wskaźników Priorytetu 10 Pomoc Techniczna określona na podstawie 135 zakończonych projektów.

Wskaźniki	Jednostka miary	Wartość docelowa		Wartość wskaźnika osiągnięta w wyniku realizacji RPO WD 2007-2013	% realizacji wartości docelowej dla 2015 r.
		2013	2015		
Priorytet 10 Pomoc Techniczna					
Wskaźniki produktu					
Liczba etatów współfinansowanych z PT RPO*	etaty	241	241	255,63	106,07%
Liczba zakupionego sprzętu komputerowego	szt.	267	267	474	177,53%
Wskaźniki rezultatu					
Liczba osób odwiedzających punkty informacyjne	osoby	12 300	15 360	17 729*	115,42%
Liczba uczestników szkoleń, konferencji, spotkań informacyjnych i seminariów itp., dotyczących przygotowania i wdrażania projektów	osoby	14 000	16 000	14 295*	89,34%
Odsetek pracowników, którzy uczestniczyli w przynajmniej jednej formie doskonalenia zawodowego w ciągu roku w stosunku do ogólnej liczby pracowników, których etat współfinansowany jest z PT RPO	%	95	95	87,66	92,27%
Liczba odwiedzin portali internetowych związanych z wdrażaniem RPO WD	szt.	1 720 000	2 160 000	3 654 636*	169,20%

* wartości podano na podstawie wniosków o płatność końcową

Liczba etatów współfinansowanych z PT RPO

Wskaźnik zrealizowany został na poziomie zbliżonym do założonej wartości docelowej. W 2011 r. w wyniku renegotjacji Programu z KE dokonano zmiany wartości docelowej z 165 do 241 etatów. Zmiana wynikała z powołania jednostki organizacyjnej Samorządu Województwa Dolnośląskiego, której powierzono rolę Instytucji Pośredniczącej – Dolnośląska Instytucja Pośrednicząca. W pierwotnej wersji Programu rolę Instytucji Pośredniczącej RPO WD miał pełnić podmiot spoza sektora finansów publicznych, wybrany w drodze procedury zamówień publicznych.

Liczba zakupionego sprzętu komputerowego

Przekroczenie docelowej wartości wskaźnika spowodowane było większym zapotrzebowaniem na sprzęt komputerowy niż zakładano na etapie programowania. Zakup niezbędnej, dodatkowej liczby sprzętu komputerowego związany był ze wzrostem zatrudnienia w IZ RPO oraz koniecznością wymiany zużytego sprzętu. Zakupiony sprzęt służył zarówno pracownikom, jak i ekspertom oceniającym wnioski, umożliwiając sprawną realizację zadań. Zakup dodatkowej ilości sprzętu był niezbędny dla zapewnienia prawidłowego wdrażania Programu. Wymiana sprzętu komputerowego była konieczna ze względu na wiek sprzętu komputerowego i związane z nim zużycie, wysoką awaryjność, nieaktualne oprogramowanie systemów operacyjnych dla zapewnienia wysokiej wydajności, stabilności pracy oraz kompatybilności. Dodatkowym czynnikiem wpływającym na wartość wskaźnika było powierzenie wdrażania Dolnośląskiej Instytucji Pośredniczącej. IP była nową jednostką utworzoną na potrzeby wdrażania RPO. W związku z tym konieczne było wyposażenie tej instytucji w niezbędny sprzęt komputerowy, w celu zapewnienia pełnej sprawności technicznej. W 2011 r. podczas renegotjacji z KE zwiększono wartość docelową wskaźnika z 165 do 267 szt. IZ RPO nie podejmowała działań naprawczych związanych z realizacją wskaźnika.

Liczba osób odwiedzających punkty informacyjne

Wartość wskaźnika ukształtowała się na poziomie nieznacznie przekraczającym założoną wartość docelową tj. 115,42%.

Liczba uczestników szkoleń, konferencji, spotkań informacyjnych i seminariów itp., dotyczących przygotowania i wdrażania projektów

Wartość wskaźnika ukształtowała się na poziomie nieznacznie odbiegającym od założonej wartości docelowej tj. 89,34%, co można wyjaśnić przekroczeniem wartości wskaźnika pn. *Liczba osób odwiedzających punkty informacyjne*. Osoby zainteresowane wsparciem w ramach Programu, jak i beneficjenci chętniej odwiedzali punkty informacyjne (oprócz punktu w IZ RPO i DIP, utworzono 5 punktów w regionie), w których mogli uzyskać indywidualną pomoc i skorzystać z bezpośrednich konsultacji w związku z tym mniej chętnie uczestniczyli w ogólnych spotkaniach czy szkoleniach.

Odsetek pracowników, którzy uczestniczyli w przynajmniej jednej formie doskonalenia zawodowego w ciągu roku w stosunku do ogólnej liczby pracowników, których etat współfinansowany jest z PT RPO

Wartość wskaźnika ukształtowała się na poziomie zbliżonym do założonej wartości docelowej tj. 92,27%.

Liczba odwiedzin portali internetowych związanych z wdrażaniem RPO WD

Przekroczenie wartości wskaźnika wynika z faktu, że podczas programowania wartości docelowych nie uwzględniono w wartości wskaźnika powstania strony internetowej Dolnośląskiej Instytucji Pośredniczącej. Dolnośląska Instytucja Pośrednicząca była jednostką, która powstała w trakcie wdrażania Programu. Ponadto na przekroczenie wskaźnika wpływ miało bardzo duże zainteresowanie aplikowaniem o środki z Programu. Wartość wskaźnika zawiera liczbę odwiedzin osób zainteresowanych obiema perspektywami finansowymi tj. 2007-2013 oraz 2014-2020.

W momencie powstania nowej strony dotyczącej RPO WD 2014-2020 informacje dotyczące starej perspektywy finansowej zostały umieszczone jako podstrona, tym samym informacje dotyczące obu perspektyw znajdują się pod jednym adresem strony, co powoduje większą ilość odwiedzin. IZ RPO nie podejmowała działań naprawczych związanych z realizacją wskaźnika na poziomie wyższym od założonej wartości docelowej.

Równość szans

Projekty w ramach Priorytetu 10 mają neutralny wpływ na promowanie równości szans.

Cross-financing

W ramach Priorytetu 10 nie przewidziano zastosowania mechanizmu cross-financing.

Komplementarność

Nie dotyczy.

Realizacja zaleceń i rekomendacji Komisji Europejskiej odnoszących się do Priorytetu 10

1. Systemu motywacyjnego, w celu zapewnienia pracownikom Instytucji Zarządzającej atrakcyjnych warunków pracy, które zabezpieczą pozostanie doświadczonych pracowników i zredukują odpływ kadr – 2010 r.

Instytucja Zarządzająca

W Instytucji Zarządzającej w zakresie systemu motywacyjnego i warunków pracy obowiązywał dokument pn. *Program funkcjonowania Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego jako Instytucji Zarządzającej Regionalnym Programem Operacyjnym dla Województw Dolnośląskiego na lata 2007- 2013*. Dokument ten w treści zawierał informacje dotyczące przygotowania logistyczno-administracyjnego IZ RPO oraz stanu zasobów ludzkich niezbędnych dla skutecznego wypełniania obowiązków przez Instytucję Zarządzającą.

Instytucja Zarządzająca wielokrotnie w okresie Wdrażania Programu aktualizowała „Regulamin wynagradzania pracowników Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego”. Zgodnie z tym dokumentem pracownikom mogą być przyznawane dodatki do wynagrodzeń w formie dodatków specjalnych, dodatków programowych oraz nagród. W IZ RPO obowiązywał także *Regulamin podnoszenia kwalifikacji zawodowych pracowników Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego*. Zgodnie z tym dokumentem Instytucja Zarządzająca ułatwiała pracownikom możliwość kształcenia, doksztalcania oraz doskonalenia zawodowego związanego z realizowanymi zadaniami.

Dolnośląska Instytucja Pośrednicząca

Systemem motywacyjnym dla pracowników Dolnośląskiej Instytucji Pośredniczącej uregulowany zostały, m.in. w *Regulaminie wynagradzania pracowników DIP, Zasadach i warunkach podnoszenia kwalifikacji zawodowych pracowników oraz Regulaminie przeprowadzania okresowej oceny kwalifikacyjnej pracowników samorządowych zatrudnionych w DIP*. Przewidywał on wzmacnianie systemu motywacyjnego pracowników

poprzez sukcesywne realizowanie przyjętego planu, który umożliwiał stałe podnoszenie kwalifikacji zawodowych, zapewniał atrakcyjne warunki płacowe oraz motywował do stałego podnoszenia efektywności i jakości pracy poprzez regularne dokonywanie oceny służącej kompleksowemu podsumowaniu wyników pracy.

2. Działania informacyjno – promocyjne: ocena wpływu działań informacyjno-promocyjnych współfinansowanych z funduszy UE, na zainteresowanie i/lub postęp w realizacji RPO i na jakość uzyskanych rezultatów – 2012 r.

W 2008 r. IZ RPO przeprowadziła badanie ewaluacyjne pn. *Ewaluacja dotychczasowych działań informacyjno-promocyjnych* przeprowadzonych w perspektywie 2004-2006, którego wyniki były podstawą opracowania *Planu Komunikacji Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007 – 2013*.

W 2014 r. IZ RPO przeprowadziła badanie ewaluacyjne pn. *Ewaluacja działań informacyjno-promocyjnych RPO WD 2007-2013*.

Celem głównym badania było dokonanie oceny efektów działań informacyjnych i promocyjnych RPO WD, w tym w szczególności kierunków komunikacji wyznaczonych przez IZ RPO oraz DIP w zakresie informacji, promocji i szkoleń. W raporcie oceniono, że wszystkie działania określone w dokumentach planistycznych dotyczących działań informacyjno-promocyjnych RPO WD są zgodne z dokumentami zewnętrznymi wyższego rzędu. Przeprowadzona analiza ilościowa wskaźników wskazała, że poziom realizacji celów jest zgodny z zakładanym w Planie Komunikacji oraz, że nie ma zagrożenia dla realizacji celów wyrażonych przede wszystkim wskaźnikami produktu. Dodatkowe informacje w *Załączniku nr X Formularz sprawozdawczy dotyczący promocji i informacji*.

Ponadto prowadzony był bieżący monitoring efektów działań informacyjno-promocyjnych polegający, m.in. na obserwacji ilości odsłon i odwiedzin strony internetowej, zainteresowania beneficjentów organizowanymi szkoleniami, a przez to możliwość prowadzenia szkoleń odpowiadających potrzebom, wprowadzeniu dodatkowych konsultacji.

Rekomendacje Instytucji Zarządzającej

W ramach Priorytetu 10 Instytucja Zarządzająca RPO nie wydawała rekomendacji.

3.10.2 Opis istotnych problemów we wdrażaniu wraz z podjętymi środkami zaradczymi

Nie zidentyfikowano problemów we wdrażaniu Priorytetu 10 Pomoc Techniczna.

Podsumowanie wdrażania Priorytetu 10

Realizacja celów

Celem głównym Priorytetu 10 było podniesienie zdolności absorpcyjnych środków EFRR w ramach Programu poprzez wzmocnienie procesu programowania, zarządzania i wdrażania Programu oraz zapewnienie sprawnego i efektywnego prowadzenia działań informacyjnych i promocyjnych. Wsparciem objęte zostały również przedsięwzięcia, których celem było nawiązanie i pogłębienie współpracy międzynarodowej i międzyregionalnej w celu zapewnienia wymiany dobrych praktyk i doświadczeń.

Uzyskane w ramach Pomocy Technicznej RPO wsparcie przyczyniło się do poprawy jakości zarządzania i wdrażania Programu, m.in. poprzez realizację projektów z zakresu zatrudnienia i szkolenia pracowników. Środki w ramach tych projektów pozwoliły na sfinansowanie zatrudnienia pracowników uczestniczących w realizacji zadań związanych z RPO w rezultacie wzmacniając potencjał administracyjny, a tym samym usprawniając proces wdrażania Programu. W ramach projektów szkoleniowych dla pracowników organizowane były szkolenia kierunkowe związane z zakresem wykonywanych obowiązków. Pracownicy brali udział w szkoleniach, m.in. z zakresu prawa zamówień publicznych udzielania i rozliczania pomocy publicznej, finansów publicznych, rachunkowości, rozliczania projektów, prowadzenia kontroli projektów, w tym kontroli trwałości projektu, audytu.

Realizacja projektów z zakresu wsparcia administracyjnego pozwoliła na pełne wyposażenie w sprzęt komputerowy oraz biurowy. Realizowane były również projekty zapewniające sprawne funkcjonowanie systemu obsługi Programu, m.in. przeprowadzanie oceny oraz opinii wniosków o dofinansowanie przez niezależnych ekspertów zewnętrznych specjalizujących się w określonych dziedzinach, przygotowanie narzędzi informatycznych mających wspomóc wdrażanie Programu (generator wniosków o dofinansowanie, generator wniosków o płatność) oraz zarządzanie i prowadzenie monitoringu (Lokalny System Informatyczny). Projekty z obszaru informacji i promocji przyczyniły się do poszerzenia wiedzy wśród beneficjentów

i społeczeństwa (szkolenia dla beneficjentów, spotkania, konferencje, publikacje, działalność punktów informacyjno-kontaktowych oraz kampanie informacyjne).

4. Programy EFS: spójność i koncentracja ²

Punkt ten nie ma zastosowania w odniesieniu do Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013.

5. Programy EFRR/FS: Duże projekty

Decyzja Komisji Europejskiej	Nr CCI 2011PL161PR013 z dn. 13.09.2013 r.	
Tytuł projektu	Budowa drogi wojewódzkiej od drogi krajowej nr 94 do drogi wojewódzkiej nr 455 wraz z ich węzłami	
Beneficjent	Samorząd Województwa Dolnośląskiego projekt zrealizowany przez Dolnośląską Służbę Dróg i Kolei we Wrocławiu	
Wartość całkowita projektu	345 373 474,38 PLN	86 352 003,80 EUR
Wydatki kwalifikowalne	309 717 264,66 PLN	77 437 059,87 EUR
Dofinansowanie z EFRR	154 827 660,58 PLN	38 710 786,22 EUR
Okres realizacji	1.01.2007 r. – 14.06.2016 r.	

**Kwoty finansowe zostały przeliczone po kursie zastosowanym we wniosku o potwierdzenie wkładu, tj. według średniego kursu euro EBC z 6 miesięcy poprzedzających miesiąc złożenia wniosku do KE, wynoszącego 1 EUR = 3,9996 PLN*

Cel projektu

Celem projektu była poprawa infrastruktury drogowej na Dolnym Śląsku, a jego realizacja wpłynęła w istotny sposób na poprawę dostępności transportowej miasta Wrocławia oraz zapewniła powiązanie regionalnej sieci dróg z krajowym i międzynarodowym układem transportowym. Cel projektu został osiągnięty.

Wschodnia obwodnica Wrocławia, droga województwa Bielany – Łany – Długoleka, stanowi łącznik autostrady A4 i drogi ekspresowej S8 (autostrada A4 leży w III europejskim korytarzu transportowym) i była nowo projektowaną drogą wojewódzką, która ma na celu poprawę dostępności komunikacyjnej południowo-wschodniej części aglomeracji wrocławskiej (połączenie gmin Siechnice, Czernica, Długoleka i Wrocław z istniejącym układem komunikacyjnym). Wpływa pozytywnie na wzrost atrakcyjności inwestycyjnej i stworzy lepsze warunki do rozwoju społeczno-ekonomicznego tej części regionu. Powstanie nowej drogi przyczynia się do poprawy bezpieczeństwa ruchu na odcinkach istniejących dróg, które znalazły się w obszarze oddziaływania wybudowanej drogi.

Zakres projektu

Projekt obejmował III etap budowy nowej drogi wojewódzkiej o długości 8,4 km, w tym m.in. budowę: mostów (most nad Odrą o rozpiętości 286 m oraz most nad rzeką Olawą o rozpiętości 120 m), dwie estakady drogowe, dwupoziomowe skrzyżowanie (wiadukt drogowy) nad drogą krajową nr 94, wiadukt drogowy nad ul. Odrzańską w Łanach, wiadukt nad linią kolejową nr 277 Wrocław - Opole oraz nad linią kolejową nr 764 (do Jelcza Laskowic), budowę dwóch rond na połączeniu z drogą wojewódzką nr 455.

W ramach projektu zrealizowano również szereg działań związanych z ochroną środowiska, w tym działań kompensujących wpływ projektu na sąsiadujące obszary Natura 2000.

Parametry techniczne drogi wybudowanej drogi:

- klasa techniczna G 1x2 / 2x2
- szerokość jezdni 7,0 m + obustronne opaski szerokości 0,5 m
- szerokość chodnika – 1,5 m
- szerokość dwukierunkowej ścieżki rowerowej – 2,0 m
- szerokość pasa rozdzielu – 3,0 m (ze zwężeniem w rejonach skrzyżowań)
- kategoria ruchu KR-5 droga wojewódzka (KR-3 jezdnie obsługujące miejscowość Łany, KR-2 pozostałe drogi o nawierzchni bitumicznej).

² Punkt ten dotyczy programów współfinansowanych z EFS i będzie stosowany jedynie w sprawozdaniach z tych programów

Konieczność przekroczenia podczas budowy dwóch dużych rzek (Odry i Oławy) oraz przejścia estakadą przez tereny zbiorników przeciwpowodziowych/ polderów, przejścia nad linią kolejową dwutorową, spowodowało że na długości prawie 2 km (prawie 1/4 długości całkowitej) droga znajduje się na obiektach inżynierskich (mosty, estakady). Nasypy korpusu drogi, na niektórych odcinkach, zostały wzmocnione – przystosowane do pełnienia funkcji wału przeciwpowodziowego. Korpus drogi (nasypy, przejścia dla zwierząt, wszystkie przyczółki obiektów), jak i obiekty związane ze skrzyżowaniem z drogą krajową nr 94 / wiaduktem nad linią kolejową oraz odcinek od ronda (od km 6 + 750 do km 8+070) wykonane zostały w układzie docelowym - dwujezdniowym 2 x 7 m.

Harmonogram działań w projekcie

Data	Działania
30.12.2011	Podpisanie umowy o dofinansowanie projektu
08.03.2012	Informacja KE o spełnieniu przez projekt formalnych wymogów zgodnie z Rozporządzeniem Rady (WE) 1083/2006.
15.02.2013	Oddanie drogi do eksploatacji
13.09.2013	Decyzja Komisji Europejskiej o notyfikacji projektu
14.06.2016	Zakończenie realizacji projektu
12.08.2016	Zatwierdzenie wniosku o płatność końcową

Zmiany wprowadzone w projekcie

- Podczas realizacji projektu niezbędne było wykonanie dodatkowych działań kompensacyjnych w związku z przekazaną przez Komisję Europejską, w trakcie oceny projektu, uwagą o niezachowaniu proporcjonalności kompensaty w stosunku do wielkości zniszczonego siedliska 3150.
Wykonano następujące działania:
Odnowiono starorzecze ciekłu Otocznica w celu odtworzenia siedliska nr 3150 jako jednego z działań kompensacyjnych, związanych z oddziaływaniem projektu – wykonano odtworzenie zbiornika 3150.
Ze względu na niezależne od beneficjenta przedłużenie robót budowlanych oraz konieczność wykonania dodatkowych działań kompensacyjnych, projekt zakończył się w czerwcu 2016 r. (pierwotnie zakładano zakończenie w kwietniu 2013 r.).
- W decyzji Komisji z dn. 13.09.2013 r. wskazano, że wartość wydatków kwalifikowanych projektu wyniesie 81 390 996 EUR, w tym wkład EFRR 40 695 498 EUR, tj. 50% dofinansowania z UE.
Natomiast w wyniku realizacji projektu wartość wydatków kwalifikowalnych wyniosła 77 437 059,87 EUR, w tym wkład EFRR 38 710 786,87 EUR, tj. 50% dofinansowania z UE.
Różnica pomiędzy wartością projektu objętego decyzją Komisji Europejskiej a rozliczeniem finansowym projektu (wartość projektu po jego zakończeniu), powstała w wyniku:
 - wniosek o potwierdzenie wkładu finansowego został przygotowany na podstawie planowanych kosztorysów i przedłożony do KE w 2011 r. Natomiast podczas realizacji projektu rozliczenie finansowe pomiędzy beneficjentem a wykonawcą nastąpiło na podstawie rzeczywiście poniesionych wydatków wynikających z kosztorysu powykonawczego. Wydatki poniesione w projekcie były niższe niż pierwotnie założono,
 - w wyniku przeprowadzonych kontroli, prowadzonych podczas realizacji projektu przez instytucje do tego uprawnione, stwierdzono naruszenia prawa zamówień publicznych. Skutkowało to nałożeniem korekt finansowych i zwrotem środków przez beneficjenta, co wpłynęło na wysokość wydatków kwalifikowalnych w projekcie,
 - ze względu na konieczność wykonania przez beneficjenta dodatkowych kompensacji przyrodniczych w związku ze zrealizowaną inwestycją oraz brakiem możliwości ich przeprowadzenia w okresie realizacji projektu, beneficjent przeprowadził działania kompensacyjne po zakończeniu projektu, a także po zakończeniu okresu kwalifikowalności dla Programu, tj. dn. 31.12.2015 r. W związku z tym koszty działań kompensacyjnych beneficjent poniósł z własnych środków finansowych. Pierwotnie zakładano, że będą to wydatki kwalifikowalne poniesione podczas realizacji projektu i będą współfinansowane ze środków EFRR w ramach Programu.

Projekt został zrealizowany w pełnym zakresie, a niższe wartości finansowe były zgodne z rzeczywście poniesionymi przez beneficjenta wydatkami rozliczonymi w ramach projektu.

Wskaźniki realizacji projektu

Nazwa wskaźnika	Jedn. miary	Wartość wskaźnika określona we wniosku o potwierdzenie wkładu finansowego w 2011 r.	Wartość wskaźnika osiągnięta w wyniku realizacji projektu w 2015 r.	% realizacji wskaźnika
Wskaźniki produktu				
Długość wybudowanych dróg wojewódzkich	km	8,40	8,415	100,12%
w tym długość wybudowanych obwodnic	km	8,40	8,415	100,12%
Wskaźniki rezultatu				
Nośność drogi / obiektu mostowego	kN/oś	115	115	100%
Oszczędność czasu na nowych i zmodernizowanych drogach	EUR/rok	15 358 892	12 275 340	79,92%
w tym w przewozach pasażerskich	EUR/rok	12 384 753	10 153 587	81,98%
w tym w przewozach towarowych	EUR/rok	2 974 139	2 121 753	71,34%

*wartość wskaźnika „Oszczędność czasu w przewozach...” została przeliczona po kursie 1 EUR = 3,9996 PLN.

Wskaźniki produktu zostały zrealizowane z zgodnie z założonymi celami. Natomiast wskaźniki rezultatu w zakresie uzyskanych oszczędności w przewozach pasażerskich i towarowych zostały osiągnięte odpowiednio w wysokości 81,98% i 71,34%. Wpływ na to miał przede wszystkim długi proces przygotowania i realizacji inwestycji. W studium wykonalności i w modelach ruchu dla tego obszaru założono, że jednocześnie realizowane będą inne inwestycje drogowe, które stworzą wspólnie infrastrukturę wzajemnie się uzupełniającą. Nastąpiło jednak opóźnienie w realizacji innych projektów, z którymi „duży projekt” tworzyć będzie Wschodnią Obwodnicę Wrocławia, tj.

1. Budowa drogi wojewódzkiej Żerniki Wrocławskie - Siechnice (RPO WD 2007-2013),
 2. Budowa drogi wojewódzkiej od drogi wojewódzkiej nr 455 do drogi krajowej nr 8 (planowany),
 3. Budowa drogi wojewódzkiej od węzła A4 Bielany Wrocławskie do drogi wojewódzkiej nr 395 – rondo Żerniki Wrocławskie (planowany)
- oraz
4. Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 395 na odcinku od ronda w miejscowości Żerniki Wrocławskie do węzła autostradowego Wrocław-Wschód w miejscowości Krajków.

W związku z powyższym umożliwienie płynnego ruchu w ramach Wschodniej Obwodnicy Wrocławia z gmin ościennych zarówno w kierunku Wrocławia, jak i dojazd z miasta do dróg wylotowych jest ograniczony ze względu na brak możliwości szybkiego dojazdu do węzłów komunikacyjnych prowadzących do dróg krajowych. Możliwość taka zostanie uzyskana po zakończeniu wszystkich etapów budowy Obwodnicy. Można założyć, że osiągnięcie wskaźników rezultatu będzie możliwe po ukończeniu pozostałych planowanych etapów drogi. Należy również mieć na uwadze, że wskaźniki dla projektu szacowane były w 2010 r., kiedy zakładano, że pozostałe odcinki drogi (etapy) będą zrealizowane, a Wschodnia Obwodnica Wrocławia uzyska pełną użytkowość. Dodatkowym czynnikiem, który wpłynął na realizację wskaźnika, szczególnie w zakresie oszczędności czasu na drogach w przewozach towarowych, było oddanie do użytkowania w 2012 r. Zachodniej Obwodnicy Wrocławia (autostrada A8), która została połączona z autostradą A4. Autostrada A8 nie była planowana do realizacji w czasie sporządzania dokumentów aplikacyjnych dla „dużego projektu”, stąd nie przewidziano w metodologii obliczania wskaźników jej oddziaływania na ruch samochodowy w okolicy Wrocławia. Wartość realizacji wskaźników została uzyskana w wyniku pomiarów ruchu dokonanych w 2015 r.

Napotkane problemy w trakcie realizacji projektu i podjęte środki zaradcze

Działania kompensujące oddziaływanie projektu na obszary Natura 2000

W związku z przedłużającymi się działaniami kompensacyjnymi zaleconymi przez Komisję Europejską (długotrwałe uzgodnienia z właścicielami terenów planowanych do zajęcia pod dodatkową kompensację), realizacja projektu została zakończona nie jak pierwotnie planowano w 2013 r., kiedy faktycznie ukończono budowę drogi i oddano ją do eksploatacji. Niezbędne było przedłużenie realizacji projektu celem przeprowadzania wymaganych działań kompensacyjnych.

Działania kontrolne przeprowadzone podczas realizacji projektu

Instytucja Audytowa

- Kontrola Urzędu Kontroli Skarbowej we Wrocławiu (działającego w imieniu Instytucji Audytowej), przeprowadzona w dniach 15.09.-06.11.2014 r. w celu potwierdzenia kwalifikowalności wydatków zrealizowanych w projekcie. W wyniku dokonanych ustaleń Instytucja Audytowa potwierdziła ustalenia wyników kontroli przeprowadzonej przez Instytucję Zarządzającą w dn. 15-19.11.2013 r. oraz 13-24.01.2014 r.
Ponadto UKS stwierdził dodatkowo naruszenie art. 38 ust. 4a pkt 2 ustawy Prawa zamówień publicznych (modyfikacja opisu sposobu dokonywania oceny spełniania warunku udziału w postępowaniu, bez publikacji sprostowania w Dziennik Urzędowy UE). Naruszenie skutkowało korektą nałożoną przez IZ RPO w wysokości 5% wydatków kwalifikowalnych poniesionych w ramach realizacji umowy z wykonawcą. Środki zostały odzyskane.
- Kontrola Urzędu Kontroli Skarbowej we Wrocławiu (działającego w imieniu Instytucji Audytowej), przeprowadzona w dn. 09.09.2016 r. w celu potwierdzenia kwalifikowalności wydatków zrealizowanych w projekcie zgodnie z zapisami umowy oraz prawem krajowym i wspólnotowym. Wynik kontroli – bez zastrzeżeń.

Prezes Urzędu Zamówień Publicznych

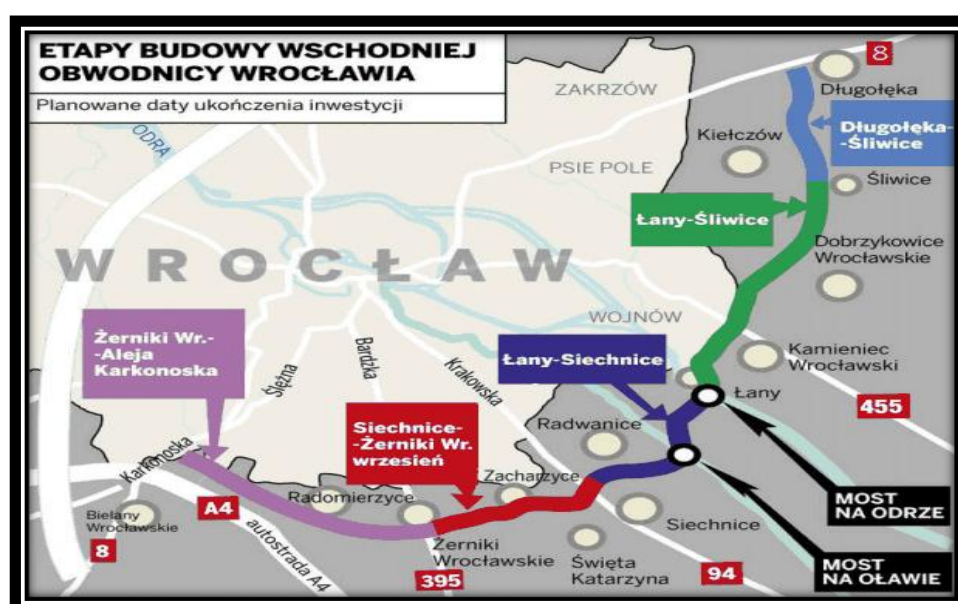
- Kontrola uprzednia Prezesa UZP w zakresie postępowania pn. „Budowa jezdni wschodniej drogi wojewódzkiej Bielany-Łany-Długołęka etap IV zadanie 5 i 1, km – 0+344,55 do km 0+717,61” realizowanego w ramach zadania inwestycyjnego pn. „Budowa drogi wojewódzkiej od drogi krajowej nr 94 do drogi wojewódzkiej nr 455 wraz z ich węzłami”.
W wyniku przeprowadzonej kontroli Prezes UZP stwierdził naruszenie art. 26 ust. 1 oraz art. 38 ust. 4a pkt 2 ustawy Prawa zamówień publicznych w zakresie modyfikacji opisu sposobu dokonywania oceny spełnienia warunku udziału w postępowaniu, bez publikacji sprostowania w Dziennik Urzędowy UE. Do beneficjenta został przekazana Informacja o wyniku kontroli uprzedniej z dn. 11.01.2011 r. z zastrzeżeniami. Wyniku stwierdzonych naruszeń IZ RPO nałożyła korektę finansową. Środki zostały odzyskane.

Instytucja Zarządzająca

- Kontrola planowa problemowa na dokumentach, w siedzibie kontrolującego w trakcie rzeczowo-finansowej realizacji projektu (przeprowadzona w dn. 30.03. – 22.08.2012 r.), w zakresie prawidłowości udzielenia zamówień publicznych. W wyniku przeprowadzonej kontroli została nałożona korekta finansowa w wysokości 5% wydatków kwalifikowalnych poniesionych w wyniku realizacji umowy na wykonanie „Budowy jezdni wschodniej drogi wojewódzkiej Bielany-Łany-Długołęka etap IV zadanie 2, km – 0+717,61 do km 6+308,00” oraz 5% faktycznych wydatków kwalifikowalnych poniesionych w wyniku realizacji umowy na wykonanie „Budowy jezdni wschodniej drogi wojewódzkiej Bielany-Łany-Długołęka etap IV zadanie 3 km 6+308 do 7+815 oraz Etap III zadanie I od km 7+815 do 8+070”. Środki zostały odzyskane.
- Kontrola planowa, na miejscu, w trakcie rzeczowo-finansowej realizacji projektu (przeprowadzona w dn. 19–21.11.2012 r.) w zakresie prawidłowości realizacji projektu, w tym zgodności z zapisami umowy o dofinansowanie oraz prawem krajowym i wspólnotowym, sprawdzenie efektów rzeczowych w miejscu realizacji projektu. Wynik kontroli – bez zastrzeżeń.
- Kontrola planowa, na miejscu, w trakcie rzeczowo-finansowej realizacji projektu (przeprowadzona w dn. 15-19.11.2013 r. oraz 13-24.01.2014 r.) w zakresie prawidłowości realizacji projektu, w tym kontrola dokumentacji przetargowej, realizacji finansowej projektu, sprawdzenia efektu rzeczowego w miejscu realizacji projektu. W wyniku przeprowadzonej kontroli została nałożona korekta finansowa w wysokości 5% wydatków kwalifikowalnych poniesionych w wyniku realizacji umowy na wykonanie pn. „Budowa jezdni wschodniej drogi wojewódzkiej Bielany-Łany-Długołęka – Etap IV zadanie 5 i 1, km – 0+344,55 do km 0+717,61”. Środki zostały odzyskane.
- Kontrola planowa, na miejscu, w trakcie rzeczowo-finansowej realizacji projektu (przeprowadzona w dn. 15-16.12.2014 r. oraz 04-06.02.2015 r.) w zakresie prawidłowości realizacji projektu, obejmowała kontrolę dokumentacji przetargowej, finansowej oraz sprawdzenie efektu rzeczowego w miejscu realizacji projektu w zakresie zgodności realizowanego projektu z zapisami umowy o dofinansowanie oraz prawem krajowym i wspólnotowym. Wynik kontroli – bez zastrzeżeń.

- Kontrola planowa, na miejscu, w trakcie rzeczowo-finansowej realizacji projektu (przeprowadzona w dn. 18.08.2015 r. oraz 7-9.10.2015 r.) w zakresie prawidłowości realizacji projektu, obejmowała kontrolę dokumentacji, realizację finansową i rzeczową projektu. Stwierdzono dochód incydentalny, który został skorygowany podczas rozliczania wniosku o płatność. Ponadto kontrola dotyczyła wykonania dodatkowych kompensacji przyrodniczych, tj. odtworzenia siedliska typu 3150 starorzecza jeziora eutroficznego. Wynik kontroli – bez zastrzeżeń.
- Kontrola planowa, na miejscu, po zakończeniu rzeczowo-finansowej realizacji projektu (przeprowadzona w dn. 19.05.2016 r.) w zakresie kontroli dokumentacji rzeczowej realizacji projektu oraz sprawdzenia efektu rzeczowego w miejscu realizacji projektu. Wynik kontroli – bez zastrzeżeń.
- Kontrola na dokumentach w siedzibie kontrolującego po zakończeniu realizacji projektu (przeprowadzona dn. 12.08.2016 r.) w zakresie prawidłowości przechowywania dokumentacji związanej z realizacją projektu. Wynik kontroli – bez zastrzeżeń.

Mapa. Droga „Łącznik Aglomeracyjny A4-S8” oraz podział na poszczególne etapy i zadania, w tym wybudowany odcinek drogi wojewódzkiej od drogi krajowej nr 94 do drogi wojewódzkiej nr 455 („duży projekt”)

6. Pomoc Techniczna

Celem projektów realizowanych w ramach Pomocy Technicznej było podniesienie zdolności absorpcyjnych środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007–2013 poprzez wzmocnienie procesu programowania, zarządzania i wdrażania Programu oraz zapewnienie sprawnego i efektywnego prowadzenia działań informacyjnych i promocyjnych.

Zgodnie z zapisami Programu wartość środków EFRR przewidziana na realizację Pomocy Technicznej wynosiła 39 525 790 EUR, tj. 3,19% alokacji Programu. Natomiast wartość wydatków poniesionych ze środków EFRR i poświadczonych w projektach zrealizowanych w ramach Pomocy Technicznej wyniosła 38 478 452,50 EUR, co stanowiło 3,10 % alokacji Programu i nie przekroczyło limitu środków funduszu przeznaczonych na Pomoc Techniczną określoną w art. 46 Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 z dn. 11 lipca 2006 r., tj. 4 % alokacji Programu.

W ramach Programu zrealizowano 135 projektów o łącznej wartości 45 163 260,19 EUR (200 068 726,32 PLN), w tym dofinansowanie EFRR 38 321 077,99 EUR (169 758 543,39 PLN), co stanowi 96,95 % alokacji Priorytetu określonej w Programie.

Na rzecz beneficjentów dokonano płatności w wysokości 36 567 797,98 EUR (161 991 688,28 PLN), co stanowi 92,52% alokacji Priorytetu określonej w Programie.³

³ Do przeliczenia zastosowano kurs EBC z dn. 29.11.2016 r. wynoszący 1 EUR = 4,4299 PLN. Poziom wykorzystania alokacji środków EFRR obliczono w stosunku do alokacji wykazanej w tabelach finansowych Programu w EUR.

Środki przeznaczone na realizację projektów w ramach Pomocy Technicznej były wystarczające i zapewniły realizację zakładanych celów.

Ze środków Pomocy Technicznej zrealizowano 135 projektów. Najwięcej projektów dotyczyło prowadzenia działań informacyjnych i promocyjnych (19 projektów) oraz szkoleń zarówno pracowników, jak i beneficjentów (21 projektów). Ponadto zrealizowano projekty z zakresu wsparcia potencjału administracyjnego (w tym projekty w zakresie zatrudnienia (14 projektów), wyposażenia, remontu, wynajmu pomieszczeń biurowych (20 projektów) oraz projekty z zakresu wzmocnienia procesu zarządzania i wdrażania RPO (w tym, m.in. obsługa prawna, obsługa wyboru i realizacji projektów (61 projektów).

Projekty realizowane były w dwóch kategoriach interwencji:

- 85 – przygotowanie, realizacja, monitorowanie i kontrola – 97 projektów,
- 86 – ocena, badania/ekspertyzy, informacja i komunikacja. – 38 projektów.

Zrealizowane w ramach Pomocy Technicznej projekty przyczyniły się do poprawy jakości zarządzania i wdrażania Programu w instytucjach zaangażowanych we realizację Programu, m.in. poprzez zatrudnienie pracowników, którzy mogli podnosić swoje umiejętności i kwalifikacje korzystając ze szkoleń, kursów. Środki przeznaczone zostały na sfinansowanie zatrudnienia pracowników uczestniczących w realizacji zadań związanych z RPO w rezultacie wzmacniając potencjał administracyjny, a tym samym usprawniając proces wdrażania Programu. W ramach projektów szkoleniowych dla pracowników organizowano szkolenia kierunkowe związane z zakresem wykonywanych obowiązków. Pracownicy brali udział w szkoleniach, m.in. w zakresie prawa zamówień publicznych, pomocy publicznej, finansów publicznych, rachunkowości, zarządzania zasobami ludzkimi, rozliczania projektów, kontroli i audytu.

Realizacja projektów z zakresu wsparcia administracyjnego pozwoliła na wyposażenie w sprzęt komputerowy pracowników zatrudnionych przy wdrażaniu Programu. Zrealizowano również projekty zapewniające sprawne funkcjonowanie systemu obsługi Programu, m.in. w zakresie oceny wniosków o dofinansowanie przez niezależnych ekspertów zewnętrznych, przygotowania narzędzi informatycznych dla wnioskodawców i beneficjentów (generator wniosków o dofinansowanie, generator wniosków o płatność) oraz pracowników Instytucji Zarządzającej ułatwiających zarządzanie i prowadzenie monitoringu (Lokalny System Informatyczny). Projekty zrealizowane w obszarze informacji i promocji przyczyniły się do poszerzenia wiedzy wśród beneficjentów i społeczeństwa (m.in. realizowano szkolenia dla beneficjentów, spotkania, konferencje, publikacje, działalność punktów informacyjno-kontaktowych oraz kampanie informacyjne o szerokim zasięgu).

7. Promocja i Informacja

Informacje zawarto w Załączniku nr X i Xa – Formularz dotyczący informacji i promocji.

8. Oświadczenie Instytucji Zarządzającej

Oświadczam, iż informacje zawarte w niniejszym sprawozdaniu są zgodne z prawdą	Data i miejsce: 20.03.2017 r., Wrocław
	Imię i nazwisko osoby upoważnionej do zatwierdzenia sprawozdania: CEZARY PRZYBYLSKI
	Podpis osoby upoważnionej do zatwierdzenia sprawozdania: